

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

JOURNAL OF BUDDHIST PHILOSOPHY EVOLVED

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566)

Vol. 7 No. 2 (JULY-DECEMBER 2023)

E-ISSN : 2730-2644

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ 0-4351-8364, 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618

<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
Journal of Buddhist Philosophy Evolved
ISSN : 2730-2644 (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566)

*****

ปรัชญาวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
“ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้คู่คุณธรรม”

เจ้าของวารสาร

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการของสถาบันการศึกษาแก่นักวิชาการของสถาบันและหน่วยงานอื่นๆ ให้มีความหลากหลายของบทความ เป็นการพัฒนาคณาภพทางความคิดสู่สากล
3. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสาขาฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษา

พระพรหมวชิโรโสภณ

พระราชพัชรญาณมุนี

พระเทพวชิรวิมล, ดร.

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.

ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ที่ปรึกษาอุปถัมภ์ มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ที่ปรึกษา รองอธิการบดี มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

บรรณาธิการ

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.บรรจง ลาวะลี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กองบรรณาธิการ

พระเทพวชิรวิมล, ดร.

พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.

พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.นพ.สมชัย บวรกิตติ

ศาสตราจารย์ ดร.นพ.นิพนธ์ พวงวรินทร์

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ เสนารัตน์

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาใจ หมั่นไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ฝ่ายจัดทำ

ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.บรรจง ลาวะลี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.สงวน หล้าโพนทัน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

สถานที่ติดต่อ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
 โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
 E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com

<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทความทั่วไป บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย การนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถดาวโหลดได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวโหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566) เป็นวารสารที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิชาการและบทความทั่วไปด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ตลอดทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอันเนื่องด้วยกิจกรรมของทางสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาเป็นหลัก เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิจัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญามหาวิทยาลัย “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตร้อยเอ็ดได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จากบทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงาน กองบรรณาธิการวารสาร ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ได้ส่งบทความวิชาการเข้าร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยตามลักษณะการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารนี้เป็นการนำผลการวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาสู่สังคมทำให้เกิดคุณค่าทางวิชาการนำไปสู่การพัฒนาชีวิตและสังคมร่วมกัน

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ISSN : 2730-2644 (Online) ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย(TCI) โดยได้รับการจัดให้อยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2: วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564) วารสารได้เผยแพร่รูปแบบออนไลน์ ISSN : 2730-2644 (Online) ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

กองบรรณาธิการวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความ สมาชิก และผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ(Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด กองบรรณาธิการวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการวารสารขอ номรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร (PARTICIPATORY MANAGEMENT ON GENERAL ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SPECIAL EDUCATION BUREAU, YASOTHON PROVINCE) พีรวัฒน์ สุ่มมาตย์, พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, เอนก ศิลปนิลมาลัย.....	1
การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 (PERSONNEL MANAGEMENT BASE ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND BY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SISAKET PRIMARY EDUCATIONALSERVICE AREA OFFICE 2) พระมหาพุทธวิวัฒน์ เฟื่องพันธ์, พระครูชัยรัตน์นากร, อธิภักดิ์ ถิ่นแสนดี.....	12
การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 (THE STUDENT AFFAIR MANAGEMENT BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND OF THE SCHOOL UNDER BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) รัฐพงศ์ นาโพนงาม, พระครูชัยรัตน์นากร, สุเทพ เมยไธสง.....	22
รูปทรงแห่งความเป็นแม่ (THE SHAPE OF A MOTHER) กาญจนาพร บัตตาเทสสัง, กนกวรรณ นิธิรัฐพัฒน์, บุญทัน เชษฐสุราษฎร์.....	33
รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิง มิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 (THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM OPERATION MODEL THROUGH DEMING CYCLE FOR SCHOOLS UNDER THE LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) ญาดา สังขวิญญู, ลักขณา สิริวัฒน์.....	44
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (NEEDS FOR THE DEVELOPMENT OF GENERAL ADMINISTRATION IN THE DIGITAL AGE OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3) ศรัญญา สตานิคม, วิเชียร รุ้ยนียง.....	59

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้า สายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE FACTORS RELATE TO JOB BURNOUT OF AIS CUSTOMER SERVICE STAFF IN THE NORTHEAST THAILAND) ปิยะ บุญอบ, รั้งสรรค์ โฉมยา.....	70
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (NEEDS FOR THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 4) ศิริ ศิริภิมรมย์, อาคม อึ้งพวง.....	81
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 (THE OPERATION OF STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1) นพดล พิศณู, อาคม อึ้งพวง.....	93
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 (THE RELATIONSHIPS BETWEEN THE TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND THE EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF CHAIYAPHUMPRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2) ศิริประภา นนท์เค้า, อาคม อึ้งพวง.....	104
การศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนอง ข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์ (A STUDY OF MATHEMATICAL LEARNING DEFECTS ON FRACTIONS IN PRATOMSUKSA 5: AN APPLICATION OF THE 1-PARAMETER ITEM REPOSENSE THEORY) จันจิรา ไกรวิชัย, จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ, พนิดา พานิชวัฒนะ.....	116
ความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุชายขอบในกรุงเทพมหานคร (GAPS IN SOCIAL WELFARE FOR MARGINALIZED SENIORS IN BANGKOK) นุวัตวิงศ์ ประเสริฐสังข์.....	129
คุณลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน (THE SEMANTIC ATTRIBUTES OF LEXICAL REDUPLICATION IN THE NORTHEASTERN THAI INSCRIPTIONS) คมสันต์ ดลเอี่ยม, อิศเรศ ดลเพ็ญ.....	139

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 (PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE LEARNING MANAGEMENT EFFICIENCY OF TEACHERS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER YASOTHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) สุพจน์ สุระเพิ่ม, ยุวธิดา ชำนาญญา.....	153
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT MODEL ON THERMAL ENERGY FOR DEVELOPING ANALYTICAL THINKING AND SCIENTIFIC PROCESS SKILLS CONSISTENT WITH THE BRAIN-BASED LEARNING CONCEPT AMONG GRADE 7 STUDENTS) กิ่งกานต์ บุญโชติ.....	167
การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION IN EDUCATION ERA 4.0 OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2) รัชนีกร ศรีประสาร, ธรินธร นามวรรณ.....	180
แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (THE GUIDELINES OF ENHANCING THE PROFESSIONAL MORALITY CONDUCT OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER KHONKAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4) กมลชนก พินิจมนตรี, ธรินธร นามวรรณ.....	195
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ (DEVELOPING INNOVATIVE LEADERSHIP ENHANCEMENT PROGRAMS FOR TEACHERS UNDER THE OFFICE OF MUKDAHAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA) มาลีตา พรหมโสภา, ธรินธร นามวรรณ.....	207

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDLที่ ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม (THE DEVELOPMENT OF MATH SKILLS EXERCISE ON GRAPHS OF QUADRATIC FUNCTIONS USING GPAS 5 STEPS WITH TECHNIQUES KWDL PROMOTING MATHEMATICS COMMUNICATION ABILITIES FOR THE NINTH GRADE STUDENTS OF MUANGPHONPITTAYAKOM SCHOO)	
สุมาลี ศรีอ่อน.....	219
พฤติกรรมกรบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ไม่ได้ที่มารับ บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอ โนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี (FOOD CONSUMPTION BEHAVIOR OF PATIENTS WITH UNCONTROLLED DIABETES MELLITUS (DM) RECEIVING DIABETES CLINIC'S SERVICE AT THA LUM PHU SUB-DISTRICT HEALTH PROMOTION HOSPITAL, BUNG KAEW SUB-DISTRICT, NON SA-AT DISTRICT, UDON THANI PROVINCE)	
พรทิพย์ ภาอุปชิต.....	231
แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (GUIDELINES FOR SCHOOL CURRICULUM MANAGEMENT USING THE DEMING CIRCUIT FOR SMALL SCHOOLS IN MAHASARAKHAM SECONDARY EDUCATION AREA)	
ศุภาวรี สิงโสม, สันธะวา ความดิษฐ์.....	242
การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (PARTICIPATION OF PERSONNEL IN ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON 7 PRINCIPLES OF SAPPURISADHAMMA UNDER THE ROI-ET PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2)	
รัตติยา วงศ์อินตา, กฤตยากร ลดาวัลย์.....	255
การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรม คอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสถานศึกษา ในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม (DEVELOPMENT OF THE GUIDELINESOF STUDENT COUNCIOPERATIONS IN SCHOOLS UNDERTHE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM)	
ภัชนิกร เนื้อจันทา, วิทยา วรพันธ์.....	267

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 (SCHOOL ADMINISTRATION GUIDELINES FOLLOWING TO THE GOOD GOVERNANCE UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2) <i>สมยศ สุวรรณชัย, วิเชียร รุ้ยินยง.....</i>	280
การพัฒนาแนวการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (THE GUIDELINE DEVELOPMENT FOR EMPOWERING COOPERATIVE NETWORKS IN SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3) <i>กัญญาณัฐ บุตรแสนโคตร, กาญจน์ เรืองมนตรี.....</i>	290
สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอด ในประเทศไทย (COMPETENCY OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS BASED ON THE PERCEPTION OF PERSONNEL IN SCHOOLS PROVIDING TEACHING FOR THE BLIND IN THAILAND) <i>หนึ่งฤทัย พวงเพชร, วิเชียร รุ้ยินยง.....</i>	304
สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 (ADMINISTRATORS' COMPETENCY AFFECTING ACADEMIC ADMINISTRATIVE EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER YASOTHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>ทองดี คณะศรี, อ้นยาภรณ์ นวลสิงห์.....</i>	313
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 (THE RELATIONSHIP BETWEEN THE ACADEMIC ADMINISTRATION AND THE EFFECTIVENESS OF SCHOOL UNDER THE ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) <i>ปฐวี อ่ำศรี, ชีรภัทร์ ถิ่นแสนดี.....</i>	326
การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON THE THREEFOLD TRAINING OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>ศศิวิมล ศรีสนธิ์, กฤตยากร ลดาวัลย์.....</i>	338

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ (THE PROGRAM DEVELOPMENT TO ENHANCE TEACHER LEADERSHIP IN SCHOOLS UNDER KALASIN SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE) <i>ปณณวิชญ์ นาโสก, สุรเชต น้อยฤทธิ์</i>	350
ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (THE 21 st CENTURY LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER KHONKAEN PROVINCIAL ADMINISTRATION) <i>วรรัตน์ ศรีบุตดา, อำนาจ ชนะวงค์</i>	361
การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด (PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF SCHOOL BOARD COMMITTEE IN THE GENERAL EDUCATION OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, ROI ET PROVINCE) <i>Phra Lal Bahadur Rana Magar, พระครูชัยรัตน์นาคร</i>	377
การพัฒนาบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (DEVELOPMENT OF THE GAME BOARD USING BRAIN-BASED LEARNING LESSON ALGORITHM FOR SOLVING SUBJECT COMPUTING SCIENCE PROBLEM TO ENHANCE PROBLEM SOLVING SKILL FOR SIXTH GRADE STUDENTS) <i>พรรณนภา ตายะ, กนิษฐ์กานต์ ปันแก้ว</i>	389
การบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 (PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF THE STUDENT AFFAIRS BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND IN EDUCATION OPPORTUNITY EXPANSIONSCHOOL UNDER SISAKET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>อธิภัทร จันทิพย์, กฤตยากร ลดาวัลย์</i>	403
ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 (NEEDS AND GUIDELINES DEVELOPMENTAL FOR THE PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF SMALL EDUCATIONAL INSTITUTIONS THE SCHOOL UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>สุรศักดิ์ เทียงดี, วิเชียร รุ้ยน้อย</i>	414

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 (ADMINISTRATION AS THE PRINCIPLES OF GOOD GOVERNANCE OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER KHONKAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1) <i>ครองทิพย์ ดิลกโสภณ, ยุทธศาสตร์ กงเพชร.....</i>	425
แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 (GUIDELINE FOR THE DEVELOPMENT OF TEACHER OF THE RESEARCH COMPETENCY LEARNING DEVELOPMENT FOR PRIMARY SCHOOL TEACHER UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) <i>ชาญยุทธ ชัยโคตร, บุญชม ศรีสะอาด.....</i>	434
การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา (THE DEVELOPMENT GUIDELINE OF STANDARD CRITERIA OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE) <i>สวัสดิพงษ์ ศรีภักดี, บุญชม ศรีสะอาด.....</i>	449
การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 (THE PARTICIPATION IN EDUCATIONAL MANAGEMENT OF BASIC EDUCATION BOARD THE SCHOOLS UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>สุภาพร สีละพัฒน์, อาคม อึ้งพวง.....</i>	462
การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (DEVELOPMENT OF THE KUTHONG PITTAYAKHOM SCHOOL'S MANAGEMENT MODEL USING DIGITAL TECHNOLOGY IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE) <i>ชัตสกร พิกุลทอง.....</i>	475
การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา จากเมล็ดพืช (DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD' BASIC MATHEMATICAL SKILLS BY ARRANGEMENT OF SEED-BASED EDUCATIONAL GAMES) <i>นันทิยา กาจู้ด, ละดา ดอนหงษา, แสงเดือน คงนาวัง.....</i>	490

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดชัยภูมิ (NEEDS ON INFORMATION INSTITUTE TECHNOLOGY ADMINISTRATION UNDER CHAIYAPHUM VOCATIONAL EDUCATION) <i>อรรคพล ประเสริฐ, วิเชียร รุ้ยนียง</i>	500
การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (THE STUDY ON SCHOOL ADMINISTRATORS EMOTIONAL QUOTIENT OF THE SCHOOLS UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 4) <i>อนิรุทธ์ เฉิดแผ้ว, อาคม อึ้งพวง</i>	514
ผลการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (EFFECTS OF FLIPPED CLASSROOM USING GAMIFICATION TO ENHANCE CRITICAL THINKING SKILL OF THIRD GRADE STUDENTS) <i>สายสุดา ปาเมืองมูล, ปราโมทย์ พรหมจันทร์</i>	526
แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของโรงเรียน โคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด (GUIDELINES OF THE OPERATION OF BUDDHIST SCHOOL TO LEADING BUDDHIST ORIENTED SCHOOL OF KHOKLAM PITTAYAKOM UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ROI ET) <i>วิวรรณภา สัจวิบุตร, จิราภรณ์ ผันสว่าง</i>	540
THE EFFECT OF HIGH-INTENSITY INTERVAL TRAINING, MODERATE-INTENSITY INTERVAL TRAINING, AND CONTINUOUS TRAINING ON ANAEROBIC AND AEROBIC CAPACITY <i>Han Tun, Thawatchai Kanchanathaweekul, Prakit Hongsaenyatham</i>	551
ความไว้วางใจและสัมพันธภาพในองค์กรส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากร สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร (TRUST AND RELATIONSHIPS IN THE ORGANIZATION AFFECT TEAMWORK OF PERSONNEL OF TRAFFIC AND TRANSPORTATION DEPARTMENT BANGKOK) <i>จันทร์จิรา โพธิ์ดี, สุทธิภัทร อัครวิชัยโรจน์</i>	563
ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย (AN ANALYSIS STUDY OF THE MORALITY IN PHAWED TRADITION OF THE BUDDHISTS IN PHAOWRAI DISTRICT, NONGKHAI PROVINCE) <i>พระครูโสภณมณีสถิต (ปณฺฑิตโต/ศรีหาบง)</i>	579

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (DEVELOPING GUIDELINES FOR ORGANIZING LEARNER DEVELOPMENT ACTIVITIES TO ENHANCE 21ST CENTURY LEARNING SKILLS FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE MUNICIPALITY OF THE LOWER NORTHEAST) สาวิตรี ศรีวิเศษ, กาญจน์ เรืองมนตรี.....	589
การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ (THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL TO DEVELOP STUDENTS' QUALITY AT KHUNHANWITTAYASAN SCHOOL) ธวัชชัย บุญหนัก.....	602
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR STRENGTHEN TEACHER IN ENGLISH INSTRUCTIONAL TO ENHANCE COMMUNICATIVE ABILITY FOR SCHOOL IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM) นันทน์ช วิเชียรเพริศ, กาญจน์ เรืองมนตรี.....	616
การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร (THE DEVELOPMENT OF AN INNOVATION TO ENHANCE ENGLISH VOCABULARY READING SKILLS BY USING THE PICTURE ME READING TECHNIQUE BLENDED WITH THE LIVEWORKSHEETS FOR SPECIALLY NEEDED LEARNERS IN MUKDAHAN SCHOOL FOR THE DEAF) สุรัตน์ จงแพทย์, พิจิตรา ธงพานิช, สุธษดิ์ ศรีขาว.....	630
การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม วิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 (THE DEVELOPMENT OF PROBLEM-SOLVING ABILITY WITH LEARNING MANAGEMENT ON THE GPAS 5 STEPS AND BOARD GAMES OF COMPUTING SCIENCE SUBJECT FOR GRADE 1-3 STUDENTS) อภิสิทธิ์ สวางรัมย์, สาคร อัจฉกร.....	644

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 (THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ORGANIZATION GUIDELINES FOR SCHOOLS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) <i>เพ็ญทิมล พลสมบัติ, บุญชม ศรีสะอาด.....</i>	658
การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ปีการศึกษา 2525-2534 (RESEARCH SYNTHESIS IN TEACHING THAI LITERATURE, ACADEMIC YEAR 1982-1991) <i>สิริพัชญ์ หาญนอก, Nguyen Kieu Yen.....</i>	673
การวิเคราะห์รายการคำศัพท์ภาษาอังกฤษธุรกิจที่พบในภาษาพูด (A CORPUS ANALYSIS OF BUSINESS ENGLISH VOCABULARY LIST IN SPOKEN LANGUAGE) <i>ธาริรัตน์ หิรัญนุเคราะห์.....</i>	687
ศึกษาแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระสงฆ์ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี (AN APPROACHABLE STUDY OF PROPAGATING BUDDHADHAMMA OF THE SANGHA IN CHAIWAN DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE) <i>พระมหาชัยวัฒน์ อานนุโท (วุฒิพงศ์เดชา).....</i>	698
ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น (POLICY RECOMMENDATION TO DEVELOP INNOVATIVE ORGANIZATION OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KHON KAEN) <i>รัฐพล ศิริภูมิ.....</i>	708
รูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด (THE SURVEYS OF LABOR MARKET DEMAND TOWARDS PROGRAM IN GOVERNMENT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ROI ET CAMPUS) <i>พระครูสมุห์ ศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง), พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลาปลิงห์), วิมลพร สุวรรณแสนทวี, อิศเรศ จินฤทธิ, พระมหาวิชิตวิทย์ วชิรญาโณ (ประเสริฐสังข์), พระมหาวิชิตวิทย์ วชิรญาโณ (ประเสริฐสังข์).....</i>	720

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การศึกษาผลการนิเทศเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน(NATIONAL TEST: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง(COACHING & MENTORING) (THE STUDY OF SUPERVISION TO INCREASE THE STUDENT SCORE TOWARD THE (NATIONAL TEST : NT) OF PRIMARY 3 TEACHERS FOR SCHOOLS UNDER THE UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4, USING THE PROCESS OF COACHING AND MENTORING) ทงศิริศิลป์ จันทะแจ้, จิณณพัต ผลทิพย์.....	732
การประยุกต์ใช้หลักปราน 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด (APPLICATION OF THE 4 PRINCIPLES IN THE WORK OF ROI ET PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE PERSONNEL) สุรเดช ชวะเดช, ทองงาม สุดสน.....	745
การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (APPLICATION OF THE 4 PRINCIPLES IN THE WORK OF ROI ET PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE PERSONNEL) พระครูกิตติวราทร, จิราภรณ์ ผันสว่าง, อมรรัตน์ ผันสว่าง, พระครูปลัด สุริยะ ชวนปญโญ (ศรีสุระ).....	758
บทความวิชาการ	
กฎหมายกับความคิดที่แตกต่างของประชาชน (THE LAW AND THE DIFFERENT IDEAS OF THE PEOPLE) ไกรสร เดชลิมา, บุญเพ็ง ลิทธิวงษา.....	773
วาทกรรมการทำบุญกฐินออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียวัดป่าตูปางสำราญจิตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ (DISCOURSE ON KATHIN MERIT MAKING ONLINE VIA SOCIAL MEDIA AT WAT PA TAPANG SAMRANCHIT TEMPLE, PRASAT DISTRICT, SURIN PROVINCE) เพชรเดช เสมานู.....	779
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์ และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารจริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์	787
	794

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร*
PARTICIPATORY MANAGEMENT ON GENERAL ADMINISTRATION OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SPECIAL EDUCATION BUREAU,
YASOTHON PROVINCE

พีรวุฒิ สุ่มมาตย์¹, พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์², เอนก ศิลปนิลมาลัย³
Peerawut Summat¹, Phrakruvichitpanyaporn², Anek Silpanilmalaya³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : peerawut_Sum@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร ตามความคิดเห็นครูและบุคลากร 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร ตามความคิดเห็นครูและบุคลากร จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูและบุคลากร โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร จำนวน 91 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบ t-test (Independent Samples) และแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One - way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการไว้วางใจ รองลงมา คือ ด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกันด้านความยึดมั่นผูกพัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน 3) สรุปแนวทางการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 6 คน พบว่า ควรไว้วางใจซึ่งกันและกัน

เป็นการง่ายที่บุคคลจะมีส่วนร่วมในการทำงาน ตั้งใจทำงานเพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานต้องมีความยึดมั่นผูกพันให้การสนับสนุนช่วยเหลือและฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ การกำหนดเป้าหมายของผู้บริหารมีส่วนกำหนดมาตรฐานในการทำงานและการประเมินประสิทธิภาพของระบบ ควรให้ความสำคัญอิสระในการทำงานไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นอิสระในการจัดตารางในการทำงาน ความเป็นอิสระในการตัดสินใจในการทำงาน และความเป็นอิสระในการเลือกวิธีในการทำงาน

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม; การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน; สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยโสธร

ABSTRACT

The objectives of this thesis were: 1) to study the Participatory management on General administration of School administrators under Yasothon Special Education Bureau, 2) to compare the Participatory management on General classified by administration of School administrators under Yasothon Special Education Bureau and work experience, 3) to study guidelines of the Participatory management on General administration of School administrators under Yasothon Special Education Bureau. The population used in this research was 91 of teachers and personnels under Yasothon Special Education Bureau. The instrument used was a 5-level estimation scale questionnaire with content accuracy of 0.67 - 1.00, confidence of 0.94. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test statistics (Independent Samples), F-test (One-way ANOVA)

The result of the research found that: 1. The Participatory management level on General administration of School administrators under Yasothon Special Education Bureau Overall was at a high level. When considering each aspect. It was found that trust was the highest aspect, followed by setting goals and objectives together, commitment, and the lowest average was independence in job responsibilities. 2. Participatory management level comparison on General administration of School Administrators under Yasothon Special Education Bureau, classified by educational level and work experience was no difference. 3. Summary of guidelines for Participatory management level comparison on General administration of School Administrators under Yasothon Special Education Bureau, from the interviews with the target group were 6 administrators. It was found that: should trust each other which was easy to participate in working, work hard in order to achieve more efficient performance to achieve the goal, administrators or operators must be committed to providing support, assistance and training to workers with sincerity, management's goal setting contributes

to the standardization of performance and the evaluation of system performance, should provide independence in work, whether it is autonomy in scheduling work. independence in decision-making at work and freedom to choose how to work.

Keywords : Participatory Management; General administration; The Special Education Bureau

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน สร้างความเสมอภาคให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และให้โอกาสแก่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีมาตรฐาน มีคุณภาพมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์จากการได้ศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ให้มีการส่งเสริมเรื่อง การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคนเป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วนเนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคลและสนองยุทธศาสตร์ชาติและความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและ สถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม ในด้านหลักการบริหารจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการปฏิรูปการศึกษา ได้เน้นให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ ที่ส่งผลให้สถานศึกษาต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาการศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือ ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างคุณค่าแห่งสังคมตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) โดยสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) การบริหารจัดการด้านการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาให้เกิดการพัฒนา ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีนั้น จะต้องมีการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2550) ด้วยหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทของตนหลายอย่างในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

โดยต้องมีการกำหนดบทบาทของตนเองให้ชัดเจนในฐานะที่เป็นผู้นำสถานศึกษา และจำเป็นต้องกำหนดบทบาทในการดำเนินงานกับคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเพื่อให้มีการประสานความร่วมมือในการทำกิจกรรมภายในสถานศึกษาร่วมกัน รวมทั้งการกำหนดบทบาทในการบริหารจัดการภาระงานทั้งระบบ ให้ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบและมีความชัดเจนในการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการจะทำให้ได้ผลเช่นนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีแนวทาง หลักทฤษฎี เพื่อนำมาใช้เป็นกลไกสำคัญสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาทั้งระบบ การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดนั้น ผู้บริหารแต่ละคนต่างมีเส้นทางในการบริหารของตนแตกต่างกันไปตามความถนัดและความสามารถที่ตนเองมีอยู่ ในเส้นทางที่หลากหลายนั้นล้วนจำเป็นต้องยึดถือแนวทางในการดำเนินงานทั้งสิ้น (ทิตินา แคมมณี, 2547) ผู้นำทางการศึกษาที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารองค์กรในยุคการแข่งขันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้คุณธรรมและหลักธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สังคมต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการศึกษา เช่น ครอบครัว ชุมชน สื่อ กองทัพ สถาบันทางศาสนา ซึ่งต้องมีความสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการของโรงเรียนจากแนวตั้งมาเป็นแนวนราบให้มากขึ้นและผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ครูในทุกระดับได้มีส่วนร่วมริเริ่มการคิด การวางแผนและการบริหาร การศึกษามากขึ้น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจและเข้าใจ (อุทัย ดุลยเกษม, อรศรี งามวิทยาพงศ์, 2549) ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารจึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยมีความสำคัญที่สามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในระดับปฏิบัติถือเป็นเรื่องที่ทำหายโดยต้องอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้บริหารเข้าสนับสนุนเพื่อรวมใจของผู้ร่วมงานให้มีความเห็นตรงกันและสามารถทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองโดยการใช้หลักการบริหารที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา จะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและมีความเป็นประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมยังเป็นการสานรอยต่อหรือต่อยอดรูปแบบการบริหารราชการ และถือได้ว่าเป็นปัจจัยมีความสำคัญที่สามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในระดับปฏิบัติถือเป็นเรื่องที่ทำหายโดยต้องอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้บริหารเข้าสนับสนุนเพื่อรวมใจของผู้ร่วมงานให้มีความเห็นตรงกันและสามารถทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้

การดำเนินงานในสถานศึกษาส่วนใหญ่ ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานในภาพรวมของบุคลากรในองค์กรยังไม่มีการทำงานอย่างจริงจัง เนื่องจากการปฏิบัติงานของผู้บริหารเองไม่ได้เข้ามาคลุกคลีในการทำงานร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้สั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ปฏิบัติ และการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาก็เป็นไปตามหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ขาดการตัดสินใจในการพัฒนางานด้วยตนเองการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากภาคส่วน

ต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนกิจการสถานศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร มีการบริหารโดยการกระจายอำนาจที่มีรูปแบบเป็นทางการ มีการกระจายหน้าที่ และความรับผิดชอบให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามลำดับชั้นจากบนลงล่าง ตามตำแหน่งหน้าที่ แต่ในการกระจายอำนาจยังมีข้อกัณฑ์เรื่องงบประมาณที่ต้องขึ้นอยู่กับผู้บริหารสูงสุด ทำให้การพัฒนาบางอย่างดำเนินการไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้บางปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข ในการบริหารบางอย่างไม่ส่งเสริมให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านต่างๆ นอกจากนี้ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินการที่ไม่ชัดเจน เป้าหมายส่วนใหญ่จากผู้บริหารเอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย ไม่มีการแสดงความคิดเห็นของบุคลากรในการกำหนดสภาพปัญหา กำหนดเป้าหมาย วิธีการ เพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไป ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร ตามความคิดเห็นครูและบุคลากร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร ตามความคิดเห็นครูและบุคลากร จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ด้านนโยบาย สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จะมีแนวปฏิบัติที่จะกำหนดนโยบายการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนในสังกัด

3.2 ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมและคุณภาพของโรงเรียน

3.3 ด้านองค์ความรู้ ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้การมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนในสังกัด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร ได้แก่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 28 จังหวัดยโสธร จำนวน 59 คน และศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร จำนวน 32 คน รวม 91 คน กลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจำนวน 6 แห่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบสอบถามมี 2 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ด้านแบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นข้อคำถามที่สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีเนื้อหา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 การไว้วางใจด้านที่ 2 ความยึดมั่นผูกพันด้านที่ 3 การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และด้านที่ 4 ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบ t-test (Independent Samples) และแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One - way ANOVA)

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการไว้วางใจ รองลงมา คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันด้านความยึดมั่นผูกพัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน เมื่อพิจารณารายด้านมีผลดังนี้

5.1.1 ด้านการไว้วางใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงานรองลงมา คือ ผู้บริหารกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ร่วมงานและให้อำนาจการตัดสินใจและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารให้อิสระแก่ผู้ร่วมงานในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

5.1.2 ด้านความยึดมั่นผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ร่วมงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพูดคุยปรึกษาหารือเมื่อเกิดปัญหา หรืออุปสรรคขณะปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นอย่างดี

5.1.3 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการทำงานให้ไปในทิศทางเดียวกัน รองลงมาคือผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมกันในการแสดงความคิดเห็นและปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายของโรงเรียนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตามงาน อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5.1.4 ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมอบอำนาจบริหารให้ผู้ร่วมงาน ควบคุมการปฏิบัติงานของพวกเขาเองรองลงมา คือ ผู้บริหารให้อิสระแก่ผู้ร่วมงานในการตัดสินใจ เกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายและให้รายงานการปฏิบัติงานของตนเองและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารให้อำนาจและโอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ไม่แตกต่างกัน

5.3 สรุปแนวทางการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 6 คน พบว่า

5.3.1 ด้านการไว้วางใจ

- 1) ควรไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา และความไว้วางใจในองค์กร
- 2) ควรไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นการง่ายที่บุคคลจะมีส่วนร่วมในการทำงาน ตั้งใจทำงานเพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุเป้าหมาย
- 3) เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับในองค์กรสร้างสรรค์ผลงานของตนเองอย่างอิสระ

5.3.2 ด้านความยึดมั่นผูกพัน

- 1) ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานต้องมีความยึดมั่นผูกพันให้การสนับสนุนช่วยเหลือและฝักอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ
- 2) บุคลากรทุกระดับมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมผู้บริหารในการบริหารองค์กร

5.3.3 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

- 1) องค์กรควรมีเป้าหมายที่มีจุดมุ่งหมายและทิศทางสำหรับอนาคตเพื่อการบริหารงาน
- 2) การกำหนดเป้าหมายของผู้บริหารมีส่วนกำหนดมาตรฐานในการทำงานและการประเมินประสิทธิภาพของระบบ
- 3) กำหนดเป้าหมายที่สนองความต้องการของสมาชิกในฐานะบุคคลที่สมบูรณ์

5.3.4 ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน

1) ควรให้ความเป็นอิสระในการทำงานไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นอิสระในการจัดตารางในการทำงาน ความเป็นอิสระในการตัดสินใจในการทำงาน และความเป็นอิสระในการเลือกวิธีในการทำงาน

2) ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการตั้งเป้าหมายของตนเองตามการรับรู้ความสามารถของตนเอง ให้แรงเสริมกับตนเองในการทำงาน คาดหวังผลการทำงานของตนเอง และประเมินผลการทำงานของตนเอง

3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีอิสระในการปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่รับผิดชอบ ไม่ควบคุมจนเกินไปเพื่อให้พนักงานแสดงความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรต่อไปในอนาคต

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจได้นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมนั้นเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ด้านจิตใจและอารมณ์ที่มากกว่าการกระทำเป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของบุคลากรในการรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน โดยพัฒนาการมีส่วนร่วมให้สมดุลไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่มากเกินไป พอดี หรือการมีส่วนร่วมในลักษณะที่ไม่ใช่การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่แท้จริง เพราะแต่ละบุคคลมาสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้เพียงลำพังเพราะจำกัดด้วยความสามารถและทรัพยากรจึงต้องทำงานเป็นกลุ่มจึงจะไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการไว้วางใจ รองลงมา คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันด้านความยึดมั่นผูกพัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานผู้บริหารยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงานกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ร่วมงานและให้อำนาจการตัดสินใจผู้บริหารและผู้ร่วมงานให้เกียรติซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมอบหมายงานแก่ผู้ร่วมงานไว้วางใจว่าสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ และให้อิสระแก่ผู้ร่วมงานในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการทำงานให้ไปในทิศทางเดียวกันให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายของโรงเรียนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ต่างๆ ของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานและรับผิดชอบงานร่วมกัน และด้านความยึดมั่นผูกพันผู้บริหารแสดงพฤติกรรมเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ร่วมงานเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานพูดคุยปรึกษาหารือเมื่อเกิดปัญหา หรืออุปสรรคขณะปฏิบัติงาน ผู้บริหารมีส่วนร่วมทำให้เกิดความสัมพันธ์และความสามัคคีที่ดีเพื่อลดความขัดแย้งภายในหมู่คณะ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมยศ นาวิการ (2545) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นกระบวนการของการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคลใช้ความคิดสร้างสรรค์และเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ไขปัญหาของการบริหารที่สำคัญคืออยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่ง

อำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่ของการบริหารของพวกเขาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและ
ประการสุดท้ายต้องให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญของ
องค์การไม่เพียงแต่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี
ลิ้มเจียลพงษ์ (2558) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ลังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่มากที่สุด
โดยเรียงค่ามัธยเลขคณิต จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมี
ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการรักษา
ผลประโยชน์ตามลำดับ

6.2 การเปรียบเทียบระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรจำแนกตามระดับการศึกษา
และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา
และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน แต่บุคลากรทุกคนก็ยังมีความต้องการที่มุ่งมั่นในการ
ปฏิบัติงานด้านการบริหารงานทั่วไป บุคลากรทุกคนในองค์การมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจในการ
ปฏิบัติงานการแก้ปัญหาและการสร้างความสำเร็จให้แก่องค์การ และการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อ
การขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย เพราะมีผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือผู้ที่เข้ามามีส่วน
ร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติ
เพื่อการพัฒนาเครือข่าย และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็น
เจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ โรบบินส์ (Robbins,
S.P. 1990) ให้ความหมายว่า เป็นการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจกับ
ผู้บริหาร การมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างกำลังใจให้ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า
การยินยอมปฏิบัติตามคำสั่ง ยิ่งกว่านั้นการมีส่วนร่วมจะช่วยให้บุคคลสนับสนุนเป้าหมายของกลุ่ม
ตลอดจนวัตถุประสงค์ร่วมขององค์การด้วย เทคนิคการบริหารตามแนวคิดนี้ถือว่าการรวมเอา
เป้าหมายของบุคคล และเป้าหมายขององค์การเข้าด้วยกัน (The integration of individual and
organization goals) โดยผู้บริหารจะจัดสภาพการบริหารและวิธีการปฏิบัติต่อบุคคลในองค์การ
ให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของเขาและควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือ
จุดมุ่งหมายขององค์การ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หลุทธิ เขียวสะ (2562) ได้ศึกษา เรื่อง การ
บริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ผลศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา
ของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบ
มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ และวุฒิการศึกษาต่างกันมีความ
คิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธรโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แต่การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมการให้อำนาจและโอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงานให้อิสระแก่ผู้ร่วมงานในการแสดงความคิดเห็นเรื่องการทำงานอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้ครู บุคลากรหรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมรับผิดชอบการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

7.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการไว้วางใจ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรให้อิสระแก่ผู้ร่วมงานในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้มาเป็นต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดโครงสร้างพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวทางและส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจแนวทางการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร

7.3.2 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบอื่นๆ ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดยโสธร

8. บรรณานุกรม

- ทิศนา แคมมณี. (2547). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมยศ นาวิการ. (2545). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ 1991 จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **ภาพอนาคตและกลยุทธ์:เราจะใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างไร**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

- สุมาลี ลิ้มเจียลหงษ์. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- หฤทธิ์ เขียวสะ. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อุทัย ดุลยเกษม, อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2549). ระบบการศึกษากับชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนวิจัย.
- Robbins, S.P. (1990). *Organization Theory Structure, Design, and Applications*. Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice-Hall.

การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2*
PERSONNEL MANAGEMENT BASE ON THE FOUR SUBLIME STATES OF
MIND BY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SISAKET
PRIMARY EDUCATIONALSERVICE AREA OFFICE 2

พระมหาพุทธิวัฒน์ เฟื่องพันธ์¹, พระครูชัยรัตนากอร์², ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี³
Phamahaphuttiwat Phengphan¹, Phakruchairatthanakorn², Theeraphat Thinsandee³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : nang2533@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 310 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และแบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Independent Samples) และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งว่างรองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวินัยและการรักษาวินัยตามหลักพรหมวิหาร 4 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 3) แนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้แนวทางดังนี้ (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียงลำดับอัตรากำลังที่ขาดแคลนจากมากไปหาน้อยและจัดวางตัวบุคคลตามความถนัดความสามารถ (2) การบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากรเข้าปฏิบัติหน้าที่หน้าที่ต้องเป็นไปตามคำสั่ง สพฐ. (3) เสริมสร้างกำลังใจและเยี่ยมชมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรและเปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพของตนเอง (4) ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวให้อยู่ในระเบียบวินัยบนพื้นฐานของความ

เมตตาและไม่เสียหายต่อระบบราชการ (5) แจ้งเตือนการปฏิบัติหน้าที่ที่ผิดระเบียบ ถ้าทำผิดอีกต้องดำเนินการตามระเบียบราชการ (6) แสดงมุทิตาจิตเมื่อบุคลากรเกษียณอายุราชการตามระเบียบ

คำสำคัญ : การบริหารงานบุคคล; หลักพรหมวิหาร 4; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study personnel management base on the Four Sublime states of mind by school administrators under the Sisaket primary educational service area office 2, 2) to compare personnel management base on the Four Sublime states of mind by school administrators classified by age, education and working experiences, and, 3) to find out the guidelines for personnel management base on the Four Sublime states of mind by school administrators of the said schools. Samples were the administrators and teachers, totally 310 in number and 10 interviews. The instrument for collecting the data was the questionnaire, with its reliability value at 0.97 and quality-verified interview. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested with t-test, and F-test (One-way ANOVA).

The research results were as follows: 1) personnel management base on the Four Sublime states of mind by school administrators under the Sisaket primary educational service area office 2 was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'Highest' level. The leading aspect was manpower planning and vacancies, followed by the promotion of efficiency in government service. The aspect with the lowest mean was discipline and discipline base on the Four Sublime states of mind. 2) The comparison results found that the respondents who were age education level and work experience different people have different opinions. Statistically significant at the .05 level. 3) The guidelines for personnel management base on the Four Sublime states of mind by school administrators as suggested by the responses were: (1) School administrators should rank the scarcity rate from highest to lowest and place the person according to their aptitude and ability. (2) The recruitment and appointment of personnel to perform duties must be in accordance with the OBEC order. (3) Enhancing morale and visiting personnel's performance and giving opportunities to develop their own potential. (4) Advise on how to behave in a discipline based on compassion and not hurt the bureaucracy. (5) Notification of illegal duties If doing wrong again, must proceed according to government regulations. (6) Demonstrates mental humility when personnel wear their official duties according to regulations.

Keywords : Personnel Management; Four Sublime States of Mind; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษาเป็นแนวทางที่มีความสำคัญยิ่งต่อการปรับเปลี่ยนการศึกษาให้เป็น การศึกษาที่ดี มีคุณภาพ เครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของไทย คือ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 นับเป็นครั้งแรกที่นโยบายการศึกษาของชาติมีสถานะภาพ เป็นพระราชบัญญัติ เป็นการปรับเปลี่ยนครั้งสำคัญทั้งแนวคิดโครงสร้าง และกระบวนการ ด้วยความ มุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยและคุณภาพของคนไทยโดยรวมให้สูงขึ้น สถานศึกษา มีฐานะทางสังคมมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกทางสังคมโดยใช้ทรัพยากร การบริหารในการดำเนินการ ซึ่งโดยทั่วไปมีอยู่ 4 ปัจจัย ด้วยกัน คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการ บริหารจัดการทรัพยากร ทั้งนี้ทรัพยากรในการบริหารดังกล่าวคือ คน เป็นระบบงานไว้ได้อย่างไรก็ตาม ถ้าหากขาดคนรับผิดชอบงาน ไม่มีความรู้ ไม่มีวิสัยทัศน์ กับงานที่ทำอยู่ ก็จะทำให้แผนงานโครงการ ของงานที่กำหนดไว้ดำเนินการได้อย่างล่าช้าหรือไม่สำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรที่จะให้ ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาเป็นพิเศษ เมื่อคนเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุด จึง มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหันมาดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือกระตุ้นให้ บุคลากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถมีศักยภาพ และประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนบุคลากรในสถานศึกษาเกิดมีพลังมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ย่อมที่จะส่งผลให้งานในสถานศึกษาสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (รุ่ง แก้วแดง, 2554)

การบริหารบุคคลเป็นงานที่สำคัญที่ถูกบรรจุไว้ในโครงสร้างการบริหารของผู้บริหารที่ต้อง บริหารจัดการให้เกิดทั้งด้านคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเฉพาะในการปฏิรูปใน ทศวรรษที่สอง นั้นมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสาม ประการ คือ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและ เรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหาร และการจัดการศึกษา โดยมีกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการคือ พัฒนาคุณภาพคน ไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ จะเห็นได้ว่าการปฏิรูปมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการบริหารไป พร้อมๆกับการพัฒนาคนในทุกๆระดับตั้งแต่ระดับที่ถูกผลิตคือ ผู้เรียนในสถานศึกษาและระดับของ ผู้ผลิต คือครูคณาจารย์ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนในการบริหารสถานศึกษาหากผู้บริหารสถานศึกษา สามารถ เข้าใจและรู้จักบริหารคนอย่าง มีประสิทธิภาพแล้ว ความสำเร็จที่มุ่งหวังไว้ก็ย่อมประสบ ผลสำเร็จแน่นอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ดังนั้น บุคลากรในองค์กร จะทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้นจะต้องมีนักบริหารที่ดีคอยกำกับดูแลนักบริหารที่ดีในทางธรรมคือต้องมี พรหมวิหารธรรม 4 ประการคือ 1. เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ความคิดปรารถนาดี เป็นผู้มีอัธยาศัย ไมตรีที่ 2. กรุณา หมายถึง ความสงสาร อยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้คำปรึกษา แก่เพื่อนร่วมงานเมื่อมีการทำผิดพลาด ร่วมกันวางแผนในการทำงาน 3. มุทิตา หมายถึง ความพลอย ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี จิตระเบียบหรือเกณฑ์การให้รางวัลผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานอย่าง เหมาะสมตาม 4. อุเบกขา หมายถึง การวางเฉย การทำตัวเป็นกลาง ไม่มีอคติหรือลำเอียง มอบหมาย งานตามความรู้ความสามารถของบุคลากร มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน ดำเนินการทาง

วินัยและการลงโทษอย่างยุติธรรม (ดวงใจ โจมเณะ, 2561) การบริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ปัจจุบันส่วนมากมีปัญหาด้านบุคลากรไม่ครบตามกรอบอัตราที่วางไว้ ขาดแคลนครูวิชาเอกและศึกษานิเทศน์ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานเนื่องจากการโยกย้าย บุคลากรบางส่วนไม่สามารถปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้ และขาดการส่งเสริมการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ บุคลากรขาดขวัญกำลังใจและมีปัญหาภาวะหนี้สิน ขาดการเสริมแรงจากคณะผู้บริหาร และยิ่งสำคัญกว่านั้นคือสภาพของผู้บริหารและบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม มากน้อยเพียงใดซึ่งในทางพระพุทธศาสนา ผู้บริหารควรมีในการบริหารบุคคลนั้น คือ หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นธรรมประจำใจอันประเสริฐ ตามหลักประพจน์ที่บริสุทธิ์มาใช้ในการบริหารด้านงานบุคคล ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารงานบุคคล ได้นำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการให้เป็นประโยชน์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในด้านการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ให้มีคุณภาพต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 36 คนและครูผู้สอนจำนวน 274 คน รวมทั้งสิ้น 310 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ซึ่งได้มาจากการเทียบสัดส่วนและการสุ่มอย่างง่ายกลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์คือ ผู้บริหารจำนวน 5 คน และครูผู้สอนจำนวน 5 คน รวม 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 2 ตอน ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2)แบบสัมภาษณ์ และมีลักษณะความเที่ยงตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 เชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงและขอความร่วมมือ และแจกแบบสอบถามโดยใช้ Google form จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ลงไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานได้แก่การทดสอบค่าที (t-test) และค่าการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's method) และนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้มาเขียนเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อสรุปแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ระดับวิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งว่างตามหลักพรหมวิหาร 4	4.41	0.84	1	มากที่สุด
2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งตามหลักพรหมวิหาร 4	4.33	0.98	3	มากที่สุด
3. ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการตามหลักพรหมวิหาร 4	4.34	0.92	2	มากที่สุด
4. ด้านวินัยและการรักษาวินัยตามหลักพรหมวิหาร 4	4.19	0.99	5	มาก
5. ด้านการออกจากราชการตามหลักพรหมวิหาร 4	4.20	1.03	4	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.29	0.95	-	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.95) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งว่างตามหลักพรหมวิหาร4 ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.84) รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการตามหลักพรหมวิหาร4 ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.92) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวินัยและการรักษาวินัยตามหลักพรหมวิหาร4 ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.99) ตามลำดับ และเมื่อแยกออกเป็นรายด้าน

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งว่าง ตามหลักพรหมวิหาร4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.84) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความหวังดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.74) รองลงมา ได้แก่ มีการคาดคะเนเกี่ยวกับการกำหนดกำลังคนหรือกำหนดความต้องการด้านบุคคลทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพที่หน่วยงานต้องการ ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ พร้อมทั้งจะส่งเสริมสนับสนุน ไม่กีดกันริษยา โดยการตั้งตนเป็นกลางในการพิจารณาด้วยเหตุผล ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.98)

2. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งตามหลักพรหมวิหาร4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.98) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารยึดกฎระเบียบเกี่ยวกับการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งด้วยความปรารถนาดีต่อองค์กร ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.71) รองลงมา ได้แก่ มีการจัดให้บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าดำรงตำแหน่งหน้าที่เข้าปฏิบัติงาน ด้วยความหวังดีต่อผู้อื่น ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เมื่อเกิดตำแหน่งว่างของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารมีการดำเนินการจ้างลูกจ้างชั่วคราวพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุนภาระงาน ($\bar{X}=4.18$, S.D.=1.22)

3. ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการตามหลักพรหมวิหาร4โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.92)ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.76) รองลงมา ได้แก่ มีแนวทางส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนทำงานอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.90)และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีแนวทางในการมีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานโดยการให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือตามกำลังของตน ($\bar{X}=4.05$, S.D.=1.20)

4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย ตามหลักพรหมวิหาร4โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.99) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีแนวทางในการส่งเสริมมีความหวังดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในการเป็นข้าราชการ ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.91) รองลงมา ได้แก่ สามารถใช้สติปัญญาพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง ($\bar{X}=4.28$, S.D.=0.85) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติงานตามระเบียบวินัยด้วยความปรารถนาดี ($\bar{X}=4.05$, S.D.=1.20)

5. ด้านการออกจากราชการตามหลักพรหมวิหาร4โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.19$, S.D.=1.03)ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีเหตุผลอย่างถูกต้อง ด้วยความเที่ยงธรรมสามารถใช้สติปัญญาพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องประกอบด้วยเหตุผล ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.93) รองลงมา ได้แก่ มีความใฝ่ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนรอบข้างเมื่อความประสงค์

ของตัวข้าราชการเอง ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.86) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อผู้บังคับบัญชาไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ($\bar{X}=4.14$, S.D.=1.11)

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

6.2.1 จำแนกตามระดับการศึกษาการศึกษาโดยรวมและด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งว่าง ตามหลักพรหมวิหาร 4, ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งตามหลักพรหมวิหาร 4, ด้านการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

6.2.2 จำแนกตามอายุด้านวินัยและการรักษาวินัยตามหลักพรหมวิหาร 4 และด้านการออกจากราชการตามหลักพรหมวิหาร 4 ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านวินัยและการรักษาวินัยตามหลักพรหมวิหาร 4 และด้านการออกจากราชการตามหลักพรหมวิหาร 4 ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 แนวทางในแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้แนวทาง ดังนี้ (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียงลำดับอัตรากำลังที่ขาดแคลนจากมากไปหาน้อยและจัดวางตัวบุคคลตามความถนัดความสามารถ (2) การบรรจุและการแต่งตั้งบุคลากรเข้าปฏิบัติหน้าที่หน้าที่ต้องเป็นไปตามคำสั่ง สพฐ. (3) เสริมสร้างกำลังใจและเยี่ยมชมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรและเปิดโอกาสให้พัฒนาศักยภาพของตนเอง (4) ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวให้อยู่ในระเบียบวินัยบนพื้นฐานของความเมตตาและไม่เสียหายต่อระบบราชการ (5) แจ้งเตือนการปฏิบัติหน้าที่ที่ผิดระเบียบ ถ้าทำผิดอีกต้องดำเนินการตามระเบียบราชการ (6) แสดงมุทิตาจิตเมื่อบุคลากรเกษียณอายุราชการตามระเบียบ

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลเฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

7.1 ระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายตั้งไว้ ที่ต้องอาศัยกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการรายงานผล โดยการบริหารงานบุคลากรจำเป็นต้องมีหลักในการบริหารงานเนื่องจากเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ลดปัญหาในการบริหารงาน และทำให้การบริหารงานเกิดความเป็นธรรมมากที่สุดหลักสำคัญที่หน่วยงานควรนำมาใช้เป็นอย่างยิ่งเนื่องด้วยเป็นหลักของการส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานอยู่ได้อย่างมีความสุขและการบริหารงานบุคคลยุคใหม่เป็นเรื่องที่ต้องใช้เทคนิควิธีการเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้

ได้ผลในแง่ของประสิทธิภาพของการใช้บุคคลากรความสำคัญของงานบริหารงานบุคคล ในปัจจุบัน กว้างขวางและมีคุณค่ามาก จนกระทั่งมีการใช้ชื่อเรียกว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และเป็นไปตามหลักพรหมวิหาร 4 หมายถึง หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีจุดมุ่งหมายในการสอนให้บุคคลมีความรักความเมตตาต่อผู้อื่น มีความสงสารเห็นใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่น รู้สึกพลอยยินดีเมื่อบุคคลอื่นได้ดี และรู้สึกปล่อยวางหรือวางเฉยเมื่อพบกับสถานการณ์ที่สวัสดิสัยจะแก้ไขได้หรือสวัสดิสัยที่จะช่วยเหลือเจือจุนได้ ซึ่งแยกออกเป็น 4 ด้าน คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สอดคล้องกับแนวคิดของ Dessler (2009) ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้หมายถึง นโยบายและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับบุคคลในการทำงานโดยเฉพาะในเรื่องการสรรหา การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้รางวัล ความปลอดภัยในการทำงาน จริยธรรมและคุณธรรมต่อ พนักงาน ซึ่งนโยบายและการปฏิบัติดังกล่าวจะครอบคลุมถึงการวิเคราะห์งาน การวางแผนทรัพยากร มนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก การปฐมนิเทศ การจ่ายค่าตอบแทนและเงินเดือน แรงจูงใจ การ ประเมินผลการปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร การฝึกอบรมและ พัฒนาและความผูกพัน ต่อองค์การ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐทพัสส์ หินไชยศรี (2557) ได้ศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ พบว่า 1) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านมุทิตา รองลงมาคือ ด้านกรุณา ด้านเมตตาและลำดับสุดท้ายคือ ด้านอุเบกขา 2) ครูโรงเรียนศรีวิกรม์และครูวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ มีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารแตกต่างกัน โดยครูวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ มีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสูงกว่าครูโรงเรียนศรีวิกรม์ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่คณะครูตระหนักและเห็นความสำคัญ ผ่านการสังเกต ติดตามพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารในแง่มุมต่าง ๆ อยู่เสมอจึงทำให้ครูส่วนใหญ่เกิดความเชื่อมั่นและให้ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

7.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาแต่ละแห่งย่อมมีความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกัน เห็นความแตกต่างเกี่ยวกับ ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง ลักษณะงานที่สถานศึกษาชัดเจน การดำเนินการสรรหาบุคลากรหรือความยุติธรรมและโปร่งใสในการบรรจุ และการแต่งตั้ง และการวางแผนการประเมินผลและติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุวรรณ์ มาตรบรรเทา (2559) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ใน

การบริหารงานบุคคล ด้านกรรมา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเส็ง ปภสสโร (วงษ์พันธุ์เสื่อ) (2554) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.053 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม อายุตำแหน่งและขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมนัส อคฺคธมโม (ก้อนใหญ่) (2555) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามความคิดเห็นของครูพบว่าเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่เพศระดับการศึกษาครูผู้สอนมีความเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งว่างเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนควรวิเคราะห์ผลการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งว่างไปปรับปรุงพัฒนาระบบอัตรากำลังเพื่อการบริหารงานบุคคลและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร

8.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมพิจารณาดำเนินการทางวินัยกับบุคลากร หรือร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดขอบข่ายหลักเกณฑ์วินัยและการรักษาวินัยเพื่อการบริหารงานบุคคลและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารที่สำคัญต่อการปรับกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิภาพขององค์กร

8.2.2 หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรวางแผนการใช้บุคลากรให้ได้ประโยชน์สูงสุดร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 สู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

8.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามแนวพุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

9. บรรณานุกรม

- ณัฐทพัสส์ หินไชยศรี. (2557). การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตาม การรับรู้ของครู : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์ บริหารธุรกิจ. **วารสารวิจัยและพัฒนา ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุรนันทน์**. 6(1). 36-45.
- ดวงใจ โจมเสนาะ. (2561). การบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระมนัส อคคธมโม (ก้อนใหญ่). (2555). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียน มัธยมศึกษาเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเส็ง ปภสสโร. (2554). **การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มยุวรรณ์ มาตรบรรเทา. (2559). **การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคล ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์**. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2554). **ปฏิรูปการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. (2563). **รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี การศึกษา 2563**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2564. จาก <http://www2.osea2.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น นิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา.
- Dessler, Gray. (1997). **Who govern Democracy and power in An American City**. New Haven : Yale University.

การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*
THE STUDENT AFFAIR MANAGEMENT BASED ON THE FOUR SUBLIME
STATES OF MIND OF THE SCHOOL UNDER BURIRAM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

รัฐพงศ์ นาโพนงาม¹, พระครูชัยรัตนากอร์², สุเทพ เมยไธสง³
Rutthapong Napon-Ngam¹, Phrakuchairattanakorn², Suthep Meithaisong³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : rutthapong.n@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู หรือบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าเอฟเทส (F-test) แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจะทำการวิเคราะห์เป็นรายคู่ โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานแนะแนว รองลงมา คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ด้านงานปกครองนักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานบริการให้นักเรียน 2) การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ควรใส่ใจทุ่มเทมากขึ้น มีเมตตา ใช้ความสุข ความเมตตาต่อเด็กนักเรียน ทำด้วยความเต็มใจและเท่าเทียม ดูแลนักเรียนโดยอิงกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ควรได้รับ จัดหลักสูตรการแนะแนวที่ตรงกับวัยของนักเรียน

คำสำคัญ : การบริหาร; งานกิจการนักเรียน; หลักพรหมวิหาร 4

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study Student affairs management of Roi Et based on Four Sublime States of Mind of Buriram Primary Educational Service Area Office 3 2) to compare the opinions on Student affairs management of Roi Et based on Four Sublime States of Mind of Buriram Primary Educational Service Area Office 3, classified by position, educational background, work experience and school size 3) to study recommendations and guidelines for student affairs management based on the Four Sublime States of Mind of Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The samples used in this research were 341 school directors, teachers, or educational personnel of schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The tool used was a 5-level estimation scale questionnaire with content accuracy of 0.67-1.00. The confidence value was .90. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. F-Test Statistics, One-way ANOVA, in case of differences in mean, will be analyzed in pairs by the LSD multiple comparison method.

The results of the research found as follows: 1) Practice level in Student affairs management of Roi Et based on the Four Sublime States of Mind of Buriram Primary Educational Service Area Office 3 Overall was at a high level. When considering by aspects showed that guidance was at the highest average, followed by student activities, student administration, and service for students was at the lowest average. 2) Comparisons of practical management in Student affairs management of Roi Et based on the Four Sublime States of Mind of Buriram Primary Educational Service Area Office 3, classified by position, education level, work experience, and the school size were no difference. 3) Suggestions and guidelines for Student affairs management of Roi Et based on the Four Sublime States of Mind of Buriram Primary Educational Service Area Office 3 showed that should be attention, be kind, use happiness and kindness towards students, do it with willingness and equality, take care of students based on basic human rights Provide guidance courses that match the age of the students.

Keywords : Management; Student Affairs; The Four Sublime States of Mind

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ที่รัฐบาลจะต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน และในด้านของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ถือว่าอีกด้านที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญต่อการพัฒนาประเทศโดยยึดแผนพัฒนาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งมีความเห็นว่าการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำมาซึ่งความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์ จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเป็นการพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถ และมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) จนมาถึงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนที่มีแนวคิดในการพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 คือการปฏิวัติดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 โดยมีแนวคิดสำคัญในการจัดการศึกษา 4 หลักการ คือ หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุผลตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายการจัดการศึกษานั้นจึงมีการกำหนดและอ้างอิงแนวทางในการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา 6 ยุทธศาสตร์หลัก คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บัญญัติในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งนโยบายการกระจายอำนาจดังกล่าว จะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ ในการบริหารจัดการเป็นไปตาม หลักการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) เป็นการสร้างรากฐาน และความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง (ภารดี อนันตนาวิ, 2552) ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีการกำหนดหลักการ ขอบข่ายและภารกิจ ในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใหม่ ให้มีคุณลักษณะเป็นนิติบุคคล โดยมีการกำหนดขอบข่าย

ภาระงานเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายงานการบริหารงานวิชาการ ฝ่ายงานการบริหารงบประมาณ ฝ่ายงานการบริหารงานบุคคล และ ฝ่ายงานการบริหารงานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยสาระของงานต่างๆ ดังนี้ 1) งานแผนงานและประกัน คุณภาพ 2) งานวิชาการ 3) งานกิจการนักเรียน 4) งานบุคคล 5) งานธุรการ 6) งานการเงิน และพัสดุ 7) งานบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 8) งานชุมชนและภาคีเครือข่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

การบริหารงานฝ่ายกิจการนักเรียนนั้นเป็นภาระงานที่ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการ เพราะงานกิจการนักเรียนนั้นเป็นงานมีความสำคัญยิ่งงานหนึ่ง เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง โดยเป็นงานที่ต้องทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ตามคำกล่าวของสงบ ประเสริฐพันธุ์ ที่กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานเร่งด่วนของสถานศึกษาที่จะมองข้ามไม่ได้ ประเทศชาติต้องการเห็นเด็กและเยาวชนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพมีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้าน และได้มอบความไว้วางใจให้โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ (สงบ ประเสริฐพันธุ์, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันการบริหารงานกิจการนักเรียนนั้นเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมาย จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้มีแนวทางในการพัฒนาโดยการปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) และองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาโดยการปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก็คือสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด

ผู้วิจัยมีความสนใจในแนวคิดการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมอันประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา การที่คนเราอยู่ร่วมกันในโรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบุคคลมากมายหลายรูปแบบก็ต่อให้มีความสำคัญถึง หลักพรหมวิหาร 4 นี้ โดยเฉพาะผู้บริหาร ควรตระหนักถึงหลักนี้ด้วยการมี ความรัก ความสงสาร ความเปิกบาน ความวางเฉยมี ใจเป็นกลาง กับลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาของตน ประกอบกับเมื่อกล่าวไปถึงการบริหารงานกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญในการพัฒนาค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ครอบคลุมจากโรงเรียน ไปถึงตัวนักเรียนเอง ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมทุกภาคส่วน ประกอบกับผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งครู ที่โรงเรียนอนุบาลหนองกี่ ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ซึ่งจากการสืบค้นข้อมูลในรายงานผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาประจำปี 2562 พบว่า มีการกล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตาม รายงาน และประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียนน้อยมาก จึงเป็นแนวคิดให้ผู้วิจัยต้องการทำการวิจัยเกี่ยวกับผลการบริหารงานกิจการนักเรียน (รายงานผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563, เอกสาร สพป.บร. 3 ที่ 54/2563) เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนางานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารงานกิจการนักเรียนของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อให้ทราบถึงสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 และทราบแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนที่มีการบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน
- 2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ในระดับมาก
- 3.2 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่มีขนาดต่างกันมีการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกัน
- 3.3 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่ผู้บริหารมีประสบการณ์ต่างกัน มีการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

- 4.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
- 4.2 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
- 4.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ และวิธีแก้ไข ในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
- 4.4 ผลที่ได้จากการวิจัยจะนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 341 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 ปีการศึกษา 2563 ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์หรือได้รับ Best Practice ในหัวข้อเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนจำนวน 4 คน โดยแบ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียนของโรงเรียน 1 คน และครูที่รับผิดชอบในกลุ่มงานกิจการนักเรียนอีก 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ 1) แบบสอบถาม มี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed) โดยถามข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของโรงเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ใน 4 ด้าน คือ 1) งานบริการให้แก่นักเรียน 2) งานแนะแนว 3) งานปกครองนักเรียน และ 4) งานกิจกรรมนักเรียน โดยใช้หลักเกณฑ์กำหนดมาตรวัดเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open) ให้แสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 2) แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีเฉพาะเจาะจงเลือกสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนอนุบาลหนองกี่ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์หรือได้รับ Best Practice ในหัวข้อเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน เพื่ออธิบายความแตกต่างตามลักษณะประชากรในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบที (t - test) และกรณีตัวแปรต้นมากกว่าสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบเอฟ (F - test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

6. ผลการวิจัย

6.1 ระดับการปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานแนะแนว รองลงมา คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ด้านงานปกครองนักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานบริการให้แก่นักเรียน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานกิจการนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านงานบริการให้แก่นักเรียน	4.26	0.73	4	มาก
2. ด้านงานปกครองนักเรียน	4.30	0.71	3	มาก
3. ด้านงานแนะแนว	4.33	0.66	1	มาก
4. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน	4.32	0.64	2	มาก
รวมเฉลี่ย	4.30	0.69	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานแนะแนว ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.66) รองลงมา คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.64) ด้านงานปกครองนักเรียน ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.71) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานบริการให้แก่เด็กนักเรียน ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.73)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1. ด้านงานบริการให้แก่เด็กนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดการบริหารงานอนามัยในโรงเรียนให้กับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน บริการงานอนามัยด้วยความมีเมตตา กรุณาต่อนักเรียนที่มาใช้บริการ รองลงมา คือ มีการจัดการระบบความปลอดภัยภายในโรงเรียน ระบบการจราจร ยานพาหนะในโรงเรียน เพื่อความปลอดภัยของนักเรียนทุกคนภายในโรงเรียน ด้วยหลักความเมตตา กรุณาต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดการห้องสมุดที่ดีและทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริการในห้องสมุดที่ดี ให้ความเมตตา กรุณาแก่นักเรียนทุกคนที่เข้ามาเพื่อค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดอย่างเท่าเทียมกัน

2. ด้านงานปกครองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตามหน้าที่พลเมืองที่ดีให้กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน ด้วยความมีเมตตาและกรุณา ดูแลนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เด็กนักเรียนทุกคนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองที่ดี รองลงมา คือ มีการป้องกัน แก้ปัญหา และกำกับติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือต้องการความช่วยเหลือ ด้วยความมีเมตตาและกรุณา เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ต่อไป และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการแสดงความยินดีและยกย่องนักเรียนด้วยการมอบรางวัล หรือเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยจิตใจที่มีมุทิตา

3. ด้านงานแนะแนว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการให้บริการด้านทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ด้อยโอกาสหรือนักเรียนที่มีผลการเรียนดีทุกคนด้วยความมีเมตตากรุณา ใช้อุเบกขาไม่ลำเอียงด้วยรักและซึ้ง รองลงมาคือ มีการจัดการให้บริการข้อมูลสารสนเทศข่าวสารด้านการศึกษากับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง มีการแนะนำแนะแนวข้อมูลด้านการศึกษาด้วยความมีเมตตากรุณาต่อนักเรียนทุกคน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ง่ายต่อการแนะแนวผู้เรียน และทำให้การแนะแนวผู้เรียนทุกคนเป็นไปอย่างทั่วถึงครอบคลุม

4. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับชุมชนตามประเพณีด้วยความมีเมตตาและกรุณาเพื่อสร้างคุณธรรมและจริยธรรมรวมถึงรักษาค่านิยมประเพณีอันดีงามของชุมชนไว้ รองลงมา คือ มีการส่งเสริมกิจกรรมชุมนุมตามความสนใจนักเรียนอย่างทั่วถึงด้วยความมีเมตตากรุณารักและดูแลเอาใจใส่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพตามความถนัดของตนเองได้เต็มที่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดการส่งเสริมด้านการแข่งขันทักษะทางวิชาการกับภายนอกโรงเรียนตามความถนัดของนักเรียนแต่ละคน พัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของนักเรียน ให้คำแนะนำ ฝึกสอน ด้วยความมีเมตตาและกรุณา ต่อนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

6.3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 1) ด้านงานบริการแก่นักเรียนใส่ใจทุ่มเทมากๆ มีเมตตา ใช้ความสุข ความเมตตาต่อเด็กนักเรียน ทำด้วยความเต็มใจและเท่าเทียม 2) ด้านงานปกครองนักเรียน ระบบดูแลนักเรียนต้องเข้มแข็ง ปกครองด้วยความเป็นธรรมมีเมตตา ส่งเสริมวินัยให้รักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ 3) ด้านงานแนะแนว แนะแนวสิ่งที่ดีทันสมัย ไม่ตีกรอบ ดูแลกลุ่มที่มีความเสี่ยงให้ปลอดภัย มีระบบดูแลนักเรียนประจำชั้นทุกคน 4) ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ฝึกให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมอย่างเสมอภาค มีกิจกรรมวันสำคัญและร่วมมือทุกกิจกรรม

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

7.1 ระดับการปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการในการจัดการงานทุกประการ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาภารกิจด้านการจัดการศึกษา โดยที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ทรัพยากร และวิธีการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ ด้าน ให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความสามารถเพื่อให้เป็นคนดีของสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ส่งผลกับผู้เรียนโดยตรงนอกเหนือจากงานวิชาการ เช่น การปลูกฝังคุณธรรม

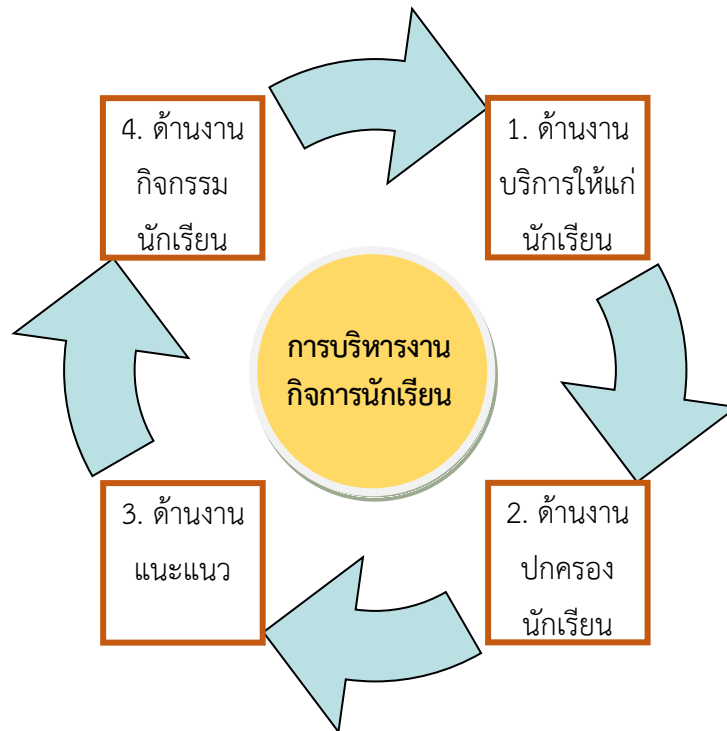

จริยธรรม การดูแลรักษาความปลอดภัย การจัดสวัสดิการที่ผู้เรียนควรได้รับให้กับผู้เรียน การพัฒนา นักเรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ระเบียบวินัย ทักษะชีวิต และประสบการณ์อื่นๆ ให้สามารถปรับตัวอยู่กับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขตามหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) การบริหารงานตามหลักเมตตา 2) การบริหารงานตามหลักกรุณา 3) การบริหารงานตามหลักมูทิตา 4) การบริหารงานตามหลักอุเบกขา สอดคล้องกับ กาญจนา กันธะณี (2561) กล่าวว่า เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียน ทุกคน ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในการเรียนและการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสันต์ สิงห์รักษ์ (2560) ได้ศึกษา การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

7.2 การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันแต่บุคลากรทุกคนก็ยังมีความต้องการที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อพัฒนานักเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งหวังให้นักเรียนมีพัฒนาการแบบองค์รวม กล่าวคือ ให้เป็นคนดีคนเก่ง คนมีความสุข ดังนั้น ครูทุกคนจึงมีบทบาทหน้าที่ดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่าง ใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนที่ครบถ้วนและเป็น ปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักเรียนโดยผ่าน กระบวนการวางแผน และการบริหารจัดการ เพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชชัย ถาวโร (กันยา) (2560) ได้ศึกษา การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้ คือ การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 สรุปดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 สถานศึกษาควรพัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านกิจกรรมนักเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนการบริหารกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจากสรุปผลการวิจัยในด้านการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน

9.1.2 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้มาเป็นต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

9.2 ข้อเสนอแนะผู้ปฏิบัติ

9.2.1 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดการบริหารงานอนามัยในโรงเรียนให้กับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน บริการงานอนามัยด้วยความมีเมตตากรุณาต่อนักเรียนที่มารับบริการ

9.2.2 สถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง ให้เห็นถึงความสำคัญของงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลของนักเรียนและให้การสนับสนุน ต่อไป

9.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับแนวทาง และส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารกิจการนักเรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการบริหารกิจการนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

9.3.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

10. บรรณานุกรม

- กาญจนา กันธะณี. (2561). การศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตอิงโขงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- คมสันดี สิงห์รักษ์. (2560). การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พระธวัชชัย ถาวโร (กันยา). (2560). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2552). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ฉบับปรับปรุง. ชลบุรี : มนต์รี.
- สงบ ประเสริฐพันธ์. (2543). ร่วมกันสรรค์สร้างคุณภาพโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ : บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607 – 610.

รูปทรงแห่งความเป็นแม่* THE SHAPE OF A MOTHER

กาญจนพร ปัตตาเทสัง¹, กนกวรรณ นิธิรัฐพัฒน์², บุญทัน เชษฐสุราษฎร์³
Kanjaporn Pattatesang¹, Kanokwan Nithirattapat², Boontan Chetthasurat³
คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2,3}
Faculty of Fine - Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University^{1,2,3}
Email : kkooyy119900570623@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปทรงแห่งความเป็นแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิต ความเป็นผู้นำของครอบครัว การตระหนักถึงความหมายยิ่งใหญ่ของแม่ผู้ให้กำเนิดเพื่อสร้างสรรค์ผลงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานสื่อผสม ด้วยวิธีการถักไหมพรมแสดงออกผ่านรูปทรงโดยใช้รูปทรงของความเป็นแม่ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากความรักความผูกพันของแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิต มีวิธีการดำเนินการสร้างสรรค์ โดยการรวบรวมข้อมูลจากสภาพแวดล้อมได้แก่ เรื่องราวความประทับใจ ความผูกพันระหว่างแม่และลูกที่อบอุ่น และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับโครงสร้างร่างกายเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบรูปทรง และอิทธิพลจากผลงานศิลปกรรมของ ลูกปลิว จันทร์พุดชา ด้านรูปทรง และเนื้อหาผลงานที่แสดงออกถึงเรื่องความรักของแม่ที่มีต่อลูก วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความชัดเจนของแนวเรื่อง สายสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูก ลักษณะผลงานได้ให้อิทธิพลด้านรูปทรง การใช้อวัยวะเช่น กระดุกเชิงกราน มานำเสนอเป็นภาพตัวแทนของแม่ รูปทรงแห่งความเป็นแม่ ที่มีคุณค่าความงามตามหลักสุนทรียศาสตร์เป็นผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ความรักความผูกพันของแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิต ความเป็นผู้นำของครอบครัว การตระหนักถึงความหมายยิ่งใหญ่ของแม่ผู้ให้กำเนิด แสดงถึงแม่ซึ่งเป็นบุคคลอันดับแรกที่เป็นผู้ให้กำเนิด ผูกพันใกล้ชิด เลี้ยงดู ดูแล และเป็นแบบอย่างที่ดี 2) การสร้างสรรค์สื่อผสมด้วยวิธีการถักไหมพรมเส้นสายของการถักทอเสมือนเส้นสายสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูก ตามรูปทรงของความเป็นแม่ที่มีการกำหนดไว้ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากโครงสร้างร่างกาย โดยใช้ลวดลายดอกไม้รูปทรงสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของความรักความห่วงใย ความผูกพันที่มีต่อลูก พบว่าผลงานสร้างสรรค์สอดคล้องกับแนวความคิด สื่อถึงความสะท้อนด้านอารมณ์ของการเจ็บปวด การเสียสละของบุคคลที่เป็นแม่บ่งบอกถึงการให้กำเนิดเป็นอีกอย่างหนึ่งของความพิเศษที่น่าสนใจที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสตรีเพศ โดยควบคู่ไปกับแนวความคิด และเทคนิคในการทำงานให้ตอบสนองแนวคิดที่น่าเสนอ ซึ่งการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์มีความสมบูรณ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : สตรีเพศ; ความเป็นแม่; กำเนิด

ABSTRACT

This research paper aims to study the shape of motherhood that gives birth to life. family leadership Realizing the Big Meaning of the Birth Mother to create works to create mixed media works in a way of knitting expressiveness through shapes using the shape of motherhood. Inspired by the love and bond of the biological mother. There are ways to be creative by collecting data from the environment Impressive story The bond between mother and child is warm and study the body structure documentation to be used in the design of the shape and the influence of Luk Plew Chanputsa's works of art in terms of shape and content of works that express a mother's love for her child Analyze the data to determine the clarity of the story line relationship between mother and child The nature of the work has influenced the shape. the use of organs such as pelvis presented as a representative image of the mother The shape of a mother The value of aesthetic beauty is a work that has its own characteristics.

The results of the study found that 1) love and relationship of the biological mother family leadership Realizing the Big Meaning of the Birth Mother Represents the mother who is the first person to give birth to Closely bonded, nurtured, cared for and set a good example. 2) To create a mixed media by using the method of knitting the threads of knitting as if the relationship between mother and child. according to the shape of motherhood that is defined Inspired by the body structure using floral patterns and symbolic shapes representing love and care. The relationship between the mother and the child found that the creative works were consistent with the concept conveys the emotional shock of pain. the sacrifice of the mother Indication of procreation is another interesting symbol of femininity. Along with the concept and techniques to work in response to the proposed concept which the development of creative works is more complete and clear.

Keywords : Feminist; Motherhood; Birth

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ครอบครัว ซึ่งภายในลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ ที่มีพี่น้องหลายคน แต่พี่น้องหลายคนนั้นไม่ใช่ลูกภายในสาดเลือดทั้งหมด เป็นลูกของคุณป้า คุณน้า และคุณอา อยู่รวมกันรวมทั้งหมด 11 คน ประกอบไปด้วย พ่อแม่ ลูก 8 คน และหลานอีก 1 คน สิ่งที่ได้เห็นนั้น คือแม่ได้อบรมสั่งสอนลูกทุกคนเป็นอย่างดี ให้ทุกอย่างเท่ากันหมด มอบความรัก ความเอาใจใส่ไม่มีขาดตกบกพร่องถึงแม้ว่าบางคนอาจจะไม่ใช่ลูกก็ตาม แต่สิ่งที่แม่ทำนั้นเกิดความประทับใจที่ว่า แม่มักบอกว่าลูกๆ

จะเติบโตเป็นคนดีต้องมีคนอบรมสั่งสอนในเรื่องที่ดี แม่คิดเสมอว่าทุกคนที่มาอยู่กับแม่นั้นเป็นลูกแม่หมด สิ่งที่แม่นั้นจะทำได้นั้นคือ มอบความรัก มอบความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่และเลี้ยงดูลูกแม่ทุกคนให้เป็นคนดี มองให้เห็นถึงน้ำใจภายในตัวผู้หญิงคนนี้ได้ไม่มีฐานะที่สูง แตกต่างจากจิตใจที่สูงส่งมาก ส่งผลให้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานชุดรูปทรงแห่งความเป็นแม่

โดยในการวิจัยได้พบเจอประสบการณ์ในการใช้ชีวิตตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ผ่านเรื่องราวเหตุการณ์ในชีวิต ผ่านความสัมพันธ์ภายในตัวบุคคลภายในครอบครัวจึงได้นำเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน รุจา ภูโพบูลย์ กล่าวว่าครอบครัวหมายถึง การอยู่ร่วมกันของกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิก ซึ่งมีความสัมพันธ์กันผูกพันกัน เช่น ความสัมพันธ์ทางสายเลือด หรือการรับเป็นบุตรบุญธรรม สมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันและมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกัน เช่น เป็นบิดา เป็นมารดา เป็นสามีหรือภรรยา หรือเป็นบุตร ฯลฯ ซึ่งสมาชิกเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยได้ให้ความหมายของครอบครัวในเชิงสหวิทยาการ (รุจา ภูโพบูลย์, 2537) องค์ประกอบของครอบครัว ประกอบไปด้วยสมาชิกของคนในครอบครัวมากกว่า 2 คนขึ้นไปที่พักอยู่อาศัยในบ้านหลังเดียวกัน โดยสมาชิกในครอบครัวจะมีความรักความผูกพัน ความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด และช่วยเหลือกันและกัน สมาชิกในครอบครัวจะมีบทบาทตามที่สังคมให้ความหมาย เช่น บิดา มารดา บุตร เป็นต้นไป

ในสังคมต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับ ความเป็นแม่ และคำเรียกผู้ที่ทำให้กำเนิดสมาชิกใหม่ของแต่ละสังคมส่วนใหญ่จะเป็นคำแรกที่เด็กสามารถเปล่งเสียงได้ก่อน "แม่" ดังนั้นความหมายของคำว่า "แม่" ทุกภาษา และวัฒนธรรมจะมีคุณค่าอย่างมาก และหากสังเกตจะพบว่า "แม่" เป็นเสียงที่เด็กสามารถเปล่งได้อย่างง่าย และเป็นคำแรกที่สามารถออกเสียงนั้นได้อย่างมีความหมาย อย่างไรก็ตามความหมายหลักของคำว่า แม่ ก็คงหนีไม่พ้นการเป็นผู้ให้ชีวิตหรือหญิงผู้ให้กำเนิดบุตร หญิงผู้ปกป้องคุ้มครองและดูแลรักษา สังคมไทยยังใช้คำว่าแม่ตามความหมายนี้เรียกสิ่งดีงามตามธรรมชาติอื่น ๆ เพื่อยกย่องเทิดทูนในฐานะผู้ให้กำเนิดและหล่อเลี้ยงชีวิต เช่น แม่น้ำ แม่โพสพ แม่ธรณี เป็นต้น ความหมายของคำว่าแม่ในลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นชัดอย่างชัดเจนว่าสังคมไทยแต่โบราณมายกย่องและให้เกียรติสตรีเพศผู้เป็นแม่ ตระหนักในบทบาทหน้าที่และบุญคุณของแม่ต่อชีวิตของลูก ๆ ตลอดมาทุกยุคทุกสมัย แม้ว่าโดยทั่วไปแล้ว คำว่า แม่ จะบ่งบอกความหมายของการเสียสละ ความรักและความผูกพันที่ผู้หญิงที่มีต่อลูกของตน แต่การที่สังคมไทยมีลักษณะวัฒนธรรมเฉพาะที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละชนชั้น ทำให้ความหมายของการเป็นแม่ ตลอดจนบรรทัดฐาน แบบแผน พฤติกรรม และบทบาทฐานะของผู้หญิงในวัฒนธรรมของแต่ละชนชั้นย่อมแตกต่างกันไป ครอบครัวเป็นการรวมตัวของบุคคลที่มีความรัก ความผูกพันกัน มีปฏิสัมพันธ์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่เล็กที่สุด แต่เป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยสังคมแรกที่หล่อหลอมชีวิตของคนในครอบครัวให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ครอบครัวเป็นแหล่งผลิตคนเข้าสู่สังคม สังคมจะดีมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมสั่งสอน หล่อหลอมพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความรู้สึก เรียกโดยรวมว่า ช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์ สร้างและพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในสังคม สังคมไทยในอดีต สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมมีความผูกพัน มีสัมพันธ์ภาพแน่นแฟ้น มีความเคารพนับถือ ให้ความช่วยเหลือ ดูแลกัน (ครูบ้านนอก, 2551)

จากแรงบันดาลใจข้างต้น จึงนำเนื้อหาของความเป็นแม่ เพศ และจุดกำเนิด มาพัฒนาเป็นผลงานสร้างสรรค์ชุด รูปทรงแห่งความเป็นแม่ ที่เกิดจากการกลั่นกรอง คัดสรรรูปแบบโดยอาศัย รสนิยม ความรัก ความหลงใหลในรูปแบบของการถักทอไหมพรม ที่ผู้ฝึกหัดในอดีตคือแม่ จึงชื่นชอบ เป็นจุดบันดาลใจ จากตัวบุคคลผ่านผลงาน รูปแบบที่มองแล้วให้นึกถึงแม่ คือความพิเศษในร่างกาย ของหญิงและชาย ที่มีความแตกต่าง และบ่งบอกถึงการให้กำเนิดเป็นอีกอย่างหนึ่งของความพิเศษที่ น่าสนใจ และสะท้อนอารมณ์ถึงการเจ็บปวด การเสียสละของบุคคลที่เป็นแม่ โดยการนำเสนอ รูปแบบกึ่งนามธรรม แนวงานตามลัทธิทางศิลปะ คือ สื่อประสม ศิลปะจัดวาง ซึ่งทั้งหลายนี้ ต้อง พัฒนาควคุมไปกับแนวความคิด และเทคนิคในการทำงานให้ตอบสนองแนวคิดที่น่าเสนอ ในอดีต เทคนิคเป็นเพียงเครื่องมือในการแสดงออกถึงเนื้อหา เรื่องราว แต่ปัจจุบัน เทคนิคได้ถูกปรับเปลี่ยน บทบาทหน้าที่จากเครื่องมือหรือสื่อ ไปเป็นสาระหรือเนื้อหาของงานได้ จึงหยิบยกเทคนิคการถักไหม พรม ที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสตรีเพศ และนำไปพัฒนาควบคู่กับแนวความคิด แม่คือ บุคคล อันดับแรกที่เป็นผู้ให้กำเนิด ผูกพันใกล้ชิด เลี้ยงดู ดูแล และมุมมองที่มีต่อแม่ ที่มีนิสัย คือ แม่เป็น บุคคลที่อ่อนโยน และเข้มแข็งในเวลาเดียวกันเป็นแบบอย่างที่ดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความรักความผูกพันของแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิต ความเป็นผู้นำของครอบครัว การ ตระหนักถึงความหมายยิ่งใหญ่ของแม่ผู้ให้กำเนิด

2.2 เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน สื่อผสม ด้วยวิธีการ ถักไหมพรมเส้นสายของการถักทอเสมือน เส้นสายสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูก ตามรูปทรงของความเป็นแม่ที่มีการกำหนดไว้ โดยได้รับแรงบันดาลใจจาก โครงสร้างร่างกาย โดยใช้ลวดลายดอกไม้รูปทรงสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของความรักความหวังใย ความผูกพันที่แม่มีต่อลูก

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้เรียนรู้ด้านเนื้อหา ที่แสดงออกถึงความรักความผูกพัน ของแม่ที่มีต่อลูก บทบาทของ แม่ผู้ให้กำเนิด เนื้อหาของพลังการให้กำเนิดด้วยสัญญะของความเป็นแม่ ผ่านสัญลักษณ์ของความเป็น แม่ ผ่านรูปทรงที่ได้รับแรงบันดาลใจจากร่างกายมนุษย์

3.2 ได้ทราบถึงการสร้างสรรค์ผลงานโดยการใช้รูปทรงในร่างกาย มาลดทอนรูปร่างรูปทรง ต่างจากเดิมแต่ยังคงลักษณะที่ให้ความรู้สึกถึงความคล้ายโครงสร้างสัญลักษณ์ของสตรี มาประกอบ สร้างเป็นโครงสร้างสัญลักษณ์ของสตรี โดยวิธีการติดตั้งผลงาน คือการจัดวาง และนำแสงมาประกอบ เพื่อให้เกิดมิติจากแสงและเงา

3.3 ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับด้านเทคนิค สร้างสรรค์ด้วยเทคนิคสื่อผสม การถักไหมพรม การ ถักโซ่ การร้อยเป็นวงกลม การถักไขว้กัน และขึ้นลงไปมา เข้าด้วยกันให้มีลักษณะคล้ายตาข่าย วัสดุที่ ใช้คือเส้น ที่เป็นจุดกำเนิดของผ้าที่ห่อหุ้มร่างกาย เพื่อปกปิดและป้องกัน โดยการถักทอให้มีลักษณะ ตามความมุ่งหมาย มีนัยสำคัญ คือ รูปสัญลักษณ์ของตัวแทนความรัก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ข้อมูลเอกสาร โดยเนื้อหาข้อมูลในบทความนี้ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปทรงของความเป็นแม่ ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่ผู้วิจัยใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ โดยมีการศึกษาทางด้านสถาบันหลักที่เป็นพื้นฐานอันมั่นคงของชีวิต เช่น (เจนจิราภรณ์ นามโคตร, 2564) ได้กล่าวว่า พ่อแม่ คือ ผู้ให้ชีวิตและอบรมบ่มนิสัยลูกด้วยความรัก และห่วงใยไม่มีที่สิ้นสุดด้วยความมุ่งมั่นจะให้ลูกเป็นคนเก่งคนดีมีความสุข บทบาทหน้าที่ของแม่ต่อครอบครัว แม่คือผู้สร้างการมีส่วนร่วมในครอบครัว ครอบครัวจะอยู่เย็นเป็นสุข ในอดีตกาลงานบ้านส่วนใหญ่ตกเป็นหน้าที่ของผู้เป็นแม่บ้านแต่เพียงผู้เดียว เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป แม่บ้านเริ่มออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น งานบ้านจึงเป็นภาระที่คนในครอบครัวทุกคนต้องมีส่วนร่วมช่วยกัน และไม่ถือเป็นหน้าที่ของผู้หนึ่งผู้ใด ทำด้วยความปรารถนาดีที่จะให้คนที่ตนรักไม่ต้องรับภาระมากเกินไป เช่นนี้จึงจะเป็นความรักความเห็นใจกันอย่างแท้จริง และได้ศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของแม่ในสังคมปัจจุบัน ดังเช่น (ปาไลตา ผลประดับเพชร, 2561) ได้กล่าวไว้ว่า แม่ถูกประกอบสร้างให้ความหมายว่าเป็นบทบาทอันยิ่งใหญ่ของผู้หญิง ผู้หญิงที่ได้เป็นแม่คือ ผู้ที่ได้ทำหน้าที่ในฐานะมนุษย์โดยสมบูรณ์แล้ว เห็นได้จากการใช้คำที่แสดงความยิ่งใหญ่ ความน่าอัศจรรย์ ของการเป็น แม่

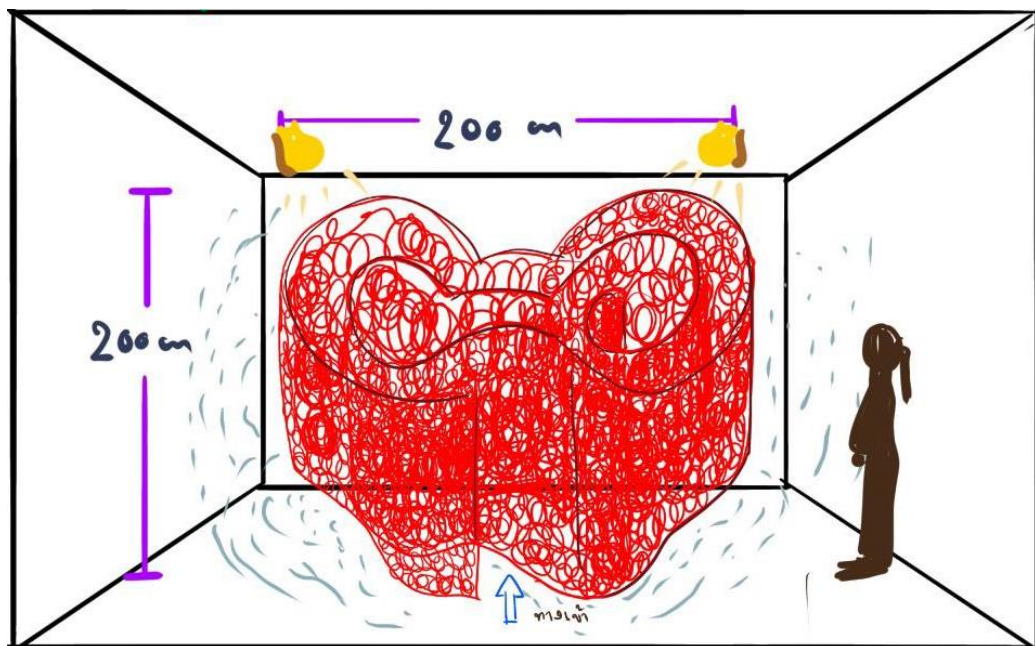
4.2 ข้อมูลภาคสนาม การสร้างสรรค์ผลงานได้เลือกศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยวิธีการนำประสบการณ์ที่ได้สัมผัสและพบเจอภายในครอบครัว เรื่องราว และเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความผูกพันกับชีวิตครอบครัว กิจกรรมยามว่างของแม่และลูกคือ การอบรมสอนวิธีการถักไหมพรมให้ลูกสาว อันเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นกุลสตรี ที่ผู้เป็นแม่พร่ำสอนให้ความเรียบร้อยทั้งนอกและในภายใต้จิตสำนึก ความเป็นสตรีเพศที่ผ่านประสบการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ของชีวิต ในแต่ละช่วงวัยและยุคสมัยที่ต่างออกไป จากการบอกเล่าถึงสภาพการอุ้มท้องการดูแล จนคลอดเป็นการบอกเล่าเรื่องราวเกิดการประทับใจ ขณะที่ตั้งครรภ์แม่ยังคงได้ออกไปทำงานด้วยอาชีพเป็นแม่บ้านทำความสะอาด ได้มีโอกาสปวดท้องจึงกลับไปพักที่บ้านและภายในเวลาต่อมาของวันนั้นเองแม่ได้ให้กำเนิดบุตรคือตัวของข้าพเจ้า ยิ่งทำให้เห็นถึงความแข็งแรงของคนผู้เป็นแม่ แม้กระทั่งวินาทีสุดท้ายก่อนการให้กำเนิดแม่ยังคงไปทำงานหาเลี้ยงชีพ ไม่ได้มีโอกาสแม้กระทั่งเตรียมความพร้อมก่อนคลอดบุตร จิตที่สู้ทำงานจนวินาทีสุดท้ายก่อนได้สัมผัสโลก ทำให้เป็นแนวทางในการใช้ชีวิตที่แข็งแกร่งตั้งแต่เด็กจนเติบโตใหญ่แม่ก็เป็นดังผู้มีบทบาทสำคัญ จึงนำมาเป็นแบบอย่างของการใช้ชีวิต ต่อมาการประกอบอาชีพของแม่ คือช่างเย็บผ้ายุค นำเศษผ้าเหล่านั้นมากลับค่าในทางใช้ประโยชน์ใหม่ คือการใช้ประโยชน์ในทางด้านการทำความสะอาด เช็ดคราบน้ำมันได้ดี หรือเศษสกปรกที่ทุกคนมักเรียกว่าผ้ายุคว่า ผ้าขี้ริ้ว จึงเป็นการเริ่มต้นของการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการใช้วัสดุที่เป็นผ้ามาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนพัฒนาแนวคิดและวัสดุในการทำงานให้เหลือเพียงแต่จุดกำเนิดของผ้า คือเส้นใย จึงนำวิธีการถักทอมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการถูกฝึกสอนจากผู้เป็นแม่ในการถักทอตลอดจนการฝึกสอนถักทอลวดลายต่าง ๆ ซึ่งได้ปรับมาใช้ในผลงานที่มีรูปทรง และแนวความคิดที่สอดคล้องกัน

4.3 การทำภาพร่างในการสร้างสรรค์ผลงานผู้วิจัยก็มีกระบวนการในการทำภาพร่างจากการวิเคราะห์ บทความ เอกสาร และข้อมูลรูปภาพจากการลงพื้นที่เพื่อมาวิเคราะห์หารูปแบบ การจัดองค์ประกอบให้มีความสมบูรณ์สอดคล้องกับเนื้อหาแนวความคิด ที่สร้างสรรค์มีองค์ประกอบ มุมมองที่สอดคล้องกับเนื้อหาแนวความคิดเพื่อให้ผลงานสร้างสรรค์เกิดความชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การทำภาพร่างเป็นการช่วยให้ความคิดที่เป็นนามธรรมก่อเกิดเป็นรูปธรรมรูปร่างรูปทรงที่สามารถมองเห็นรายละเอียดได้ อีกทั้งยังถ่วงถ่วงความคิดหลากหลายรูปแบบให้ได้ความคิดที่สมบูรณ์ที่สุดออกมาเป็นภาพร่าง ก่อนสร้างสรรค์ผลงานจริง

4.3.1 การทำภาพร่างผ่านเทคโนโลยีด้วย iPad โดยใช้โปรแกรม ไอบิสเพนท์X ในระบบ iOS เริ่มภาพร่างจากโครงสร้างภายในที่แข็งแกร่งร่างภาพโครงเหล็ก และรูปทรงภายนอกที่จะนำมาสร้างสรรค์ผลงานแสดงให้เห็นรายละเอียดลักษณะของวัสดุที่จะใช้ในการสร้างสรรค์ลวดลายและขนาดสัดส่วนของผลงานให้ชัดเจน

4.3.2 ภาพร่างจะถูกเป็นแบบนำมาใช้ในการทำโมเดล 3มิติเพื่อดูความงามหารูปแบบ สัดส่วนที่ลงตัวโดยมีโครงลวดใช้แทนเหล็กเป็นโครงสร้างภายในและใช้วัสดุจริงในการสร้างสรรค์ผลงานนำมาสร้างสรรค์โมเดลให้เกิดความลงตัวและหาข้อผิดพลาดจากการทำโมเดลเพื่อปรับเปลี่ยนให้สมบูรณ์ไปสู่การทำผลงานจริง

ภาพที่ 1 ภาพร่างผลงาน

4.4 การเตรียมวัสดุและอุปกรณ์วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานผลงานสร้างสรรค์ คือ โคมไฟ ที่มีขนาด สีต่างกันออกไป แต่โทนสีจะเน้นไปในทางโทนสีแดง และเข้มถัก ที่มีขนาดแตกต่างกันออกไป เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้ถักโคมไฟในแต่ละขนาด รูปแบบทางศิลปะของผลงานจะลักษณะ

3 มิติ จึงต้องมีโครงสร้างภายใน โดยการให้เหล็กเพื่อให้คงตัว เป็นไปตามรูปแบบที่ต้องการ โดยมีการเตรียมวัสดุและอุปกรณ์มีดังนี้ ไม้ทรงแทง, เหล็กเส้นกรม, ลวดเชื่อม, ตู้อเชื่อม, หลอดไฟ, เข็มถักไหมพรม, เข็มหมุด

4.5 ร่างภาพผลงานที่ต้องการสร้างสรรค์ สร้างแบบจำลองตามภาพร่างที่ต้องการสร้างสรรค์ สร้างโครงสร้างของรูปทรงตามที่ได้ทำภาพร่างไว้ โดยใช้วัสดุคือเหล็กเส้น เมื่อได้โครงสร้างที่ต้องการแล้วถักไหมพรมในเกิดลวดลาย รูปทรงตามที่กำหนดขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานมีดังนี้ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการขยายแบบจากภาพร่าง โดยใช้การเทียบสัดส่วนตามที่ต้องการ ด้วยวิธีการเชื่อมเหล็กให้เป็นเส้นแกนของโครงสร้างเลือกใช้เหล็กเส้นกลมขนาด 6 มม.

ขั้นตอนที่ 2 ตัดเหล็กให้มีโครงสร้างหลัก และถักทอไหมพรมปิดบังโครงสร้าง ก่อนจะถักทอไหมพรมเป็นรูปทรง และลวดลายเป็นลักษณะตามภาพร่างที่กำหนด

5. ผลการวิจัย

5.1 ความรักความผูกพันของแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิต ความเป็นผู้นำของครอบครัว การตระหนักถึงความหมายยิ่งใหญ่ของแม่ผู้ให้กำเนิด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแม่ซึ่งเป็นบุคคลอันดับแรกที่เป็นผู้ให้กำเนิดผูกพันใกล้ชิด เลี้ยงดู ดูแล และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูกประกอบด้วยครอบครัวที่เป็นพื้นฐานของสังคม มนุษย์การอบรมสั่งสอนจากครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้ชีวิต โดยบทบาทและหน้าที่ของคนภายในครอบครัว จะมีความแตกต่างกันออกไป พ่อแม่จะมีหน้าที่ให้ชีวิตอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูด้วยความรัก ความห่วงใยที่ไม่มีสิ้นสุดและแม่เป็นบุคคลที่อ่อนโยน มีความเข้มแข็งในเวลาเดียวกัน

5.2 การสร้างสรรค์ผลงาน สื่อผสม ด้วยวิธีการ ถักไหมพรมเส้นสายของการถักทอเสมือนเส้นสายสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูก ตามรูปทรงของความเป็นแม่ที่มีการกำหนดไว้ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากโครงสร้างร่างกาย โดยใช้ลวดลายดอกไม้รูปทรงสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของความรักความห่วงใย ความผูกพันที่แม่มีต่อลูก โดยการสร้างสรรค์ผลงาน สื่อผสม จึงนำเนื้อหาของความเป็นแม่ เพศ และจุดกำเนิดมาพัฒนาเป็นผลงานสร้างสรรค์ชุด รูปทรงแห่งความเป็นแม่ ที่เกิดจากการกลั่นกรอง คัดสรรรูปแบบโดยอาศัยรสนิยม ความรัก ความหลงใหลในรูปแบบของการถักทอไหมพรม ที่ผู้ฝึกหัดในอดีตคือแม่ จึงชื่นชอบเป็นจุดบันดาลใจ จากตัวบุคคลผ่านผลงาน รูปแบบที่มองแล้วให้นึกถึงแม่ คือความพิเศษในร่างกายของหญิงและชาย ที่มีความแตกต่าง และบ่งบอกถึงการให้กำเนิดเป็นอีกอย่างหนึ่งของความพิเศษที่น่าสนใจ และสะท้อนอารมณ์ถึงการเจ็บปวด การเสียสละของบุคคลที่เป็นแม่ โดยการนำเสนอ รูปแบบกิจกรรมแนวงานตามลัทธิทางศิลปะ คือ สื่อประสม ศิลปะจัดวาง ซึ่งทั้งหลายนี้ ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับแนวความคิด และเทคนิคในการทำงานให้ตอบสนองแนวคิดที่นำเสนอ ในอดีต เทคนิคเป็นเพียงเครื่องมือในการแสดงออกถึงเนื้อหา เรื่องราว แต่ปัจจุบัน เทคนิคได้ถูกปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากเครื่องมือหรือสื่อ ไปเป็นสาระหรือเนื้อหาของงานได้ จึงหยิบยกเทคนิคการถักไหมพรม ที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสตรีเพศ และนำไปพัฒนาควบคู่กับแนวความคิด

โดยการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นที่ 1 คือ รูปทรงกระดูกเชิงกรานของเพศหญิง นำรูปทรงเส้นรอบนอกของกระดูกเชิงกรานเพศหญิงที่แตกต่างจากชาย ในมุมมองจากด้านล่างมองขึ้นด้านบน โดยมีพื้นที่ให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมกับผลงาน โดยการเดินเข้าไปอยู่ในผลงาน สื่อให้เห็นถึง สื่อความหมายถึงผู้ชมได้กลับไปสู่พื้นที่แรกของการเริ่มต้นชีวิต ที่มีเส้นสายใยแห่งการปกป้องดูแล และสายใยแห่งรักจากสีที่มีโทนร้อน เพื่อให้ความรู้สึก ตื่นเต้น มีพลัง ความอุดมสมบูรณ์ ความมั่งคั่ง ความรัก

ความสำคัญ อันตราย ตามทัศนธาตุแสดงออกถึงการจำลองพื้นที่ภายในร่างกายสีแดงจึงเปรียบเสมือนพื้นที่ภายในร่างกาย เป็นผลงานสื่อผสม รูปแบบศิลปะการจัดวาง สามมิติ

โดยการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นที่ 2 คือ สัญลักษณ์ของดอกไม้มาเป็นตัวแทนในการสื่อความหมาย ดอกไม้ที่สื่อถึงผู้หญิงแต่กลับแฝงถึงความแข็งแรงโดยนำเส้นโครงสร้างของกระดุกเชิงกรานมาเป็นรูปทรงภายนอกแสดงถึงพื้นที่ที่อู่อ้ำ อุ่น้ำ อันอุดมสมบูรณ์ของมารดา พื้นที่แรกในชีวิตที่หล่อเลี้ยงเรามาก่อนจะเติบโต สามารถมองเห็นได้ด้านหน้า ลักษณะรูปทรงที่ปรากฏได้ทีมาจากดอกไม้ และเส้นรอบนอกของโครงสร้างกระดุกเชิงกราน โดยนำรูปทรงดอกไม้มาเป็นโครงสร้าง นำผ้ามาถักด้วยไหมพรมแล้วนำมาใส่ในโครงสร้างดอกไม้ ให้มีความโปร่ง และเกิดการทับซ้อน มีระยะภายในผลงาน เกิดมิติรูปทรงภายใน และภายนอก โดยใช้วัสดุไหมพรม และเทคนิคถักไหมพรม รูปแบบทางศิลปะ เป็นผลงานสื่อผสม รูปแบบ 2 มิติ

ซึ่งมีผลงานสร้างสรรค์มีทั้งหมดจำนวน 2 ชุด คือ ผลงานชุดที่ 1 ชื่อพื้นที่แรกแห่งรัก ผลงานชุดที่ 2 ชุดรูปทรงแห่งความเป็นแม่ โดยผลงานมีดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ผลงานสร้างสรรค์

ชื่อผลงาน พื้นที่แรกแห่งรัก ขนาด กว้าง 270 ยาว 270 สูง 230 เซนติเมตร เทคนิค สื่อผสม
(ที่มา: ผลงานสร้างสรรค์โดยผู้สร้างสรรค์ ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม เมื่อ 9 เมษายน 2564)

ภาพที่ 3 ผลงานสร้างสรรค์

ชื่อผลงาน รูปทรงแห่งความเป็นแม่ ขนาด กว้าง 200 ยาว 40 สูง 200 เซนติเมตร เทคนิค ผสม
(ที่มา: ผลงานสร้างสรรค์โดยผู้สร้างสรรค์ ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม เมื่อ 9 เมษายน 2564)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิจัยพบว่าความรักความผูกพันของแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิต ความเป็นผู้นำของครอบครัว การตระหนักถึงความหมายยิ่งใหญ่ของแม่ผู้ให้กำเนิดซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของลูกปลิว จันทรพิศ (2564) โดยสนับสนุนด้านเนื้อหาของผู้วิจัยได้ศึกษาในด้านความเป็นแม่เพศ และจุดกำเนิด ส่งผลให้ครอบครัวครอบครัวมีความใกล้ชิดสนิทสนมมีความผูกพัน มีสัมพันธ์ภาพแน่นแฟ้น มีความเคารพนับถือ ให้ความช่วยเหลือ ดูแลกันเพื่อแสดงให้เห็นถึง แม่คือผู้ให้ชีวิตหรือหญิงผู้ให้กำเนิดบุตร หญิงผู้ปกป้องคุ้มครองและดูแลรักษา อบรมสั่งสอนซึ่งเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานจากการศึกษาข้อมูล จึงนำไปวิเคราะห์โดยใช้หลักการ แนวคิดอารมณ์ความรู้สึก การใช้ชีวิตในครอบครัวซึ่งภายในลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ ที่มีพี่น้องหลายคนประกอบไปด้วย การอบรมสั่งสอนลูกทุกคนเป็นอย่างดีมอบความรัก ความเอาใจใส่ไม่มีขาดตกบกพร่อง ทำให้เห็นถึงจิตใจที่สูงส่งของความเป็นแม่และกลิ่นกรอง คัดสรรรูปแบบโดยอาศัยรสนิม ความรัก เพื่อสื่อถึงสิ่งที่จะแสดงออกมาให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก ที่สะท้อนออกมาภายในผลงาน

6.2 เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน สื่อผสม ด้วยวิธีการ ถักไหมพรมเส้นสายของการถักทอเสมือนเส้นสายสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูก ตามรูปทรงของความเป็นแม่ที่มีการกำหนดไว้ โดยได้รับแรงบันดาลใจ

จากโครงสร้างร่างกาย โดยใช้ลวดลายดอกไม้รูปทรงสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของความรักความห่วงใย ความผูกพันที่แม่มีต่อลูกโดยอาศัยรสนิยม ความรัก ความหลงใหลในรูปแบบของการถักทอไหมพรม ที่ผู้ฝึกหัดในอดีตคือแม่ จึงขึ้นชอบเป็นจุดบันดาลใจ จากตัวบุคคลผ่านผลงาน รูปแบบที่มองแล้วให้นึกถึงแม่ คือความพิเศษในร่างการของหญิงและชายด้วยเทคนิค สื่อประสม ศิลปะจัดวาง โดยการถักไหมพรม การถักโซ่ การร้อยเป็นวงกลม การถักไขว้กัน และขึ้นลงไปมา เข้าด้วยกันให้มีลักษณะคล้ายตาข่าย มีนัยสำคัญ คือ รูปสัญลักษณ์ของตัวแทนความรัก โดยการจัดแสดงแบบแขวนผสมผสานกันกับการติดตั้งบนผนัง ใช้แสงให้ส่องผ่านผลงานเพื่อเห็นเงาที่ตกกระทบให้ปะทะคนดู และสีที่ใช้ในโทนแดง เสมือนดังพลังความรักในสายเลือดเป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชลูด นิ้มเสมอ (2553) ที่ได้กล่าวถึงศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด หรือความงาม ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้นและส่วนที่เป็นการแสดงออกอันเป็นผลที่เกิดจาก โครงสร้างทางวัตถุ ความสำคัญขององค์ประกอบศิลป์ ซึ่งเส้นเป็นทัศนธาตุเบื้องต้นที่สำคัญที่สุด เป็นแกนของทัศนศิลป์ทุก ๆ แขนง เส้นเป็นพื้นฐานของโครงสร้างของทุกสิ่งในจักรวาล เส้นแสดงความรู้สึกได้ทั้งด้วยตัวของมันเอง และด้วยการสร้างเป็นรูปทรงต่าง ๆ ขึ้นและผู้สร้างสรรค์ได้ ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของ(ทวิเกียรติ ไชยงยศ,2538) ที่ได้กล่าวถึงการรับรู้ความงามรูปธรรมที่เห็นได้ชัด รับรู้ได้และชื่นชมได้เป็นความรู้สึกพอใจเฉพาะตน สามารถเผื่อแผ่เสนอแนะผู้อื่นให้มีอารมณ์ร่วมรู้สึกด้วยได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมตอบสนองของมนุษย์จากสิ่งเร้าภายนอกตามเงื่อนไขของสถานการณ์ เรื่องราวความเชื่อ และผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้น

7. องค์ความรู้ใหม่

ได้ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความเชี่ยวชาญมาปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานการประสานกันของเส้นที่เกิดรูปทรงขนาดของเส้นที่มีการใช้ขนาดที่ต่างกัน ในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเกิดมิติภายในผลงาน และการศึกษาความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดแสดงผลงานมาปรับใช้ในผลงานสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้ชมผลงานมีส่วนร่วมในการแสดงผลงาน จำลองพื้นที่บรรยากาศให้สัมพันธ์กับแนวคิดที่ต้องการนำเสนอ และตรงไปตามความรู้สึกของความรักความผูกพันระหว่างแม่และลูก ผ่านรูปทรงของความเป็นแม่ เปรียบเสมือนได้กลับไปอยู่ในพื้นที่ของจุดกำเนิดเกิดมาของชีวิตอีกครั้ง โดยใช้ที่มารูปทรงจากอวัยวะของเพศหญิงเป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการศึกษาสร้างสรรค์ผลงานชุดรูปทรงแห่งความเป็นแม่โดยผู้วิจัยได้นำเสนอประสบการณ์ในการใช้ชีวิตตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ผ่านเรื่องราวเหตุการณ์ในชีวิต ผ่านความสัมพันธ์ภายในตัวบุคคลภายในครอบครัวจึงได้นำเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานเรื่องแม่เป็นผู้หญิงที่มอบทั้งความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่และเลี้ยงดูลูกแม่ทุกคนให้เป็นคนดี จึงเห็นถึงน้ำใจภายในตัวผู้หญิงคนนี้ที่ไม่ได้มีฐานะที่สูง แตกต่างจากจิตใจที่สูงส่ง สื่อให้เห็นถึงความเป็นแม่ คือ บุคคลอันดับแรกที่เป็นผู้ให้กำเนิด ผูกพันใกล้ชิด เลี้ยงดู ดูแล และ

มุมมองที่มีต่อแม่ ที่มีนิสัย คือ แม่เป็นบุคคลที่อ่อนโยน และเข้มแข็งในเวลาเดียวกันตั้งนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้ความรู้ด้านครอบครัวจึงควรนำผลงานผลวิจัยไปเผยแพร่เพื่อศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการดำเนินชีวิตในความเป็นแม่ที่มีต่อครอบครัว การอบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดีและเป็นแบบอย่างที่ดีเมื่ออยู่ร่วมกันภายในครอบครัว

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 หากผู้ที่ต้องการนำไปเป็นแนวทางศึกษา ด้านเนื้อหา ด้านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบรูปทรงที่สื่อถึงแม่คือ บุคคลอันดับแรกที่เป็นผู้ให้กำเนิด ควรมีการศึกษาแนวเรื่องสถาบันหลักที่เป็นพื้นฐานของครอบครัว การอบรมสั่งสอนด้วยความรัก ความอบอุ่น บทบาทหน้าที่ของแม่ที่มีต่อครอบครัว ซึ่งวิธีการสร้างสรรค์ผลงานต้องให้ความสำคัญกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ รูปทรงของผลงาน ที่มีความหมายในความรู้สึก โดยแนะนำให้ศึกษารูปทรง การใช้โทนสี สิ่งนี้สามารถนำไปพัฒนาต่อในการสร้างสรรค์ผลงาน วัสดุที่ใช้ในการถักทอสามารถใช้เชือก เส้นด้าย วัสดุธรรมชาติ มาใช้ในการถักทอร่วมในผลงานได้ จะทำให้เกิดความหมายใหม่ภายในผลงาน และการนำประสบการณ์การใช้ชีวิตออกมาถ่ายทอดให้เห็นถึงความรู้สึก ที่อยู่ภายในจิตใจซึ่งจะทำให้ผลงานที่สร้างสรรค์สื่ออารมณ์ได้เป็นอย่างดีและมีความน่าสนใจในตัวผลงานได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การสร้างสรรค์ผลงานเกิดขึ้นจากความรู้สึกประสบการณ์การใช้ชีวิตภายในครอบครัวในปัจจุบันจึงเกิดความประทับใจต่อความเป็นแม่ที่เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน เป็นผู้หญิงที่เข้มแข็ง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูกและคนในครอบครัว ผู้วิจัยจึงต้องการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านผลงานศิลปะ โดยการศึกษาข้อมูลด้านครอบครัว ควรมีการศึกษารูปแบบการใช้ชีวิตภายในครอบครัวที่มีความหลากหลาย และการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านรูปแบบการอยู่ร่วมกันการแสดงออกถึงความรักที่แตกต่างกัน

9. บรรณานุกรม

- ครูบ้านนอก. (2551). **ความหมายของคำว่าแม่**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565. จาก <https://www.kroobannok.com/2058>
- เจนจิราภรณ์ นามโคตร. (2541). **ชีวิตและครอบครัวศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565. จาก <https://sites.google.com/site/ann5481136701/prawati-phu-cad-tha>
- ชลุด นิมเสมอ. (2553). **องค์กรของศิลปะ**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- ทวีเกียรติ ไชยงยศ. (2538). **สุนทรีย์ทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ปาไลตา ผลประดับเพ็ชร. (2561). “ความเป็นแม่” ในหนังสือแนะนำการเตรียมความพร้อม. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 15(2). 45–57.
- รุจา ภูไพบูลย์. (2537). **การพยาบาลครอบครัว**. ขอนแก่น : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลูกปลิว จันทร พุดชา. (2564). **บ้านหลังแรก**. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565. จาก http://www.barameeofart.com/product_detail.php?id=729&page=4

รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*
THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM OPERATION MODEL
THROUGH DEMING CYCLE FOR SCHOOLS UNDER THE LOEI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ญาดา สังขภิญโญ¹, ลักขณา สิริวัฒน์²
Yada Sangkhapinyo¹, Lakkhana Sariwat²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581017@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 2) สร้างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเลย เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 164 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในสัมภาษณ์
ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 6 คน และ
ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่
แบบสอบถามการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์โรงเรียน
ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามความเหมาะสมและ
ความเป็นไปได้ของรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจร
คุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า
ดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง
สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการ
ป้องกันและแก้ปัญหา และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ 2. รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา

ของรูปแบบ มี 5 หน่วย ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม นักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ 4) กระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย ชั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นตรวจสอบ และขั้นปรับปรุงพัฒนา 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการดำเนินงาน; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง

ABSTRACT

The research aimed to 1) Study a present, desirable characteristic and the priority needs the Student Care and Support System Operation for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1 2) Set the Student Care and Support System Operation Model through Deming Cycle for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1. By stratified sampling, there were 164 samples of administrators and student care and support system head teachers. The group of respondents in the interview were: 6 administrators and student care and support system head teachers and 7 experts in focus group by purposive sampling. Instruments used in data questionnaire the Student Care and Support System Operation, interview form the Best Practice, focus group form, and questionnaire on suitability and feasibility the Student Care and Support System Operation Model through Deming Cycle for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1. Statistics used in data analysis are percentage, mean and standard deviation and Priority Needs Index by PNI_{modified}.

The results were as follows: 1. The current circumstances the Student Care and Support System Operation for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1 with the whole picture were at medium level, The desirable characteristics the Student Care and Support System Operation for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1 with the whole picture were at highest level, : Individual Analysis, Students classification, Students promotion, Prevention and problem solving and Transfer respectively. 2. The Student Care and Support System Operation Model through Deming Cycle for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1, consist: 1) Principles, 2) objectives, 3) The content of the model has 5 units: Individual Analysis, Students classification, Students promotion, Prevention and problem solving and Transfer respectively, 4) Operation process consist: Plan, Do, Check and Act, 5) Evaluation and 6) Conditions for success, The suitability and feasibility assessment were at the highest level.

Keywords : Operation Model; The Student Care and Support System; Deming Cycle

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้นักเรียนมี ปัญหา เช่น ปัญหาเศรษฐกิจปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวลความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรือ อื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การพัฒนานักเรียนให้ เป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครู ทุกคนในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างใกล้ชิด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังให้ ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญ ด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องที่กำหนดให้ดำเนินการคือเรื่องความรู้และทักษะการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมี ความสุข (มาตรา 23 ข้อ 5) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการดูแล ช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลให้มี พัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัยได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและเด็กที่ไม่ประสบปัญหา โดยการปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึง ประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (มาตรา 22) ดังนั้นการ จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์มาใช้เพื่อ ป้องกันและพัฒนาปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ทุกรายวิชา อีกทั้งมีการประสานร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และ บุคคลที่อยู่ในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่นักเรียนมีความใกล้ชิดมากที่สุด รองลงมาจากครอบครัว ผู้ปกครองให้การยอมรับ และคาดหวังว่าจะได้รับความรู้ การอบรมสั่งสอน การดูแลด้วยการเอาใจใส่ สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นหลัก ให้นักเรียนได้อยู่ในสภาพ แวดล้อมทางการศึกษาที่มีความปลอดภัย การจัดการเรียนการสอนต้องครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งสอนทักษะชีวิต ที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตที่ ปลอดภัยและมีคุณภาพ ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความรู้ คู่คุณธรรม มี ศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ นั่นคือ นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น “คนดี เก่ง และ มีความสุข” นอกจากนี้ ครูต้องบูรณาการเนื้อหาความรู้ และพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความพร้อม

อย่างเป็นองค์รวม โดยการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียน โดยการนำกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียนให้เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ช่วยในการแก้ปัญหาให้นักเรียน กรมวิชาการร่วมกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไข 5) การส่งต่อนักเรียน ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี (กรมสุขภาพจิต, 2551) การดำเนินงานสะดวกขึ้น นักเรียนได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ดีขึ้น โดยมีกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนโดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ ซึ่งในปีพุทธศักราช 2564 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนดจุดเน้นเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ ไว้ว่า “เป็นปีแห่งการรัก เข้าใจ ห่วงใย ปลอดภัย และให้โอกาส” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สังเกตได้จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับ 1) คุณธรรมจริยธรรมยังคงปรากฏขึ้นสม่ำเสมอและรุนแรงขึ้นตามลำดับ เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาทของเด็กอาชีวศึกษาหรือแม้แต่ปัญหาการตบตีกันของเด็กนักเรียนหญิงในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นที่น่าหนักใจเป็นอย่างมาก ที่ปรากฏให้เห็นตามสื่อต่าง ๆ 2) ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำนายการแก้ปัญหาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าจะหาทางออกที่ลงตัวอย่างไร ระหว่างประเพณีวัฒนธรรมการรักนวลสงวนตัวที่หลายคนเห็นว่าล้าสมัย กับการเปิดเสรีทางความรักของเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันยังมีปัญหาที่ตามมาจากปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ซึ่งมีอยู่อีกเป็นจำนวนมาก 3) ปัญหาการติดเกมส์ ในยุคปัจจุบันปัญหานี้ถือเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่ดึงเยาวชนออกจากการศึกษา ออกจากคุณธรรมจริยธรรม เด็กและเยาวชนบางคนใช้เวลาอยู่ในร้านเกมส์มากกว่าอยู่โรงเรียนและอยู่บ้าน สิ่งที่มาคือ การสะสมความรุนแรงจากการเล่นเกมที่นำไปสู่การแสดงออกด้วยความรุนแรงของเด็ก และเยาวชน เช่น ชิงทรัพย์โดยเลียนแบบมาจากเกมส์ นิสัยที่เอาแต่ชนะไม่รู้จักการแพ้หรือให้อภัย (นลินทิพย์ พรหมสังข์ และเด่น ชะเนติยัง, 2558)

จากการรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมามีพบว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ทั้ง 142 โรงเรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบ ร้อยละ 100 แต่ยังมีหลายโรงเรียนที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากครุขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนวิธีการคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งต่อ จากเหตุผลดังกล่าวนี้

ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลจากข้อมูลระบบ DMIC ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในวันที่ 25 มิถุนายน 2564 มีนักเรียนออก กลางคัน จำนวน 22 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1, 2564)

การใช้วงจรคุณภาพเดิมมีงในการดำเนินการ เป็นวงจรในการบริหารและพัฒนางานให้มี ประสิทธิภาพ โดยวงจรคุณภาพนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มี กระบวนการผลิตและมีการบริการที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเรียกว่า วงจรคุณภาพ หรือวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 Plan คือ การกำหนดสาเหตุของปัญหา แล้ว จากนั้นทำการวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ขั้นที่ 2 Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย ขั้นที่ 3 Check คือ การตรวจสอบ เพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำให้ผิดพลาด หรือได้เรียนรู้อะไรมาบ้าง ขั้นที่ 4 Act คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตาม แผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ซึ่งวงจรคุณภาพเป็น กระบวนการที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนใน การทำงาน อาจเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการ เปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริง ซึ่งจะทำ ให้ได้ข้อสรุปว่าต้องดำเนินการอย่างไร แก้ไขปัญหาอย่างไร เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตาม เป้าหมายที่วางไว้ (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2561)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งที่ครูและ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงและการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาและมีทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงมีความ สนใจศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจร คุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อมุ่ง ให้การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน อย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการ ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจร คุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 สำหรับนำไปศึกษาแนวทางการพัฒนาและยกกร่างรูปแบบ

3.2 ได้รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพ เดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้

3.3 เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 นำรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง ไปใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 142 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1, 2564) จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 142 คน ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 142 คน รวมทั้งสิ้น 284 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 82 คน และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 82 คน รวมทั้งสิ้น 164 คน การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จนได้รับรางวัลเหรียญทอง ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ขึ้นไป จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 เพื่อนำไปสู่การยกร่างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ตรวจสอบยืนยันและประเมินรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

และแบบสอบถามความเหมาะสมความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมรายด้าน

ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การ ดำเนิน งาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การ ดำเนิน งาน		
1. ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล	3.41	0.49	ปาน กลาง	4.57	0.53	มาก ที่สุด	0.341	1
2. ด้านการคัดกรอง นักเรียน	3.39	0.57	ปาน กลาง	4.52	0.50	มาก ที่สุด	0.336	2
3. ด้านการส่งเสริม นักเรียน	3.49	0.50	ปาน กลาง	4.55	0.50	มาก ที่สุด	0.305	3
4. ด้านการป้องกันและ แก้ปัญหา	3.50	0.50	ปาน กลาง	4.55	0.51	มาก ที่สุด	0.300	4
5. ด้านการส่งต่อ	3.49	0.50	ปาน กลาง	4.51	0.48	มาก ที่สุด	0.293	5
โดยรวม	3.45	0.51	ปาน กลาง	4.54	0.50	มาก ที่สุด	0.316	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.50$) ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 3.49$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.41$) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.39$)

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น

รายบุคคล ($\bar{X} = 4.57$) ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.55$) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.52$) และด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 4.51$)

ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{\text{modified}} = 0.341$) ลำดับที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.336$) ลำดับที่ 3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.305$) ลำดับที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ($PNI_{\text{modified}} = 0.300$) และลำดับที่ 5 ด้านการส่งต่อ ($PNI_{\text{modified}} = 0.293$) ตามลำดับ

5.2 รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง เป็นโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์และขั้นตอนในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหาและ การส่งต่อ โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นตรวจสอบ และขั้นปรับปรุงพัฒนา ในการขับเคลื่อน ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวม

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการ	4.29	0.49	มาก	4.43	0.53	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาของรูปแบบ	4.63	0.52	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. กระบวนการดำเนินงาน	4.64	0.50	มากที่สุด	4.61	0.52	มากที่สุด
5. การประเมินผล	4.62	0.52	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
6. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.51	0.52	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปรากฏดังนี้ ด้านความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กระบวนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.64$) เนื้อหาของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.63$) และการประเมินผล ($\bar{X} = 4.62$) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.43$) วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.43$) และหลักการ ($\bar{X} = 4.29$) ด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เนื้อหาของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.63$) กระบวนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.61$) การประเมินผล วัตถุประสงค์และเงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.57$) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ หลักการ ($\bar{X} = 4.43$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเต็มมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษามีการดำเนินการตามสภาพส่วนใหญ่ดำเนินการตามนโยบายที่ส่วนกลางได้กำหนดให้ปฏิบัติ เช่นการเยี่ยมบ้าน ส่วนอื่น ๆ ยังขับเคลื่อนไม่เต็มที่จึงทำให้มีผลของการปฏิบัติในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป ดังที่ นลินทิพย์ พรหมสังข์ และเด่น ชะเนติยง (2558) ได้นำเสนอไว้ว่าการดำเนินงานระบบการช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรสังเกตได้จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรมยังคงปรากฏขึ้นสม่ำเสมอและรุนแรงขึ้นตามลำดับ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และปัญหาการติดเกมส์ ปัญหาเหล่านี้วันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นจึงเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนในสังคมที่มีหน้าที่ดูแลและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก และเยาวชน ทั้งในระบบราชการและองค์กรภาคเอกชนน่าจะทบทวนการทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาว่ามีความสำเร็จหรือล้มเหลวประการใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรพร สุทธิสาร (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเก้า ทองธรรมมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งและเกิดประสิทธิผลโดยการร่วมแรงร่วมใจจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน ช่วยส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้อย่างมีคุณภาพและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้นำเสนอไว้ว่า ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคน ในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ มธรรส ผุดผ่อง (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนโรงเรียนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเก้า ทองธรรมมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

6.1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการสร้างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา และ ด้านการส่งต่อ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพต้องดำเนินการตามขั้นตอนอย่าเป็นระบบเริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถช่วยแก้ไขปัญหานักเรียนได้ ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2551) ได้นำเสนอไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ช่วยในการแก้ปัญหานักเรียน กรมวิชาการร่วมกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไข 5) การส่งต่อนักเรียน ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวิมล กลิ่นศรีสุข (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่แรก คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการคัดกรอง นักเรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ

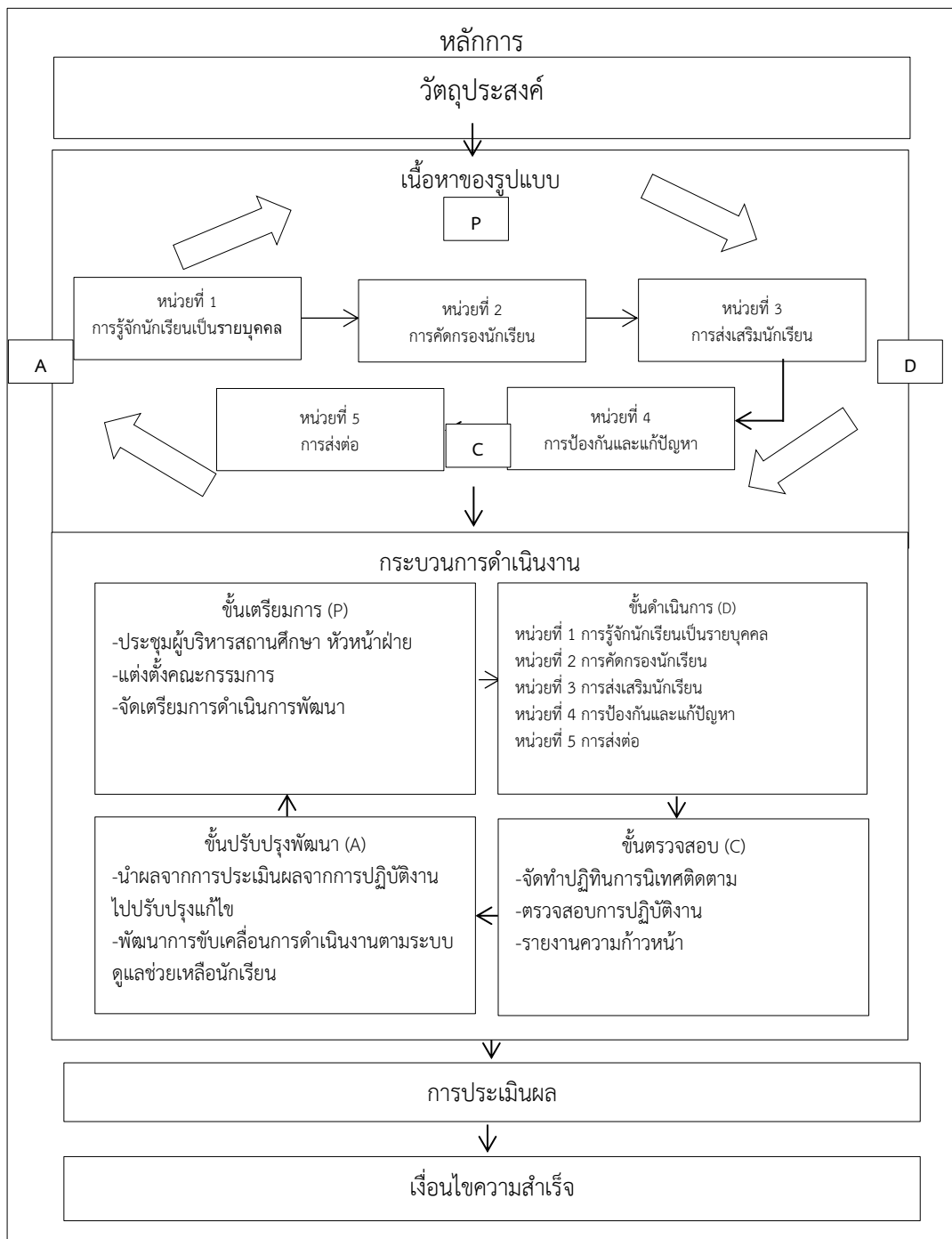

6.2 รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของรูปแบบ มี 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หน่วยที่ 2 การคัดกรองนักเรียน หน่วยที่ 3 การส่งเสริมนักเรียน หน่วยที่ 4 การป้องกันและแก้ปัญหา และหน่วยที่ 5 การส่งต่อ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศสังเคราะห์ได้องค์ประกอบตัวบ่งชี้ นำไปสร้างแบบสอบถามเก็บข้อมูล และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ อีกทั้งนำร่างรูปแบบเข้าสู่กระบวนการสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ได้ร่วมกันตรวจสอบยืนยันทำให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดเป็นวิธีดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ดังที่ บุญชม ศรีสะอาด (2556) ได้นำเสนอว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนั้นจะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบ และผู้วิจัยได้นำวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักการทฤษฎีของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง PDCA ดังที่ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2561) ได้นำเสนอไว้ว่า การใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่งในการดำเนินการ เป็นวงจรในการบริหารและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ โดยวงจรคุณภาพนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีกระบวนการผลิตและบริการที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเรียกว่า วงจรคุณภาพ หรือ วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 Plan คือ การกำหนดสาเหตุของปัญหา แล้วจากนั้นทำการวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ขั้นที่ 2 Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย ขั้นที่ 3 Check คือ การตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำผิดพลาด หรือได้เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง ขั้นที่ 4 Act คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ วันภู่ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 การบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากอีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cha (2009) ได้ศึกษาวิจัยวิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการศึกษา พบว่า รูปแบบจำลองนอดดิด (Nodding) เป็น

รูปแบบที่มีความเชื่อถือได้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้เข้าร่วมทั้งหมด รวมทั้งผู้วิจัยต้องการขยายเวลาให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอื่น ๆ ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่มั่นคงของครูและนักเรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีโครงสร้างของรูปแบบประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของรูปแบบ มี 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หน่วยที่ 2 การคัดกรองนักเรียน หน่วยที่ 3 การส่งเสริมนักเรียน หน่วยที่ 4 การป้องกันและแก้ปัญหา และหน่วยที่ 5 การส่งต่อ 4) กระบวนการดำเนินงาน ใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ประกอบด้วย P คือ Plan หมายถึง ขั้นเตรียมการ D คือ Do หมายถึง ขั้นดำเนินการ C คือ Check หมายถึง ขั้นตรวจสอบ และ A คือ Act หมายถึง ขั้นปรับปรุงพัฒนา 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ นำไปบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนตามสภาพบริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 2 แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นที่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งอย่างต่อเนื่องและใช้หลักการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการนำองค์ประกอบที่ได้ศึกษาหาอิทธิพลที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมที่ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

8.3.2 ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบ ถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่โดยประยุกต์ใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

8.3.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา โดยการนำรูปแบบที่ได้ไปประยุกต์ใช้จริง และเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการนำไปใช้ต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2551). **คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตรภาพ สุทธิสาร. (2562). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นพเก้า ทองธรรมมา. (2563). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นลินทิพย์ พรหมสังข์ และเด่น ชะเนติยง. (2558). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แก่นักเรียนประถมศึกษา ให้เติบโตเป็นคนดีของสังคมไทย. **วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 28(1). 31-32.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พรวิมล กลิ่นศรีสุข. (2564). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มธุรส ผุดผ่อง. (2563). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนโรงเรียนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์. (2564). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์. (2564). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สวัสดี วันภูงา. (2564). **การพัฒนารูปแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สันติสุข สันติศาสนสุข และคณะ. (2559). **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ : สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565**. เลย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. (2564). **รายงานผลระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 2563**. เลย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). **การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรโรงเรียนประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **คู่มือการสรรหาและคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อ รับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ปีการศึกษา 2563**. กรุงเทพฯ : ศูนย์เฉพาะ กิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **คู่มือการสรรหาและคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อ รับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2564**. กรุงเทพฯ : ศูนย์เฉพาะ กิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน**. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). **เอกสารประกอบคำสอน รายวิชา 0501 502 หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติทางการบริหารและพัฒนาการศึกษา**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- Cha, J. (2009). Shopping on social networking web sites: Attitudes toward real versus virtual items. *Journal of Interactive Advertising*. 10(1). 77-93.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*
NEEDS FOR THE DEVELOPMENT OF GENERAL ADMINISTRATION IN THE
DIGITAL AGE OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF MAHASARAKHAM
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

ศรัณญา สตานิคม¹, วิเชียร รุ้ยยง²
Saranya Satanikom¹, Wichian Rooyuenyong²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : baifersata@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.67 – 1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาโดยเรียงตามลำดับความสำคัญเป็น ดังนี้ 1) งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และงานกิจการนักเรียน 2) งานประชาสัมพันธ์การศึกษา 3) งานธุรการ และ 4) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น; การบริหารงานทั่วไป; ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the current situation, the desirable condition and needs for general administration in Digital Era According of educational institutions under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. The sample group used in this research consisted of school administrators and teachers with the total number of 246 people. The instrument used for data collection was a 5-level rating scale questionnaire with content validity (IOC) of 0.67-1.00 and reliability of the whole questionnaire at the level of 0.91. The statistics used in data analysis comprised percentage, frequency, mean and PNI modified index.

The research results were found that: 1. The study the current situation, the desirable condition in Digital Era According of educational institutions under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3, the current situation was rated at a high level, desirable condition was rated at a high level. 2. Needs for general administration of educational institutions arranged from the highest to the lowest needs were as follows: 1) premises and environment and student affairs, 2) public relations for education, 3) general administration and 4) educational technology respectively.

Keywords : Needs; General Administration; Digital Era

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 จ. (3) ให้มีกลไกและระบบการผลิตคัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม กับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงาน บุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู (4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยให้สอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนา ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ที่ 4.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (4.2) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคน เชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพมีทักษะ ความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วย ตนเองในทุกช่วงวัย (4.3) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคน ทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพสถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ สื่อ ตำราเรียน และนวัตกรรม ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่มีระบบและกลไกการวัดการติดตามและประเมินผลมีประสิทธิภาพมีระบบการผลิตครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้มาตรฐานระดับสากล ครู อาจารย์ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ในสภาพของสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมประเทศไทยเป็นยุคที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่มันสมัย เข้ามามีบทบาทพร้อมกับวัฒนธรรมของชาติตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน รวมทั้งการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดเวลา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเจริญองงามทั้งทางด้านสติปัญญาความรู้ คุณธรรมความดีงามในจิตใจมีความสามารถที่จะทำงาน และคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการจัดให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ช่วยฝึกทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงไปมาก นักเรียนไม่ได้เรียนเพียงแคในห้องสี่เหลี่ยม ที่มีครูยืนสอนหน้าชั้นหรือเขียนลงกระดานดำ นักเรียนนั่งฟังหรือจดตามที่ครูบอกเช่นในอดีต แต่มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย มีสื่อในรูปแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน มีการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการกับเนื้อหาสาระทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในลักษณะดิจิทัล (Mann, M. D., 2011)

ปัจจุบันโลกยุคดิจิทัล เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งการกิน การอยู่อาศัย การทำธุรกิจ รวมถึงการศึกษารวมถึงการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีการเรียนรู้จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน อันจะส่งผลต่อการนำความรู้ไปพัฒนาสังคมต่อไป ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ที่กำลังเป็นที่สนใจมากที่สุดทฤษฎีหนึ่งนั่นคือ Connectivism เป็นทฤษฎีที่ออกแบบขึ้นภายใต้แนวคิด Learning Theory for digital age กล่าวคือเป็นการเรียนรู้สำหรับโลกดิจิทัล และจากบทบาทที่สื่อดิจิทัล และอินเทอร์เน็ต มีบทบาทต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน ดังนั้นในฐานะนักเทคโนโลยีการศึกษาไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพิจารณาศึกษาถึงทฤษฎีดังกล่าวซึ่งอาจนำมาซึ่งการพัฒนาการเรียนบนโลกดิจิทัลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากยิ่งขึ้น

งานบริหารทั่วไป มีความสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนในฐานะช่วยสนับสนุนงานวิชาการ รวมทั้งงานอื่นๆ เช่น งานธุรการ งานกิจการนักเรียน เพราะงานฝ่ายบริหารทั่วไปการมีส่วนส่งเสริม นักเรียน ส่งเสริมการเรียนการสอน เสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและดูแลสวัสดิการของครู นักเรียน นักการภารโรง ตลอดจนการจัดสวัสดิการให้บุคลากรในสถานศึกษา จึงเป็นงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายในสถานศึกษา ช่วยเสริมสร้างสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ยิ่งขึ้น สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการให้เป็นระบบและมีความสอดคล้องกับกระบวนการบริหารภายในสถานศึกษาถ้าสถานศึกษาจัดงานบริหารทั่วไปได้ถูกต้อง จะเป็นการสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ให้สถานศึกษาได้เป็นที่รู้จักและยอมรับจากประชาชน และเกิดความสัมพันธ์อันดีของครู ในสถานศึกษา ครูกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง โดยเฉพาะสถานศึกษาในเขตเมืองและชนบทที่มีจำนวนนักเรียนแตกต่างกัน จำนวนครูและบุคลากรในสถานศึกษาเพิ่มขึ้น และความจำเป็นในด้านบริหารทั่วไปต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามความถนัดและความสนใจ จึงมีมากขึ้น จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาและทำให้ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่งานบริหารทั่วไปต้องมีภาระหน้าที่ และมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา (รุ่งฤดี ศรีแผลงปลา, 2560) การบริหารทั่วไปเป็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการหน่วยงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและส่งเสริมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใสความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเป็นการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา (ชเนษฎ์ โพธิ์ศรี, 2560)

สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาที่ผ่านมา คือการบริหารงานด้านธุรการไม่มีการสำรวจความต้องการของผู้รับบริการบุคลากรไม่เพียงพอในการดำเนินงานด้านธุรการเพราะครูต้องทำหน้าที่สอนหนังสือด้วยทำงานสารบรรณด้วยการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่ล่าช้าเพราะเจ้าหน้าที่ธุรการไม่มีความชำนาญในการใช้ระบบ e-filling ในการรับ-ส่งหนังสือด้านข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบันการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างโปรแกรมของสถานศึกษากับเขตพื้นที่

การศึกษาไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้สถานศึกษามีการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์น้อยอัตรากำลังครูและบุคลากรทางศึกษามีไม่เพียงพอขาดงบประมาณในการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมบางสถานศึกษาก็ไม่มีรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายบริหารมีแต่ผู้บริหารคนเดียวส่งผลให้การบริหารงานของสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพเกิดความล่าช้า โดยเฉพาะการบริหารงานด้านบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา ซึ่งเป็นงานที่ต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก(สมศรี รัตนศรี, 2557)

จากปัญหาการบริหารทั่วไปสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยในฐานะผู้ที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนให้รับผิดชอบเป็นหัวหน้างานบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษาเป็นสารสนเทศทางการบริหารและได้แนวทางพัฒนาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3.2 เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางการดำเนินพัฒนาการบริหารงานทั่วไปของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 145 แห่ง แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 136 คน และครูผู้สอน จำนวน 502คนรวมทั้งสิ้น 638 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 145 แห่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโรยามเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random

sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 53 คน ครูผู้สอน จำนวน 193 คน รวมเป็น 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ends Questionnaire) และลักษณะปลายเปิด (Open-Ends Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาตำแหน่งและประสบการณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 5 งาน ประกอบด้วยงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานธุรการ งานกิจการนักเรียน งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และงานประชาสัมพันธ์ การศึกษา ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 5 ช่องระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดน้ำหนักหรือคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม 2) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 3) การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 5 งาน ประกอบด้วย งานธุรการ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานกิจการนักเรียน งานเทคโนโลยีการศึกษา และงานประชาสัมพันธ์การศึกษาโดยคำถามสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ด้วยระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

การบริหารงานทั่วไป	สภาพที่เป็นปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	4.15	0.35	มาก	5	4.66	0.46	มากที่สุด	2
2. งานธุรการ	4.22	0.41	มาก	2	4.63	0.48	มากที่สุด	3

การบริหารงานทั่วไป	สภาพที่เป็นปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
3. งานกิจการนักเรียน	4.16	0.36	มาก	4	4.67	0.47	มากที่สุด	1
4. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.23	0.42	มาก	1	4.50	0.49	มากที่สุด	5
5. งานประชาสัมพันธ์การศึกษา	4.22	0.42	มาก	3	4.53	0.49	มากที่สุด	4
โดยรวม	4.19	0.39	มาก		4.60	0.47	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4 พบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.42) รองลงมาคือ งานธุรการ ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.41) และงานประชาสัมพันธ์การศึกษา ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.35) ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานกิจการนักเรียน ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.47) รองลงมาคือ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.46) และงานธุรการ ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.49)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยใช้ค่าดัชนีความจำเป็น $PNI_{Modifieds}$

ตารางที่ 2 แสดงค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานทั่วไป	สภาพที่เป็นปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		ระดับ	PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.			
1. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	4.15	0.35	มาก	4.66	0.46	มากที่สุด	0.12	1
2. งานธุรการ	4.22	0.41	มาก	4.63	0.48	มากที่สุด	0.09	3
3. งานกิจการนักเรียน	4.16	0.36	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.12	1

การบริหารงานทั่วไป	สภาพที่เป็นปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ระดับ	PNI Modified	ลำดับ	
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$				S.D.
4. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.23	0.42	มาก	4.50	0.49	มากที่สุด	0.07	4
5. งานประชาสัมพันธ์การศึกษา	4.22	0.42	มาก	4.53	0.49	มากที่สุด	0.10	2
โดยรวม	4.19	0.39	มาก	4.60	0.47	มากที่สุด	0.10	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยเรียงตามความสำคัญ ดังนี้

1. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม(PNI_{Modified} = 0.12)
2. งานกิจการนักเรียน (PNI_{Modified} = 0.12)
3. งานประชาสัมพันธ์การศึกษา (PNI_{Modified} = 0.10)
4. งานธุรการ (PNI_{Modified} = 0.09)
5. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา(PNI_{Modified} = 0.07)

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะประเด็นที่สำคัญในการอภิปราย ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

การศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้นำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ในปฏิบัติงาน แต่เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่นำมาใช้ในปฏิบัติงานดังกล่าว เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงต่าง ๆ รวมถึง เครื่องฉาย LCD สถานศึกษาบางแห่งยังมีไม่เพียงพอและพร้อมใช้งาน ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอต่อการบริหาร ทำให้ครูผู้สอนคาดหวังกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในด้านนี้น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำนักงานการศึกษา (2562) ได้ศึกษาวิจัยถึงแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารจัดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแยกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีความต้องการอุปกรณ์ที่สนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เช่นเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉาย LCD เป็นต้น ให้เพียงพอต่อการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้แต่โรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการอุปกรณ์ที่สนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนที่มีความสะดวกต่อการใช้งานมีความคงทน แข็งแรง ดูแลรักษาง่าย

การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมพบว่า มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ในทุกด้าน แต่ด้านที่มีลักษณะพึงประสงค์น้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้นำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาใช้ในปฏิบัติงาน แต่เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่นำมาใช้ในปฏิบัติงานดังกล่าว เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ต่อพ่วงต่างๆ รวมถึง เครื่องฉาย LCD สถานศึกษาบางแห่งยังมีไม่เพียงพอและพร้อมใช้งาน ด้วยข้อจำกัดด้านการงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอต่อการบริหาร ทำให้ครูผู้สอนคาดหวังกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในด้านนี้น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานการศึกษา (2562) ได้ศึกษาวิจัยถึงแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารจัดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแยกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีความต้องการอุปกรณ์ที่สนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉาย LCD เป็นต้น ให้เพียงพอต่อการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้แต่โรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการอุปกรณ์ที่สนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนที่มีความสะดวกต่อการใช้งานมีความคงทน แข็งแรง ดูแลรักษาง่าย

6.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่มีความแออัด นักเรียนนั่งเรียนติดกัน โดยไม่รักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) อย่างน้อย 1 เมตร โดยวิธีการใช้ฉากกั้นระหว่างโต๊ะหรือระหว่างบุคคลแต่สถานศึกษาได้มีดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดห้องและสถานที่การตรวจวัดอุณหภูมิการจัดอุปกรณ์ล้างมือไว้ตรงบริเวณหน้าประตูเข้า-ออกของโรงเรียนจึงทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงการบริการงานทั่วไปอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากที่สุดสอดคล้องกับขอขบข่ายการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของ กระทรวงศึกษาธิการ (2558) ที่ว่า สถานศึกษาต้องบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ มั่นคง และปลอดภัย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เป็นข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมและเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้นั้น สถานศึกษาควรมีการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคารสถานที่ห้องเรียน ให้มีความปลอดภัย

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สภาพที่พึงประสงค์ การบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 งานเทคโนโลยีการศึกษา ข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การสำรวจข้อมูลด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรด้านทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีดังนั้นสถานศึกษาควรมีการสำรวจความต้องการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้จัดซื้อจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์สอดคล้องกับความต้องการใช้ พร้อมแต่งตั้งบุคลากรที่มีความสามารถรับผิดชอบงานสารสนเทศโดยเฉพาะเพื่อดูแลให้ระบบงานสารสนเทศเป็นระบบ มีความเป็นปัจจุบันและสะดวกต่อการนำไปใช้อยู่เสมอ

7.2.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการศึกษาพบว่ามีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาแนวทางในการบริหารงานทั่วไปด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

7.3.2 ควรมีการศึกษาทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

8. บรรณานุกรม

- กรเกล้า แก้วโชติ. (2554). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสาธาธาธาธา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *แนวทางปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กิตติมา ปรีดีโลก. (2552). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรพัฒนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). *อนาคตใหม่ของการศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2563. จาก <http://www.li.mahidol.ac.th/conference2016/thailand4.pdf>
- เข็มเพชร แก่นสา. (2553). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : สยามการพิมพ์.
- คมศร วงษ์รักษา. (2540). *การเปรียบเทียบคุณภาพและความสอดคล้องของเทคนิคการจัดเรียงลำดับความสำคัญที่อิงโมเดลความแตกต่างในการประเมินความต้องการจำเป็น*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรย์ยา เอียบสกุล. (2549). *สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสอนเป็นเรื่อง/เป็นชิ้นงาน/เป็นโครงการของครูช่างอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- จันทร์ ยิ้มเข้ม. (2557). **แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2552). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล คณะครุศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2554). **การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ชาย โปธิสิตา. (2550). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทะนงศักดิ์ ปักโคทานัง. (2557). **การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. คณะวิทยาลัยการเมืองการปกครอง : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานการศึกษา. (2562). **แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : สำนักงานการศึกษา.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้า
สายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*
THE FACTORS RELATE TO JOB BURNOUT OF AIS CUSTOMER SERVICE
STAFF IN THE NORTHEAST THAILAND

ปิยะ บุญอบ¹, รังสรรค์ โฉมยา²
Piya Bon-op¹, Rungson Chomeya²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : piyanewla@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากพนักงาน 166 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ถดถอย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านรับรู้ต่อความสามารถของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยด้านลักษณะงานของพนักงาน ปัจจัยด้านสัมพันธภาพของพนักงาน ปัจจัยด้านการรับรู้ต่อระบบบริหารของพนักงาน และปัจจัยด้านการรับรู้ต่อความสำเร็จของพนักงานไม่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำสำคัญ : ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน; พนักงานบริการลูกค้า; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ABSTRACT

The purpose of this research was to study factors affecting job burnout of AIS customer service staff in the Northeastern region. For samples used in this research, we chose a specific model from 166 employees. The statistics used for the analysis were descriptive statistics to analyze personal data. Analyzed by distribution of frequency, percentage, mean and standard deviation. and using regression analysis.

The results revealed that the perceived factor affecting the ability of customer service personnel in the Northeastern region affects the burnout of AIS customer service personnel. Northeastern region was statistically significant. For the factors of the nature of the work of the employees Employee Relational Factors Perceived Factors on Employee Management System And the perceived factor on employee success did not affect the job burnout of AIS customer service staff in the Northeastern region.

Keywords : Job Burnout; Customer Service; Northeast

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้เห็นความสำคัญในเรื่องสุขภาพอนามัย สภาวะทางจิตวิทยา ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานและมีความตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของพนักงานต่อการมีสุขภาพที่ดีและการปรับเปลี่ยนลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงานที่จะส่งผลให้มีความสุขในการทำงานและต่อการปฏิบัติงานที่ดี ลดอัตราการลา การขาดงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดที่องค์กรจะได้รับ พนักงานคือทรัพยากรหลักที่ทำให้องค์กรดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งพนักงานที่ดีนั้นอาจต้องมีสุขภาพที่แข็งแรง ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีทัศนคติที่ดี มีกำลังใจในการพัฒนาความสามารถและประสิทธิภาพของตนได้ดียิ่งขึ้น เพื่อความดำรงอยู่ขององค์กรท่ามกลางการแข่งขันทางธุรกิจที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น การที่จะให้องค์กรประสบผลสำเร็จได้นั้น พนักงานถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน อย่างไรก็ตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และความเข้มงวดขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีจำนวนพนักงานอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับพฤติกรรมความคาดหวังของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้พนักงานมีปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น เกิดความกดดันต้องเร่งรีบที่งานที่รับผิดชอบ เพื่อให้งานสำเร็จทันกับความต้องการของลูกค้า นอกจากนี้ยังมีปัจจัยทางจิตสังคมอื่น ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานที่ส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงาน จนเกิดความเหนื่อยหน่ายในการทำงานซึ่งสรุปได้ว่าสาเหตุของความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน คือ ภาระงานที่มากเกินไป (Overload) ซึ่งหมายถึงความถึง ความต้องการในงานที่มากเกินไปกว่าข้อจำกัดที่มนุษย์จะรับได้ภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน โดยเฉพาะในด้านของความเหนื่อยล้า (Maslach, Schaufeli and Leiter, 2001) ความเหนื่อยหน่าย

ในการทำงานเป็นผลที่สนองตอบในระยะยาวต่อตัวกระตุ้นความเครียด (Stressors) ที่เกี่ยวข้องกับงาน ซึ่งถือเป็นผลเสียอย่างยิ่งต่ออาชีพที่มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเช่น งานด้านการให้บริการ ด้านการศึกษา และการดูแลด้านสุขภาพ(Maslach, 1978) ความเหนื่อยหน่ายในการทำงานหรือ Job burnout เป็นความรู้สึกอ่อนล้าทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ซึ่งเป็นอาการของการทุ่มเทพลัง และทรัพยากรด้านอารมณ์และจิตใจทั้งหมดไปกับการทำงาน จนเกิดความรู้สึกเหนื่อย อ่อนล้า ท้อแท้หมดกำลังใจ อาจเกิดความคับข้องใจที่จะทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป ความรู้สึกนี้เป็นพื้นฐานของความเครียดในบุคคลด้านความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน ถ้าเกิดขึ้นเป็นเวลานานติดต่อกันอาจทำให้เกิดผลเสียทั้งด้านร่างกายและจิตใจเช่น ร่างกายเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย นอนไม่หลับ โมโหง่าย ก้าวร้าว มีอารมณ์ฉุนเฉียว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลทำให้ไม่อยากมาทำงาน ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ขาดงาน หรือขั้นรุนแรงถึงกับอยากลาออกจางานได้ โดยความเหนื่อยหน่ายในการทำงานจะเริ่มจากความอ่อนล้าทางอารมณ์การลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่นและนำไปสู่ความรู้สึกไร้ประสิทธิภาพนอกจากนี้ธรรมชาติของเจริญบุญ (2554) จิตแพทย์ได้กล่าวถึงผลเสียของความเหนื่อยหน่ายในการทำงานไว้ว่า มีความสำคัญต่อทั้งตัวบุคคลและองค์กร เพราะก่อให้เกิดผลเสียหลาย ๆ ด้านโดยในแง่ของร่างกายพบว่า คนที่มีภาวะเหนื่อยหน่ายในการทำงานจะขาดงานบ่อย มีอัตราการลาป่วยมากกว่าคนทั่วไปถึง 2-7 เท่า โดยโรคที่พบบ่อย ได้แก่ ปวดศีรษะ โรคระบบทางเดินอาหารและใช้หวัดส่วนในแง่ของอารมณ์คนที่มีภาวะเหนื่อยหน่ายในการทำงานนั้นมักจะโกรธง่าย ขี้หงุดหงิด มีสีหน้าไม่รับแขก ซึ่งก็มักจะก่อให้เกิดปัญหาทั้งกับผู้ร่วมงานและลูกค้า นอกจากนี้คนกลุ่มนี้ยังมักจะแยกตัวไม่สูงส่งกับผู้ร่วมงาน ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงานขาดความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ จนทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรแย่งลง และสุดท้ายหากเป็นมาก ๆ ก็จะเป็นโรคซึมเศร้าได้ (Depressive Disorder) หรืออาจจะลาออกหรือเลิกทำงานไปเลย

ปัจจุบันกรมสุขภาพจิตระบุว่าที่ประชุมองค์การอนามัยโลก (WHO) ที่เมืองเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์มีมติพิจารณาให้ภาวะความเหนื่อยหน่ายจากการทำงาน (Burnout) เป็นสภาวะที่ต้องได้รับการรักษาในทางการแพทย์เป็นครั้งแรกในคู่มือวินิจฉัยและจัดประเภทของโรคระหว่างประเทศ (The International Classification of Diseases) หรือ ICD-11 อาชีพหรือลักษณะงานที่ต้องให้บริการหรืองานที่มีชื่อเรียกออกจากงานสูงหรือทรัพยากรสนับสนุนบุคคลในการทำงานที่ไม่เพียงพอจัดเป็นลักษณะงานที่อาจเกิดความเหนื่อยหน่ายจากการทำงานได้ง่ายดังนั้นแต่องค์กรจึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดขององค์กรคือทรัพยากรมนุษย์ การทำงานจะสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยพนักงานที่ลงมือปฏิบัติงานต่าง ๆ ในการสร้างผลผลิต ผลกำไรการรักษาคุณภาพหรือการบริการที่ต้องคัดกรต่าง ๆ จะมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้พนักงานมีความสามารถและมีพฤติกรรมการทำงานที่เหมาะสมสามารถเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรได้โดยพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรเป็นเรื่องที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและติดตามอย่างใกล้ชิดอย่างไรก็ตามในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการบริหารงาน สังคม เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการเมืองส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อม การประกอบธุรกิจต่าง ๆ ในปัจจุบันมีความซับซ้อนและการแข่งขันกันมีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

ดังนั้น องค์กรก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างเต็มที่ทุกองค์กรต่างมุ่งเน้นไปที่การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในการสร้างผลงานที่มีคุณภาพ เพื่อสร้าง

ความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้า คู่ค้า นักลงทุน และพันธมิตรทางธุรกิจ เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อความอยู่รอดและความเจริญเติบโตขององค์กรอย่างมั่นคง ยั่งยืน เพราะคนเปรียบเสมือนกลไกสำคัญที่จะดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (วัลลภ วิชาเจริญสุข, 2557) อย่างไรก็ตามตามที่ได้กล่าวข้างต้นว่า การดำเนินธุรกิจของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นธุรกิจประเภทใด ต่างก็มีความมุ่งหวังในผลกำไรและผลประโยชน์ทางธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรในการที่จะมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลทำให้พนักงานภายในองค์กรต้องเผชิญกับสิ่งต่างๆ มากมาย เช่น การประชุมวันละหลาย ๆ ครั้ง การโดนหัวหน้างานตำหนิที่ทำงานเต็มที่แล้ว การแบกรับภาระงานที่หนักซึ่งต้องป้อนงานให้เสร็จทันตามกำหนดจนไม่มีเวลาพักผ่อน เร่งรีบกับชีวิต เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองมาสู่ความสำเร็จขององค์กรทั้งสิ้น จึงทำให้พนักงานต้องเผชิญกับภาวะเครียดและกดดันติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ หรือเป็นประจำทุกวัน ย่อมส่งผลให้บุคลากรเกิดอาการอ่อนล้าทั้งกายและใจ รู้สึกหมดเรี่ยวแรง มีความอดทนต่องานที่รับผิดชอบต่ำลง ไม่อยากทำงาน จนถึงขั้นขาดพลังในการดำรงชีวิต อาการเหล่านี้เรียกว่า ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน (Job Burnout) ซึ่งเป็นอาการทางจิตวิทยาของบุคคลที่เกิดความเครียดจากการทำงานและสะสมจนเรื้อรัง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้กรณีศึกษาของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนืออันเนื่องมาจากพนักงานบริการลูกค้าต้องเผชิญกับการแก้ไขปัญหาความไม่พอใจของผู้ใช้บริการ หรือการตำหนิตลอดเวลาและทั้งวัน ซึ่งอาจจะส่งผลต่อจิตใจหรือความรู้สึกภายในที่อาจจะตกอยู่ในภาวะหมดไฟ เพราะพนักงานเหล่านี้หน้าที่หลักในการดูแลเครือข่ายตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้ลูกค้าใช้บริการได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ให้เกิดปัญหาจากลักษณะการทำงานที่มีการแข่งขันสูง และต้องเผชิญกับความกดดันจากสภาพแวดล้อมในการทำงานเช่นกันจึงมีโอกาสสูงที่จะเกิดความเหนื่อยหน่ายในการทำงานตามมาดังนั้นผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรด้านการบริหารงานบุคคล ในการสร้างมาตรการและพัฒนานวัตกรรมรับมือกับความเหนื่อยหน่ายที่เกิดขึ้นในการทำงาน เพื่อป้องกันให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน (Job Burnout) ของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวม และในกลุ่มย่อยที่จำแนกตามเพศ อายุ อายุงาน สถานภาพ รายได้ ภาวะครอบครัว

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อนำผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือกำหนดกลยุทธ์ด้าน การบริหารงานบุคคลนำเสนอผู้บริหารได้ตระหนักถึงปัญหาความเหนื่อยหน่ายในการทำงานโดยปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นที่มาของปัญหาความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน (Job Burnout) ของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้ 1) ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากพนักงานประจำของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 142 คนและพนักงานสัญญาพิเศษ จำนวน 24 คน ทั้งหมด 166 คน ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2564 ตำแหน่งพนักงานประจำ 142 คน และตำแหน่งพนักงานสัญญาพิเศษ 24 คน โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นพนักงานทั้งหมด 2) ขอบเขตด้านตัวแปร การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น 3) ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน (Job Burnout) 4) ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2563 ถึงมิถุนายน 2564

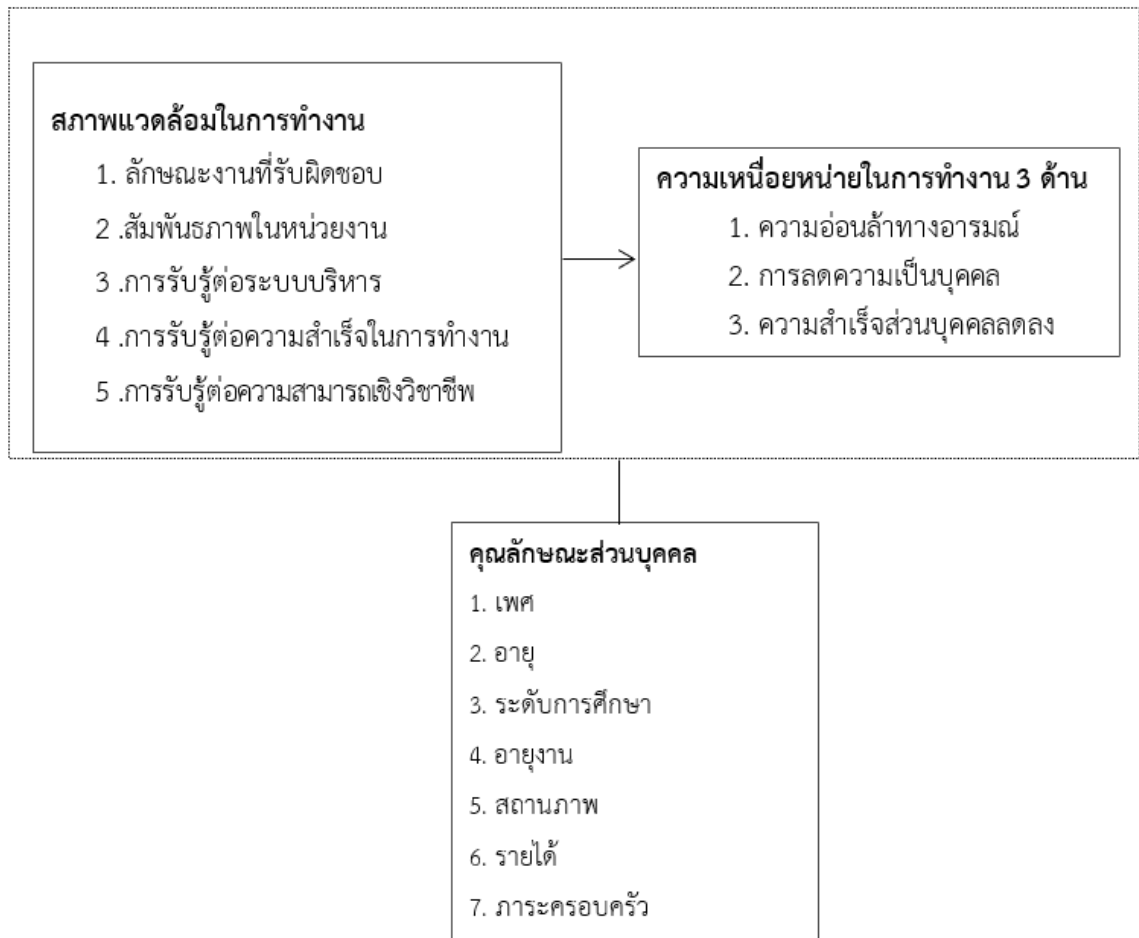
ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล ตามระเบียบวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หลังจากผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลตามจำนวนและเวลาที่กำหนดไว้แล้ว ทำการตรวจให้คะแนนและลงรหัส เตรียมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความแตกต่างของสถิติของการวิจัยครั้งนี้ใช้ความเชื่อมั่นที่ระดับ .05 (= 0.5) เป็นเกณฑ์การยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานในการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้ คือ

1) ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ ด้านสัมพันธภาพในหน่วยงาน ด้านการรับรู้เกี่ยวกับระบบบริหารด้านการรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน ด้านการรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพของตนเองและความเหนื่อยหน่ายในการทำงานโดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) ใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ตัวแปรปัจจัยลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับระดับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อระดับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งในภาพรวมและในตัวอย่างกลุ่มย่อย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้าน เพศ พบว่า พนักงานตำแหน่งบริการลูกค้าของเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเพศหญิง ร้อยละ 80.10 และเพศชาย ร้อยละ 19.90 อายุ พบว่า พนักงานตำแหน่งบริการลูกค้าของเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 2.40 อายุ 25-35 ปี ร้อยละ 72.30 อายุ 36-45 ปี ร้อยละ 21.70 และมีอายุมากกว่า 45 ปี ร้อยละ 3.60 ตามลำดับระดับการศึกษา พบกว่า พนักงานตำแหน่งบริการลูกค้าของเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จบระดับปริญญาตรี ร้อยละ 97.60 และจบระดับปริญญาโท ร้อยละ 2.40 สถานภาพ พบว่า พนักงานตำแหน่งบริการลูกค้าของเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โสด ร้อยละ 68.70 และสมรส ร้อยละ 30.70 อายุงาน พบว่า พนักงานตำแหน่งบริการลูกค้าของเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อายุงาน 1-6 ปี ร้อยละ 56.60 อายุงาน 7-12 ปี ร้อยละ 27.10 อายุงาน 13-18 ปี ร้อยละ 9.60 และอายุงาน 19 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 6.60 มีรายได้และรายจ่ายประจำของท่านเป็นอย่างไร พบว่า พนักงานตำแหน่งบริการลูกค้าของเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเงินเหลือออม ร้อยละ 13.90 เพียงพอใช้ ร้อยละ 36.70 ไม่ค่อยจะเพียงพอ/บางเดือนไม่เพียงพอ ร้อยละ 38.00

และไม่เพียงพอและเสาะแสวงหารายได้เพิ่มเติม ร้อยละ 11.40 และภาวะครอบครัว พบว่า พนักงานตำแหน่งบริการลูกค้าของเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภาวะ 82.50 และไม่มีภาวะ 17.50

5.2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานทั้งในภาพรวมและในกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ ตามคุณลักษณะส่วนบุคคลจากการวิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบ ด้านสัมพันธภาพในหน่วยงาน ด้านการรับรู้ต่อระบบการบริหาร ด้านการรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน และด้านการรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพ พบว่า ด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบด้านสัมพันธภาพในหน่วยงาน ด้านการรับรู้ต่อระบบการบริหาร ด้านการรับรู้ต่อความสำเร็จในงานอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพ อยู่ในระดับไม่ดี จากการวิเคราะห์ระดับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการลดความเป็นบุคคล และด้านความสำเร็จส่วนบุคคล พบว่า ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ 2 ด้านการลดความเป็นบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่ 2 ด้านความสำเร็จส่วนบุคคลลดลง อยู่ในระดับมาก

5.3 ผลการวิเคราะห์การลดทอนพหุคูณเพื่อค้นหาตัวแปรทำนายความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของตัวอย่างในภาพรวม พบว่า สหสัมพันธ์ของลักษณะงาน สัมพันธภาพ รับรู้ต่อระบบ รับรู้ต่อ และรับรู้ต่อความสามารถ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเหนื่อยหน่ายในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 1 สหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของลักษณะงาน สัมพันธภาพ รับรู้ต่อระบบรับรู้ต่อ และรับรู้ต่อความสามารถ

		Correlations					
		ลักษณะงาน	สัมพันธภาพ	รับรู้ต่อระบบ	รับรู้ต่อความสำเร็จ	รับรู้ต่อความสามารถ	ความเหนื่อยหน่าย
ลักษณะงาน	Pearson Correlation	1					
	Sig. (2-tailed)						
สัมพันธภาพ	Pearson Correlation	.431**	1				
	Sig. (2-tailed)	.000					
รับรู้ต่อระบบ	Pearson Correlation	.389**	.861**	1			
	Sig. (2-tailed)	.000	.000				
รับรู้ต่อความสำเร็จ	Pearson Correlation	.409**	.816**	.844**	1		
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000			
รับรู้ต่อความสามารถ	Pearson Correlation	.225**	.375**	.440**	.501**	1	
	Sig. (2-tailed)	.004	.000	.000	.000		
ความเหนื่อยหน่าย	Pearson Correlation	-.093	-.195*	-.175*	-.142	.345**	1
	Sig. (2-tailed)	.233	.012	.024	.068	.000	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ตารางที่ 2 วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ (Model 1)	b	β
(Constant)	2.26	
1. ลักษณะงาน	-.03	-.04
2. สัมพันธภาพ	-.03	-.09
3. รับรู้ต่อระบบบริหาร	-.07	-.17
4. รับรู้ต่อความสำเร็จ	-.08	-.18
5. รับรู้ต่อความสามารถ	.30	.55
R = .52, R ² = .27, Adjust R ² = .24, F = 11.81, Sig. F = .00*		

จากวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานพบว่า การวิเคราะห์ตัวแปรเชิงอิทธิพลในเรื่องส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิควิธีนำเข้า (Enter) โดยกำหนดให้ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ประกอบด้วย 1. ลักษณะงานที่รับผิดชอบ 2. สัมพันธภาพในหน่วยงาน 3. การรับรู้ต่อระบบบริหาร 4. การรับรู้ต่อความสำเร็จในการทำงาน 5. การรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพเป็นตัวแปรอิสระในขณะที่ความเหนื่อยหน่ายในการทำงานเป็นตัวแปรตาม ในภาพรวมนั้น ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานร้อยละ 52 (R = .52) สามารถร่วมกันทำนายความเหนื่อยหน่ายในการทำงานเป็นตัวแปรตามได้ร้อยละ 27 (R² = .27) โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพ (t-value = 7.08) และพิจารณาจากค่า Unstandardized Coefficients b พบว่าเมื่อผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในด้านการรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานเพิ่มขึ้น .30 หน่วย จึงสรุปได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ปฏิเสธ H0; ยอมรับ H1) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ที่ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีประเด็นมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้ปัจจัยด้านลักษณะงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่สอดคล้องกับ สตีฟรอนน์ นิลสวอนเดซ (2558) ศึกษาภาวะเหนื่อยหน่ายในการทำงานและกลวิธีในการเผชิญปัญหาของพนักงานองค์กรเกษตรกรรมที่พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะเหนื่อยหน่ายในการทำงานด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ (หญิง) อายุ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านสัมพันธภาพในหน่วยงาน ตำแหน่งงาน (เจ้าหน้าที่ วิชาชีพเฉพาะทางด้านอื่น ๆ)

และกลวิธีในการเผชิญหน้ากับปัญหาแบบหลีกเลี่ยงนี้เกี่ยวข้องกับการลดค่าความเป็นบุคคลในผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ตำแหน่งงาน (เจ้าหน้าที่วิชาชีพเฉพาะทางด้านอื่น ๆ) มีความสัมพันธ์กับด้านไร้ประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อันเนื่องจากพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะงานที่ส่งเสริมมากกว่าทำให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจหรืออาการที่นำไปสู่ความเหนื่อยหน่าย โดยการมีลักษณะงานที่ส่งเสริมของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทุกพื้นที่

6.2 ปัจจัยด้านสัมพันธภาพของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่สอดคล้องกับ Sakulkoo (2002) ได้ทำการศึกษาเหตุผลในการลาออกและต้องการอยู่ต่อของ พยาบาลแผนกผ่าตัดเปลี่ยนไต พบว่า ความเหนื่อยหน่ายในงานเป็นสาเหตุของการลาออก ในขณะที่ความพึงพอใจในงาน ความพึงพอใจในผู้ป่วยความพึงพอใจในแผนก ความพึงพอใจในผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน แพทย์และสาเหตุส่วนตัวเป็นสาเหตุให้พยาบาลยังคงทำงาน แผนกนี้ต่อไป สำหรับความพึงพอใจในงานและความเหนื่อยหน่ายในงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการลาออกของพยาบาล แผนกผ่าตัดเปลี่ยนไต อันเนื่องจากสัมพันธภาพในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปกติที่ไม่ก่อให้เกิดความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส และพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ทุกคนมีสิ่งที่ต้องมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับงานของตนเองมากกว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

6.3 ปัจจัยด้านการรับรู้ต่อระบบบริหารของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Bunce และ Sisa (2002) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Age differences in perceived workload across a short vigil ที่พบว่า การประเมินด้านการรับรู้ภาระงานของคนงานอาวุโสมีค่าเพิ่มมากขึ้น จากช่วงก่อนและหลังของการทำงาน ทั้งนี้เพราะคนงานอาวุโสต้องการการใส่ใจกับงาน (Attentional Resource) ที่ต้องใช้ความระมัดระวังมากกว่าคนงานที่มีอายุน้อย จึงรู้สึกว่างานที่ทำอยู่เป็นภาระมากกว่าด้วยความสามารถที่ต้องเฝ้าระวังในการทำงานในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่ากับที่คนงานอายุน้อยต้องการ แต่มีแนวโน้มว่าผู้สูงอายุมีความต้องการมากขึ้นในด้านความตั้งใจ ดังนั้น การให้การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อความสะดวกทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับงานจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

อันเนื่องพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นรับรู้เรื่องระบบของบริษัทที่ถูกวางไว้อย่างถูกต้องเป็นอย่างดีจนไม่เกิดความกังวลใจในการทำงาน

6.4 ปัจจัยด้านรับรู้ต่อความสำเร็จของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรสา ใจจิณา (2556) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลและการสนับสนุนทางสังคมต่อความเหนื่อยหน่าย ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ในพื้นที่เครือข่ายบริการสุขภาพที่ 3

ที่พบว่า การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติร้อยละ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและถดถอยพหุคูณ พบว่า ความเหนื่อยหน่ายด้านความรู้สึกลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ในระดับปานกลางด้านความรู้สึกลดค่าความเป็นบุคคลและด้านความรู้สึกลดประสบความสำเร็จส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ อันเนื่องจากลักษณะงานที่ทำของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นมีเป้าหมายประสงค์หลักคือคือทำให้บริการด้านข้อมูล รวมทั้งโอกาสการเติบโตทางสายงานนี้อาจจะสิ้นสุดหรืออยู่ในวงจำกัดและพนักงานทุกคนล้วนเข้าใจสิ่งนี้จึงส่งผลให้ปัจจัยดังกล่าวไม่ส่งผลต่อเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6.5 ปัจจัยด้านการรับรู้ต่อความสามารถของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัลลภ วิชาญเจริญสุข (2557) ศึกษาภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้แทนยาบริษัทยาข้ามชาติ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ประกอบอาชีพผู้แทนยาที่ทำงานในบริษัทยาข้ามชาติและได้ลงทะเบียนภายใต้การดูแลของสมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ พบว่า ปัจจัยด้านความสามารถเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์กับอาชีพผู้แทนยา ความพึงพอใจในอาชีพผู้แทนยา การเคยคิดลาออกจากอาชีพผู้แทนยา และปัจจัยการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟระดับสูงด้านความสามารถในการทำงาน คือ ความสามารถเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์กับอาชีพผู้แทนยา ผู้วิจัยเสนอแนะว่าการฝึกอบรมเรียนรู้เพิ่มเติมในงานที่ตนเองรับผิดชอบอาจช่วยลดระดับภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้แทนยาได้ อันเนื่องจากการรับรู้ต่อความสามารถของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หากพนักงานมีการรับรู้ต่อความสามารถของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สูงส่งผลต่อส่งผลต่อเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าสายธุรกิจเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันเนื่องจากพนักงานคิดว่าตนเองมีระดับความสามารถที่สูงกว่างานที่กำลังปฏิบัติอยู่ และคิดว่าตนเองสามารถทำหลายสิ่งหรืองานที่มีความท้าทายที่สูงกว่างานปัจจุบัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากการวิเคราะห์ระดับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานบริการลูกค้าเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ด้านการลดความเป็นบุคคล และด้านความสำเร็จส่วนบุคคลลดลง พบว่า ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ 2 ด้านการลดความเป็นบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่ 2 ด้านความสำเร็จส่วนบุคคลลดลง อยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรมีนโยบายในการพัฒนาในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์และการลดความเป็นบุคคล

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของพนักงานร่วม

ด้วย และการศึกษาในครั้งนี้จำกัดในการศึกษาเพียงแค่ตัวแปร 1. ลักษณะงานที่รับผิดชอบ 2. สัมพันธภาพในหน่วยงาน 3. การรับรู้ต่อระบบบริหาร 4. การรับรู้ต่อความสำเร็จในการทำงาน 5. การรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพเป็นตัวแปรอิสระในขณะที่ความเหนื่อยหน่ายในการทำงานเป็นตัวแปรตาม อย่างไรก็ตามยังคงมีตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่สามารถใช้ในการอธิบายความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของพนักงานเช่นกัน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 การให้ความสำคัญปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อความเหนื่อยหน่ายในการทำงานในสถานการณ์ยังคงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความเหนื่อยหน่ายในงานของพนักงานบริการลูกค้าเอไอเอส อย่างไรก็ตามการที่พนักงานมีการรับรู้ต่อความสามารถเชิงวิชาชีพที่สูงนั้นก็สามารถนำไปสู่การเพิ่มความเหนื่อยหน่ายในงานอันเนื่องมาจากการที่พนักงานต้องทำงานอยู่ในรูปแบบเดิม ๆ การให้บริการเดิม ๆ ทางบริษัทหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการสร้างทัศนคติหรือความท้าทายในการทำงานเพื่อลดความเหนื่อยหน่ายในการให้บริการลูกค้าลง และการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากับพนักงานบริการลูกค้าเอไอเอส ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาในภาคอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย

8. บรรณานุกรม

- ธรรมนาถ เจริญบุญ. (2554). แบบประเมินและแบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าในประเทศไทย : ข้อควรพิจารณาในการเลือกใช้. *ธรรมศาสตร์เวชสาร*. 11(4). 667-676.
- วัลลภ วิชาญเจริญสุข. (2557). ภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้แทนยาบริษัท ยาชามชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและการจัดการด้านสุขภาพ. คณะแพทยศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สสิพรรณ นิลสงวน เดชะ. (2558). ภาวะเหนื่อยหน่ายในการทำงานและกลวิธีในการเผชิญปัญหาของพนักงานองค์การเภสัชกรรม. *Chulalongkorn Medical Journal*. 60(5). 545-560.
- อรสา ใจจิณา. (2556). อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล และการสนับสนุนทางสังคมต่อความเหนื่อยหน่ายในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตและจิตเวชในพื้นที่ เครือข่ายบริการสุขภาพที่ 3. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์*. 6(1). 2-8.
- Bunce, D., & Sisa, L. (2002). Age differences in perceived workload across a short vigil. *Ergonomics*. 45(13). 949-960.
- Maslach, C. (1978). The client role in staff burn-out. *Journal of social issues*. 34(4). 111-124.
- Maslach, C., Schaufeli, W.B. and Leiter, M.P. (2001). Job burnout. *Annual review of psychology*. 52(1). 397-422.
- Sakulkoo, S., Hoffart, N. and Cobb, A.K. (2002). Stress in nurses: Stress-related affect and its determinants examined over the nursing day. *Annals of Behavioral Medicine*. 45(3). 348-356.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*
NEEDS FOR THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 4

ศิริ ศิริภิรมย์¹, อาคม อึ้งพวง²
Siri Siripirom¹, Arkom Eungpuang²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : siri.siripirom@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู รวม 312 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น(PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1)การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 2)การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน และการนิเทศการสอน 3)การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น; ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the current situation and the desirable condition of academic leadership of school administrators and 2) to study the needs for the development of academic leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4. The sample group consisted of school administrators and teachers, with the total number of 312 people. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used to analyze data comprised frequency, percentage, mean, standard deviation and PNI modified index.

The research results were found that: 1. The study results on the current situation and the desirable condition of academic leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4 were found that the current situation, in overall, was rated at a high level, the desirable condition, in overall, was found that it was rated at the highest level. 2. The study results on the needs for the development of academic leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4, ranked from the most to the least level were as follows: 1) Teaching and learning management, 2) Vision, missions and goal setting of school and teaching supervision and 3) Building learning atmosphere of school.

Keywords : Needs; Academic Leadership; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาประเทศไทย อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 29 ที่กล่าวถึงว่าให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชนองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ในด้านสังคม ศักยภาพและระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยหลายด้านยังต่ำกว่าเป้าหมายและไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ ปัญหาสำคัญ เช่น การศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังมีปัญหาเชิงคุณภาพ เด็กปฐมวัยยังมีพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าวัยเพราะครอบครัวไม่มีความรู้และขาดเวลาในการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม และเด็กวัยเรียนยังมีปัญหาด้านสติปัญญาเพราะคุณภาพการศึกษาไทยอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับการขาดการฝึกทักษะที่แปลงความรู้สู่ทักษะที่เพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มีการกำหนดภาระหน้าที่ การบริหารงานในสถานศึกษาเป็น 4 ด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป ในแต่ละด้านมีความสำคัญที่ช่วยให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการองค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานด้านวิชาการ กนกอร สมปราชญ์ (2560)

การจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับนั้นงานด้านวิชาการนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณการบริหารงานวิชาการจะประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ๆ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ การจัดการศึกษาสิ่งเหล่านี้ให้บรรลุเป้าหมายนั้นได้ จำเป็นต้องอาศัยผู้นำโดยเฉพาะผู้นำทางด้านการศึกษา เพราะผู้นำในองค์กรทางการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรทางการศึกษา เพราะผู้นำทางวิชาการหรือผู้บริหารการศึกษาจะบริหารจัดการองค์กรทางการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ อัศนีย์ สุกิจใจ (2560) ซึ่งข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 หมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 7 ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และหมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน ข้อ 12 ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการ

บริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ พัฒนาแผนงานขององค์กรให้มีคุณภาพสูงสามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานของตนได้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการทำงานร่วมกับครู ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ, 2556) โดยภาวะผู้นำทางวิชาการคือ ความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารที่ใช้อิทธิพลของตนในการชี้นำ ผลักดัน ชักจูงหรือใช้อำนาจหน้าที่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มคนบุคคลอื่น ให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจด้วยความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน จนกระทั่งการดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของหน่วยงานที่กำหนด อภิรวดี บัวทอง (2556) ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน 4) การนิเทศการสอน

จากสภาพปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งไม่มีการแสดงออกถึง 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน อาทิ ไม่มีการประชุมชี้แจงเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนให้ครู นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน อาทิ ผู้บริหารไม่มีการกำกับการนิเทศเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อาทิ ไม่มีการยกย่องชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่น, ไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะต่างๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้จัดกิจกรรมเรียนรู้ และจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพผู้เรียน (O - NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยประเทศในภาพรวมพบว่า ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศทุกกลุ่มสาระ โดยจำแนกตามรายวิชาดังนี้ ภาษาไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศร้อยละ 2.43 ภาษาอังกฤษต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศร้อยละ 8.16 คณิตศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศร้อยละ 3.45 และวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศร้อยละ 2.82 การบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา มีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) โรงเรียนสังกัด มี 175 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 120 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 71.42 ของโรงเรียนทั้งหมด โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนหลายประการ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ครูยังขาดนวัตกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่บรรลุเป้าหมาย 2) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีจำนวน 45 แห่ง ขาดแคลนครูในวิชาเอก/สาขาที่จำเป็น โดยเฉพาะกลุ่มสาระหลัก เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมยังไม่เป็นที่น่าพอใจและยังไม่บรรลุเป้าหมาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (2561) ดังที่ กมลทิพย์ บุญโพธิ์ (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สูงขึ้น มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรให้ชัดเจนแก่บุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร เพื่อสนับสนุนให้ครูจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ หลักสูตร

รายวิชาท้องถิ่นที่เอื้อกับบริบทของสถานศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและเต็มความสามารถ

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และทักษะต่างๆ ของการเป็นผู้นำ เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งเสริมการพัฒนา การศึกษามุ่งสู่คุณภาพและได้มาตรฐาน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ตามมาตรฐานโรงเรียนและ มาตรฐานสากล ให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความ ต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำมาพัฒนาตนเอง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสถาน อันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ได้นำผลสรุปความต้องการ จำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดไปพัฒนาบุคลากรในความ รับผิดชอบ ซึ่งหมายถึงผู้บริหารสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแนวทางโดยยึดผลวิจัยเป็นส่วนอ้างอิง

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ได้ข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 จำนวน 175 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 175 คน และครูผู้สอน 1,242 คน รวมจำนวนทั้งหมด 1,417 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโรยามเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 312 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 36 คน ครู จำนวน 276 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ends Questionnaire) และลักษณะปลายเปิด (Open-Ends Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งและประสบการณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน 4) การนิเทศการสอน ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 5 ช่อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน 4) การนิเทศการสอน โดยคำถามสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ด้วยระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS
4. การวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ใช้ดัชนีค่าสถิติการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพที่เป็นปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ของโรงเรียน	3.88	0.43	มาก	1	4.76	0.37	มากที่สุด	1
2. การบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน	3.84	0.46	มาก	4	4.75	0.38	มากที่สุด	2
3. การเสริมสร้างบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียน	3.86	0.48	มาก	2	4.73	0.38	มากที่สุด	3
4. การนิเทศการสอน	3.85	0.48	มาก	3	4.72	0.37	มากที่สุด	4
โดยรวม	3.86	0.39	มาก		4.74	0.34	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.48) และการนิเทศการสอน ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 0.46)

ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.37) รองลงมาคือ การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.38) และ การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.38) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนิเทศการสอน ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.37)

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยใช้ค่าดัชนีความจำเป็น PNI_{Modifieds}

ตารางที่ 2 แสดงค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทาง วิชาการของ ผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพที่เป็นปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
1. การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของ โรงเรียน	3.88	0.43	มาก	4.76	0.37	มากที่สุด	0.23	2
2. การบริหาร จัดการด้านการ เรียนการสอน	3.84	0.46	มาก	4.75	0.38	มากที่สุด	0.24	1
3. การเสริมสร้าง บรรยากาศแห่ง การเรียนรู้ของ โรงเรียน	3.86	0.48	มาก	4.73	0.38	มากที่สุด	0.22	4
4. การนิเทศการสอน	3.85	0.48	มาก	4.72	0.37	มากที่สุด	0.23	2
โดยรวม	3.86	0.39	มาก	4.74	0.34	มากที่สุด	0.23	

จากตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยเรียงตามความสำคัญ ดังนี้ 1) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ($PNI_{Modified} = 0.24$) 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน และการนิเทศการสอน ($PNI_{Modified} = 0.23$) 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ($PNI_{Modified} = 0.22$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเฉพาะประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 การศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมาคือ

การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน การนิเทศการสอน และการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนไปถึงเป้าหมายสู่ความสำเร็จเดียวกัน ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นในการบริหารจัดการของผู้บริหาร มีการประเมินความต้องการของครู ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพื่อใช้กำหนดและพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้สูงขึ้น ผู้บริหารสามารถสื่อสารและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงทำให้สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บาลกิส กาศา (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจของโรงเรียน ในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกตุสุดา กิ่งการจร (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี พบว่า การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา พบว่า การกำหนดพันธกิจ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมพบว่า มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดในทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมาคือ การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และการนิเทศการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน จะเป็นตัวกำหนดทิศทางและเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (2565) ได้รายงานการวิเคราะห์ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยประเทศในภาพรวมพบว่า ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศทุกกลุ่มสาระ ซึ่ง Duong Thi Thuy Trang (2022) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นสิ่งที่ทั้งครูและผู้บริหารต้องการให้งานวิชาการออกมาดีที่สุด ทั้งครูและผู้บริหารอยากจะทำเต็มที่ ดังนั้นสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นสิ่งที่ทั้งครูและผู้บริหารอยากให้เกิด

6.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาขอนแก่น เขต 4 มีความต้องการจำเป็นของพัฒนาภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน การกำกับติดตามเพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นที่ปรึกษาและส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ติดตามตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน จึงทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนมากที่สุด สอดคล้องกับ ปรเมศร์ ชะโลธร (2558) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่าครูมีความต้องการให้ผู้บริหารให้ความสำคัญในการประสานการใช้หลักสูตร การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนและการนิเทศการสอน รวมไปถึงการนำผลการนิเทศและประเมินการสอนมาพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับ ญัฐวุฒิ จันทร์โสภา (2558) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในองค์ประกอบ การบริหารจัดการหลักสูตร เป็นลำดับที่ 1 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน เป็นข้อที่พึงประสงค์มากที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ควรส่งเสริมให้มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนผลงาน โรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ดีเลิศกับโรงเรียนที่ผลการปฏิบัติที่ต้องพัฒนา

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน เป็นข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการนำผลการวิจัยไปศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

8. บรรณานุกรม

กนกอร สมปราชาญ์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา.

- กมลทิพย์ บุญโพธิ์. (2561). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- กัญญ์วรา เครื่องพาที. (2556). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1**. รายงานการศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกตุสุดา กิ่งการจร. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556. (2556, 4 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 130 (ตอนพิเศษ 130 ง), หน้า 67-70.
- ณัฐวุฒิ จันทร์โสภ. (2558). **การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บาลกีส กษา. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1**. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรเมศร์ ชะโลธร. (2558). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยธนบุรี**. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**. 10(3). 1-15.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542, 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 (ตอนที่ 74 ก), หน้า 9.
- สัจจะพร วิริยะจรรยา, สรรฤดี ดีปู และสมเกียรติ ทานอก. (2559). **การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา**. **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 11(1). หน้า 241-252.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2561). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2562-2565**. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2565). **รายงานการวิเคราะห์ผลกระทสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) พ.ศ.2564**. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิรวิดี บัวทอง. (2556). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในอำเภอธาตุพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครพนม.
- อัศนีย์ สุกิจใจ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิจัยพุทธศาสตร์. 3(1). 23-37.
- Davis, G.A., & Thomas, M.A. (1989). *Effective schools and effective teacher*. Boston : Allyn and Bacon.
- Duong Thi Thuy Trang. (2562). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครพนม.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*
THE OPERATION OF STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM OF
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

นพดล พิศณุ¹, อาคม อึ้งพวง²
Noppadol Phissanu¹, Arkom Eungpuang²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : noppadol.phissanu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและเพศ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 32 คน ครูผู้สอน 284 คน รวมทั้งสิ้น 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน 2. ผลการศึกษากการเปรียบเทียบเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; การดำเนินงาน; การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study situation of the operation of student support system of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 1 and 2) to compare the opinion of the administrators and teachers about the operation of student support system of schools under the Office of Khon Kaen Primary Education Service Area 1, classified by position and gender. The sample group consisted of 32 school administrators and 284 teachers, with the total number of 316 people. The tool used in the research was a questionnaire. The statistics used for analyzing data comprised frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test independent sample.

The research results were found that: 1. The study results of situation of the operation of student support system of schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 1, in overall, were found at a high level, when considering each aspect, it was found that it was rated at a high level in every aspect ranked from the highest to the lowest as follows: knowing students individually, student transferring, prevention and problem solution, student promotion and development and student screening, respectively. 2. The study results on comparison of the operation of student care and support system of schools under the Office of Khon Kaen Primary Education Area 1, classified by position, in overall and each aspect, were different, classified by gender, in overall and each aspect, were different with statistical significance at .05 level, except student transferring. The aspect of knowing each student individually and student promotion and development were no different.

Keywords : Student Care and Support System; Operation; Student Care and Support in Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และในหมวดที่ 4 มาตรา 24(1) (2) และ (6) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ว่าให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้มีกิจกรรมฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

สถานการณ์และปัญหาเด็กในสังคมไทย นับวันจะมีความซับซ้อน วิฤติ และรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเชิงตลาด การแข่งขันแบบเสรี การเร่งเร้า การกระตุ้นในลักษณะบริโภคนิยมผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมไทยยุคกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้โครงสร้างทางสังคมอ่อนแอทุนทางสังคมศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นห่างเหินและถูกปฏิเสธจากเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงาม และมีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ อีกทั้งความเจริญทางเทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสาร สภาพสังคมที่ซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดสภาวะวิฤติเป็นปัญหามากมาย ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาการพนัน ก่อให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ซึ่งส่งผลกระทบต่ออาการดำรงชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของคนทั่วไป รวมทั้งเยาวชนด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัด, 2560)

การพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีความสามารถ สนองแนวคิดเรื่องการแข่งขันระหว่างประเทศ สามารถอยู่ร่วมในสังคมโลกได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง เป็นเป้าหมายสำคัญของนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะบรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างจริงจัง ควบคู่ไปกับการใช้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คาดหวังให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง สามารถใช้เป็นกลไกในการเฝ้าระวัง พิทักษ์ ปกป้อง คัดกรอง และให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีภูมิหลังที่หลากหลาย มีศักยภาพและต้นทุนชีวิตที่แตกต่างกันให้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม อันจะส่งผลต่อนักเรียนทางการเรียน และมีทักษะในการเผชิญปัญหาทางสังคมได้อย่างเข้มแข็ง (สันติสุข สันติศาสนสุข, 2553)

เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาและเพื่อเป็นการพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดีและมีความสุข กรมสุขภาพจิตจึงได้พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้ามาใช้ในโรงเรียน โดยมีขั้นตอนวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังรวมถึง การส่งเสริมการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด เพื่อให้ผู้เรียน

ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา โดยมีองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินงาน ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 ประการ ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัด กรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ (กรมสุขภาพจิต, 2551)

สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1ตระหนักถึง ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม และประเทศชาติในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤติ สังคม จึงควรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของ ตนเอง โดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกันดำเนินงาน และที่สำคัญที่สุดคือ บทบาท ของครูที่ปรึกษาที่ต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนทุกคนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรัก ความเอื้อ ออาทร และความเข้าใจอย่างกัลยาณมิตร ทั้งนี้เพื่อให้สามารถช่วยเหลือนักเรียนทั้งในเชิงสร้างเสริม ภูมิคุ้มกัน การป้องกันมิให้เกิดปัญหา การส่งเสริมการพัฒนาตามศักยภาพ ตลอดจนสามารถแก้ไข ปัญหาเบื้องต้นได้ โดยมีแนวหลักการดำเนินการดังนี้ 1) มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีและศักยภาพที่จะ เรียนรู้พัฒนาตนเองได้เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจก บุคคล ดังนั้นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในเชิงการป้องกัน การแก้ปัญหาหรือการส่งเสริมสนับสนุน จึงต้องยึดประโยชน์สูงสุดอันพึงเกิดต่อนักเรียนเป็นสำคัญ 2) ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมี ส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมพัฒนาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งบุคลากรของ โรงเรียนทุกคนกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน(สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

สภาพปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า เนื่องจากสถานศึกษาเป็นโรงเรียนชายขอบระหว่างอำเภอด้วยภาวะปัจจุบันมีสื่อเทคโนโลยีและ วัฒนธรรมทาง ICT ประกอบกับสิ่งยั่วยุ มอมเมาทำให้นักเรียนไม่เอาใจใส่ในการเรียนเท่าที่ควรและ ขาดการยั้งคิดประกอบกับสภาพด้านเศรษฐกิจของครอบครัวมีความยากจนส่วนใหญ่ผู้ปกครองทำไร นา เกษตรกรรมและมีปัญหาหย่าร้างของผู้ปกครองนักเรียนอาศัยอยู่กับญาติทำให้ประพฤติไปในทาง ที่ไม่เหมาะสมดังที่สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 อาทิ ได้รับผลกระทบจากปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในหลายๆ ด้าน 1) นักเรียนขาดความเอา ใจใส่และความรับผิดชอบในการเรียน 2) สภาพเศรษฐกิจทางครอบครัวมีฐานะยากจน รายได้ไม่พอ กับค่าใช้จ่ายโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมรับจ้างทำสวน 3) ปัญหาการหย่าร้างของ ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนอาศัยอยู่กับญาติทำให้นักเรียนขาดความอบอุ่นและญาติไม่มีส่วนร่วมใน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) การมีคูรักตั้งแต่วัยเรียนอันจะก่อให้เกิดการประพฤติ ไปในทางที่เสื่อม 5) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในด้านต่างๆ จนก่อให้เกิดการแข่งขันเพื่อให้ได้มา ด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้เกิดปัญหาตามมาคือ ผลการเรียนต่ำชอบหนีเรียน ติดเกมส์สื่อออนไลน์ขาด เรียนบ่อย นิสัยก้าวร้าว ชอบคบเพื่อนต่างสถาบันหรือไม่ได้เรียน และมีพฤติกรรมที่เสี่ยงกับยาเสพติด

ซึ่งเป็นปัญหาในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานอกจากนี้เด็กและเยาวชนเป็นเป้าหมายของ ขบวนการยาเสพติด เนื่องจากเป็นวัยรุ่นตอนต้นที่เอื้อต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จากปัจจัย ตนเองที่อยากรู้ อยากรลอง และปัจจัยจากสิ่งรอบข้างที่เกิดการกระตุ้นให้ทดลองและผลักดันให้มีความ กล้าเสี่ยง กล้าทำสิ่งทำทนาย จนนำไปสู่ปัญหายาเสพติด และกลายเป็นปัญหาอาชญากรรม ในอนาคต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2564)

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจและให้ความสำคัญที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1 เพื่อเป็นขั้นตอนแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ เหมาะสม อันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมให้นักเรียนที่ได้รับการ ช่วยเหลือทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เติบโตเป็น บุคลากรที่ดีมีความสามารถและมีความสุขของสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและเพศ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 นำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลสารสนเทศกำหนดนโยบาย สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาและ ปรับปรุงการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3.2 ผู้บริหารและครู มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดีได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร องค์กรที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจะร่วมมือกันในการป้องกันปัญหา และแก้ไขปัญหโดยดำเนินการควบคู่ไปกับระบบการจัดการเรียนการสอน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจในการศึกษาคั้งนี้ เป็นการศึกษาการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 โดยผู้ศึกษาใช้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ใน 5 ด้านดังนี้ 1) ด้าน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปี การศึกษา 2564 จำนวน 156 โรงเรียน ผู้บริหารจำนวน 152 คน ครูจำนวน 1,351 คน รวมทั้งสิ้น

จำนวน 1,503 คน กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มที่ .05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครูผู้สอนจำนวน 284 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของ ลิเคอร์ท(Likert) และหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ได้ค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 โดยใช้เครื่องมือสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test independent sample t test)การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และเพศ

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.76	0.39	มาก	1
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.72	0.41	มาก	4
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	3.73	0.39	มาก	3
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.74	0.38	มาก	2
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.76	0.39	มาก	1
	รวม	3.74	0.39	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x} = 3.76, S.D. = 0.39$) และด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{x} = 3.76, S.D. = 0.39$) รองลงมาคือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 3.74, S.D. = 0.38$) และด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ($\bar{x} = 3.73, S.D. = 0.39$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x} = 3.72, S.D. = 0.41$)

5.2 การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและเพศพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่แตกต่างกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามลำดับ และส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานแสดงให้เห็นว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาต่างๆ ล้วนมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดให้มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและบุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ฉาย ไทยรัตน์ (2561) ที่ได้ศึกษาการบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายจากการศึกษาพบว่าภาพรวมของการวางแผนปฏิบัติการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับ สุจิตา พงษ์สวัสดิ์ (2561) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษารายด้านของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1

6.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

ขอนแก่น เขต 1ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่งและเพศ อภิปรายได้ดังนี้

6.2.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ ที่แตกต่างกัน ผู้บริหารจะควบคุมดูแลในระดับนโยบาย ส่วนครูผู้สอนจะเป็นฝ่ายปฏิบัติการจะคลุกคลีกับงานการช่วยเหลือนักเรียนมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศักดิ์ ผกากรอง (2562) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2.2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการส่งต่อนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะว่าเพศชายอาจจะคลุกคลีกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าบุคลากรของโรงเรียนที่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา มาสุข (2560) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูเพศชายมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่า มีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนสูงกว่า

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 1)ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2)ด้านการคัดกรองนักเรียน 3)ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4)ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5)ด้านการส่งต่อนักเรียนดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบและต่อบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

8.1.1 โรงเรียนควรมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนและส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม

8.1.2 โรงเรียนควรมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจและขอความร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน จึงไม่ต้องการให้นักเรียนเกิดความแปลกแยกและการร่วมกันพัฒนานักเรียนที่ถูกต้องเหมาะสม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและแนะแนวกับครูในโรงเรียน เพื่อให้ครูได้มีการทำงานเป็นระบบมีการบันทึกสรุบบัญชีข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยเครื่องมือต่าง ๆ และรายงานต่อผู้บังคับบัญชาตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

8.2.2 ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาควรใช้แบบประเมินพฤติกรรมในการศึกษาข้อมูลของนักเรียน เช่น แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQEQ เพื่อที่จะได้ข้อมูลของนักเรียนให้มากที่สุดและช่วยให้มีการพัฒนานักเรียนแต่ละคนอย่างเหมาะสม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ศึกษาผลกระทบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา

8.3.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

8.3.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

9. บรรณานุกรม

- กรดา มลิลลา.(2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- กรมสุขภาพจิต. (2551). คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัด. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จันทร์ฉาย ไทยรัตน์. (2561). การบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชิงทรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บุ๊คพ้อยท์.
- ณัฐรัตน์ รุ่งกลิ่นขจรกุล.(2559). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอด่านช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ณัฐริน เจริญเกียรติบวร. (2557). โมเดลการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชูศรีศรี พันธุ์วัฒน์. (2561). การพัฒนาโปรแกรมการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พรศักดิ์ ผกากรอง. (2562). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- มธุริน แผลงจันทิก. (2554). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สุภัทสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสยาม.
- อัชฎายุท โพธิ์นอก. (2558). สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- S.M. Jackson. (2017). The effects of a cognitive – behavioral group counseling intervention that emphasizes self-management techniques on the classroom behavior and self-efficacy of middle school students. Retrieved 27 August 2017. From <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22221447>

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
กับประสิทธิผลของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2*

THE RELATIONSHIPS BETWEEN THE TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND THE EFFECTIVENESS OF SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 2

ศิริประภา นนท์เค้า¹, อาคม อึ้งพวง²

Siriprapa Nonkao¹, Arkom Eungpuang²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : yoo.ing.2009@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2)ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา และ3)ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 339 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด 0.973 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกรองลงมาคือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับ

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ประสิทธิผลของสถานศึกษา; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the transformational leadership of school administrators, 2) to study the effectiveness of schools, and 3) to study the relationship between transformational leadership of school administrators and the effectiveness of schools under the Office of Chaiyaphum Primary Educational Service Area 2. The sample group used in this research was 339 people. The instrument used to collect data was a 5-level rating scale questionnaire with reliability of the whole questionnaire at 0.973. The statistics used for analyze data comprised percentage, frequency, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient.

The research results were found that: 1. The transformational leadership of school administrators under the Office of Chaiyaphum Primary Educational Service Area 2, in overall, was rated at a high level, when considering each aspect, it was found that practical average was at a high level in all aspects, the aspect with the highest average was intellectual stimulation, followed by individualized consideration and inspiration and motivation, respectively, the aspect with the least average was idealized influence. 2. The effectiveness of schools under the Office of Chaiyaphum Primary Educational Service Area 2, in overall, was rated at a high level, when considering each aspect, it was found that practical average was at a high level in all aspects, the aspect with the highest average was the ability to develop students to have a positive attitude, followed by the ability to produce students to have high academic achievement and the ability to solve problems within the schools, respectively, the aspect with the least average was the ability to modify and develop schools. 3. The relationship between the transformational leadership of school administrators and the effectiveness of schools under the Office of Chaiyaphum Primary Educational Service Area 2, in overall, was positive at a high level with statistical significance at .01 level.

Keywords : Transformational Leadership; Effectiveness of School; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การที่จะพัฒนาการศึกษาและพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะต้องอาศัยการบริหารสถานศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งการจะบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพที่มีวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และมีหัวใจรักและศรัทธาในอาชีพการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหาของประเทศอย่างแท้จริงโดยยึดหลักการว่า หัวใจแห่งการบริหารสถานศึกษา คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อตอบสนองความจำเป็นของสังคมได้อย่างเหมาะสม (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ และคณะ, 2560) สอดคล้องกับ ชีรศักดิ์ สารสมคร (2563) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ ต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ การที่จะบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับยุคการศึกษา 4.0 ผู้บริหารจะต้องปรับตัว และพัฒนาภาวะผู้นำให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ จึงต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการทำงานเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญเพราะได้รับความพึงพอใจและมีอิทธิพลต่อผู้ตามจึงจำเป็นที่ผู้บริหารและครูจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการกระบวนการวิสัยทัศน์ในการทำงานจากทฤษฎีของ Bass and Avolio (1994) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง คุณลักษณะของผู้นำที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจระหว่างผู้ร่วมงานและผู้อื่นให้มองเห็นถึงแง่มุมใหม่ ๆ ในการทำงาน และการทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องภารกิจและวิสัยทัศน์ของทีมและขององค์การ รวมถึงมีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

โดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะชักนำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองไปไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขา เพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่าและมีประโยชน์ต่อกลุ่มมากกว่า ทั้งนี้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะชักนำผู้ตามให้ทำงานได้ผลงานมากกว่าที่ผู้ตามได้ตั้งใจไว้ตั้งแต่ต้นและผู้นำการเปลี่ยนแปลงมักจะใช้การทำทนายเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลงานในระดับที่สูงขึ้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จะประกอบไปด้วย 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสามารถผลิตคนออกสู่สังคมสามารถนำความรู้ที่ตนเองได้รับไปช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติตั้งนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของประเทศจึงขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นสำคัญประสิทธิผลเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษาสถานศึกษาจะอยู่รอดและมั่นคงได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของสถานศึกษาประสิทธิผลเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าการบริหารงานของสถานศึกษาสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใดเป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดและวัดความสำเร็จกับวัตถุประสงค์ (ภารดี อนันต์นาวิ, 2553) ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องทำให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพื่อให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม จะก่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงานและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา จนทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นการมองประสิทธิผลในภาพรวมทั้งหมด สอดคล้องกับแนวคิดของ Mott (1972) ได้ระบุว่า การที่สถานศึกษาจะมีประสิทธิผลเพียงใดพิจารณาได้จาก 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา บริหารและจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา (โรงเรียนขยายโอกาส) ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัด 262 สถานศึกษา มีนักเรียนจำนวน 31,579 คน สภาพปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งยังขาดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ คือ ผู้บริหารไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองในการบริหารงาน 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ คือ ผู้บริหารไม่เสริมสร้างกำลังใจและไม่สามารถจูงใจให้ครูเกิดแรงบันดาลใจได้ 3) การกระตุ้นทางปัญญา คือ ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ในองค์กร 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล คือ ผู้บริหารดูแลเอาใจใส่ครูไม่ทั่วถึง มอบหมายงานโดยไม่คำนึงถึงความสามารถ ความถนัดของแต่ละ

บุคคล และมอบหมายงานไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยประสิทธิผลของสถานศึกษาจะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่สำคัญคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในปีการศึกษา 2564พบว่าสถานศึกษาประสบปัญหาขาดความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เห็นได้จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) ปีการศึกษา 2564 มีค่าคะแนนเฉลี่ยทุกวิชาในระดับเขตพื้นที่ต่ำกว่าในระดับประเทศ โดยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ย 35.88ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย 28.28 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2565) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งนอกจากจะเป็นเรื่องการพิจารณาความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียนแล้ว ยังแสดงถึงคุณค่าของหลักสูตร ผู้บริหาร และครูผู้สอนอีกด้วย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารงานสู่การเป็นผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง สามารถรองรับการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้ครูมีการพัฒนาตนเอง พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทำให้ครูเห็นคุณค่าของตนเองเกิดความผูกพันต่อองค์กร ทำงานอย่างเต็มความสามารถ จะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาให้สูงขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาให้สูงขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานทางการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
- 2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 นำไปใช้ประกอบการประเมินตนเองและพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

3.2 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา

3.3 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 339 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโรยามเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามตำแหน่งหน้าที่ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 42 คน ครูผู้สอน จำนวน 297 คน รวมเป็น 339 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของLikert ตอนที่ 3แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของLikert หาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.973 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5. ผลการวิจัย

5.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.32	0.63	มาก	4
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.33	0.62	มาก	3

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.42	0.62	มาก	1
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.36	0.66	มาก	2
โดยรวม	4.36	0.58	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{x}=4.42$) รองลงมาคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{x}=4.36$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{x}=4.33$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{x}=4.32$)

5.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.36	0.57	มาก	2
2. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.42	0.51	มาก	1
3. ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	4.33	0.56	มาก	4
4. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.34	0.61	มาก	3
โดยรวม	4.36	0.51	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษามีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{x}=4.42$) รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{x}=4.36$) และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{x}=4.34$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{x}=4.33$)

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ตัวแปร	Y1	Y2	Y3	Y4	Y	ระดับ
X1	0.612**	0.623**	0.623**	0.676**	0.699**	ปานกลาง
X2	0.543**	0.725**	0.676**	0.765**	0.747**	มาก
X3	0.594**	0.637**	0.676**	0.708**	0.722**	มาก
X4	0.584**	0.771**	0.755**	0.809**	0.805**	มาก
X	0.635**	0.751**	0.744**	0.805**	0.810**	มาก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับมาก ($r=0.810$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้าน (X1, X2, X3, X4) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X4) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์ในระดับมาก ($r=0.805$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X2) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์ในระดับมาก ($r=0.747$) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X3) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์ในระดับมาก ($r=0.722$) ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X1) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r=0.699$) ซึ่งทุกค่ามีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีผลการวิจัยบางประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

6.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีพฤติกรรมแสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ด้านการเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ด้านการเป็นผู้กระตุ้นทางปัญญา ด้านการเป็นผู้คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อย่างชัดเจน อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ ที่ทันสมัย แนว

แนในอุดมการณ์ ประพฤติตนแบบอย่างที่ดี มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครู ส่งเสริมให้ครู ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ กระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์จน สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ปฏิบัติอย่างเสมอภาค ยุติธรรม มีการดูแลเอา ใจใส่และมอบหมายงานโดยการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างจริงจัง จนกระทั่งครูเกิด ความรักเคารพ เลื่อมใส ศรัทธา มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ได้มีนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้มีการจัดประชุม จัดอบรมสัมมนา การศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของ สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดช่วงของการบริหารสถานศึกษาที่ผ่านมา ผู้บริหารย่อมพบกับการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาศักยภาพตามบทบาทหน้าที่ เพื่อให้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของนิศารภรณ์ ชาติ โสสม (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของ สถานศึกษาในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพร นนธิสอน (2563) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการ ปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้มีผลดำเนินงานประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการ พัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา จนทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและตรง ตามความต้องการของสังคม อันจะนำไปสู่ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร หมวดเพชร(2558) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัด สงขลา พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากสอดคล้อง กับงานวิจัยของธิดา นภาพรม (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมและราย ด้านอยู่ในระดับมาก

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เพราะว่าการพัฒนาสถานศึกษาได้รับการพัฒนาจากเขตพื้นที่การศึกษาให้มีคุณลักษณะของการมีภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารงานได้เหมาะสมกับ สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

เพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานและใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าหากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ดังนั้นสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก โดยบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้วยวิธีการใหม่ ๆ ที่เป็นการเพิ่มพูนทักษะทางความรู้ให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นรูปแบบของการส่งเสริมทักษะทางด้านวิชาการเพื่อให้เห็นผลออกถึงศักยภาพของนักเรียน ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันดร์ สุโดด (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของของเจงจิรา โกจารย์ศรี (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายแก่นชัยลำภู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ให้สูงขึ้น โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความมั่นใจในตนเอง มีความรู้และทักษะในการบริหารงาน มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน แน่วแน่ในอุดมการณ์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่น่าเคารพนับถือ ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงาน โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ และมีอิทธิพลทำให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายด้วยความเต็มใจ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ผลการศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของ

ผู้เรียน พัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ทันสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อันส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนและองค์กรอย่างต่อเนื่อง

7.2.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้านเพื่อส่งเสริมให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

7.3.2 ควรศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

7.3.3 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์

8. บรรณานุกรม

- จิราพร หมวดเพชร. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสงขลา. สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เจนจิรา โกจารย์ศรี. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายการจัดการศึกษาแก่นชัยลำภู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ธนิดา นานพรม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรศักดิ์ สารสมักร. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชธานี.
- นิภาพร นนธิสอน. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. 7(3). 71-84.
- นิรันดร์ สุโดด. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- นิศราภรณ์ ขาดิโสสม. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์และคณะ. (2560). **โรงเรียน 4.0 โรงเรียนผลิตภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2553). **หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. (2565). **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2564**. ชัยภูมิ : ระบบบริการฐานข้อมูลภาครัฐ (BIG DATA).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- Bass, B. M. and Avolio, B. J. (1994). **Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership**. Newbery Park, CA : Sage.
- Mott, P.E. (1972). **The Characteristic of Effective Organization**. New York : Harper Row.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper band Row Publications.

การศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนอง
ข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์*

A STUDY OF MATHEMATICAL LEARNING DEFECTS ON FRACTIONS
IN PRATOMSUKSA 5: AN APPLICATION OF THE
1-PARAMETER ITEM RESPONSE THEORY

จันจิรา ไกรวิชัย¹, จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ², พนิดา พานิชวัฒน์³

Junjira Kraiwichai¹, Chuthaphon Masantiah², Panida Panidvadtana³

มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{1,2,3}

Ramkhamhaeng University^{1,2,3}

Email : ong_ying@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 2) วิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามตัวชี้วัดและเนื้อหา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนวัดสุทธาราม และโรงเรียนวัดสุวรรณ สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าความสามารถโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมทั้งค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบและค่าความสามารถผ่านเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2. ผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามตัวชี้วัดและเนื้อหา 2.1 ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามตัวชี้วัด ตัวชี้วัด ป.5/3 หาผลบวก ผลลบของเศษส่วนและจำนวนคละ เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีข้อบกพร่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผลการประเมินข้อบกพร่องระหว่างคะแนนสอบและค่าความสามารถมีความสอดคล้องกัน และตัวชี้วัด ป.5/4 หาผลคูณ ผลหารของเศษส่วนและจำนวนคละเมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบนักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีข้อบกพร่อง และเมื่อ

พิจารณาจากค่าความสามารถนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีข้อบกพร่องซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผลการประเมินข้อบกพร่องไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนสอบและค่าความสามารถ 2.2 ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามเนื้อหา เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถในเนื้อหา เรื่อง การบวก ลบ คูณ หารของเศษส่วนและจำนวนคละ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีข้อบกพร่อง ซึ่งผลการประเมินสอดคล้องกัน ขณะที่เนื้อเรื่อง การหาร เศษส่วน เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ แต่เมื่อพิจารณาจากค่าความสามารถพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผลการประเมินข้อบกพร่องไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนสอบและค่าความสามารถ

คำสำคัญ : ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์; ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์; ตัวชี้วัด; เนื้อหาการเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) the mathematical deficiencies on fractions of Prathom Sueksa Five students; and analyzes, 2) the mathematical deficiencies of the students under study classified by indicators and contents. The sample population consisted of 200 students at Wat Suttharam School and Wat Suwan School, Khlong San District Office, Bangkok Metropolis using the technique of cluster sampling. The research instrument was a 30-item four-choice test on fractions for Prathom Sueksa Five students. Data were analyzed using descriptive statistics of frequency, percentage, mean, and standard deviation. The ability (θ) was analyzed using 1-parameter item response theory.

Findings are as follows: 1. The study of the mathematical deficiencies of the students under investigation overall found that the test mean scores and the ability passed the criteria. This showed that the highest proportion of the students did not exhibit mathematical deficiencies on fractions at Prathom Sueksa Five level. 2. The analysis of the mathematical deficiencies of the students under study classified by indicators and contents found the following. 2.1 The mathematical deficiencies on fractions of the students under study classified by indicators were as follows. The indicator of P.5/3 was the determination of addition and subtraction of fractions and mixed numbers. When considered from the test scores and the ability (θ), it was found that the highest proportion of the students passed the criteria. This showed that they did not exhibit deficiencies. This reflected that the evaluation of deficiencies between the test scores and the ability (θ) was in consonance. The indicator of P.5/4 was the determination of multiplication and division of fractions and mixed numbers. When

considered from the test scores, the highest proportion of the students passed the criteria. This showed that they did not exhibit deficiencies. When considered from the ability (θ), the highest proportion of the students did not pass the criteria. This showed that they exhibited deficiencies. Therefore, it can be concluded that the evaluation of deficiencies was not in consonance between the test scores and the ability (θ). 2.2 The mathematical deficiencies on fractions of the students under investigation classified by contents found the following. When considered from the test scores and the ability (θ) in the contents of addition, subtraction, multiplication, and division of fractions and mixed numbers, it was found that the highest proportion of students under study did not pass the criteria. This indicated that they exhibited deficiencies. The evaluation showed consonance. In regard to the contents of the division of fractions, the following was found. When considered from the test scores, it was found that the highest proportion of the students under study passed the criteria. When considered from the ability (θ), it was found that the highest proportion of the students did not pass the criteria. It can then be concluded that the evaluation of deficiencies was not in consonance between the test scores and the ability (θ).

Keywords : Mathematical Learning Defects; The 1-Parameter Item Reponse Theory; Indicators; Content

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบมีแบบแผนสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ในการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่ผ่านมาแม้ นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี แต่นักเรียนจำนวนไม่น้อยมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้และกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและใช้ในการศึกษาต่อขั้นสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) เมื่อพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ทั้งประเทศ จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 คะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศ มีคะแนนเฉลี่ย 29.99 และจากคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 ในเขตคลองสาน ระดับสังกัดกรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ย 29.43 ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2563) ซึ่งปัญหาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่ครูผู้สอนมักประสบคือผู้เรียนมีข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีการศึกษาอย่างเป็นลำดับ

ขั้นตอนเรียนรู้จากง่ายไปยาก (ณัฐดนัย เนียมทอง, 2561) ดังนั้น การจัดเนื้อหาสาระในวิชาคณิตศาสตร์จึงต้องคำนึงถึงความยากง่าย ความต่อเนื่องและลำดับชั้นของเนื้อหา รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนสอนควรจัดลำดับชั้นของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล(สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2546)

ด้วยเหตุนี้จึงควรพัฒนาด้านการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ให้มากขึ้น และควรหาข้อบกพร่องของนักเรียนในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ซึ่ง อัมพร ม้าคนอง (2536) ได้จำแนกข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ออกเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านการตีความจากโจทย์ มีส่วนของข้อบกพร่อง 2) ด้านการใช้ทฤษฎีบท สูตร กฎ นิยาม และสมบัติ 3) ด้านการคิดคำนวณ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการทราบข้อบกพร่องของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง เศษส่วน เนื่องจากเนื้อหาดังกล่าวค่อนข้างซับซ้อนและเข้าใจยาก ถ้านักเรียนไม่เข้าใจอาจส่งผลให้ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและนักเรียนสามารถนำความรู้พื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปต่อยอดความรู้ในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ที่ยากขึ้นได้ในระดับชั้นที่สูงขึ้นโดยผู้วิจัยสามารถนำผลการศึกษาข้อบกพร่องไปแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ด้านการคิดคำนวณ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์ (One-Parameter Model) เนื่องจากเมื่อทำแบบทดสอบแล้วความสามารถของผู้สอบจะขึ้นอยู่กับความสามารถที่แท้จริงของผู้สอบและยังเหมาะสมสำหรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 100 คน(Wright, 1977) และเพื่อช่วยให้ผู้สอนค้นหาจุดบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ทราบข้อบกพร่องของนักเรียนในแต่ละตัวชี้วัดและเนื้อหาอันนำไปสู่การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนแล้วแก้ไขข้อบกพร่องนั้นได้อย่างตรงจุด อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับครูในการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของผู้เรียนโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 เพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามตัวชี้วัดและเนื้อหา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้สารสนเทศเกี่ยวกับข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ช่อมเสริม ตามความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.2 เป็นแนวทางในการศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนในเนื้อหาอื่น ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์ แบ่ง วิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแบบสอบเพื่อสำรวจข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นแบบสอบแบบอัตนัยแบบเติมคำจำนวน 40 ข้อ นำ แบบสอบสำรวจไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์ 2) ศึกษาวรรณกรรม เอกสาร วารสารวิชาการ 3) สร้างข้อคำถาม สำหรับสำรวจคำตอบของนักเรียนเพื่อนำมาสร้างเป็นตัวเลือกและตัวลวง 4) นำแบบแบบสอบเสนอให้ ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไปนำไปใช้ 5) นำแบบสอบที่สร้างขึ้นไปทดลองกับกลุ่มทดลองเพื่อนำความเข้าใจของนักเรียน มาสร้างเป็นตัวเลือกและตัวลวง 6) สร้างเป็นแบบสอบชนิดเลือกตอบ 7) คัดเลือกข้อคำถามโดยใช้เกณฑ์ คุณภาพตามทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม 8) จัดทำแบบสอบข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ จำนวน 4 ตัวเลือก เพื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิมและทฤษฎีการ ตอบสนองข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์มีรายละเอียดดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบเพื่อสำรวจข้อบกพร่อง โดยใช้ทฤษฎีการทดสอบ แบบดั้งเดิม มีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบอัตนัยแบบเติมคำตอบ นำไปใช้ในกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ปีการศึกษา 2564 ในเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.2 ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ ผู้วิจัยนำแบบสอบข้อบกพร่องทางการเรียน คณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทดลองกับกลุ่มทดลองและ ตรวจสอบคุณภาพข้อคำถามรายข้อด้วยการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า อำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.67 และค่าความยากมีค่าตั้งแต่ 0.20 - 0.90 ตรวจสอบความตรงตาม เนื้อหา (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 (สุวิมล ติรกันันท์, 2551)

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ 1 พารามิเตอร์มีรายละเอียด ต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก

2.2 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 เขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 315 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับ 1 พารามิเตอร์ คือ ตั้งแต่ 100 คน ขึ้นไป (Wright, 1977) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เมื่อจำแนกตามโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่าโรงเรียนวัดสุทธาราม จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 แบ่งออกเป็น เพศชายจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 และเพศหญิงจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 โรงเรียนวัดสุวรรณ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 แบ่งออกเป็น เพศชายจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และเพศหญิงจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50

2.3 ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบ ผู้วิจัยนำแบบสอบที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ของทฤษฎีทดสอบแบบดั้งเดิม นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ผลการวิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับ คือ 0.951 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลค่าความยาก (b) เมื่อเก็บข้อมูลจริงโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (IRT) แบบ 1 พารามิเตอร์ค่าอยู่ระหว่าง -3.0 ถึง +3.0 (สุวิมล ติรกานันท์, 2551)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามตัวชี้วัดและเนื้อหาได้แก่ ตัวชี้วัด 1) ป.5/3 หาผลบวก ผลลบของเศษส่วนและจำนวนคละ และ 2) ป.5/4 หาผลคูณ ผลหารของเศษส่วนและจำนวนคละและแบ่งตามเนื้อหา 5 เนื้อหาได้แก่ 1) การบวกเศษส่วน 2) การลบเศษส่วน 3) การคูณเศษส่วน 4) การหารเศษส่วน 5) การบวก ลบ คูณ และหารระคนของเศษส่วนและจำนวนคละโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (IRT) แบบ 1 พารามิเตอร์ วิเคราะห์จากคะแนนผลการทดสอบใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสูงสุด(Max)ค่าต่ำสุด(Min)และการนำเสนอข้อมูลโดยใช้กราฟและวิเคราะห์จากค่าความสามารถ (θ) ด้วยโปรแกรม MULTILOG 7.03 แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนาได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด(Maximum)ค่าต่ำสุด(Minimum)และการนำเสนอข้อมูลโดยใช้กราฟ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ตามประเด็นดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ
2. วิเคราะห์คุณภาพแบบสอบ
  - 2.1 ทฤษฎีทดสอบแบบดั้งเดิมประกอบด้วย
    - 2.1.1 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวัด (IOC)
    - 2.1.2 การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r)
    - 2.1.3 วิเคราะห์ค่าความยาก (p)
  - 2.2 ทฤษฎีตอบสนองข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์ประกอบด้วย
    - 2.2.1 ค่าพารามิเตอร์ความยาก (b)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมดังตารางที่ 1

เกณฑ์การประเมินข้อบกพร่องเมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ (ability ; θ) คะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50.00 เนื่องจากเนื้อหาเรื่อง เศษส่วน เป็นเนื้อหาที่ต้องอาศัยทักษะการคำนวณ และความรู้ความเข้าใจการตีความจากประโยคสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ (พิเชษฐ เต็งหิรัญ, 2561)

- 1) เกณฑ์การประเมินข้อบกพร่องเมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบ
  - ค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 15 คะแนนขึ้นไป ผ่านเกณฑ์
  - ค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยกว่า 15 คะแนนลงมา ไม่ผ่านเกณฑ์
- 2) เกณฑ์การประเมินข้อบกพร่องเมื่อพิจารณาจากค่าความสามารถ (ability ; θ)
  - ค่าเฉลี่ยความสามารถ (θ) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.01 ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์
  - ค่าเฉลี่ยความสามารถ (θ) น้อยกว่า 0.00 ลงมา ไม่ผ่านเกณฑ์
- 3) เกณฑ์การประเมินข้อบกพร่องเมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบแบ่งตามตัวชี้วัดและเนื้อหา
  - ค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 3 คะแนน ขึ้นไป ผ่านเกณฑ์
  - ค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยกว่า 3 คะแนนลงมา ไม่ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบ

ผลการสอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าต่ำสุด (Min)	ผลการประเมินข้อบกพร่อง
คะแนนเต็ม 30 (คะแนน)	17.45	9.41	30	3	ผ่านเกณฑ์
ความสามารถ (θ)	0.03	0.69	1.93	-0.69	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบจากคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.45 คะแนนซึ่งสามารถแปลผลได้ว่ามีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 9.41 ขณะที่ค่าความสามารถเฉลี่ย เท่ากับ 0.03 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.69 สามารถแปลผลได้ว่ามีคะแนนสอบเฉลี่ยผ่านเกณฑ์

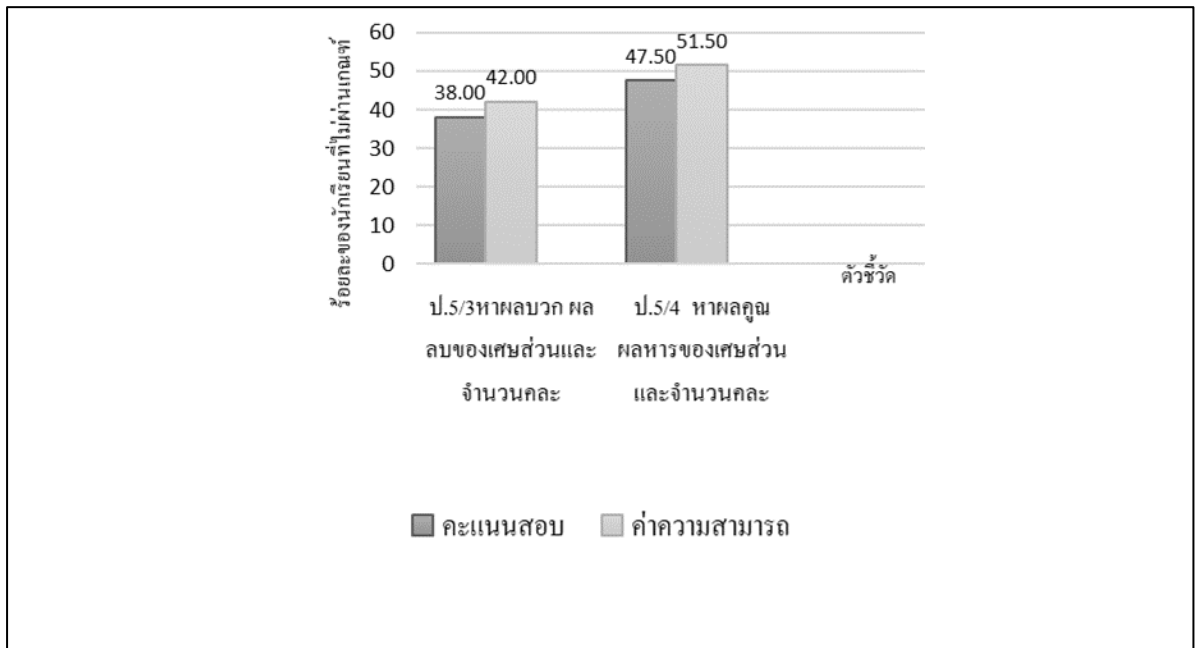
1.1 ผลการศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อพิจารณาจากช่วงคะแนนในภาพรวม พบว่า คะแนนสอบของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ช่วงคะแนน 20 ขึ้นไป จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 และรองลงมามีคะแนนช่วง 0 – 10 จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50

1.2 ผลการศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อพิจารณาจากช่วงคะแนนความสามารถในภาพรวมพบว่าความสามารถของนักเรียนส่วนใหญ่ คือ ช่วง 0.01 ถึง 0.49 จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ซึ่งเป็นช่วงความสามารถระดับปานกลาง และรองลงมา คือ ช่วงคะแนนความสามารถ 0.50 ถึง 0.99 จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ (θ) จำแนกตามตัวชี้วัดและเนื้อหา มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตัวชี้วัดป.5/3 หาผลบวก ผลลบของเศษส่วนและจำนวนคละ เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 และ เมื่อพิจารณาจากค่าความสามารถ(θ) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 สรุปได้ว่า ผลการประเมินข้อบกพร่องจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) มีความสอดคล้องกัน

ตัวชี้วัดป.5/4 หาผลคูณ ผลหารของเศษส่วนและจำนวนคละเมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 และเมื่อพิจารณาจากค่าความสามารถ(θ) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 สรุปได้ว่าผลการประเมินข้อบกพร่องจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) ไม่สอดคล้องกันดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ร้อยละของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) จำแนกตามตัวชี้วัด

จำแนกตามเนื้อหาเรื่อง การบวกเศษส่วน เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 69.50 และ เมื่อพิจารณาจากค่าความสามารถ(θ) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 สรุปได้ว่า ผลการประเมินข้อบกพร่องจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) มีความสอดคล้องกัน

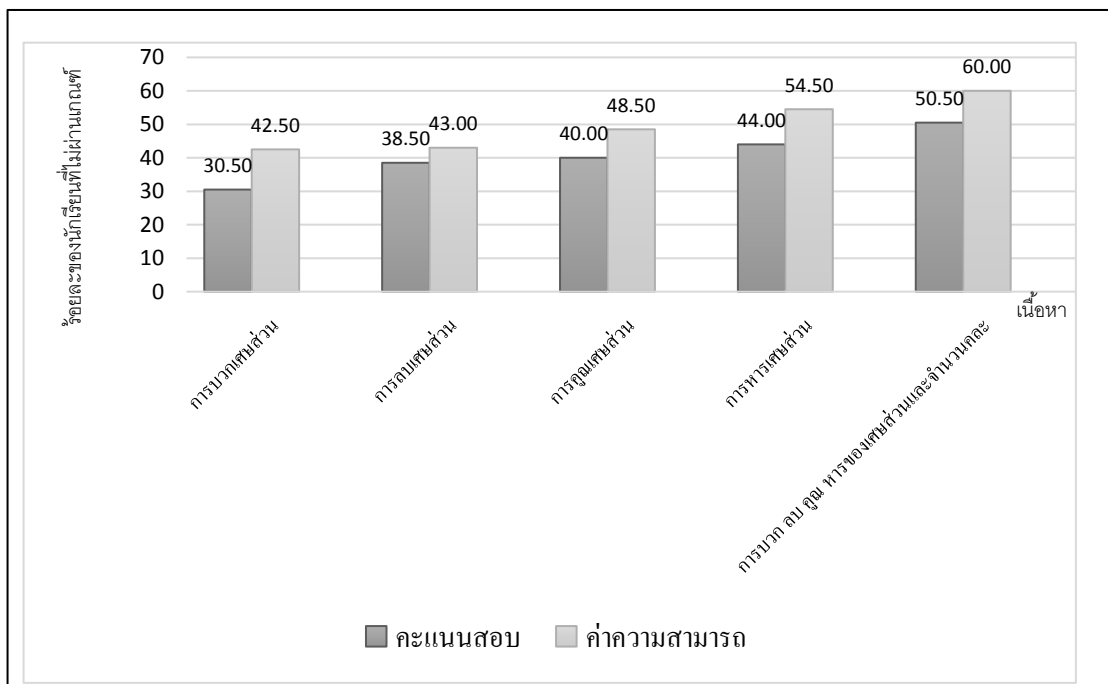
เนื้อหาเรื่อง การลบเศษส่วน เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 และเมื่อพิจารณาจากค่าความสามารถ(θ) พบว่า

นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 สรุปได้ว่า ผลการประเมินข้อบกพร่องจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) มีความสอดคล้องกัน

เนื้อหาเรื่อง การคูณเศษส่วน เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และ เมื่อพิจารณาจากค่าความสามารถ(θ) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 สรุปได้ว่า ผลการประเมินข้อบกพร่องจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) มีความสอดคล้องกัน

เนื้อหาเรื่อง การหารเศษส่วน เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 และ เมื่อพิจารณาจากค่าความสามารถ(θ) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 54.50 สรุปได้ว่า ผลการประเมินข้อบกพร่องจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) ไม่สอดคล้องกัน

เนื้อหาเรื่อง การบวก ลบ คูณ และหารของเศษส่วนและจำนวนคละ เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 และ เมื่อพิจารณาจากค่าความสามารถ(θ) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 สรุปได้ว่า ผลการประเมินข้อบกพร่องจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) มีความสอดคล้องกันดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ร้อยละของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) จำแนกตามเนื้อหา

6. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) อภิปรายผลการศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 2) อภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามตัวชี้วัดและเนื้อหาโดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 อภิปรายผลการศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

6.1.1 จากผลการศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมผ่านเกณฑ์ สอดคล้องกับค่าเฉลี่ยของค่าความสามารถ (θ) ที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมผ่านเกณฑ์ สะท้อนให้เห็นว่าในภาพรวมนักเรียนในเขตคลองสาน มีความสามารถในด้านการคำนวณเรื่อง เศษส่วน อยู่ในระดับที่พอใช้สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความรู้ความเข้าใจสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2560) ตลอดจนครูผู้สอนได้สอนครอบคลุมตามตัวชี้วัดและเนื้อหา แต่เนื่องจากว่าผลการทดสอบยังอยู่ในระดับพอใช้ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวรัตน์โตประสร(2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบ 4MAT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้กล่าวว่า การนำรูปแบบการเรียนรู้แบบ 4MAT มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลดังนั้น ครูควรที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล เพื่อให้นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ดีขึ้น

6.2 อภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามตัวชี้วัดและเนื้อหา

6.2.1 จากผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามตัวชี้วัดและเนื้อหาที่มีผลการประเมินจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ (θ) ที่มีความสอดคล้องกันพบว่า

1) ผลการประเมินที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีข้อบกพร่องได้แก่ ตัวชี้วัด ป.5/3 หาผลบวก ผลลบของเศษส่วนและจำนวนคละ ในเนื้อหาเรื่อง การบวกเศษส่วน การลบเศษส่วน และตัวชี้วัดป.5/4 หาผลคูณ ผลหารของเศษส่วนและจำนวนคละในเนื้อหา เรื่อง การคูณเศษส่วนผลการประเมินเป็นเช่นนี้เนื่องจาก เนื้อหาเรื่อง การบวกเศษส่วน การลบเศษส่วน และ การคูณเศษส่วน เป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างง่าย และเป็นพื้นฐานของเรื่อง เศษส่วน รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่ได้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียนได้ดี ทำให้นักเรียนมีผลการประเมินส่วนใหญ่ไม่มีข้อบกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรวดี ยศศิริพิมล (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมเป็นไป

ตามลำดับขั้นตอน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพันธ์ุ ศิริพันธ์ุ และยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์ (2554) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดเนื้อหาสาระในวิชาคณิตศาสตร์จึงต้องคำนึงถึงความยากง่าย ความต่อเนื่องและลำดับขั้นของเนื้อหา รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนสอนควรจัดลำดับขั้นของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดความสามารถของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล(สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2546)

2) จากผลการประเมินที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีข้อบกพร่องเมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) ได้แก่ตัวชี้วัดป.5/4 หาผลคูณ ผลหารของเศษส่วนและจำนวนคละ ในเนื้อหาเรื่อง การบวก ลบ คูณและหารของเศษส่วนและจำนวนคละผลการประเมินเป็นเช่นนี้เพราะเนื้อหาเรื่อง การบวก ลบ คูณและหารของเศษส่วนและจำนวนคละ ค่อนข้างมีความซับซ้อนและยากขึ้น จึงทำให้นักเรียนไม่เข้าใจ ขาดทักษะการคิดคำนวณและทำแบบสอบไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี ปาละนันท์ (2561) ที่สร้างแบบสอบเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนเรื่อง เศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การที่นักเรียนทำข้อสอบไม่ถูกทั้งนี้ เป็นเพราะเนื้อหาวิชาที่มีความยาก ขาดการคิดวิเคราะห์ ขาดทักษะการคิดคำนวณ ส่งผลให้นักเรียนเกิดข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wijaya, Retnawati, Setyaningrum, Aoyama & Sugiman (2019) ที่กล่าวว่า นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติม จากครูในการปรับปรุงความสามารถของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวินิจฉัยปัญหากระบวนการคิดของนักเรียนเมื่อเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลิตา ดารมย์ (2562) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์การจำแนกข้อบกพร่องเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพ และการค้นหาข้อบกพร่องช่วยให้ทราบถึงกระบวนการคิดในการแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์และวิธีที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญอย่างมากต่อการสอนดังนั้นครูควรทราบข้อบกพร่องของนักเรียนให้ตรงจุด ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น

6.2.2 จากผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามตัวชี้วัดและเนื้อหาที่มีผลการประเมินจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ (θ) ที่ไม่สอดคล้องกันพบว่าจากผลการประเมินที่ไม่สอดคล้องกันเมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) พบว่า ตัวชี้วัด ป.5/4 หาผลคูณ ผลหารของเศษส่วนและจำนวนคละ ในเนื้อหาเรื่องการหารเศษส่วน เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) ไม่สอดคล้องกันเป็นผลมาจาก การวิเคราะห์ผลโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 1 พารามิเตอร์เพื่อหาค่าความสามารถของผู้สอบซึ่งการวิเคราะห์ข้อสอบตามแนวทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบจะมีวิธีการวิเคราะห์ที่ต่างจากการวิเคราะห์ข้อสอบตามทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม ค่าพารามิเตอร์ที่วิเคราะห์นอกจากค่าความยาก ค่าพารามิเตอร์เหล่านี้จะไม่ขึ้นอยู่กับกลุ่มที่ใช้

ในการทดสอบ (สุวิมล ติรกันนท์, 2551) และเนื่องจากการวิเคราะห์ความสามารถและข้อบกพร่องทางการเรียน โดยทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical Test Theory: CTT) มีจุดอ่อนของข้อตกลงเบื้องต้นคือค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบเป็นค่าเฉพาะของกลุ่มผู้สอบและเป็นอิสระจากความสามารถของผู้สอบ มีลักษณะเฉพาะขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้สอบ และถือว่าคะแนนความคลาดเคลื่อนของการวัดมีลักษณะเป็นหนึ่งเดียวที่แบ่งแยกไม่ได้ แต่สำหรับทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory: IRT) นั้นความน่าจะเป็นในการตอบข้อสอบได้ถูกต้องขึ้นอยู่กับความสามารถจริงของผู้สอบแต่ละคน ซึ่งทำให้ครูสามารถประเมินความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนจากการทำแบบสอบ แก้ไขปัญหาและจุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคนได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555) ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องในเนื้อหาเรื่องการหารเศษส่วน เมื่อพิจารณาจากคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) จึงไม่สอดคล้องกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากข้อบกพร่องของนักเรียนในแต่ละกลุ่มสาระ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ผลการประเมินในตัวชี้วัด ป.5/4 หาผลคูณ ผลหารระคนของเศษส่วนและจำนวนคละในเนื้อหาเรื่อง การหารเศษส่วน ที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนสอบและค่าความสามารถ(θ) ดังนั้นในการนำผลการวิจัยไปใช้อาจต้องพิจารณาข้อบกพร่องของนักเรียนจากค่าความสามารถ(θ) ซึ่งมีความน่าเชื่อถือมากกว่าการพิจารณาข้อบกพร่องจากคะแนนดิบ รวมถึงการพิจารณาข้อบกพร่องในตัวชี้วัดและเนื้อหาอื่น ๆ

7.2.2 จากผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีข้อบกพร่องทางการเรียนในตัวชี้วัด ป.5/4 หาผลคูณ ผลหารของเศษส่วนและจำนวนคละ ครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและฝึกฝนทักษะของนักเรียนในด้านเนื้อหาเรื่อง การบวก ลบ คูณ หารระคนของเศษส่วนและจำนวนคละ เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาข้อบกพร่องได้ตรงจุด และสามารถต่อยอดความรู้ เตรียมความพร้อมให้สามารถพัฒนาต่อไปยังในเนื้อหาในบทเรียนถัดไปที่มีความสัมพันธ์กัน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 2 พารามิเตอร์ และแบบ 3 พารามิเตอร์มาวิเคราะห์ค่าความสามารถและข้อบกพร่องทางการเรียนเนื่องจากค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบมีค่าอำนาจจำแนก (a) และค่าโอกาสการเดาข้อสอบถูก (c) เพิ่มขึ้นควรมีการเพิ่มขนาดตัวอย่าง และจำนวนข้อสอบให้มากขึ้นเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.3.2 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อบกพร่องทางคณิตศาสตร์ด้านการคิดคำนวณ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาข้อบกพร่องทางการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาตอนปลายในด้านอื่น เช่น การตีความจากโจทย์และด้านการใช้ทฤษฎี สูตร กฎ นิยามและสมบัติ

8. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ณัฐดนัย เนียมทอง.(2561). **คณิตศาสตร์กับกระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเอง**. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.scimath.org/article-mathematics>
- เนาวรัตน์โตประสร. (2555). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT. **วารสารศึกษาศาสตร์ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 6(1). 61-68.
- พิเชษฐ์ เต็งหิรัญ. (2561).การศึกษาข้อบกพร่องทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4 โรงเรียนมุสลิมสันติธรรมมูลนิธิ. **วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. 2(1). 1-10.
- ภัทรวดี ยศศิริพิมล. (2563).ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ที่มีต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสารวิจัยรามคำแหง มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 23(2). 1-10.
- ราตรี ปาละนันท์. (2561). การสร้างแบบสอบเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนเรื่อง เศษส่วน และทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**.
- ลลิตา ดารมย์. (2562). การวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพญาไท. **วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. 2(1). 1-9.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2555). **ทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ศิริพันธ์ุ ศิริพันธ์ุ และยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์. (2554).การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : วิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาส**. 3(1). 104-112.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2560). **หนังสือเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เล่ม 1 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ(พว.) จำกัด.
- สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์. (2554). **ระเบียบวิธีวิจัย : หลักการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2550). **การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์:แนวทางการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- อัมพร ม้าคองง. (2536). รายงานการวิจัยเรื่องการวินิจฉัยข้อผิดพลาดทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. **คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- Wijaya, A., Retnawati, H., Setyaningrum, W., Aoyama, K., & Sugiman. (2019). Diagnosing students' learning difficulties in the eyes of Indonesian mathematics teachers. **Journal of Mathematics, Science and Technology Education**. 16(6). em1849.

ความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุชายขอบในกรุงเทพมหานคร* GAPS IN SOCIAL WELFARE FOR MARGINALIZED SENIORS IN BANGKOK

นุวัตินวงศ์ ประเสริฐสังข์¹

Nuwatiwong Prasertsunk¹

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต¹

College of Social Innovation, Rangsit University¹

Email : nuwatiwong@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทของผู้สูงอายุชายขอบในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศ และ 3) เพื่อศึกษาปรากฏการณ์สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุชายขอบในกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก 67 คน และกลุ่มนักวิชาการ / ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุชายขอบ เป็นผู้ไม่มีเลข 13 หลัก เพราะขาดการต่ออายุบัตรขาดการแจ้งเกิด ขาดการศึกษา ขาดเทคโนโลยี ขาดโอกาส และด้วยระบบราชการที่ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ คือ 1) ด้านการศึกษา ที่ต้องมีการลงทะเบียนและต้องซื้อชุดหรืออุปกรณ์เพื่อเข้าร่วม 2) ด้านเศรษฐกิจและทรัพย์สิน ที่สวัสดิการไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ 3) ด้านสุขภาพ ที่มีขั้นตอนซับซ้อนเกินไปในการเข้าใช้งาน 4) ด้านที่อยู่อาศัย ที่ไม่ใช่กรรมสิทธิ์ของผู้สูงอายุชายขอบ และ 5) ด้านดิจิทัล ที่ขาดความรู้ ขาดอุปกรณ์ ทำให้เข้าไม่ถึงสิทธิ์ ทั้งหมดนี้ทำให้เข้าใจถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านสวัสดิการสังคมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุชายขอบตามบริบทของสังคมในปัจจุบัน และเข้าใจถึงปัญหาการเข้าถึงระบบสวัสดิการรัฐ โดยเฉพาะผู้สูงอายุชายขอบในชุมชนแออัด และได้แนวทางพัฒนานโยบายด้านรัฐสวัสดิการ เพื่อสามารถนำไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติจริงได้ ทั้งนี้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อไปสู่ ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนได้

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุชายขอบ; ความเหลื่อมล้ำ; รัฐสวัสดิการ; เศรษฐกิจนอกระบบ; ชุมชนแออัด

ABSTRACT

This study aimed to: 1) investigate the contexts of marginalized seniors in Bangkok, 2) investigate social welfares for the elderly in other countries, and 3) explore the status of social welfare for marginalized seniors in Bangkok. The research employed qualitative methodology and reviewed related literature. The sample group of 67 key informants and academic groups /3 experts. The tool used to collect data was an interview form. Data were analyzed descriptively.

According to the result, most marginalized seniors did not have Thai citizen identification numbers since they did not submit a request for the renewal of their Thai citizen identification cards due to their lack of knowledge, technology savvy, and opportunity. The bureaucratic system without ineffective public relations contributed to gaps in social welfare as follows: 1) education where seniors were required to have electronic devices to register or participate in a social welfare program, 2) economy and assets where social welfare was inaccessible to informal workers, 3) health where seniors suffered from the complexity of health care systems which were difficult for them to use, 4) housing where properties were not owned by marginalized seniors, and 5) digital technology where seniors lacked knowledge of how to use electronic devices or did not have electronic devices to access to their rights via online systems. If we realize those gaps, we will understand the problems of accessing to social welfare systems marginalized seniors are suffering from. In addition, to increase national wealth and promote sustainability and to correspond with the 20-Year National Strategy, the result can be applied to the development of social welfare policy for practical use to reduce those gaps.

Keywords : Marginalized seniors; Gaps; Welfare state; Informal economy; Slum communities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากสถิติผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุพบว่า จำนวนผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครในปี 2564 มีทั้งหมด 2.3 ล้านคน โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นคนไทย (มีบัตรประชาชนระบุตัวตน) จำนวน 1.1 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 47 ของจำนวนประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ กลุ่มผู้สูงอายุที่อาจจะไม่เป็นคนไทย (ไม่สามารถพิสูจน์สัญชาติได้ ซึ่งประกอบด้วย คนชายขอบหรือคนที่ไม่มีเลขประจำตัว 13 หลัก และคนต่างด้าว เป็นต้น) จำนวน 1.2 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 53 ของจำนวนประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานครรัฐบาลได้ให้ความสนใจต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก และได้ปรับนโยบายด้านสวัสดิการสังคม โดยความเป็นธรรมคือหัวใจของสวัสดิการสังคมในการมุ่งเน้นไปที่การสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้กรมกิจการผู้สูงอายุ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพ โดยมีการจัดสวัสดิการ และเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 เกี่ยวกับ “สิทธิ” และ “สวัสดิการ” สำหรับผู้สูงอายุ โดยสวัสดิการสังคมของรัฐจะเกี่ยวเนื่องกับการสร้างความมั่นคงในชีวิต ให้แก่ทุกคน ทุกครัวเรือน โดยไม่เลือกกลุ่มคน ชนชั้น และสถานภาพได้รับบริการสังคมด้วยมาตรฐาน ที่ดีที่สุดอย่างเสมอและเท่าเทียมกัน

แต่ในความเป็นจริง ปัญหาความเหลื่อมล้ำในปัจจุบันยังเป็นปัญหาเรื้อรัง กลุ่มคนชายขอบ ส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐอย่างเท่าเทียมตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่มาจากระบบราชการที่ถูกเลือกปฏิบัติ และไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงบริการ สวัสดิการสังคม อันเนื่องมาจาก ความจน การเป็นแรงงานนอกระบบ การขาดความรู้ ขาดข้อมูล ข่าวสาร และการขาดเทคโนโลยี ของคนกลุ่มนี้ ชี้ให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ทำให้ขาดความสามารถในการเข้าถึงสวัสดิการอันพึงได้รับ เกิดเป็นความไม่เป็นธรรม และความไม่เสมอภาค และเข้าไม่ถึงความเป็นธรรม (กุลภา วจนสาระ, 2555), (Spivak, 1988) โดยกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นคนชายขอบ เป็นกลุ่มคนที่น่าสนใจเนื่องจากมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งเป็นบุคคลที่ตกสำรวจจากภาครัฐและเป็นบุคคลที่ไม่มีเลขประจำตัว 13 หลัก เนื่องจาก ขาดการต่ออายุบัตรจน ข้อมูลถูกลบจากทะเบียนราษฎร หรือเป็นบุคคลที่ไม่มีการแจ้งเกิด รวมไปถึงกลุ่มคนที่มีบัตรแต่เป็นผู้ ซึ่ง ขาดการศึกษา ขาดการเข้าถึงเทคโนโลยี ขาดโอกาสในการเข้าถึง บริการ สวัสดิการ และทรัพยากร ต่างๆ และไม่มีลูกหลานคอยดูแล และเป็นผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนแออัด 662 ชุมชน จาก 50 เขต ของกรุงเทพมหานคร และเมื่อพิจารณาจากสถิติผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ถือว่า คนกลุ่มนี้ มีจำนวนมาก ซึ่งจากนี้ไปผู้วิจัยขอใช้คำเรียกแทน ผู้สูงอายุที่เป็นคนชายขอบว่า “ผู้สูงอายุชายขอบ” ซึ่งเป็นบุคคลที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครเพื่อให้ได้รับทรัพยากรที่ดีกว่า ได้รายได้ที่ดีกว่า ด้วยความคาดหวังที่จะเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้ แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เมือง การทำงานและวิถีชีวิตของผู้อาศัยในเมืองเปลี่ยนเป็นวิถีชีวิตคนเมืองแล้ว การทำงานก็แบ่งแยกตามความ ถนัดและงานชัดเจน การดำเนินชีวิตประจำวันที่ถูกพันกับเวลา มีช่วงเวลาที่เร่งรีบ มีลักษณะที่อยู่อาศัยที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ ด้วยข้อจำกัดของความเป็น เมืองเหล่านี้ทำให้กลุ่มคนที่ย้ายถิ่นเข้ามาด้วยต้นทุนชีวิตที่ต่ำเหล่านี้ ถูกผลักดันกลายเป็นผู้สูงอายุชาย ขอบ เป็นคนเร่ร่อนหรือผู้ใช้ชีวิตในที่สาธารณะ หรือปักหลักอยู่ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ ที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่ต่ำกว่ามาตรฐานการอยู่อาศัย เป็นบุคคลที่ ไม่มีผู้ดูแล ถูกทอดทิ้ง หรืออยู่ลำพัง และมีปัญหาด้านสุขภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุทั่วไป จนเกิดปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางสังคมสูง และจากข้อเท็จจริงที่ได้เห็น คุณลุงท่านหนึ่งหกสิบห้าขวบปี และผู้วิจัย เป็นคนพาไปส่งโรงพยาบาล แต่สุดท้ายไม่สามารถดำเนินการต่อได้ เนื่องจาก คุณลุงท่านนั้นไม่มีบัตร ประชาชนติดตัวมาด้วย จึงไม่สามารถจ่ายเงินรักษาได้ จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะ ศึกษาปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการสังคมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุชายขอบที่อาศัยอยู่ในชุมชน แออัดในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ประชาชนผู้สูงอายุไทยทุกคนได้รับบริการสวัสดิการสังคมทั่วถึง เป็น ธรรม มี ประสิทธิภาพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเพื่อเสนอแนวทางสำหรับสวัสดิการสังคมสำหรับ

ผู้สูงอายุชายชอบที่เหมาะสม ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ภายใต้แนวคิด “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาบริบทของผู้สูงอายุชายชอบในกรุงเทพมหานคร
- 2.2 เพื่อศึกษาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในต่างประเทศ
- 2.3 เพื่อศึกษาปรากฏการณ์สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุชายชอบในกรุงเทพมหานคร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้เข้าใจถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านสวัสดิการสังคมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุชายชอบตามบริบทของสังคมชุมชนแออัดในปัจจุบัน
- 3.2 ได้แนวทางในการพัฒนานโยบายด้านรัฐสวัสดิการ เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้จริง เพื่อให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางด้านสวัสดิการสังคมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนชายชอบ โดยเฉพาะกลุ่มคนชายชอบที่เป็นผู้สูงอายุในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร
- 3.3 สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนานโยบายด้านการลดความเหลื่อมล้ำของคนชายชอบในประเภทอื่น ๆ ทั้งผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ผู้ไร้สัญชาติ ผู้ไร้บ้าน รวมไปถึงกลุ่มผู้พิการที่อาจจะยังไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะในหลายรูปแบบได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมร่วมกันถึงการกำจัดความเหลื่อมล้ำที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาประเทศโดยรวม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีการดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร หรือการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และทำการสุ่มเลือกที่ 10% ด้วยโปรแกรม Excel จากชุมชนแออัดทั้งหมดจากจำนวน 662 ชุมชนใน 50 เขต ของพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้เป็นจำนวน 67 ชุมชน จึงกำหนดตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลัก ชุมชนละ 1 คน โดยผ่านการสอบถามคนในชุมชนนั้นๆ จนได้ กลุ่มผู้สูงอายุชายชอบ (ผู้ให้ข้อมูลหลัก) 67 คน และกลุ่มนักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และใช้การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุชายชอบในชุมชนแออัด ในกรุงเทพมหานคร จากสิ่งพิมพ์ต่างๆและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลข้างต้น โดยแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นโครงสร้าง (Non-Structured Interview) และสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-dept Interview) โดยเน้นการเก็บข้อมูลละเอียดในกลุ่มเป้าหมายเฉพาะในการศึกษาครั้งนี้ ก่อนเริ่มสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะแนะนำตัวเองและบอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ โดยพูดคุยแบบเป็นกันเองและสร้างบรรยากาศความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์และขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นใช้วิธีการและขั้นตอนที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้องแม่นยำไม่บิดเบือนจากข้อมูลจริงด้วยการจดบันทึกสำหรับคำถามที่เตรียมไปจะจดคำตอบใส่แบบสอบถามและคำถามที่ไม่ได้เตรียมไปจะเก็บข้อมูลโดยการสังเกต เผ้าดูการปฏิบัติ ของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งอาจมีการสนทนา

พร้อมกับจัดบันทึกลงในสมุดบันทึกที่เตรียมไป หลังจากการสังเกตและสัมภาษณ์ เมื่อกลับจากสัมภาษณ์ ก็จะทำการบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดอีกครั้งทันทีเพื่อป้องกันการหลงลืมเหตุการณ์และบรรยากาศที่เกิดขึ้นและทำการแบ่งข้อมูลออกเป็นหมวด และใช้เครื่องบันทึกเสียงและการสัมภาษณ์ โดยก่อนที่จะทำการบันทึกเสียงต้องขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนและต้องได้รับความยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนจึงจะทำการบันทึกได้โดยทำการบันทึกแบบเปิดเผยและบันทึกช่วงข้อมูลที่สำคัญเพื่อความสามารถนำกลับมาทบทวนได้

5. ผลการวิจัย

ความเหลื่อมล้ำเริ่มจากนโยบายด้านการศึกษาของภาครัฐที่ออกมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในสมัยนั้น จนสร้างความเชื่อในสังคมว่าเพศชายมีโอกาสทางการศึกษามากกว่าหญิง ทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับในสังคมร่วมกัน และรัฐจัดสรรงบประมาณสำหรับสถานศึกษาตามจำนวนประชากรในพื้นที่ที่มีความเจริญกว่าเท่านั้น และหากต้องการศึกษาในระดับสูงขึ้น จะต้องใช้ทุนจำนวนมากเพื่อได้เรียนสูงขึ้น จึงทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐาน ด้วยสาเหตุ 2 ประการ โดยประการแรกคือ ต้องการงานทำในกรุงเทพมหานครด้วยตนเอง เพื่อรายได้ที่มากขึ้น และ ย้ายถิ่นเพราะปัญหาครอบครัว มีทั้งเรื่อง ฐานะทางการเงิน และความขัดแย้งภายในครอบครัว ทำให้บ้านแตก ต่างคนต่างอยู่

เมื่อผู้สูงอายุชายชอบย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวงและอยู่เป็นเวลานาน จึงถูกสังคมกีดกันมากขึ้นทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้กลายเป็นคนชายขอบในเขตกรุงเทพมหานคร อีกทั้ง เมื่อมีการย้ายเข้าพื้นที่สังคมเมืองใหม่ ด้วยภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ทำให้ผู้ย้ายเข้าถูกเลือกปฏิบัติจนทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างผู้ย้ายเข้ามาและผู้ที่อยู่อาศัยที่เดิม กลายเป็นความเหลื่อมล้ำในโอกาสการเข้าถึงทรัพยากร หรือ บริการต่างๆในสังคม และด้วยเป็นผู้ที่ไม่มีเลขประจำตัว 13 หลัก เนื่องจาก เป็นบุคคลที่การขาดการต่ออายุบัตรจนข้อมูลถูกลบจากทะเบียนราษฎร์ ไม่มีการแจ้งเกิด รวมไปถึงกลุ่มคนที่ไม่มียุทธศาสตร์และความรู้ด้วย ข้อจำกัดเหล่านี้ จึงทำให้ผู้สูงอายุชายชอบถูกขับเข้าสู่งานเป็นแรงงานนอกระบบ ทำงานเพื่อรายได้รายวัน และบางส่วนถึงกับต้องทำงานแบบหยุดไม่ได้ตายไม่เป็น ซึ่งเป็นสิ่งที่โหดร้ายมากสำหรับผู้สูงอายุ งานที่ผู้สูงอายุชายชอบทำมีดังนี้ 1) งานรับจ้างทั่วไป เช่น เป็นแรงงานก่อสร้าง รับจ้างทำความสะอาด รับจ้างพับถุง ร้อยพวงมาลัย และรับทำทุกอย่างที่ได้มาด้วยเงิน 2) งานค้าขาย เช่น ขายขนม ขายผัก ขายกาแฟ เป็นต้น 3) งานเก็บขวดพลาสติกขายหรือขยะของเก่าขาย และ 4) อาชีพขอทาน

ด้วยการดำเนินชีวิตในลักษณะนี้ทำให้ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสวัสดิการของผู้สูงอายุชายชอบเกิดขึ้น ดังข้อจำกัดเหล่านี้จึงทำให้ความเหลื่อมล้ำในสวัสดิการทั้ง 7 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านการศึกษา แม้รัฐบาลต้องการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ในความเป็นจริงแล้ว การเข้าถึงซึ่งสวัสดิการนี้ของผู้สูงอายุชายชอบมีหลายขั้นตอน คือต้องสมัครเป็นสมาชิกก่อน และต้องมีทุนในการซื้อเสื้อผ้า หรือชุดนักเรียน แอปเปิ้ล เป็นต้น เพื่อสร้างความเป็นกลุ่มนักเรียน จึงทำให้การเข้ารับสวัสดิการมีข้อจำกัด ทำให้ผู้สูงอายุชายชอบเข้าไม่ถึง สวัสดิการ

2) ด้านสุขภาพอนามัย แม้รัฐบาลต้องการเข้าถึงบริการทางสุขภาพของผู้สูงอายุไทยผ่านนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่จากปรากฏการณ์ถือว่ายังไม่อาจถ้วนหน้าได้ เนื่องจากข้อจำกัดคือต้องมีมือถือในการใช้สิทธิ์ถ้วนหน้าในการเลือกโรงพยาบาลที่ใกล้ตน ซึ่งเกิดความลำบาก

กับผู้สูงอายุชายชอบในการเข้าถึงบริการ อีกทั้งหากไม่พบบัตรมาด้วยก็ไม่อนุญาตให้ชำระเงินค่ายา ดังนั้นจึงทำให้ยังคงมีความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพอยู่

3) ด้านที่อยู่อาศัย แม้รัฐบาลมุ่งเน้นด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยและมีภาวะพึ่งพิง และส่งเสริมการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอาศัยอยู่ในบ้าน แต่ในความเป็นจริงคือ ผู้สูงอายุชายชอบ ไม่ใช่เจ้าบ้าน และจะต้องมีการตรวจสอบหลายขั้นตอนอีกด้วย ทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์ที่รัฐกำหนด กลายเป็นอีก ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น

4) ด้านการทำงานและการมีรายได้ แม้รัฐบาลต้องการจะส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ด้านการจ้างงาน และยังมีกรให้สิทธิเบี่ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่เป็นสวัสดิการขั้นพื้นฐาน แต่สำหรับผู้สูงอายุชายชอบแล้ว การที่ให้ติดต่อสำนักงานจัดหางานเพื่อผู้สูงอายุ จะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากความรู้ และขั้นตอนที่ซับซ้อน จึงทำให้ผู้สูงอายุชายชอบกลุ่มนี้เข้าไม่ถึงสวัสดิการ

5) ด้านนันทนาการ แม้รัฐบาลต้องการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจกับผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านต่างๆ แต่น่าเสียดายเนื่องจากพบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมต้องแต่งตัวตามธีมงานที่ถูกผู้นำกำหนดขึ้น จึงกลายเป็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุชายชอบที่หาเข้ากินค่า

6) ด้านกระบวนการยุติธรรม โดยรัฐบาลต้องการสอดส่อง ดูแล และให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างทันท่วงที ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านร่างกายและจิตใจ ผ่านทั้งรูปแบบการให้คำปรึกษาทนายอาสา แก้ไขปัญหา และการให้เงินเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบ แต่สำหรับผู้สูงอายุชายชอบแล้ว พวกเขาไม่ทราบเลยว่ามีบริการนี้เพราะหากเป็นด้านกฎหมายแล้วผู้สูงอายุไม่ยอมเกี่ยวข้องเพราะดูเกินความสามารถของพวกเขา ทำให้กลายเป็นความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสวัสดิการ

7) ด้านบริการทางสังคมทั่วไป แม้รัฐบาลมีบริการครอบคลุมหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่รูปแบบของการลงความคิด ลงแรง และการลงเงินทุนเพื่อส่งเสริมให้การดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ แต่สำหรับผู้สูงอายุชายชอบแล้ว การขอทุนทำกินแทบจะเป็นไปไม่ได้ เพราะ เป็นแรงงานจ้างมาทั้งชีวิต และการศึกษาน้อย กู้เองไม่ได้เพราะจะต้องมีผู้ค้ำประกัน ที่เชื่อถือได้ สวัสดิการนี้จึงเป็นตัวสร้างความเหลื่อมล้ำ สร้างช่องว่างทางรายได้ และแบ่งสังคมออกเป็นกลุ่มๆ

และอีกหนึ่งความเหลื่อมล้ำคือ ปัญหาทางดิจิทัล เพราะเมื่อรัฐบาลเพิ่มช่องทางเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงสวัสดิการโดยบางสิทธิ์บางสวัสดิการสามารถลงทะเบียนผ่านเว็บ หรือ ผ่านแอปพลิเคชัน มือถือ ดังเช่น การรับเงินเบี่ยยังชีพ การตรวจสอบสิทธิ์ หรือ การลงทะเบียนเพื่อรับเบี่ยฉุกเฉิน เป็นต้น แต่กลับกลายเป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำให้เพิ่มระดับสูงขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุชายชอบ ใช้ไม่เป็น เพราะข้อจำกัดทางพื้นฐานความรู้ และรายได้ ดังนั้นจึงเข้าไม่ถึงบริการต่างๆ อีกทั้งรัฐบาลขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี จึงกลายเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อคนบางกลุ่ม ในขณะที่จากการศึกษาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศต่างๆพบว่าสวีเดน เป็นประเทศที่ประชาชนให้ความเชื่อมั่นในสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เป็นไปอย่างยุติธรรม มีคุณภาพ เนื่องจากอัตราการเก็บภาษีที่สูง โดยรัฐจัดเก็บภาษีก้าวหน้าจากภาษีรายได้บุคคลและนิติบุคคลไปใช้ในการสนับสนุนโครงการสาธารณะต่างๆ เพื่อความความสะดวกสบายและผู้สูงอายุทุกคน จะได้รับเงินจากกองทุนสำหรับผู้สูงอายุ ตามสัดส่วนที่จ่ายภาษีให้รัฐ ประมาณ 46,000 บาทไทย ซึ่งจำนวนที่จะแตกต่างกันไปตามจำนวนเงินเดือนและการสะสมเงินในกองทุนนั้น

สำหรับประเทศญี่ปุ่น มีสวัสดิการสังคมเป็นการบริการด้านการดูแลสุขภาพและสนับสนุนให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุ จึงทำให้รัฐบาลมองว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มคนที่มีคุณค่าในการขับเคลื่อนทางสังคมได้ การบริการของรัฐต่อผู้สูงอายุเน้นไปที่การยังคงทำงานได้อยู่และต้องการรายได้เพิ่ม เพื่อลดอัตราการความยากจนในผู้สูงอายุ โดยได้รับเงินจากระบบบำนาญ ประมาณ 42,000 บาท ต่อเดือน

ขณะที่ประเทศเยอรมนี เป็นสวัสดิการที่มาจากภาษีประชาชน มีอัตราการเก็บภาษีที่สูงถึงร้อยละ 45 ในหลายอาชีพ และภาษีนี้อาจถูกส่งต่อให้กองทุนเพื่อเข้าระบบสวัสดิการ นั้นหมายความว่า ผู้ที่เสียภาษีมากกว่าก็ย่อมได้รับสวัสดิการที่ดีกว่าจึงเน้นการบังคับออมเป็นหลัก และเงินบำนาญจะเริ่มต้น จาก 58,000 บาทต่อเดือนแล้วแต่พื้นที่ และค่ารักษาพยาบาลที่ประชาชนสามารถนำภาษีไปลดหย่อนได้ในการจ่ายประกันสังคม และการบังคับจัดเก็บภาษีนี้อ ทำให้ประชาชนทุกคนมีหลักประกันสังคมกันถ้วนหน้า เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาในวันที่ยากลำบาก หรือวันที่ได้รับอุบัติเหตุ

ส่วนในประเทศสิงคโปร์ คือ การเน้นการพึ่งตนเอง มากกว่าการพึ่งรัฐ หากในสถานการณ์ที่ไม่ปกติที่มีความจำเป็นต่อขอรับความช่วยเหลือ รัฐก็จำเป็นต้องช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ปัจจุบันนี้ มุ่งตรงไปที่กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุชายขอบ และคนเร่ร่อน ดังคำกล่าวของประธานาธิบดีโก๊ะจ๊กตง แห่งสิงคโปร์ ที่เน้นให้คนทำงานมากขึ้นโดยขยายอายุการทำงานเพิ่มขึ้น และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีบ้านเป็นของตนเอง นี่คือเหตุผลหนึ่งที่ออกนโยบายให้อยู่ได้ด้วยตนเอง ทำงานนานขึ้น มีเงินซื้อบ้าน และเงินนั้นกลับเข้าประเทศนั่นเอง

สำหรับผู้สูงอายุในประเทศออสเตรเลีย เน้นบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อผู้สูงอายุ และ เบี้ยบำนาญผู้สูงอายุ ซึ่งเฉลี่ยแล้ว เงินบำนาญที่ได้ประมาณ ประมาณ 16,000 บาทต่อครั้ง โดยเกณฑ์การได้รับคือ ผู้ที่ถือสัญชาติออสเตรเลีย หรือเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในออสเตรเลียไม่น้อยกว่า 10 ปี เท่านั้น

และสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ยังคงสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่ในสถานสงเคราะห์เพื่อการดูแลที่ทั่วถึง และสนับสนุนให้คนทำงานเพื่อจ่ายภาษีให้รัฐ ร้อยละ 35 โดยลูกจ้างบริษัท ต้องจ่ายภาษีเข้ากองทุนประมาณร้อยละ 8 หรือหากทำงานอิสระ ต้องจ่ายภาษีเข้ากองทุนประมาณร้อยละ 15 โดยเงินที่ได้จะคิดคำนวณจากภาษีในช่วงเวลา สูงสุด 35 ปี ที่จ่าย หากจ่ายมากก็จะได้รับมาก หรือหากจ่ายน้อยก็จะได้รับน้อย ตามสัดส่วน โดยสามารถขอเงินเกษียณได้เมื่ออายุ 62 -70 ปี หากผู้สูงอายุรอได้นาน ยิ่งรอจนอายุมากขึ้นจะได้เงินมากขึ้นทุกๆปี จะเพิ่มขึ้นประมาณปีละ ร้อยละ 8 จนถึงอายุ 70 ต้องเอาทุกคน นั้นหมายความว่า หากผู้สูงอายุท่านใดที่ไม่มีการยื่นขอตั้งแต่ อายุ 62 ปี ขึ้นไป จบครบบอายุจ่าย ผู้สูงอายุท่านนั้น ต้องยื่นขอรับเงินก้อนครั้งเดียวทั้งหมด ในปีที่อยู่ได้ 70 ปี

6. อภิปรายผลการวิจัย

สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้น คือ การเป็นสวัสดิการสังคมตามแนวคิดในเรื่องของรัฐสวัสดิการแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย แต่ยังมีกลิ่นอายของสวัสดิการสังคมแบบเสรีนิยม ที่เน้นการแจกข้าวของ ซึ่งเป็นในเรื่องสวัสดิการแบบสายกลางที่มีการวัดผลต่างๆแบบ mean test สอดคล้องกับระบบแนวคิดชาวใหม่ ของ John Williamson (1990) ที่มองว่า ระบบความคิดแบบชาวใหม่หรือระบบตลาดเสรีแบบเสรีนิยมใหม่ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นการปฏิรูประบบ

รัฐสวัสดิการที่มีความครอบคลุมประชาชนในประเทศอย่างกว้างขวางมาเป็นระบบการเลือกให้เฉพาะผู้ที่มีความจำเป็นจริงๆ เพราะฉะนั้น สวัสดิการสังคมตามที่ประเทศไทยมีตามที่ได้ศึกษาข้อมูลมา ถือเป็นรัฐสวัสดิการที่ยังไม่สมบูรณ์แบบ แต่ขัดแย้งกับ แนวคิดรัฐสวัสดิการของ Briggs (1961) ที่คิดว่า รัฐสวัสดิการเป็นการจัดระบบสวัสดิการอย่างทั่วด้านให้แก่ทุกคนในสังคมอย่างถ้วนหน้า ทั้งนี้ เพราะสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้น ยังมีความไม่แน่ชัด จึงยังไม่สามารถเป็นรัฐสวัสดิการได้ ด้วยเหตุผลนี้ ประชาชนในประเทศไทยยังติดอยู่ในความคิดของการแจกข้าวแจกของ และตั้งตารอคอยว่าจะจะมีอะไรมาให้ สอดคล้องกับแนวคิดอุปสรรคของการเกิดรัฐสวัสดิการของ อเล็กซานเดอร์ เพทริง และคณะ (2562) ที่เชื่อว่า การเกิดขึ้นของรัฐสวัสดิการไม่ได้เป็นเรื่องของกำไรขาดทุน สังคมไม่อาจเอาคุณค่าของอิสรภาพและประชาธิปไตยไปเปรียบเทียบกับ การเติบโตทางเศรษฐกิจได้ ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ มายาคติเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการซึ่งมักถูกกล่าวหาว่า รัฐสวัสดิการทำให้คนขี้เกียจ และไม่มีแรงจูงใจออกไปต่อสู้กับโลกภายนอก แต่ในการที่รัฐจะให้ข้าวให้ของ หรือ แจกของให้กับคนใดคนหนึ่ง รัฐยังต้องมีการทดสอบความยากจน mean test หรือต้องมีเอกสารต่างๆที่จะต้องแสดงตัวตน ทำให้ความเป็นผู้สูงอายุชายขอบ ที่มีฐานะจน ถูกเปียดบัง ถูกเลือกปฏิบัติจนเกิดเป็นความเหลื่อมล้ำและการเก็บภาษีในประเทศไทยนั้น ยังไม่สามารถเก็บภาษีแบบอัตราก้าวหน้าที่สมบูรณ์แบบได้อย่างจริงจัง เนื่องด้วยเหตุผลจากการเก็บภาษีแบบอัตราก้าวหน้าที่มาจากสวัสดิการสังคมถือว่าค่อนข้างจะโหดร้ายต่อประชาชน ดังนั้นรัฐสวัสดิการในรูปแบบของไทยยังมีความคลุมเครือ และซับซ้อน จึงยังไม่เป็นความถ้วนหน้า ดังเช่น บัตรทอง หรือหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าตามแบบรัฐสวัสดิการ ขัดแย้งกับงานวิจัยของ พงศ์สรณ์ วรภัทร์ธีระกุล (2560) ที่พบว่า การนำระบบรัฐสวัสดิการมาประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศได้นั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว บัตรทองที่เรียกว่าก้าวแรกของการเป็นความถ้วนหน้าในรัฐสวัสดิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำนั้น ก็ยังไม่ถือว่าเป็นความถ้วนหน้าอย่างสมบูรณ์ เพราะความถ้วนหน้าของบัตรทองก็ยังมีเงื่อนไข ซึ่งคนชายขอบก็ไม่สามารถที่จะเข้าถึงบริการนี้ หากผู้สูงอายุชายขอบไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยี ไม่มีอุปกรณ์ ก็ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิ์เหล่านี้ได้อย่างแน่นอน ส่วนพื้นฐานการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุของประเทศไทย มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับประเทศญี่ปุ่นที่เน้นเรื่องการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตสูงสุดของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ แนวคิดของ (Hwang, 2011 ; Kim, 2016) ที่มองว่าเป็นระบบสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพนิยม ซึ่งคล้ายกับระบบสวัสดิการสังคมในประเทศญี่ปุ่น แต่ต่างกันที่หลักคิดเรื่องของการประกันตนเอง เพราะการบริการผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นนั้น อยู่ในระบบกองทุน อยู่บนพื้นฐานหลักของการประกันตนเองตั้งแต่อยู่ในวัยทำงาน ดังนั้น สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยเราอาจจะยังขาดนโยบายเชิงโครงสร้างใหญ่ของระบบเงินทุน เพราะทุกวันนี้รัฐจ่ายแบบไม่มีหลักประกันของตนเอง เบี้ยยังชีพที่รัฐจ่ายให้ประชาชนเป็นเงินงบประมาณแผ่นดิน เงินภาษีที่ขาดหลักประกันทั้งหมด ในขณะที่เบี้ยบำนาญของญี่ปุ่นนั้นเกิดจากการสะสมของตนเองมาส่วนหนึ่ง และรัฐบาลสะสมอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้นโครงสร้างประเทศไทยอาจต้องการเรื่องกองทุนยามชราภาพ กองทุนสุขภาพ ที่เป็นระบบ ที่ผู้เอาประกันหรือผู้รับประโยชน์นั้นร่วมจัดการด้วย เช่นนั้นพื้นที่ท้องถิ่นก็จะทำได้โดยไม่เป็นภาระด้านการเงินการคลังมากเกินไป หากไม่รีบดำเนินการจัดก็จะเป็นปัญหาในระยะยาว เพราะจะทำให้กองทุนทั้งหลายไม่มีเงิน และจะทำให้ท้องถิ่นมีปัญหาแบกรับรายจ่ายด้านผู้สูงอายุมากขึ้น และการเข้าถึงสวัสดิการมีเพียง

มาตรฐานเดียว ตามที่รัฐกำหนด การบริการของภาครัฐยังทำงานตามหน้าที่และทำตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเท่านั้น สอดคล้องกับ Max Weber (1947) ที่คิดว่าเป็นหลักลำดับชั้น (hierachy) การทำงานและอนุมัติหลายขั้นตอน การบริหารเป็นแบบแนวตั้ง บนลงล่าง ตามลำดับชั้น ตำแหน่งการสั่งการดังนั้นรัฐบาลอาจจะต้องหันมามองโครงสร้างใหญ่เพื่อพัฒนาในระดับนโยบายให้มากขึ้น มิใช่ว่าสวัสดิการสังคมเป็นเพียงนโยบายหาเสียงเท่านั้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ทั้ง 3 กระทรวง ควรทำงานร่วมกัน คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรจะเสนอเป็นกองทุนส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งกองทุนนี้ เอาเงินจากภาษีสรรพสามิต มาจากเงินบริจาคจากหน่วยงานเอกชนเพื่อเอาไปเคลมภาษีได้ เงินกองทุนนี้เอามาเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถมาทำงานในหน่วยงานนี้และย้อนกลับมาเป็นบำนาญได้

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 หน่วยงานควรต้องออกเลข 13 หลักสำรองให้ เพื่อให้คนกลุ่มนี้มีสิทธิในการเข้าถึงสุขภาพ ก่อนที่คนกลุ่มนี้จะไปพิสูจน์สิทธิ เนื่องจากการกลับไปพิสูจน์สิทธิ จะต้องมีความเดินทางกลับถิ่นกำเนิด หาญาติมา 5 คน และตรวจ DNA พิสูจน์ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ ต้องใช้เงินซึ่งคนกลุ่มนี้อาจไม่มีเงินพอที่จะดำเนินการ

7.2.2 ควรพิจารณาเพิ่มกำลังคนในระบบอาสาสมัครจัดทำระบบข้อมูล และนำระบบรางวัล/ค่าตอบแทน มาใช้ในการปฏิบัติแก่อาสาสมัคร/ผู้ดูแล ทั้งในรูปแบบการดูแลที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนชายขอบในประเภทอื่นๆ ร่วมกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ดูแลนโยบายด้านสวัสดิการสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับคนชายขอบทุกประเภท

7.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในชุมชนที่มีระบบการจัดสวัสดิการของชุมชนเอง เช่น สวัสดิการการดูแลสุขภาพ ระบบอาชีพ ระบบฌาปนกิจสงเคราะห์ ระบบความช่วยเหลือในชุมชน เพื่อศึกษาถึงความแข็งแกร่งของชุมชนในการจัดระบบสวัสดิการเพื่อความถ่วงหน้า และเสมอภาค

8. บรรณานุกรม

- กุลภา วจนสาระ และกฤตยา อาชวนิจกุล. (2555). **ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคมไทย**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พภัศสรณ์ วรภัทร์ธิระกุล. (2560). **การบริหารจัดการภาครัฐไทยภายใต้ระบบรัฐสวัสดิการ**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- อเล็กซานเดอร์ เพทริง และคณะ. (2562). **รัฐสวัสดิการกับสังคมประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท สำนักงานประเทศไทย.

- Asa Briggs. (1961). The welfare state in historical perspective. **European Journal of Sociology**. 2. 221-258.
- Hwang, G. J. (2011). **New Welfare States in East Asia: Global Challenges and Restructuring**. London : MPG Books Group.
- John Williamson. (1990). **How Much Has Happened?**. Washington : Institute for International Economics.
- Kim, M. M. S. (2016). **Comparative Welfare Capitalism in East Asia: Productivism Models of Social Policy**. London : Palgrave Macmillan.
- Max Weber. (1947). **The Theory of Social and Economic Organizations**. New York : Free Press.
- Spivak, G. C. (1988). **Can the subaltern speak?** In Cary Nelson and Lawrence Grossberg (Eds). Columbia : Columbia University Press.

คุณลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน*
THE SEMANTIC ATTRIBUTES OF LEXICAL REDUPLICATION
IN THE NORTHEASTERN THAI INSCRIPTIONS

คมสันต์ ดลเอี่ยม¹, อิศเรศ ดลเพ็ญ²

Komsant Dol-aeim¹, Itsarate Dolphen²

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}

Faculty of Humanities and Social Sciences, KhonKaen University^{1,2}

Email : Komsantdol@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ศึกษาจากหลักฐานโบราณอีสาน คือ ศิลาจารึก และจารึกที่ฐานพระพุทธรูปที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่จารึกด้วยอักษรอีสานโบราณ โดยธวัช ปุณโณทก ได้ปริวรรตและบันทึกไว้ในหนังสือศิลาจารึกอีสานเป็นภาษาไทย จำนวน 76 หลัก โดยใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน พบ 2 ลักษณะ คือ 1) ความหมายของคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกัน ประกอบไปด้วย ความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และความหมายประเภทเดียวกัน 2) ความหมายที่ประกอบใช้ร่วมกันแล้วเกิดเป็นความหมายในมิติใหม่ ประกอบไปด้วย ความหมายระบุเฉพาะ ความหมายโดยรวมที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และความหมายเชิงอุปลักษณ์

คำสำคัญ : คุณลักษณะทางความหมาย; การซ้อนคำ; ศิลาจารึกอีสาน

ABSTRACT

This objective of this research is to study meaning attributes of lexical reduplication in northeastern Thai inscriptions. The data investigated in this research was the historical-northeastern evidences known as a Thai stone inscription and an inscription at the Buddha statue's base found in the northeastern region of Thailand written by Thawat Punnotok through ideas of linguistics in the process of analysis accounted to be 76 pillars.

The result indicated that: The meaning attributes of the lexical reduplication had 2 various overlapped patterns; firstly, considering the combination meanings including similar, closely resemble and the same-category translations, secondly, the integrated meanings which then created new-dimension definitions which had a particular meaning, an overall meaning used to mention something and a metaphorical meaning.

Keywords : Semantic attributes; Lexical reduplication; Northeastern Thai Inscriptions

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ศิลาจารึกอีสานถือได้ว่าเป็นหลักฐานโบราณประเภทหนึ่ง เป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ด้านอักษรศาสตร์ และด้านภาษาศาสตร์ ผ่านการใช้ภาษา เนื่องจากภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์ และเป็นสื่อกลางสำหรับเชื่อมโยงความคิด สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในกลุ่มชนนั้น ๆ ผู้สร้างศิลาจารึกในสมัยโบราณจึงต้องคิดหาวิธีการที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่ต้องการสื่อลงไป ในศิลาจารึกได้อย่างชัดเจน ดังที่ ศิริวรรณ กาญจนโหด (2532) ได้กล่าวไว้ในการศึกษาการสร้างคำในศิลาจารึกอีสานช่วง พ.ศ. 2073 – พ.ศ. 2466 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและสรุปความได้ว่า จุดประสงค์ในการสร้างศิลาจารึกประการหนึ่งคือต้องการให้กลุ่มคนรุ่นหลังได้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ผ่านการใช้รูปภาษา ดังนั้นผู้สร้างศิลาจารึกจึงจำเป็นต้องหาวิธีการที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจในเรื่องที่ต้องการสื่อสารให้มากที่สุดซึ่งวิธีการหนึ่งในนั้นคือการซ้อนคำ

การซ้อนคำเป็นกระบวนการนำคำที่มีความสัมพันธ์ทางความหมาย ทั้งที่ความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน ประเภทเดียวกัน มาประกอบใช้ร่วมกัน ซึ่งคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นจะมีจำนวนคำที่ไม่แน่นอน เมื่อรวมกันแล้วเป็นคำที่สลับซับซ้อนขึ้น เช่น “คำมักคำปรารณา” หมายถึง ความต้องการ มาจากคำว่า “คำมัก” ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง ความต้องการ + “คำปรารณา” ภาษาสันสกฤตที่คนไทยถิ่นกลางนำมาใช้ หมายถึง ความต้องการ เป็นต้น โดยคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันเป็นการซ้อนคำนั้นมีความหมายและสามารถอ่านหรือสื่อสารเข้าใจได้อย่างชัดเจน ลักษณะการซ้อนคำทำให้เกิดคำศัพท์ที่มีความหมายใหม่เพิ่มมากขึ้น ภาษามีความคล่องจงสละสลวย น่าฟัง คำที่เกิดจากการซ้อนคำมีการถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร พบว่ามีมาแล้วในภาษาไทยสมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า เป็นภาษาไทยสมัยแรก และใช้สืบทอดต่อกันมา

จนถึงปัจจุบัน ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของจุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2530) ได้ศึกษาการสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย เบญจมาศ บางอัน (2529) ศึกษาการสร้างคำในภาษาไทยสมัยอยุธยา ลินดา วิชาตากุล (2528) ได้ศึกษาการสร้างคำในสมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนรัชฎาพร เศรษฐวัฒน์ (2516) ได้ศึกษาการสร้างคำด้วยวิธีการซ้อนคำในภาษาไทย และต่อมา ราตรี ธันวารชร (2534) ได้ศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย โดยศึกษาพัฒนาการซ้อนคำตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงรัชกาลที่ 7 (ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2547) และดุชฎีพร ชำนิโรคคานต์ (2528) ศึกษาการซ้อนคำในกฎหมายตราสามดวง ผลการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยดังกล่าวนี้ พบว่าการซ้อนคำในสมัยต่าง ๆ มีภาษาถิ่นปนอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากในแต่ละสมัย และแต่ละพื้นที่นั้นมีการอาศัยอยู่ร่วมกันของคนหลากหลายภูมิภาค ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ คำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันในลักษณะการซ้อนคำจึงมีภาษาถิ่นปนอยู่เป็นจำนวนมาก

การศึกษาเกี่ยวกับการซ้อนคำในภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้ สุวาริ เจียนโพธิ์ (2537) ได้ศึกษาคำซ้อนในภาษาไทยถิ่นอีสาน และเบญจวรรณ ตานนท์ (2542) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคำซ้อนภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นอีสาน

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการศึกษาการซ้อนคำที่ปรากฏในภาษาไทยกลางเป็นส่วนใหญ่ และมุ่งศึกษาในด้านลักษณะโครงสร้าง ความหมาย หน้าที่ และที่มาของคำซ้อนในแต่ละยุคสมัยเท่านั้น ถึงแม้จะมีการศึกษาคำซ้อนในภาษาไทยถิ่นอีสาน หรือเปรียบเทียบคำภาษาไทยถิ่นอีสานกับคำภาษาไทยกลาง แต่ก็เป็นเพียงการศึกษาในลักษณะโครงสร้าง ชนิด ที่มา ความหมาย และความแตกต่างของคำซ้อนในแต่ละภูมิภาค ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าประเด็นเหล่านี้ล้วนมีผู้ศึกษารอบคลุมครบทุกประเด็นแล้ว และงานวิจัยของ ศิริวรรณกาญจนโหดิ (2532) ที่ได้ศึกษาการสร้างคำในศิลาจารึกอีสานช่วง พ.ศ. 2073 – พ.ศ. 2466 มุ่งศึกษาในเรื่องของการสร้างคำประกอบด้วยคำประสม คำซ้ำ คำซ้อน คำผสม ในลักษณะทางโครงสร้าง และความหมายของคำในศิลาจารึกอีสานเท่านั้น ถึงแม้ว่าตัวบทที่ใช้ในการศึกษาจะมีลักษณะเหมือนกับผู้วิจัยแต่ในงานวิจัยของศิริวรรณกาญจนโหดิ ไม่มีการศึกษาในด้านลักษณะการซ้อนคำอย่างชัดเจน ประกอบกับมีผู้ศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการศึกษาคำครั้งนี้จะทำให้เข้าใจและเห็นความแตกต่างของการซ้อนคำในภาษาไทยถิ่นอีสานมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคูณลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสานเพิ่มเติม ซึ่งมีความแตกต่างและช่วยขยายผลงานวิจัยของศิริวรรณ กาญจนโหดิ ที่ศึกษาการสร้างคำโดยมีคำซ้อนเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย การศึกษาข้อมูลจากศิลาจารึกอีสานจะทำให้ได้ข้อมูลทางด้านภาษาศาสตร์ ในด้านคุณลักษณะของการซ้อนคำ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาคูณลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน

3. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

3.1 การศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทยถิ่นอีสานทำให้เข้าใจการซ้อนคำและคำซ้อนในภาษาไทยกลางมากขึ้น

3.2 เป็นแนวทางในการศึกษาการซ้อนคำในเอกสารหรือวรรณกรรมประเภทอื่นของภาษาไทยถิ่นอีสานต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยอย่างเป็นระบบ และมีแบบแผน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 การเก็บข้อมูลและการคัดเลือกข้อมูล

เนื่องจากมีผู้ศึกษาเรื่องการซ้อนคำทั้งในภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่องคำซ้อนประกอบไปด้วย เพราะการซ้อนคำและคำซ้อนนั้น ถือได้ว่ามีความสัมพันธ์กันทั้งในด้านของโครงสร้าง ความหมาย และหน้าที่ จึงทำให้ต้องทบทวนวรรณกรรมและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องควบคู่กันโดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1.1 สืบค้นหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการซ้อนคำ คำซ้อน และการสร้างคำ ซึ่งแบ่งประเด็นการศึกษา 2 ประเด็น คือ

4.1.2 วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวกับการซ้อนคำและคำซ้อนในภาษาไทยกลาง จำนวน 12 เรื่อง โดยมุ่งศึกษาลักษณะด้านความหมายของการซ้อนคำและคำซ้อน

4.1.3 วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวกับการซ้อนคำและคำซ้อนในภาษาไทยถิ่นอีสาน จำนวน 3 เรื่อง โดยมุ่งศึกษาลักษณะด้านความหมายของการซ้อนคำและคำซ้อน

4.1.4 การคัดเลือกข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลจากศิลาจารึก-อีสานโบราณ คือ ศิลาจารึก และจารึกที่ฐานพระพุทธรูปที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่จารึกด้วยอักษรอีสานโบราณ โดย ธวัช ปุณโณทก (2530) ได้ปริวรรตและบันทึกไว้ในหนังสือศิลาจารึกอีสานเป็นภาษาไทย จากการศึกษาพบว่า ศิลาจารึกที่ใช้เป็นข้อมูลหลักที่มีอายุเก่าแก่มากที่สุดที่พบในปัจจุบันคือ ศิลาจารึกวัดแดนเมือง 1 ซึ่งตรงกับพุทธศักราช 2073 และศิลาจารึกที่มีอายุใหม่ที่สุด คือ ศิลาจารึก พระธาตุพนม 6 ซึ่งตรงกับพุทธศักราช 2466 ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะศิลาจารึกและจารึกที่ฐานพระพุทธรูป จำนวน 76 หลัก

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้านความหมายของการซ้อนคำ โดยใช้แนวคิดของ บรรจบ พันธุเมธา (2549) สุปราณี ธีระวิฒนสุข (2541) ราตรี อันวารช (2534) และเพียรศิริ วงศ์วิภา-นนท์ (2531) โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความหมายในลักษณะต่อไปนี้

4.2.1 ความหมายที่เกิดจากคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันซึ่งประกอบไปด้วย

4.2.1.1 ความหมายเหมือนกัน ซึ่งผู้วิจัยจะตัดสินความหมายจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาประกอบใช้ร่วมกัน ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน แม้ว่าคำแปลความหมายของแต่ละคำยังไม่เหมือนกันทีเดียว คำที่นำมาซ้อนกันในลักษณะนี้แต่ละคำอาจจะแปลความหมายซึ่งกันและกันได้ ซึ่งมี

ลักษณะร่วมของความหมายหลักที่เหมือนกัน จะถือว่าคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายเหมือนกัน

4.2.1.2 ความหมายคล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้วิจัยจะตัดสินความหมายจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาประกอบใช้ร่วมกันซึ่งคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะใกล้เคียง คล้ายคลึงหรือร่วมกันมากพอที่จะจัดเข้าร่วมเป็นกลุ่มเดียวกันได้ จะถือว่าคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายคล้ายคลึงกัน

4.2.1.3 ความหมายประเภทเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยจะตัดสินความหมายจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาประกอบใช้ร่วมกันมีความหมายจัดอยู่ในกลุ่มสมาชิกเดียวกัน เช่น เป็นการกล่าวถึงตำแหน่งการงาน สมาชิกในครอบครัว สถานภาพทางสังคม กริยาอาการ สภาพของขนาดคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ เป็นต้น จะถือว่าคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายประเภทเดียวกัน

4.2.2 ความหมายที่ประกอบใช้ร่วมกันแล้วเกิดเป็นความหมายในมิติใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย

4.2.2.1 ความหมายระบุเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยจะตัดสินความหมายจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาประกอบใช้ร่วมกัน มีความหมายของการซ้อนคำที่ผู้เขียนศัลยาจารึกต้องการระบุชุดการซ้อนคำนั้น ๆ ว่ามีความเฉพาะเจาะจงถึงสิ่งใดบ้าง โดยไม่ได้มีความหมายกล่าวรวมสิ่งอื่น ๆ จะถือว่าคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายระบุเฉพาะ

4.2.2.2 ความหมายโดยรวมที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งผู้วิจัยจะตัดสินความหมายจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำ ขึ้นไป มาประกอบใช้ร่วมกัน มีความหมายในลักษณะโดยรวม เป็นการกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เป็นการกล่าวถึงเครือญาติ อาวุธ การทำลาย เป็นต้นจะถือว่าคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายโดยรวมที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4.2.2.3 ความหมายเชิงอุปลักษณ์ซึ่งผู้วิจัยจะตัดสินความหมายจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาประกอบใช้ร่วมกัน มีความหมายในลักษณะการเปรียบเทียบ แอบแฝง ซึ่งจะต้องมีการตีความอีกทอดหนึ่งจะถือว่าคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายเชิงอุปลักษณ์ โดยผู้วิจัยจะอิงความหมายจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน โดยบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล และนภาพร พิมพัวร์เมธากุล (2545) และสารานุกรมภาษาไทย-อังกฤษ โดยปรีชา พิณทอง (2532) เป็นเกณฑ์ตัดสิน ถ้าเป็นคำที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมทั้งสามฉบับ ผู้วิจัยจะสืบค้นในพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานออนไลน์ โดยอีสานร้อยแปด และผู้วิจัยจะใช้นิยามความหมายที่ปรากฏในเอกสาร และถ้าไม่ปรากฏทั้งในพจนานุกรม สารานุกรม ในเอกสาร ผู้วิจัยจะตัดสินด้วยการพิจารณาบริบทเนื้อหาในเอกสารและสอบถามคนในท้องถิ่นจำนวน 3 คน ซึ่งผู้บอกภาษาทั้ง 3 คน มีคุณสมบัติดังนี้

1) ผู้บอกภาษาต้องมีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป เนื่องจากผู้บอกภาษาในวัยนี้เป็นผู้ที่ยังคงรักษาลักษณะดั้งเดิมของภาษา

2) ผู้บอกภาษาต้องเป็นคนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นมาแต่เกิด ไม่เคยอพยพโยกย้ายและคู่สมรสต้องเป็นคนท้องถิ่นนั้น

3) ผู้บอกภาษาต้องพูดภาษาอีสาน ซึ่งเป็นภาษาไทยถิ่นอีสานในชีวิตประจำวัน และสามารถพูดได้ชัดเจน

4.3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการนำเสนอ ดังนี้

4.3.1 ผู้วิจัยจะนำเสนอภาษาที่มีการปริวรรต และถอดข้อมูลเป็นภาษาไทยมาตรฐาน โดยมีการเพิ่มวงเล็บ ในข้อความที่ถอดข้อมูลเป็นภาษาไทยมาตรฐาน พร้อมยกตัวอย่างประกอบ เช่น วิชาปตฺติสังขละนะ (ริจนา + ปฏิสังขรณ์) ดังตัวอย่าง...

4.3.2 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยยกตัวอย่างการซ้อนคำที่พบ ประกอบ ตัวอย่างข้อความในศิลาจารึกอีสานที่มีการปริวรรต พร้อมการถอดข้อความในศิลาจารึกอีสานเป็นภาษาไทยมาตรฐาน

4.3.3 ผู้วิจัยจะอธิบายผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ มีการอธิบายคุณลักษณะ ความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน และมีการเปรียบเทียบกับคำซ้อนในปัจจุบัน เพื่อให้เข้าใจ ความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสานชัดเจนมากขึ้น

4.4 ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยข้อเสนอแนะ และองค์ความรู้ที่ได้รับ

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสานในด้านคุณลักษณะ ทางความหมายเรียบร้อยแล้วนั้น ผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัยในแต่ละประเด็น จากนั้นจะอภิปราย ผลการวิจัย โดยจะอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการวิจัย หรืออาจเป็นประเด็นเพิ่มเติม ที่มีความน่าสนใจ พร้อมเสนอแนะประเด็นที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

5. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน ในด้านคุณลักษณะของการซ้อนคำสามารถ นำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 ความหมายที่เกิดจากคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกัน

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในศิลาจารึกอีสาน พบว่าความหมายของการซ้อนคำที่ เกิดจากคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้น มี 3 ลักษณะ คือ ความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และ ความหมายประเภทเดียวกัน สามารถแสดงผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1 ความหมายเหมือนกัน หมายถึงการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาประกอบใช้ร่วมกัน ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน แม้ว่าคำแปลความหมายของแต่ละคำยังไม่เหมือนกันทีเดียว คำที่นำมา ซ้อนกันในลักษณะนี้แต่ละหน่วยอาจจะแปลความหมายซึ่งกันและกันได้ ซึ่งมีลักษณะร่วมของ ความหมายหลักที่เหมือนกัน จะถือว่าคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายเหมือนกัน จาก การวิเคราะห์การซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน พบลักษณะความหมายของการซ้อนคำที่เหมือนกัน ทั้งหมด 40 ชุดการซ้อนคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) เขตแดน (เขต + แดน) ดังตัวอย่างประโยค

“...กานบพิตรเจ้าหาจ้อพายใน...พิชขหม้าพวยยตานหวานสมอันมี ในเขตแดนฝูงนี้...”

(ศิลาจารึกวัดศรีคูเมือง : บรรทัดที่ 12)

“...การบพิตรเจ้าหากจ้อบอก ภายใ...พิชขหม้าพวยยตาลหวานสมอันมีในเขตแดน ฝูงนี้...”

จากตัวอย่างที่ 1 ศิลาจารึกวัดศรีคุณเมือง : บรรทัดที่ 12 คำว่า เขต หมายถึง (น.) แดนที่กำหนดขีดคั่นไว้ เช่น เขตป่า เขตบ้าน คำว่า แดน หมายถึง (น.) เขต, พื้นที่ที่กำหนดไว้โดยตรงหรือโดยหมายรั้งกัน เช่นชายแดน ล้าแดน ซึ่งทั้งสองคำมีความหมายหลักที่เหมือนกัน คือ พื้นที่ที่กำหนดไว้เพื่อบ่งบอกสภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จึงเป็นการซ้อนแบบความหมายเหมือนกัน

2) บติมบแถม (บ + ต้ม + บ + แถม) ดังตัวอย่างประโยค

“...เขตแดนไร่นาอันกับอารามที่นี้แต่ก่อนสิ่งใดพระองค์ก็ประสิทธิ์ไว้ดังเก่า ปริดบมล้าง**บติมบแถม**...”

(จารึกวัดศรีบุญเรือง : บรรทัดที่ 5-6)

“...เขตแดนไร่นาอันกับอารามที่นี้แต่ก่อนสิ่งใดพระองค์ก็ประสิทธิ์ไว้ดังเก่า ปริดบมล้าง**บติมบแถม**...”

จากตัวอย่างที่ 2 จารึกวัดศรีบุญเรือง : บรรทัดที่ 5-6 คำว่า บ หมายถึง (ว.) ไม่ คำว่า ต้ม หมายถึง (ก.) เพิ่ม, เติม, แถม คำว่า แถม หมายถึง (ก.) เติมให้, เพิ่มให้ เมื่อนำคำว่า บ มาเติมหน้าคำในตำแหน่งที่ 1 และ ตำแหน่งที่ 3 ในลักษณะการซ้ำคำ ซึ่งทั้งสองคำมีความหมายหลักที่เหมือนกัน คือ กิริยาอาการไม่เพิ่มหรือเติม จึงเป็นการซ้อนแบบความหมายเหมือนกัน

3) คุบาอาจาน (ครู + บา + อาจารย์) ดังตัวอย่างประโยค

“...มหาลาชะคุคำพีละป็นยามีใจใสศรัทธาสางพะเงาอง(ทอง)หมื่นไว้กับสาดหนาซี้ไทรอดพ้มปุยาตานายพีอายนองชายพีอายนองยง**คุบาอาจาน**ทุกตนคนกัขาเทิน...”

(จารึกฐานพระพุทธรูปวัดศรีชมชื่น : บรรทัดที่ 3-5)

“...มหาราชครูคัมภีร์ปัญญา มีใจใสศรัทธาสางพะเงาองค(ทอง)หมื่นไว้กับศาสนา ขอให้รอดพ้อมแม่ปุยาตานายพีอายนองชายพีอายนองยง**คุบาอาจารย์**ทุกคนกัขาเทิน...”

จากตัวอย่างที่ 3 คำว่า ครู หมายถึง (น.) ผู้สั่งสอนศิษย์ คำว่า บา หมายถึง (น.) ผู้สั่งสอนศิษย์ เลื่อมใส คำว่า อาจารย์ หมายถึง (ก.) ผู้สั่งสอนวิชาความรู้ ซึ่งจากที่ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อความจากประโยคข้างต้น ซึ่งทั้งสามคำมีความหมายหลักที่เหมือนกัน คือ ผู้อบรม สั่งสอนให้ความรู้แก่ลูกศิษย์ จึงเป็นการซ้อนแบบความหมายเหมือนกัน

5.1.2 ความหมายคล้ายคลึงกัน หมายถึง การนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาประกอบใช้ร่วมกัน ซึ่งคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะใกล้เคียง คล้ายคลึงหรือร่วมกันมากพอที่จะจัดเข้าร่วมเป็นกลุ่มเดียวกันได้ จะถือว่าคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้นมีความหมายคล้ายคลึงกัน ซึ่งจากการวิเคราะห์ศิลาจารึกอีสาน พบความหมายของการซ้อนคำที่มีความคล้ายคลึงกันทั้งหมด 20 ชุดการซ้อนคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4) บาปกรรม (บาป + กรรม) ดังตัวอย่างประโยค

“...เอาไปไ้ตมาเหนือที่ไ้กัคตีให้ขาดทานวตุถุแห่งเราให้มันผู้นั้นไ้ไปใหม่ในอบลายทัง 4 แม่นวาพุรพุทธเจาเกิทมาคู้เมตหีนเมตช่ายกัช้อยาไ้พจนจาอปปายทัง 4 ทวย**บาปกรรม**อันไ้ทมกลางทานวตุถุแห่งเราน...”

(ศิลาจารึกวัดชัยอาราม (ขก.9) : บรรทัดที่ 21-22)

“...เอาไปไ้ตมาเหนือที่ไ้กัคตีให้ขาดทานวตุถุแห่งเราให้มันผู้นั้นไ้ไปใหม่ในอบายทัง 4 แม่นว่าพุรพุทธเจาเกิทมาคู้เมตหีนเมตช่ายกัช้อยาไ้พจนจาอปปายทัง 4 ด่วย**บาปกรรม**อันไ้ทมกลางทานวตุถุแห่งเรา...”

จากตัวอย่างที่ 4 ศิลาจารึกวัดชัยอาราม (ขก.9) : บรรทัดที่ 21-22 คำว่า บาป หมายถึง (น.) ความชั่ว, ความมัวหมอง คำว่า กรรม หมายถึง (น.) การกระทำที่ส่งผลร้ายมาซึ่งปัจจุบัน หรือซึ่งจะส่งผลร้ายไปในอนาคต เช่น บัดนี้กรรมตามมาแล้ว ระวังกรรมจะตามทันนะ ซึ่งทั้ง 2 คำมีความหมายเกี่ยวเนื่องร่วมกันอยู่คือ สิ่งที่ไม่ดี การกระทำที่ไม่ดี จึงเป็นการซ้อนแบบความหมายคล้ายคลึงกัน

5) มักใคร่ (มัก + ใคร่) ดังตัวอย่างประโยค

“...นางสีมิจึงแจจอตในทานใจชื่นบานบ่ขาดนำ(ยัง)ปลงจยยะชาทเงินดิมี่ซังสิบ 5 ตำลึงมีสิริสองลายยืนไวแลวจึงนำมามีปสุสาทศรัทธาแจจอตมักใคร่ไต้ยังยอดนิพพาน...”

(จารึกวัดใต้เทิง 1. : บรรทัดที่ 20-21)

“...นางสีมิจึงแจจอตในทานใจชื่นบานบ่ขาด นำยังปลงจยชาติ เงินดิมี่ซัง 15 ตำลึง มีสิริสองหล้ายืนไว้แล้ว จึงนำมามีปราสาทศรัทธาแจจอตมักใคร่ไต้ยังยอดนิพพาน...”

จากตัวอย่างที่ 5 จารึกวัดใต้เทิง 1. : บรรทัดที่ 20-21 คำว่า มัก หมายถึง (ก.) ชอบ, พอใจ เช่น เลือกที่รักมักที่ซัง คำว่า ใคร่ หมายถึง (ก.) อยาก, ต้องการ, ปราถนา, ใฝ่ โดยทั้ง 2 คำมีความหมายเกี่ยวเนื่องร่วมกันอยู่คือ ความรู้สึกพอใจอยากได้มาครอบครอง จึงเป็นการซ้อนแบบความหมายคล้ายคลึงกัน

6) โลกตัณหา (โลก + ตัณหา) ดังตัวอย่างประโยค

“...ผู้ใดปรกอบด้วยโลกตัณหาแลมล้างอาชญากถอนไรนาพีชเขตแดนข้อยแก้วทั้ง 3 ผู้นี้ใหม่มันนไ้ไปห้วงทุกขในอบายทั้ง 4...”

(จารึกวัดมุจลินทอาราม 1 (ขก.8) : บรรทัดที่ 10-12)

“...ผู้ใดประกอบด้วยโลกตัณหาแลมล้างอาชญากถอนไรนาพีชเขตแดนข้อยแก้วทั้ง 3 ผู้นี้ให้มันนไ้ไ้ไปห้วงทุกขในอบายทั้ง 4...”

จากตัวอย่างที่ 6 จารึกวัดมุจลินทอาราม 1 (ขก.8) : บรรทัดที่ 10-12 คำว่า โลก หมายถึง (น.) ความอยากได้ไม่รู้จักพอ คำว่า ตัณหา หมายถึง (น.) ความทะยานอยาก, โดยทั่วไปใช้หมายถึงความใคร่ในกาม ซึ่งทั้ง 2 คำมีความหมายเกี่ยวเนื่องร่วมกันอยู่คือ ความอยาก จึงเป็นการซ้อนแบบความหมายคล้ายคลึงกัน

5.1.3 ความหมายประเภทเดียวกัน หมายถึงความหมายของการซ้อนคำที่เกิดจากการประกอบคำที่ใช้ร่วมกัน 2 คำขึ้นไป มีความหมายจัดอยู่ในกลุ่มสมาชิกเดียวกัน เช่น เป็นการกล่าวถึงตำแหน่งการงาน สมาชิกในครอบครัว สถานภาพทางสังคม กริยาอาการ สภาพของขนาดคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ เป็นต้น ซึ่งจากการวิเคราะห์ศิลาจารึกอีสาน พบความหมายของการซ้อนคำที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายจัดอยู่ในประเภทเดียวกันทั้งหมด 20 ชุดการซ้อนคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

7) เสนาอำมาต (เสนา + อมาตย์) ดังตัวอย่างประโยค

“...เสนาอำมาตสี่บรอยนอไนหยังมวรพายไนมีหัวคูปุทธาแลเจาชาทานแกวแลเจาชาปร(นาย)เจาชาสาแลเจาชายาแลเจาชาสิททาเจ้าโสมเทศพุทธานแลสงฆจวณนี้ซุพรองพอมกันไทปักไวยังปุรสาสสนา...”

(จารึกวัดไตรภูมิ : บรรทัดที่ 6-9)

“...เสนาอำมาตย์สี่บริวารน้อยใหญ่ทั้งมวลภายในมีหัวครุฑพักษา แลเจ้าชาดอันแก้ว แลเจ้าชาปะ (นาย) เจ้าชาสา แลเจ้าชายนี แลเจ้าชายสิทธา เจ้าสมเด็จจุฑาทธา แลสงฆ์จิวเณรชูประองค์พร้อมกันปักไว้อย่างพระศาสนา...”

จากตัวอย่างที่ 7 จารึกวัดไตรภูมิ : บรรทัดที่ 6-9 เมื่อวิเคราะห์ความหมายที่ปรากฏในประโยคพบว่า คำว่า เสนา หมายถึง ข้าราชการฝ่ายทหาร คำว่า อมาตย์ หมายถึง อำมาตย์, ข้าราชการ, ลูกขุน, ขุนนาง ซึ่งทั้ง 2 คำมีความหมายเกี่ยวเนื่องร่วมกันอยู่ ดังนั้นความหมายจึงจัดอยู่ในประเภทเดียวกันคือการกล่าวถึง “ข้าราชการในราชสำนัก”

8) ลูเมย์ (ลูก + เมีย) ดังตัวอย่างในประโยค

“...หมีรูปนารีลูเมย์พอมกันสำริทธิไมตรีรักแพงกบมหาอามาตย์ฝ่ายกรุงศรีอยุธยา...”

(จารึกพระธาตุศรีสองรัก : บรรทัดที่ 18)

“...หมีรูปนารีลูเมย์พอมกันสัมฤทธิ์ไมตรีรักแพง กบมหาอามาตย์ฝ่ายกรุงศรีอยุธยา...”

จากตัวอย่างที่ 8 จารึกพระธาตุศรีสองรัก : บรรทัดที่ 18 เมื่อวิเคราะห์ความหมายที่ปรากฏในประโยคพบว่า คำว่า “ลูเมย์” เกิดจากการประกอบใช้ร่วมกันของคำว่า ลูก และ เมีย จัดอยู่ในกลุ่มความหมายประเภทเดียวกันคือ “สมาชิกในครอบครัว”

9) สงฆจวณน (สงฆ์ + จิว + เณร) ดังตัวอย่างในประโยค

“...แลสงฆจวณนชูประองค์พร้อมกันปักไว้อย่างพระศาสนาในนี้ชื่อว่า สิริสุนนมหาอาราม...”

(จารึกวัดไตรภูมิ 1. : บรรทัดที่ 9)

“...แลสงฆ์จิวเณรชูประองค์พร้อมกันปักไว้อย่างพระศาสนาในนี้ชื่อว่า สิริสุนนมหาอาราม...”

จากตัวอย่างที่ 9 จารึกวัดไตรภูมิ 1. : บรรทัดที่ 9 เมื่อวิเคราะห์ความหมายที่ปรากฏในประโยคพบว่า คำว่า “สงฆจวณน” เกิดจากการประกอบใช้ร่วมกันของคำว่า สงฆ์ และ จิว และ เณร คำว่า สงฆ์ หมายถึง ภิกษุ คำว่า จิว หมายถึง สามเณร คำว่า เณร หมายถึง สามเณร จัดอยู่ในกลุ่มความหมายประเภทเดียวกันคือ “นักบวชชายในพระพุทธศาสนา”

5.2 ความหมายที่ประกอบใช้ร่วมกันแล้วเกิดเป็นความหมายในมิติใหม่

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในศิลาจารึกอีสาน พบว่าความหมายของการซ้อนคำในลักษณะความหมายที่ประกอบใช้ร่วมกันแล้วเกิดเป็นความหมายในมิติใหม่ มี 3 ลักษณะ คือ ความหมายระบุเฉพาะ ความหมายโดยรวมที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และความหมายเชิงอุปลักษณ์ สามารถแสดงผลการศึกษาได้ดังนี้

5.2.1 ความหมายระบุเฉพาะ หมายถึงการซ้อนคำที่เกิดจากการประกอบคำที่ใช้ร่วมกัน 2 คำขึ้นไป มีความหมายของการซ้อนคำที่ผู้เขียนศิลาจารึกต้องการระบุเฉพาะเจาะจงของชุดการซ้อนคำนั้น ๆ ว่ามีความหมายเฉพาะ เจาะจงถึงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยที่ไม่ได้รวมกลุ่มอื่น ซึ่งจากการวิเคราะห์ศิลาจารึกอีสาน พบความหมายระบุเฉพาะ ทั้งหมด 8 ชุดการซ้อนคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

10) พี่เอียนองยงน้องชายอุปปาสกอุปปาสี (กา) (พี่เอื้อย + น้องหญิง + น้องชาย + อุปาสก + อุปาสิกา) ดังตัวอย่างในประโยค

“...พี่เอียนองยงน้องชายอุปปาสกอุปปาสี (กา) หลังพอมกันมีสหสาางพุทธรูป (เงาอง) นี้ไว้กับสาทสนนา...”

(จารึกฐานพระพุทธรูปวัดกุ่มภประดิษฐ์ : บรรทัดที่ 3)

“...พีเอื้อยน้องหญิงน้องชายอุบาสกอุบาสิกา ทั้งหลาย พร้อมกันมีศรัทธาสร้างพุทธรูปเจ้าองค์นี้ไว้กับศาสนา...”

จากตัวอย่างที่ 10 จารึกฐานพระพุทธรูปวัดกุ่มภประดิษฐ์ : บรรทัดที่ 3 มีการระบุเฉพาะความหมายของบุคคลที่สร้างพุทธรูปเจ้าองค์นี้ ประกอบไปด้วย พีเอื้อยน้องหญิงน้องชายอุบาสกอุบาสิกา (กา) (พีเอื้อย, น้องหญิง, น้องชาย, อุบาสก, อุบาสิกา) โดยที่ไม่ได้รวมถึงประชาชนกลุ่มอื่น ๆ

11) ข้าวตอกดอกไม้เผ็งเทียน (ข้าวตอก + ดอกไม้ + เผ็ง + เทียน) ดังตัวอย่างประโยค

“...มีเขตอกดอกไม้เผ็งเทียนคารวแก่แก้วทั้ง3แล้วไหเอาออกมาพิจารณาตามคองเมือง...”

(จารึกวัดมัจฉินทอาราม ด้านที่ 2 :บรรทัดที่ 5-7)

“...มีข้าวตอกดอกไม้เผ็งเทียนคารวะแก่แก้วทั้ง 3 แล้วไหเอาออกมาพิจารณาตามคองเมือง...”

จากตัวอย่างที่ 11 จารึกวัดมัจฉินทอาราม ด้านที่ 2 : บรรทัดที่ 5-7 มีการระบุเฉพาะความหมายของเครื่องสักการบูชาของไทยในการที่จะใช้คารวะแก่แก้วทั้ง 3 ซึ่งประกอบไปด้วย เขตอกดอกไม้เผ็งเทียน (ข้าวตอก, ดอกไม้, เผ็ง, เทียน) โดยไม่ได้รวมเครื่องสักการะประเภทอื่น ๆ

12) นิทานตำนานสีลาแลก (นิทาน + ตำนาน + สีลาแลก) ดังตัวอย่างประโยค

“...นมามิรตตนเตยยัสพพิทธิสวสสตีจักลาวนิทานตำนานสีลาแลกพิรยารมมิกราท...”

(จารึกพระธาตุศรีสองรัก : บรรทัดที่ 3-4)

“...นมามิรตตนเตยยัสพพิทธิสวสสตีจักลาวนิทานตำนานสีลาแลกพิรยารมมิกราท...”

จากตัวอย่างที่ 12 จารึกพระธาตุศรีสองรัก : บรรทัดที่ 3-4 มีการระบุเฉพาะความหมายของประวัติพระยารมมิกราท โดยผู้เขียนได้ระบุว่ามีการบันทึกประวัติของพระยารมมิกราทในรูปแบบใดบ้าง ซึ่งประกอบไปด้วย นิทานตำนานสีลาแลก (นิทาน, ตำนาน, สีลาจารึก) โดยไม่ได้รวมการบันทึกเรื่องราวด้วยวิธีอื่น ๆ

5.2.2 ความหมายโดยรวมที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หมายถึง การซ้อนคำที่มีการประกอบใช้ร่วมกันของคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มีความหมายในลักษณะโดยรวม เป็นการกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เป็นการกล่าวถึงเครือญาติ อาวุธ การทำลาย เป็นต้น ซึ่งจากการวิเคราะห์ศิลาจารึกอีสาน พบความหมายโดยรวมที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งหมด 32 ชุดการซ้อนคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

13) อยามลางอยาริทยาลอทยาลอทยากูอยากวร (อย่า + มลั้ง + อย่า + ริด + อย่า + ถอด + อย่า + ถอน + อย่า + กุ + อย่า + กวน) ดังตัวอย่างประโยค

“...ทาวมาลुरुชุมมาไหมอยามลางอยาริทยาลอทยาลอทยากูอยากวรผู้ใ้ใจปรกอบทวยเลากตตณหาแลมลางริทยาลอทยาลอคนชุนนี้หนีจาสาทสนาที่นี้...”

(ศิลาจารึกวัดวิชัยอาราม (ขก.9) : บรรทัดที่ 20-21)

“...ท้าวมาลुरुชุนมาไหมอยามลั้งอยาริทยาลอทยาลอทยากูอยากวร ผู้ใ้ใจปรกอบทวยเลากตตณหาแลมลั้งริทยาลอทยาลอคนชุนนี้หนีจากศาสนา...”

จากตัวอย่างที่ 13 ศิลาจารึกวัดวิชัยอาราม (ขก.9) : บรรทัดที่ 20-21 ชุดการซ้อนคำว่า “อยามลางอยาริทยาลอทยาลอทยากูอยากวร” (อยามลั้งอยาริทยาลอทยาลอทยากูอยากวร) เป็นการกล่าวถึงกิริยาอาการในลักษณะโดยรวม คือกล่าวถึง “ห้ามทำลาย” โดยมีคำว่า “อย่า” มาซ้ำคำเพื่อให้ความหมายชัดเจนมากขึ้น

14) นมัสกานไหวสั๊กกะบูชา (นมัสการ + ไหว้ + สักการะ + บูชา) ดังตัวอย่างประโยค

“...สมเด็จพระเพณั้เจ้าเล้าไห้สงพระพิมใส่ไว้มี 2 พัน 6 รอยปลาย 2 พระองเพือไห้เพนั้ที่นมั้ศกานไหว
สักกละบูชาหิตะหิตา...”

(จารีกหอพระแก้ว ด้านที่ 1 : บรรทัดที่ 11-12)

“...สมเด็จพระเพนั้เจ้าเล้าไห้สร้างพระพิมใส่ไว้มี 2 พัน 6 ร้อยปลาย 2 พระองค์ เพือไห้เพนั้ที่นมั้ศการ
ไหว้สักการะบูชาหิตะหิตา”

จากตัวอย่างที่ 14 จารีกหอพระแก้ว ด้านที่ 1 : บรรทัดที่ 11-12 ชุดการซ้อนคำว่า “นมั้ศ
กานไหว้สักกละบูชา” (นมั้ศการไหว้สักการะบูชา) เป็นการกล่าวถึงกิริยาอาการโดยรวมคือกล่าวถึง “การ
แสดงความเคารพ” ต่อหิตะหิตา

15) ภริยาบุตติตนาตตพณั้ธวังษา (ภริยา + บุตร + ธิดา + นั้ดดา + พันธุ์ + วงศา) ดัง
ตัวอย่างประโยค

“...กอบกับั้ภริยาบุตติตนาตตพณั้ธวังษาท้าวพระยาแสนขุนหมื่นชมชื่นพอมเมธาณาเหลมมใส่ในศุรพุท
ธเจ้า...”

(จารีกวัดศรีคุณเมือง : บรรทัดที่ 7-8)

“...กอบกับั้ทั้งภริยาบุตติตนาตตพณั้ธวังศา ท้าวพระยาแสนขุนหมื่นชมชื่นพร้อมโมทนาเลื่อมใสในคุณ
พระพุทเจ้า”

จากตัวอย่างที่ 15 จารีกวัดศรีคุณเมือง : บรรทัดที่ 7-8 ชุดการซ้อนคำว่า “ภริยาบุตติต
ตพณั้ธวังษา” (ภริยาบุตติตนาตตพณั้ธวังศา) เป็นการกล่าวถึงบุคคลที่ได้สร้างหินพระพุทธรูปองค์
หนึ่งซึ่งมีความหมายในลักษณะองค์รวมคือกล่าวถึง “วงศาคณาญาติหรือคำเรียกญาติ”

5.2.3 ความหมายเชิงอุปลักษณ์ หมายถึง การซ้อนคำที่มีการประกอบใช้ร่วมกันของคำตั้งแต่ 2
คำขึ้นไป มีความหมายในลักษณะการเปรียบเทียบ แอบแฝง ซึ่งจะต้องมีการตีความอีกทอดหนึ่ง จากการ
วิเคราะห์ศิลาจารึกอีสาน พบความหมายในลักษณะความหมายเชิงอุปลักษณ์ ทั้งหมด 6 ชุดการซ้อนคำ
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

16) กีนบานกีนเมิง (กิน + บ้าน + กิน + เมือง) ดังตัวอย่างประโยค

“...พระยาตนไ้ตมากีนบานกีนเมิงที่นั้บใช้เวียกบ้านการเมืองแก่ข้าฝุงโอกาสฝุงนี้ไ้ชื่อ ว่าคบบ...”

(จารีกวัดป่าใหญ่ 2. : บรรทัดที่ 14-15)

“...พระยาตนไ้ตมากีนบ้านกีนเมืองที่นั้บใช้เวียกบ้านการเมืองแก่ข้าฝุงโอกาสฝุงนี้ไ้ชื่อ ว่าคบบ...”

จากตัวอย่างที่ 16 จารีกวัดป่าใหญ่ 2. : บรรทัดที่ 14-15) คำว่า “กินบานกีนเมิง” เป็น
โครงสร้างการซ้อนคำในลักษณะซ้ำคำตำแหน่งที่ 1 และตำแหน่งที่ 3 คือคำว่า “กิน” เมื่อนำคำมา
ประกอบใช้ร่วมกัน จึงเป็น “กินบ้านกีนเมือง” ซึ่งเป็นการซ้อนคำที่มีความหมายเชิงอุปลักษณ์ เนื่องจาก
คำว่า กีน หมายถึง เคี้ยว, รับประทาน คำว่า บ้าน และ เมือง หมายถึง ที่อยู่อาศัย เขตแดนที่มีมนุษย์อาศัยอยู่
เมื่อนำคำว่า “กิน” มาใช้ร่วมกับคำว่า “บ้าน” และ “เมือง” จึงมีความหมายในลักษณะเชิงอำนาจ การ
ครอบครอง ซึ่งในประโยคมีความหมายถึง การครองเมือง ปกครองบ้านเมือง

17) เมตหิณเมตหิชาย (เม็ด + หิน + เม็ด + ทราย) ดังตัวอย่างประโยค

“...แมนวาพุทพุธเจ้าเกิทมาคูนเมตหิณเมตหิชายก็ทือยาไห้พณั้จอาปายทัง 4 ทวยบาปกมมอนไ้ตมलग
ทานวตุถุแหงเรนนี้...”

(ศิลาจารีกวัดวิชัยอาราม (ขก.9) : บรรทัดที่ 21-23)

“...แม้ว่าพระพุทธเจ้าเกิดมาคู่เม็ดหินเม็ดทรายก็ต่ออย่าให้พ้นจากอบายทั้ง 4 ด้วยบาปกรรมอันได้มล้างทานวัตถุแห่งเรานั้น”

จากตัวอย่างที่ 17 ศิลาจารึกวัดวิชัยอาราม (ขก.9) : บรรทัดที่ 21-23 คำว่า “เม็ดหินเม็ดทราย” เป็นโครงสร้างการซ้อนคำในลักษณะซ้ำคำตำแหน่งที่ 1 และตำแหน่งที่ 3 คือคำว่า “เม็ด” เมื่อนำคำมาประกอบใช้ร่วมกัน จึงเป็น “เม็ดหินเม็ดทราย” ซึ่งเป็นการซ้อนคำที่มีความหมายเชิงอุปลักษณ์ เนื่องจากคำว่า หิน และ ทราย ต่างมีคุณสมบัติในเรื่องความแข็ง ความหนา และความหยาบ และในเรื่องจำนวนเป็นวัตถุที่มีจำนวนมาก ไม่สามารถนับกะเกณฑ์ได้ว่าในโลกนี้มีจำนวนเม็ดหินเม็ดทรายเท่าใด จึงถูกนำมาใช้ในความหมายเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งในประโยคมีความหมายถึง ระยะเวลายาวนานที่หาที่สิ้นสุดไม่ได้ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบว่าถึงแม้พระพุทธเจ้าจะเกิดมาคู่เม็ดหินเม็ดทรายอีกก็ภพก็ชาติ ก็ขอให้คนที่ทำความผิดได้ชดใช้กรรมในอบายทั้ง 4 ทุกภพทุกชาติเช่นเดียวกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 ความหมายที่เกิดจากคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันนั้น พบว่า ความหมายเหมือนกันพบมากที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุที่พบลักษณะดังกล่าวนี้มากที่สุดเนื่องจาก คำหนึ่งคำอาจมีความหมายได้หลายแบบ การนำคำมาประกอบใช้ร่วมกันและมีความสัมพันธ์ทางความหมายที่เหมือนกัน จะทำให้ความหมายชัดเจนมากขึ้นส่งผลให้การสื่อสารไม่เกิดความคลาดเคลื่อน

6.2 ความหมายที่ประกอบใช้ร่วมกันแล้วเกิดเป็นความหมายในมิติใหม่พบว่า ความหมายโดยรวมที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งพบมากที่สุด ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าความหมายในลักษณะนี้ผู้วิจัยไม่พบเห็นว่ามีการใช้หรือปรากฏในภาษาสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุที่พบลักษณะดังกล่าวมากที่สุดนั้นเนื่องจาก ในสมัยนั้นอาจจะไม่มีคำศัพท์ที่จะสามารถใช้แทนความหมายในขณะนั้นได้ จึงจำเป็นต้องใช้คำนามหลายคำมาประกอบใช้ร่วมกัน รวมไปถึงใช้คำกริยาหลายคำมาประกอบใช้ร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นกริยาเรียง โดยความสัมพันธ์ทางความหมายของแต่ละคำเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อไปปรากฏในประโยค ผู้วิจัยจึงสังเกตว่าสามารถนำคำเหล่านั้นมาจัดหมวดหมู่ความหมายในลักษณะโดยรวมที่กล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อความชัดเจนของความหมายได้ แม้กระทั่งในภาษาไทยกลางในสมัยก่อนก็ปรากฏการนำคำมาประกอบใช้ร่วมกันหลาย ๆ คำ และในอนาคตก็มีการจัดกลุ่มความหมายขึ้น เช่นคำว่า “ปู้ย่าต่ายาย ลุงป้าน้าอาอาว” มีความหมาย หมายถึงคำเรียกญาติ , “ตั้งดาบเขนเสโลโตมรป็นไฟหน้าไม้ธนูหอกทวน” มีความหมาย หมายถึง อาวุธ เป็นต้น

6.3 จากที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในศิลาจารึกอีสาน ทำให้เห็นว่าการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสานมีโครงสร้างที่มีหลายรูปแบบซ้อนกัน ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างการซ้อนคำในลักษณะจำนวนคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกัน โครงสร้างการซ้ำคำ และโครงสร้างการสัมผัส ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า คำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันเป็นการซ้อนคำที่มีหลายรูปแบบนั้น มีลักษณะความหมายของแต่ละชุดที่ไม่สัมพันธ์กัน เช่น “ท้าวมาลุนขุนมาใหม่อย่าถกอย่าถอนเขตแดนไรนา (ท้าวมาลุนขุนมาใหม่อย่าถกอย่าถอนเขตแดนไรนา)” ซึ่งมีทั้งโครงสร้างการสัมผัส คือ “ท้าวมาลุนขุนมาใหม่” สัมผัสพยางค์ที่ 3 และพยางค์ที่ 4 คำว่า โครงสร้างการซ้ำคำ คือ “อย่าถกอย่าถอน” ซ้ำคำที่ตำแหน่งที่ 1 และตำแหน่งที่ 3 และโครงสร้าง

จำนวนคำที่นำมาประกอบใช้ร่วมกันเป็นคำเดี่ยว 4 คำ คือ “เขตแดนไร่นา” ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจมาจากผู้เขียนศิลาจารึกมีลีลาการใช้ภาษาที่แสดงถึงศิลปะการใช้ภาษาที่สูงมาก รวมไปถึงผู้เขียนศิลาจารึกอาจจะต้องการให้ความหมายของเหตุการณ์ที่ปรากฏในศิลาจารึกเวลานั้นชัดเจนมากขึ้นจึงมีการนำคำหลายคำมาประกอบใช้ร่วมกันกลายเป็นการซ้อนคำที่มีหลายรูปแบบเรียงซ้อนกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า สามารถนำระเบียบวิธีวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการวิเคราะห์คุณลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำ ไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ จะทำให้เข้าใจความหมายของการซ้อนคำได้อย่างชัดเจน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า นอกจากการศึกษาคุณลักษณะทางความหมายของการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสาน ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาด้านโครงสร้าง ด้านหน้าที่ ทั้งหน้าที่ด้านไวยากรณ์ หน้าที่ด้านการใช้ หน้าที่ด้านสังคมและวัฒนธรรม จะทำให้เข้าใจลักษณะการซ้อนคำในศิลาจารึกอีสานชัดเจนมากขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาคำซ้อนคำในภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ภาษาถิ่นไทยเหนือ ภาษาถิ่นไทยใต้ และภาษาตระกูลไทอื่น ๆ ที่อยู่ในประเทศไทยและนอกประเทศไทย ว่ามีประเด็นใดที่เหมือนหรือแตกต่างกัน จะทำให้นักวิจัยมีความชัดเจนและหลากหลายมากขึ้น

8. บรรณานุกรม

- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2526). คำซ้อนในภาษาไทยสมัยสุโขทัย. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 6(1-2). 59-81.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2526). คำซ้อนในภาษาไทยสมัยอยุธยา. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 7(1). 75-121.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2530). การสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดุขฎิพร ขำนิโรศานต์. (2528). การซ้อนคำในกฎหมายตราสามดวง. วารสารภาษาและวรรณคดีไทย. 2(2). 24-32.
- ธวัช ปุณโณทก. (2530). ศิลาจารึกอีสาน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บรรจบ พันธุมธธา. (2549). ลักษณะภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญเกิด พิมพ์วรรณธาดา และนภาพร พิมพ์วรรณธาดา. (2545). พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน. ขอนแก่น: คลังนาวิทยา.
- เบ็ญจมาศ บางอัน. (2529). การสร้างคำในสมัยอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เบญจวรรณ ตานนท์. (2542). **การศึกษาเปรียบเทียบคำซ้อนภาษาไทยกลางและภาษาอีสาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีชา พิณทอง. (2532). **สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ**. อุบลราชธานี : ศิริธรรม.
- เพียรศิริ วงศ์วิภาณันท์. (2531). คำซ้อนในภาษาไทยตอนที่ 1: ลักษณะพิเศษของคำซ้อน. **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย**. 5(3). 48-58.
- รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์. (2516). **คำซ้อนในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ราตรี ธีนวารช. (2534). **การศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลินดา วิชาตากุล. (2528). **การสร้างคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริวรรณ กาญจนโหติ. (2532). **การสร้างคำในศิลาจารึก พ.ศ. 2073 – พ.ศ. 2466**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุปราณี ธีระวัฒนสุข. (2541). **วิวัฒนาการคำซ้อนของภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวารี เจียนโพธิ์. (2537). **คำซ้อนในภาษาถิ่นอีสาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการ
เรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชายโสธร เขต 1*

PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
THE LEARNING MANAGEMENT EFFICIENCY OF TEACHERS IN
EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER YASOTHON PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

สุพจน์ สุระเพิ่ม¹, ยูวติดา ชาปัญญา²

Suphot Suraphearm¹, Yuvatida Chapanya²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด^{1,2}

Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University^{1,2}

Email : suphotsuraphearm@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา 3) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสธร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา คือ ด้านความไว้วางใจ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและกำหนดเป้าหมายด้านความผูกพันต่อองค์กรโดยตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 23.20 ($R^2 = .232$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา; ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research first sought to investigate the participatory administration of the school administrators, then measure the efficiency of the teachers' learning management in educational institutions, and finally examine the effectiveness of the participatory management of the school administrators on the teachers' learning management efficiency in educational institutions. A five-level Likert-scale questionnaire was administered to 291 school administrators and teachers from the educational institutions in the Office of Yasothon Primary Educational Service Area 1. The descriptive statistics (mean, standard deviation, and percentage) and inferential statistics (correlation and multiple regression) were employed in the analysis.

The results showed that 1. The participatory administration of school administrators was rated as the highest. When specific perspectives were taken into account, it was found that the perspective of work pragmatically performed at the greatest level. 2. The followed by teacher efficiency. Plus, the relationship between teachers and students showed significance at the highest level. 3. The participatory administration of the school administrators contributing to the learning management efficiency of the teachers in the educational institutions included trust-worthiness, plan and goal settings, and the incorporation with the organization. The regression coefficient showed that these three variables positively contribute to the efficiency of teachers' learning management, revealing a statistical significance ($p < 0.01$) with a predictive contribution of 23.20% ($R^2 = .232$).

Keywords : Participatory administration of school administrators; The learning management efficiency of teachers; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ประกอบกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องมีการปฏิรูปความเชื่อมโยงกันทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอน ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับการเรียนรู้ยุคใหม่ การพัฒนาครูและการพัฒนาระบบการ

ทดสอบ การวัดและประเมินผลที่ได้มาตรฐาน เชื่อมโยงกับหลักสูตรการเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

สถานศึกษาเป็นองค์กรทางสังคมที่มีความสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินการเพื่อพัฒนาความรู้ สติปัญญา ทักษะต่าง ๆ ความเป็นพลเมือง ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นอกจากนี้สถานศึกษายังมีหน้าที่ติดตาม พัฒนาและเชื่อมโยงองค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ตลอดจนสังคมโดยกว้าง สถานศึกษาจึงเป็นองค์กรที่เป็นรากฐานในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประชาคมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สถานศึกษาจำเป็นต้องมีโครงสร้างกระบวนการ และยุทธศาสตร์ ซึ่งต้อง อาศัยหลักการวิธีการ และทฤษฎีการบริหารองค์กรและการศึกษาในการบริหารจัดการ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2554)

การปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะดำเนินการให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กล่าวคือ ครูที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพจะสามารถใช้หลักสูตรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพในตัวผู้เรียนให้สูงขึ้น(นุชลี อุภัย, 2555) การพัฒนาศักยภาพในตัวผู้เรียนให้สูงขึ้น มีความเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนของครูเนื่องจากครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดจนทำให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การที่ครูจะมีประสิทธิภาพการสอนที่ดีนั้นควรต้องมีลักษณะความเป็นครูที่ดี และที่สำคัญยิ่งกว่าการสอนที่ดีต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนอยู่เสมอเพื่อช่วยปรับปรุงแก้ไขพัฒนานักเรียนให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานของสถานศึกษา (Bloom,1976)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหาร การใช้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่างๆเป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพันต่อกิจกรรมและองค์กร สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ทำให้เกิดการระดมทรัพยากรด้านการเงิน ด้านวิชาการ และด้านพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสร้างความยืดหยุ่นในการทำงานทำให้การบริหารและการตัดสินใจทำด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและโครงการใหม่ๆ (วสันต์ สัตยคุณ, 2554)

จากรายงานผลการทดสอบด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศมีผลคะแนนเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ลดลง เมื่อพิจารณารายกลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่าคะแนนเฉลี่ยลดลงทุกรายวิชา(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1)

เขต 1, 2563) ผลการทดสอบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 และผลของการวิจัยคาดว่าจะประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำผลการวิจัยนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาให้ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยทำให้ทราบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปพัฒนาตนเองในส่วนที่ยังเป็นจุดอ่อนเพื่อพัฒนาให้จุดแข็งต่อไปและยังเป็นข้อเสนอแนะสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

3.2 ผลการวิจัยทำให้ทราบประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพัฒนาโรงเรียน ในสังกัดของตนต่อไป

3.3 ผลการวิจัยทำให้ทราบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านใดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและเขตพื้นที่ศึกษามุประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษายิ่งขึ้นไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำแนกเป็น

ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 153 คน และครู จำนวน 1,040 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,193 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 291 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) การได้มาของกลุ่ม ตัวอย่างผู้วิจัยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วนตามขนาดของโรงเรียน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของ Likert's Scale เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการ เรียนรู้ของครูในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนด ตัวเลือกไว้ 5 ระดับตามวิธีการของ Likert's Scale เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ถึงโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหาร และครูด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงรายละเอียดและความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 291 ชุด และสามารถเก็บข้อมูลกลับคืนมาได้ 291 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

4.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพแบบสอบถาม

- 1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC)
- 2) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

- 4.4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

- 4.4.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

5. ผลการวิจัย

5.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธรเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ที่เหลืออยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.71$) รองลงมาคือด้านความผูกพันต่อองค์กร ($\bar{X}=4.67$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ($\bar{X}=4.39$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธรเขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความไว้วางใจ	4.47	.53	มาก
2	ด้านการตัดสินใจ	4.44	.55	มาก
3	ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย	4.39	.56	มาก
4	ด้านการปฏิบัติงาน	4.71	.33	มากที่สุด
5	ด้านความผูกพันต่อองค์กร	4.67	.39	มากที่สุด
	รวม	4.54	.36	มากที่สุด

5.2 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ที่เหลืออยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ($\bar{X}= 4.59$) รองลงมา คือ ด้านความกระตือรือร้นของครูในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}= 4.53$) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}= 4.50$) ด้านกลวิธีในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}= 4.49$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X}= 4.44$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	4.59	.37	มากที่สุด
2	ด้านกลวิธีในการจัดการเรียนรู้	4.49	.40	มาก
3	ด้านความกระตือรือร้นของครูในการจัดการเรียนรู้	4.53	.42	มากที่สุด
4	ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.44	.43	มาก
5	ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.50	.42	มาก
	รวม	4.51	.34	มากที่สุด

5.3 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง($r_{xy} = .478$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ ด้านความไว้วางใจ(X_1) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย(X_3) ด้านการตัดสินใจ(X_2) ด้านความผูกพันต่อองค์กร(X_5) และด้านการปฏิบัติงาน (X_4) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y	ระดับความสัมพันธ์
X_1	1.000	-	-	-	-	.448**	ปานกลาง
X_2	.818**	1.000	-	-	-	.421**	ปานกลาง
X_3	.772**	.854**	1.000	-	-	.443**	ปานกลาง
X_4	.150*	.114	.169**	1.000	-	.323**	น้อย
X_5	.225**	.138*	.172**	.542**	1.000	.375**	น้อย
X	.873**	.875**	.880**	.442**	.489**	.478**	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยการคัดเลือกตัวแปรเพื่อพิจารณาโดยใช้การถดถอยแบบมีขั้นตอน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความไว้วางใจ(X_1)ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 19.40 เมื่อเพิ่มด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย(X_3) เข้าไปมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 21.80 และเพิ่มด้านความผูกพันต่อองค์กร(X_5) เข้าไปมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 23.20 แสดงว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความไว้วางใจด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายและเพิ่มด้านความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 23.20 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน เพื่อค้นหาตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1

โมเดล	ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	F	P
1	X ₁	.440	.194	69.362**	.000
2	X ₁ , X ₃	.466	.218	40.054**	.000
3	X ₁ , X ₃ , X ₅	.481	.232	28.837**	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธรเขต 1 ตัวแปรที่ถูกนำเข้าสู่สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา คือ ด้านความไว้วางใจ(X₁)ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย(X₃)และด้านความผูกพันต่อองค์กร (X₅) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ .144,.149 และ.104 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ .223, .245และ.121 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1

ตัวแปรพยากรณ์	b	S.E.est	β	t	p
X ₁	.144	.053	.223	2.714**	.007
X ₃	.149	.049	.245	3.007**	.003
X ₅	.104	.046	.121	2.287*	.023

R = .481, R² = .232, a = 2.726 S.E.est Y = .30026

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธรเขต 1 ตัวแปรที่ถูกนำเข้าสู่สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา คือ ด้านความไว้วางใจ(X₁)ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย(X₃)และด้านความผูกพันต่อองค์กร (X₅)ร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธรเขต 1 ได้ร้อยละ 23.20 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 2.726 + .144X_1 + .149X_3 + .104X_5$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = .223Z_{x1} + .245Z_{x3} + .121Z_{x5}$$

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติงานเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักและเข้าใจในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น บุคลากรในสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีพฤติกรรมในส่งเสริมให้ครูทำงานที่สอดคล้องและส่งเสริมกันแบบมีอาสาสมัครมีส่วนร่วมในการทำงานที่ได้รับมอบหมายประสานงานขอความร่วมมือจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่นให้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ริเริ่ม วางแผน เพื่อสนับสนุนด้านทรัพยากรแก่ครูในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและครูทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้ประสบการณ์มาพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในเรื่องของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

ซึ่งเป็นภารกิจของสถานศึกษาที่ต้องให้ผู้มีส่วนร่วมทั้งผู้บริหารและครูใช้ทักษะกระบวนการในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของชิตพล สุวรรณผา (2556) ได้กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการได้รับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้ความสามารถและมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญขององค์กร ได้รับความเชื่อถือในความรู้ความสามารถและให้โอกาสบริหารงานแทนด้วยความมั่นใจว่าจะทำงานได้สำเร็จ มีการให้เกียรติซึ่งกันและกันโดยไม่ต้องมีคนคอยควบคุมกำกับติดตาม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวางแผนการทำงาน ตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีส่วนร่วมในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ตัดสินใจในการทำงานได้อย่างอิสระ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องบุคลากรมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลอร นิลพิบูลย์(2563)ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 1 ได้จัดให้มีโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีการจัดค่ายวิชาการระดับกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามีการออกเยี่ยมค่ายกำกับติดตามดูแลและนิเทศครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะถือว่าครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อโครงสร้างทางสังคมเนื่องจากครูมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Medley (2003) กล่าวว่าประสิทธิภาพการสอนของครูเป็น

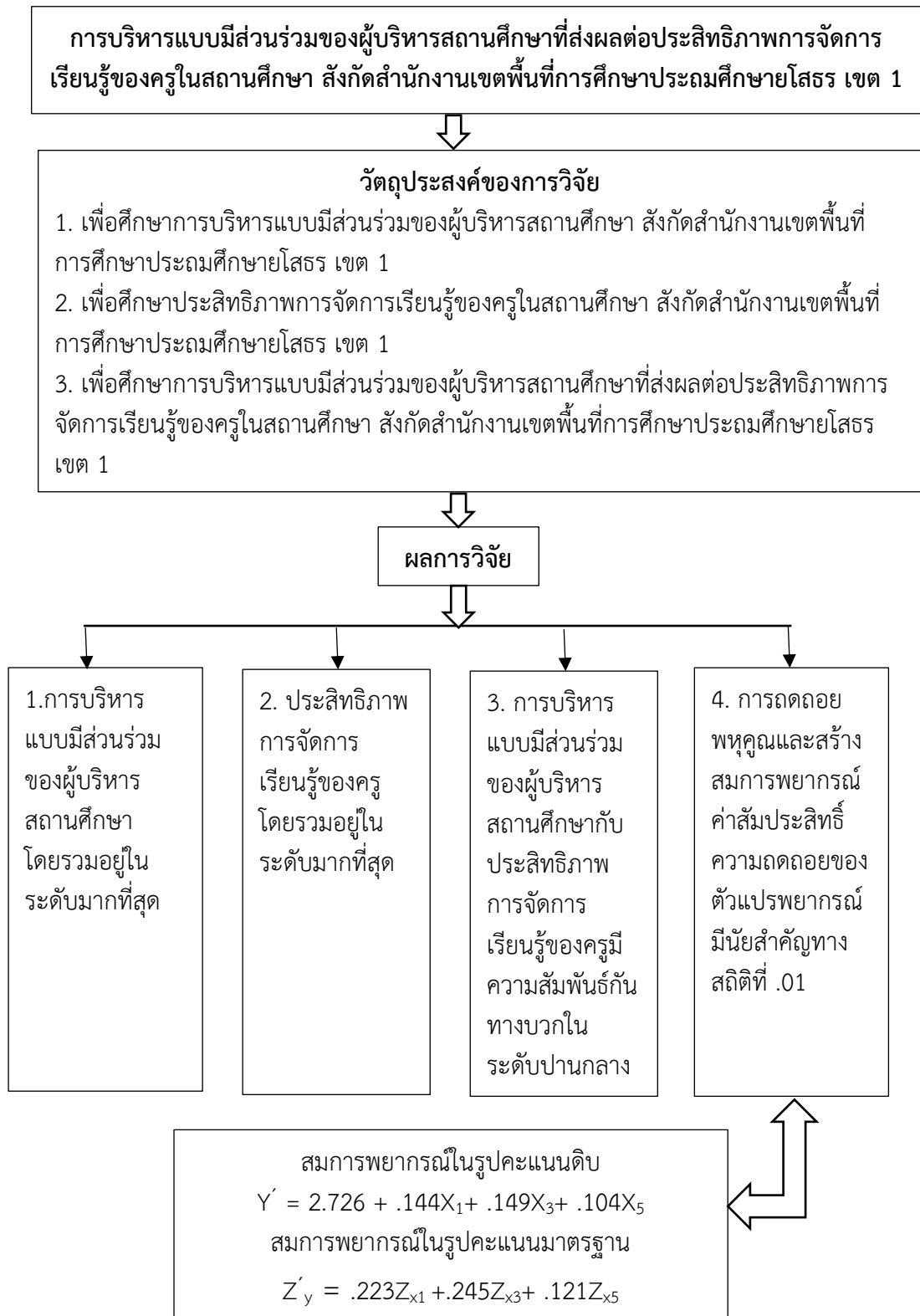
ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูและความเจริญงอกงามด้านการพัฒนาการของนักเรียนที่เกิดจากผลการสอนนั้นประสิทธิภาพการสอนจึงเกี่ยวข้องกับลักษณะการสอนที่ครูเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงในชั้นเรียนโดยพิจารณาจากการจัดเนื้อหาให้เป็นระบบและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมีการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการสอนตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรนภา กิตติวิภาส และคณะ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูกับประสิทธิภาพการสอนของครูในกลุ่มโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ผลการวิจัย พบว่าประสิทธิภาพการสอนของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย ชัดเกล้า และคณะ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

6.3 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วยด้านความไว้วางใจด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายและด้านความผูกพันต่อองค์กร สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 23.20 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงการยอมรับว่าครูมีความรู้ความสามารถแสดงออกถึงความเชื่อถือต่อครูให้ปฏิบัติงานโดยไม่เข้าไปควบคุม มอบหมายงานที่สำคัญแก่ครูให้ปฏิบัติ ได้วางแผนการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบด้วยตนเอง รายงานความก้าวหน้าของงานเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังข้อมูลของครูในการพัฒนาการศึกษาโดยตรงไปตรงมาเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ให้กำลังใจครูได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารขอคำปรึกษาหารือจากครูบ่อยๆ ทั้งในที่ประชุมและสถานที่ทั่วไป สนับสนุนให้ครูเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอยู่เสมอ สร้างบรรยากาศในการทำงานแบบกัลยาณมิตร ให้อำนาจในการทำงานและให้ความไว้วางใจแก่ครูยอมส่งผลให้ครูสามารถแสดงศักยภาพในการปฏิบัติงานออกมาได้อย่างเต็มความสามารถปรากฏผลในรูปแบบของประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rojas & Ronald (2000) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำซึ่งจะต้องทำงานร่วมกับบุคลากรในการแก้ปัญหา ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่อการแก้ปัญหาซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีที่ผู้บริหารจะทำให้ครูไว้วางใจ ความไว้วางใจจะต้องปรับทั้งในเรื่องความรู้และความร่วมมือกันปฏิบัติงาน การคงไว้ซึ่งความไว้วางใจในองค์กร ผู้บริหารเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเข้าใจถึงระดับความไว้วางใจที่มีอิทธิพลภายในองค์กรรวมทั้งครูและบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตติกาญจน์ สกกุลเดช (2552: 160–164) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษาเชิงสำรวจประกอบด้วย 6 องค์ประกอบด้านทักษะความเป็นครูด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการเสริมแรงด้านการนิเทศภายในด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านบุคลิกภาพของครู

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความไว้วางใจด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายและด้านความผูกพันต่อองค์กร สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของ

ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้

7. องค์ความรู้ใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาทุกด้านให้เป็นรูปธรรม

8.1.2 สถานศึกษาควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ครบทุกด้าน

8.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาจากผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความไว้วางใจ เป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายให้ครูปฏิบัติงานที่สำคัญโดยปราศจากการควบคุมเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงานในความรับผิดชอบด้วยตนเอง และส่งเสริมให้ครูมีการรายงานความก้าวหน้าของงานและผลงานอย่างสม่ำเสมอ

8.1.4 ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม ทรัพยากรในห้องเรียนและการวัดและประเมินผล ให้มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยเน้นการบูรณาการการอย่างเหมาะสมและกลมกลืนตามสภาพจริงและยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะของผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย วัตถุประสงค์ วางแผนดำเนินงานจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษากำหนดความรับผิดชอบในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน

8.2.2 จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุนด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีความทันสมัย ให้ครูได้จัดการเรียนรู้โดยนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อศึกษามาประกอบการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

8.2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 1 ควรจัดทำยุทธศาสตร์หรือโครงการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความไว้วางใจด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย และด้านความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งทั้ง 3 ด้านส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริมหรือเพิ่มขีดความสามารถของครูให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน และมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผู้บริหารในด้านความไว้วางใจ ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย และด้านความผูกพันต่อองค์กรเนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู

8.3.2 จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เพียงร้อยละ 23.20 ดังนั้น ควรศึกษาว่ามีปัจจัยอื่น ๆ ไตบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูเพิ่มเติม

9. บรรณานุกรม

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2554). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีสยาม.
- เฉลิมชัย ชัดเกล้า และคณะ. (2562). ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตาม การรับรู้ของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2). 63-77.
- ชิตพล สุวรรณผา และ ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 8(1). 95-104.
- ชุตिकाญจน์ สกุลเดช. (2552). การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอน ของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กากสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นุชลี อุปภัย. (2555). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรนภา กิตติวิภาส และคณะ. (2562). การศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูกับประสิทธิภาพการ สอนของครูในกลุ่มโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6(2). 103-112.
- วสันต์ สัตยคุณ. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิบูลอร นิลพิบูลย์. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2563. ยโสธร : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557).รายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) ของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

Bloom, B.S. (1976). **Human Characteristics and School Learning**. New York : McGraw-Hill.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

Medley,D.M. (2003). **Evaluation of Research on Teacher**. In **The International Encyclopedia of Education**. New York : Pergamon Press.

Rojas, Ronald R, (2000). A Review of Models for Measuring Organizational Effectiveness Among for – Profit Nonprofit Organizations. **Nonprofit Management & Leadership**. 11(1). 97-104.

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และทักษะ

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*

DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT MODEL ON THERMAL
ENERGY FOR DEVELOPING ANALYTICAL THINKING AND SCIENTIFIC
PROCESS SKILLS CONSISTENT WITH THE BRAIN-BASED
LEARNING CONCEPT AMONG GRADE 7 STUDENTS

กิงกานต์ บุญโชติ¹

Kingkan Boonchot¹

โรงเรียน อบจ.เมืองภูเก็ต สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต¹

Muang Phuket PAO School, under the Phuket Provincial Administrative Organization¹

Email : k_boonchot@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 2) เพื่อสร้างการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน 3) เพื่อทดลองใช้การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน และ 4) เพื่อศึกษาผลการใช้การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด การใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 27 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือการวัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาคะแนนข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานเอกสารและข้อมูลพื้นฐานบุคคล จากข้อมูลดังกล่าวที่นำมาใช้กำหนดนิยาม ความสามารถ พฤติกรรม บ่งชี้และแนวทางการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้รูปแบบการวัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ

*Received: July 24, 2022; Revised: September 8, 2022; Accepted: September 11, 2022

1. หลักการแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 6 ขั้นตอน 4. ระบบสังคม 5. หลักการตอบสนอง 6. ระบบสนับสนุน 2. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญมีผลการประเมินโดยรวมเฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้; การคิดวิเคราะห์; กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

This study aimed to meet the following objectives: 1) to study baseline data in learning management to develop analytical thinking and scientific process skills among; 2) to develop a learning management model on thermal energy for developing analytical thinking and scientific process skills consistent with the brain-based learning concept among; 3) to try the development of the learning management model on thermal energy for developing analytical thinking and scientific process skills consistent with the brain-based learning concept among; and 4) to study the effects of using the learning management model developed on thermal energy for developing analytical thinking and scientific process skills consistent with the brain-based learning concept among Grade 7 students. The sample in this study was 27 students in Class 1 /3. The research instruments consisted of the learning activity organization instrument, which was the learning management model on thermal energy for developing analytical thinking and scientific process skills consistent with the brain-based learning concept for Grade 7 students. Quantitative data was analyzed with percent, mean, standard deviation and t-test. Qualitative data was analyzed by carrying out content analysis.

The findings revealed the following: 1. The findings analyzed basic data consisting of basic document and personal data. The aforementioned data was used

to specify definitions, abilities, indicative behaviors and guidelines in developing the learning management model on thermal energy for developing analytical thinking and scientific process skills consistent with the brain-based learning concept among Grade 7 students. A learning activity organization model was obtained with six components consisting of: 1. Principle of the Model; 2. Objective of the Model; 3. Syntax of the Learning, which designed six steps in learning activities. 4. Social System; 5. Principle of Reaction; and 6. Support System. 2. Results from assessment of suitability of the learning management model on thermal energy for developing analytical thinking and scientific process skills consistent with the brain-based learning concept among Grade 7 students by experts showed the model to have overall mean results at the highest level. 3. Results from Trying the Learning Management Model on Thermal Energy for Developing Analytical Thinking and Scientific Process Skills Consistent with the Brain-Based Learning Concept among Grade 7 Students – Students had higher grades, analytical thinking ability and scientific process skills after participation in learning activities in the model with statistical significance at .05. 4. Results from assessing efficiency of the learning management model on thermal energy for developing analytical thinking and scientific process skills consistent with the brain-based learning concept among Grade 7 students were higher than before studying with statistical significance at .05.

Keywords : Development of a Learning; analytical thinking; Scientific process

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้และ ผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน ล้วนเป็นผลของความรู้ วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธี คิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหา ความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย และประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่ง ความรู้ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจใน ธรรมชาติ และเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ มีคุณธรรม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) นอกจากนี้วิทยาศาสตร์ยังมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ประเทศที่มีการพัฒนาและมีความมั่นคงทาง เศรษฐกิจล้วนเป็นประเทศที่ตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกทั้ง วิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มนุษย์มีความสะดวกสบาย มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ทำให้มนุษย์พัฒนา

ด้านความคิด ความคิดที่เป็นเหตุผล ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ทำให้มนุษย์มีทักษะในการแสวงหาความรู้ความ มีความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนางานได้อย่างเป็นระบบและเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลสามารถพิสูจน์หรือตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุไว้ในมาตรา 23 ข้อ 4 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและในการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัดนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสารความสามารถในการคิดความสามารถในการแก้ปัญหาความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) จึงต้องมีการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ให้ไปในทิศทางเดียวกันกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันมีปัญหาหลายประการซึ่งสามารถตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาด้านการคิดได้ โดยพิจารณาจากโครงการศึกษา แนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ (The Trend in International Mathematics and Science Study) ที่พบว่า นักเรียนไทยทำข้อสอบที่ต้องการใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้เหตุผลประกอบหรือเขียนข้อความยาว ๆ ไม่ได้และมีความคิดว่า วิชาวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่เบื่อหน่ายถึงแม้ว่าในปัจจุบันเป้าหมายสำคัญของการเรียนวิทยาศาสตร์จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด แต่ก็ยังพบอุปสรรคเช่นเดิม และเมื่อพิจารณาคุณภาพการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์จากการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT : National Test) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปี 2558 ปี 2559 และปี 2560 พบว่า วิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 45.92 , 45.20 และ 46.85 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 นอกจากนั้น ผลการประเมินการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่จัดโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น พบว่า ผู้เรียนมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดไตร่ตรองอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 67.00) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษา, 2558)

การประเมินจากตัวชี้วัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning) ด้านผลลัพธ์ พบว่า เด็กมีความสุข เพราะจำง่าย เข้าใจง่าย อยากรู้ อยากรู้ต่อ ๆ ไป ส่งผลให้เด็ก มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน และทำให้เด็กมีพัฒนาการในการเรียนรู้ชัดเจนเต็มศักยภาพการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานยังสามารถนำมาใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต ฝึกถาม-ตอบ ฝึกการสื่อสาร ฝึกเชื่อมโยงบูรณาการ ฝึกสร้างองค์ความรู้โดยมีครูเป็นผู้ควบคุม ชี้แนะและให้คำปรึกษา ช่วยเหลือให้กำลังใจเป็น ผู้กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็น และหาความรู้จากการถาม และพยายามค้นหา คำตอบ สร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการคิด และปฏิบัติ ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือ ครูร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับ ภาพ เล่าให้พายุลย์ (2542) ได้กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหา

ความรู้ 5Es เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสมสุข อีระพิจิตร (2545) ได้กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเอง เริ่มต้นจากผู้เรียนมีข้อสงสัยในสิ่งใดสิ่งหนึ่งและพยายามที่จะหาคำตอบ หรือแก้ข้อสงสัยเหล่านั้นทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหา

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิทยาศาสตร์เห็นว่าควรเร่งรัดพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ดี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาค่าการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และช่วยให้ในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้นและนักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพพร้อมที่จะก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.4 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

อย่างเป็นขั้นตอนในชั้นเรียนเป็นทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งของครูที่จะนำไปใช้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน

3.2 ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อบรรลุเป้าหมายโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เกิดประสบการณ์ต่อตนเองและสังคมโดยรวม

3.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อันส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพพื้นฐาน จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตที่ประสบผลสำเร็จ

3.4 เป็นประโยชน์สำหรับครู ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจ ได้ตระหนักถึงการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยโดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) เป็นการออกแบบการสร้างรูปแบบ (Design and Development : D and D) การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) เป็นการนำไปใช้ (Implementation : I) การทดลองใช้รูปแบบการการสอน และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) เป็นการประเมินผล (Evaluation : E) การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียน อบจ.เมืองภูเก็ต สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 27 คน ได้มาโดยสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) และ เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เครื่องมือประเมิน คือ 1) แบบประเมินความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 2) เครื่องมือประเมินนักเรียน ได้แก่ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์

ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดังนี้

5.1 ผลการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานเอกสารและข้อมูลพื้นฐานบุคคล จากข้อมูลดังกล่าวที่นำมาใช้กำหนดนิยาม ความสามารถ พฤติกรรมบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ แนวคิด และทฤษฎีพื้นฐาน (Principle of the Model) 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (Objective of the Model) 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ (Syntax of the Learning) ซึ่งออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1. ขั้นการสร้างความสนใจหรือนำเข้าสู่บทเรียน (Introduction) ขั้นตอนที่ 2. ขั้นนำเสนอความรู้ใหม่ (Present new knowledge) ขั้นตอนที่ 3. ขั้นการวิเคราะห์และสรุปหรือสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ขั้นตอนที่ 4. ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice) ขั้นตอนที่ 5. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply Knowledge) ขั้นตอนที่ 6. ขั้นการวัดและประเมินผลการเรียน (Evaluation) 4) ระบบสังคม (Social System) 5) หลักการตอบสนอง (Principle of Reaction) 6) ระบบสนับสนุน (Support System)

5.2 ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ มีผลการประเมินโดยรวมเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.55) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น

5.4 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานเอกสารและข้อมูลพื้นฐานบุคคล จากข้อมูลดังกล่าวที่นำมาใช้กำหนดนิยาม ความสามารถ พฤติกรรมบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อิงประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน (Principle of the Model) 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (Objective of the Model) 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ (Syntax of the Learning) ซึ่งออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอน 1. ขั้นการสร้างความสนใจหรือนำเข้าสู่บทเรียน (Introduction) 2. ขั้นนำเสนอความรู้ใหม่ (Present new knowledge) 3. ขั้นการวิเคราะห์และสรุปหรือสร้างความคิดรวบยอด (Concept) 4. ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice) 5. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply Knowledge) และ 6. ขั้นการวัดและประเมินผลการเรียน (Evaluation) 4. ระบบสังคม (Social System) 5. หลักการตอบสนอง (Principle of Reaction) 6. ระบบสนับสนุน (Support System) ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อิงและแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อิงเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงทำให้ได้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ทิพนตร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการจัดการเรียนรู้อิงโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ผลวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1. การจัดการจัดการเรียนรู้อิงโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ที่มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.04/76.33 และ 85.18/82.95 ตามลำดับ 2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.5107 และ 0.6208 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 51.07 และ 62.08 ตามลำดับ 3. นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สูงกว่ากลุ่มที่จัดการจัดการเรียนรู้อิงโดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ มีผลการประเมินโดยรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.55) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นค่าแสดงหลักฐานความเหมาะสมและความสอดคล้องที่มีค่าสูง สามารถนำไปใช้ในการทดลองได้ต่อไป รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญ หลักการและแนวคิดพื้นฐาน วัตถุประสงค์ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนของรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อิง การประเมินผล พฤติกรรมบ่งชี้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ และเงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อิง ไปใช้ โดยกระตุ้นให้นักเรียนใช้จินตนาการ ความคิดวิเคราะห์ ในการนำความรู้ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ในการค้นหาคำตอบด้วยวิธีการซึ่งเป็นของตนเอง มีลักษณะแปลกใหม่ต่างจากสิ่งที่มีอยู่เดิมหรือมีวิธีการในการคิดหาคำตอบที่หลากหลายมากกว่าหนึ่งแนวคิดหรือหนึ่งวิธี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉราสิงห์สร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการโต้แย้งและการคิดวิเคราะห์ จากการเรียนประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีการเรียนแบบผสมผสานตามรูปแบบสมองเป็นฐานกับวิธีการเรียนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามผลการเรียนวิทยาศาสตร์ หลังเรียนประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีการเรียนแบบผสมผสานตามรูปแบบสมองเป็นฐาน และวิธีการเรียนแบบปกติมีการพัฒนาความสามารถในการโต้แย้งเพิ่มขึ้นจากการสอบครั้งที่ 1-4 และมีการคิดวิเคราะห์โดยรวมเป็นรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน เพิ่มขึ้นจากการเรียน ($p < .001$) และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนวิทยาศาสตร์และรูปแบบการเรียนเฉพาะการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้านคือ ด้านความสัมพันธ์ ($p < .015$) โดยนักเรียนที่มีผลการเรียนวิทยาศาสตร์สูง ที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนแบบผสมผสานตามรูปแบบสมองเป็นฐานมีความสามารถดังกล่าวมากกว่านักเรียนกลุ่มอื่น นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนแบบผสมผสานตามรูปแบบสมองเป็นฐานมีการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน มากกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนแบบปกติแต่ นักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันมีความสามารถในการโต้แย้งไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

6.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการจัดการจัดการเรียนรู้อิงตามรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดการจัดการเรียนรู้อิงตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมอง

เป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภารัตน์ ศรีคำเวียง (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมที่มีต่อมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.4 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความรู้ความสามารถและทักษะในเนื้อหาวิชาเรียนของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสมนึก ภัททิยธนี (2549) ได้ให้ความหมายว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยซึ่งเป็นสมรรถภาพทางด้านสมองหรือปัญญาของบุคคลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ แบ่งเป็น 6 ด้านแต่ละด้านได้แบ่งเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ รวมทั้งหมด 21 พฤติกรรมเรียงตามลำดับขั้นตอนการเกิดพฤติกรรมจากขั้นต่ำสุดถึงขั้นสูงสุด ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุจเนตร อินธิดา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ชั้น กับแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ชั้น และแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนของนักเรียนตามหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ชั้น และแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีค่าเท่ากับ 0.6975 และ 0.7144 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 69.75 และ 71.44 ตามลำดับ ดังนั้นครูวิทยาศาสตร์จึงสามารถนำวิธีการสอนทั้งสองนี้ไปใช้ได้ตามความเหมาะสม

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้ 1) ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน (Principle of the Model) 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (Objective of the Model) 3.

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ (Syntax of the Learning) ซึ่งออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 6 ขั้นตอน
 ขั้นตอนที่ 1. ขั้นการสร้างความสนใจหรือนำเข้าสู่บทเรียน (Introduction) ขั้นตอนที่ 2. ขั้นนำเสนอ
 ความรู้ใหม่ (Present new knowledge) ขั้นตอนที่ 3. ขั้นการวิเคราะห์และสรุปหรือสร้างความคิด
 รวบรวม (Concept) ขั้นตอนที่ 4. ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice) ขั้นตอนที่
 5. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply Knowledge) ขั้นตอนที่ 6. ขั้นการวัดและประเมินผลการเรียน
 (Evaluation) 4. ระบบสังคม (Social System) 5. หลักการตอบสนอง (Principle of Reaction) 6.
 ระบบสนับสนุน (Support System)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และทักษะ
 กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ ดังนั้น ผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการ
 สอนควรได้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิด
 วิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วยการให้ความรู้แก่ ครู และผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง

8.1.2 ผู้ดำเนินงานควรได้นำความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการ
 ทางวิทยาศาสตร์มากำหนดไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษา

8.1.3 สถานศึกษาที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะ
 กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ควรมีการจัดทำคู่มือครูสำหรับรูปแบบ
 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการ
 ใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อที่ครูสามารถ
 ศึกษาและเข้าใจง่าย อีกทั้งมีการกำหนดแนวทางการฝึกอบรมครูทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ
 ความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 และความคิดเห็นที่ดีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาควรมีการประชุมทำความเข้าใจกับครูเกี่ยวกับ
 แนวทางในการนำรูปแบบการกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ ตลอดจนการติดตามและประเมินผล

8.2.2 ครูต้องศึกษาและทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละพฤติกรรมและ
 เครื่องมือการประเมินผลอย่างละเอียด เพื่อสามารถทำการประเมินผลได้ตามวัตถุประสงค์

8.2.3 ครูสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะ
 กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสู่การวิจัยในชั้นเรียน
 เพื่อพัฒนาส่งเสริมหรือปรับปรุงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณลักษณะ

8.2.4 ควรมีการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการนำมาจัดกิจกรรมการ
 เรียนรู้ในรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ถาวร

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรทำการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม

8.3.2 ควรทำการศึกษาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น การศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง และสภาพแวดล้อมทางสังคมของนักเรียน เป็นต้น

8.3.3 ควรทำการศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางสติปัญญา

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กวีนาฏ เสียงเลิศ. (2560). **การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยการดำรงชีวิตของพืช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จุฑาทิพย์ ทิพนندر. (2560). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นภารัตน์ ศรีคำเวียง. (2558). **ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นผสมที่มีต่อมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- นุจเนตร อินธิดา. (2562). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น กับแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เปรมสิณี ช่างยา. (2561). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2542). **แนวการสอนวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.

- วิริมล พละวัตร. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน
ขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2549). การวัดผลการศึกษา. ภาพสัณฐาน : ประสานการพิมพ์.
- สมสุข ธีระพิจิตร. (2545). ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางวิทยาศาสตร์. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2558). ผลประเมิน
สถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558). กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2550). กลยุทธ์การสอนวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- อัจฉรา สิงห์สร. (2560). การพัฒนาความสามารถในการโต้แย้งและการคิดวิเคราะห์จากการเรียน
ประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิทยาศาสตร์โดยใช้วิธีการเรียนแบบ
ผสมผสานตามรูปแบบสมองเป็นฐานกับวิธีการเรียนแบบปกติของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลการเรียนวิทยาศาสตร์ต่างกัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
THE DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION IN
EDUCATION ERA 4.0 OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF ROI ET
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

รัชนิกร ศรีประสาร¹, ธรินธร นามวรรณ²
Ratchaneekorn Sriprasam¹, Tharinthorn Namwan²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581077@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความ ต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน และครูผู้สอน จำนวน 290 คน รวม 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จากการศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีเยี่ยม Best Practices จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวัดผลและประเมินผล

และ 4) การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 4) การวัดผลและประเมินผล ซึ่งทั้ง 4 ด้าน มีแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 40 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนา; แนวทาง; บริหารงานวิชาการ; ยุคการศึกษา 4.0

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the current state, the desirable state and the priority needs of academic administration in education era 4.0 of schools under the office of Roi Et Primary Educational Service Area 2. 2) to develop guidelines for academic administration in education era 4.0 of schools under the office of Roi Et Primary Educational Service Area 2. The research was divided into 2 phases. Phase1: to study the current state, the desirable state and the priority needs of academic administration. The sample group was 335 participants including 45 administrators and 290 teachers. The instruments were the 5-level rating scaled questionnaire. Data analyses were frequency, percentage, mean, standard deviation and modified priority needs index. Phase2: the guidelines of academic administration by the study of 3 best practices schools. The informants included 9 of school's administrators and teachers. The instruments were the semi-structured interview and the evaluation of the suitability and feasibility. The development guidelines were evaluated by 5 experts through purposive sampling technique. Data analyses were mean, standard deviation and content analysis.

The results were as follows: 1. The overall opinions concerning the current state of academic administration in education era 4.0 of schools under the office of Roi Et Primary Educational Service Area 2 were found to be at a high level. In addition, the desirable state could be observed at the highest level. Furthermore, the priority needs were by descending order from high to low as follows: 1) learning management 2) curriculum development 3) measurement and evaluation and 4) development of media, learning resources, innovation and educational technology. 2. The guidelines for academic administration in education era 4.0 of schools under the office of Roi Et Primary Educational Service Area 2 could be established consisting of 4 aspects as follows: 1) curriculum development, 2) learning management, 3) measurement and

evaluation and 4) development of media, learning resources, innovation and educational technology. These 4 aspects could be elaborated into 40 detailed guidelines for academic administration in education era 4.0 of schools. The degree of suitability of this present of guidelines were ranked at the highest level and the feasibility were ranked at a high level.

Keywords : Development; Guidelines; Academic Administration; Education Era 4.0

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัวประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งมีหัวใจสำคัญคือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) มีการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตไปสู่ภาคบริการมากขึ้น (โพยม จันทน์น้อย, 2560) การเข้าสู่ Thailand 4.0 ประเทศไทยต้องมีการสร้างนวัตกรรมเป็นของตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาต่างชาติเหมือนแต่ก่อน ซึ่งเป้าหมายสำคัญของ Thailand 4.0 คือ การขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่ “มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน” กล่าวคือการทำให้ประเทศไทยก้าวไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง และมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง โดยเฉพาะคนหรือทรัพยากรมนุษย์นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีความจำเป็นมากที่สุด เพราะเป็นแหล่งความรู้และกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ โดยการเป็นผู้ที่นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งการที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวได้นั้น ระบบการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและก้าวสู่ “การศึกษา 4.0” ด้วยเช่นเดียวกัน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของบุคคล (เสาวลักษณ์ พิสิษฐ์ไพบูลย์, 2559)

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) กำหนดว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุ ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาค และเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ หรือการเป็น “ไทยแลนด์ 4.0” การศึกษาจึงเป็นกลไกการพัฒนาส่งเสริมและปลูกฝังแนวความคิดให้กับพลเมืองและเยาวชนของชาติ เป็นตัวแปรสำคัญของสมรรถนะและความสามารถในการแข่งขันระยะยาว (Long Term Competitiveness) ที่เป็นข้อต่อหลัก และบริบทที่สำคัญของการออกแบบภายใต้การขับเคลื่อนของการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอันเชื่อมโยงกับมนุษย์ และสังคมในพลวัตการเปลี่ยนแปลงของการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 และการเป็นไทยแลนด์ 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในแวดวงการศึกษาได้มีการกล่าวถึงการก้าวสู่ยุค Thailand 4.0 กันอย่างกว้างขวาง และมีความตื่นตัวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเร่งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อการก้าวเข้าสู่ยุค 4.0

ได้อย่างเป็นรูปธรรมในหลาย ๆ ด้าน นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ อธิบายว่าการศึกษาในยุค Thailand 4.0 ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ความรู้กับคนหรือผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ นั่นหมายความว่า ในการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตาม นอกจากความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับแล้ว ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559) การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับทุกภาคส่วน และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการปฏิรูปอย่างมีประสิทธิภาพ และจะสำเร็จได้ก็ต้องด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับความท้าทายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งทักษะสำคัญสำหรับคนยุคศตวรรษที่ 21 และการเป็นไทยแลนด์ 4.0 ดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. (2560-2564) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

ดังนั้น เครื่องมือที่ถือว่าสำคัญที่สุดที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และปลูกฝังให้คนไทยได้รู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ คือ “การศึกษา” การศึกษาจึงเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนา ส่งเสริม และปลูกฝังแนวความคิดให้กับพลเมือง และเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนของการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอันเชื่อมโยงกับมนุษย์และสังคม ในพลวัตการเปลี่ยนแปลงของการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 และการเป็นไทยแลนด์ 4.0 การจัดการศึกษาสำหรับยุคการศึกษา 4.0 ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ มีความยืดหยุ่น มีความสร้างสรรค์ ทำหายและซับซ้อน เป็นการจัดการศึกษาที่จะทำให้โลก เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถมีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสม และมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ การศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ซึ่งการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาในยุค 4.0 เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูง นักเรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี (ธีระ รุญเจริญ, 2553) งานวิชาการเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมร่วมมือกันในการปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนอยู่เสมอ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจน์ เรืองมนตรี และ ธีรธร นามวรรณ (2554) ได้กล่าวถึงงานวิชาการว่างานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น ซึ่งงานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียน การสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเอาใจใส่ดูแลการบริหารงานวิชาการเป็นพิเศษ แต่ก็ยังมีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มองเห็นว่างานด้านอื่น ๆ สำคัญกว่างานวิชาการ ทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาหรือแม้ว่ามีความตระหนักว่างานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญมากในการบริหารโรงเรียน แต่โดยทั่วไปในการปฏิบัติจริงผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ก็ยังให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการน้อยอยู่และเป็นที่ประจักษ์ว่า การบริหารงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานใหม่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษาก็ยังให้ความสำคัญในด้านวิชาการน้อย ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในการบริหารงานบุคคล การบริหารงานธุรการ การบริหารงานอาคารสถานที่เป็นอันดับแรก เพราะฉะนั้นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างมากและถือได้ว่าเป็นเข็มทิศที่สำคัญที่จะนำพาโรงเรียนก้าวหน้าไปสู่มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติได้ และจากการศึกษาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งพอสรุปได้เป็น 2 ประเด็น คือ เกิดจากการบริหารจัดการงานวิชาการในโรงเรียนเอง และสภาพภูมิหลังของนักเรียน อันได้แก่ ความยากจน สภาพครอบครัวที่แตกแยกสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย เป็นต้น โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารบางโรงเรียนไม่ได้ดูแลเอาใจใส่งานวิชาการเท่าที่ควร แต่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศด้านอาคารสถานที่ การขยายตัวของอาคารเพื่อใช้รองรับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาด้านการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ การรวมศูนย์อำนาจการบริหารไว้ที่ส่วนกลางมีการทำงานที่ซ้ำซ้อน อำนาจการสั่งการอยู่ที่ส่วนกลาง ขาดเอกภาพในด้านนโยบายและการบริหารการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาครูปัจจุบันพบว่าครูขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ภาระงานครูมีมากและครูขาดแรงจูงใจในการทำงาน ปัญหาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ การศึกษาที่ผ่านมาเป็นการจัดการศึกษา ในระบบปิด ขาดความยืดหยุ่นคล่องตัว เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา เด็กไทยคิดไม่เป็น ทำไม่เป็น แก้ปัญหาไม่เป็น (สุทธิรักษ์ หงสะมัด, 2551)

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562 สะท้อนผลดำเนินงานวิชาการพบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2562 มีผลเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยร้อยละผลการทดสอบ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับ สพฐ. และ ระดับชาติ ปีการศึกษา 2562 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับ สพฐ. และระดับชาติทุกวิชา และการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยร้อยละผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ระหว่างปีการศึกษา 2561 และ 2562 พบว่า ปีการศึกษา 2562 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าปีการศึกษา 2561 ทุกวิชา และการเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างปีการศึกษา 2561 – 2562 จำนวนนักเรียนลดลงทั้ง 4 วิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2563) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยยึดหลักการพัฒนาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(พ.ศ. 2561 – 2565) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมุ่งสู่ Thailand 4.0 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอน และครูผู้ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ จึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการพัฒนางานวิชาการอย่างมีคุณภาพในยุคการศึกษา 4.0

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อนำไปพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ

3.2 ได้แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และหน่วยงานอื่นที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของครู

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน และครูผู้สอน จำนวน 290 คน รวม 335 คน ได้มาโดยวิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำด้วยตารางเครซี่และมอร์แกน ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นชั้นภูมิ โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม และใช้เทคนิคการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 9 คน จากการศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีเยี่ยม (Best Practices) ในการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาออกแบบยกร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินแนวทางที่ยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

5. ผลการวิจัย

5.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นของการความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวัดผลและประเมินผล และ 4) การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ตามลำดับ

5.2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 4) การวัดผลและประเมินผล ทั้ง 4 ด้าน มีแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 40 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารงาน โดยส่งเสริมให้มีการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับตัวชีวิตมีความทันสมัยและสร้างสรรค์ เน้นการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเรียนรู้และการสืบค้น ใช้เนื้อหาเป็นฐานสอนในบริบทที่เป็นจริง ส่งเสริมทักษะการคิด ขั้นที่สูงและซับซ้อนขึ้น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคการศึกษา 4.0 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นทีม การสื่อสารและการให้ความร่วมมือ การมีภาวะผู้นำ การปรับตัว และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ ส่งเสริมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องและเน้นกระบวนการวิจัยในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ โดยอาศัยหลักการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และ ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารงาน โดยมีการร่วมกันศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่สอดคล้องกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งเสริมความรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ในยุค การศึกษา 4.0 ส่งเสริมทักษะของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่พร้อมต่อการเรียนรู้ในโลก ที่เปลี่ยนแปลงไป อยู่เสมอ ทั้งด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ด้านชีวิตและอาชีพและ ส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน ทั้งด้านการทำงาน ด้านความรู้ และด้านชีวิต โดยอาศัยหลัก การกระจายอำนาจและความร่วมมือกันในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศ กำกับติดตาม และสรุปผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ

3) ด้านการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารงาน โดยส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ทางการวัดและประเมินผลอย่างถูกต้อง ชัดเจน เพื่อการ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการวัดผลประเมินผลความรู้และการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เน้นการสะท้อนผลการ ปฏิบัติของผู้เรียนตามบริบทที่เป็นจริง โดยมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการวัดผลและประเมินผลที่มี ความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้ มีการกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติ แผนการวัดผล ประเมินผล สรุปการ วัดผล และเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐานการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง ชัดเจนและ เป็นปัจจุบัน และนำผลจากการวัดผลและประเมินผลไปปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา จะต้องมีการบริหารงาน โดยส่งเสริมให้มีการผลิต การจัดหา และการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม มีระบบ ขั้นตอน มีการ สร้างความรู้ในการใช้สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่หลากหลายในการสืบค้นข้อมูลที่ผู้เรียน

สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งการให้เข้าร่วมอบรม การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ การประสานความร่วมมือกันในการผลิต จัดทำ พัฒนา และการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดและเพียงพอต่อความต้องการ และมีการติดตาม ประเมินผล การใช้งานและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอยู่เสมอ เพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น พบว่า ต้องการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวัดผลและประเมินผล และ 4) การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบหลายด้านที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัดพร อูระงาม (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ แก่นจันทร์ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์ขวัญ เลี้ยงชีพชอบ (2561) ได้ศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดคนไทย 4.0 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดคนไทย 4.0 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิโรบล วรณธนะ (2562) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

รายด้านเรียงลำดับ คะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียน การสอน การวางแผนงานวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณีภูษณิกานต์ ทองโคตร (2564) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผลประเมินผลและ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนกรประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ในการ บริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ตามลำดับ ทั้งนี้ แนวคิดหลักการเกี่ยวกับ ทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยสรุปได้ว่าแนวทาง คือ แนวปฏิบัติ กระบวนการ วิธีการ ที่ได้ศึกษาหรือพัฒนาขึ้น และใช้ยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินงานของหน่วยงาน องค์กร และสถานศึกษาให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการ ดำเนินงานในด้านต่างๆ โดยการศึกษากาการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จากสภาพปัจจุบัน สภาพ อันพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภายในบริบทของพื้นที่ ซึ่งแนวทางการบริหารงานวิชาการ ในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ดังนี้

1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวัดผลและประเมินผล และ 4) การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุพรรณษา แสงจันทร์นวล (2563) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุค การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ควรมีการอบรมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ การใช้เทคโนโลยี การใช้ ทักษะ กระบวนการคิด กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ศุภวรรณ สุธัมมา (2564) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการ พัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ ความรู้ครู ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องของหลักสูตรสถานศึกษา มีวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา พิจารณามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ อัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนแต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย

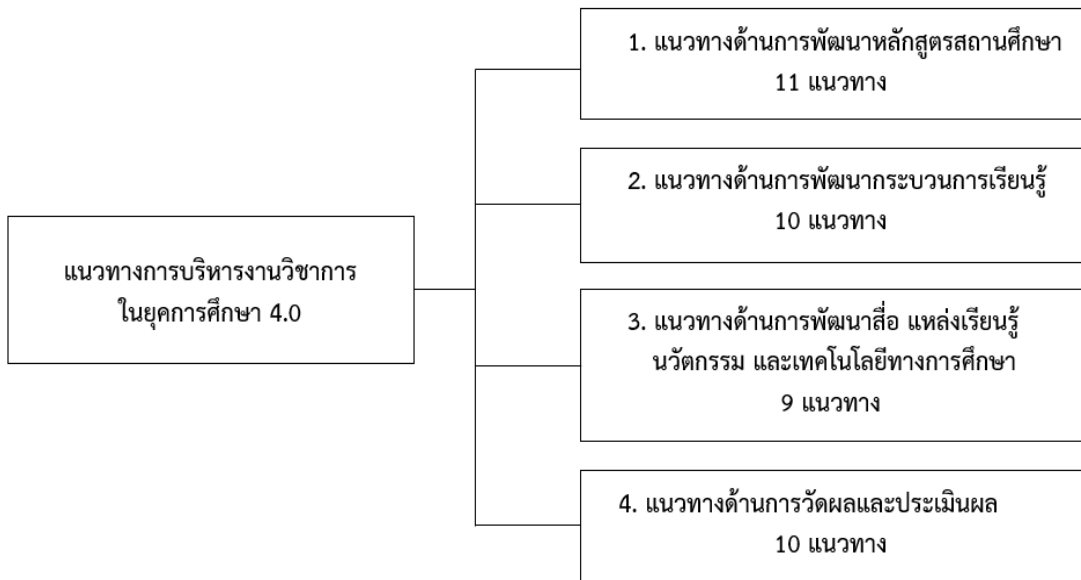
ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง วางแผนกำหนดกรอบ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสอดคล้อง กับความต้องการของสถานศึกษา ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการพัฒนาหลักสูตร โดยรับคำแนะนำจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารและการพัฒนาหลักสูตร การจัดประชุมการวางแผนในการพัฒนาหลักสูตร โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดประชุมครูและบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน การวิเคราะห์ ความต้องการของชุมชนควรมีการร่วมมือกันวางแผน จัดทำรายงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เผยแพร่ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการกำกับติดตาม ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ในการนำผลการนิเทศไป ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชเรศ คำดีบุญ (2564) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงาน วิชาการด้านการวัดผลและประเมินผล คือ เน้นการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง การนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในปีต่อไป พัฒนาการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีคุณภาพ การพัฒนานักเรียนให้ศึกษา ต่อในระดับมัธยมศึกษาและการประสานความร่วมมือในการเข้าศึกษาต่อกับโรงเรียนมัธยมศึกษา ต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณกานต์ เชื้อสายใจ (2564) ได้ศึกษาระบบนวัตกรรมใหม่ใน การบริหารงานวิชาการในยุคความปกติใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายเขต ไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ทางการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการ จัดการเรียนรู้ โดยมีการประชุมเพื่อการผลิต จัดทำ พัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่าง ต่อเนื่องและดำเนินงานทุก ๆ ขั้นตอนให้เป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน มีการประชุมและวางแผนกับ คณะครูในการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลาย เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการ พัฒนางานด้านวิชาการ แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการ ติดตาม ตรวจสอบให้ชัดเจน เพื่อนำผลในการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายร่วมกันดำเนินการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสม เพื่อให้ เพียงพอกับความต้องการของครูและบุคลากรในสถานศึกษา กำหนดนโยบายและวางแผนในการ จัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยมีสถานศึกษาจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะ ครูใน สถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนาและส่งเสริมด้านการเรียนรู้ โดยจัดให้มีศูนย์สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา มีการกำหนดและทำสมุดเยี่ยมสื่อ หรือมีการจัดทำ ระบบสื่อภายในเครือข่ายการศึกษา เพื่อให้สะดวกต่อการกำกับติดตามการใช้สื่อและจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้เพียงพอและเหมาะสมกับ สถานศึกษาที่นำไปใช้ในการ จัดการเรียนการสอน รวมทั้งเก็บรักษาเอกสารและหลักฐานในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี อย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามการพัฒนา

และใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงมีการกำกับ ติดตามประเมินผลการผลิต จัดทำ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและดำเนินงานทุก ๆ ขั้นตอนให้เป็นปัจจุบัน

โดยสรุป แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 4) การวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็น แนวทางในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการในยุคการศึกษา 4.0 ให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ของตนเอง เพื่อปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปและนอกจากนี้งานวิจัย อาจเป็นประโยชน์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนางานบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปและเพื่อความก้าวหน้า ของระบบการศึกษาไทยต่อไปในอนาคต

7. องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลลัพธ์สุดท้าย จากการวิจัยได้ แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 4) การวัดผลและประเมินผล ทั้ง 4 ด้าน มีแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 40 แนวทาง ดังภาพ

ภาพที่ 1 แสดงแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรเริ่มจากสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการอย่างแท้จริง

8.1.2 ควรหาวิธีการทำให้เกิดความร่วมมือจากคณะครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

8.1.3 ควรส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

8.1.4 ควรส่งเสริมและพัฒนาครู และบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

8.1.5 ควรส่งเสริม แนะนำและประสานความร่วมมือกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ในการสนับสนุนงบประมาณและความร่วมมือ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการดำเนินการ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในทุกๆ ด้านสำหรับสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานในระดับน้อยสุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนต้องตระหนักและให้ความสำคัญให้มากยิ่งขึ้น เพราะเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด โดยจะต้องมีการบริหารงานออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับตัวชีวิตมีความทันสมัยและสร้างสรรค์เน้นการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เลือกเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ลงสู่แผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนจัดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความยืดหยุ่นสามารถปรับใช้ตามสถานการณ์อย่างเหมาะสมในยุคการศึกษา 4.0 และเกิดผลกับผู้เรียนตามตัวชีวิต เลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมกระบวนการคิดและทักษะต่างๆ ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับวัย ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน มีการประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้และนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูออกแบบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการศึกษา และองค์ประกอบอื่นๆ อีกทั้ง 4 องค์ประกอบให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป

8.2.2 จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับองค์ประกอบที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ การพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนักและให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งบุคลากรทุกคนมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกลางสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษานั้น ต้องมีการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ

ผู้เรียน สอดคล้องกับเนื้อหาสาระมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้และจุดประสงค์ การเรียนรู้และประเมินผลการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาและ แหล่งเรียนรู้ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นรายด้าน โดยเฉพาะ ด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นมาก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่าง แท้จริง

8.3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในทางการบริหารงาน วิชาการในยุคการศึกษา 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ แก่นจันทร์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัด.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการ เรียนรู้. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- ชิโรบล วรรณชนะ. (2562). ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่ม โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ณัฐณิกันต์ ทองโคตร. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 10(37). 113-123.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

- พันธวิชัย เลี้ยงชีพชอบ. (2561). **กลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดคนไทย 4.0**. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โพยม จันทรน้อย. (2560). **การศึกษา 4.0**. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2564. จาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9600000025195>
- วรรณกานต์ เชื้อสายใจ. (2564). **กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการบริหารงานวิชาการในยุคความปกติใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายเขตไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ศุภวรรณ สุธัมมา. (2564). **แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2**. วารสารวิจัยวิชาการ. 7(2). 153-166.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2563). **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562 กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา กลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). สกอ. **พัฒนานักศึกษาสู่ Thailand 4.0. อนุสารอุดมศึกษา**. 43(462). 11-13.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุทธิรักษ์ หงสะมัต. (2551). **ก้าวหน้าพัฒนา**. ราชบุรี : ทีมงานจากโฆษณาเฉลิมทองคำ.
- สุพรรณษา แสงจันทร์นวล. (2563). **การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2**. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5 “การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Research to Make A CHANGE)”. 29 พฤษภาคม 2563. 368-379.
- เสาวลักษณ์ พิธิษฐไพบูลย์. (2559). **ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ไทยแลนด์ 4.0**. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/33499-204.0.html>
- อัทพร อูระงาม. (2560). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*

THE GUIDELINES OF ENHANCING THE PROFESSIONAL MORALITY
CONDUCT OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER KHONKAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

กมลชนก พินิจมนตรี¹, ธรินธร นามวรรณ²
Kamonchanok Pinitmontree¹, Tharinthorn Namwan²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581002@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 2) เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 87 คน ครู จำนวน 234 รวมทั้งสิ้น 321 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครู เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู 2) ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและ

จริยธรรมในองค์กร 3) ด้านการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2. การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร 3) ด้านการพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู ทั้ง 3 ด้าน มีแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครู รวมทั้งสิ้น 33 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; การสร้างแรงจูงใจ; การปฏิบัติงานของครู

ABSTRACT

This research aimed as follow 1) to study the current situations, desirable situations and the needs of enhancing the professional morality conduct of teachers in schools under KhonKaen primary educational service area office 4. 2) to develop the guidelines of enhancing the professional morality conduct of teachers in schools under KhonKaen primary educational service area office 4. This research was divided into 2 phases; first phase was to study the current situations; desirable situations and the needs of professional morality conduct of teachers in schools under KhonKaen primary educational service area office 4. The sample groups were 87 administrators and 234 teachers totally 321 people found by stratified random sampling. The research instrument was a scale questionnaire. The second phase was to develop the guidelines of enhancing the professional morality conduct of teachers in schools under KhonKaen primary educational service area office 4 and the guidelines was evaluated by purposive sampling from 4 experts. The instrument that used for this research was the assessment form of suitability and possibility in guidelines of enhancing the professional morality conduct of teachers. The statistics that used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and priority needs Index.

The result found that; 1. The administrators and teachers in schools under KhonKaen primary educational service area office 4 had the opinion on current situations in guidelines of enhancing the professional morality conduct overall was in the medium level, the desirable situations of guidelines of enhancing the professional morality conduct overall was in the high level, and the needs of guidelines development of enhancing the professional morality conduct was sorted from high to low as follow; 1) teacher development to have the spirit of being a teacher 2) morals and ethics cultivation in the organization 3) morals and ethics development. 2. The guidelines development of enhancing the professional morality conduct of teachers in schools under KhonKaen primary educational service area office 4 consisted of 3 sides

as follow; 1. morals and ethics development 2. morals and ethics cultivation in the organization and 3. teacher development to have the spirit of being a teacher. All 3 sides, there were 33 guidelines of enhancing the professional morality conduct. The overall of suitability was in the highest level and the possibility was in the highest level either.

Keywords : Guideline; Enhancing the professional; Morality conduct of teacher

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ท่ามกลางความเจริญในด้านวัตถุและเทคโนโลยีก็มีความเสื่อมโทรมอยู่ในความเจริญนั้นมากมาย การประกอบอาชีพครู ทุกระดับก็มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ปัจจุบันสถานภาพของครูได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ เพราะความเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปจากจรรยาบรรณ และขาดจริยธรรม อันเนื่องมาจากเศรษฐกิจหรือค่านิยมอย่างนำวิตกจนเกิดความเสื่อมศรัทธา สภาพจริยธรรมของข้าราชการครูปัจจุบันจากข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าบุคคลต่าง ๆ ในแต่ละอาชีพรับรู้ถึงการประพฤติปฏิบัติในทางที่ไม่ดีของครู และจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นต่อครูที่ลดลง โดยสถาบันราชภัฏสวนดุสิต (ดุสิตโพล) เมื่อเดือนมกราคม 2549 และเดือนมกราคม 2550 สอดคล้องกับ ประเวทย์ สนพลอย (2548) ซึ่งสามารถสรุปความคิดเห็นที่มีความเชื่อมั่นต่อครูไทยที่ลดลงเป็นรายด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติตนเสื่อมเสีย ได้แก่ เมาสุราแล้วควบคุมตนเองไม่ได้ แสดงอาการกิริยา วาจาสื่อมเสีย เล่นการพนันต่าง ๆ ผิดสัญญาเงินกู้ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือปฏิบัติตนไม่เหมาะสมทำนองซู้สาวกับครูด้วยกัน กับชาวบ้านและนักเรียนเรียกเก็บเงินหรือทรัพย์สินเพื่อแลกเปลี่ยนกับการกระทำผิดกฎหมาย เช่น การฝากเด็กเข้าเรียน การแก้ไขผลการเรียน เป็นต้น 2) ด้านการปฏิบัติตนต่อผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ขัดคำสั่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น ไม่อยู่เวรยาม ไม่เข้าร่วมประชุมครู ก้าวร้าว ดูหมิ่นผู้บังคับบัญชา โดยการแสดงออกทางกิริยาวาจา การทำบัตรสนเทศหรือหนังสือร้องเรียนใส่ความ เป็นต้น 3) ด้านการปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงาน มีการแสดงความประพฤติ กิริยาอาการและวาจาที่ไม่เหมาะสมต่างๆ ต่อเพื่อนร่วมงาน เช่น การพูดเสียดสี ด่าทอ ดูหมิ่นกัน ทั้งต่อหน้าและบุคคลอื่นๆ การยุยงสร้างความแตกแยกในหน่วยงาน การทะเลาะวิวาท ขกต้อยตบตี ทำร้ายร่างกายกัน เป็นต้น 4) ด้านการปฏิบัติตนต่อนักเรียน มีการแสดงความประพฤติ กิริยาอาการ และวาจาที่ไม่เหมาะสมต่างๆ กับนักเรียน เช่น การลงโทษเกินกว่าเหตุโดยโหดจริต การลงโทษแบบรุนแรง เรียกร้องสิ่งของจากนักเรียนแลกเปลี่ยนกับการแก้ไขผลการเรียน ลวนลามอนาจารนักเรียน ยุยงส่งเสริมให้นักเรียนให้กระทำการที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น 5) ด้านการปฏิบัติตนต่อผู้ปกครองและประชาชน มีการแสดงความประพฤติ กิริยาอาการ และวาจาที่ไม่เหมาะสม เช่น แสดงกิริยาและพูดจาเรียวกวาดไม่สุภาพกับผู้ปกครองและประชาชนที่มาติดต่อราชการกบทางโรงเรียน เป็นต้น

ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เกิดมาจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ แต่ส่วนหนึ่งย่อมเป็นผลมาจากครู ขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดจรรยาบรรณ ส่งผลทำให้สังคมมองอาชีพครูว่าเป็นเพียงอาชีพหนึ่งในหลายอาชีพ ที่ต้องทำเพื่อความอยู่รอดเท่านั้นมิใช่เป็นครูอาชีพที่แท้จริง ทั้งที่ในสมัยโบราณนั้นครูเป็น

อาชีพที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นผู้มีพระคุณ ลำดับ 2 รองจากบิดามารดา ครูถือเป็นปูชนียบุคคล เป็นบุคคลที่ควรค่าแก่การเคารพนับถือ (เอื้อ ทรวงโพธิ์, 2545) ขณะที่ รุ่ง แก้วแดง (2543) ได้กล่าวว่า ครูขาดการพัฒนาตนเอง ครูให้ความสนใจและความสำคัญแก่นักเรียนน้อยมาก ไม่สนใจความรู้เดิม และความต้องการของนักเรียน เพียงแต่เตรียมเนื้อหาที่จะสอนและครูจำนวนมากไม่เตรียมการสอน เพียงอาศัยประสบการณ์ที่เคยสอน รวมทั้งสังคมไทยยังขาดการพัฒนาวิชาชีพครูในการประพฤติตนที่เหมาะสม ส่งผลให้ครูขาดจรรยาบรรณวิชาชีพตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ.2550 ทำให้สังคมลดความศรัทธาในตัวครู ดังนั้น ความประพฤติของครูเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดที่จะต้องรีบเร่งพัฒนาให้ครูประพฤติและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพราะครูเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ อบรมศีลธรรมจรรยาแก่ลูกศิษย์

เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติตนทางวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ในด้านการประเมินมาตรฐานการปฏิบัติตนของครูเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ และการกำหนดระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของคุรุสภา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556) ได้กำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ.2550 ประกอบด้วย จรรยาบรรณ 5 ด้าน คือ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคมซึ่งจรรยาบรรณวิชาชีพครูดังกล่าวนี้ เป็นประมวลพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างของการประพฤติที่กำหนดขึ้นตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ที่ครูต้องหรือพึงประพฤติปฏิบัติตาม

จากแนวคิดและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ตรวจสอบตนเองถึงระดับการปฏิบัติงานทางวิชาชีพครูของตนเอง และเป็นแนวทางปลูกจิตสำนึกให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และพัฒนาครูได้อย่างมีทิศทางที่ถูกต้อง ตลอดจนเป็นแนวทางในการรักษาวิชาชีพครูที่ดีงาม อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพครูให้เกิดความศรัทธาและการยกย่องมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3.2 ได้แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

4.1 องค์ประกอบของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีของทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทฤษฎีความเฉลียวฉลาดเชิงจริยธรรม (Moral Intelligence : MI) ทฤษฎีอัตนิยม ทฤษฎีอภิปรัชญาศาสตร์ และ ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของศ.ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร 3) การพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

4.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 1,950 คน จากสถานศึกษา จำนวน 175 แห่ง กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 321 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ โดยกำหนดสัดส่วนร้อยละ 50 คำนวณหากลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิ แล้วสุ่มอย่างง่ายแบบจับสลาก (Simple Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 88 คนและครู 234 คน รวมจำนวน 321 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครู บุคลากรทางการศึกษา จากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 3 โรงเรียน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีรายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในภาพรวม

แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับความต้องการ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	3.36	0.78	ปานกลาง	4.17	0.79	มาก	0.29	3
2. ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร	3.28	0.72	ปานกลาง	4.15	0.72	มาก	0.31	2
3. ด้านการพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู	3.23	0.66	ปานกลาง	4.19	0.66	มาก	0.35	1
รวม	3.29	0.72	ปานกลาง	4.17	0.72	มาก		

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กรด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู 2 ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร ลำดับที่ 3 ด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

5.2 การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม 2. ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร 3. ด้านการ

พัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู ทั้ง 3 ด้าน มีแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครู รวมทั้งสิ้น 33 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร 3) การพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูตามลำดับ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นของแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบหลายด้านที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร กาสีวงศ์ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู ในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมไม่พบความแตกต่าง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ โดยครูมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ สูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษา ดนัย ซาติศรี (2559) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอน โดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง และด้าน จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูผู้สอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6.2 แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.0 และ 4.80 ตามลำดับ ทั้งนี้ แนวคิดหลักการเกี่ยวกับแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าแนวทาง คือ วิธีการ หรือแนวปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดี ที่ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น โดยการศึกษาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา จากสภาพปัจจุบัน สภาพอันพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภายในบริบทของพื้นที่ ซึ่งแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร 3) การพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ทำการวิจัย พบว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนการสอน ในด้านพฤติกรรม ด้านความรู้ และด้านเจตคติ โดยในด้านความรู้และพฤติกรรม ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัย การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการบูรณาการ และการประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ส่วนด้านเจตคติ ครูมีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ที่ดี ควรให้ผู้บริหารให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองโดยจัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาดูงาน จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มโรงเรียน นิเทศและประเมินผลการพัฒนาครู นริศรา เหมหงษา (2560) ศึกษาเรื่องการบริหารปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น 57 รายการพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณ ต่อสังคมและด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ตามลำดับ

โดยสรุป แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร 3) การพัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของครูในบริบทสถานศึกษาของตน เพื่อปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของครู และกระตุ้นสนับสนุนให้ครูเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพและประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดขององค์การรวมทั้งเกิดความก้าวหน้า และมีความสุขในการปฏิบัติงานต่อไป

7. องค์กรความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ องค์กรความรู้ที่ได้คือแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครู ให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันนำไปแก้ไขปัญหาและพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

สมรรถนะ จรรยาบรรณวิชาชีพ ครูในสถานศึกษา	แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา
1. ด้านการพัฒนาด้าน คุณธรรมและ จริยธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ และแบบแผน อย่างเคร่งครัด 2. รักษาชื่อเสียง เกียรติยศและ ปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพครู 3. ยึดมั่นในระบบการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 4. การปฏิบัติตนอยู่ในกรอบอันดีงาม 5. มีความรู้ความคิดที่ดีงามและเป็นธรรมชาติของความดี 6. มีมาตรฐานการทำงานตามมาตรฐาน วิชาชีพที่กำหนดไว้ 7. ให้บริการแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง หรือผู้มาติดต่อราชการด้วยความเต็มใจและเสมอภาค 8. การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆทางวิชาการและวิชาชีพ 9. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน 10. การพัฒนาทักษะชีวิตและสุขภาพกาย สุขภาพจิตผู้เรียน
2. ด้านการปลูกฝัง คุณธรรมและจริยธรรม ในองค์กร	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีวัฒนธรรมองค์กรที่พึงประสงค์ 2. เข้าร่วมกิจกรรม ขององค์กรวิชาชีพครูอย่างสม่ำเสมอ 3. ยกย่อง ชื่นชมและให้กำลังใจซึ่ง กันและกัน 4. ไม่ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการ ปฏิบัติงานที่มีผลต่อการปฏิบัติ หน้าที่จนเกิดความเสียหาย 5. ให้เกียรติและเคารพต่อผู้ร่วม ประกอบวิชาชีพด้วยความจริงใจ 6. ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 7. มีความรัก ความสามัคคีและร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาวิชาชีพครู 8. เสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ 9. ความสามารถในการวางแผนการกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ภารกิจงาน 10. ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ 11. ความสามารถในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

สมรรถนะ จรรยาบรรณวิชาชีพ ครูในสถานศึกษา	แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษา
3. ด้านการพัฒนาครู ให้มีจิตวิญญาณแห่ง ความเป็นครู	<ol style="list-style-type: none"> 1. รักและภาคภูมิใจในความเป็นครู 2. เป็นที่ปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ ด้วยความรัก ความเมตตากรุณา ต่อผู้เรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาคเท่าเทียมกัน 3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่หลากหลาย และพัฒนาความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ 4. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ผู้เรียน ทั้งกายวาจาและจิตใจ 5. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ ที่เหมาะสมต่อตนเอง 6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง จากสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้รอบตัวอย่างหลากหลาย 7. อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพครู 8. จัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 9. ใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมที่ใช้ในการเรียนรู้ 10. ความตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการ 11. การปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพ 12. การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยให้ครูผู้สอนมีโอกาสได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ครูได้ปฏิบัติงาน ที่ตรงกับความรู้ ความสามารถ ความพึงพอใจ โดยผู้บริหารสถานศึกษาคอยกำกับ ติดตาม อำนวยความสะดวก รวมทั้งมีการสร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการวางแผนในการปฏิบัติงานและดำเนินการตามแผนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยครูจะต้องมีการวางแผนและตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงานในเรื่องต่างๆ

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในทุกด้าน และควรเน้นที่การพัฒนาทางวิชาชีพครูเป็นหลัก เพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู

8.2.3 ผู้บริหาร ควรสร้างแรงกระตุ้นให้กับครูมีความทะเยอทะยาน มีความต้องการ แสดงผลงานความสำเร็จให้ผู้อื่นรับรู้ ให้นักศึกษามีการวางเป้าหมายในการทำงานให้มีคุณภาพดีที่สุดใน ภายใต้อัตตาภิบาลความสามารถที่ทำได้

8.2.4 ควรมีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพมากขึ้น และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน รู้จักคิดค้น ผลิต และปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนที่มีผลดีต่อการ เรียนรู้ของผู้เรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยศึกษาถึงตัวแปรปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณ วิชาชีพครูนอกเหนือจากตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์บรรยากาศสถานศึกษา และความผูกพันต่อสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา ตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น

8.3.2 ควรศึกษาเชิงสาเหตุของปัจจัยด้านอื่นๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครูทั้งทางตรงและทางอ้อม

9. บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ ทองกำแหง. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เอกชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยาพร ก่อเกียรติคุณ . (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะครู พฤติกรรมผู้นำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กับพลวัตการ เรียนรู้ของครูมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระศักดิ์ สงวนชีพ. (2542). ศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม และจริยธรรม สำหรับครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- จุฑาทิพย์ เจริญนำ. (2548). การศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติ ทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนาธิป หุ้ยแป. (2551). การพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับครูผู้สอนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาวัดผลและประเมินผล. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ สิทธิประสงค์. (2537). จรรยาบรรณของครูผู้สอนในทรศนะของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะ กรณีข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย นเรศวร.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). **ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แชมมณี. (2546). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : เสริมสิน พีเพรส ซิสเต็ม.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2541). **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท ก.พล(1996) จำกัด.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2542). **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). **ความเป็นครูไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ก.พลพิมพ์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2549). **การศึกษารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการกระทรวงการศึกษาศึกษาธิการ.
- บดินทร์ วิจารณ์. (2547). **การจัดการความรู้สู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กซูเปอร์เน็ทจำกัด.
- ประกาศรี สีอำไพ. (2540). **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2544). **คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ : เยลโล่การพิมพ์.
- ผกา สัตยธรรม. (2544). **คุณธรรมของครู**. กรุงเทพฯ : พลอยเพลาท.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2544). **ภาวะวิกฤติและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคณะครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ระยะ ที่ 9 – 10 (พ.ศ.2545-2554)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2546). **รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พัชราณี พัททองพรรณ . (2553). **แนวโน้มคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนสตรีเอกชน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2549). **การประเมินสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (Id Plan)**. นครปฐม : ฝ่ายวิชาการ โครงการพัฒนาระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, นवलล่อ แสงสุข และนุชนาถ สุนทรพันธุ์. (2547). **จริยธรรมและจรรยาบรรณสำหรับครู**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน. (2551). **สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2548). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2549-2551**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). **ระบบการพัฒนาครู**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์*
DEVELOPING A PROGRAM TO ENHANCE INNOVATIVE LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE KALASIN

มาลิตา พรหมโสภา¹, ธรินทร์ นามวรรณ²
Malita Promsopa¹, Tharinthorn Namwan²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : 64010581039@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 321 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ โดยรวม 5 ด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมและ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรมด้านการแสดงบทบาท

หน้าที่เชิงนวัตกรรมและด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นรู้ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการของโปรแกรม 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหากิจกรรมของโปรแกรม 4) กระบวนการพัฒนาของโปรแกรมและ 5) การประเมินผลของโปรแกรมโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 Module ได้แก่ Module 1 การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม Module 2 การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม Module 3 การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม Module 4 การแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม Module 5 การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม

คำสำคัญ : โปรแกรม; ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to investigate the current situations, desirable situations, and needs of innovative leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin, 2) to develop the program to enhance innovative leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin. The design of this study was mixed method which divided into 2 phases. Phase 1 was the study concerning the current situations, desirable situations, and needs of innovative leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin. There were 321 samples. The instrument used to collect data was the questionnaire. Phase 2 was the development of the program to enhance innovative leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin. There were 5 experts obliged to evaluate the suitability and feasibility of the program. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and PNI Modified.

The results revealed that; 1. The overall of current stage of the innovative leadership of school administrators was at a high level. The highest average was the Personality aspect. The overall of desirable situations of innovative leadership of school administrators was at the highest level. The highest average was the Creative Thinking aspect. Having reviewed the priority needs, Creative Thinking was the most required element, and the rest which comprised of Vision, Teamwork and Collaboration, Roles and Responsibilities, and Personality were required in order of priority. 2. There were 5 elements of the program to enhance innovative leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kalasin, including the principle, the goals and objectives, the contents, the development processes, and the evaluation. The contents

divided into 5 modules consisted of Vision, Teamwork and Collaboration, Creative thinking, Roles and Responsibilities, and Personality.

Keywords : Program; Innovative Leadership; Enhancing Innovative Leadership

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการในทุกวิชาชีพจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมากจึงจะนำไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าการบริหารการศึกษาที่เช่นเดียวกันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินการจึงจะทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเนื่องจากวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงวิชาชีพหนึ่ง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศ และบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเป็นมืออาชีพ จึงจะทำให้การศึกษาบรรลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2557)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งพลวัตที่มุ่งเข้าสู่ยุคแห่งนวัตกรรม รัฐบาลไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการมีความพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะนำการศึกษาไปสู่เป้าหมายการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 หรือการศึกษาประเทศไทย 4.0 โดยการเสนอนโยบายการปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่จะประกาศใช้ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 มีเป้าหมายหลักเพื่อพลิกโฉมประเทศไทยไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” หรือ “Hi-Value and Sustainable Thailand” ที่ได้มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการยกระดับศักยภาพและพัฒนาประเทศในทุกมิติ เพื่อสนับสนุน เสริมสร้างการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขัน และเพื่อส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมอย่างทั่วถึง โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ โดยการกำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) ให้มีจุดเน้นที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง และสอดคล้องกับสาขาเป้าหมายการพัฒนาประเทศและใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการวิจัยและพัฒนากับการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และการพัฒนานวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษาไว้หลายมาตรา มาตราที่สำคัญ คือ มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทยและในมาตรา 22 "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการ

จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ" การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จได้ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว จำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาทางการศึกษาทั้งในรูปแบบของการศึกษาวิจัย การทดลองและการประเมินผลนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด นวัตกรรมที่นำมาใช้ทั้งที่ผ่านมาแล้วและที่จะมีในอนาคต มีหลายประเภทขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรม การศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ให้มีศักยภาพสามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศต่อไป (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2542)

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และยังส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องพร้อมรับความท้าทายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านกำลังคน ความรู้ สมรรถนะ การสร้างและพัฒนานวัตกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกองค์กรสร้างจุดยืนที่เข้มแข็งเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ในการขับเคลื่อนสู่การเป็นนวัตกรรมให้สำเร็จนั้นต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้ที่จะเป็นเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ Weiss and Legrand (2011) กล่าวว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ ผู้นำที่มีความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสที่สลับซับซ้อน และค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม เพื่อช่วยให้สามารถตอบสนองและใช้แก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดนวัตกรรมในองค์กรมากขึ้นอีกด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคีสันธุ์ รับผิดชอบส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจังหวัดภาคีสันธุ์ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาประเทศไทย 4.0 โดยมีทิศทางการพัฒนาการศึกษา ซึ่งกำหนดในเป้าประสงค์ คือ สถานศึกษามีการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา และผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์ นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเป็นพลเมืองพลโลกที่ดีพร้อมก้าวสู่สากล อย่างไรก็ตามสถานศึกษาหลายแห่งยังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่ขาดแคลนครูในสาขาที่จำเป็นขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ขาดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษายังขาดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมีในยุคแห่งนวัตกรรม เนื่องด้วยมีอิทธิพลต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการนำ

เทคโนโลยีไปใช้ในการผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมสนับสนุนการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตลอดจนการนำนวัตกรรม เหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา(แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ)

ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะได้นำความรู้ความสามารถด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรมไปใช้ในการเพิ่มมูลค่าและยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันให้แก่องค์กร ขับเคลื่อนเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ การพัฒนาการศึกษาตามกรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ จำนวน 321 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (R. V.Krejcie, & D. W. Morgan, 1970) และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร

ในแต่ละชั้นภูมิแล้วสุ่มแบบง่ายโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 6 คน จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาออกแบบยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบันและระดับสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ภาวะผู้นำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ภาวะผู้นำ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ เชิงนวัตกรรม	3.98	0.95	มาก	4.78	0.47	มากที่สุด
2. ด้านการทำงานเป็นทีมและ การมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม	3.98	0.87	มาก	4.77	0.50	มากที่สุด
3. ด้านการมีทักษะการคิด สร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม	3.79	0.91	มาก	4.84	0.41	มากที่สุด
4. ด้านการแสดงบทบาทหน้าที่ เชิงนวัตกรรม	4.13	0.92	มาก	4.80	0.50	มากที่สุด
5. ด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม	4.20	0.94	มาก	4.79	0.51	มากที่สุด
โดยรวม	4.04	0.95	มาก	4.79	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. = 0.95) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ส่วนระดับสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.49) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Priority Needs Index Modified : PNI_{modified}) เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (I)	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)	PNI _{modified} (I-D)/D	ลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม	4.78	3.98	0.20	2
2. ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม	4.77	3.98	0.19	3
3. ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม	4.84	3.79	0.28	1
4. ด้านการแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม	4.80	4.13	0.16	4
5. ด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม	4.79	4.20	0.14	5

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นดิน เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ซึ่งด้านที่มีค่าความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (PNI_{modified} = 0.28) รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (PNI_{modified} = 0.20) ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม (PNI_{modified} = 0.19) ด้านการแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม (PNI_{modified} = 0.16) และด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม (PNI_{modified} = 0.14) ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

ส่วนประกอบของโปรแกรม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการของโปรแกรม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3. เนื้อหากิจกรรมของโปรแกรม	4.40	0.55	มาก	4.60	0.54	มากที่สุด
4. กระบวนการพัฒนาของโปรแกรม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผลโปรแกรม	4.40	0.55	มาก	4.60	0.54	มากที่สุด
โดยรวม	4.56	0.53	มากที่สุด	4.72	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ พบว่าสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อนำสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละองค์ประกอบมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม อยู่ในลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมด้านการดำเนินงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรมด้านการแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรมและด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ตามลำดับ ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้

ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านการมีทักษะ การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วยการมีความคิดยืดหยุ่น จินตนาการ และการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Helena Bulinska-Strangrecka (2018) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของ ความเป็นผู้นำในการพัฒนาศักยภาพด้านนวัตกรรม โดยมีสมมติฐานการวิจัย คือ ความเชื่อมโยง ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับนวัตกรรม พบว่า แนวปฏิบัติในการเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์กับ นวัตกรรมทางความคิด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นพรัตน์ มูลศรีแก้ว (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความคิด สร้างสรรค์ การสร้างและขับเคลื่อนทีม ความกล้าหาญ และความปรารถนาอย่างแรงกล้า และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิระศักดิ์ นามวงษ์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เป็นลำดับแรก

6.2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นรู้พบว่า ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการของโปรแกรม 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหากิจกรรมของ โปรแกรมแบ่งออกเป็น 5 Module ประกอบด้วย Module 1 การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม Module 2 การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม Module 3 การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เชิง นวัตกรรม Module 4 การแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม และ Module 5 การมีบุคลิกภาพเชิง นวัตกรรม 4) กระบวนการพัฒนาของโปรแกรมและ 5) การวัดและประเมินผลโปรแกรม ซึ่งผลการ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งผลที่ปรากฏ เช่นนี้อธิบายได้ว่าการจัดโครงสร้างโปรแกรมที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่าง เป็นระบบและชัดเจนนั้น สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างความมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้กับ ผู้บริหารสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนทัศนคติความสามารถใน การเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นผู้ผู้นำเชิงนวัตกรรม สามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ นำความคิดสร้างสรรค์ เปลี่ยนเป็นนวัตกรรมการบริหารและเปลี่ยนเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษามาก ที่สุด ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ Charney และ Conway (2005) ได้สรุปองค์ประกอบของโปรแกรม การพัฒนาไว้ว่าจะต้องมีการคำนึงถึงบริบท เป้าหมาย แผนกิจกรรมให้มีความเหมาะสมและพอดี เพื่อให้สามารถเกิดความสำเร็จในการพัฒนาได้ ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย คุณสมบัติ เนื้อหา เอกสาร กระบวนการ และการประเมินผล และสอดคล้อง กับผลการวิจัยของกนกพิชญ์ สรรพศรี (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่าองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรม และ 5) การวัดและประเมินผล

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ประกอบด้วย

- 1) หลักการของโปรแกรม: เหตุผลและความจำเป็นในการสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
- 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม: เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมและนำความรู้ความสามารถด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรมไปใช้ในการเพิ่มมูลค่า ยกกระดับขีดความสามารถการแข่งขันให้แก่องค์กร
- 3) เนื้อหากิจกรรมของโปรแกรม:

ภาพที่ 1 เนื้อหากิจกรรมของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

4) กระบวนการพัฒนาของโปรแกรม: กระบวนการพัฒนาของโปรแกรมจะใช้วิธีการพัฒนา 3 วิธี ได้แก่ 1) การอบรม 2) การศึกษาดูงาน 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และใช้เวลาในการพัฒนาตามหลักการพัฒนาภาวะผู้นำ อัตราส่วน 70 : 20 : 10 จำนวนทั้งสิ้น 160 ชั่วโมง

5) การประเมินผลของโปรแกรม: การประเมินผู้เข้ารับการพัฒนา ได้แก่ ประเมินก่อนการพัฒนาโดยการทำแบบทดสอบประเมินตนเอง/ประเมินระหว่างการพัฒนาโดยการทำแบบบันทึกกิจกรรม/ประเมินหลังการพัฒนาโดยการนำเสนอรายงาน นำเสนอนวัตกรรม และทำแบบทดสอบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ต้องกำหนดนโยบายและมีแนวทางปฏิบัติในงานพัฒนาบุคลากร ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา ในการเข้ารับการพัฒนาการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมตามโปรแกรมนี้ พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงกำหนดให้การเข้ารับการพัฒนาของโปรแกรมนี้เป็นหนึ่งในเกณฑ์การพิจารณาการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือการประเมินผลงานต่าง ๆ ตามโครงการ/กิจกรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรกำหนดโครงการการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติและการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ

8.2.2 ควรนำวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมาอบรมให้ความรู้พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติ เพื่อให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งอื่นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์เพื่อได้มาซึ่งนวัตกรรมใหม่ที่หลากหลาย นำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาให้มีขีดความสามารถที่สูงขึ้น

8.3.2 ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับระดับสภาพปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

กนกพิชญ์ สรรพศรี. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 6(1). 27-38.

- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565**. ภาพสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์.
- จีระศักดิ์ นามวงษ์. (2563). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์. ข้าวฟ่าง.
- นพรัตน์ มุลศรีแก้ว. (2563). **การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 15(1). 195-208.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). **นวัตกรรมการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อารุเอส พรินติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Charney, C. and K. Conway. (2005). **The Trainer's Tool Kit**. 2nd ed. New York : American Management Association.
- Helena Bulinska-Stangrecka. (2018). **The Role of Leadership in Developing Innovation Potential**. *International Journal of Economics, Business and Management Research*. 2(3). 270-289.
- Krejcie, R.V. and D.W. Morgan. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.
- Weiss, S. D. and Legand, P.C. (2011). **Innovative Intelligence**. Ontario : John Wiley and Sons Canada, Ltd.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน
GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสาร
ทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม*
THE DEVELOPMENT OF MATH SKILLS EXERCISE ON GRAPHS OF QUADRATIC
FUNCTIONS USING GPAS 5 STEPS WITH TECHNIQUES KWDL PROMOTING
MATHEMATICS COMMUNICATION ABILITIES FOR THE NINTH GRADE
STUDENTS OF MUANGPHONPITTAYAKOM SCHOOL

สุมาลี ภูศรีอ่อน¹

Sumalee Phusriorn¹

โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น¹

Muangphonpittayakom School under Khonkaen Provincial Administrative Organization¹

Email : sumalee9646@mpk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง 2) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 3) ทดลองใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4) ประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม 3) แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL 5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6) แบบทดสอบความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ และ 7) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาในการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เห็นสมควรให้มีการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน

GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2. คุณภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เท่ากับ 76.33/76.40 เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ 3. ผลการทดลองใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.5428 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 54.28 และร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 90.19 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 4. ผลการประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาบทเรียนแบบฝึกทักษะ; กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง; วิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL; ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the fundamental data and the need for developing the math skills exercise on graphs of quadratic functions, 2) develop and determine the efficiency of the math skills exercise on graphs of quadratic functions using GPAS 5 steps with KWDL techniques promoting mathematics communication abilities for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school to meet the criterion of 75/75, 3) experiment the math skills exercise on graphs of quadratic functions using GPAS 5 steps with KWDL techniques promoting mathematics communication abilities for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school, and 4) evaluate and revise the math skills exercise on graphs of quadratic functions using GPAS 5 steps with KWDL techniques promoting mathematics communication abilities for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school. The sample group was the ninth grade students consisted of 34 students. The research instruments consisted of 1) the interview form 2) the questionnaire 3) the math skills exercise on graphs 4) GPAS 5 Steps learning management with KWDL technique plan, 5) The achievement test, 6) mathematics communication abilities tests, and 7) the students' satisfaction questionnaire after learning with math skills exercises on graphs of quadratic functions. The data were analyzed by Index of Item Objective Congruence (IOC), Content Analysis. Percentage, Mean, Standard Deviation and t-test.

The results of the research were as follow: 1. Results of studying the fundamental data and the need for developing the math skills exercise on graphs of quadratic functions using GPAS 5 steps with KWDL techniques promoting mathematics communication abilities for the ninth grade students that the math teachers and students agreed to developing the Math skills exercise on graphs of quadratic functions using GPAS 5 steps with KWDL techniques promoting Mathematics communication abilities for the ninth grade students. 2. The quality of the math skills exercises from the assessment of experts was at a high level. The efficiency of the math skills exercises was 76.33/76.40, meeting the criteria of 75/ 75. 3. Results of experiment the math skills exercise on graphs of quadratic functions using GPAS 5 steps with KWDL techniques promoting mathematics communication abilities for the ninth grade students that the effectiveness index was 0.5428, indicating that the students had an increase of 54.28% in their learning and the percentage of students who passed the criteria of 80% or more was 90.19% of the total number of students. 4. Results of evaluating and revising the math skills exercise on graphs of quadratic functions using GPAS 5 steps with KWDL techniques promoting mathematics communication abilities for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school found that the students were overall satisfied after studying with the math skills exercise on graphs of quadratic functions using GPAS 5 steps with KWDL techniques was at a high level. All aspects of satisfaction were at a high level.

Keywords : The Development of Math Skills Exercise; Graphs of Quadratic Functions; Using GPAS 5 Steps with Techniques KWDL; Promoting Mathematics Communication Abilities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรการศึกษาแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต ถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเรื่องหนึ่งในสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพราะเป็นความรู้พื้นฐานในการนำไปใช้ประโยชน์ทางคณิตศาสตร์ในเรื่องอื่นๆ คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคู่อันดับ กราฟของความสัมพันธ์ และฟังก์ชันกำลังสอง และใช้ความรู้ความเข้าใจนี้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ในมาตรฐานการเรียนรู้ ค 1.2 กำหนดให้นักเรียนต้องเข้าใจและวิเคราะห์รูปแบบ ความสัมพันธ์ ฟังก์ชัน ลำดับและอนุกรม และนำไปใช้ ตัวชี้วัด ม.3/2 เข้าใจและใช้ความรู้เกี่ยวกับฟังก์ชันกำลังสองในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แต่จากประสบการณ์ของการสอนของผู้วิจัยนั้นพบว่า นักเรียนจะบรรลุไปถึงมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ในสาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิตนั้นเป็นเรื่องที่ยาก โดยจากการสอนพบว่า นักเรียน

ส่วนใหญ่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องกราฟของฟังก์ชันกำลังสอง เช่นในเรื่องกราฟของฟังก์ชันกำลังสอง นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงการแก้สมการกับการเขียนกราฟ และนักเรียนไม่สามารถแปลความหมายจากกราฟของฟังก์ชันกำลังสอง นักเรียนไม่สามารถนำความรู้เรื่องฟังก์ชันกำลังสองไปประยุกต์ในการแก้ปัญหา ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 พบว่า โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม มีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 27.12 ซึ่งไม่ถึงร้อยละ 50 และถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คะแนนเฉลี่ยในสาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต มาตรฐานการเรียนรู้ ค 1.2 ได้ร้อยละ 26.50 ซึ่งไม่ถึงร้อยละ 50 และถือว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จึงถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ทางโรงเรียนควรพัฒนาความรู้ของนักเรียนในสาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต และจากประสบการณ์การเรียนการสอนในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ที่ผ่านมาพบว่า ในสาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต หน่วยการเรียนรู้เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประสบปัญหาในการเรียน คือ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้ ดังรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 5 รหัสวิชา ค23102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ปีการศึกษา 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 62.03 ซึ่งต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม (โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม, 2563)

ในทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วย การแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆทางคณิตศาสตร์ และการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะด้านการสื่อสารได้ถูกกำหนดไว้ในทักษะการดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 โดยคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 – 6 ต้องสามารถใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสาร การสื่อความหมายและการนำเสนอได้อย่างถูกต้องและชัดเจน สภาครูคณิตศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Council of Teachers of Mathematics (NCTM), 2000) กล่าวถึงทักษะทางคณิตศาสตร์ว่า ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้กับผู้เรียนนั้น ควรจะต้องให้ผู้เรียนมีความสามารถดังต่อไปนี้ จัดระบบและรวบรวมความคิดที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน และสื่อสารได้ถูกต้อง สื่อสารความคิดที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ของพวกเขาแก่ครูอาจารย์ และผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผลและแจ่มแจ้งชัดเจน วิเคราะห์และประเมินค่าแนวคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ด้วยกลยุทธ์ต่างๆได้ ใช้ภาษาของคณิตศาสตร์เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างกระชับ ชัดเจน ได้ใจความที่ถูกต้องแน่นอน จึงสรุปได้ว่าการส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ต้องอาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีได้หลากหลายวิธี ผู้วิจัยได้พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนเหมาะที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (GPAS 5 STEPS) เป็นการพัฒนามาจากกระบวนการเรียนรู้แบบ GPAS เป็นกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ สอดคล้องกับการออกแบบการเรียนรู้ตามแนวทาง Backward Design ซึ่งทั้งสองวิธีเป็นเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เหมาะสมในการใช้พัฒนาความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยทำให้ผู้วิจัยทราบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสองยังไม่สมบูรณ์ นักเรียนยังไม่บรรลุถึงมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดไว้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องกราฟของฟังก์ชันกำลังสองจึงถือว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ผู้วิจัยต้องพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่สนองต่อความแตกต่างของนักเรียน ซึ่งพบว่า แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ นักเรียนสามารถจำกฎเกณฑ์ หลักเกณฑ์ กระบวนการต่างๆ ได้คงทน และนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และฝึกการถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ นอกจากความเข้าใจในด้านเนื้อหาจะมีความสำคัญแล้ว หลักสูตรยังเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการ ซึ่งการสื่อสารทางคณิตศาสตร์นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นการใช้ภาษาพูดและเขียน การใช้ศัพท์ สัญลักษณ์และโครงสร้างทางคณิตศาสตร์เพื่อแสดงแนวคิดและอธิบายแนวคิด แสดงความหมายและความสัมพันธ์ของแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและรัดกุม การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพสำหรับการรวบรวมแนวคิดทางคณิตศาสตร์ทั้งโดยการพูดและการเขียน โดยเฉพาะการสื่อสารสองทาง (two ways communication) ช่วยให้นักเรียนสามารถอธิบาย รวบรวมและขยายแนวคิด และเปลี่ยนแนวคิดกับคนอื่น ครูผู้สอนจึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทั้งด้านความรู้และความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ไปพร้อมๆกัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์นั้น จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยต้องพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 5 รหัสวิชา ค23101 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้นำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยเทคนิค KWDL ที่เป็นเทคนิคการสอนรูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เป็นเทคนิคที่ฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์โจทย์ปัญหาอย่างหลากหลาย อันจะเป็นผลให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ มาบูรณาการกับการเรียนรู้แบบ GPAS 5 Steps เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป และเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สนใจนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2.3 เพื่อทดลองใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.4 เพื่อประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน คือ นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดี และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ที่นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3.2 เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน คือได้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นข้อเสนอสอนและเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาและวิชาอื่นๆ ต่อไป

3.3 เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร คือ ได้ทราบถึงความต้องการของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการจัดบรรยากาศการเรียนรู้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษา

3.4 เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองและชุมชน คือ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีขึ้น เป็นที่รู้จักของผู้ปกครองและชุมชน ทำให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าสู่ระบบโรงเรียนและให้ความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนมากขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนตามลำดับดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development) : การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) : การทดลองใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development) : การประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยขอเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เป็นเวลา 15 ชั่วโมง แบบแผนการทดลอง คือ The One – Group Pretest – Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม 3) แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL จำนวน 7 แผน 4) แผนการจัดการเรียนรู้ GPAS 5Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL 5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ 6) แบบทดสอบความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ฉบับ แต่ละฉบับประกอบด้วยข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 15 ข้อ และ 7) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t – test for Dependent Sample)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาในการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เห็นสมควรให้มีการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5.2 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 พบว่าสร้างแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ได้ 7 ชุด คุณภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.30 ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เท่ากับ 76.33/76.40 เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้

5.3 ผลการทดลองใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.5428 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 54.28 และร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป เท่ากับ ร้อยละ 90.19 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

5.4 ผลการประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.80) พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านรูปแบบของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ 3) ด้านการวัดผลประเมินผล และ 4) ด้านเนื้อหา

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ยังไม่สมบูรณ์ โดยที่นักเรียนจะบรรลุไปถึงมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ในสาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต โดยเฉพาะเรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง นั้นเป็นเรื่องที่ยาก พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง นักเรียนไม่สามารถเขียนกราฟของฟังก์ชันกำลังสอง และนักเรียนไม่สามารถสร้างประโยคสัญลักษณ์จากประโยคหรือข้อความที่กำหนดในเรื่องฟังก์ชันกำลังสอง นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงการแก้สมการกำลังสองกับการเขียนกราฟ และนักเรียนไม่สามารถแปลความหมายจากกราฟของฟังก์ชันกำลังสอง สาเหตุน่าจะเป็นเพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงเน้นให้นักเรียนท่องจำ สัจพจน์ กฎ สูตร นิยาม ทฤษฎีที่มีเนื้อหาแล้วอธิบายถึงที่มา ยกตัวอย่าง สาธิตวิธีการแก้ปัญหา พร้อมทั้งบอกเทคนิควิธีการที่นำสิ่งที่นักเรียนท่องจำมาใช้ ซึ่งเป็นเพียงการบอกคณิตศาสตร์กับนักเรียนไม่ได้เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นไปในแนวทางเดียวที่ว่าเมื่อนำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์มาประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ จะช่วยแก้ปัญหาในการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ได้ เพราะนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะได้ประสบการณ์ตรงจากการลงมือกระทำแบบฝึกทักษะ ได้ฝึกฝนทักษะอย่างเต็มความสามารถของแต่ละบุคคล นักเรียนได้ทราบความก้าวหน้าของตนเองในการส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่านักเรียนควรได้รับการส่งเสริม ให้มีการสื่อสารแนวคิดทางคณิตศาสตร์อย่างหลากหลาย เช่น การสื่อสารด้วยภาพ การแสดงท่าทาง การเขียนภาพ การเขียนแผนภูมิ และการใช้สัญลักษณ์ไปพร้อมกับการใช้คำถามทั้งการพูดและการเขียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มย่อย ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้อธิบายเหตุผลกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างเต็มที่ ในลักษณะของการสืบค้น การสืบเสาะ การพรรณนาและอธิบาย

แนวคิดทางคณิตศาสตร์ ให้นักเรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกัน มีโอกาสชี้แจงแนวคิด อธิบายเหตุผล และชวนเชื่อให้บุคคลเห็นด้วยกับแนวคิดของตนทั้งการพูดและการฟัง โดยสรุปแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์มีความต้องการให้สร้างแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

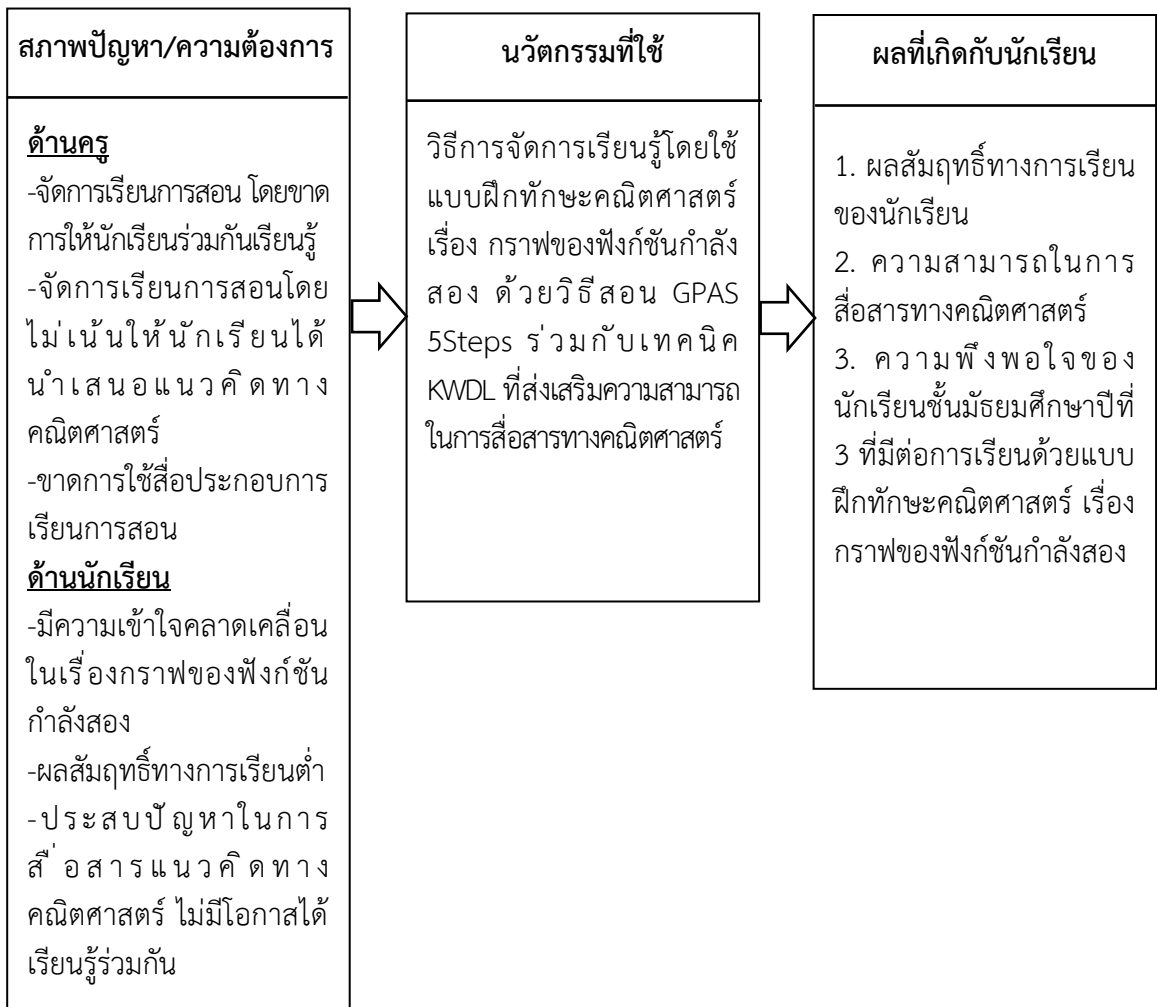
6.2 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 พบว่า สร้างแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ได้จำนวน 7 ชุด องค์ประกอบของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ได้แก่ จุดประสงค์ แบบทดสอบก่อนเรียน ใบความรู้ แบบฝึกทักษะ แบบทดสอบหลังเรียน เฉลยแบบทดสอบ เฉลยแบบฝึกทักษะ ผลการประเมินคุณภาพของแบบฝึกทักษะโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เท่ากับ 76.25/76.40 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ จากผลการวิจัยแสดงว่า แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์เนื้อหา เลือกร้อยการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ แบ่งและเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากเนื้อหา กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการสร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะผ่านการตรวจสอบ ประเมินคุณภาพ ประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เมื่อสร้างเสร็จได้นำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ไปทดลองใช้ (Try out) ถึง 3 ระดับ คือ 1) การทดลองแบบรายบุคคล (One to One Testing) 2) การทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) 3) การทดลองภาคสนาม (Field Testing) ซึ่งผลดำเนินการทำให้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นลำดับ สามารถนำไปใช้เพื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ ใจอ่อน (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (5 STEPSs) ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องเลขยกกำลัง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น ทำให้นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 73.08 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 16.63 คิดเป็นร้อยละ 83.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า เท่ากับ 1.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วารินทร์ พงษ์พัฒน์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็นโดยการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS 5 Steps ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความน่าจะเป็น โดยวิธีสอนแบบ GPAS 5 Steps หลังเรียนสูง

กว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความพึงพอใจในการเรียน เรื่อง ความน่าจะเป็นโดยวิธีสอนแบบ GPAS 5 Steps อยู่ในระดับมาก

6.3 ผลการทดลองใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง พบว่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.5428 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 54.28 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นัฐนันท์ เต็มศรี (2563) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5STEPSs) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรี กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ฯ จำนวน 34 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังก์ชันกำลังสอง ด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยา สรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานต้นสังกัด ควรให้ความสำคัญในการวางนโยบายเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแนว Active Learning ที่หลากหลาย มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการใช้วิธีการสอน สื่อการสอนที่เหมาะสม เช่น GPAS 5 Steps, STAD, แบบฝึกทักษะการพัฒนาแบบฝึกทักษะ และรูปแบบอื่น ๆ

8.1.2 สถานศึกษา ควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมพัฒนาตนเองเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการเทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น GPAS 5 Steps, STAD, แบบฝึกทักษะที่เหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติเนื้อหาวิชา รวมทั้งส่งเสริมการใช้สื่อในรูปแบบที่หลากหลาย มีขั้นตอนการจัดหา การนำไปใช้ การนิเทศติดตาม รวมไปถึงการประเมินหลังจากการใช้สื่อที่เหมาะสม ชัดเจน เป็นรูปธรรม

8.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดได้ใช้รูปแบบ เทคนิค วิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมไปถึงมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกสูงสุดต่อทั้งผู้เรียนและผู้สอน มีขั้นตอนการนิเทศติดตาม การประเมินการสอนอย่างต่อเนื่อง

8.1.4 ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค วิธีการสอน รวมทั้งการใช้สื่อการเรียนการสอนเช่น การพัฒนาแบบฝึกทักษะที่เหมาะสมและถูกต้องกับสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนในแต่ละหัวข้อ เพื่ออำนวยความสะดวกสูงสุดต่อผู้เรียน มีขั้นตอน การประเมินผลการใช้สื่อ รวมทั้งการใช้แบบฝึกทักษะ เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาการใช้สื่อและแบบฝึกทักษะต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การจัดกิจกรรมกลุ่มในวันแรกๆ นักเรียนอาจจะยังไม่สามารถร่วมมือกันเรียนรู้ได้ ดินนี้ ครูผู้สอนจะต้องคอยให้คำแนะนำ ใช้รางวัลและผลสำเร็จของกลุ่มเป็นแรงเสริมที่จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันมากยิ่งขึ้น

8.2.2 ครูผู้สอนควรช่วยเหลือ แนะนำนักเรียนถึงวิธีการตรวจให้คะแนนแบบฝึกทักษะที่แสดงวิธีหาคำตอบ เพื่อให้นักเรียนสามารถตรวจให้คะแนนได้อย่างถูกต้อง

8.2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นฝึกทักษะ นักเรียนอาจใช้เวลาทำกิจกรรมนานกว่าที่กำหนดไว้ ครูอาจยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม

8.2.4 หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ชั่วโมง นักเรียนมีความคุ้นเคยกับการเรียนรู้ทำกิจกรรม จากแบบฝึกทักษะ โดยนักเรียนมีการซักถามเป็นระยะโดยครูเป็นเพียงผู้แนะนำ

8.2.5 นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ – พอใช้ ไม่กล้าซักถามครู แต่ไปซักถามเพื่อน ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รู้จักช่วยเหลือแนะนำเพื่อน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDLกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ

8.3.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบ GPAS 5 Steps ร่วมกับเทคนิค KWDL ในระดับชั้นเรียนอื่นๆ หรือมีการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุฬาลักษณ์ ใจอ่อน. (2560). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเลขยกกำลัง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น (5 STEPs)**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- นัฐนันท์ เต็มศรี. (2563). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5STEPS) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม. (2563) **รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนเมืองพลพิทยาคมประจำปีการศึกษา 2563**. ขอนแก่น : โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.
- วาวรินทร์ พงษ์พัฒน์. (2561). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องความน่าจะเป็น โดยการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS 5 Steps ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม จังหวัดสมุทรสาคร**. โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). (2000). **Principles and Standards**. Reston, VA : NCTM.

พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด
ไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู
ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี*

FOOD CONSUMPTION BEHAVIOR OF PATIENTS WITH UNCONTROLLED
DIABETES MELLITUS (DM) RECEIVING DIABETES CLINIC'S SERVICE AT
THA LUM PHU SUB-DISTRICT HEALTH PROMOTION HOSPITAL,
BUNG KAEW SUB-DISTRICT, NON SA-AT DISTRICT,
UDON THANI PROVINCE

พรทิพย์ ธาดูปชิต¹

Porntip Thauppachit¹

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู จังหวัดอุดรธานี¹

Tha Lump Phu Sub-district Health Promoting Hospital, Udon Thani Province¹

Email : Pporntip19@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภูและ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี เป็นการศึกษาเชิงผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี จำนวน 367 คน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 10 คน ที่มาใช้หาข้อมูลในการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามอยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการ

คลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ (X_4) ด้านการรับรู้ผลประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ (X_3) และด้านโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน (X_1) ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .421 .275 และ .040 ตามลำดับ 3. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ควรมีการรับประทานอาหารครบห้าหมู่ทุกวันอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งควรรับประทานครบทั้งสามมื้อในแต่ละวันหลีกเลี่ยงน้ำหวาน น้ำอัดลม ทั้งเลี่ยงการรับประทานอาหารที่มีไขมันสูง ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และออกกำลังกายสามวันต่อหนึ่งวันละไม่น้อยกว่า 30 นาทีต่อสัปดาห์ ปรึกษาแพทย์ก่อนออกกำลังกายเพื่อความปลอดภัยที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ : พฤติกรรมการบริโภค; ผู้ป่วยเบาหวาน; ควบคุมระดับน้ำตาล

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study food consumption behavior of patients with uncontrolled diabetes mellitus receiving diabetes clinic's service at Tha Lum Phu Sub-district Health Promotion Hospital, 2) to study the factors influencing food consumption behavior of patients with uncontrolled diabetes mellitus receiving diabetes clinic's service at Tha Lum Phu Sub-district Health Promotion Hospital, and 3) to study the guidelines for the development of food consumption behavior of patients with uncontrolled diabetes mellitus receiving diabetes clinic's service at Tha Lum Phu Sub-district Health Promotion Hospital, Bung Kaew sub-district, Non Sa-at district, Udon Thani province. This research was mixed methods research. The samples used in the research included people who have the right to vote from government agency, private sectors and those involved in the area of Tha Lum Phu Sub-district Health Promotion Hospital, Bung Kaew sub-district, Non Sa-at district, Udon Thani province, with the total number of 367 people. The target groups used in the research consisted of informants from public sectors and government officials, with total number of 10 people. The research tools were questionnaires and interview. The statistics used to analyze data comprised frequency, percentage, multiple regression analysis using hierarchical Stepwise regression method.

The research results were found that: 1. the dependent variable of the level of food consumption behavior of patients with uncontrolled diabetes mellitus receiving diabetes clinic's service at Tha Lum Phu Sub-district Health Promotion Hospital, Bung Kaew sub-district, Non Sa-at district, Udon Thani province, was at a

moderate level. 2. Factors influencing food consumption behavior of patients with uncontrolled diabetes mellitus receiving diabetes clinic's service at Tha Lum Phu Sub-district Health Promotion Hospital, Bung Kaew sub-district, Non Sa-at district, Udon Thani province, in all aspects, with significance, including perceiving barriers to health behavior practice (X_4), perceiving benefits of health behavior practice (X_3) and the risk of complications of diabetes (X_1), the three independent variables had predictor's coefficients in raw scores (b) = .421, .275 and .040, respectively. 3. The guidelines for the development of food consumption behavior of patients with uncontrolled diabetes mellitus receiving diabetes clinic's service at Tha Lum Phu Sub-district Health Promotion Hospital, Bung Kaew sub-district, Non Sa-at district, Udon Thani province were as follows: There should be an actual diet of five food groups and there should be three meals a day, there should be avoiding sugary drinks, soft drinks, and avoiding eating foods with high fat, there should be exercise regularly and exercise in three days continuously at least 30 minutes a day per week, there should be consulting doctor before exercise for life saving.

Keywords : Consumer behavior; Diabetic patients; Sugar level control

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญกับโรคเบาหวานมากขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันโรคเบาหวานเป็นเรื้อรังและรักษาไม่หายขาดมีแนวโน้มจะพบมากขึ้นเรื่อยๆ ในประเทศไทยและทั่วโลกโดยพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ถึงแม้จะไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้แต่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในระดับที่ก่อไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงได้โดยการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในระดับเป้าหมายโดยมีแนวทางหลัก ได้แก่ การควบคุมการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย และมีการใช้ยาอย่างเหมาะสม จากผู้เชี่ยวชาญที่ทำการวิจัยและจัดประเภทโรคเบาหวานได้กำหนดเป้าหมายการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยควรมีระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารระหว่าง 100-126 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร ระดับก่อนนอนควรอยู่ระหว่าง 100-140 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตรและระดับฮีโมโกลบินเอวันซีควรต่ำกว่าร้อยละ 7 ซึ่งจะสามารถลดอัตราการเกิดโรคแทรกซ้อนทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรังได้ในอนาคตและปัจจุบัน (กลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลปัตตานี, 2564)

สำหรับประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา พบผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยของโรงพยาบาลใหญ่ในประเทศไทย จำนวน 9419 คนพบว่า มีเพียงร้อยละ 31.2 ที่มีระดับน้ำตาลในเลือดน้อยกว่า 130 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร และมีภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ดังนี้ร้อยละ 42.2 เป็นโรคไต ร้อยละ 40.8 เป็นต้อกระจก ร้อยละ 28.7 มีความผิดปกติของประสาทจอตา ร้อยละ 6.10 เป็นโรคหัวใจขาดเลือดและร้อยละ 4.6 เป็นแผลที่เท้า ในขณะที่ผลศึกษาผู้ป่วยเบาหวานของโรงพยาบาลพุทธชินราชที่สามารถควบคุมได้มีเพียงร้อยละ

23.0 และจากสถิติผู้ป่วยที่มาใช้บริการในคลินิกโรคเบาหวานของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานีในจำนวนนี้ พบว่ามีเพียงร้อยละ 10.2 ที่มีระดับน้ำตาลในเลือดต่ำกว่า 123 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตรจึงมีผู้ป่วยที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงและมีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานเป็นจำนวนมาก (ก้องกิตากร บุญช่วย และคณะ, 2563)

จากงานวิจัยพบว่ามีปัจจัยหลายๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน เช่น ผู้ป่วยเบาหวานของโรงพยาบาลอำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ร้อยละ 71.5 มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติ และพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม การออกกำลังกายแบบเดินเร็วอย่างมีแบบแผนเป็นเวลา 13 สัปดาห์ทำให้ระดับฮีโมโกลบินเอเวนซึ่งเป็นระดับน้ำตาลในเลือดสะสมในช่วง 1-3 เดือนที่ผ่านมาของผู้ป่วยเบาหวานลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สาเหตุที่ผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ทั้งที่เข้ารับยาจากโรงพยาบาลและนำกลับไปรับประทานที่บ้านแล้วเนื่องจากไม่รู้วิธีการควบคุมด้วยยา รับประทานยาหรือฉีดยาไม่ถูกต้อง และการให้บริการของสถานบริการอย่างมีประสิทธิภาพโดยการติดตามผลการตรวจรักษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ป่วยควบคุมระดับน้ำตาลไม่ได้ (จงมณี สุริยะ, 2556)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นจึงศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจากประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำข้อมูลไปเพื่อใช้พัฒนาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพมากยิ่งขึ้นในอันที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภูตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภูตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทราบพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

3.2 ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

3.3 ทราบแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี

3.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานีสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยโรคเบาหวานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพด้วยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภูตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ก่อนที่จะนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญรวมถึงผู้แทนหน่วยงานท้องถิ่นและผู้นำชุมชน แล้วเอาผลสรุปมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภูตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี จำนวน 4,327 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนน

สะอาด จังหวัดอุดรธานี ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี จำนวน 367 คน (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2560) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้แบบสอบถาม ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี แบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นตั้งแต่ .872 ขึ้นไป (สุวิมล ติรกานันท์, 2553) แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามหลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น การวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเป็นกรอบแนวคิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ การตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับพฤติกรรมกรบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานีตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านพบว่าสภาพทั่วไปของระดับพฤติกรรมกรบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานีตัวแปร

ตามโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.=.37) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการรับประทานยาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.11$ S.D.=.37) ด้านการควบคุมอาหารอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.08$ S.D.=.17) และด้านการออกกำลังกายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.01$ S.D.=.69) ตามลำดับ

5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ (X_4) ด้านการรับรู้ผลประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ (X_3) และด้านโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน (X_1) ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .421 .275 และ .040 ตามลำดับ

5.3 ควรมีการรับประทานอาหารเช้าครบห้าหมู่ทุกวันอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งควรการรับประทานครบทั้งสามมื้อในแต่ละวันหลีกเลี่ยงน้ำหวาน น้ำอัดลม ทั้งเลี่ยงการรับประทานอาหารที่มีไขมันสูง ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และออกกำลังกายสามวันต่อหนึ่งวันละไม่น้อยกว่า 30 นาทีต่อสัปดาห์ปรึกษาแพทย์ก่อนออกกำลังกายเพื่อความปลอดภัยที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและไม่หักโหมจัดบริเวณในการออกกำลังกายที่มีอากาศบริสุทธิ์เลี่ยงการออกกำลังกายในภาวะอากาศที่ร้อนจัดหรือหนาวจัดจนเกิน และออกกำลังกายหลังมื้ออาหาร อย่างน้อย 1-2 ชม.ดื่มน้ำก่อนระหว่างและหลังการออกกำลังกายเพื่อเลี่ยงการขาดน้ำ ทั้งกินยาครบสามมื้อและตรงต่อเวลาอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องเป็นประจำทุกวัน แต่หากลืมกินยาที่แพทย์สั่งหากระลึกได้ต้องรีบกินยาทันทีที่เลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดถ้ามีการพบแพทย์ประจำทั้งมีการรายงานผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากกินยาให้แพทย์ทราบเชื่อมั่นในคุณภาพของยาที่แพทย์ประจำได้จัดให้ และมีการรับประทานยาตามแพทย์สั่งอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องเป็นประจำ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามโดยรวมทุกด้านพบว่า ระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรตามอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการรับประทานยาอยู่ในระดับปานกลางด้านการควบคุมอาหารอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการออกกำลังกายอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพรรณ ผิวนวลและคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางแก้วในตำบลบางแก้ว อำเภอละฮัน จังหวัดระนอง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\mu=2.43$, S.D.=0.60) เพศ อาชีพ และความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรอื่นๆ

พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันดังนั้น สถานบริการสาธารณสุขควรดำเนินการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองให้เหมาะสม และควรมีการวางแผนการบริหารยาที่เหมาะสมกับผู้ป่วยโรคเบาหวานเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับช่วงเวลาและได้รับประทานยาตามแผนการรักษา

6.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี โดยรวมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ด้านการรับรู้ผลประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ X_3 และด้านโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .421 .275 และ .040 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สมตัว (2559) ได้ศึกษาเรื่อง บทวิจัยปัจจัยทำนายพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด (p -value < .001) ในขณะที่กลุ่มควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน (p -value < .001) และปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด (p -value < .01) ดังนั้นการให้ความรู้ทางสุขภาพจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นในเรื่องการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานและปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในกลุ่มผู้ป่วยที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้เป็นอันดับแรก และส่งเสริมความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในกลุ่มผู้ป่วยที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้

6.3 แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ตำบลบุงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ควรมีการรับประทานอาหารครบห้าหมู่ทุกวันอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนควรรับประทานครบทั้งสามมื้อในแต่ละวันหลีกเลี่ยงน้ำหวาน น้ำอัดลม ทั้งเลี่ยงการรับประทานอาหารที่มีไขมันสูง ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และออกกำลังกายสามวันต่อหนึ่งวันละไม่น้อยกว่า 30 นาทีต่อสัปดาห์ปรึกษาแพทย์ก่อนออกกำลังกายเพื่อความปลอดภัยที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและไม่หักโหมจัดบริเวณในการออกกำลังกายที่มีอากาศบริสุทธิ์เลี่ยงการออกกำลังกายในภาวะอากาศที่ร้อนจัดหรือหนาวจัดจนเกิน และออกกำลังกายหลังมีอาหาร อย่างน้อย 1-2 ชม. ดื่มน้ำก่อนระหว่างและหลังการออกกำลังกายเพื่อเลี่ยงการขาดน้ำ ทั้งกินยาครบสามมื้อและตรงต่อเวลาอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องเป็นประจำทุกวัน แต่หากลืมกินยาที่แพทย์สั่งหากระลึกได้ต้องรีบกินยาทันทีที่เลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิดถ้ามีการพบแพทย์ประจำทั้งมีการรายงานผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากกินยาให้แพทย์ทราบเชื่อมั่นในคุณภาพของยาที่แพทย์ประจำได้จัดให้ และมีการรับประทานยาตามแพทย์สั่งอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องเป็นประจำ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัฐ ดวงแสนจันทร์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมและพฤติกรรม

การบริโภคอาหารในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ผลการศึกษา: กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนพฤติกรรมบริโภคอาหารเหมาะสมในระดับสูง ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ความเพียงพอของรายได้ และลักษณะการอยู่อาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมบริโภคอาหาร นอกจากนี้พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมบริโภคอาหารในผู้สูงอายุโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.556$)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 พฤติกรรมบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภู ต้องวางนโยบายการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานเพื่อยกระดับการบริการและการบริโภคของกลุ่มผู้ป่วย เป็นสัญญาณบ่งบอกประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่จะต้องมีการปรับปรุง เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

7.1.2 พัฒนาคูณภาพการให้บริการด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อการยกระดับไปสู่การเป็นการให้บริการที่ทันสมัย เน้นการบริการที่เพิ่มความสะดวกสบายแก่กลุ่มผู้ป่วย เพื่อพัฒนาพฤติกรรมบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภูอย่างมีประสิทธิภาพ

7.1.3 พัฒนาบุคลากรผ่านการจัดอบรมหลักสูตรมาตรฐานการให้บริการที่เป็นเลิศ สำหรับการให้บริการ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุมภูให้มีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรศึกษาถึงจุดอ่อนในขั้นตอนการบริการ ลดความล่าช้าในการบริการมีความรวดเร็วทันสมัยมาใช้กับสถานะที่มีการบริการมากขึ้นอย่างจริงจัง

7.2.2 พฤติกรรมบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรแยกช่องทางบริการให้กับผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพและการเข้าถึงในการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

7.2.3 พฤติกรรมบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรณรงค์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจในการพฤติกรรมบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มารับบริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลร่วมกันอย่างอย่างเป็นรูปธรรม

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกโดยการลงสัมภาษณ์ถึงกระบวนการ รูปแบบ วิธีการดำเนินการในพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุ่มภูตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานีอย่างชัดเจนและมีประสิทธิผล

7.3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าลุ่มภูตำบลบึงแก้ว อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี ในพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ที่มาใช้บริการคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรจะเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งด้านขนาดพื้นที่ทำการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการประยุกต์ใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมต่อไป

8. บรรณานุกรม

- กลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลปัตตานี. (2564). Clinic Plus Pattani. ปัตตานี : โรงพยาบาลปัตตานี.
- ก้องกิดาการ บุญช่วย และคณะ. (2563). การแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนแออัดจังหวัดสงขลา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- จงมณี สุริยะ. (2556). โปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิรพรรณ ผิวนวล และคณะ. (2561). พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางแก้วในตำบลบางแก้ว อำเภอละฮัน จังหวัดระนอง. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. 1(2). 46-61.
- พรทิพย์ สมตัว. (2559). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกการพยาบาลสาธารณสุข. คณะสาธารณสุขศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วินัฐ ดวงแสนจันทร์ และคณะ. (2564). การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมและพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารในผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 : วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 15(38). 428-442.

สุวิมล ตีรกานันท์. (2553). การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper
and Row Publications.

แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*
GUIDELINES FOR SCHOOL CURRICULUM MANAGEMENT USING THE
DEMING CIRCUIT FOR SMALL SCHOOLS IN MAHASARAKHAM
SECONDARY EDUCATION AREA

ศุภวารีย์ สิงโสม¹, สินธวา คามดิษฐ์²
Supawaree Singsom¹, Sinthawa Kamdit²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581055@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา
โดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน
สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง
ปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นระยะที่
2 การพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้
วิธีการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็น
เลิศ จำนวน 6 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพ
รวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากกระบวนการทั้ง 4 ด้าน 28 แนวทาง และความต้องการจำเป็น
เรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของกระบวนการจากมากไปน้อย ได้แก่ กระบวนการด้านการ
เตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตร ด้านการกำกับติดตามและ
ประเมินผลหลักสูตร และด้านการจัดทำและใช้หลักสูตร ตามลำดับ ส่วนแนวทางการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง
พบว่า ทั้งสองด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; การบริหารหลักสูตร; วงจรเดมมิ่ง

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the current conditions, the desirable conditions, the priority-needs index of educational institute curriculum administration and to develop guidelines for school curriculum management using the Deming cycle for small number of student-schools in Mahasarakham Secondary Education Area. The research was divided into 2 phases. Phase 1 was to study the current conditions, the desirable conditions, the priority-needs index of educational institute curriculum administration for small number of student-schools in Mahasarakham Secondary Education Area. The sample group included the school administrator, the head of the school curriculum and the teachers in small number of student-schools. There were 220 people. The research instrument was the questionnaire. The statistics used in quantitative data analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and the priority-needs index. Phase 2 was to develop guidelines for school curriculum management using the Deming cycle for small number of student-schools in Mahasarakham Secondary Education Area. It was qualitative research. Research instrument was an interview form. Informants were 6 experts from educational institutions with excellent practices analyzing data by content analysis.

The results showed that: the current conditions overall were at the high level, the desirable conditions overall were at the highest level. The 4 processes, there were 28 approaches. And the priority-needs index of educational institute curriculum administration sorted by the average score from high to low were: side processing preparation of school, curriculum support, supervision monitoring and evaluation of courses, The make and use of the course. School curriculum administration using the Demingcycle. The experts found the right approach and feasibility at the highest level.

Keywords : Guideline; Curriculum management; The Deming cycle

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 27 มีวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้ง ด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการ ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะ พื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งเป็นแม่แบบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านต่างๆ เพราะการบริหารงานวิชาการนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและ

ความสามารถในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการบริหารหลักสูตรที่มีคุณภาพของสถานศึกษา

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นเครื่องมือที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา เพราะเป็นตัวกำหนดหรือกรอบของแนวปฏิบัติที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นหลักสูตรจะกำหนดสิ่งที่คาดหวังจะเกิดขึ้นกับผู้เรียนและแนวทางในการจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ นำไปสู่ประสิทธิภาพที่เป็นกระบวนการ ซึ่งการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนแต่ละขนาด นับว่ามีความแตกต่างกันมากพอสมควร โรงเรียนขนาดเล็กมีความจำกัดทางด้านทรัพยากรในด้านต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีมาตรการที่จะรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งการรวมโรงเรียนเป็นการทำให้ผู้เรียนจำนวนหนึ่งขาดโอกาสทางการศึกษา เพราะสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นเหตุให้ผู้ปกครองไม่สามารถส่งนักเรียนไปเรียนนอกพื้นที่ห่างไกล ทำให้เด็กไม่ได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง โรงเรียนขนาดเล็กจึงจำเป็นต้องดำรงอยู่ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการยกระดับคุณภาพให้เท่าเทียมกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในยุคที่มีการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีการปรับปรุงหลักสูตรเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ซึ่งในการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องคำนึงถึงความต่างกันของบริบทโรงเรียน ความพร้อม อีกทั้งมีความแตกต่างกันในด้านงบประมาณ ทรัพยากร สถานที่ และบุคลากร รวมทั้ง นักเรียนในโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมาจากพื้นฐานครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่แตกต่างกัน มีความรู้ความสามารถที่ต่างกักัน ดังนั้น การวางแผนในการบริหารหลักสูตรจึงควรพิจารณาให้สอดคล้องกับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามมีโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด 35 โรงเรียน และมีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 499 คน อยู่ทั้งหมด 21 โรงเรียน ตามรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาพบว่าโรงเรียนที่ขนาดเล็ก อยู่ในเกณฑ์ไม่พอใช้ ทั้งนี้สามารถเกิดจากหลายสาเหตุ หลายปัจจัย ที่ส่งผลทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาไม่ได้ตามระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามมีความตระหนักและมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาตามนโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและตามนโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาโดยให้มีการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม, 2563)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อนำไปสู่แนว

ทางการ และผลการวิจัยในครั้งนี้จะได้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง จะได้นำไปเป็นข้อมูลในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3.2 ได้แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3.3 ได้ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคล หรือหน่วยงานอื่น ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 21 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 504 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 220 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) จำแนกตามผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีค่า IOC เท่ากับ .80 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.916 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.972 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนละ 2 คน ซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 6 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจสอบยืนยัน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางการบริหารหลักสูตร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1)การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2)การกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา 3)การส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา และ 4)การจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนสภาพที่ประสงค์ของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1)การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2)การส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา 3)การกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาและ 4)การจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนความต้องการจำเป็นของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1)การจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา 2)การส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา 3)การกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา และ 4)ตามลำดับ

5.2 ผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า การพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา 3) การกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา 4) วิธีการดำเนินงาน และมีแนวทาง 28 แนวทาง ผลการประเมินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 โดยมีผลการวิจัยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 การจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 7 แนวทาง โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบให้ครบถ้วน สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการจัดทำหลักสูตร มีการจัดทำคู่มือครูในการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานมี

การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และหลักสูตรผ่านการพิจารณาเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ตามลำดับ

5.2.2 การส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 7 แนวทาง โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรของทุกฝ่าย สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารงานหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ ผลงานทางวิชาการ มีการสร้างบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำในองค์กร มีการสนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามลำดับ

5.2.3 การกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 7 แนวทางโดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ สถานศึกษามีการสรุปผลการประเมินและนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษามีการให้ความสำคัญกับการประเมินคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในและการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอก บุคลากรมีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษามีการดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบสถานศึกษามีการกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศและมีการสร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศตามลำดับ

5.2.4 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 7 แนวทาง โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ คณะผู้จัดทำมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร มีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของ บุคลากร สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร สถานศึกษาสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ บุคลากรมีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษามีการสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถอภิปรายผลจากข้อค้นพบที่สำคัญได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ซึ่งต่ำกว่าภาพรวมของสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญ และมีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้การบริหารหลักสูตรเกิดประสิทธิภาพ โดยแต่ละองค์ประกอบมีกระบวนการในการดำเนินการที่มีความยากง่ายหรือให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน จึงส่งผลทำให้ระดับของสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน และมีความต้องการมากกว่าระดับของสภาพปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับสุริยา ทองจรัส (2559) ทศดาว โยงไทยสง (2560) นัยนา บุญหล้า (2560) ชาญณรงค์ พันธุ์แก่น (2561) ที่ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพ

ปัจจุบันของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

นอกจากนี้ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จาก 4 กระบวนการพบว่า การดำเนินการด้านกระบวนการด้านการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความยาก ซับซ้อน หลายขั้นตอนถือว่าเป็นหัวใจหลักของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และในด้านดังกล่าวยังพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการดำเนินการต่ำสุด คือ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบให้ครบถ้วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนไม่มีระบบและกลไกในการจัดเก็บสารสนเทศให้ครบองค์ประกอบ หรือคณะผู้จัดทำไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบที่ชัดเจนและครบถ้วน

ส่วนผลการวิจัยสภาพที่พึงประสงค์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จาก 4 กระบวนการพบว่า กระบวนการด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งอาจเป็นเพราะกระบวนการด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเป็นขั้นตอนเริ่มต้นในการจัดทำหลักสูตร หากมีการเตรียมความพร้อมที่ดี การจัดทำหลักสูตรก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และในด้านดังกล่าวยังพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตร อาจเป็นเพราะว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาต้องมีการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตร คณะผู้จัดทำมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของบุคลากร ทั้งหมดมีความสำคัญสำหรับกระบวนการเตรียมความพร้อมในจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษาปัจจุบัน สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ใช้บริการในทุกด้านให้เกิดประสิทธิภาพตามมาตรฐาน และเกิดสมรรถนะที่สำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่นโยบายกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ เพื่อจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน จัดหลักสูตรให้นักเรียนเหมือนกันในส่วนที่จำเป็นสำหรับทุกคนและเรียนรู้แตกต่างไปจากคนอื่นในสิ่งที่สนใจ ถนัดและชื่นชอบ (หลักสูตรฐานสมรรถนะ , 2564)

6.2 จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า

6.2.1 กระบวนการที่มีค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ กระบวนการด้านการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยประเด็นที่ควรนำมาเป็นแนวทางการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบให้ครบถ้วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนต้องการพัฒนาตนเองให้มีระบบและกลไกในการจัดเก็บสารสนเทศให้ครบองค์ประกอบ ส่งเสริมให้คณะผู้จัดทำหลักสูตรมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบให้มีความชัดเจนและครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2564) ที่ระบุว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรจัดทำให้ครบองค์ประกอบหลัก คือ ส่วนนำ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์การจบการศึกษา เพื่อให้เป็น

หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นสถานศึกษาควร จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบให้ครบถ้วน มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบชัดเจนตามหัวข้อและมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้หลักสูตร พร้อมทั้งมีการกำกับติดตามหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบว่าครบถ้วนหรือไม่ มีการประเมินคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6.2.2 กระบวนการด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความต้องการจำเป็นรองลงมาจากกระบวนการด้านการจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยประเด็นที่ควรนำมาเป็นแนวทางการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูทุกฝ่ายในการวางแผนพัฒนาหลักสูตร ความต้องการจำเป็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ผ่านมาไม่ได้รับความร่วมมือจากคณะครูหรือบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนเท่าที่ควร และบุคลากรของโรงเรียนที่มีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีจำนวนน้อย จึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาด้วยข้อจำกัดดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2564) ที่ระบุว่า ให้ฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการวางแผนมอบหมายให้มีความทำงานที่ต้องดำเนินงานและมีบทบาทอย่างจริงจังทุกฝ่าย มีการบริหารทรัพยากรบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วม เพราะครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรทุกฝ่าย และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

6.2.3 กระบวนการด้านการกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา โดยประเด็นที่ควรนำมาเป็นแนวทางการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการสรุปผลการประเมินและนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทำงานไม่เป็นระบบ วางแผนงานไม่ครอบคลุม แบ่งงานไม่ชัดเจน จึงทำให้ไม่มีการสรุปผลการประเมินและนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามากพอ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2564) ที่ระบุว่า สถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมแผนปฏิบัติการ ต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควร มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อการขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม มีการสรุปผลการประเมินและนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบผลการประเมินและนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นระยะและอย่างสม่ำเสมอ

6.2.4 กระบวนการด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โดยประเด็นที่ควรนำมาเป็นแนวทางการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีระบบและกลไกในการจัดเก็บสารสนเทศให้ครบ ขาดการวางแผนปฏิบัติงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล หรือการแบ่งหน้าที่ที่รับผิดชอบให้ชัดเจนสำหรับคณะ

ผู้จัดทำ ซึ่งสอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) ที่ระบุว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาต้องจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ เพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นสถานศึกษาควร มีการวางแผนจัดตั้งคณะผู้จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่ชัดเจน วางแผนจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องในรูปแบบระยะยาว แต่งตั้งคณะทำงานระบบสารสนเทศของสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้ระบบสารสนเทศของสถานศึกษา มีการกำกับติดตามการใช้งาน ตลอดจนการตรวจสอบระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนา

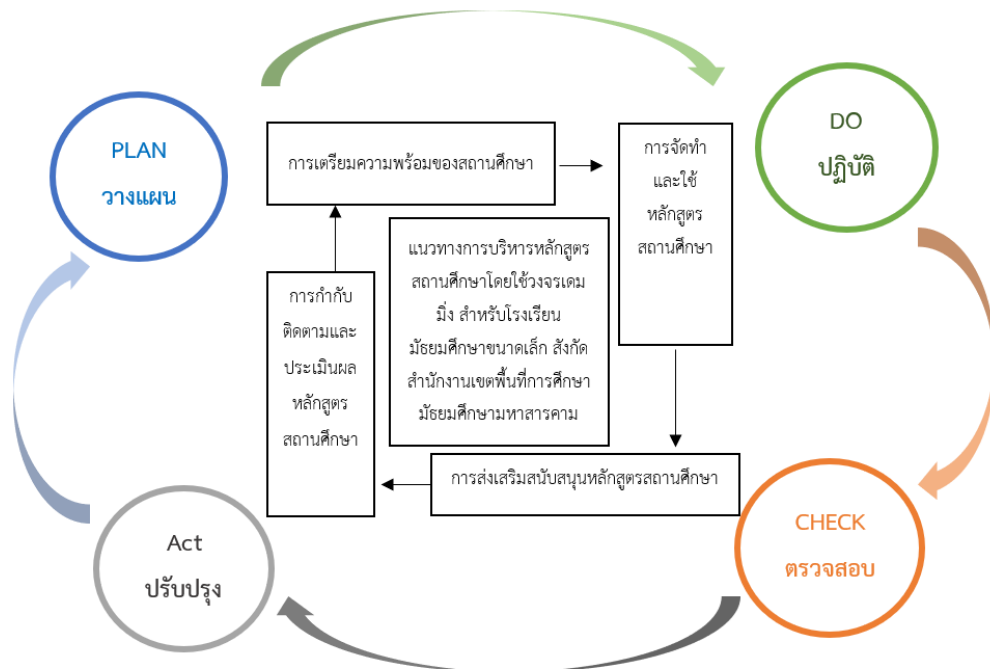
6.3. แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามผลการวิจัย พบว่า

6.3.1 แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยนำหลักการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการขับเคลื่อนระบบการดำเนินงานทั้ง 4 กระบวนการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ PDCA เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและการทำงานซ้ำ แบบนี้ไปเรื่อย ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2554) ที่ระบุว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทในการบริหารงานหลายด้าน และต้องมีการจัดการคุณภาพขององค์กรในการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จโดยอาศัยหลักการวงจรคุณภาพ PDCA

6.3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระบวนการทั้ง 4 ด้านที่ขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพราะเป็นแนวทางที่ได้จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดอย่างแท้จริง และมีความเป็นไปได้สูงที่จะนำไปพัฒนาตามบริบทของสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้ คือ แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งเป็นแนวทางเชิงบูรณาการที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานหลักสูตรสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

จากภาพที่ 1 แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ใช้หลักการบริหารโรงเรียนตามคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นปฏิบัติตามแผน (Do) 3) ขั้นตรวจสอบและประเมินผล (Check) และ 4) ขั้นปรับปรุงและพัฒนาแผน (Act) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน 4 กระบวนการ คือ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) การจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษา 3) การส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา และ 4) การกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา แต่กระบวนการประกอบด้วยแนวทางการดำเนินงานทั้งหมด 28 แนวทาง โดยขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบให้ครบถ้วนมีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบชัดเจนตามหัวข้อและมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้หลักสูตร พร้อมทั้งมีการกำกับติดตามหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบว่าครบถ้วนหรือไม่มีการประเมินคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

8.1.2 สถานศึกษาควรมีการวางแผนมอบหมายให้มีคณะทำงาน ซึ่งต้องดำเนินงานและมีบทบาทอย่างจริงจังทุกฝ่าย มีการบริหารทรัพยากรบุคคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วม เพราะครู

จะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรทุกฝ่าย และวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

8.1.3 สถานศึกษาควร มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อการขับเคลื่อนหลักสูตร สถานศึกษาร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรมมีการสรุปผลการประเมินและ นำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบผลการประเมินและนำผลมา ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นระยะและอย่างสม่ำเสมอ

8.1.4 สถานศึกษาควร มีการวางแผนจัดตั้งคณะผู้จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่ชัดเจน วางแผนจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบต่อเนื่องในรูปแบบระยะยาวแต่งตั้งคณะทำงานระบบ สารสนเทศของสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้ระบบสารสนเทศของ สถานศึกษา มีการกำกับติดตามการใช้งาน ตลอดจนการตรวจสอบระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา กระบวนการด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำและใช้หลักสูตร สถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษาและการกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตร สถานศึกษา รวมทั้งการกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามระบบ

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรทำความเข้าใจให้คณะผู้จัดทำเห็นความสำคัญของการ บริหารหลักสูตรสถานศึกษา

8.2.3 คณะผู้จัดทำในแต่ละฝ่ายของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ควรประสานความ ร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน และพร้อม ที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลัง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิง โดยจำแนก ตามขนาดของสถานศึกษาให้มีทุกขนาด

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยและพัฒนาระบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อการบริหาร ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8.3.3 ควรศึกษาเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา นำไปสู่การบริหารที่ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

9. บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาญณรงค์ พันธุ์แก่น. (2561). **การพัฒนาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาภาษาถิ่นอีสานใต้จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนัชการพิมพ์.
- ธีระเดช เรือนแก้ว. (2560). **แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นัยนา บุญหล้า. (2560). **การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนคาทอลิก ในสังกัดสังฆมณฑลอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชราภรณ์ พานทอง. (2560). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูโรงเรียนกีฬาจังหวัด สุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มารุต พัฒนผล. (2553). **จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการทัศน์ใหม่การพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- รุจิร ภูสาระ และจันทรานี สงวนนาม. (2545). **การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- วสุ อังศุเกียรติถาวร. (2560). **การศึกษาการบริหารหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). **การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : บริษัทเซ็นเตอร์ดิสคัฟเวอร์จำกัด.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). **กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2550). **การประเมินหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สันต์ธรรม บำรุง. (2525). **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563**. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวความคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่ : The Knowledge Center.
- สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2537). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอนในระดับประถมศึกษา เอกสารประกอบการสอนวิชา ปถ. 511**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- สุรียา ทองจรัส. (2559). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการบริหารหลักสูตร
สถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร
เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา.
- อุมาพร หล่อสมฤดี. (2545). รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
PARTICIPATION OF PERSONNEL IN ACADEMIC ADMINISTRATION BASED
ON 7 PRINCIPLES OF SAPPURISADHAMMA UNDER THE ROI-ET PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

รัตติยา วงศ์อินตา¹, กฤตยากร ลดาวัลย์²
Rattiya Vonginta¹, Kittayakorn Ladawan²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : Vongintarattiya@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 341 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่า t-test, F-test และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา รองลงมา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ 2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลัก สัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สรุปได้ว่า ควรจัดทำหลักสูตรต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหา เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น

สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เน้นการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี จัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้และผลการวิจัย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; การบริหารงานวิชาการ; หลักสัปปุริสธรรม 7

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study participation of personnel in academic administration based on 7 Principles of Sappurisdhamma under the Roi Et Primary Education Service Area Office 2, 2) to compare participation of personnel in academic administration based on 7 Principles of Sappurisdhamma of schools in mention classified by positions, educational level and working experiences, and 3) to find out the guidelines for participation of personnel in academic administration based on 7 Principles of Sappurisdhamma of the said schools. Samples were the administrators and teachers, totally 341 in number and 5 interviews. The research instrument for collecting the data was the questionnaire, with its reliability value at 0.98 and quality-verified interview. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested with t-test, F-test and content analysis.

The research results were as follows : 1. participation of personnel in academic administration based on 7 Principles of Sappurisdhamma under the Roi Et Primary Education Service Area Office 2 was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'MUCH' level. The leading aspect was that supervision in school, followed by the preparation of educational institutions' curriculum and learning resource management, respectively. 2. The comparison of participation of personnel in academic administration based on 7 Principles of Sappurisdhamma of schools in mention classified by positions, educational level and working experiences was found to show no difference in both overall and individual dimensions. 3. The guidelines for participation of personnel in academic administration based on 7 Principles of Sappurisdhamma under the Roi Et Primary Education Service Area Office 2 as suggested by the responses were the curriculum should be developed to be adjusted in accordance with the condition of the problem, appropriate to the needs of student's community and local in line with the core curriculum. Focus on measuring results in a variety of ways; establish an academic center for disseminating and exchanging knowledge and research results.

Keywords : Participation; Academic administration; Principles of Sappurisdhamma

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันจึงควรมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่คิดเป็น ตัดสินใจอย่างชาญฉลาด แก้ปัญหาได้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน รวมทั้งการนำทักษะการเรียนรู้มาใช้ในการดำเนินชีวิตและเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน ทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม บนพื้นฐานทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การบริหารวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด และเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากร ต้องมีส่วนร่วม ในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อีกทั้ง จากแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางวิชาการชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางวิชาการ เป็นแนวการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูป ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทยและความเป็นสากล การจะสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ ทุก ๆ คนต้องมีส่วนร่วม นั่นคือ ผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรควรมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนให้เต็มกำลังความสามารถ และเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และแก้ไขเพิ่มเติม 2545, 2553) กำหนดไว้ ครูผู้สอนคือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด มากกว่าผู้บริหารโรงเรียน โดยครูผู้สอนมีหน้าที่หลัก คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในด้านต่างๆ ส่งสอนอบรมนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ รวมทั้งให้การดูแลและเอาใจใส่นักเรียน เป็นสำคัญ หรืออาจจะเรียกได้ว่า อยู่ในสายงานปฏิบัติการสอน ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่ในการสนับสนุน ส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรืออาจจะเรียกได้ว่า อยู่ในสายงานการบริหารจัดการ ดังนั้น จึงเกิดประเด็นที่น่าสนใจว่า ครูผู้สอนซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการสอนมากกว่า มีหน้าที่บริหารจัดการจะมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการมากน้อยเพียงใด

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จากข้อมูลแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2561-2564 พบว่าผลจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 มีด้านที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นน้อยในการบริหาร ทั้งนี้ อาจเป็นสาเหตุให้การประเมินคุณภาพทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 2.26 และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับชาติ พบว่าโดยรวมความสามารถทุกด้าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่า 4.26 (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2, 2563) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ในการจัดการศึกษาและมีการมอบหมายงานให้บุคลากรไม่ตรงกับความรู้

ความสามารถจึงไม่สามารถมีส่วนร่วมในการตัดปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาอาจใช้อำนาจหน้าที่ตัดสินใจเองเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ผู้บริหารนำไปใช้การบริหารงานโรงเรียน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ

3.2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สามารถนำข้อค้นพบไปประยุกต์และปรับปรุง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7

3.3 ข้อค้นพบจากการศึกษาจะเป็นฐานความรู้เรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการศึกษาเชิงลึกต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ประชากร ได้แก่ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,986 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 261 คน และครูผู้สอน 2,725 คนกลุ่มตัวอย่างที่ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 341 คนและเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีค่า IOC เท่ากับ 0.67ขึ้นไปและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม 0.98 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารและครู โดยการใช้ QR Code สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ระยะที่ 2 แนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษาและครูสอน 1 โรงเรียน ซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 5 คน โดยการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายได้

การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงาน วิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.21	0.80	มาก	2
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.16	0.78	มาก	5
3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	4.06	0.89	มาก	6
4. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.27	0.78	มาก	1
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา	4.21	0.80	มาก	3
6. ด้านการประกันคุณภาพภายใน	4.19	0.76	มาก	4
7. ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้	4.03	0.87	มาก	7
รวม	4.16	0.81	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1)ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา 2)ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3)ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 4)ด้านการประกันคุณภาพภายใน 5)ด้านการจัดการเรียนการสอน 6)ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และ 7)ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

5.1.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา(อัตถิยัญตา) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา(อัมมัญญา) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการสรุปผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา(อัตถิยัญตา)

5.1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการเลือกตำราเรียนของผู้เรียน (อัมมัญญา) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้(ปริสสุญญา) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน(บุคคลิยัญญา)

5.1.3 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการประเมินผลการสอน(อัตถิยัญญา) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินการเรียนการสอนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน (อัตถิยัญญา) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (อัตถิยัญญา)

5.1.4 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู (อัตถิยัญญา) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู (กาลัญญา) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศการเรียนการสอน(อัตถิยัญญา)

5.1.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียน (บุคคลิยัญญา) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายให้บุคลากรในสถานศึกษาทำการวิจัย(อัมมัญญา) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการวิจัยทางการศึกษากับองค์กรภายนอก (ปริสสุญญา)

5.1.6 ด้านการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา(อัตถิยัญญา) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วน

ร่วมในการนำผลการประกันคุณภาพภายในมาพัฒนาสถานศึกษา (อัตตัญญูตา) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (อัตตัญญูตา)

5.1.7 ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา(ปริสัญญูตา) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้(ปริสัญญูตา) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น(ปริสัญญูตา)

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลัก สัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สรุปได้ว่า ควรจัดทำหลักสูตรต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหา เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น สอดรับกับหลักสูตรแกนกลาง เน้นการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี จัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้และผลการวิจัย

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สามารถอภิปรายผลจากข้อค้นพบที่สำคัญได้ดังนี้

6.1 ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่บุคคลทุกฝ่ายได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในด้านแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นการดำเนินกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาส่งเสริมความมีประสิทธิภาพของการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญหรือเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและก่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญ และเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษาเป็นหน้าที่หลัก ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องร่วมกันปฏิบัติตามภารกิจของสถานศึกษา จึงจะทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้ดั่งนั้นขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการเป็นหลักว่าจะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพมีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการเพียงใด เพื่อให้ให้นักเรียนได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิต ในสังคม และการบริหารงานวิชาการยังเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จ ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำขององค์กรด้วย โดยการนำเอาหลักสัปปริยธรรม 7 เข้ามาบูรณาการใช้ในการบริหารงานวิชาการ อันได้แก่ 1) ธัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ 2) อตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล 3) อตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน 4) มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาล 6) ปริสัจญตา ความเป็นผู้รู้จักชุมชน 7) ปุคคลปโรปรัญญตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ มิลเลอร์ (Miller, 1965) งานบริหารวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนและที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการสอน และการปฏิบัติตามโปรแกรมรวมทั้งการวัดผล และการจัดบริการในการสอนและแนวคิดของปริศนา สำเนียงแจ่ม (2558) ได้สรุปว่างานวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศงานสอนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัทพรอรุรงาม (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3 มีองค์ประกอบจำนวน 7 ด้านซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรศึกษาจำนวน 4 ตัวชี้วัด (2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จำนวน 4 ตัวชี้วัด (3) ด้านการวัดผลและประเมินผลจำนวน 2 ตัวชี้วัด (4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 ตัวชี้วัด (5) ด้านการนิเทศการศึกษาจำนวน 3 ตัวชี้วัด (6) ด้านการแนะแนวการศึกษา จำนวน 3 ตัวชี้วัด และ (7) ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำนวน 3 ตัวชี้วัด 2) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการมีสภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ พระราชวุฒิปญญาชีโร (เพชรไพร) (2561) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปริยธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามหลักสัปปริยธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

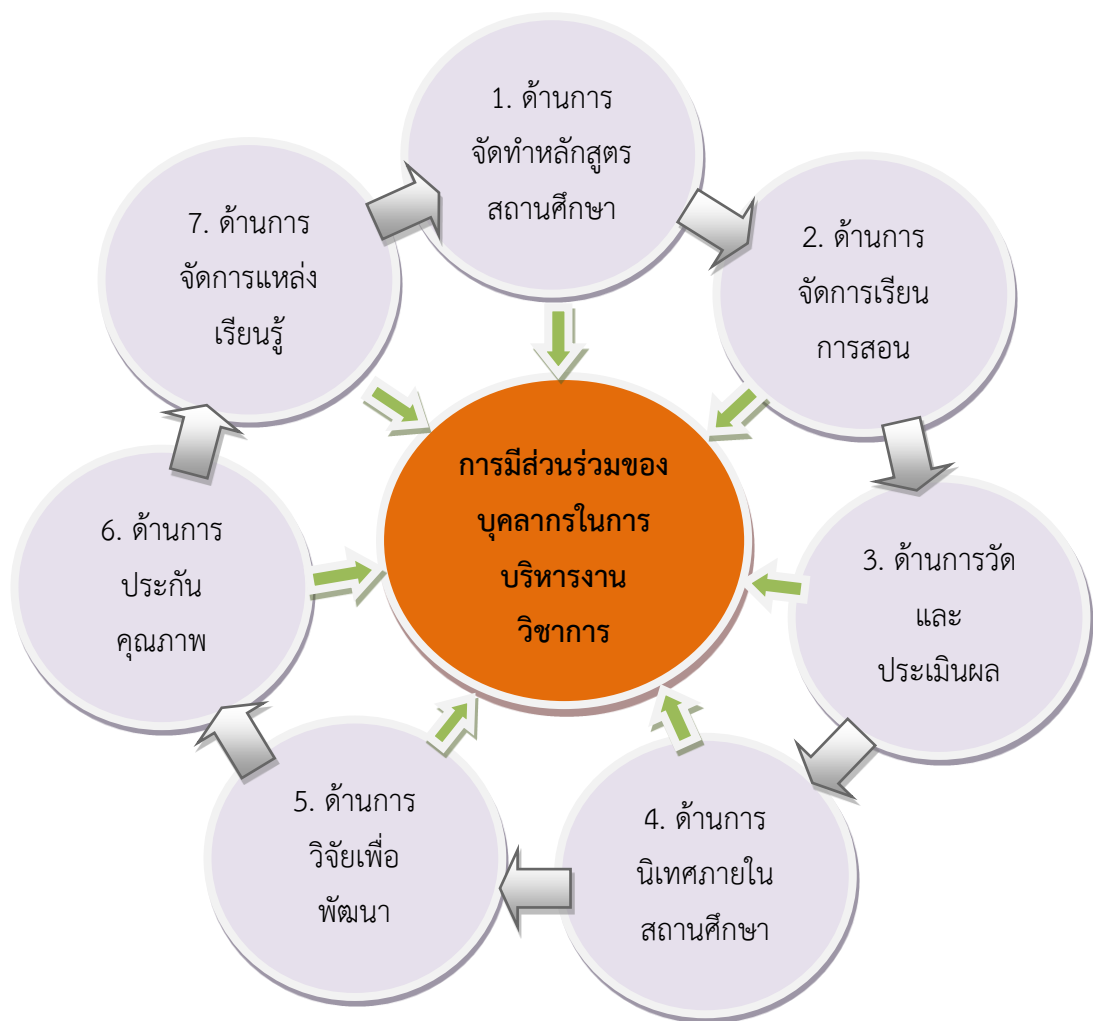
จากผลการวิจัย ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการนิเทศภายในประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผนการนิเทศ ขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ ขั้นตอนสรุปและประเมินผลและ ขั้นตอนให้รางวัล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู (อัทถัญญตา)ร่วมให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู (กาลัญญตา) มีส่วนร่วมวางแผนและร่วมในกระบวนการนิเทศการเรียนการสอน (อตตัญญตา)ดังนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษาจึงเป็นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การปรับปรุงการเรียนการสอนของครู กระตุ้นให้ครูเกิดขวัญและกำลังใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน โดยที่ผู้บริหาร ครู มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผนการปฏิบัติงานตลอด จนการประเมินผลการทำงานในการนิเทศภายในสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของสาวินิตย์ ดวงสนาม (2561) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ การร่วมมือกันระหว่างผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้ถูกนิเทศ เพื่อพัฒนางานด้านวิชาการในโรงเรียน ในเรื่องของหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้งานด้านวิชาการเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชคระวี เจียมพุก (2561) ที่ได้ศึกษา กระบวนการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลนครปฐม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ อนุศิษฐ์ นากแก้วบุศรา เชื้อดีขจรอรุณ พงศ์วิทธิธรรมาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา (2564) ได้ศึกษา เรื่อง การนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ระดับการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ระดับมาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษาประสบการณ์การทำงานโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เนื่องจากครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือครูผู้สอน ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี และไม่ว่าจะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5-10 ปีหรือ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปีต่างก็ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารวิชาการเมื่อตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารวิชาการแล้ว จึงทำให้ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ที่ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในเรื่องตำแหน่ง ระดับการศึกษาประสบการณ์การทำงานก็ตามแต่ก็ต้องมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอย่างเต็มกำลังความสามารถและศักยภาพเพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์การได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือกันในการพัฒนาปฏิบัติด้วยความเต็มใจและเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการต่างๆ สนับสนุนตัดสินใจ กำหนดการวางแผน อย่างมีระบบ กำหนดนโยบาย มีการติดตามผลและประเมินผลร่วมกันนำผลการปฏิบัติไปปรับปรุงพัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ ประภาศิริ คุณาคำ (2559) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า กระบวนการหรือวิธีการดำเนินการที่เกิดจากการร่วมมือระหว่างผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการดำเนินการในการปฏิบัติงานได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุศิษฐ์ นากแก้วบุศรา เชื้อดีขจรอรุณ พงศ์วิทธิธรรมาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา (2564) ได้ศึกษา เรื่อง การนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่าเพศและประสบการณ์ทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ ธารทิพย์ ด้ายศ (2561) ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ประกอบด้วย 1)ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2)ด้านการจัดการเรียนการสอน 3)ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 4)ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา 5)ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 6)ด้านการประกันคุณภาพภายใน และ 7)ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอนและดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา

8.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ร่วมสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นร่วมส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนอาจนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูล/สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย หรือแผนงาน/โครงการตัวอย่างเช่น กำหนดให้มีโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางทางการบริหารวิชาการ หรือสร้างเครือข่ายการบริหารวิชาการ จัดงบประมาณสนับสนุนด้านสื่อการเรียนการสอนให้มากเป็นพิเศษ หรือกำหนดนโยบายให้โรงเรียนมุ่งเน้นในเรื่องการบริหารวิชาการอย่างเข้มข้น เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารวิชาการในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

8.2.2 ครูผู้สอนควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในทุก ๆ ด้าน ให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ เพื่อให้มีความรู้ มีความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของการมีส่วนร่วมบริหารวิชาการ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความพร้อมและปฏิบัติงานตามกำลังความสามารถและตามศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยหรือตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของครู

8.3.2 ควรศึกษาตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2หรือในสังกัดอื่น ๆ

9. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ : ศุภสาราราดพริ้ว.

โชคระวี เจียมพุก. (2561). **กระบวนการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลนครปฐม.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธารทิพย์ ด้ายศ. (2561). **การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ตามการรับรู้ของครู** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- ประภาศิริ คุณาคา. (2560). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริศนา สำเนียงแจ่ม. (2558). การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดเทศบาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยใช้วงจรคุณภาพ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พระราชวุฒูปถมวารชีโร (เพชรไพร). (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สาวินิตย์ ดวงสนาม. (2561). การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (2563). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- อนุศิษฐ์ นากแก้ว. (2564). การนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การการศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. **วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 7(6). 85-96.
- Krejcie & Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 07-610.
- Miller. (1965). **Administration of American School**. New York : Mc Millan Publishing.

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียน
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสถานศึกษา
ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม*

THE DEVELOPMENT OF WEB-BASED INSTRUCTION ON COMPUTER
BY USING DAVIES' PRACTICAL SKILLS TO ENHANCE COMPETENCY IN
COMPUTER PROGRAMING OF VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENT
IN PROVINCIAL VOCATIONAL EDUCATION MAHASARAKHAM

ภัชนีกร เนื่อจันทา¹, วิทยา วรพันธุ์²

Patchaneeekron Nauejantha¹, Wittaya Worapun²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : patchaneeekron.n@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของ
เดวิส ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรม
ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติ
ของเดวิส 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่มีต่อการเรียนด้วย
บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เครื่องมือในการวิจัย คือ
1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 2) บทเรียนคอมพิวเตอร์บน
เว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ด้วยโปรแกรม Google Site รายวิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรม
คอมพิวเตอร์ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรม
คอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 1 ชุด 40 ข้อ 4) แบบประเมินความพึง
พอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บน
เว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นปีที่ 1/1 ภาควิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม จำนวน 1 ห้อง จำนวน 17 คน
โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ผลการวิจัยพบว่า 1. บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส มีประสิทธิภาพ
เท่ากับ 87.39/84.41 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการเขียน
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพภาพหลังจากการเรียนด้วยบทเรียน
คอมพิวเตอร์บนเว็บ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยหลังเรียน 33.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ
3.67 คิดเป็นร้อยละ 84.41 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการ

เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : บทเรียนคอมพิวเตอร์; ทักษะปฏิบัติของเดวิส; พื้นฐานการเขียนโปรแกรม

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to develop the web-based instruction on computer by using Davies' to have efficiency criteria 75/75, 2) to compare students' basic computer programming competency of vocational certificate student using the web-based instruction on computer by using Davies' practical skill, 3) to study of vocational certificate student satisfaction in the web-based instruction on computer by using Davies' practical skill. The research tools consisted of: 1) Learning management plan for basic computer programming. 2) Web-based instruction on computer by using Davies' practical skills with 2 learning units of basic computer programming in Google Site. 3) Multiple choice test of basic computer programming competency of vocational certificate student, 40 items. 4) Satisfaction assessment form for web-based instruction on computer by using Davies' practical skills to enhance competency in computer programming of Vocational Certificate Student in provincial vocational. The sample group consisted of 17 1st year vocational certificate students in Computer Technology Department, Mahasarakham Technical College, obtained by cluster random sampling.

The research results were found that: 1. Achieve web-based instruction on computer by using Davies' practical skills to enhance competency in computer programming of Vocational Certificate Student with efficiency of 87.39/84.41, which is higher than the efficiency criteria. 2. The 1st year vocational certificate students' achievement on computer programming after being taught using the web-based instruction on computer by using Davies' practical skills was higher than before statistically at the .05 level of significance. 3. The 1st year vocational certificate students' satisfaction in the web-based instruction on computer by using Davies' practical skill to enhance competency in computer programming of Vocational Certificate Student in provincial vocational education Mahasarakham was at the highest level.

Keywords : The Development of web-based instruction; Davies' practical skills; Computer programming

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และในมาตราที่ 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และในหมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทยมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้ให้ข้อมูลว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้นำโปรแกรมสำเร็จรูป โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การจัดการเรียนการสอนทางไกล และการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายเวปไซด์ ไซด์ เว็บบ หรือโปรแกรมออนไลน์ สอดคล้องกับทิศนา แคมมณี (2556) อธิบายถึงบทเรียนออนไลน์เข้ามาเป็นสื่อที่ช่วยในการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โปรแกรม Google Site เป็นโปรแกรมออนไลน์ที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูเชื่อมโยงเนื้อหาสาระของศาสตร์ต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น โดยสามารถเชื่อมโยงเนื้อหา แหล่งความรู้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของไฟล์วิดีโอ หรือไฟล์เสียง และนักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น ช่วยให้นักเรียนจัดการเรียนรู้ตามความสนใจ ความสามารถที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสามารถนำความรู้ทักษะ และเจตคติไปสร้างงาน แก้ปัญหา และใช้ในชีวิตประจำวันได้ง่ายยิ่งขึ้นไม่ว่านักเรียนจะอยู่ที่ไหน เวลาใด ก็สามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ตามความสนใจ และโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน สถานศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการ และองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ (หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562) วิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในกลุ่มวิชาชีพเฉพาะ สาขาวิชาเทคนิคคอมพิวเตอร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นการศึกษาพื้นฐานและปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการของภาษา โครงสร้างของภาษา คำสั่ง ตัวแปร ฟังก์ชัน โปรแกรมย่อยส่วนประกอบของโปรแกรม การออกแบบ และเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้เรียน

จะต้องเข้าใจโครงสร้างของภาษาและพื้นฐานของหลักการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีทักษะในการใช้คำสั่ง ฟังก์ชัน โปรแกรมย่อย การตรวจสอบ และแก้ไขโปรแกรม รวมไปถึงจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีในกระบวนการเขียนโปรแกรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งในภาควิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (Vocational National Education Test : V-NET) ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ย้อนหลัง 3 ปี

วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม ระหว่างปีการศึกษา 2560 – 2562 พบว่า ผลสัมฤทธิ์การทดสอบในเนื้อหาการใช้คอมพิวเตอร์ ระบบสารสนเทศ ระบบปฏิบัติการ โปรแกรมสำเร็จรูป และอินเทอร์เน็ต ตามหลักการและกระบวนการตามลักษณะงานอาชีพ ซึ่งผลคะแนนเรียงจากปีการศึกษา 2560, 2561, 2562 ผลคะแนนในระดับสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 21.66, 65.71 และ 62.97 ระดับขนาดสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 22.71, 65.84, 62.95 ระดับประเภทสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 22.06, 65.12 , 64.13 ระดับจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 21.42, 64.22, 63.26 ระดับภาคคิดเป็นร้อยละ 21.17, 65.11, 64.35 ระดับประเทศคิดเป็นร้อยละ 22.29, 66.27 ,65.59 ตามลำดับ ถือว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-Net) ซึ่งเกณฑ์คะแนนการผ่านในรายวิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมของวิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม กำหนดเกณฑ์คะแนนการผ่านร้อยละ 66 ขึ้นไป (วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม, 2562) และจากผู้วิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2564 ในภาควิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม ได้พบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ คือ ปัญหาจากตัวผู้เรียนที่ขาดความรู้ในการวิเคราะห์ การเขียนโครงสร้างของโปรแกรม และขั้นตอนพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รวมไปถึงภาษาคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้พื้นฐานไม่เท่าเทียมกัน เกี่ยวกับพื้นฐานการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ประกอบกับผู้เรียนไม่สามารถจดจำเนื้อหาของบทเรียนที่เรียนไปแล้วได้ ทำให้เสียเวลาในการทบทวนบทเรียน ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานแตกต่างกัน จึงเกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และปัญหาของผู้สอนที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมของทางวิทยาลัย การประชุมต่าง ๆ รวมทั้งภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ในบางครั้งไม่ได้เข้าชั้นเรียนเพื่อปฏิบัติการสอน ปัญหาด้านเวลา ในการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีเนื้อหาเยอะและนักเรียนทุกคนควรต้องรู้เกี่ยวกับพื้นฐานการเขียนโปรแกรมเพื่อนำไปต่อยอด อีกทั้งวันหยุดในเทศกาลหรือวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมของทางวิทยาลัยที่จัดขึ้นส่งผลกระทบต่อคาบสอน ทำให้ผู้วิจัยต้องเร่งสอนเนื้อหาให้นักเรียนได้รับจนครบ และปัญหาสำคัญที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ ด้านเนื้อหา เนื่องจากเนื้อหาของรายวิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีเนื้อหาที่ต้องมีการคิดวิเคราะห์ และความเข้าใจไปพร้อม ๆ กันและมีความซับซ้อนพอสมควร ทำให้ยากต่อการสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564)

จากปัญหาข้างต้น นักเรียนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการหาวิธีการสอนหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจมาพัฒนาความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาด้านทักษะพิสัยที่ช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการวิธีการที่แตกต่างไป ผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกที่จะนำรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ ซึ่งมี 5 ขั้นตอนได้แก่ 1)ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ 2)ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 3)ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย 4)ขั้นให้เทคนิควิธีการ 5)ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยเป็นทักษะที่สมบูรณ์ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตบน Google site ร่วมกับทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ซึ่งเป็นรูปแบบคล้ายกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ครูสามารถสั่งงาน และสามารถเพิ่มเนื้อหาของบทเรียนได้ตลอดเวลา ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการแก้ปัญหาวิธีการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เพื่อมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ที่ส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ที่ส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2.2 ได้ทราบผลเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์

2.3 ได้ทราบผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

2.4 สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอื่น ๆ ที่มีการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติลักษณะคล้ายกันได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคามมีรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการกึ่งทดลอง โดยใช้รูปแบบ One Group Pretest-posttest Designกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 ภาควิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สาขาเทคนิคคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย1)บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ด้วยโปรแกรม Google Site รายวิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 2 หน่วยการเรียนรู้โดยศึกษาวิธีการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ ด้วย Google siteแล้วทำการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ ด้วย Google site ตามโครงสร้างแผนการเรียนรู้ที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดจุดประสงค์ประจำหน่วยการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการสร้างบทเรียน ได้แก่ โปรแกรม Microsoft Word โปรแกรม PowerPoint โปรแกรม Photoshop CS6 สำหรับการสร้างภาพกราฟิก 2)แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรม จำนวน 7 แผนเพื่อวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้จากการศึกษาเอกสารหลักฐาน ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ศึกษาเนื้อหาจากบทเรียน3)แบบทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ จำนวน 40 ข้อ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้อธิบายให้นักเรียนทราบและเข้าใจถึงวิธีการใช้งานบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ ด้วยทักษะปฏิบัติของเดวีส์ดำเนินการทดสอบทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) จากบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ วิชาพื้นฐานการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 40 ข้อ และมีการทดสอบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อดำเนินการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ วิชาพื้นฐานการเขียน

โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 7 แผนแล้วทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ และดำเนินการทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 20 คำถาม ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการหาค่า (IOC) และประเมินความเหมาะสมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และใช้สถิติทดสอบค่า (t-test)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม

จำนวนนักเรียน	รายการ	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
17	ประสิทธิภาพกระบวนการ	70	61.18	2.35	87.39
17	ประสิทธิภาพผลลัพธ์	40	33.76	3.67	84.41
ประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 87.39/84.41					

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรม มีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินพฤติกรรมการเรียน การทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียน และการทำแบบทดสอบ เท่ากับ 61.18 จากคะแนนเต็ม 70 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.39 แสดงว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เท่ากับ 87.39 และนักเรียนมีความสามารถพื้นฐานทางการเขียนโปรแกรมหลังเรียนเท่ากับ 33.76 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.41 แสดงว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 84.41 ดังนั้น การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 87.39/84.41

5.2 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพภายหลังจากการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรม คอมพิวเตอร์
ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพภายหลังจากการเรียนรู้ด้วยบทเรียน
คอมพิวเตอร์บนเว็บ

คะแนนทดสอบ	นักเรียน/คน	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	17	15.29	3.24	18.47	.00*
หลังเรียน	17	33.76	3.67		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภายในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ว่า คะแนนของการทดสอบหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม สูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ ซึ่งพบว่าหลังจากเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคามแล้ว นักเรียนได้คะแนนทดสอบหรือผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 18.47$; $p < .05$) แสดงว่าการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจริง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

5.3 ผลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส จำนวนนักเรียน 17 คน จำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยของแบบประเมินความพึงพอใจที่ 4.82 และเมื่อแยกตามด้าน ด้านบรรยากาศมีค่าเฉลี่ยของแบบประเมินความพึงพอใจที่ 4.72 ด้านกิจกรรมการเรียนมีค่าเฉลี่ยของแบบประเมินความพึงพอใจที่ 4.69 ด้านประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของแบบประเมินความพึงพอใจที่ 4.80

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

6.1 การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่มีคุณภาพเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งผลวิจัยของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.39/84.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 สำหรับ 75 ตัวแรก (E1)

คือ คะแนนผลการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ส่วน 75 ตัวหลัง (E2) คือ คะแนนผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส ได้คะแนนร้อยละ 75 ถือเป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่า E2 สูงกว่า E1 ซึ่งตรงกันข้ามกับงานวิจัยโดยทั่วไปทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนเป็นชุดเดียวกัน อีกประการหนึ่งจากผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนเป็นชุดเดียวกัน อีกประการหนึ่งผู้เรียนคุ้นเคยกับคำถามและต้องการหาคำตอบในระหว่างเรียน ดังนั้นจึงทำให้ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) สูงกว่าร้อยละคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน (E1) ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาริบท วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรม ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davie, 1971) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก มีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บที่พัฒนาขึ้นได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาจัดทำ เช่น การส่งงานผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีวิดิทัศน์สาธิตการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นไม่เบื่อหน่าย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสามารถ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสามารถ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถเป็นอิสระและด้วยเหตุผลที่ว่าผู้เรียนไม่เคยเรียนมาก่อน ทำให้รู้สึกสนุกสนานตื่นเต้น และเกิดแรงจูงใจในการเรียน เมื่อไม่เข้าใจเนื้อส่วนใดก็สามารถย้อนกลับไปทบทวนศึกษาเพิ่มเติมในเนื้อหาส่วนนั้นได้ นอกจากนี้ในการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนทำให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตนเองในทันทีเป็นการเสริมแรง อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและทำให้ผู้เรียนช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่องานมากขึ้นอันส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักคิด ทำความเข้าใจ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละเรื่องจากการศึกษาพบว่า นักวิชาการได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎี ดังกล่าวไว้เพื่อเป็นแนวทางในการในการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส สอดคล้องกับ ปาณิสรา สิงห์พงษ์ (2560) การศึกษาการจัดการเรียนรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google site เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาโครงงานคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายปัญญารังสิต ผลการวิจัยพบว่า การสร้างบทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 91.60/88.65 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80/80) สอดคล้องกับ (มะลิ จรรยากรณ์, 2563) การพัฒนาห้องเรียนดิจิทัลด้วย Google site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการอาชีพ รหัสวิชา 30001 – 2001 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของห้องเรียนดิจิทัลด้วย Google site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการอาชีพ รหัสวิชา 30001 – 2001 พบว่ามีประสิทธิภาพโดยรวม เท่ากับ 82.75/81.11 ซึ่งผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ที่ระดับ 80/80 (นิตยา นันตา, 2563) ผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องการใช้งาน Microsoft Publisher สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง เรื่องการใช้งาน Microsoft Publisher สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาประสิทธิภาพเท่ากับ 81.23/83.84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าดัชนีประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เท่ากับ 0.68 และผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง การใช้งาน Microsoft Publisher สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 อยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ เป็นเพราะกระบวนการจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา ค้นคว้าเนื้อหาสาระของรายวิชาที่จัดทำและจัดวางโครงสร้างตามรายละเอียด เนื้อหาที่กำหนดไว้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะการปฏิบัติเจตคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ แล้วจัดทำแผนผังแนวคิดของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เพื่อกำหนดเรื่องราวและจัดลำดับขั้นตอนที่จะนำเสนอ ให้เกิดความกระชับ ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง ในกระบวนการสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ ได้กระทำตามขั้นตอนของหลักวิชาการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา กระทำตามขั้นตอนที่ถูกต้องเป็นระบบตามหลักวิชาการ ก่อนนำไปใช้ และจัดให้มีแบบทดสอบผู้เรียนซึ่งสามารถอยู่ในรูปของแบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน หรือหลังเรียนในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง การสร้างแบบทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรมดำเนินการภายใต้การตรวจสอบดูแลเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ตรวจสอบทุกขั้นตอน และได้ปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะ นอกจากนี้ยังได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้งแบบหนึ่งต่อหนึ่ง และทดลองกับกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่หรือภาคสนาม เพื่อหาข้อบกพร่องของบทเรียนและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากที่สุดก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงซึ่งเป็นวิธีการดำเนินการผลิตสื่อตามกระบวนการของนักวิจัยพัฒนา (Research and Development) จึงเป็นสิ่งที่เชื่อได้ว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บที่พัฒนาขึ้นนี้มีคุณภาพ นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ซึ่งสอดคล้องกับ (บุญญาณี เพชรสีเงิน, 2560) พัฒนบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และแบบสำรวจพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บ Google site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถพื้นฐานในการเขียนโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 เฉลี่ยรวม 7 ชุด มีค่าเฉลี่ย 61.18 คิดเป็นร้อยละ 84.41 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($t = 18.47; p < .05$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บมีคุณสมบัติพิเศษคือผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง เรียนที่ไหนก็

ได้ เวลาใดก็ได้ ตามความสามารถและความสนใจของตนเองโดยไม่ต้องรอเพื่อน ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าสู่เนื้อหาได้เร็ว ช้า ตามความต้องการและความสนใจของตนเอง บางครั้งการทำแบบทดสอบผิดหรือ ตอบคำถามผิดทำให้ผู้เรียนรู้สึกไม่อายเพื่อนในห้องเรียน แสดงว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บที่พัฒนาขึ้นทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ (สิริกุล บุญหมั่น, 2549) ได้ศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ และการคิดวิจารณ์จากจากการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ และวิธีการเรียนปกติผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บสูงกว่าวิธีเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

6.3 การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ พบว่าบทเรียนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 (ค่าเฉลี่ย = 4.82, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนโปรแกรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 18 ข้อ ซึ่งภาพรวมคือผู้เรียนสนุกกับการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บซึ่งถือเป็นสื่อการเรียน ที่น่าสนใจ และเมื่อมีแบบทดสอบระหว่างเรียน ผู้เรียนพอใจนะแนที่ตนเองทำเสมอ บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บมีการตอบสนองและสร้างความสนใจ มีการโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ขณะเดียวกันผู้เรียนสามารถเรียนรู้ซ้ำได้บ่อย ๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสทบทวนข้อมูลในการเรียนเพิ่มขึ้น อีกทั้งบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บเป็นสื่อการสอนที่สร้างลูกเล่นได้มากมายสามารถแสดงข้อมูลได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว และเสียง มีสีสันสวยงาม สามารถสร้างการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและสนใจในการเรียน ช่วยเปลี่ยนบรรยากาศของการเรียนสำหรับกับผู้เรียนบางคน ซึ่งอาจเบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอนแบบเดิมอีกทั้งผู้เรียนกำลังอยู่ในวัยที่ให้ความสนใจต่อการใช้อินเทอร์เน็ตด้วยก็ยิ่งส่งผลต่อความพึงพอใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (จิราภรณ์ กรอกรกระโทก, 2546) พบว่าหลังจากเรียนบนเครือข่ายนิสิตมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้โดยอิสระ ไม่มีใครบังคับ เรียนได้ตามความสามารถของแต่ละคน อีกทั้งโฮมเพจรายวิชาเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สร้างลูกเล่นได้มากมาย สามารถแสดงข้อมูลได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง มีสีสันสวยงาม สามารถสร้างการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันได้ ทำให้นักศึกษาเกิดความสนุกสนานและสนใจในการเรียนช่วยเปลี่ยนบรรยากาศของเรียนที่อาจจะซ้ำซากจำเจสำหรับนักศึกษาบางคน ซึ่งอาจเบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอนแบบเดิม อีกทั้งกำลังอยู่ในวัยที่ให้ความสนใจต่อการใช้อินเทอร์เน็ตด้วยก็ยิ่งส่งผลต่อความพึงพอใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อาคม เนืองเนตร (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายวิชาระบบสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เรื่องภาษา HTML ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายมีความพึงพอใจต่อบทเรียนบนเครือข่ายอยู่ในระดับพอใจมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บต้องได้รับการร่วมมือจากทุกฝ่าย อันได้แก่ผู้บริหาร ผู้สอน และนักเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าและน่าสนใจ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บควรเน้นด้านเนื้อหาของบทเรียนการใช้ตัวอักษร ภาพกราฟิก และภาพเคลื่อนไหวในลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกัน

7.2.2 บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บไม่ควรใช้ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวมากเกินไป ซึ่งจะทำให้การโหลดข้อมูลทำได้ช้า

7.2.3 ควรมีการเผยแพร่บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บ ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้บทเรียนสามารถเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง

7.2.4 ควรมีการวิจัยติดตามผลประเมิน ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บอย่างต่อเนื่องต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

7.3.2 ควรศึกษาผลการบริหารงานจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา

7.3.3 ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ควรมีการเพิ่มส่วนของการปฏิสัมพันธ์ให้มากขึ้น

7.3.4 ควรศึกษาวิจัยตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ

8. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

จิราภรณ์ กรอกกระโทก. (2546). **การศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บเรื่องการคำนวณและการสร้างกราฟ ในรายวิชาตารางทำงาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.**

มหาสารคาม : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทิตินา แชนมณี. (2556). **ศาสตร์การสอน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิตยา กาญจนวรรณ. (2536). **เอกสารการสอนการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญญานี เพชรสีเงิน. (2560). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บด้วย Google Site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.**

นครศรีธรรมราช : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

บุญโฮม ปะโกติโต. (2549). **การพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรื่องการสร้างและเชื่อมโยงเว็บเพจแบบเฟรม.** กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- ปาณิสรา สิงห์พงษ์. (2560). การจัดการเรียนรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google site เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาโครงงานคอมพิวเตอร์ (ง31231) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายปัญญารังสิต. ปทุมธานี : โรงเรียนสายปัญญา รังสิต.
- มะลิ จรรยากรณ์. (2563). การพัฒนาห้องเรียนดิจิทัลด้วย Google Site รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการอาชีพ รหัสวิชา 30001-2001. ศรีสะเกษ : สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยการอาชีพศรีสะเกษ.
- วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม. (2560-2562). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้าน อาชีวศึกษา(Vocational Education Test : V-NET). มหาสารคาม : ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม.
- อาคม เนื่องเนตร. (2546). การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่าย วิชาระบบสื่อสารข้อมูลและเครือข่าย คอมพิวเตอร์ เรื่องภาษา HTML ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Davie. (1971). That's Interesting!: Towards a Phenomenology of Sociology and a Sociology of Phenomenology. *Philosophy of the Social Sciences*. 1(1971). 309-344.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*
SCHOOL ADMINISTRATION GUIDELINES FOLLOWING TO THE GOOD
GOVERNANCE UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 2

สมยศ สุวรรณชัย¹, วิเชียร รุ้ยยืนยง²

Somyote Suwunnachai¹, Wichian Rooyuenyong²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : numrumruay@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และ 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30 คน ครู จำนวน 203 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 104 คน รวมทั้งสิ้น 337 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่การจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2 มี 10 แนวทาง 17 ประเด็น

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา; หลักธรรมาภิบาล; แนวทาง

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the current conditions and the desirable conditions of the school administration following to the good governance, and 2) the developmental guidelines for the school administration following to the good governance under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 2. The research samples included 30 school administrators, 203 teachers, and 104 educational personnel, totally 337 cases. The research instrument was questionnaires. The statistics used for analyzing the data contained the frequency, percentage, mean, standard deviation and the needs value.

The research findings revealed that: 1. The study results from the current conditions and the desirable conditions of the school administration following to the good governance under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 2 were that the current conditions appeared as a whole in the moderate level; and the desirable conditions implied totally in the much level. 2. The study results from developmental guidelines for the school administration following to the good governance under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 2 covered 10 guidelines and 17 issue.

Keywords : School administration; Good governance; Guidelines

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2561 ได้มีการวางกรอบเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้ มาตรา 65 และมาตรา 76 ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) ในยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2580 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยจะได้มีการปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการภาครัฐอย่างต่อเนื่อง โดยพยายามนำแนวคิดใหม่ๆ เข้ามาใช้เป็นหลักในการบริหาร แต่จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศไทยโดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 พบว่า การดำเนินงานและบริหารจัดการภาครัฐยังคงขาดการบูรณาการ ขาดความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส ขาดความรับผิดชอบและขาดธรรมาภิบาล ปัญหาคอร์รัปชันยังคงพบได้เป็นวงกว้าง การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพลงระเบียบมีจำนวนมาก ล้าสมัยไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงหรือ แม้แต่ขัดแย้งกันเอง ประกอบกับมีความล่าช้าในการกระจายอำนาจ ส่งผลให้การแก้ปัญหาและการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาในพื้นที่ต่างๆ ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายสาธารณะและการให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2 บางแห่ง พบว่าปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังรายงานผลการดำเนินการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีงบประมาณ 2563 ถึงแม้ว่าได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และการจัดการศึกษา โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลแต่ยังพบปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ และการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม การได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากหน่วยงานต้นสังกัดล่าช้า ไม่เป็นไปตามกรอบงบประมาณและปฏิทินที่กำหนด ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ การดำเนินโครงการบางโครงการ ไม่ได้ดำเนินการตามปฏิทินที่วางไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารการบริการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สถานศึกษาได้สารสนเทศในการกำหนดเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่ได้แนวทางและข้อมูลสารสนเทศการในการกำหนดนโยบายหรือส่งเสริมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้มาด้วยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ สูตร Taro Yamane (1973) เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 30 คน ครู จำนวน 203 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 104 คน รวมทั้งสิ้น 337 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale 5 ระดับ) ที่ใช้สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1

ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ค่าความตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modifieds}) ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล หลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวม

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ	3.25	0.34	ปานกลาง	4.58	0.23	มากที่สุด	0.41	2
2. การบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิผล	3.25	0.34	ปานกลาง	4.48	0.33	มาก	0.38	9
3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักการตอบสนอง	3.23	0.33	ปานกลาง	4.61	0.35	มากที่สุด	0.43	1
4. การบริหารสถานศึกษาตามหลักการรับผิดชอบต่อ/สามารถตรวจสอบ/ตรวจสอบได้	3.26	0.37	ปานกลาง	4.47	0.25	มาก	0.37	10
5. การบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส	3.23	0.31	ปานกลาง	4.55	0.29	มากที่สุด	0.41	3
6. การบริหารสถานศึกษาตามหลักนิติธรรม	3.25	0.34	ปานกลาง	4.50	0.28	มาก	0.38	7
7. การบริหารสถานศึกษาตามหลักความเสมอภาค	3.25	0.34	ปานกลาง	4.52	0.27	มากที่สุด	0.39	6

การบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
8. การบริหารสถานศึกษาตามหลัก การมีส่วนร่วม/การพยายาม แสวงหาฉันทามติ	3.26	0.35	ปานกลาง	4.54	0.33	มากที่สุด	0.39	5
9. การบริหารสถานศึกษาตาม หลักการกระจายอำนาจ	3.25	0.34	ปานกลาง	4.49	0.30	มาก	0.38	8
10. การบริหารสถานศึกษาตาม หลักคุณธรรม/จริยธรรม	3.23	0.33	ปานกลาง	4.51	0.32	มากที่สุด	0.40	4
รวม	3.25	0.34	ปานกลาง	4.53	0.30	มากที่สุด	0.39	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติ ต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับปฏิบัติพึงประสงค์สูงสุด คือการบริหารสถานศึกษาตามหลักการตอบสนองอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ อยู่ในระดับมาก

ความต้องการจำเป็น ของการบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า ความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.39 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการตอบสนอง (PNI=0.43) รองลงมา คือด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ (PNI=0.41) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส (PNI=0.41) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักคุณธรรม/จริยธรรม (PNI=0.40) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (PNI=0.39) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักความเสมอภาค (PNI=0.39) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักหลักนิติธรรม (PNI=0.38) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจ (PNI=0.38) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิผล (PNI=0.38) และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (PNI=0.37)

5.2 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มี 10 แนวทาง 17 ประเด็น ดังนี้

5.2.1 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักตอบสนอง พบว่า 1) ควรมีการสำรวจความพึงพอใจ/ความต้องการของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ

ชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อนำผล มาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน 2) ควรมี การสื่อสารกับบุคลากร กรรมการสถานศึกษา ผู้มารับบริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มี ความรู้และ ความเข้าใจ นโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ในการ การจัดการศึกษา โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับยุคปัจจุบันเช่น การใช้ แอปพลิเคชัน line หรือ สร้างเพจ Facebook ของโรงเรียน

5.2.2 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ พบว่า 1) ควรบริหารงานอย่าง มีระบบ น้อยกว่าเวลาที่กำหนด โดยการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมปฏิบัติงานหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) ควรจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา อย่างประหยัด และคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดในการ การจัดการศึกษา เช่นมีการสอบราคา เปรียบเทียบราคา ที่หลากหลายเพื่อสร้างทางเลือกในการใช้ งบประมาณให้สามารถคุ้มค่ากับการจัดการศึกษา

5.2.3 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส พบว่า 1) ควรจัดวางระบบ การตรวจสอบ ควบคุม ภายในโรงเรียนที่ชัดเจนและทุกฝ่ายตรวจสอบได้ มีการแต่งตั้ง ตรวจสอบที่มี ส่วนร่วมจากบุคลากรส่วนมาก 2) ควรเปิดเผยข้อมูลให้บุคลากรทราบในการให้ความดีความชอบ

5.2.4 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักคุณธรรม/จริยธรรม พบว่า ควรส่งเสริม สนับสนุน และสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นแบบอย่างที่ดี ของบุคลากรให้ เป็นไปตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ เช่นการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง แก่บุคลากรใน สถานศึกษา การให้บุคลากรร่วมอบรมพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพอันดีงาม

5.2.5 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ พบว่า 1) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการประเมินผลการ ดำเนินงาน ตามขอบข่ายงาน 4 ด้านของโรงเรียน 2) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงาน ด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

5.2.6 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักความเสมอภาค พบว่า 1) ควรสร้างความ ตระหนักแก่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาในเรื่องอำนวยความสะดวกให้บริการแก่ทุกคน ที่มาติดต่อ ราชการ มารับบริการโดยเท่าเทียมกัน 2) ควรจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง

5.2.7 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักหลักนิติธรรม พบว่า ควรใช้ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับของทางราชการที่ถูกต้อง ในการให้บริการผู้รับบริการด้วยความเป็นธรรม ทุกกลุ่ม คน ไม่เลือกปฏิบัติ และการสร้างความตระหนักความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของทุกคนในสถานศึกษา

5.2.8 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจ พบว่า ควรมีการนิเทศ กำกับติดตาม ผลการดำเนินงานของบุคลากรแต่ละฝ่ายงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ และมีคู่มือการทำงานของบุคลากรภาพรวมโดยชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจ ความต่อเนื่อง ในการปฏิบัติงาน

5.2.9 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิผล พบว่าควรมีการ กำกับ ติดตาม ปรับปรุงและแก้ไข รายงานผลการ ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากภายนอก และนำมาปรับใช้พัฒนาอย่างต่อเนื่องและใช้เครื่องมือและเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้ในการ ปฏิบัติงาน มีข้อมูลที่ทันสมัย

5.2.10 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ พบว่า 1) ควรจัดให้มีการรายงาน เผยแพร่ ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณะ ทุกปีการศึกษา 2) มีการจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน 3) มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประกัน คุณภาพสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติ ต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 บางส่วนอาจขาดความตระหนัก การจัดวางระบบการตรวจสอบ ควบคุม ภายในโรงเรียนที่ชัดเจนและทุกฝ่ายตรวจสอบได้ การเปิดเผย จำนวนงบประมาณและแผนการใช้จ่าย แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยง ความผิดพลาด การทุจริตงบประมาณประจำปีอย่างถูกต้องเป็นจริง การแจ้งข้อมูลให้บุคลากรทราบในการให้ความดีความชอบ บทลงโทษแก่บุคลากร อย่างตรงไปตรงมา เป็นที่น่าเชื่อถือ หรือไม่ได้ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาจึงทำให้ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความไม่เชื่อมั่นในความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ วิเชียร รุ้ยนิยง และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักความโปร่งใส สอดคล้องกับ นภัสนันท์ ศรีคุณ (2559) ได้ทำวิจัยแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

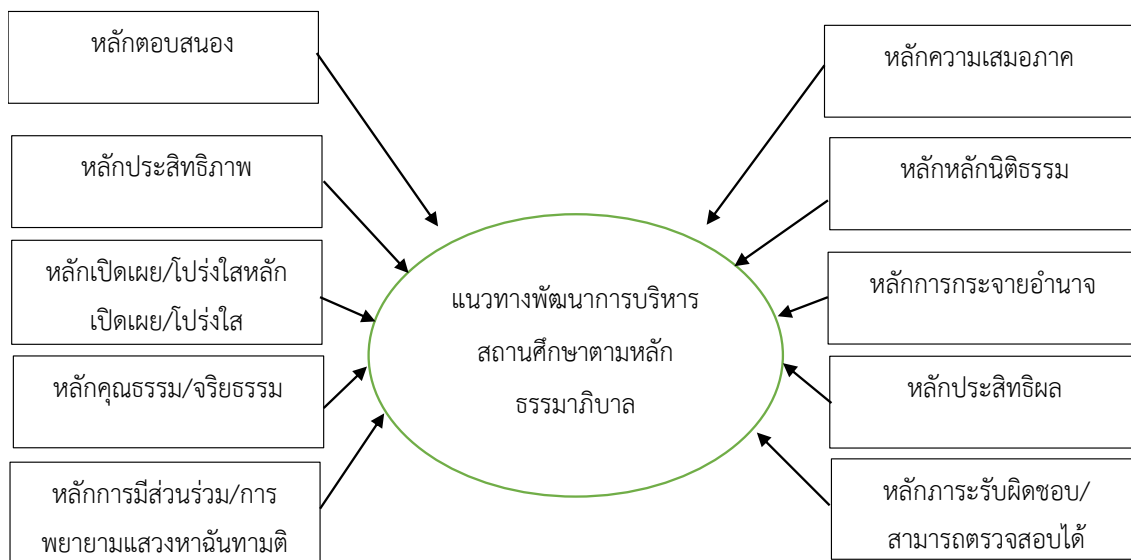
6.2 สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความรู้ความเข้าใจและการเข้าถึงองค์ความรู้ทางการบริหารสถานศึกษาที่จะเป็นได้มากขึ้นในยุคดิจิทัลทำให้ตระหนักถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล คาดหวังการให้บริการ อำนวยความสะดวก ภายในเวลา อย่างมีคุณภาพ ตามบทบาทหน้าที่ อย่างเป็นกันเองกับผู้มารับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการสื่อสารกับบุคลากร กรรมการสถานศึกษา ผู้มารับบริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มี ความรู้และความเข้าใจนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ในการจัดการศึกษา และมีการสำรวจความพึงพอใจ / ความต้องการของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อนำผล มาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระ ลีศิริสรณ์ (2560)

ได้ทำวิจัยแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 ผลการวิจัย พบว่าสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพล ชัยน้อย (2563) ได้ทำวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด นครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักการมีส่วนร่วมการพยายามแสวงหาฉันทามติ รองลงมาคือด้านหลักการรับผิดชอบสามารถตรวจสอบได้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ด้านหลักการตอบสนอง

6.3 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักตอบสนองเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีแนวทางพัฒนา คือ ควรมีการสำรวจความพึงพอใจ/ความต้องการของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อนำผลมาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน ควรมีการสื่อสารกับบุคลากร กรรมการสถานศึกษา ผู้มารับบริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มี ความรู้และความเข้าใจ นโยบาย เป้าหมาย และทิศทางดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ในการจัดการศึกษา โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับยุคปัจจุบันเช่น การใช้ แอปพลิเคชัน line หรือ สร้างเพจ Facebook ของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบางแห่งยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการ หรือการมีส่วนร่วม ของครู บุคลากรทางการศึกษาและ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ ว่องไว (2562) ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพ การบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียน ควรมีการพัฒนาหลักการตอบสนอง หลักธรรมาภิบาลมี ความสำคัญ ความเที่ยงธรรมกับทุก ๆ ด้าน ยึดระเบียบแบบแผนปฏิบัติการตอบสนอง ของงานนั้น ๆ กระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย กำหนดระยะเวลาอย่างชัดเจน ถูกต้อง โปร่งใส

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มี 10 แนวทาง 17 ประเด็น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสำรวจหน่วยงานในสังกัดในบริหารงานตามหลักตอบสนองต่อการให้บริการแก่ผู้รับบริการ การบริหารตามหลักประสิทธิภาพและการบริหารตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส

8.1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักหลักตอบสนอง การบริหารตามหลักประสิทธิภาพและการบริหารตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการสำรวจความพึงพอใจ ความต้องการของคณะครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการจัดวางระบบการตรวจสอบ ควบคุม ภายในโรงเรียนที่ชัดเจนและทุกฝ่ายตรวจสอบได้ การนิเทศติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงาน การแจ้งข้อมูลให้บุคลากรทราบในการให้ความดีความชอบ บทลงโทษแก่บุคลากร อย่างตรงไปตรงมา เป็นที่น่าเชื่อถือ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการบริหารสถานศึกษา

8.2.2 ควรเพิ่มและเปิดโอกาสให้คณะครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา มีความเข้าใจและการเข้าถึงการให้บริการ อย่างมีคุณภาพตามบทบาทหน้าที่ อย่างเป็นกันเองกับผู้รับบริการ มีการสื่อสารกับบุคลากรกรรมการสถานศึกษา ผู้มารับบริการมีความรู้และความเข้าใจ นโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ในการจัดการศึกษา

8.2.3 ควรมีการสำรวจความพึงพอใจ/ความต้องการของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อนำผลมาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาแนวทางไปสู่การปฏิบัติจริงหรือกรณีศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา

8.3.2 ควรพัฒนาและมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

9. บรรณานุกรม

- ขจรศักดิ์ ว่องไว. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐพล ชัยน้อย. (2563). ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ธีระ ลีศิริสรพร, นันทรัตน์ เจริญกุล. (2560). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภัสนันท์ ศรีคุณ. (2559). แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิเชียร รุ้ยินยง และคณะ. (2559). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 39(2). 43-50.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2563). รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2563. ขอนแก่น : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

การพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียน
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*
THE GUIDELINE DEVELOPMENT FOR EMPOWERING COOPERATIVE
NETWORKS IN SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF MAHASARAKHAM
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

กัญญาณัฐ บุตรแสนโคตร¹, กาญจน์ เรืองมนตรี²

Kanyanat Bootsaenkhot¹, Karn Ruangmontri²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : kbootsaenkhot@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 152 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ด้านการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ด้านภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่ายและ ด้านสมาชิกเครือข่าย และ 2. การสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก มี 4 ด้าน 39 แนวทาง ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย มี 12 แนวทาง ด้านการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ มี 13 แนวทาง ด้านภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่าย

มี 8 แนวทางและ ด้านสมาชิกเครือข่าย มี 6 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; เครือข่ายความร่วมมือ; การพัฒนา

ABSTRACT

This research aimed to study a current condition, a desirable condition, and needs for empowering the cooperative networks in small schools under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 3. The research was conducted in 2 phases as follows. Phase 1: The current condition, the desirable condition, and the needs for empowering the cooperative networks in small schools under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 3 were studied. The sample group consisted of 152 administrators and teachers of small schools under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 3. The research tools were a questionnaire and an interview form. The statistics used in the quantitative data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and PNI Modified. Phase 2: The guideline development for empowering the cooperative networks in small schools was studied. It was a qualitative research, which its data were collected by interview and focus group and analyzed by content analysis.

The results were as follows: 1. The current condition of the guidelines for empowering the cooperative networks in small schools under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 3 was at an overall moderate level, in descending order, namely, network member participation, goal or objective setting, network committee leadership, and network member. 2. Empowering the cooperative networks in small schools consisted of 4 aspects and 39 guidelines, namely, network member participation, 12 guidelines, goal or objective setting, 13 guidelines, network committee leadership, 8 guidelines, and network member, 6 guidelines. Moreover, the results of assessing the suitability and feasibility of the guidelines were at the highest level.

Keywords : Guidelines; Cooperative Networks; Development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 วรรค 3 กำหนดให้ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีความร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และ

สนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานและสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9(2) การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการการศึกษา ให้ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา มาตรา 9(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา

การบริหารการดำเนินการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่ายังมีปัญหาในหลายด้าน เช่น 1) ปัญหาด้านบุคลากร พบว่า ขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัดซึ่งสาเหตุมาจากได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัด และที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ สภาพบริบทของการคมนาคมที่ผ่านมา นับว่าไม่ค่อยสะดวกมากนัก ประกอบกับประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลทำให้ขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คน 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน จึงได้มีการจัดสรรแนวทางการบริหารโรงเรียนเล็กเพื่อให้มีคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้น โดย แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย การนำการศึกษาไปแก้ความยากจน มาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการส่งเสริมงบประมาณ มีกระบวนการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมเครือข่ายจากทุกภาคส่วน พัฒนาระบบการบริหารจัดการ จัดทำโครงการวิจัยเพื่อกำหนดทิศทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กและส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านดวงเทียม แต่กระนั้นก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างครอบคลุม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ปัจจุบันได้มีการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกันทั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานเอกชน และจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งมีส่วนช่วยผลักดันโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพขึ้น สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้มีการกำหนดนวัตกรรมเพื่อยกระดับโรงเรียนขนาดเล็กหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะนวัตกรรมที่ 4 กล่าวถึงรูปแบบการสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนขนาดเล็กกระจายอยู่ทุกพื้นที่ที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยบุคคล ครอบครัว

องค์การเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ มุ่งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดด้วยแห่งการเรียนรู้ โดยมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมทั้งภายในองค์กรและหน่วยงานอื่นภายนอกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

ทั้งนี้จากการสำรวจพบว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ซึ่งมีการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็กหลายรูปแบบ ซึ่งมีหลายโรงเรียนทั้งแบบศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา แบบจับคู่กันเองกับโรงเรียนพันธมิตร แบบเป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัย หรือเครือข่ายความร่วมมือทางสังคมที่ได้ให้ส่วนของชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นต้น ซึ่งพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กหลายโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือ และได้ให้เครือข่ายมีการช่วยระดมทุน ช่วยจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ และช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ดี เครือข่ายความร่วมมือก็ได้จัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กก็ยังไม่บรรลุพันธกิจเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้ตั้งไว้ และยังประสบปัญหาในการบริหารอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเกิดจากความไม่เข้มแข็งของเครือข่าย ซึ่งสมาชิกแต่ละคนยังไม่มีการตระหนักรู้ในหน้าที่ และยังไม่มีการบริหารและสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้ประสานงานเครือข่ายในโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้ประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากร การขาดแคลนงบประมาณ จึงอยากศึกษาแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความเหมาะสมที่จะไปใช้ในการจัดการศึกษาแก่โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการสร้างเสริมเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

3.2 ได้พัฒนาแนวทางในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

3.3 เป็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือ ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์ตามบริบทของตนเอง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้ประสานงานเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 192 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้ประสานงานเครือข่ายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 152 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) เพื่อจำแนกขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 มีค่า IOC เท่ากับ .50 ขึ้นไป มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.91 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.982 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยการศึกษาแนวทางการบริหารจากโรงเรียนสุจริตต้นแบบ (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้ประสานงานเครือข่าย โรงเรียนละ 2 คน ซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 6 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจสอบยืนยันและประเมินแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการกำหนดเป้าหมาย	3.48	0.47	ปานกลาง	4.54	0.48	มากที่สุด	0.306	2
2. ด้านสมาชิกเครือข่าย	3.61	0.46	มาก	4.67	0.48	มากที่สุด	0.293	4
3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย	3.44	0.42	ปานกลาง	4.50	0.49	มาก	0.308	1
4. ด้านภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่าย	3.54	0.40	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด	0.299	3
ค่าเฉลี่ย	3.51	0.63	มาก	4.57	0.49	มากที่สุด	0.301	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านสมาชิกเครือข่าย และ ภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมาย และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ตามลำดับ ส่วนสภาพที่ประสงค์สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย และอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสมาชิกเครือข่ายด้านภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่าย และด้านการกำหนดเป้าหมาย ตามลำดับ ส่วนความต้องการจำเป็นของแนวทางการการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 2) ด้านการกำหนดเป้าหมาย 3) ด้านภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่าย และ 4) ด้านสมาชิกเครือข่าย ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 พบว่า แนวทางการการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 2) ด้านการกำหนดเป้าหมาย 3) ด้านภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่าย และ 4) ด้านสมาชิกเครือข่าย ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการการ

สร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 โดยมีผลการวิจัย เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย 11 แนวทางการพัฒนา โดย สมาชิกเครือข่ายร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และปฏิทินการทำงานที่ชัดเจน แบ่งหน้าที่ รับผิดชอบให้สมาชิกทุกคนมีภาระงานเท่า ๆ กัน รวมทั้งการติดตามและนิเทศการทำงานมีการจัด แสดงผลงาน best practice และมีการเชิญบุคคลภายนอก และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมาเข้าร่วมชม งาน พร้อมทั้งให้การนิเทศและข้อเสนอแนะมีการจัดการประชุมหรือกิจกรรมระดมสมองเพื่อให้สมาชิก ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในกลุ่มเครือข่ายมีการจัดกิจกรรมนำบุคลากรไปศึกษาดูงานนิเทศการหรือ ผลงานเครือข่ายอื่นที่มีผลงานในแนวการปฏิบัติโดดเด่น และจัดประชุมผู้ปกครอง คนในชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อร่วมกันหาแนวทางร่วมกันจัดระบบการบริหารและพัฒนา เครือข่าย การประสานงาน การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือผู้บริหารเครือข่ายมอบหน้าที่การ ประสานงานให้แต่ละคน โดยแบ่งหน้าที่ตามหัวข้อเรื่องหรือโครงการที่แต่ละคนรับผิดชอบมีการจัด กลุ่มและให้มีผู้นำของกลุ่ม เป็นผู้ประสานงานกับสมาชิกคนอื่น องค์กรในกลุ่มเครือข่าย คือโรงเรียน ร่วมกันประชุมในการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ การใช้และการรักษาวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ร่วมกันจัด ประชุมเพื่อให้สมาชิกรับทราบปัญหา และร่วมกันหาทางแก้ไข รวมทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนว ทางการพัฒนามีการประเมินผลการปฏิบัติงานทุกครั้ง เพื่อให้เห็นปัญหาในการทำงาน และหาแนวทาง ป้องกันปัญหานั้น ๆ ในการดำเนินงานครั้งต่อไปสมาชิกเครือข่ายร่วมกันพัฒนาระบบสารสนเทศการ ควบคุมการใช้ทรัพยากรของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียน

5.2.2 ด้านการกำหนดเป้าหมาย ประกอบไปด้วย 13 แนวทางการพัฒนา โดยให้ เครือข่ายวางแผนจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนใน แผนปฏิบัติการประจำปี จัดโครงการอบรมพัฒนาครูและหลักสูตรตามบริบทของท้องถิ่นจัดตั้ง คณะกรรมการเครือข่ายด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานด้าน วิชาการของโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนในพื้นที่เพื่อ สร้างแนวทางการวางแผนและส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการร่วมกันสังเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ เกิดขึ้นและส่งผลต่อการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งร่วมกันวางแผนกิจกรรมและ ทรัพยากรที่จำเป็น และมอบหมายให้แต่ละหน่วยงานระดมทรัพยากรและประสานเพื่อนำทรัพยากรมา ใช้ร่วมกันมีการวางแผนในการกำหนดเป้าหมาย การประเมินและรายงานผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาประจำปีแต่งตั้งบุคลากรในเครือข่ายให้ร่วมเป็นกรรมการประเมินผลคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาในเครือข่ายกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนจัดประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการของสถานศึกษาภายในกลุ่มเครือข่ายจัดประชุมเพื่อประสานงาน ร่วมวางแผนงาน ดำเนินงาน และประเมินงานร่วมกันอยู่เสมอเครือข่ายตั้งเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาร่วมกัน และมอบรางวัลให้กับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ยอดเยี่ยมในแต่ละปีการศึกษา

5.2.3 ด้านภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่าย ประกอบไปด้วย 9 แนวทางการพัฒนาโดย เครือข่ายกำหนดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของกรรมการเครือข่าย และให้สมาชิกเครือข่ายร่วมกันทำการ

คัดเลือกเป็นแกนนำจัดกลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายให้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ใช้หลักธรรมาภิบาล และมีพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิกและผู้ใต้บังคับบัญชาส่งเสริมการทำวิจัยทางการศึกษา และส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาเปิดโอกาสให้กลุ่มโรงเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อวางแผน สร้างนวัตกรรม และถ่ายทอดศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เสนอความคิดเห็น และรับฟังความเห็นของสมาชิกในด้านแนวทางการวางแผนงานสามารถประสานงาน และให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มเครือข่ายการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและเป็นต้นแบบที่ดีทั้งในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานแก่สมาชิกมีการกำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งกรรมการเครือข่าย และผลัดเปลี่ยนผลัดเปลี่ยนการทำหน้าที่ของกรรมการเครือข่ายเมื่อครบวาระเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางใหม่ ๆ

5.2.4 ด้านสมาชิกเครือข่าย ประกอบไปด้วย 6 แนวทางพัฒนา โดยเครือข่ายส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ในการดำเนินงาน มีการสร้างแรงจูงใจ และให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการทำงานของสมาชิกเครือข่ายเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยในการพัฒนากลุ่มเครือข่ายเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาช่วยในการพัฒนากลุ่มเครือข่าย เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอความคิดเห็นในการวางแผนกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของทุกคนให้รางวัลสมาชิกที่มีผลการปฏิบัติงานยอดเยี่ยมประจำปีจัดกิจกรรมที่ให้สมาชิกได้ประสานความสัมพันธ์อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมสันทนาการหรือกิจกรรมเชิงวิชาการ เช่น กีฬาสี หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้มีนโยบายส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน รวมถึงโรงเรียนขนาดเล็กมีความตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายและปฏิบัติจนเกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับ สุวรรณ กุดคำ (2549) ได้ศึกษาเรื่องความเข้มแข็งของเครือข่ายโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะรูปแบบวิธีการทำงานของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่าย คือ สมาชิกเครือข่ายทุกคนมีส่วนร่วม เครือข่ายมีผู้นำเข้มแข็ง เครือข่ายมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เครือข่ายมีพันธกิจร่วมกัน และเครือข่ายมีหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนให้การสนับสนุน สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง พบว่า กรรมการเครือข่ายส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ต้องทำงาน ประกอบอาชีพไม่ค่อยมีเวลาทำให้แรงจูงใจในการเข้ามาทำงานมีน้อย การประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยน ข้อมูลที่จำเป็นระหว่างครูกับผู้ปกครองยังไม่ทั่วถึง และขาดการสนับสนุนช่วยเหลือจากองค์กรชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ หน่วยงานไม่มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนการดำเนินงานเครือข่าย ผู้ปกครองที่ชัดเจนและกฎเกณฑ์ระเบียบขั้นตอนการทำงานของระบบราชการที่มีขั้นตอนมากเกินไป ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง คือ ควรมีการสนับสนุนนโยบาย เป้าหมาย และแผนการดำเนินงานเครือข่ายที่ชัดเจน ควรให้กรรมการเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็กมากขึ้น หน่วยงานองค์กรเครือข่ายควรทำงานแบบเชื่อมโยง ควรจัดให้มีศูนย์ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองโดยตรง ควรมีการประชาสัมพันธ์ ติดต่อสื่อสารให้ทั่วถึง ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายอยู่เสมอ ควรคัดเลือก กรรมการเครือข่ายจากบุคคลในสังคมหลากหลายสาขาอาชีพ ควรคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความตั้งใจจริง เสียสละ และมีเวลาให้กับทางโรงเรียน เข้ามาเป็นกรรมการของเครือข่าย และควร จัดตั้งองค์กรหรือสภาเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองขึ้น

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่าย ความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กตระหนักถึงความสำคัญและ ความจำเป็นของการสร้างเครือข่าย การพัฒนาการจัดการศึกษาโดยใช้เครือข่าย รวมถึงทราบว่าหาก มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ มีการ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรม มีการปฏิบัติงานตามคำสั่ง มีการประสานความร่วมมือ นิเทศ กำกับติดตามแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติมาประชุมปรึกษาหารือหาแนวทางแก้ไขร่วมกันสังเคราะห์ เป็นสารสนเทศในการดำเนินการปีการศึกษาต่อไปจนประสบผลสำเร็จแล้วจะเกิดผลดีอย่างไร สอดคล้องกับ สมภาร พาน้อย (2554) ได้ศึกษาการนำเสนอกลยุทธ์การบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า โครสร้างการบริหารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนสภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่าย โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหาร เครือข่าย โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) จุดแข็งของการบริหารเครือข่าย โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร คือการติดตามประเมินผล ส่วนจุดอ่อน คือ ระบบสารสนเทศ โอกาสของการบริหารเครือข่าย โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ นโยบายของรัฐบาลและสภาพเทคโนโลยี ส่วนภาวะคุกคามคือ สภาพเศรษฐกิจและสภาพสังคม 3) กลยุทธ์การบริหารเครือข่าย โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมี 4 กลยุทธ์ คือ (1) ปฏิรูปการบริหารเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศของเครือข่าย โรงเรียน (2) ขับเคลื่อนการบริหารเพื่อพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลของเครือข่ายโรงเรียน (3) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการวางแผนงานเครือข่ายโรงเรียน (4) ยกระดับโครงสร้างการบริหารเพื่อ พัฒนาเครือข่ายโรงเรียน สอดคล้องกับ พัชรินทร์ จันทพูน (2555) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การ

บริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กัน การร่วมกันบริหารผลประโยชน์ และการประเมินผลการปรับปรุงงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการกำหนดจุดประสงค์ร่วมกัน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการควรปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยด้านการกำหนดสมาชิกเครือข่ายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริหารทรัพยากรร่วมกัน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยประเด็นที่มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการบริหารทรัพยากรร่วมกัน รองลงมาคือด้านการกำหนดสมาชิกเครือข่าย และสอดคล้องกับ อนุชาต ชื่นจิตร (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารเครือข่ายการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1. จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดแคลนบุคลากร ผู้บริหาร และครูมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนโดยการสร้างรูปแบบเครือข่ายการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 2. รูปแบบการบริหารเครือข่ายการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นโยบาย 2) จุดมุ่งหมาย 3) การสร้างเครือข่าย 4) วิธีดำเนินการบริหารจัดการเครือข่าย และ 5) การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย ซึ่งมีความเหมาะสมทุกองค์ประกอบ 3. ผลการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายทั้ง 5 โรงเรียน อยู่ในระดับดีขึ้นไปทุกองค์ประกอบ 4. รูปแบบการบริหารเครือข่ายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

6.1.3 ความต้องการจำเป็นของแนวทางการการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 2) ด้านการกำหนดเป้าหมาย 3) ด้านภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่าย และ 4) ด้านสมาชิกเครือข่ายชี้ให้เห็นถึงการเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายในการพัฒนา สอดคล้องกับวิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ด้านความไว้วางใจ ด้านการปฏิบัติกิจกรรมร่วม ด้านการสร้างควมตระหนักร่วม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการตัดสินใจร่วม และด้านการสร้างพันธมิตร

6.2 ผลการพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

6.2.1 แนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน รวม 39 แนวทาง ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก มี 11 แนวทาง ด้านกำหนดเป้าหมาย มี 13 แนวทาง ด้านภาวะผู้นำของกรรมการเครือข่ายมี 9 แนวทาง และด้านสมาชิกเครือข่าย มี 6 แนวทาง ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการและพัฒนากิจการศึกษามาอย่างต่อเนื่องยาวนาน เป็นวิธีปฏิบัติในการบริหารจัดการที่เป็นเลิศ (Best Practice) จนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวทางในการพัฒนาเครือข่ายได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ประถมศึกษาขนาดเล็กประกอบด้วยกระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขึ้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ขึ้นสร้างพันธะสัญญา ร่วมกัน 4) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์และ 6) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้แก่ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ (empowerment) ของเครือข่าย 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่ายและ 6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล นอกจากนี้ผลการทดลองยังพบอีกว่า กลุ่มบุคคลหน่วยงาน/องค์กรที่สมัครใจรวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือได้แก่กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มผู้นำชุมชนสถาบันทางศาสนา สถาบันอุดมศึกษากลุ่มศิษย์เก่าภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงพยาบาลชุมชนสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยได้ดำเนินการตามกระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่ายตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทเพื่อทราบจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไป แล้วสรุปรวมจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานแต่ละด้าน เพื่อกำหนดเป้าหมายในการทำงานมีการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจเป้าประสงค์และจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน มีโครงการเกิดขึ้นหลายโครงการในโรงเรียนทั้ง 2 แห่งการดำเนินงานตามโครงการเสร็จสิ้นในหนึ่งปีการศึกษาผลการประเมินโครงการพบว่าส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป และส่งผลกระทบนักเรียนตามขอบข่ายที่คาดหวังสูงกว่าปีที่ผ่านมา

6.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้สังเคราะห์ขึ้นอย่างเป็นระบบจากข้อมูลพื้นฐาน บริบทและทรัพยากรที่มี

สอดคล้องกับ เจริญ ราชโสภา (2554) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการประกอบด้วย กระบวนการมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอนคือการมีส่วนร่วมปรึกษาหารือการมีส่วนร่วมวางแผนการมีส่วนร่วมตัดสินใจการมีส่วนร่วมการปฏิบัติการการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลและการมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนาภารกิจและขอบข่ายงานด้านวิชาการประกอบด้วย 12 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี การศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ และการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กพบว่า โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากและแต่ละด้านอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้รองลงมาคือการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และสอดคล้องกับ นิตยา เทพอรุณรัตน์ (2554) ได้วิจัยเรื่องการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดปัจจุบันของโรงเรียนมาตรฐานสากล คือ รูปแบบกำกวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และรูปแบบที่มีระดับการปฏิบัติที่พึงประสงค์สูงสุด คือ รูปแบบการมีส่วนร่วม รูปแบบที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานสูงสุดคือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบของรูปแบบ 8 องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด แต่ละองค์ประกอบดังนี้ 1) ระดับในการกำหนดเป้าประสงค์ ที่กำหนดโดยผู้รับผิดชอบแต่ละงาน 2) กระบวนการในการกำหนดเป้าประสงค์ ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้บริหารใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์/วัตถุประสงค์ของโรงเรียนโดยใช้ข้อตกลงร่วมกันของทุกฝ่าย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าประสงค์กับการตัดสินใจ ผู้บริหารตัดสินใจโดยใช้เป้าหมายที่ตกลงร่วมกัน 4) ลักษณะของกระบวนการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์/เป้าประสงค์ของโรงเรียนโดยได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกเสียงส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้อง 5) ลักษณะของโครงสร้างที่กำหนดสายการบังคับบัญชาเป็นแบบแนวขวางหรือแนวนอน 6) ความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมที่ลักษณะการติดต่อการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานภายนอกโรงเรียนโดยผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการประสานงาน 7) แบบของการนำความสามารถในการนำที่ผู้บริหารเป็นผู้แสวงหาฉันทามติ 8) รูปแบบภาวะผู้นำพฤติกรรมความเป็นผู้นำของผู้บริหาร เป็นแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่วนการบริหารด้วยระบบคุณภาพ TQA ความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานสูงสุด 3 ด้าน คือ 1) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากรที่เน้นความผูกพันของบุคลากร 2) ด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติการที่เน้นกระบวนการทำงาน 3) ด้านการนำองค์การ โดยผู้นำระดับสูง (2) รูปแบบที่มีระดับการปฏิบัติปัจจุบันสูงสุดของโรงเรียนคุณภาพพิเศษ คือ รูปแบบกำกวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบที่มีระดับการปฏิบัติที่พึงประสงค์สูงสุดคือรูปแบบเพื่อนร่วมงานและรูปแบบเน้นวัฒนธรรม มีการปฏิบัติที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานสูงสุด คือ รูปแบบเพื่อนร่วมงาน (3) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสำหรับโรงเรียนมาตรฐานสากลในประเทศไทยคือ “รูปแบบการบริหารแบบบูรณาการที่เน้นเพื่อนร่วมงาน”

จุดเน้นของรูปแบบเน้นบูรณาการระหว่างการบริหารแบบเพื่อนร่วมงานและการบริหารแบบเน้นวัฒนธรรม ลักษณะสำคัญของรูปแบบมีองค์ประกอบของการบริหารจัดการ 8 ด้าน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมในระดับมาก แต่มีสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีความคาดหวังว่าหากมีความมุ่งมั่นและพัฒนาการจัดการศึกษาโดยใช้เครือข่ายความร่วมมืออย่างจริงจังแล้วจะทำให้การพัฒนาการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นควรมีการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง รวมถึงการจัดให้มีการประกวด แข่งขันการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมแรงในการปฏิบัติให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 โรงเรียนที่นำแนวทางไปใช้ ผู้บริหารต้องถือแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ด้วยการสร้างความตระหนักให้กับสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้เห็นความสำคัญในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด โดยต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็น และทักษะการปฏิบัติงานตามภารกิจที่สอดคล้องกับแนวทางจะนำไปสู่การแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานเครือข่ายความร่วมมือให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายของสมาชิกในเครือข่าย

7.3.2 ควรศึกษาการกำหนดกฎระเบียบของเครือข่ายที่มีผลต่อการบริหารจัดการเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ

7.3.3 ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือให้เป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

7.3.4 ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3

8. บรรณานุกรม

เจริญ ราชโสภา. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นิตยา เทพอรุณรัตน์. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ จันทาพูน. (2555). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศมากร พาน้อย. (2557). การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2562-2565. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวรรณภักดีคำ. (2549). ความเข้มแข็งของเครือข่ายโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อนุนาถชีนจิตร. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียน
สอนคนตาบอดในประเทศไทย*

COMPETENCY OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS BASED
ON THE PERCEPTION OF PERSONNEL IN SCHOOLS PROVIDING
TEACHING FOR THE BLIND IN THAILAND

หนึ่งฤทัย พวงเพชร¹, วิเชียร รุ้ยยืนยง²

Nuengruethai Phuangpetch¹, Wichian Rooyuenyong²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : nuengruethai.phuangphet@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย 2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย โดยจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และพนักงานโรงเรียน จำนวน 357 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างรายคู่

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 2. จากผลการเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานในภาพรวม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ด้านการบริการที่ดี ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นทีม ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และประสบการณ์ทำงานมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการทำงานเป็นทีมมีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : สมรรถนะ; ผู้บริหาร; โรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study competency of educational institution administrators in schools providing teaching for the blind in Thailand and 2) to compare competency of educational institution administrators based on the perception of personnel in schools providing teaching for the blind in Thailand classified by educational level and work experience. The sample group of 357 administrators, teachers, and school employees. The statistics used in the data analysis comprised percentage, mean, standard deviation. Statistics used to test hypothesis, when the difference was found in pairs.

The research showed that: 1. The competency level of educational institution administrators based on the perception of personnel in schools providing teaching for the blind in Thailand was found that all aspects were at the highest level of opinion. 2. The results of the comparison of the competency of educational institution administrators based on the perception of personnel in schools providing teaching for the blind in Thailand classified by educational level and work experience, in overall, were found that the aspect of a good service achievement, the aspect of accumulating expertise in careers, the aspect of adherence to righteousness and ethics and team working, in overall, were not different, while work experience was different, when considering each aspect, it was found that team working was different.

Keywords : Competency; Administrators; Schools providing Teaching for the Blind in Thailand

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

“งานช่วยเหลือคนพิการนี้ ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าผู้พิการไม่ได้อยากจะเป็นผู้พิการและอยากช่วยเหลือตนเอง ถ้าเราไม่ช่วยให้เขาสามารถที่ปฏิบัติงานอะไร เพื่อชีวิตและเศรษฐกิจของครอบครัว จะทำให้เกิดสิ่งที่หนักในครอบครัว หนักแก่ส่วนรวม ฉะนั้นนโยบายที่จะทำก็คือ ช่วยเขาให้ช่วยเหลือตนเองได้ เพื่อจะทำให้เขาสามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม” พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานไว้เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2517 (สุจินต์ สว่างศรี, 2550) นับจากนั้นเป็นต้นมาได้มีการระดมสรรพกำลังทั้งในภาครัฐและเอกชนเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการศึกษา รัฐบาลได้ออกกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิทางการศึกษาของคนพิการให้เท่าเทียมกับทุกคนในสังคม โดยจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้ระบุตามความในมาตรา 10 วรรคสองและวรรคสามว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่

สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้เน้นย้ำที่จะให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตสามารถได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาพร้อมและเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ผ่านการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับคนพิการตามบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะต้องเป็นผู้นำในการพัฒนา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ถือเป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างคน พัฒนาคน และคุณภาพของคนให้คนไทยเป็นที่ยอมรับของชาวโลก ด้วยนวัตกรรมการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการบริหารองค์กรการศึกษา ในบริบทสังคมโลกในรูปแบบของโลกไร้พรมแดน (Borderless World) โลกาภิวัตน์ (Globalization) ความเป็นสากล (Internationalization) ยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Technology) อีกทั้งในขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านวิกฤตทางเศรษฐกิจ และการเมืองควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของโลกในศตวรรษที่ 21 รัฐบาล จึงได้มีการเตรียมคนไทย 4.0 ให้เป็น “มนุษย์ที่ สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21” ควบคู่ไปกับการพัฒนา “คนไทย 4.0 สูโลกที่หนึ่ง” คือ คนไทยที่มีปัญญาที่เฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการเตรียมคนไทย 4.0 สูโลกที่หนึ่ง ตามนโยบายของรัฐบาล คือ THAILAND 4.0 โมเดล ขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และ ยั่งยืน (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2559) การเตรียมคนไทย 4.0 มีแนวทางในการพัฒนา คือ พัฒนาหลักสูตรและ กระบวนการเรียนการสอน ระบบบริการจัดการการเรียนรู้รองรับการพัฒนาไปสู่คนไทย 4.0 ปรับกระบวนการทัศน์และทักษะครูไทย ภายใต้ครูไทย 4.0 พัฒนาระบบการเรียนการสอนรองรับการพัฒนาไปสู่คนไทย 4.0 และวางระบบนิเวศน์ในการสนับสนุนการเรียนรู้ของคนไทยภายใต้ยุคการศึกษาไทยแบบ 4.0 (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2559) และการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพคนสู่ความสำเร็จที่สำคัญที่สุดคือ “สถานศึกษา” การขับเคลื่อนการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพการศึกษาที่แท้จริงนั้นเรื่องสำคัญที่สุดในสถานศึกษา คือ “ผู้บริหาร” เพราะผู้บริหาร เป็นผู้แปลงนโยบาย สู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา (บวร เทศารินทร์, 2559)

สมรรถนะการบริหารโรงเรียนทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพและเป็นคุณสมบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ในการพัฒนา และสามารถกำหนดผลงานในองค์กร ดังที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2553) ได้กำหนดสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา 4 สมรรถนะ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การสั่งสมความ

เชี่ยวชาญในงานอาชีพ และการทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน 4 สมรรถนะ ได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ รวมถึงการกำหนดกรอบนโยบายในการบริหารจัดการการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะ และแนวคิดที่สอดคล้องกับกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง จึงถือได้ว่าเป็นก้าวอย่างที่สำคัญซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับจะต้องระดมความคิดและปรับกระบวนการทัศนทางการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนให้มีคุณภาพ

จากการศึกษาบริบทของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย ผู้บริหารโรงเรียนบางแห่งยังขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ด้านโรงเรียนเฉพาะความพิการ เนื่องจากผู้บริหารมาจากกรโยกย้ายหรือการแต่งตั้ง จึงทำให้ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ในการบริหาร การมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งจากการรายงานผลสำเร็จทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ดังผลการรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report) ประจำปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดขอนแก่น โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดนครราชสีมา โรงเรียนสอนคนตาบอดสันติจินตนา จังหวัดแพร่ โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดร้อยเอ็ด ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษามีการโยกย้ายและเปลี่ยนแปลงเสมอ รวมทั้งครูและพนักงานโรงเรียนก็มีการเปลี่ยนแปลงด้วย จึงส่งผลให้ผู้บริหารต้องพบกับปัญหาด้านการทำงานเป็นทีม การประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้รับบริการอย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏในทำเนียบผู้บริหารในผลการรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report) ประจำปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดขอนแก่น โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดร้อยเอ็ด โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดแม่สาย จังหวัดเชียงราย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย ซึ่งมีทั้งหมด 15 โรงเรียนโดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทยและให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา อันจะก่ออรรถประโยชน์แก่โรงเรียนสอนคนตาบอดและประเทศชาติยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย

2.2 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของบุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย โดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย ได้ใช้ในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการวางแผน จัดการ ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อนำมากำหนดนโยบายกลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของ โรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย ในปีต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของ บุคลากรในโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และพนักงานในโรงเรียนสอนคนตาบอดใน ประเทศไทย ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 โรงเรียน โดยจำแนกเป็นผู้บริหาร 15 คน ครู 197 คน พนักงานโรงเรียน 174 คน รวมทั้งสิ้น 386 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 15 คน ครู จำนวน 127 คน และพนักงานโรงเรียน จำนวน 188 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 357 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็น แบบสอบถาม ประเภทปลายปิด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยศึกษาจากแนวคิดต่างๆ ข้อมูลจาก เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน จากนั้นได้ขอรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ ปริญญาโทวิจัย เพื่อนำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ สมรรถนะหลัก มี 4 ด้าน คือ ด้านการ มุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ และด้านการทำงานเป็น ทีมที่มีสมรรถนะประจำสายงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและการ จูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการมีวิสัยทัศน์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) กรณีพบความ แตกต่างใช้วิธีทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

5. ผลการวิจัย

5.1 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย พบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทยรายด้าน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการทำงาน เป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X} = 4.54$, S.D = 0.42) อยู่ใน ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ($\bar{X} = 4.48$, S.D.=0.36) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.33) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

5.2 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดใน ประเทศไทย พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการเปรียบเทียบความแตกต่างสมรรถนะของ ผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย มีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

6.1 จากการศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถอภิปรายผล เป็นรายด้าน ดังนี้

6.1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ มีกระบวนการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สามารถพัฒนาและสร้างสรรค์ ผลงาน การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบและ สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จถึงแม้จะ เป็นงานที่มีความยากและท้าทาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารกับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัย พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อสมรรถนะ ผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะ ผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ใน ระดับมากที่สุด

6.1.2 ด้านการบริการที่ดี สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริการที่ดี ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการสร้าง ความพึงพอใจให้แก่ผู้มารับ บริการ ให้ความสำคัญโดยการปฏิบัติด้วยความเสมอภาค และให้เกียรติ และผู้บริหาร อุทิศตนให้กับ งานที่สร้างความประทับใจ ทุ่มเททำงานด้วยหัวใจ บริการอย่างเต็มที่ บริการอย่างรวดเร็ว รับฟัง ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ จากผู้มารับ บริการและนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิ ภาพ ยิ่งขึ้น ใส่ใจในการให้บริการต่อ นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ช่างราชการ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้บริหาร มีบุคลิกภาพดี การแต่งกายสะอาด มีความสุภาพและมีการใช้ภาษา เพื่อการ สื่อสาร อย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถควบคุมอารมณ์ มีความอดทนต่องานบริการแม้ ถูกตำหนิต่อ ว่า แสดงถึงความตั้งใจในการพัฒนาและปรับปรุงการบริการอย่างสม่ำเสมอซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ เนียม ณะกาแก้ว (2554) ได้ศึกษาสมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหาร สถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสมรรถนะการบริการ ที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.3 ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้าน การส่งเสริม ความเชี่ยวชาญในอาชีพ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีทักษะ ในการ บริหารโดยสามารถบริหารงานได้สำเร็จคล่องตามบทบาทหน้าที่ที่ รับผิดชอบ รับรู้ข่าวสารหรือ สารสาระ สนเทศได้อย่างรวดเร็วและนำมาประยุกต์ใช้ใน การบริหารงาน สามารถนำความรู้ในเชิง วิชาการ มาประยุกต์ในการทำงานได้อย่างดี และสร้าง นวัตกรรมโดยใช้การวิจัย เป็นฐานในการ พัฒนา และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น อาทิ เช่น ผู้ได้บังคับบัญชา สามารถกำหนดทิศทาง ความสำเร็จ ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้อื่นได้ ตลอดจน นำนวัตกรรมใหม่มาใช้ใน การพัฒนางานและ

ตนเองอยู่เสมอ สามารถเลือกวิธีการจัดการ ความรู้ในการพัฒนางาน และมีการประยุกต์ทักษะการทำงานด้านคอมพิวเตอร์มาใช้เป็น เครื่องมือในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุญาดา ศิริบุรพงศา (2553) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหาร และองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และ บูรณาการการศึกษาที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเชี่ยวชาญของบุคคลการพัฒนา ตนเอง อยู่ในระดับมาก

6.1.4 ด้านการทำงานเป็นทีม สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารยกย่อง ชมเชยให้รางวัล และให้เกียรติสมาชิกในทีม เสมอ ผู้บริหารใช้หลักการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความตั้งใจ และใส่ใจในการทำงาน ช่วยเหลือผู้อื่นในทีมอย่างเต็มที่ ความสามารถ กรณีที่ทีมเกิดปัญหาในการทำงาน ส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยด้านต่าง ๆ แก่ ผู้ปฏิบัติงานและให้โอกาส ในการนำความรู้ที่มีมาใช้ในการทำงานของตน และพร้อมที่จะทำงาน ร่วมกับผู้อื่นในทีมได้ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดของทีม ตลอดจนผู้บริหาร ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและร่วมมือกับสมาชิกในทีมในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ โสมราช (2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อสมรรถนะผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยสมรรถนะผู้บริหาร สถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 จากผลการเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ผลจากการเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ซึ่งไม่เป็นตามที่สมมุติฐานตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิด เห็นว่าสมรรถนะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกด้านเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรประพฤติและปฏิบัติในการพัฒนาสถานศึกษา มุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญ์ณพัชร เพิ่มพูน (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหาร งานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย ภาคใต้ พบว่า ครูที่มีระดับการ ศึกษาต่างกันมีความคิดเห็น ต่อสมรรถนะ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถาน ศึกษาโรงเรียน จุฬารัตนราชวิทยาลัย ภาคใต้ โดยภาพ รวมและ รายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นตามที่สมมุติฐานตั้งไว้ เมื่อทดสอบความแตกต่างค่า เฉลี่ยรายคู่ของการเปรียบเทียบสมรรถนะ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทยด้านการทำงานเป็นทีมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มี

ประสบการณ์ในการทำงาน 11-10 ปี กับประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะ ผู้บริหาร สถานศึกษา ในด้านการทำงานเป็นทีม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี จะยังไม่เห็น ความสามารถ เกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการทำงานเป็นทีม ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ด้วยความตั้งใจและใส่ใจในการทำงานช่วยเหลือผู้อื่นในทีมอย่างเต็มความสามารถ เมื่อในทีม เกิด ปัญหาในการทำงาน ส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยด้านต่าง ๆ แก่ ผู้ปฏิบัติงาน ได้ชัดเจน เท่ากับผู้ตอบแบบ สอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ภูคินี มีวานา (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกประสบการณ์ การทำงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพของ คุรุสภาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.5 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร วาทิกานท์ (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จำแนกตามประสบการณ์ การทำงานโดยภาพรวมแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีนโยบายการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เป็นลำดับแรก และด้านอื่นๆ ตามลำดับ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย

7.3.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสอนคนตาบอดในประเทศไทย

8. บรรณานุกรม

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). **พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2564. จาก <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20171114-draeqa-blueprint.pdf>

- กัญญ์ณพัชร เพิ่มพูน. (2557). สมรรถนะการบริหาร งานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียน
จุฬารัตนราชวิทยาลัย ภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ขจรศักดิ์ โสมราช. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล
ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- เนียม ณะกาแก้ว. (2554). สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บวร เทศารินทร์. (2559). นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของรัฐบาล. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2564.
จาก <http://www.drborworn.com/articledetail.asp?id=13473>
- เบญจพร วาทีกานท์. (2559). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปาริฉัตร ซ่อซิด. (2559). สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภคินี มีวานา. (2559). สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อ่างทอง ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2564. จาก
http://www.edu-journal.ru.ac.th/AbstractPdf/2560-2-1_1510060411_is-bkk7-sec2-0022.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานของ
อนุกรรมการใน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งในส่วน
ราชการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจินต์ สว่างศรี. (2550). การส่งเสริมอาชีพคนพิการทางสติปัญญาของ โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล
จังหวัดลพบุรี. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยตามแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการใน
สังคมไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สุญาดา ศิริบุรพงศา. (2553). สมรรถนะของผู้บริหารและองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาใน
เขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 6.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2*
ADMINISTRATORS' COMPETENCY AFFECTING ACADEMIC
ADMINISTRATIVE EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER YASOTHON
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ทองดี คณะศรี¹, ธันยาภรณ์ นวลสิงห์²
Thongdee Khanasri¹, Thanyaporn Nualsing²
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด^{1,2}
Roi Et Rajabhat University^{1,2}
Email : thongdeekhanasri@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 4) เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 28 คน ครู จำนวน 299 คน รวมทั้งสิ้น 327 คน เครื่องมือในการวิจัยและประมวลผลข้อมูล ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.98 และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการเท่ากับ 0.97

ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ตามลำดับ 2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล 2) ด้านการนิเทศการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร และ 4) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนและเทคโนโลยี ตามลำดับ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r_{xy} = .904$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธา เขต 2 มีทั้งหมด 5 ตำบล เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ (X7) ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X6) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X8) ด้านการทำงานเป็นทีม (X4) ด้านบุคลิกภาพ (X5) และด้านการพัฒนาตนเอง (X1) ซึ่งตัวแปรชุดนี้ร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธา เขต 2 ได้ร้อยละ 87.6

คำสำคัญ : สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา; ประสิทธิภาพ; การบริหารงานวิชาการ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the competency of the administrators 2) to study the academic administrative effectiveness of schools 3 to study the relationship between administrators' competency and academic administrative effectiveness of schools and 4) to study the administrators' competency that affected academic administrative effectiveness of schools under Yasothon Primary Educational Service Area Office 2. The samples consisted of 28 school administrators and 299 teachers, with the total of 327. The research tool was questionnaire and computer program was used for processing the data. The research statistics were mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. Pearson Correlation Coefficient The confidence value of the school administrator's performance questionnaire was 0.98 and the effectiveness of academic management was 0.97.

The results of the research were as follows. 1. The competencies of the school administrators included self-development, communication and motivation, having vision, team working, personality, being leader of change, analytical and synthesis thinking, and achievement motivation. It was found that the school administrators under Yasothon Primary Educational Service Area Office 2 as a whole was at the highest level. As individual, the highest competencies were team working, having vision, personality, being leader of change, and achievement motivation, respectively. 2. Academic administrative effectiveness It was found that academic administrative effectiveness of schools under Yasothon Primary Educational Service Area Office 2, as a whole, was at the highest level. The aspects scored the highest's were 1) learning process development and measurement and assessment, 2) education supervision, 3) curriculum development, and 4) development of media, innovation and technology, respectively. 3. The relationship between the competency of the school administrators and the academic administrative effectiveness of schools under Yasothon Primary Educational Service Area Office 2 was found positive at a very high level ($r_{xy} = .904$)

with the statistical significance at .01 level. 4. The administrators' competencies affecting academic administrative effectiveness of schools under Yasothorn Primary Education Service Area Office 2 consisted of 5 variables, ranked from the importance, namely analytical and synthesis (X7), being leader of change (X6), achievement motivation (X8), team working (X4), personality (X5), and self-development (X1) aspects. These were variables to together forecast the academic administrative effectiveness of the schools under Yasothorn Primary Educational Service Area Office 2 for 87.6 percent.

Keywords : Administrators' Competency; Effectiveness; Academic Administration

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ พร้อมทั้งจะแข่งขันและร่วมมือสร้างสรรค์ในเวทีโลก รัฐได้ตระหนักถึงการจัดการศึกษาของชาติ จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาเพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วย พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ให้เป็นไปตามกาลเวลาและบริบทของสังคมไทย (กรมวิชาการ, 2544)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งในสถานศึกษานั้นจะเห็นได้ว่า หัวใจของสถานศึกษาอยู่ที่การบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญยิ่งต้องจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อมีการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545:14) งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อมในด้านการใช้เวลาในการบริหารงานและการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร (Smith et al, 1971)

สมรรถนะมีบทบาทและความสำคัญต่อการจัดการจัดการศึกษาและโรงเรียนถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา และกำหนดทิศทางการสำเร็จของโรงเรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน

รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ และมีค่าตอบแทนวิทยฐานะอีกทั้งเป็นตำแหน่งที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกสังคม ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดได้หรือไม่ ต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถรวมทั้งคุณลักษณะที่เหมาะสมในการนำพา องค์กรพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม และทันต่อภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างสรรค์บรรยากาศ และสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้องสามารถกระตุ้นและสร้างเสริมทั้งทางด้านวิชาการ ด้านสร้างขวัญกำลังใจสามารถสร้างระบบบริหารที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ สถานศึกษาจะมีคุณภาพมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลผลิตบั้นปลายของการบริหารจัดการศึกษา ที่ปรากฏออกมาในรูปของการประเมินคุณภาพ และการวัดผลความรู้ ความสามารถตามหลักสูตรหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นสมรรถนะในการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา อาจกล่าวได้ว่าการบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย แต่จะบริหารจัดการอย่างไรจึงจะเกิดประสิทธิผลนั้นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด (ธนภัทร วันทาพงษ์, 2559)

ด้วยความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 2 เพราะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
- 2.4 เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ผลการวิจัยทำให้ทราบระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธรเขต 2 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปพัฒนา

ตนเองในส่วนที่ยังเป็นจุดอ่อนเพื่อพัฒนาให้เป็นจุดแข็งต่อไป และยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

3.2 ผลการวิจัยทำให้ทราบระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในส่วนที่ยังเป็นจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงเพื่อพัฒนาให้เป็นจุดแข็งต่อไป และยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด

3.3 ผลการวิจัยทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2 ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปพัฒนาตนเอง และยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาความสัมพันธ์ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดต่อไป

3.4 ผลการวิจัยทำให้ทราบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำสมรรถนะด้านดังกล่าวไปพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนต่อไป และยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำนวน 2,173 คน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 187 คน ครู จำนวน 1,986 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2, 2563)

4.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 จำนวน 327 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 คน ครู จำนวน 299 คน ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวใช้หลักการของ Krejcie & Morgan (Krejcie & Morgan, 1970)

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

4.2.1 ตัวแปรพยากรณ์ (Independent Variable) คือ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งได้จากการสังเคราะห์ตัวแปรดังกล่าว พบว่าประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้การพัฒนางาน การสื่อสารและการจูงใจ การมีวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม บุคลิกภาพ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ และการมุ่งผลสัมฤทธิ์

4.2.2 ตัวแปรเกณฑ์ (Dependent Variable) คือ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ตัวแปรดังกล่าว พบว่าประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การนิเทศ การศึกษา

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของ Likert's Scale เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับตามวิธีการ ของ Likert's Scale เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้ ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และ ประสิทธิภาพงานวิชาการรวมทั้งแนวทางการสร้างแบบสอบถาม กำหนดขอบเขตของตัวแปรและนิยาม ศัพท์เฉพาะร่างข้อคำถามตามขอบเขตของนิยามศัพท์เฉพาะนำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา การใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยประเมินความสอดคล้องของนิยามศัพท์เฉพาะและข้อ คำถามของตัวแปรแต่ละตัว การใช้ภาษา (Wording) ให้เหมาะสม จากนั้นนำผลการประเมินที่ได้มา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้อง มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) การวิจัยครั้งนี้ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC อยู่ ระหว่าง 0.80 – 1.00 นำแบบสอบถามที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้ว นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษยโสธร เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนนำแบบสอบถามที่ได้จากข้อที่ 6 มาวิเคราะห์หาค่าความ เชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach โดยแบบสอบถามควรมี ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.98 และตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ เท่ากับ 0.97 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บ รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบขั้นตอนของทางบัณฑิต วิทยาลัยโดยการแจกและเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้รับแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

4.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวม และรายด้าน

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสมรรถนะ
1. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.49	0.50	มาก
2. ด้านการสื่อสารและการจูงใจ	4.47	0.49	มาก
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.58	0.56	มากที่สุด
4. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.59	0.46	มากที่สุด
5. ด้านบุคลิกภาพ	4.58	0.47	มากที่สุด
6. ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.57	0.47	มากที่สุด
7. ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์	4.48	0.51	มาก
8. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.57	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	4.54	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเองด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ตามลำดับ

5.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิผล
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.49	0.50	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.56	0.44	มากที่สุด

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิผล
3. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.56	0.50	มากที่สุด
4. ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี	4.48	0.49	มาก
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.54	0.50	มากที่สุด
โดยรวม	4.52	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ และด้านการวัดผลและประเมินผล 2) ด้านการนิเทศการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและ 5) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ทักษะ ความสามารถในการปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่และสถานการณ์ ได้อย่างดี ทำให้มีสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด มีคุณลักษณะ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญทักษะ ทักษะคติ ความเชื่อ ตลอดจนมีพฤติกรรมที่จะสามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนภา ฉิมเฉย (2558) ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า สมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า โดยรวม และราชดำเนินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สมรรถนะหลักในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาตนเอง ค่าผลสัมฤทธิ์และด้านการบริการที่ดี ส่วนสมรรถนะประจำสายงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ และด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

6.2 ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ และด้านการวัดผลและประเมินผล 2) ด้านการนิเทศการศึกษา

3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร และ 4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจหลักและเป้าหมายสูงสุดในสถานศึกษา ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่างานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชา จันทรมณี (2556) ที่ได้กล่าวไว้ว่างานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในสถานศึกษา ทั้งนี้ก็เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานตามที่กำหนด สถานศึกษาที่มีคุณภาพ จึงขึ้นอยู่กับงานวิชาการ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดสิ่งส่งเสริมงาน ดังนั้นโรงเรียนจึงให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้นั้นที่จะทำให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย โดยครูออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ มีการประเมินที่หลากหลาย และมีการนิเทศติดตามการจัดการศึกษาตลอดเวลา โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ภายในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูง

6.3 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง การสื่อสารและการจูงใจ การมีวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม บุคลิกภาพ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูงมาก ($r_{xy} = .904$) อาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบให้ประสบผลสำเร็จ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณภาพ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้นำสรรค์สร้างเพื่อพัฒนางานโรงเรียน มีการนำนวัตกรรมใหม่มาใช้ทั้งทางด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานและพัฒนาสถานศึกษา จนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจของสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ และสมรรถนะเป็นปัจจัยในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการแข่งขัน เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะย่อมจะทำให้การบริหารงานวิชาการ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจนและต่อเนื่อง ดังนั้น สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการจึงมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนภา ฉิมเฉย (2558) ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า สมรรถนะผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

6.4 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง การสื่อสารและการจูงใจ การมีวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม บุคลิกภาพ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ยโสธร เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีทั้งหมด 6 ตัวแปร คือด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลง ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านบุคลิกภาพ และด้านการพัฒนาตนเอง โดยตัวแปรทั้ง 6 ตัว ร่วมพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ได้ร้อยละ 87.60 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าเท่ากับ .936 ซึ่งมีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ฉะนั้นผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 เพียงบางส่วน สามารถจัดเรียงลำดับตัวแปรที่พยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้ดีที่สุดตามลำดับดังนี้

6.4.1 ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับ 1 เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน เข้าใจสภาพปัญหาและบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน สามารถเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม สามารถผสานความรู้และบูรณาการความคิด เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในการทำงาน ห้หาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

6.4.2 ด้านการเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลง เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับ 2 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูและบุคลากรหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน และปรับปรุงผลการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น มอบหมายงานโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความแน่วแน่ในเรื่องอุดมการณ์ วัฒนธรรมและค่านิยมในการทำงาน

6.4.3 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับ 3 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้นมาตรฐานที่มีอยู่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จทันตามแผนและเป้าหมายที่กำหนด คำนึงถึงประโยชน์ของสถานศึกษาและผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามความคาดหวังได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6.4.4 ด้านการทำงานเป็นทีม เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับ 4 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมเป็นอย่างดี ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในการทำงาน เป็นผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และกลุ่มบุคคล มีการบริหารงานแบบบูรณาการและสามารถประสานงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

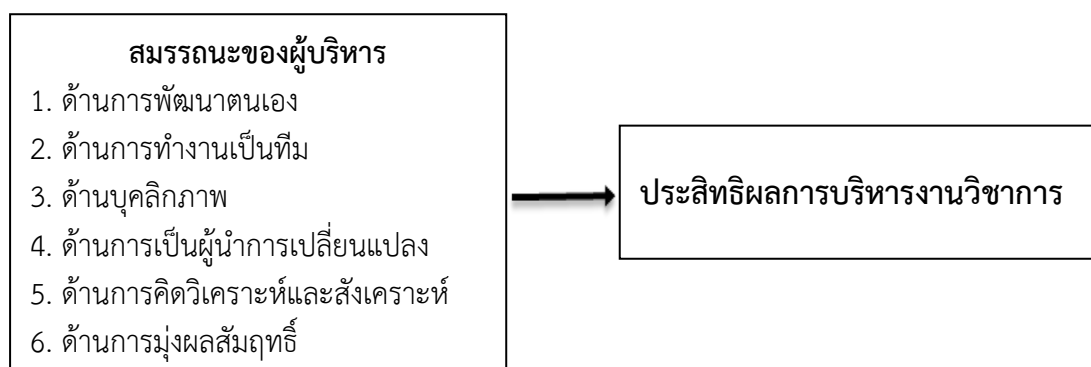
6.4.5 ด้านบุคลิกภาพ เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับ 5 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความฉลาด รอบรู้ในการทำงาน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอุทิศตนในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสุขุม รอบคอบ ควบคุมอารมณ์ได้อย่าง

มั่นคง มีอภัยภัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส กล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ และปฏิบัติตนได้นำเชื่อถือทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

6.4.6 ด้านการพัฒนาตนเอง เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ได้ดีเป็นอันดับ 6 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ด้วยการเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา เป็นต้น นำวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มีการสร้างองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานจนเกิดความชำนาญกับครูในโรงเรียนเป็นประจำ และนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานจนประสบผลสำเร็จ

7. องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 พบว่า ตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้สังเคราะห์จากนักวิชาการหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในระดับสูงมากและสามารถส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญ .01 โดยเฉพาะ ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านบุคลิกภาพ และด้านการพัฒนาตนเอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ควรนำสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการ

ทำงานเป็นทีม ด้านบุคลิกภาพ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากการวิจัยพบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 ได้แก่ ตัวแปรด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านบุคลิกภาพ และด้านการพัฒนาตนเอง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรใช้ข้อมูลนี้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนต่อไป

8.2.2 จากการวิจัยพบว่าประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน มีการอบรมพัฒนาการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี จัดหาสื่อ นวัตกรรม จัดทำทะเบียนเพื่อควบคุมการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ สรุปและรายงานผลการประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำมาวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

8.3.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

8.3.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผล การปฏิบัติงานของครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมต่อการบริหาร สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

9. บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2544). **ความรู้เกี่ยวกับสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

ธนภัทร วันทาพงษ์. (2559). **ปัจจัยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

ธานีรินทร์ ศลิปะจารุ. (2551). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรีชา จันทร์ธมณี. (2556). **ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 11 ตอนที่ 74 หน้า 14.
- ศรินภา ฉิมเฉย. (2558). **สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2. (2563) .**ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสพป.ยส 2**. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2563. จาก http://www.yst2.go.th/web/?page_id=3677
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Smith. et al. (1971). **The Clinical Supervision Process**. Alexandria, VA : Loganbill, C, Hardy, E & ilworth.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*
THE RELATIONSHIP BETWEEN THE ACADEMIC ADMINISTRATION AND THE
EFFECTIVENESS OF SCHOOL UNDER THE ROI-ET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ปฐวี อ่ำศรี¹, ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี²

Pathawee Amsri¹, Theeraphat Thinsandee²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}

Email : ppathawee1989@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการและประสิทธิผลของสถานศึกษา 2) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการประสานงานของงานวิชาการ (X_5) รองลงมา ด้านการวางแผนงานวิชาการ (X_1) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการจัดคนเข้าทำงานวิชาการ (X_3) 2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา (Y_4) รองลงมา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา (Y_3) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Y_2) 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในภาพรวม ($r=0.85$) และรายด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุด ($r=0.84$) คือ การบริหารงานวิชาการ ด้านงบประมาณงานวิชาการ (X_7) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านความสามารถทางวิชาการ (Y_1) คู่ที่มีความสัมพันธ์รองลงมา ($r=0.83$) คือการบริหารงานวิชาการด้านการรายงานของงานวิชาการ (X_6) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา (Y_3) และที่มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำที่สุด ($r=0.55$) คือ การบริหารงานวิชาการด้านการอำนวยการ/สั่งการในงานวิชาการ (X_4)

กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์(Y_2)มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. ข้อเสนอแนะประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้รับการพัฒนาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้คำปรึกษาแนวทางการแก้ปัญหาในการบริหารงานวิชาการกับคณะครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาได้ โรงเรียนควรมีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เพื่อจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานราชการประจำปีเพื่อให้มีการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามความจำเป็นและความต้องการของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์; การบริหารงานวิชาการ; ประสิทธิผลของสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research 1) to study the condition of academic administration and the effectiveness of educational institutions 2) to find the relationship between academic administration and the effectiveness of educational institutions 3) to study the recommendations on the effectiveness of educational institutions under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1. The sample group consisted of 341 administrators and teachers. The instrument used in the research was questionnaire. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Correlation Analysis. Pearson's correlation coefficient analysis (PPMCC: the Pearson product-moment correlation coefficient) was used in this research.

The results showed that 1. Academic administration conditions of schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1, the overall was at a high level, the aspect with the highest average was academic coordination (X_5), followed by academic planning (X_1), and the lowest average was organizing people for academic staffing (X_3). 2. The overall level of effectiveness of the educational institution under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level. The highest average aspect was the ability to develop educational institutions (Y_4), followed by the ability to solve problems within an educational institutions (Y_3), and the aspect with the lowest average was the desirable characteristics (Y_2). 3. The correlation between academic administration and the effectiveness of educational institutions as a whole ($r=0.85$) and each aspect was positively correlated at the .01 level, and the pair with the highest level of correlation ($r=0.84$) was academic administration, in terms of academic budget (X_7), and the effectiveness of educational institutions: academic competence (Y_1),

followed by the most related pair ($r=0.83$) was academic administration in terms of reporting of academic work (X_6) and the effectiveness of educational institutions: ability to solve problems within educational institutions (Y_3), and the lowest correlation ($r=0.55$) was academic administration; administration/ordering in academic work (X_4) and the effectiveness of educational institutions: desirable characteristics (Y_2), related in a statistically significant positive at .014. Recommendations on the effectiveness of educational institutions under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1 found that educational institutions should develop curricula, teaching materials, together with regular and continuous learning activities, this will generate the student's achievement to be developed to a higher level as well. School administrators should have ability to give advice on solutions to problems in academic administration with teachers and personnel within the educational institutions, should be reviewed and gathered basic information to prepare a budget planner in accordance with the Annual strategies acting plans for as to be able to spend the budget in accordance with the needs and requirements of schools more efficiently.

Keywords : Relationships; Academic administration; Effectiveness of School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาในปัจจุบันจะเป็นการศึกษาของโลกที่ไร้ขอบเขตหรือไร้พรมแดน ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจเอาใจใส่ ให้ความสำคัญต่อการบริหารและการจัดการศึกษา เพราะการสร้างศักยภาพของสังคมและความเป็นไทยให้แข็งแกร่งมั่นคง เป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกนั้นคงปฏิเสธความรู้ความสามารถของประชาชนไม่ได้ การศึกษาที่จะสร้างประชากรหรือคนของประเทศให้มีคุณภาพ รัฐบาล ภาคเอกชน ประชาชน และองค์กรต่าง ๆ ในสังคมจะต้องเกาะกลุ่มทำงานเพื่อการศึกษา ร่วมกันคณะกรรมการที่ดูแลการศึกษาแต่ละระดับจะต้องเข้มแข็งปราศจากการแทรกแซงทางการศึกษา มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษาและสถานศึกษาที่มีความพร้อมได้ระดมทรัพยากรทางการศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น การศึกษาจะได้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ความสำเร็จหรือประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นตัวบ่งชี้หรือนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาและตัวการที่เป็นเครื่องตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าการบริหารประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด นั้นจะต้องศึกษาหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กรเหล่านั้น (ชูศรี ถนอมกิจ, 2550) การศึกษาถึงประสิทธิผลของสถานศึกษาจึงเป็นการศึกษาข้อมูลความสำเร็จของสถานศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิผลหรือไม่นั้นมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและยังมีตัวบ่งชี้อื่น ๆ ประสิทธิผลของสถานศึกษาคือความสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถทำหน้าที่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้

เกิดผลตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ โดยมีมอทท์ (Mott, 1972) กล่าวถึงประสิทธิผลของสถานศึกษาในแง่ของความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวกของนักเรียน ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินกิจการจนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ด้านความสามารถทางวิชาการ 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา และ 4) ความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้กำหนดหลักการบริหารงานวิชาการไว้ว่าผู้บริหารต้องมีการจัดทำแผนงานวิชาการที่สอดคล้องกับนโยบายหลัก มุ่งร่วมกันทำงานเป็นทีมมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปยังผู้ปฏิบัติ ส่งเสริมผู้ร่วมงานให้ปรับปรุงตนเองตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน มีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ มีการติดตามประเมินผลเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหน้าที่ที่ต้องตระหนัก โดยสถานศึกษาต้องใช้กระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2564)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการพัฒนา หรือปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ และการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการและประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
- 2.2 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
- 2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
- 3.2 ทำให้ทราบระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3.3 ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เพื่อนำไปกำหนดนโยบายการพัฒนา งานด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,986 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 230 คน และครูผู้สอน 2,665 คน กลุ่มตัวอย่างที่ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 4 ตอน 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นแบบปลายเปิด มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้ง ฉบับ เท่ากับ 0.98 การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยา เขตร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้บริหารของโรงเรียน 2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอต่อผู้บริหารของ โรงเรียน 3) ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเอง สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ความถี่ ร้อย ละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product - moment correlation coefficient)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการ (X_{tot})	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ (X_1)	3.84	0.81	มาก	2
2. ด้านการจัดองค์การสนับสนุนงานวิชาการ (X_2)	3.77	0.79	มาก	6
3. ด้านการจัดคนเข้าทำงานวิชาการ (X_3)	3.75	0.87	มาก	7

การบริหารงานวิชาการ (X_{tot})	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
4. ด้านการอำนวยความสะดวก/สั่งการในงานวิชาการ (X_4)	3.80	0.88	มาก	3
5. ด้านการประสานงานของงานวิชาการ (X_5)	3.91	0.83	มาก	1
6. ด้านการรายงานของงานวิชาการ (X_6)	3.78	0.74	มาก	5
7. ด้านงบประมาณงานวิชาการ(X_7)	3.79	0.82	มาก	4
รวม	3.81	0.82	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D.=0.82)ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการประสานงานของงานวิชาการ (X_5) ($\bar{X}=3.91$, S.D.= 0.83) รองลงมา ด้านการวางแผนงานวิชาการ (X_1) ($\bar{X}=3.84$, S.D.= 0.81) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการจัดคนเข้าทำงานวิชาการ (X_3) ($\bar{X}=3.75$, S.D.= 0.87)

5.2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y_{tot})	ระดับประสิทธิผล			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านความสามารถทางวิชาการ (Y_1)	3.82	0.82	มาก	3
2. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Y_2)	3.65	0.79	มาก	4
3. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา (Y_3)	3.87	0.84	มาก	2
4. ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา (Y_4)	4.03	0.84	มาก	1
รวม	3.84	0.82	มาก	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D.=0.82) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา (Y_4) ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.84) รองลงมา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา (Y_3) ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.84) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Y_2) ($\bar{X} = 3.65$, S.D.= 0.79)

5.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวม

ประสิทธิผลของ สถานศึกษา (Y_{tot})	การบริหารงานวิชาการ (X_{tot})							
	ด้านการวางแผนงานวิชาการ (X_1)	ด้านการจัดองค์การสนับสนุนงานวิชาการ (X_2)	ด้านการจัดคนเข้าทำงานวิชาการ (X_3)	ด้านการอำนวยความสะดวก/ส่งงานวิชาการ (X_4)	ด้านการประสานงานของงานวิชาการ (X_5)	ด้านการรายงานของงานวิชาการ (X_6)	ด้านงบประมาณงานวิชาการ (X_7)	การบริหารงานวิชาการ (X_{tot})
1. ด้านความสามารถทาง วิชาการ (Y_1)	.66**	.74**	.71**	.67**	.80**	.81**	.84**	.82**
2. ด้านคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ (Y_2)	.59**	.67**	.59**	.55**	.72**	.75**	.75**	.72**
3. ด้านความสามารถใน การแก้ปัญหาภายใน สถานศึกษา (Y_3)	.69**	.73**	.80**	.76**	.81**	.83**	.81**	.86**
4. ด้านความสามารถใน การพัฒนาสถานศึกษา (Y_4)	.59**	.66**	.71**	.66**	.75**	.72**	.78**	.77**
ประสิทธิผลของ สถานศึกษา (Y_{tot})	.68**	.76**	.76**	.72**	.83**	.84**	.86**	.85**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ในภาพรวม ($r=0.85$) และรายด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุด ($r=0.84$) คือ การบริหารงานวิชาการ ด้านงบประมาณงานวิชาการ (X_7) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านความสามารถทางวิชาการ (Y_1) คู่ที่มีความสัมพันธ์รองลงมา ($r=0.83$) คือการบริหารงานวิชาการด้านการรายงานของงานวิชาการ (X_6) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา (Y_3) และที่มีความสัมพันธ์กันใน

ระดับต่ำที่สุด ($r=0.55$) คือ การบริหารงานวิชาการด้านการอำนวยการ/สั่งการในงานวิชาการ (X_4) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Y_2) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารเป็นงานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำเพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากอยู่ร่วมกันและร่วมกันทำงาน เพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลและได้ประสิทธิภาพ โดยที่ผู้บริหารใช้กระบวนการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่บอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา อีกทั้งยังเป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา โดยมีปัจจัยหลักในการบริหารงานวิชาการที่มุ่งสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ 7 ประการ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ 2) ด้านการจัดองค์การสนับสนุนงานวิชาการ 3) ด้านการจัดคนเข้าทำงานวิชาการ 4) ด้านการอำนวยการ/สั่งการในงานวิชาการ 5) ด้านการประสานงานงานวิชาการ 6) ด้านการรายงานของงานวิชาการ 7) ด้านงบประมาณงานวิชาการ และยังมีความสำคัญก่อเกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างยิ่งช่วยก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของบุคคล เพื่อให้งานที่ปฏิบัติได้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการไว้ว่าเป็นงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาเป็นงานซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนตั้งแต่กำหนดนโยบายการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลการสอนให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของการศึกษาเช่นการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน โครงการสอนการจัดตารางสอนการนิเทศการสอน สื่อการสอนและการประเมินผลการเรียนเป็นต้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกา บรรจงปूरุ, สุรินทร์ ภูสิงห์ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ นำแนวทางบริหารแบบบูรณาการมาดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตน โดยมุ่งให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดกับสถานศึกษา ทั้งในแง่ของความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนสูงความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวกนักเรียนความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา และความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษามีความสามารถทางวิชาการ พิจารณาจากผลสำเร็จของสถานศึกษา

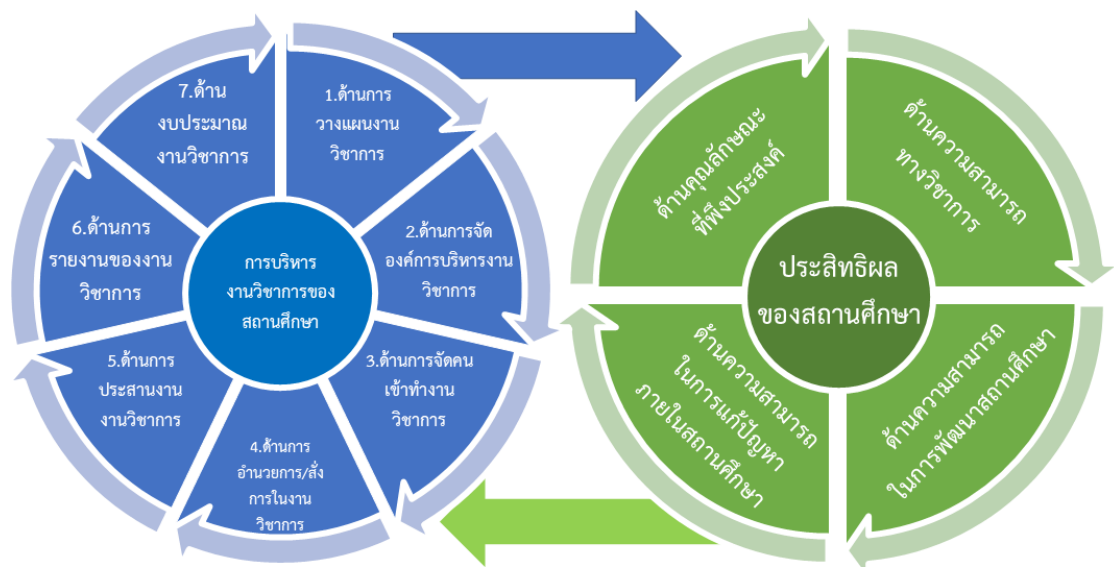
ในการทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นักเรียนสามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับชั้น ม.1 ของโรงเรียนที่มีการแข่งขันสูงเพิ่มมากขึ้น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และสามารถในการพัฒนาสถานศึกษาโดยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ วาโร เฟ็งสวัสต์ (2549) สรุปไว้ว่า ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกในทางที่ดีงาม สมเหตุสมผลและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม การศึกษานอกจากจะสร้างเสริมความเจริญให้บุคคลทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ให้มีความสมบูรณ์แข็งแรง พัฒนาการส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับวัย ด้านสติปัญญา มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านสังคม สามารถนำความรู้ ความสามารถ และทักษะอันจำเป็น นำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และด้านจิตใจ รู้จักเหตุผล มีวินัยคุณธรรม จริยธรรมอย่างเหมาะสม ดีงาม แล้วทัศนคติทางบวกจะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากผู้ที่ได้รับการศึกษาครบถ้วนทั้ง 4 ด้านดังกล่าวแล้ว ผู้ที่มีทัศนคติทางบวกจะเป็นความรู้สึกและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมส่วนรวม มีจิตใจกว้างขวางไม่ทำตนต่อต้านหรือถดถอยหนีสังคม มีความมั่นคงทางจิตใจ มีเหตุผลยอมรับกฎกติกาของสังคมที่ได้กำหนดขึ้น และปฏิบัติด้วยความจริงใจ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ยอมรับความเคารพความคิดเห็นของส่วนร่วม เห็นความสำคัญและคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้ความร่วมมือร่วมใจต่อการปฏิบัติภารกิจของส่วนรวมให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เป็นผู้ที่มีความสามารถควบคุมจิตใจและมีวินัยในตนเอง อดกลั้นและเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ประพฤติปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ตลอดจนสามารถดำเนินอบรม สั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระเบียบวินัย รู้จัก พัฒนาตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสันต์ รอดย้อย และพรเทพ รุ่งแผน (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ในภาพรวม ($r=0.85$) และรายด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน หรืออาจกล่าวได้ว่าการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่บอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องชี้ความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา ซึ่งบ่งบอกถึงประสิทธิผลของสถานศึกษาที่เป็นผลสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำ

ให้ผู้รับบริหารเกิดความพึงพอใจและยอมรับ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถใช้ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดตามเป้าหมายที่วางไว้สอดคล้องกับแนวคิดของ ธานินทร์ เลิศพันธ์ (2554) ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาหมายถึง ผลสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้ผู้รับบริหารเกิดความพึงพอใจและยอมรับ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถใช้ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดตามเป้าหมายที่วางไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกา บรรจงปฐ, สุรินทร์ ภูสิงห์ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ 2) ด้านการจัดองค์การสนับสนุนงานวิชาการ 3) ด้านการจัดคนเข้าทำงานวิชาการ 4) ด้านการอำนวยความสะดวก/สั่งการในงานวิชาการ 5) ด้านการประสานงานงานวิชาการ 6) ด้านการรายงานของงานวิชาการ และ 7) ด้านงบประมาณงานวิชาการและประสิทธิผลของสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความสามารถทางวิชาการ 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และ 4) ด้านความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า ด้านการจัดคนเข้าทำงานวิชาการ (X_3) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรสรรหา คัดเลือกบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานในโรงเรียนโดยมีการกำหนดเกณฑ์ขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการพิจารณาให้ได้คนที่มีคุณสมบัติตรงกับงานที่เปิดรับอย่างเหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อหน่วยงานอย่างยั่งยืน

8.1.2 จากผลการวิจัย ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นใฝ่เรียนรู้และกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ เป็นผู้มีเหตุผลและสามารถยอมรับนับถือตนเองและนับถือผู้อื่นด้วยความเข้าใจ

8.1.3 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุดคือ การบริหารงานวิชาการ ด้านงบประมาณงานวิชาการ (X_7) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านความสามารถทางวิชาการ (Y_1) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเสนองบประมาณงานวิชาการเพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดหาสื่อทางวิชาการที่ทันสมัย วางแผนการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากครูและบุคลากรในสถานศึกษาอย่างจริงจังและชัดเจน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านงบประมาณงานวิชาการข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณให้กับงานวิชาการอย่างเพียงพอและเหมาะสมต่อการบริหารจัดการ ตรวจสอบติดตามและประเมินผลระบบบัญชีและการเงินของงานวิชาการอย่างรัดกุมและเหมาะสม

8.2.2 ด้านการประสานงานของงานวิชาการ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน ประสานความร่วมมือครูผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาร่วมกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษาและแสวงหาแนวทางการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาของการบริหารงานวิชาเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา

8.3.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน โดยเน้นด้านความสามารถทางวิชาการเป็นสำคัญ

8.3.3 ควรศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชนิกา บรรจงปฐุ, สุรินทร์ ภูสิงห์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ**. 7(25). 293-301.
- ชูศรี ถนอมกิจ. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา : นำศิลป์โฆษณา.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2549). **การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตรงของประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. (2564). **รายงานประจำปี 2564**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.
- เสกสันต์ รอดย้อย และพรเทพ รุ่งแผน. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. **วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า**. 4(3). 25-32.
- Mott, P.E.. (1972). **The Characteristic of Effective Organization**. New York : Harper and Row.

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON THE THREEFOLD TRAINING OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

ศศิวิมล ศรีสนธิ¹, กฤตยากร ลดาวัลย์²
Sasiwimon Srison¹, Kittayakorn Ladawan²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : sasiwimonsrison@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง, ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 336 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.935 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ได้จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างผู้บริหารสถานศึกษา ได้แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษา มีการสร้างบริบททางวิชาการที่เป็นเลิศในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เน้นการใช้สื่อการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เต็มไปด้วยความอบอุ่น กระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ สร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) ด้านการวัดผลประเมินผล มีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้อง ครอบคลุมตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการ มีการจัดการเรียนรู้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองสู่มาตรฐานการเรียนรู้และเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดนโยบายด้านการวิจัยที่ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูทำผลงานประกวดในระดับต่างๆ 6) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการกำหนดระบบและกลไกที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกันมีการกำกับ ติดตาม อย่างเป็นระบบแบบแผนที่กำหนด

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ; หลักไตรสิกขา; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study academic administration based on the Threefold Training of school administrators under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, 2) to compare personnel's opinion academic administration based on the Threefold Training of school administrators classified by positions, educational level and working experiences and, 3) to find out the guidelines for academic administration based on the Threefold Training of school administrators of the said schools. Samples were the administrators and teachers, totally 336 in number and 5 interviews. The research instrument for collecting the data was the questionnaire, with its reliability value at 0.93 and quality-verified interview. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested with t-test, One-way ANOVA F-test and content analysis.

The research results were as follows: 1) academic administration based on the Threefold Training of school administrators under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2 was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'MUCH' level. The leading aspect was that of the development of quality assurance systems within school, followed by the development of educational institutions curriculum, the development of media educational innovation and technology, research to improve the quality of education and the learning process development, respectively. 2) The comparison of personnel's opinion academic administration based on the Threefold Training of school administrators classified by positions, educational level and working experiences was found to show no difference in both overall and

individual dimensions. 3) The guidelines for academic administration based on the Threefold Training of school administrators under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2 as suggested by the responses were (1) The development of educational institutions curriculum; here should be a concrete context for academic excellence in educational institutions, emphasis on the use of teaching materials. (2) The learning process development; a classroom atmosphere should be created, encourage students to love learning, Create a variety of learning resources. (3) Measurement and evaluation; there should be a variety of learning outcome assessments that are consistent with each other. It covers learning metrics and standards. (4) The development of media educational innovation and technology; there should be management of teaching materials and learning resources where learners have the opportunity to develop themselves to learning standards and appropriate to the potential of the learners. (5) Research to improve the quality of education; there should be a clear research policy, encourage teachers to do contests at different levels. (6) The development of quality assurance systems within school; there should be established systems and mechanisms that adhere to common practice with systematic supervision and follow-up in a predetermined format.

Keywords : Administration; The Threefold Training; Academic

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างมากเพราะการศึกษาสามารถพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ ช่วยขัดเกลาคนให้มีจิตสำนึกที่ดี เป็นผู้เจริญทางปัญญาและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม รู้จักคิดแบบเป็นระบบ นอกจากการศึกษาจะสามารถพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และทักษะชีวิตที่ดีแล้ว ในระยะยาวการศึกษายังเป็นหัวใจสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อมาพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ รวมทั้งใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นภารกิจและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ ต้องมีหน้าที่อำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในขอบข่ายของเนื้อหาและหลักการบริหารงานด้านวิชาการอย่างลึกซึ้งในขอบข่ายของงานวิชาการ เพราะการบริหารงานวิชาการคือหัวใจ และเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการบริหารสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2559)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาที่เน้นการนำ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขามาบูรณาการประยุกต์ใช้ในการบริหาร จำนวน 334 แห่ง มีผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 2,664 คน (ข้อมูลสืบค้นจากสถานศึกษาวิถีพุทธ www.vitheeбудdha.com เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2565) สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จากการรายงานผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับจังหวัด Local Assessment System (LAS) การประเมินคุณภาพทาง การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O – NET และ NTยังมีจุดอ่อนและอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการ พัฒนาให้มีความมีประสิทธิภาพ คือ การบริหารจัดการศึกษาคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2563)

การนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาเป็นอีกทางเลือกที่ใช้แก้ปัญหาได้ หลัก ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ใกล้กับความเป็นอยู่ของมนุษย์มากที่สุดสามารถ ที่จะปฏิบัติได้ใน เบื้องต้นและกระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจำเป็นต้อง จัดการเรียนรู้ที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมตามสาระรัฐธรรมนูญ (พุทธศักราช 2560 มาตรา 81) การนำ หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา มาประยุกต์กับกิจกรรมการเรียนการสอนใน สถานศึกษาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และค้นพบจากการปฏิบัติหลักธรรมด้วยตนเองทุก ขณะจิตและทุกอิริยาบถและจะทำให้มีสติรู้เสมอที่ได้ยิน ได้เห็น ได้คิด ได้พูด ไตรสิกขาเป็นหลักธรรม ที่เน้นบทบาทของนักเรียนในการปฏิบัติให้ถูกต้อง ทางกาย วาจา คือ ชั้นศีล การฝึกจิตให้ตั้งมั่นมี ระเบียบทางการคิด คือ ชั้นสมาธิและพิจารณาสภาวะธรรมหรือสภาพปัญหานั้นจนเกิดความรู้ถึงขั้น ปัญญา (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2552)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษาจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดย โดย บูรณาการหลักไตรสิกขา ซึ่งมี ศีล สมาธิ ปัญญา เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงานวิชาการตาม หลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อนำผลที่ได้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานวิชาการตามหลัก ไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง, ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ในแต่ละด้านมีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนและงานบริหารการศึกษา

3.2 ได้ทราบปัญหาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งผู้บริหารสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

3.3 ได้แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประชากร ได้แก่ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,664 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 304 คน และครูผู้สอน 2,360 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 336 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม 0.935 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ระยะที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยศึกษาแนวทางจากสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2565 คัดเลือกจากผู้บริหาร จำนวน 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.37	0.53	มาก	2
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.78	0.49	มาก	6
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.86	0.50	มาก	5
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.32	0.44	มาก	3
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.11	0.49	มาก	4
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	4.40	0.38	มาก	1
รวม	4.14	0.52	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการวัดผลประเมินผล 6) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

5.1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อสร้างความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรโดยมีการบูรณาการเนื้อหาสาระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ทุกภาคเรียน

5.1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ผู้บริหารมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงครอบคลุมตามหลักไตรสิกขา รองลงมา คือ ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูผู้สอนใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายทันสมัยเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ

5.1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผลโดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ครูผู้สอนมีวิธีการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลายมีการเสริมกำลังใจหรือการให้สิ่งเร้า (รางวัล คำชมเชย) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนที่ดีขึ้น รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติและกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์ แนวทางการการวัดผลการประเมินผลการเรียนแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูผู้สอนจัดสอนซ่อมเสริม พัฒนาผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

5.1.4 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอต่อผู้เรียนและสามารถเชื่อมต่อระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้สำหรับสืบค้นข้อมูล รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพสื่อการสอน ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำสื่อการสอนที่หลากหลายและมีคุณภาพเหมาะสมกับผู้เรียน

5.1.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่สถานศึกษามีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาของผู้สอน รองลงมา คือ สถานศึกษาสร้างเครือข่ายในการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้จาก การวิจัยเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5.1.6 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่สถานศึกษาจัดอบรมให้ความรู้ในการ ปฏิบัติและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ปกครอง ชุมชนรับทราบ ส่วนข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามี ส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ สนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของ สถานศึกษา

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่งระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.3 สรุปแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อม ควรสร้างบริบทความเป็นวิชาการที่เป็นเลิศในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เน้นการใช้สื่อการเรียน การสอน ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้อาจกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตในการ เรียนการสอน วางแผนงานด้านวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

5.3.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาควรมีการสร้างบรรยากาศในชั้น เรียนที่มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและ กัน ย่อมเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียน สร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

5.3.3 ด้านการวัดผลประเมินผล สถานศึกษาควรมีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ที่หลากหลายสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนด ในหลักสูตร

5.3.4 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนรู้อะไรและการสอนและแหล่งเรียนรู้ซึ่งควรให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองสู่มาตรฐานการเรียนรู้และมีความเหมาะสมกับศักยภาพที่แท้จริงของตน การส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรม โดยการอบรมครูให้มีความเข้าใจในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

5.3.5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรมีการวางแผนกำหนดนโยบายด้านการวิจัยที่ชัดเจน มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ครูได้พัฒนาผลงานประกวดในระดับต่างๆ มีการประเมินผลนิเทศ ติดตามผลการวิจัยในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5.3.6 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการกำหนดระบบและกลไกการประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน มีการกำกับติดตามนโยบาย กิจกรรม และภารกิจ ตามรายละเอียดที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบแบบแผนที่กำหนด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ และใช้ทรัพยากรอื่นๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งกลุ่มบุคคลเป็นผู้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องกระบวนการบริหารสถานศึกษาและรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดประสิทธิผลตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และผู้วิจัยได้นำหลักไตรสิกขามาบูรณาการได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555) กล่าวว่า ถ้ามองในด้านกระบวนการดำเนินงานแล้ว การบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมทุก ๆ ของสถานศึกษา ครอบคลุมกิจกรรมตามหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร เป็นหัวใจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพศักยภาพ ส่งเสริมการสร้างสื่อ นวัตกรรม การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งวัดผลประเมินผลด้วย เพื่อพัฒนาคุณภาพและความก้าวหน้าของสถานศึกษา กิตติพงษ์ แคนสิงห์, กฤตยากร ลดาวัลย์ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาด้านที่สำคัญจากผลการวิจัย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ความต้องการของชุมชนและสังคม ผู้บริหารมีการจัดทำ

แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนรับทราบ การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ กำหนดระบบและกลไกการประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน เปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนร่วมติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ประชาสัมพันธ์เป้าหมายวิสัยทัศน์พันธกิจการพัฒนาของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองชุมชนและสังคมได้รับรู้ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เรื่องระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการบูรณาการหลักคุณธรรมด้าน ไตรสิกขา(ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นกระบวนการทางพฤติกรรมที่ต้งาม ซึ่งแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ในเรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อดำเนินสู่ความประพฤติปฏิบัติไปตามลำดับขั้นตั้งแต่ต้นไปจนถึงสูงสุดของแนวทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี และ อธิภัทร์ ถิ่นแสนดี (2561) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลัก ไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) รองลงมา คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศภายในตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา)

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

6.2.1 จำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวคิดของบุคลากรในสถานภาพที่ต่างกันแต่ในเรื่องการบริหารงานวิชาการ มีความคิดเห็นที่ไม่ต่างกันเพราะงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน ดังนั้นจึงเป็นจุดมุ่งเน้นการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้นำหลักไตรสิกขามาบูรณาการใช้ในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยการจัดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ทั้งด้านศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม สอดรับกับงานวิจัยของ ณัฐวิภา เครือวรรณ, กฤตยากร ลดาวัลย์, สุเทพ เมฆไธสง (2563) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนใน กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนใน กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ใน การทำงาน และวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

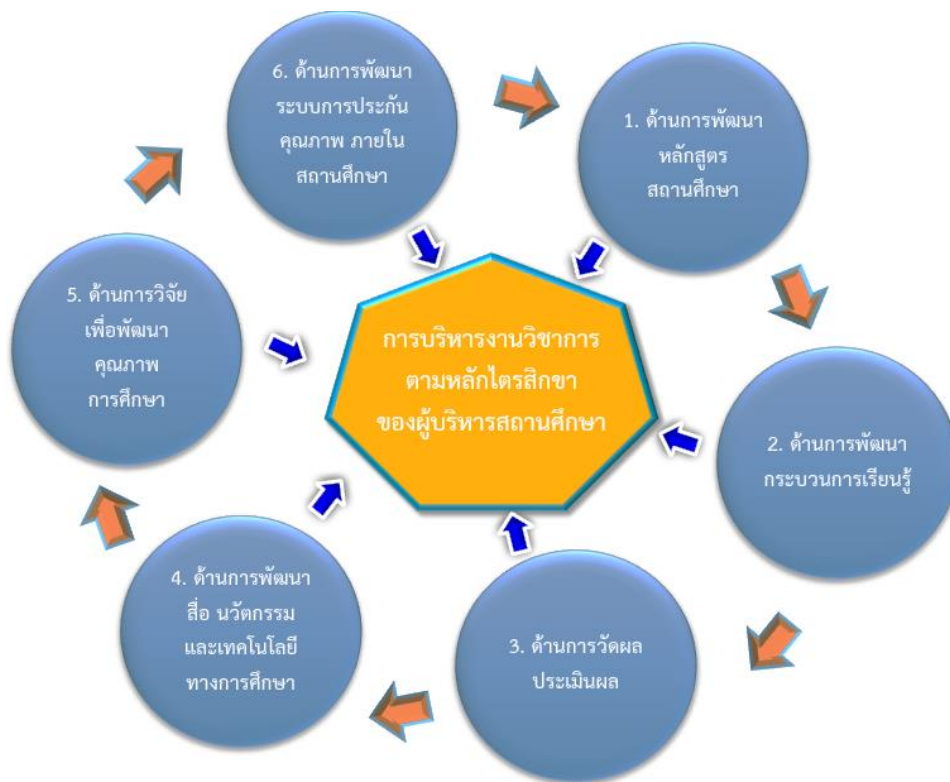
6.2.2 จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันแต่ในด้านการงานเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนยังมีความคิดเห็นและต้องการพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน และมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญเกี่ยวกับงานวิชาการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวิภา เครือวรรณ (2563) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนใน กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนใน กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงาน

ศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ใน การทำงาน และวุฒิการศึกษาโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

6.2.3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่มี ประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญเกี่ยวกับงานวิชาการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการสกายแลบ ธมมธโร (2561) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการ บริหาร สถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่าโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน

7. องค์กรความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลประเมินผล 4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6) ด้านการ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์กรความรู้การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ความต้องการของชุมชนและสังคมโดยมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองในชุมชนรับทราบ

8.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนอาจนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูล/สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย หรือแผนงาน/โครงการเช่น กำหนดให้มีโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางทางการบริหารวิชาการ หรือสร้างเครือข่ายการบริหารวิชาการ

8.2.2 ครูผู้สอนควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในทุก ๆ ด้าน ให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ เพื่อให้มีความรู้ มีความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของการมีส่วนร่วมบริหารวิชาการ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษากลยุทธ์การพัฒนางานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาอื่นๆ ที่มีบริบทแตกต่างกันอย่างชัดเจนกับบริบทหรือสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

8.3.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบและสามารถสะท้อนระบบบริหารงานตามหลักไตรสิกขาตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

9. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562.**

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2561). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์. **วารสารวิชาการธรรมทศน.** 20(1). 87-97.

กิตติพงษ์ แคนสิงห์, กฤตยากร ลดาวัลย์. (2564). การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. **วารสารการบริหารการศึกษา มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด.** 1(2). 1-12.

- ณัฐวิภา เครือวรรณ, กฤตยากร ลดาวัลย์, สุเทพ เมย์ไธสง. (2564). การบริหารงานวิชาการตามหลัก
ไตรสิกขาของโรงเรียนในกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 10(2).
312-323.
- ณัฐวิภา เครือวรรณ. (2563). การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนใน กลุ่ม
ส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์หลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระอธิการสกายแลบ ธมมธโร. (2561). แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลัก
ไตรสิกขาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปี 2563.
ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). 19 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ.
พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์*
THE PROGRAM DEVELOPMENT TO ENHANCE TEACHER LEADERSHIP IN
SCHOOLS UNDER KALASIN SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE

ปณณวิชญ์ นาโสก¹, สุรเชต น้อยฤทธิ์²
Pannawit Nasok¹, Surachet Noird²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : pannawitchaya@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ โดยการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดคือ ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และด้านการเป็นผู้นำด้านการสอน 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นธุ์ มีองค์ประกอบมี 5 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการดำเนินการ 5) การวัดและประเมินผล โปรแกรมประกอบด้วย 4 โมดูล ดังนี้ 1) โมดูลด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) โมดูลด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) โมดูลด้านการเป็นผู้นำด้านการสอน และ

4) โมดูลด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; ภาวะผู้นำ; ครู

ABSTRACT

This research aims to study 1) The current state, desirable state, and the needs of teacher leadership in schools under Kalasin Secondary Education Service Area Office. 2) The Program Development to Enhance Teacher Leadership in schools under Kalasin Secondary Education Service Area Office. The research and development methodology consists of 2 phases. Phase 1 is to study the current states, desirable states and the needs of teacher leadership in schools under Kalasin Secondary Education Service Area Office. The research sample is 322 people. The tools used to collect data were questionnaires and assessment forms. The data is analyzed by statistical analysis which provide information in the form of frequencies, percentage, mean, standard deviation, and priority needs index. Additionally, Phase 2 is to develop a program enhancing teacher leadership in schools. The informants of the study are 5 qualified professionals. The evaluation form is used as the research instrument to collect the data. The statistics are used to analyze the data are mean and standard deviation.

The research findings were as follows: 1. The overall result of the current state of teacher leadership in schools under Kalasin secondary education service area office substances were at a high level. The overall result of the desirable state of teacher leadership in schools under Kalasin secondary education service area office substances was at the highest level. Arranging the priority needs by descending order revealed respectively as, Change leadership, Self-development and friends, Participation in development, Teaching leadership. 2. The Program Development to Enhance Teacher Leadership in schools under Kalasin Secondary Education Service Area Office was comprised of the principle, objectives, contents, method of operation and measurement and evaluation. consists of 4 modules. 1) Modules of Self-development and friends. 2) Modules of Participation in Development. 3) Modules of Teaching leadership. 4) Modules of Change leadership. Overall, it is appropriate and feasible at the high level. Overall, the level of satisfaction was high and the probability of the program was at the high level.

Keywords : Program Development; leadership; Teacher

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาวโดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุด คือทักษะการเรียนรู้ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาประยุกต์ใช้ทั้งในเชิงระบบและโครงสร้างของสังคมไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น การศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา การคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ นั้นต้องอาศัยมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการผลิต การเพิ่มศักยภาพของมนุษย์จึงเป็นหนทางนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจึงเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการขับเคลื่อนการศึกษา กล่าวคือ ครูนอกจากจะสอนคนให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการต่าง ๆ แล้ว ครูยังจะต้องรับบทบาทในการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่าง ๆ ด้วย จึงเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งสำหรับครูในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน และครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของหน่วยการศึกษา ตั้งแต่โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ภาวะผู้นำ มีความจำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานในทุกๆ ระดับไม่ได้เน้นเฉพาะระดับหัวหน้าเท่านั้น ลูกน้องจะต้องถูกสร้างภาวะผู้นำด้วยเช่นกัน เนื่องจาก ภาวะผู้นำ หมายถึง ภาวะที่ก่อให้เกิดความศรัทธา เป็นที่ยอมรับ และเกิดจุดมุ่งหมายร่วมกันในสังคมนั้นๆ ดังนั้นบุคคลในองค์กรควรมีภาวะผู้นำถึงแม้ว่าจะดำรงตำแหน่งหัวหน้าหรือไม่ก็ตาม (จิระ หงส์ลดารมภ์, 2546) ภาวะผู้นำครู คือ ครูผู้เป็นผู้นำโดยนำทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เชื่อมโยงกับชุมชนและช่วยเหลือกลุ่มของครู ผู้เรียน และผู้นำ และมีอิทธิพลต่อผู้อื่นไปสู่การพัฒนาของการดำเนินงานทางการศึกษา ภาวะผู้นำครูเป็นการให้ความสนใจกับการพัฒนาการเรียนรู้อันมีคุณภาพสูงและการสอนเป็นอันดับแรก โดยมีจุดเน้นที่การปรับการเรียนรู้อันมีรูปแบบของภาวะผู้นำที่อยู่บนหลักการของการพัฒนา และการร่วมมือทำงานด้วยกันอย่างมืออาชีพ หัวใจสำคัญของภาวะผู้นำครู คือ ความร่วมมือร่วมพลัง ความเชื่อใจซึ่งกันและกัน การสนับสนุน และเสวนา การแบ่งปันการปฏิบัติที่ดีเยี่ยมและเรียนรู้ร่วมกัน (Katzenmeyer and Moller, 2001)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์ ปีการศึกษา 2564 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 55 โรงเรียน มีข้าราชการครู 1,907 คน มีพันธกิจคือ จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการจัดการ

จัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน ภาวะผู้นำครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อพลังขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษา

ด้วยเหตุและความสำคัญดังกล่าวการพัฒนาภาวะผู้นำครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะช่วยเสริมสร้างให้ครูมีภาวะ ผู้นำของครูซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ จึง นำไปสู่การดำเนินการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีเพื่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูใน สถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ ที่ส่งผลให้ครูมี คุณลักษณะและพฤติกรรมที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาตนเองและ เพื่อนครู การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่กล้าคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาในแนวทางใหม่ๆ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นผู้นำด้านการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนา ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งคาดว่าจะยังเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ใน การประกอบผลการพัฒนาของครูอันจะเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำ ครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
- 2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครู ในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
- 3.2 ได้มีการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะ ผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ประชากร ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,907 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 322 คนกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางของ Krejcie & Morgan (อรนุช ศรีสะอาด และคณะ, 2558) ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) (ไพศาล วรคำ, 2559) กำหนดตามสัดส่วนของประชากรให้ขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์เครื่องมือที่ใช้ในการ

เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาหาความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) โดยพิจารณาและคัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.60–1.00 ขึ้นไป นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 13 คน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.88 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยการศึกษาเนื้อหาในรายละเอียดขององค์ประกอบด้านต่าง ๆ ตามลำดับความต้องการจำเป็นและนำข้อมูลที่ได้มาจัดการศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มงานพิเศษต่าง ๆ ในสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ สรุปประเด็น และวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ มัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์

ภาวะผู้นำครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู	3.79	0.65	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด	0.235	2

ภาวะผู้นำครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล		
2. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	3.83	0.61	มาก	4.96	0.19	มากที่สุด	0.295	1
3. การเป็นผู้นำด้านการสอน	4.31	0.63	มาก	4.96	0.19	มากที่สุด	0.138	4
4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา	4.00	0.71	มาก	4.92	0.27	มากที่สุด	0.230	3
โดยรวมเฉลี่ย	3.98	0.65	มาก	4.93	0.25	มากที่สุด	0.225	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นทวีป โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปน้อย ได้แก่ การเป็นผู้นำด้านการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปน้อย ได้แก่ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นผู้นำด้านการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ตามลำดับ การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นทวีป ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความจำเป็นมากที่สุด ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการเป็นผู้นำด้านการสอนมีความจำเป็นในลำดับถัดมาตามลำดับ

5.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นทวีป ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 โมดูล ประกอบด้วย โมดูล 1 ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู โมดูล 2 ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โมดูล 3 ด้านการเป็นผู้นำด้านการสอน โมดูล 4 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4) วิธีการดำเนินการ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู คือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน การเรียนรู้จากผู้อื่น การฝึกอบรม 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินผลผู้เข้ารับการพัฒนา การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา การประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นทวีป โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.13 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.36

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติม ดังนี้

6.1 องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นสมุทร พบว่ามี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู องค์ประกอบที่ 2 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบที่ 3 การเป็นผู้นำด้านการสอน องค์ประกอบที่ 4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีความสอดคล้อง อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครู มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) มีการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) เป็นแบบอย่างทางการสอน 3) มีส่วนร่วมในการพัฒนา 4) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของยุพา จันทวงศ์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นสมุทร เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำครูที่ได้รับการเสริมสร้าง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การเป็นแบบอย่างทางการสอน 3) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู และ 4) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของผกาวัล เกียรติไกรวัล (2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 4) การเป็นแบบอย่างทางการสอน

6.2 จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ทั้ง 4 ด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ คือ การเป็นผู้นำด้านการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ทั้ง 4 ด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ คือ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นผู้นำด้านการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ยังสามารถพัฒนาประสิทธิภาพให้มีระดับการปฏิบัติที่สูงขึ้นให้อยู่ในระดับมากที่สุดได้ และแนวโน้มในอนาคตภาวะผู้นำครูจะต้องเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะทุกหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพครูให้มีภาวะผู้นำเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและ เศรษฐกิจที่ต้องสร้างความเป็นผู้นำให้กับครูเพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาสู่ความเป็นสากลในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิด Lieberman and Miller (2004) York-Barr and Duke (2004) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษากำหนดให้ครูต้องมีภาวะผู้นำที่สูงขึ้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยบทบาทที่เกี่ยวข้องกับครูด้านการตัดสินใจและกระบวนการพัฒนาครู เพื่อให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและการทำงาน และการพัฒนาครูให้เป็นครูผู้นำและใช้ภาวะผู้นำในการปรับปรุงการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของเทพรังสรรค์ จันทรังษี (2556) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ครูที่มีภาวะผู้นำจะมีการพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมืออาชีพในการพัฒนาตนเอง มีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยการปฏิบัติงานด้วยความไต่ตรอง พัฒนาเพื่อนร่วมวิชาชีพ ด้วยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีบุคลิกภาพที่ดีที่ถือเป็น

แบบอย่างทางการสอน และสามารถจัดการเรียนรู้ที่โดยเน้นมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

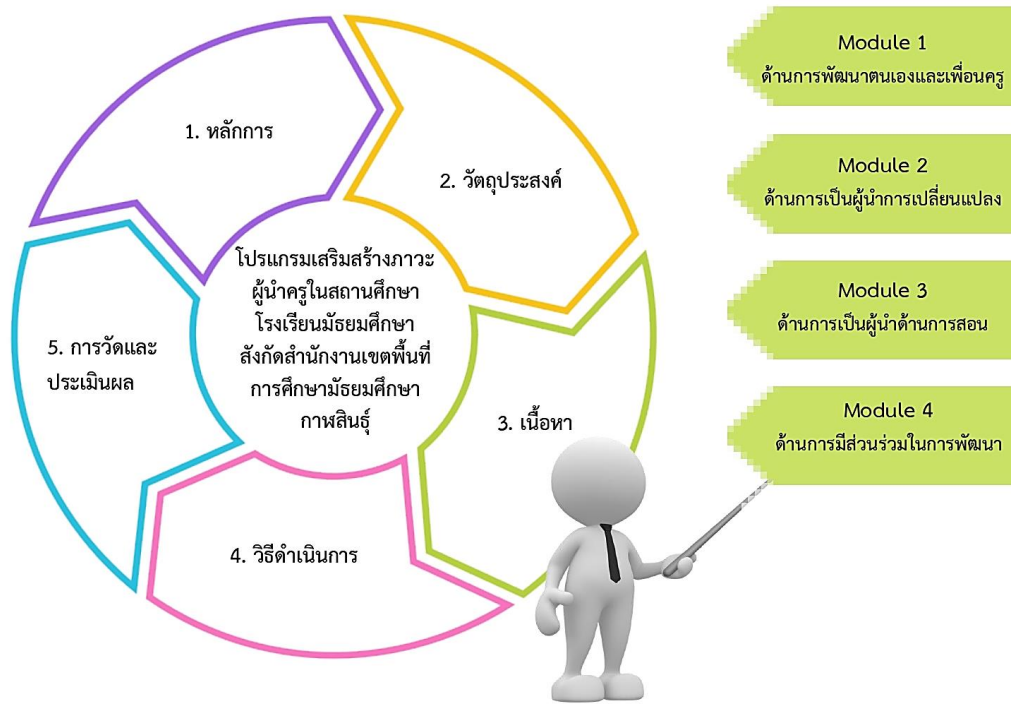
6.3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นรุ พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นรุโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.13$) และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นรุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.36$) องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นรุ มีองค์ประกอบโปรแกรมทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการดำเนินการ 5) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยอดอนงค์ จอมหงษ์ พิพัฒน์ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ วิสัยทัศน์ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ โครงสร้าง และการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิพงศ์ จอมหงส์ พิพัฒน์ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในภูมิภาคเขตการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม มีองค์ประกอบดังนี้ หลักการ วัตถุประสงค์ การวัดและประเมินผล การฝึกอบรม เนื้อหา กิจกรรมการอบรม บทบาทของวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักริ ต้นเชื้อ (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักศึกษา อาชีวศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนคำนำและส่วนรายละเอียด ส่วนคำนำประกอบด้วย คำชี้แจง ความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ลำดับขั้นในการดำเนินกิจกรรม เทคนิค สื่อ การวัดและประเมินผล และตารางโปรแกรม ส่วนรายละเอียด ประกอบด้วยชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เวลาที่ใช้ สื่อประกอบกิจกรรม วิธีการดำเนินกิจกรรม การประเมินกิจกรรมและแนวสรุปกิจกรรม โดยเนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 โมดูล 1) โมดูลด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู 2) โมดูลด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) โมดูลด้านการเป็นผู้นำด้านการสอน และ 4) โมดูลด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้คือโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลื่นรุ เพื่อใช้พัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำครู ส่งผลให้ครูมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่กล้าคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาในแนวทางใหม่ๆ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นผู้นำด้านการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คุณภาพของผู้เรียนและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เกิดการสร้างเครือข่ายปฏิบัติงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม การให้คำปรึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และกำหนดให้ครูต้องเข้ารับการพัฒนาโปรแกรมโดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน และสนับสนุนให้ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอื่นนอกจากครูเข้ารับการพัฒนาในโปรแกรมนี้ด้วย

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างการพัฒนาของบุคลากรในสถานศึกษา โดยต้องสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาเพื่อเสริมทักษะให้กับบุคลากรครูในสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

8.2.2 ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องเข้ารับการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำในตำแหน่งอื่น เช่น บุคลากรทางการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา เป็นต้น

8.3.2 ควรศึกษาวิธีการพัฒนาและกิจกรรมที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น หรือสังกัดอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

9. บรรณานุกรม

- จักรี ต้นเชื้อ. (2555). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการรองคณบดี นักศึกษาอาชีวศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จีระ หงส์ลดาธมภ์. (2446). **สู่ศตวรรษใหม่**. สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 มกราคม 2565. จาก http://www.pdamobiz.com/forum/forum_posts.asp?TID=6239&PN=1
- เทพรังสรรค์ จันทร์ชี่. (2556). การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาล สกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ผกาธิ์ เกียรติไคว้ล. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.
- ไพศาล วรคำ. (2559). การวิจัยทางการศึกษา. มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.
- ภูมิพงษ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในภูมิภาคเขตการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตาม แนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ยุพา จันทร์ทวงศ์. (2559). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัด สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพลินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนากการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อรนุช ศรีสะอาด และคณะ. (2558). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.

อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Katzenmeyer, M. and Moller, G. (2001). **Awakening the sleeping giant: Helping teachers develop as leaders.** 2nd ed. Thousand Oaks, CA : Corwin Press.

Lieberman, A. and Miller, L. (2004). **Teachers : Transforming their World and their Work.** New York : Teachers College Press.

York-Barr, J. and Duke, K. (2004). What do we Know about Teacher Leadership?. Findings from Two Decades of Scholarship. **Review of Educational Research.** 74. 282.

ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*
THE 21st CENTURY LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER KHONKAEN PROVINCIAL ADMINISTRATION

วรารัตน์ ศรีบุตตา¹, อำนาจ ชนะวงษ์²
Wararat Sribudda¹, Amnaj Chanawongse²
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2}
Faculty of Education and Liberal Arts, Asia Graduate College^{1,2}
Email : Sribudda2524@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นและ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 284 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual response format) ชนิด 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้ ลำดับที่ 1 ด้านด้านการใช้เทคโนโลยี/ดิจิทัลและการสื่อสาร ลำดับที่ 2 ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์/นวัตกรรม ลำดับที่ 3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ลำดับที่ 4 ด้านความร่วมมือ ลำดับที่ 5 ด้านการเสริมพลังอำนาจ ลำดับที่ 6 ด้านทักษะสังคม และลำดับที่ 7 ด้านความมั่นใจและกล้าหาญ และมี 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มี 7 ด้าน 17 แนวทาง

คำสำคัญ : สภาพปัจจุบัน; สภาพที่พึงประสงค์; ภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This research paper aims to 1) study the current and desirable conditions of leadership in the 21st century of school administrators affiliated with Khon Kaen provincial administrative organization and 2) to study the approach to leadership development in the 21st century. The population and sample in the research were 284 administrators and teachers affiliated with Khon Kaen provincial administration. The tools used in the research are questionnaires. It was characterized by a 5-level dual response format and a semi-structured interview. Statistics used to analyze the data include: Percentage, average, standard deviation and use the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) technique to prioritize essential needs.

The results showed that 1) the current and desirable conditions of leadership attributes in the 21st century of school administrators affiliated with the Khon Kaen Provincial Administrative Organization; It's average to a large extent. Desirable conditions section. The average was at its highest level. When analyzing the need to develop leadership in the 21st century of school administrators under the Khon Kaen Provincial Administration, overall, school administrators were needed to develop leadership in the 21st century as follows: 1st place in technology/digital and communication, 2nd place, creativity/innovation, 3rd place, vision 4th, cooperation 5th, empowerment, 6th place, social skills and the 7th in terms of confidence and courage and 2) guidelines for developing leadership in the 21st century of school administrators under the KhonKaen Provincial Administrative Organization, with 7 aspects and 17 guidelines.

Keywords : Current; Desirable conditions; Leadership in the 21st Century

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยยึดหลักของการมีเอกภาพเชิงนโยบาย หลากหลายในการปฏิบัติ โดยเน้นระบบการกระจายอำนาจ และการยึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 6 ได้กำหนดให้ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ฯ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) จากสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยง ข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อนเทคโนโลยียุค

ดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 และเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับผู้บริหาร กระทรวงศึกษาธิการของนิวซีแลนด์ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) กล่าวถึง โมเดลภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership Model) ของผู้นำทางการศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องนำสถานศึกษาของตนเองเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาของตนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน 2) ริเริ่มการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) ตรวจสอบและสนับสนุนการใช้ ICT และ E-Learning 4) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 5) สร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และความสำเร็จ และ 6) พัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ที่สรุปไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาไทย ต้องบริหารการสร้างคนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่พัฒนาตนรอบด้าน เพื่อสร้าง 3 L คือ Student Learning Teacher Learning และ Systems Learning ต้องบริหารให้ไ้ระบบการศึกษาที่รับผิดชอบ ต่อผลงานในทุกระดับทุกด้าน และมีปฏิสัมพันธ์รอบด้าน คือ เชื่อมโยงกับสังคม เป็น Change & Learning วิ(จารย์ พานิช, 2558) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรและเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจวางแผน อำนาจการ และมอบหมายงานในกำกับ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จำเป็นต้องปฏิรูปตนเองและการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่ เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องอาศัยภาวะผู้นำมาช่วยเสริมสร้าง ให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรอย่างมาก ทั้งในแง่ของการสร้างพฤติกรรมและควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา ด้วยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการเข้าไปมีอิทธิพลเหนือการทำงานของกลุ่ม ภายใต้สถานการณ์และช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานใช้ความพยายามทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำ ย่อมนำพาสถานศึกษาก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้แน่นอน ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเกิดจากการที่สถานศึกษามีสภาพทางสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ เอกสาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีงบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์เพียงพอ มีการบริหารจัดการควบคุมเพื่อให้งานทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล อย่างเต็มที่ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาจนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน ต้องใช้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเป็นแนวทาง ต้องมีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้ประชากรวัยเรียน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค เท่าเทียม มีคุณภาพ มีความรู้ คุณคุณธรรมและจริยธรรม นำไปสู่การเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับการแข่งขันของประเทศ โดยมีทิศทางการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 20 สถานศึกษา มีผู้บริหารและครุรวมทั้งสิ้น 663 คน ปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาโดยการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดระบบนิเทศ กำกับติดตาม ดูแลภารกิจหลักของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ด้วยการยกระดับให้มีมาตรฐานโดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากข้อมูลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปีการศึกษา 2563 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่อหลายสถานศึกษา จากการวิจัยของ เอื้อมพร หลินเจริญ และคณะ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนนการทดสอบ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่อ ปีการศึกษา 2563 พบว่า นักเรียนยังไม่เห็นความสำคัญของการทดสอบการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) สถานศึกษาจัดการศึกษาตามสภาพบริบทของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาและครู รวมถึงการสอนในชั้นเรียนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการบรรยายมากกว่าการหาวิธีการให้นักเรียนคิดเอง ปฏิบัติเอง บางสถานศึกษามีครูผู้สอนที่จบการศึกษาไม่ตรงกับที่กัวิชาที่สอน รวมถึงภาระงานของครูที่มากเกินไป สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่นอกเมืองจะมีการแข่งขันทางด้านวิชาการและมีความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ในการเรียนน้อย ส่งผลให้คะแนนการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานต่ำ เมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมืองที่มีการแข่งขันทางด้านวิชาการสูง ประกอบกับตำแหน่งว่างของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละปี จะมีการเกษียณอายุราชการ และมีการย้ายสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก หากปล่อยให้สถานศึกษาขาดผู้บริหารจะทำให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนา และส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้วย ดังนั้น การที่หน่วยงานต้นสังกัด แต่งตั้งรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจช่วยให้การบริหารจัดการต่าง ๆ ขับเคลื่อนไปได้ในระดับหนึ่ง แต่การขับเคลื่อนเรื่องใหญ่ ๆ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณ ยังคงเป็นปัญหาในการบริหารงาน เนื่องจากผู้ที่ดำรงตำแหน่งไม่กล้าตัดสินใจ จึงส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาต่ำลง

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด มีนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย มีประสิทธิผล เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นโดยศึกษาตามความคิดเห็นของครูและความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำแนวทางไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของการดำเนินงานผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3.2 ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาตนเองในอนาคต

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้คือ ผู้บริหารและครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 284 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดตัวอย่าง 284 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบตอบสองคู่ (Dual response format) ชนิด 5 ระดับ มี 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 7 ข้อ และตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ตามองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.47 – 0.89 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 และแบบสัมภาษณ์ก็มีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาด้วยตัวเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ (Percentile) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยภาพรวม

คุณลักษณะภาวะผู้นำ ในศตวรรษที่ 21	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับที่
1) ด้านความร่วมมือ	4.31	0.66	มาก	4.59	0.63	มากที่สุด	0.065	4
2) ด้านวิสัยทัศน์	4.25	0.68	มาก	4.58	0.56	มากที่สุด	0.077	3
3) ด้านการใช้เทคโนโลยี/ดิจิทัล และการสื่อสาร	4.21	0.73	มาก	4.61	0.61	มากที่สุด	0.095	1
4) ด้านความมั่นใจและความกล้าหาญ	4.32	0.66	มาก	4.58	0.65	มากที่สุด	0.060	7
5) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์/ นวัตกรรม	4.33	0.72	มาก	4.69	0.58	มากที่สุด	0.084	2
6) ด้านทักษะทางสังคม	4.30	0.65	มาก	4.57	0.65	มากที่สุด	0.063	6
7) ด้านการเสริมพลังอำนาจ	4.31	0.66	มาก	4.60	0.62	มากที่สุด	0.064	5
เฉลี่ยรวม	4.29	0.68	มาก	4.60	0.61	มากที่สุด	0.070	-

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.68) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม และรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.61) และการประเมินความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ = 0.070 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1) ด้านความร่วมมือสภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.66) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม และรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.63) และการประเมินความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นด้านความร่วมมือ โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ = 0.065

2) ด้านวิสัยทัศน์สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.68) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.56) และการประเมินความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

บริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นด้านวิสัยทัศน์โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}=0.077$

3) ด้านการใช้เทคโนโลยี/ดิจิทัลและการสื่อสารสภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.21$, S.D. = 0.73) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.61$, S.D. = 0.61) และการประเมินความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นด้านการใช้เทคโนโลยี/ดิจิทัลและการสื่อสารโดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}=0.095$

4) ด้านความมั่นใจและความกล้าหาญสภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.32$, S.D. = 0.66) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.58$, S.D. = 0.65) และการประเมินความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นด้านความมั่นใจและความกล้าหาญโดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}=0.060$

5) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์/นวัตกรรมสภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.33$, S.D. = 0.72) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.69$, S.D. = 0.58) และการประเมินความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์/นวัตกรรมโดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}=0.084$

6) ด้านทักษะทางสังคมสภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.30$, S.D. = 0.65) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.57$, S.D. = 0.65) และการประเมินความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นด้านทักษะทางสังคมโดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}=0.063$

7) ด้านการเสริมพลังอำนาจสภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.31$, S.D. = 0.66) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.60$, S.D. = 0.62) และการประเมินความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นด้านการเสริมพลังอำนาจโดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}=0.064$

5.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ข้อมูลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและข้อมูลจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากความต้องการจำเป็น สรุปได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ทักษะการใช้เทคโนโลยี/ดิจิทัลและการสื่อสาร

1.1 ผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี แนวทางการพัฒนา กระตุ้น และเสริมแรงให้ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล และการสื่อสารเชิงบวก

1.2 ผู้บริหารมีทักษะทางเทคโนโลยี และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมดิจิทัลแนวทางการพัฒนาสนับสนุนให้ผู้บริหารใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการบริหารจัดการ

1.3 ผู้บริหารมีด้านความรู้ ความเข้าใจและความสามารถด้านเทคโนโลยี/ดิจิทัลแนวทางการพัฒนา

ด้านที่ 2 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือนวัตกรรม

2.1 ผู้บริหารมีทักษะด้านการเรียนรู้นวัตกรรมได้ไวและทันต่อการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการปรับปรุงและทบทวนแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.2 การเป็นนักประกอบการ แนวทางการพัฒนา หน่วยงานต้นสังกัด สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เชื่อมโยงจุดเน้นระดับชาติ กับความต้องการของท้องถิ่น ที่มุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ประกอบการ และเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภคและกำกับติดตามให้มีการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 3 ความร่วมมือ

3.1 ผู้บริหารมีการทำงานเป็นทีม (Team Work) แนวทางการพัฒนา สนับสนุนผู้บริหารให้มีอิสระในการพัฒนาทีมงานในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจให้เห็นคุณค่าของการพัฒนาทีมให้เข้มแข็งอยู่เสมอ

3.2 ผู้บริหารใช้หลักการเรียนรู้ร่วมกัน แนวทางการพัฒนา ส่งเสริมให้มีชั่วโมงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในระดับชั้น หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นประจำทุกสัปดาห์

3.3 ผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำด้านการสร้างทีม แนวทางการพัฒนา ผู้บริหารสร้างภาวะผู้นำให้เกิดกับทุกคน ผู้บริหารยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีมุมมองเหมือนกระจกหกด้าน ผ่านกิจกรรมการละลายพฤติกรรม

ด้านที่ 4 การมีวิสัยทัศน์

4.1 ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน แนวทางการพัฒนา ให้ผู้บริหารเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และนำความรู้ความเชี่ยวชาญมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

4.2 ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีเป้าหมายในการทำงาน แนวทางการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้บริหารจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน และผู้บริหารจัดทำแผนการดำเนินงาน (Action Plan)

ด้านที่ 5 ความมั่นใจและความกล้าหาญ

5.1 การมีความทะเยอทะยาน แนวทางการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการศึกษาหรืออบรมเพิ่มเติมในหลักสูตรการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และให้แรงจูงใจหรือกำลังใจในการทำงาน

5.2 ความกล้าหาญ กล้าเผชิญกับสิ่งภายนอก แนวทางการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้บริหารได้นำเสนองาน ประชาสัมพันธ์ หรือแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะชน ให้โอกาสตัดสินใจเชื่อมั่นและเคารพในการตัดสินใจของทุกๆ คน

5.3 การรู้จักจุดแข็งจุดอ่อนของตนเองแนวทางการพัฒนาส่งเสริมให้ผู้บริหารรับภาระนิเทศงาน ในหลายมิติ ทั้งเป็นผู้นิเทศ และถูกนิเทศ และส่งเสริมให้ผู้บริหาร มีการวิเคราะห์ตนเอง อยู่เสมอ (วิเคราะห์ SWOT) และประเมินตนเอง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ด้านที่ 6 ทักษะทางสังคม

6.1 ความสามารถในการสร้างเครือข่าย แนวทางการพัฒนา ส่งเสริมให้ผู้บริหารนำกระบวนการ Professional Learning Community (PLC) ไปใช้ในสถานศึกษาให้เกิดเป็นรูปธรรม

ด้านที่ 7 ด้านการเสริมพลังอำนาจ

7.1 ผู้บริหารสามารถสร้างพลังเชิงบวกแนวทางการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ ผู้บริหารสร้างเครือข่ายพลังเชิงบวก ผ่านการกระบวนการชมเชยและให้กำลังใจ และจัดกิจกรรมสนทนาร่วมกันระหว่างผู้บริหารทุกระดับกับผู้ใต้บังคับบัญชา

7.2 ผู้บริหารสามารถหยั่งรู้และมีเสน่ห์ดึงดูดใจ แนวทางการพัฒนา ส่งเสริมให้ผู้บริหารเป็นผู้มีความมั่นใจ รอบคอบและหยั่งรู้ในสถานการณ์ปัจจุบันและส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการติดตามงานตลอด สามารถเข้าถึงสถานการณ์ได้รวดเร็ว

7.3 ผู้บริหารมีทักษะการกระตุ้นและจูงใจ แนวทางการพัฒนาส่งเสริม เสริมสร้างให้ผู้บริหารมีจิตศรัทธา มีความเชื่อมั่น เป็นผู้ฟังที่ดี รักในวิชาชีพครู และเป็นแบบอย่างที่ดี

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญา ดำนิล (2558) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะศิลปศึกษาและห้องเรียนเครือข่ายสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา เหลืองงาม (2562) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานการณ์โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และรวดเร็ว ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ ทุกเวลาอย่างไม่มีข้อจำกัด เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทอย่างมาก ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนถึงภาคการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ก้าวทันสถานการณ์พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งผู้นำต้องแสดงทักษะภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21 ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการมีภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญสุดา ฤทธิมนตรี และ วิเชียร รุ้ยนิยง (2562) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการมีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ให้ทันต่อ

สถานการณ์ อันส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ และเพิ่มขีดศักยภาพในการแข่งขันกับหน่วยงานภายนอก จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 พบว่าผู้บริหารควรพัฒนาภาวะผู้นำทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญา ดำนิล (2558) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะศิลปศึกษา และห้องเรียนเครือข่ายสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารต้องพัฒนาภาวะผู้นำทุกด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ และภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป

6.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

6.2.1 ด้านความคิดสร้างสรรค์/นวัตกรรม พบว่า มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีทักษะด้านการเรียนรู้นวัตกรรมได้ไวและทันต่อการเปลี่ยนแปลงและด้านการเป็นนักประกอบการ โดยมีแนวทางการพัฒนาคือ 1.1) ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการปรับปรุง และทบทวนแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง (วงจร PDCA) และใช้แผนเป็นกรอบในการดำเนินงาน เพื่อเป็นการบริหารความเสี่ยงและเกิดวงจรการบริหารงานคุณภาพ 1.2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ข้อมูลข่าวสาร และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ พัฒนา ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการศึกษาวิเคราะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชาและหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกอย่างต่อเนื่อง และ 1.3) ส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้บริหารเป็นผู้บริหารมืออาชีพ โดยการจัดอบรมสัมมนาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญสุตา ฤทธิมนตรี และวิเชียร รุ้ยรัมย์ (2562) ที่วิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาบุคลากรให้มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีมาตรการ คือ ส่งเสริม ให้บุคลากรยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เสริมสร้างกระบวนการทำงานที่รวดเร็วและถูกต้อง พัฒนาการกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีการสะท้อนความคิดเห็น เพื่อนำความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และกระตุ้นการทำงานโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรคิดอย่างอิสระและสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยได้ขยายความของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้านจินตนาการและนวัตกรรม (Imagination and Innovation) ว่าหมายถึง การทำให้มีความก้าวหน้าในวิสัยทัศน์ สร้างและส่งเสริมให้เกิดความหมายและความมีคุณค่าในงาน และสภาพแวดล้อมของงาน คิดสร้างสรรค์ในการเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายหรือความเสี่ยง

6.2.2 ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี/ดิจิทัลและการสื่อสาร พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาลำดับแรก คือ ทักษะภาวะผู้นำด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี โดยมีแนวทางการพัฒนาคือ 2.1) ผู้บริหารระดับสูงควรนำเทคโนโลยี/ดิจิทัล มาใช้ในองค์กร และขับเคลื่อนนโยบายผ่านผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและมอบหมายงาน และ 2.2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการบริหารงานภายในโรงเรียน เช่น ติดตามงาน จัดทำเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูล และนำเสนอข้อมูล เพื่อผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญสุตา ฤทธิมนตรี และวิเชียร รุ้ยรัมย์ (2562) ที่ได้วิจัย

เกี่ยวกับกลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการใช้ระบบดิจิทัลและเทคโนโลยี มีมาตรการ คือ ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการใช้ระบบดิจิทัลและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการของผู้บริหาร ให้ครอบคลุมพื้นที่การใช้งานทั้งระบบ รวมทั้งพัฒนาครูและนักเรียนให้มีทักษะการใช้ระบบดิจิทัลและเทคโนโลยี และจัดให้มีระบบการกำกับติดตามประเมินผล และให้คำปรึกษาการใช้ทักษะด้านดิจิทัล และเทคโนโลยี และสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กล่าวถึงมาตรการในการนำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลครู ข้อมูลสถานศึกษา ข้อมูลงบประมาณ และข้อมูลอื่น ๆ โดยการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) และระบบบริหารงานสำนักงาน เพื่อเจ้าหน้าที่สามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกันทั้งองค์กร

6.2.3 ด้านความร่วมมือ พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาลำดับแรก คือ ทักษะภาวะผู้นำด้านการสร้างทีม โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ 3.1) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน เข้าใจความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อมอบหมายงานที่ตรงกับความสามารถ และ 3.2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารจัดอบรมทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นประจำทุกปี การศึกษา ผ่านกิจกรรมการทำงานเป็นทีม (Team Work) เพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม โดยเน้นการตั้งศักยภาพผู้ใต้บังคับบัญชาและทักษะการแบ่งงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญสุดา ฤทธิมนตรี และวิเชียร รุ้ยยั้ง (2562) ที่วิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เป้าประสงค์ก็คือ เพื่อสร้างทีม มีมาตรการคือ ส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นสู่เป้าหมายสถานศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้บุคลากร ผู้บริหารต้องมีความสุขพออ่อนโยน ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตนะ, พระครูสุธีจริยวัฒน์, พระครูธรรมาภิสมัย, พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, พระณัฐวุฒิ สัพโส และวิฑูล ทาชา (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยได้ขยายความของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้านความร่วมมือ (Collaboration) ว่าหมายถึงการปฏิบัติกร่วมกัน ยึดถือทีมเป็นฐาน เน้นความมีส่วนร่วมมากกว่าการสั่งการหรือการควบคุม ต้องการความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางวัฒนธรรม เพิ่มเติมจากความฉลาดในกระบวนการคิด

6.2.4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาลำดับแรก คือ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ 4.1) พัฒนาให้ผู้บริหารเข้าใจบทบาท หน้าที่ของตน และนำความรู้ความเชี่ยวชาญมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างวิสัยทัศน์การทำงานให้ชัดเจน โดยการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา และ 4.2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารเข้ารับการอบรมผู้นำระดับต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน และคณะ (2559) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำในยุคการศึกษา 4.0 ของผู้บริหารระดับสูงในองค์กรว่าควรมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์อยู่ในตนเอง กล่าวคือ มีความสามารถในการรู้จักและเข้าใจ

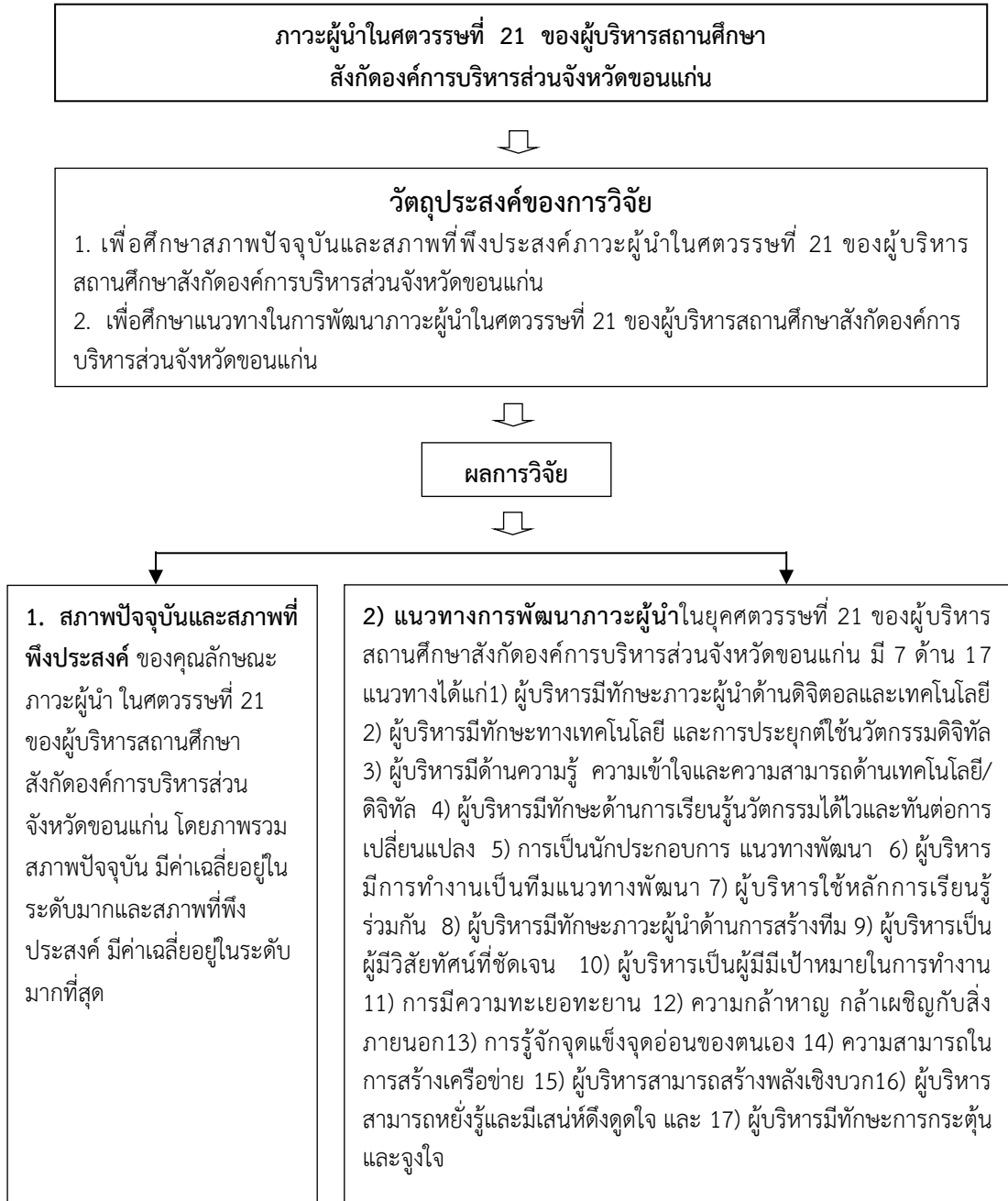
สภาพการณ์ขององค์กร การเป็นแบบอย่างที่สามารถกำหนดบทบาทและทิศทางขององค์กรได้อย่างชัดเจน รวมถึงขยายความคิด ให้คนยอมรับ ยอมรับปฏิบัติตาม มีการให้กำลังใจกับทุกคน และสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง

6.2.5 ด้านความมั่นใจและกล้าหาญ พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ลำดับแรก คือ ความทะเยอทะยาน โดยมีแนวทางการพัฒนาคือ 5.1) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการศึกษา หรืออบรมเพิ่มเติมในหลักสูตรการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และ 5.2) ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดบรรยากาศในการแข่งขัน และให้แรงจูงใจหรือกำลังใจในการทำงาน โดยการมอบโล่รางวัล เกียรติบัตร และคำชมเชย ให้กับผู้บริหารที่มีผลงานเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญสุตา ฤทธิมนตรี และวิเชียร รุ้ยยืนยง (2562) ที่วิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาความกล้าในการตัดสินใจ มีเป้าประสงค์ คือ ผู้บริหารสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง มีมาตรการ คือ กำหนดทางเลือกให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ พัฒนาข้อมูลสารสนเทศ พัฒนาการ สื่อสารอย่างมี วิจารณ์ญาณ พัฒนาบุคลากรในด้านการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสร้างความรับผิดชอบในผลของการตัดสินใจ

6.2.6 ด้านทักษะทางสังคม พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ลำดับแรก คือ ความสามารถในการสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน โดยมีแนวทางการพัฒนาคือ 6.1) ส่งเสริมให้ ผู้บริหารนาระบวนการ Professional Learning Community (PLC) ไปใช้ในสถานศึกษาให้เกิด เป็นรูปธรรม และ 6.2) สร้างโอกาสให้ผู้บริหารได้ร่วมปฏิบัติงานหรือประสานงานกับชุมชน หน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน ผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ แบบหมุนเวียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตน์, พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, พระครูธรรมมาภิสมัย, พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, พระณัฐวุฒิ สัพโส และวิฑูล ทาชา (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยได้ขยายความของภาวะ ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้านการสร้างเครือข่าย (Networking) ว่าหมายถึงการสร้างพันธมิตรใหม่ สร้าง สันติภาพ สร้างความรัก สร้างความสัมพันธ์ทางอาชีพและการสนับสนุนจากกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

6.2.7 ด้านการสร้างพลังเชิงบวก/จูงใจ พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการ พัฒนา ลำดับแรก คือ การสร้างพลังเชิงบวก โดยมีแนวทางการพัฒนาคือ 7.1) ส่งเสริมสนับสนุน ทรัพยากรในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ เช่น งบประมาณ และบุคลากร เป็นต้น และ 7.2) ผู้บริหาร สร้างเครือข่ายพลังเชิงบวก ผ่านการกระบวนการชมเชย และให้กำลังใจ และจัดกิจกรรมสันตนาการ ร่วมกันระหว่างผู้บริหารทุกระดับกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อละลายพฤติกรรมและสร้างความสัมพันธ์เชิง บวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโยธิน นิลคช (2561) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา ยุคใหม่ จากบทความ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมีลักษณะสร้างพลังเชิงบวก (Positive Energy) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ สารรัตน์, พระครูสุธีจรรย์วัฒน์, พระครูธรรมมาภิสมัย, พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, พระณัฐวุฒิ สัพโส และวิฑูล ทาชา. (2561) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยได้ขยายความของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้านการเสริมพลัง อำนาจ (Empowerment) ว่าหมายถึงการที่ทำให้คนทุกระดับในองค์กรมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ที่จะทำให้ผู้คนมีความผูกพันกับพันธกิจและค่านิยมขององค์กรร่วมกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้น ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มี 7 ด้าน 17 แนวทาง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ควรมีนโยบายที่จะพัฒนาภาวะผู้นำในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นรูปธรรม

8.1.2 สถานศึกษา ควรใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ นำเทคโนโลยี/ดิจิทัล มาใช้ในองค์กรและขับเคลื่อนนโยบายผ่านผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

8.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี เพื่อนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน

8.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรมีการพัฒนาความสามารถในการสร้างพลังเชิงบวก เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีคิดต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งต่าง ๆ สู่ความคิดและแนวปฏิบัติ “เชิงบวก” สามารถนำมาใช้ในการทำงานและดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขมากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรมีทักษะภาวะผู้นำด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี เพื่อนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรมีทักษะภาวะผู้นำด้านการสร้างทีม เพื่อดึงศักยภาพของแต่ละบุคคลออกมาร่วมกันปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จด้วยความเต็มใจ

8.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เพื่อให้เข้าใจบทบาท หน้าที่ของตน ทิศทางการปฏิบัติงาน และนำความรู้ความเชี่ยวชาญมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน

8.2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรมีความสามารถในการสร้างเครือข่าย เพื่อให้มีการติดต่อ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันระหว่างกัน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำ เพื่อให้เกิดมีประสิทธิผลมากที่สุด

8.3.2 ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดอื่นๆ เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา การกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จะมีการเปลี่ยนแปลงตามพลวัตของโลกที่เปลี่ยนไป

9. บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). **คู่มือแนวทางการจัดทำหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. นนทบุรี : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- พิชญา ดำนิล. (2558). ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะศิลปศึกษาและห้องเรียนเครือข่ายสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**. 10(1). 240-248.
- เพ็ญสุดา ฤทธิมนตรี, และวิเชียร รุ้ยอินยง. (2562). กลยุทธ์การเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 6(4). 83-96.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2559). **การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557). **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โยธิน นิลคช. (2561). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2565. จาก <http://58.181.147.25/ojsjournal/index.php/miniconference/article/view/1695>
- รัตนา เหลืองงาม. (2562). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 25 ประกาศใช้ 19 สิงหาคม 2542.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. เล่มที่ 116 ตอนที่ 114 ก หน้า 48 ประกาศใช้ 11 พฤศจิกายน 2542.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ, พระครูสุธีจริยวัฒน์, พระครูธรรมมาภิสมัย, พระมหาศุภชัย สุภกิจใจ, พระณัฐวุฒิสัสโส และวิฑูล ทาชา. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 20(1). 261-271.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : หจก.ทิพย์วิสุทธิ์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). **กระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันททัศน์ร่วมสมัยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2565. จาก <http://www.yst2.go.th/web/wp-content/uploads/2019/09/OBEC-policy-2563.pdf>
- สุรรัตน์ โตเขียว. (2560). **รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ และคณะ. (2552). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนนการทดสอบ o-net ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษา 6**. พิษณุโลก : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด*
PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF SCHOOL BOARD COMMITTEE IN
THE GENERAL EDUCATION OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL,
ROI ET PROVINCE

Phra Lal Bahadur Rana Magar¹, พระครูชัยรัตนกร²
Phra Lal Bahadur Rana Magar¹, Phrakhruchairattanakorn²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : lalbahadurranamagar100@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา อายุ และอาชีพ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษา รวมจำนวน 99 รูป/คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และแบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ค่า t-test และ F-tests และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการแนะนำการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา และ อายุ ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอาชีพด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของ

สถานศึกษา โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ 2) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โรงเรียนควรประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรรับฟังความคิดเห็นและส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการแนะแนวการศึกษา โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการแนะนำการศึกษาต่อ 5) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา 6) ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โรงเรียนควรส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ 7) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น โรงเรียนควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ; แบบมีส่วนร่วม; คณะกรรมการสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) The objectives of the research were 1) to study participatory administration of school board committee in the General Education of Phrapariyattidhamma School, Roi Et province. 2) to compare participatory administration of school board committee classified by educational level, age and occupation and, 3) to find out the guidelines for participatory administration of school board committee of the said schools. Samples were the school board committee, totally 99 in number and 5 interviews. The research instrument for collecting the data was the questionnaire, with its reliability value at 0.92 and quality-verified interview. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested with t-test, One-way ANOVA F-test and content analysis.

The research results were as follows: 1) participatory administration of school board committee in the General Education of Phrapariyattidhamma School, Roi Et province was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'MUCH' level. The leading aspect was that the development and promotion of learning resources, followed by the promotion of the community to be academically strong, coordinating cooperation in academic development with school and other organizations, education quality assurance, education guidance, curriculum development and evaluation and comparison of the transfer of academic results, respectively. 2) The comparison of participatory administration of school board committee of schools in mention

classified by educational level and age was found to show no difference in both overall and individual dimensions but classified by occupation the development and promotion of learning resources was a statistically significant difference at the .05 level. 3) The guidelines for participatory administration of school board committee of schools in mention as suggested by the responses were (1) curriculum development; schools should provide opportunities for stakeholders to participate in curricula improvement to achieve its objectives. (2) comparison of the transfer of academic results evaluation; schools should be assessed to improve learners' learning. (3) the development and promotion of learning resources; schools should listen to opinions and encourage all school committees to participate in the development of learning resources. (4) education guidance; schools should provide opportunities for school committees, parents, and communities to participate in various activities. to suggest further studies. (5) education quality assurance; schools should allow stakeholders to participate in management in order to continually improve the quality of learners. Build confidence in educational service recipients. (6) the promotion of the community to be academically strong; schools should strengthen the community. in providing education for community development and in accordance with the problems and needs. (7) coordinating cooperation in academic development with school and other organizations; schools should have an exchange of knowledge. with various organizations for the development of academic work of educational institutions.

Keywords : Academic Administration; Participatory; School Board Committee

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิตของคนในชาติและเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า มีเศรษฐกิจที่ดี จนกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและประเทศชาติ การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทย มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ดังบทบัญญัติในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาไทย ทั้งในด้านสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเสมอภาคกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องดำเนินการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักการดังกล่าวตรงกับแนวคิดหลักในการจัดการศึกษา เพื่อทุกคนทุกฝ่าย (Education for All) และทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการศึกษาอันเป็นหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารนับเป็นวิทยาการสมัยใหม่ในการบริหารจัดการอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งนอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในองค์กรแล้ว สมาชิกหรือบุคคลในองค์กรที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรก้าวหน้าไปด้วยดี การบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนโดยมุ่งที่สร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้งานสำเร็จ ถ้าหากการปฏิบัติงานนั้นมีความไม่เข้าใจกันหรือความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ และไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรแล้ว การบริหารงานขององค์กรก็จะบรรลุผลสำเร็จได้โดยยาก (ธร สุนทรายุทธ, 2551) คณะกรรมการสถานศึกษา คือตัวแทนของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ต้องการให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่ในปัจจุบัน คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในทุกๆด้านขณะเดียวกันจะต้องทำงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู โดยตระหนักถึงความเป็น “เจ้าของร่วมกัน” จึงอาศัยกระบวนการทำงานที่เน้นการกระจายอำนาจด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายยึดมั่นในความถูกต้องดีงามสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งของคณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามประสงค์ของคณะสงฆ์ ได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญชั้นเมื่อ วันที่ 2 กรกฎาคม 2514 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ พ.ศ. 2535 ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553 (ที่ใช้ในปัจจุบัน) (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

ในการบริหารงานโรงเรียนนั้น การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญที่สุด เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนการสอนการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของโรงเรียนและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า การบริหารจัดการยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายเท่าที่ควรในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ไม่ตรงประเด็นไม่ต่อเนื่อง ขาดความแน่นอนขาดกระบวนการที่ชัดเจนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดแต่ละโรงเรียนต้องบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2542) ในหมวดที่ 5 มาตราที่ 40 ได้บัญญัติไว้ว่าให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา เพราะฉะนั้นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญมาก เพราะคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา กำหนดความต้องการวิธีการในการปรับปรุงสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา และเป็นตัวแทนของชุมชนในท้องถิ่นที่สามารถรู้สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนจากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษายังไม่สม่ำเสมออันเนื่องมาจากบริหารเวลาไม่ตรงกัน มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มากเท่าที่ควรขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ไม่มีเวลาประชุม เนื่องจากติดธุระในการประกอบอาชีพหรือภารกิจอื่นๆ หรือสถานศึกษาไม่ค่อยจัดประชุมทำให้คณะกรรมการไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ในที่สุดไม่เห็นคุณค่าในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดร้อยเอ็ดจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการปฏิบัติ ตลอดถึงปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร และเยาวชนไทย ให้เป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตาม ระดับการศึกษา อายุ และอาชีพ
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ได้สารสนเทศในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ได้ข้อมูลสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด และสามารถนำไปพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

3.3 ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา

3.4 ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลในการสร้างความเข้าใจกับคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาและเห็นความสำคัญของการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในจังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ปกครองและองค์กรในท้องถิ่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 9 แห่ง รวมทั้งสิ้น 99 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างมาด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 แบบ ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานศึกษาและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด 7 ด้านจำนวน 99 ชุดมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ 2) แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด 7 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดส่งทางไปรษณีย์และได้ขอรับคืนทางไปรษณีย์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติทดสอบสมมติฐาน t-test (Independent samples) และสถิติที่การเปรียบเทียบ (One-way ANOVA)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมทุกด้าน

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.26	0.69	มาก	6
2. ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียน	4.26	0.70	มาก	7
3. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.37	0.63	มาก	1
4. ด้านการแนะแนวการศึกษา	4.27	0.67	มาก	5
5. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	4.28	0.68	มาก	4
6. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.34	0.68	มาก	2
7. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.29	0.68	มาก	3
รวม	4.30	0.67	มาก	-

จากตารางที่ 1. พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.67$) ทั้งรายด้านและรายข้อ โดยเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำได้ ดังนี้ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.37, S.D. = 0.63$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.68$) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ($\bar{X} = 4.29, S.D. = 0.68$) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.68$) ด้านการแนะแนวการศึกษา ($\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.67$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.26, S.D. = 0.69$) และด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.26, S.D. = 0.70$)

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

5.2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

- 1) การพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนควรมีการประชุมวางแผน และแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบงานหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา
- 3) โรงเรียนควรรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน
- 4) เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของนักเรียนทั้งทางร่างกายสติปัญญาอารมณ์เพื่อสร้างเสริมและแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดี
- 5) โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าร่วมในการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา
- 6) โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนจัดการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหาและความต้องการ
- 7) ควรเปิดโอกาสให้พัฒนาด้านวิชาการของสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปรียบเทียบทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา

5.4 แนวทางจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดผู้วิจัยสามารถสรุปภาพรวมได้ดังนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีการส่งเสริมการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนในแต่ละด้าน ควรมีการทำงานแบบมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นระดับคณะกรรมการ ระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการที่ตนปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนรวมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนรวม หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียยินยอมปฏิบัติตาม และรวมถึงตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ควรสนับสนุนให้กรรมการและชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและมีความพร้อมในการสร้างฐานข้อมูลความรู้ที่บุคลากรเข้าถึงและนำมาบูรณาการให้เกิดประโยชน์กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งควรมีระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมิน ผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดระบบประชุมทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต รวมถึงการใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน เพื่อเป็นเอกภาพ และการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑาทิพย์ โกศลจิตร (2558) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารการศึกษากลุ่มโรงเรียนเครือข่ายไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารการศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

6.2 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กถึงขนาดกลางคณะกรรมการสถานศึกษามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโรงเรียน รับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน จัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา และรับฟังปัญหาซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแสวงหาความรู้ร่วมกัน แล้วนำความรู้ไปใช้ ให้เกิดประโยชน์และวัฒนธรรมของการเปิดโอกาสให้กรรมการทุกคนได้มีส่วนร่วมในงานต่างๆ ของโรงเรียนจึงทำให้ในส่วนขอระดับการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งฤดี แคล้วคลาด (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและแนวทางการ พัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

6.3 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาทุกคน ในสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันกับโรงเรียนและโรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการทุกคนได้มีส่วนร่วมในงานต่างๆ ของโรงเรียน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ในการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ในการแนะแนวการศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษา ในการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และการประสานความร่วมมือในการพัฒนา

วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น จึงทำให้ส่วนของอายุของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาธีรานุวัฒน์ ธีรญาโณ (2560) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรสังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า สภาพของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

6.4 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมปฏิบัติการในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเป็นงานที่สำคัญ ของการบริหารการศึกษาทุกระดับ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา จะต้องรับผิดชอบ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งฤดี แคล้วคลาด (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการ พัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนางานส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ และให้มีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาสถานศึกษา และกำกับดูแลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

7.1.2 ควรส่งเสริมนักเรียนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยยึดการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาและองค์กรอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับงานวิชาการ การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สามารถใช้กระบวนการสร้างกรอบหรือใช้วิธีการจัดลำดับความสำคัญโดยการวิเคราะห์สภาพความ ต้องการจะทำให้การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายได้

7.1.3 สถานศึกษาควรสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วม ตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและมี

ความพร้อมในการสร้างฐานข้อมูลความรู้ที่คณะกรรมการสถานศึกษาเข้าถึงและนำมาบูรณาการให้เกิดประโยชน์กับองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งควรมีระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมิน ผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดระบบประชุมทางไกลผ่านระบบ อินเทอร์เน็ต รวมถึงการใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน เพื่อเป็นเอกภาพ และการบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้มีส่วนร่วมมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาต่อไป

7.2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผล การเรียนต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามี ส่วนร่วมในการวัดผล ประเมินผล แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนโดยการนิเทศภายใน เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาสภาพปัญหา ในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

7.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

7.3.3 ควรวิจัยศึกษาสาเหตุและปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

8. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช (พ.ศ.2542). แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : ศรุสภา.
- กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ธ สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เนติพิมพ์.
- พระมหาธีรานุวัฒน์ ธีรญาโณ. (2560). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

มณฑาทิพย์ โกลลจิตร์. (2558). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารการศึกษากลุ่มโรงเรียนเครือข่ายไตรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุ่งฤดี แคล้วคลาด. (2557). สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและ การจัดการการศึกษา. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

การพัฒนาบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา
วิชา วิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

DEVELOPMENT OF THE GAME BOARD USING BRAIN-BASED LEARNING
LESSON ALGORITHM FOR SOLVING SUBJECT COMPUTING SCIENCE
PROBLEM TO ENHANCE PROBLEM SOLVING SKILL FOR
SIXTH GRADE STUDENTS

พรรณนภา ตายะ¹, กนิษฐ์กานต์ ปันแก้ว²

Pannapa Taya¹, Kanitkan Pankaew²

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง^{1,2}

Lampang Rajabhat University^{1,2}

Email : forgetmenotyam2542@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหาวิชา วิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบอร์ดเกม กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปวงคำ(ประชาอุทิศ) อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือประกอบด้วย 1) บอร์ดเกม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบประเมินทักษะการแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมสอดคล้องในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 และบอร์ดเกม มีประสิทธิภาพแบบภาคสนาม เท่ากับ 80.13/84.75 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน มีทักษะการแก้ปัญหาทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ : บอร์ดเกม; สมองเป็นฐาน; ทักษะการแก้ปัญหา

ABSTRACT

The study on the development of the game board using brain-based learning lesson algorithm for solving subject computing science problem to enhance problem solving skill for sixth grade students aimed to 1) create and determine the effectiveness of the game board using brain-based learning lesson algorithm for solving subject computing science problem to enhance problem solving skill for sixth grade students to have efficacy on 80/80 criteria, 2) to compare the achievement before and after applying the game board using brain-based learning, 3) to compare the problem-solving skill of sixth-grade students before and after applying the game board using brain-based learning. The target group of this study was the sixth-grade students of Ban Puang Kham School (Pracha Uthit), Li District, Lamphun, a total of 15 students. The study was conducted using a single group experiment, with the pre and post-experiment tests. The tools used for this study were 1) game board 2) academic achievement test and 3) problem-solving skills assessment form. The statistics used in the analysis included means, percentages, and standard deviation.

The result of the study found that 1) the overall quality of the game board using brain-based learning lesson algorithm for solving subject computing science problem has the highest level of consistency with an average of 4.93 and the efficiency of the field experiment of the game board is at 80.13/84.75, which is in accordance with the criteria, 2) sixth-grade students who use brain-based learning game board have a higher level of achievement than previously achieved, and 3) sixth-grade students who brain-based learning game board have a higher level of problem-solving skills than previously had.

Keywords : The game board; Brain-Based Learning; Problem solving Skill

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นับเป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางการเรียนรู้การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยในปี 2558 จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้ได้มาตรฐานทัดเทียมกับอารยประเทศเตรียมความพร้อมของประชากรในวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตและสังคมมากขึ้นในทุกๆ ด้านก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันยิ่งใหญ่ต่อทุกวงการทั่วโลก รวมทั้งการศึกษาของไทยด้วยและกระบวนกรเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนไปจากกระบวนกรเรียนรู้ แบบเดิมเป็นกระบวนกรเรียนรู้ที่ไม่มีขีดจำกัด ด้วยการพัฒนาของเทคโนโลยี

สารสนเทศทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญและสนใจในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในทุกกระดับ และไร้ขีดจำกัด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ว่าด้วยหมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 23 กล่าวว่าความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลยั่งยืน มาตรา 24 กล่าวว่าจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555) โดยเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยครูเป็นศูนย์กลาง โดยผ่านเทคโนโลยีให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางเรียกกระบวนการเรียนแบบนี้ว่านักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยสนับสนุนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่าเรื่องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านการผลิตและผู้ให้มีความสามารถมีทักษะตลอดจนผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพที่จะพัฒนาเพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถและทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาและศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและมีส่วนเสริมสร้างให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งทางร่างกายจิตใจอารมณ์ และสังคม ซึ่งหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการของผู้เรียนสมรรถนะหนึ่งในนั้นคือความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ และหาวิธีแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมแต่ในปัจจุบันสภาพ

กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านทักษะการแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย และสามารถออกแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างเสริมประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยอาศัยโครงสร้างและหลักการทำงานของสมองเพื่อส่งเสริมให้สมองทั้งสองซีกคือซีกซ้ายและซีกขวาเกิดการเรียนรู้อย่างสมดุลและสอดคล้องกับสติปัญญาของผู้เรียน ในสมองซีกซ้ายนั้นจะถูกกระตุ้น ด้วยภาษา มีความสามารถในการเรียนรู้ภาษา การคำนวณ การคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ในขณะที่สมองซีกขวาจะถูกกระตุ้นด้วยจังหวะ ทำนอง และความรู้สึก จึงทำให้มีความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการศิลปะดนตรี และมีสัมผัสใน

เด็กวัยประถมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเล่น การฟังนิทาน บทเพลง บทกลอน บทร้องเล่น จึงเป็นการเตรียมตัวเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาที่จะประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันได้ต่อไป เพราะสมองส่วนหน้า (frontal lobe) จะทำหน้าที่ดึงข้อมูลมาทำการประมวลผล ข้อมูลที่จดจำไว้จะถูกนำมาใช้ในการตอบคำถามต่อการเรียนรู้ ครูจึงต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับการทำงานของสมองทั้งสองซีกแทนการสอนแบบบรรยาย เพราะในห้องเรียนหนึ่งๆอาจพบผู้เรียนที่มีความสามารถและความถนัดที่ต่างต่างกัน (พรพิไล เลิศวิชา และนายแพทย์อัครภูมิ จารุภากร, 2550) เพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนในวิชาวิทยาการคำนวณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการส่งเสริมในด้านการเรียนรู้และทำความเข้าใจการแก้ปัญหา ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างรอบครอบ มีเหตุมีผล มีความรู้ รู้เท่าการเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาให้ผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะการแก้ปัญหา สามารถจัดเตรียมการสอนด้วยสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยเรียนผ่านเกมการศึกษา (อรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์, 2557) ได้กล่าวถึงเกมการศึกษาว่า เกมการศึกษาเป็นกิจกรรมการเล่นที่ทำให้เกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลิน มี กฎ กติกา เงื่อนไข หรือ ข้อตกลงร่วมกันที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เกมเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สร้างความสนใจของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี บางเกมจะช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา เกมจึงเป็นสื่อที่มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในทุกยุคทุกสมัย

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้นจึงมุ่งหมายที่จะส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ด้วยการจัดการเรียนการสอนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เต็มไปด้วยความสนุกสนาน ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียน เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึม ในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.3 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้บอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพ
- 3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
- 3.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน มีทักษะการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นและสามารถนำไปพัฒนาต่อยอด และบูรณาการเข้ากับรายวิชาอื่นด้วยตนเองได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปวงคำ(ประชาอุทิศ) อำเภอสี จังหวัดลำพูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำนวนนักเรียน 15คนกลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านพอนวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) บอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสม นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา และนำไปปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์การประเมินให้สมบูรณ์ จากนั้นจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยได้พัฒนาบอร์ดเกมตามรูปแบบ ADDIE MODEL 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสร้างตารางการวิเคราะห์ข้อสอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและทักษะการแก้ปัญหาจากนั้นสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ชุด เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนด จึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสม โดยตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม ความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องวัด และความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยการพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยสร้างข้อสอบจำนวน 30 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบจำนวน 20 ข้อ จึงสร้างข้อสอบคู่ขนานที่มีคุณภาพของข้อสอบใกล้เคียงกันเพื่อให้เป็นแบบทดสอบหลังเรียน 3) แบบประเมินทักษะการแก้ปัญหา พิจารณาจากการให้นักเรียนศึกษาการใช้บอร์ดเกม และทำแบบฝึกหัดแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ รวม 4แผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีตรวจให้คะแนนแบบฝึกหัดตามเกณฑ์การประเมินทักษะการแก้ปัญหาโดยผ่านการตรวจสอบและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินทักษะการแก้ปัญหาและนำไปปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์การประเมินให้สมบูรณ์ จากนั้นจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

5. ผลการวิจัย

5.1 การตรวจสอบคุณภาพของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมสอดคล้องในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	n=3		
		μ	σ	แปลความ
1.	ด้านเนื้อหา			
	1.1 เนื้อหา มีความสอดคล้องครบทุกวัตถุประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.2 ความเหมาะสมในการเรียงลำดับเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.3 เนื้อหา มีความทันสมัยเป็นปัจจุบัน	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.4 ความถูกต้องของการใช้ภาษา	4.33	0.58	มาก
	1.5 เนื้อหา มีความชัดเจน สัมพันธ์ต่อเนื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.92	0.24	มากที่สุด
2.	ด้านเทคนิค และการใช้งาน			
	2.1 การจัดวางข้อความ รูปภาพ มีความเหมาะสม สวยงาม	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.2 มีการออกแบบ กฎ กติกา ที่ชัดเจน และใช้งานง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.3 ความเหมาะสมขนาดของตัวอักษร โดยรวม	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.4 ความเหมาะสมภาพกราฟิกที่ใช้ประกอบบทเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.5 การออกแบบหน้าจอ ใช้งานง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.6 มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบสื่อ	4.33	0.58	มาก
	2.7 ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจนและมีสีสันสวยงาม	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.8 ภาพประกอบสวยงามและเข้าใจง่ายเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.92	0.24	มากที่สุด
3.	ด้านการประเมินผล			
	3.1 แบบทดสอบที่ใช้วัดและประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.2 แบบทดสอบมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	n=3		
		μ	σ	แปลความ
	3.3 ความถูกต้องชัดเจนของคำถามและคำตอบ	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.4 คำชี้แจงมีความชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.5 มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ยทุกรายการ	4.93	0.26	มากที่สุด

5.2 การสร้างและประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันโดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการใช้บอร์ดเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านพอนวิทยา ปีการศึกษา 2564 โดยทำการทดลอง 3 ครั้ง ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง แบบกลุ่มเล็ก แบบภาคสนาม เท่ากับ 81.67/85.00 81.43/84.29 และ 80.13/84.75 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดทุกครั้ง

ตารางที่ 2 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 จำนวน 3 คน (แบบหนึ่งต่อหนึ่ง)

N	ระหว่างเรียน			หลังเรียน			ค่าประสิทธิภาพ
	A	$\sum X$	E_1	B	$\sum Y$	E_2	E_1/E_2
3	20	49	81.67	20	51	85.00	81.67/85.00

ตารางที่ 3 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 จำนวน 7 คน (แบบกลุ่มเล็ก)

N	ระหว่างเรียน			หลังเรียน			ค่าประสิทธิภาพ
	A	$\sum X$	E_1	B	$\sum Y$	E_2	E_1/E_2
7	20	228	81.43	20	118	84.29	81.43/84.29

ตารางที่ 4 แสดงผลการหารประสิทธิภาพของ เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม โดยใช้ สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริม ทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 จำนวน 20 คน (แบบภาคสนาม)

N	ระหว่างเรียน			หลังเรียน			ค่า ประสิทธิภาพ
	A	$\sum X$	E_1	B	$\sum Y$	E_2	E_1 / E_2
20	20	320	80.13	20	339	84.75	80.13/84.75

5.3 การเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐานเรื่อง การใช้อัลกอริทึมใน การแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหานักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหา ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้ อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา จาก การนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนบ้านปวงคำ(ประชาอุทิศ) ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2564 จำนวน 15 คน

ที่	รายการประเมิน	N=15					
		ก่อน			หลัง		
		μ	σ	แปลความ	μ	σ	แปล ความ
1	การระบุประเด็นปัญหา						
	1.1. ข้าพเจ้าสามารถเข้าใจ ปัญหาที่เกิดขึ้นได้	3.18	0.88	ปานกลาง	4.47	0.74	มากที่สุด
	1.2. ข้าพเจ้าสามารถจำแนก ปัญหาเป็นข้อย่อยได้	3.53	0.87	มาก	4.40	0.63	มากที่สุด
	1.3. ข้าพเจ้าสามารถระบุ ปัญหาออกเป็นแต่ละประเด็นได้	3.35	0.80	ปานกลาง	4.27	0.70	มากที่สุด
	1.4. ข้าพเจ้าสามารถการ อธิบายสภาพปัญหาได้	3.65	0.61	มาก	4.53	0.52	มากที่สุด
	1.5. ข้าพเจ้าสามารถเลือก ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้	3.18	0.73	ปานกลาง	4.53	0.74	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	3.41	0.11	ปานกลาง	4.44	0.10	มากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	N=15					
		ก่อน			หลัง		
		μ	σ	แปลความ	μ	σ	แปลความ
2	การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา						
	2.1. ข้าพเจ้าสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาได้	3.29	0.85	ปานกลาง	4.73	0.46	มากที่สุด
	2.2. ข้าพเจ้าสามารถรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ปัญหาได้	3.41	0.62	ปานกลาง	4.67	0.49	มากที่สุด
	2.3. ข้าพเจ้าสามารถหาสาเหตุของปัญหาได้	3.41	0.87	ปานกลาง	4.40	0.74	มากที่สุด
	2.4. ข้าพเจ้าสามารถเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาได้	3.53	0.62	มาก	4.47	0.64	มากที่สุด
	2.5. ข้าพเจ้าสามารถแยกแยะประเด็นหัวข้อย่อยของปัญหาได้	3.82	0.73	มาก	4.40	0.51	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		3.49	0.12	ปานกลาง	4.53	0.12	มากที่สุด
3	วางแผนการแก้ปัญหา						
	3.1 ข้าพเจ้าสามารถพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาได้	3.41	0.80	ปานกลาง	4.53	0.52	มากที่สุด
	3.2 ข้าพเจ้าสามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาได้	3.24	0.66	ปานกลาง	4.60	0.63	มากที่สุด
	3.3 ข้าพเจ้าสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างหลากหลายวิธี	3.65	0.79	มาก	4.60	0.51	มากที่สุด
	3.4 ข้าพเจ้าสามารถเลือกเทคนิคในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม	3.29	0.59	ปานกลาง	4.53	0.64	มากที่สุด
	3.5 ข้าพเจ้าสามารถเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดได้	3.71	0.59	มาก	4.53	0.52	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		3.46	0.10	ปานกลาง	4.56	0.07	มากที่สุด
4	การตรวจสอบผลของการแก้ปัญหา						
	4.1 ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบประเด็นของปัญหาได้	3.47	1.01	ปานกลาง	4.53	0.64	มากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	N=15					
		ก่อน			หลัง		
		μ	σ	แปลความ	μ	σ	แปลความ
4.2	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบสาเหตุของการเกิดปัญหาได้	3.59	0.62	มาก	4.40	0.51	มากที่สุด
4.3	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบแนวทางการแก้ไขปัญหาได้	3.47	0.62	ปานกลาง	4.47	0.64	มากที่สุด
4.4	ข้าพเจ้าสามารถนำแนวทางการแก้ปัญหามาใช้งานได้จริง	3.71	0.69	มาก	4.53	0.52	มากที่สุด
4.5	ข้าพเจ้าสามารถตรวจสอบเหตุผลในการเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาได้	3.82	0.73	มาก	4.60	0.51	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		3.61	0.16	มาก	4.51	0.07	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทุกรายการ		3.46	0.23	ปานกลาง	4.51	0.23	มากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

ในการพัฒนาบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

6.1 การตรวจสอบคุณภาพของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐานเรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 เรื่อง มีความเหมาะสมสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 นั้นเป็นเพราะว่าในขั้นตอนการสร้างบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้มีการปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวัลย์ แยมครวญ (2559) ได้ศึกษาการออกแบบและพัฒนาเกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อออกแบบและพัฒนาเกมเพื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีสำหรับวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่เรียนร่วมกับเกมเพื่อการเรียนรู้ สำหรับ

วิชาคณิตศาสตร์ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เกมเป็นสื่อเสริมในการเรียนการสอน วิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีเนื้อหา เรื่อง จำนวนนับและการบวก ลบ คูณ หาร จำนวน นับ สมการและการแก้สมการและตัวประกอบของจำนวนนับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรุ่งนิวัตวิทยา จังหวัดลพบุรี ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลองหรือ กลุ่มที่เรียนแบบ ปกติร่วมกับเกม เพื่อการเรียนรู้และกลุ่มควบคุมหรือกลุ่มที่เรียนแบบปกติกลุ่มละ 30 คน ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินความสามารถของเกมเพื่อการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นการหารประสิทธิภาพของบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการ แก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 ผู้วิจัยได้นำบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการ แก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งแบบกลุ่มเล็กและแบบภาคสนามแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (นักเรียน ทั้ง 3 คน) ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 81.67 และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทิศทางการเรียนหลังเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 85.00 ซึ่งบอร์ดเกมมีประสิทธิภาพ 81.67/85.00 เป็นไป ตามเกณฑ์ที่กำหนดแบบกลุ่มเล็ก(นักเรียนทั้ง 7 คน) ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 81.43 และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 84.29 ซึ่งบอร์ดเกม มีประสิทธิภาพ 81.43/84.29 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดแบบภาคสนาม (นักเรียนทั้ง 20 คน) ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 80.13 และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนได้ถูกต้อง ร้อยละ 84.75 โดยบอร์ดเกม มีประสิทธิภาพ 80.13/84.75 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รพิสรา กันสุข (2564) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการ เรียนรู้ ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความสามารถในการการพูด ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม กับเกณฑ์ ร้อยละ 75 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ โดยใช้บอร์ดเกม ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาและพัฒนา (Research and Development) มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2563 โรงเรียนวัดพร้าว จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้บอร์ดเกมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.52/76.04 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ 75/75

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากที่ใช้บอร์ด เกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริม ทักษะการแก้ปัญหาจำนวน 15 คน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 71.00 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.20 และมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 88.00 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.60 ซึ่งมีผลต่าง คะแนนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 เป็นเพราะบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐานเรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการ

แก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ผ่านการดำเนินการอย่างเป็นระบบหลายขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่กำหนด และเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน ซึ่งหลังจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนครบทั้ง 4 เรื่อง และให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้ อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ผลพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น สามารถทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง ด้วยการจัดการเรียนรู้ BBL (Brain-based Learning) กุญแจ 5 ดอก นักเรียนมีความสุขในการเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละเรื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงาน วิจัยณัฐพล เฟื่องฟูง (2560) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนกลุ่มดอกแก้ว ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2559โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย จำนวน 2 โรงเรียน รวม 30 คน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานสูง กว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.3 ทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐานเรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการประเมินทักษะการแก้ปัญหาก่อนเรียนทุกรายการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46อยู่ในระดับปานกลางและผลการประเมินทักษะการแก้ปัญหาล้างเรียนทุกรายการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51อยู่ในระดับมากที่สุด สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหา เนื่องจากบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐานเรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหาวิชา วิทยาการคำนวณเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดยใช้สมองเป็นฐาน โดยผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึกหัดในแต่ละเรื่อง ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบการทำแบบฝึกหัดที่หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น การกำหนดสถานการณ์ให้ แล้วร่วมกันแก้ไขปัญหาตามการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1.การระบุประเด็นปัญหา ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม และสร้างสถานการณ์ขึ้นมา 1 สถานการณ์ แล้วให้นักเรียนร่วมกันระบุประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และบันทึกลงในแบบฝึกหัด 2. การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและบันทึกลงในแบบฝึกหัด 3. วางแผนการแก้ปัญหา ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวางแผนหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเลือกวิธีแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับสาเหตุของปัญหา เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และบันทึกลงในแบบฝึกหัด 4. การตรวจสอบผลของการแก้ปัญหา ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันตรวจสอบผล หลังจากแก้ปัญหาไปแล้วในขั้นตอนที่ 3 เพื่อตรวจสอบและอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากวิธีการแก้ปัญหว่าถูกต้องหรือไม่ ลงในแบบฝึกหัด ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ศิริพร ครุฑทาศ (2557) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยระบบการสอนรายบุคคล

สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย และกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี และศึกษาทักษะการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบการสอนรายบุคคลสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พัฒนาและประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยระบบการสอนรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างมี 4 กลุ่ม คือ (1) อาจารย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 320 คน (2) นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ปีการศึกษา 2556 ชั้นปีละ 200 คน (3) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน (4) นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 34 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ผลการสังเคราะห์เอกสาร พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาประกอบด้วย 1) การระบุปัญหา 2) การประเมินปัญหา 3) การวางแผนแก้ปัญหา 4) ปฏิบัติการแก้ปัญหา และ 5) การประเมินผลการแก้ปัญหา การเรียนการสอนด้วยระบบการสอนรายบุคคล มีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา 2. คะแนนเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหาโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลตามความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาล เท่ากับ 3.40 (S.D. เท่ากับ 0.47)

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ว่า ผู้วิจัยได้บอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดทุกครั้งซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณแล้ว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีทักษะการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นสามารถนำไปพัฒนาต่อยอด และบูรณาการเข้ากับการดำรงชีวิตของตนเองได้ เช่น การแก้ปัญหา เมื่อนักเรียนมาโรงเรียนสาย เป็นต้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้ใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการนำไปประกอบการสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ก่อนนำผลการวิจัยไปใช้พบว่าทักษะการแก้ปัญหา ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยบอร์ดเกม โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ดังนั้น ครูสามารถนำวิธี การสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมกับสาระการเรียนรู้และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

8.2.2 ครูที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ให้เกิดกับนักเรียน จึงควรศึกษารูปแบบ ขั้นตอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจนก่อน ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เรื่อง การใช้อัลกอริทึมในการแก้ปัญหา วิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา สามารถนำไปบูรณาการกับเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้บ้าง เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการแก้ปัญหา

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐพล เฟื่องฟู่ง. (2560). การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาลัษฏกิจบัณฑิตย.
- พรพิไล เลิศวิชา และนายแพทย์อัศรภูมิ จารุภากร. (2550). ออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยเข้าใจสมอง. กรุงเทพฯ : ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- รพิสภา กันสุข. (2564). กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ลดาวัลย์ แยม ครวญ. (2559). การออกแบบและพัฒนาเกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศิริพร ครุฑทาศ. (2557). รูปแบบการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยระบบการสอนรายบุคคลสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์. (2557). การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเรื่อง วงศ์ธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน
ขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2*
PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF THE STUDENT AFFAIRS BASED ON
THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND IN EDUCATION OPPORTUNITY
EXPANSION SCHOOL UNDER SISAKET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

อธิภัทร จันทิพย์¹, กฤตยากร ลดาวัลย์²

Atiphat Jantip¹, Kittayakorn แ²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}

Email : atiphat.jantip@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม ตามหลักพรหมวิหาร 4 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 234 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ ค่า t-test และ F-test (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียนรองลงมา ด้านงานปกครองนักเรียน ด้านงานกิจกรรมนักเรียนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านงานแนะแนว 2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำแนกตามเพศ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่แตกต่างกันส่วนจำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกันทุกด้าน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียนไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียนด้านงานแนะแนวและด้านงานกิจกรรมนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน3.สรุปแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า โรงเรียนควรดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

คำสำคัญ : การบริหารงานกิจการนักเรียน; การมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4; โรงเรียนขยายโอกาส

ABSTRACT

The objective of this study were to: 1) study the condition on Participatory administration of Student affairs based on Four Sublime States of Mind of opportunity expanding school under Sisaket Primary Educational Service Area Office 2 2) compare the Participatory administration of Student affairs based on Four Sublime States of Mind of opportunity expanding school under Sisaket Primary Educational Service Area Office 2, classified by gender, education background experience, and school size were different 3) Participatory administration of Student affairs based on Four Sublime States of Mind of opportunity expanding school under Sisaket Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of 234 of administrators, teachers, and educational personnel. The instrument used in the research was a 5-level estimation scale questionnaire with IOC values between 0.67 – 1.00, confidence in the whole issue of 0.94, and Semi-structured interview. The statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test and One-way ANOVA.

The results showed that1. The level of Participatory administration of Student affairs based on Four Sublime States of Mind of opportunity expanding school under Sisaket Primary Educational Service Area Office 2, overall, it was at a high level. The aspect with the highest average was Student service, followed by Student administration, Student activities and the aspect with the lowest was Guidance. 2. The result of the comparison on the level of opinion towards Participatory administration of Student affairs based on Four Sublime States of Mind of opportunity expanding school under Sisaket Primary Educational Service Area Office 2, classified by gender, student activities. There was a statistically significant difference at the .05 level, and classified by School size, Guidance, and the student activities were significantly different at the .05 level, other than that they were not different. 3. Summary or recommendations and guidelines for Participatory administration of Student affairs based on Four Sublime States of Mind found that schools should

promote democracy in schools, promote and develop students to have discipline, morality, ethics, executed the student support system, and assessment of students affairs performance.

Keywords : Administration of Student Affairs; Participatory based on Four Sublime States of Mind; Opportunity Expanding School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะผู้ปกครองต้องอาศัยการนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปัจจุบันแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษาซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษาและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการจัดการศึกษานั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นโดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กหากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร การศึกษารวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลามาเป็นครูพ่อกุแม่ให้ความรู้ด้านวิชาการ ด้านภูมิปัญญากับบุตรหลานย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่ม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2553)

สำหรับประเทศไทย การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) รัฐบาลจะมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา และมีกรอบแนวทางปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทุกภาคส่วนของสังคมนั้นเห็นตรงกันว่า การศึกษาเป็นองค์ประกอบแรกที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างคนไทยให้มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความก้าวหน้าต่อไปในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2552)

โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 มีนักเรียนที่มีความแตกต่างกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางวิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย รู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม การบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวข้องกับนักเรียนนับตั้งแต่เข้าเรียนจนถึงจบการศึกษา

นอกจากนี้งานกิจการนักเรียนเป็นงานสนับสนุนที่ช่วยส่งเสริมงานวิชาการซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยการจัดบริการต่างๆ เพื่อช่วยลดและขจัดปัญหาของนักเรียน อันจะทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนและกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีพัฒนาการสูงสุดเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนักเรียนเองในด้านต่างๆ เช่น ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตามรู้จักเคารพนับถือผู้อื่นและตนเอง มีสุขภาพดี มีความสุข มีทักษะในการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย มีจิตใจที่มั่นคงสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับคนในวัยเดียวกันและวัยแก่กว่าได้ สร้างค่านิยมที่เหมาะสมพัฒนาการทางด้านเจตคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชาต่อโรงเรียน และต่อชุมชน อีกทั้งยังช่วยให้มีโอกาสได้ร่วมงานกับเพื่อนนักเรียน ครูอาจารย์บุคคลต่างๆ ในชุมชน สามารถที่จะดำรงตนอยู่ได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดที่จะทำให้งานด้านนี้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยการร่วมมือกับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมงานกิจการนักเรียนร่วมกันกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์เป้าหมายจัดทำเป็นแผนงาน และโครงการบริหารงานด้านนี้ในแต่ละปีการศึกษาให้ชัดเจน (ผ่องพรรณ ตรีสุวรรณ, 2546)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษางานเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารกิจการในโรงเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนและสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

3.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

3.3 ได้ทราบแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 234 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วนเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง (Krejcie & Morgan, 1970) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับตามลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) มีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test)

ระยะที่ 2 แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์หรือได้รับ Best Practice ในหัวข้อเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม ตามหลักพรหมวิหาร 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน	4.42	0.37	มาก	1
2.ด้านงานปกครองนักเรียน	4.36	0.40	มาก	2
3. ด้านงานแนะแนว	4.34	0.40	มาก	4
4.ด้านงานกิจกรรมนักเรียน	4.35	0.39	มาก	3
รวม	4.37	0.39	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D.=0.39) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านงานบริการให้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.37) รองลงมา ด้านงานปกครองนักเรียน ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.40) ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.39) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านงานแนะแนว ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= 0.40)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

5.1.1 ด้านงานบริการให้แก่นักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการจัดการบริหารงานอนามัยในโรงเรียนให้กับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน บริการงานอนามัยด้วยความมีเมตตา กรุณาต่อนักเรียนที่มารับบริการ(เมตตา)รองลงมา มีการจัดการด้านระบบสาธารณูปโภคไฟฟ้า ประปา ถนน อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ระบบสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกคน (กรุณา)และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดการห้องสมุดที่ดีและทันสมัยเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริการในห้องสมุดที่ดี ให้ความเมตตากรูณาแก่นักเรียนทุกคนที่เข้ามาเพื่อค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดอย่างเท่าเทียมกัน (กรุณา)

5.1.2 ด้านงานปกครองนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการแสดงความยินดีและยกย่องนักเรียนด้วยการมอบรางวัล หรือเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยจิตใจที่มีเมตตา (เมตตา)รองลงมา มีการป้องกัน แก้ปัญหาและกำกับติดตามนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือต้องการความช่วยเหลือ ด้วยความมีเมตตาและกรุณาเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ต่อไป(กรุณา)และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตามหน้าที่พลเมืองที่ดีให้กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน ด้วยความมีเมตตาและกรุณา ดูแลนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองที่ดี(อุเบกขา)

5.1.3 ด้านงานแนะแนวโดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะชีวิตให้แก่นักเรียนด้วยความมีเมตตาและกรูณาแก่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้นักเรียนมีบุคลิกภาพที่ดีและมีประสบการณ์ในด้านทักษะชีวิต ให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างมีความสุข (กรุณา)รองลงมา มีการให้บริการด้านทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ด้อยโอกาสหรือนักเรียนที่มีผลการเรียนดีทุกคนด้วยความมีเมตตากรูณา ใช้อุเบกขาไม่ลำเอียงด้วยรักและซึ้ง(อุเบกขา)และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดการให้บริการข้อมูลสารสนเทศข่าวสารด้านการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง มีการแนะนำแนะแนวข้อมูลด้านการศึกษาด้วยความมีเมตตากรูณาต่อนักเรียนทุกคน (กรุณา)

5.1.4 ด้านงานกิจกรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆให้กับนักเรียนอย่างมีเมตตากรูณา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการทำกิจกรรม จนก่อให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์กับตัวนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงกัน (กรุณา)รองลงมา มีการส่งเสริมในด้านวิถีประชาธิปไตยในโรงเรียนและมีการจัดตั้งสภานักเรียนในโรงเรียนอย่างเป็นระบบให้โอกาสนักเรียนทุกคนในการเข้า

ร่วมสถานักเรียนอย่างเป็นธรรมชาติ ดูผลงานสถานักเรียนด้วยความมีเมตตากรุณา (อุเบกขา) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับชุมชนตามประเพณีด้วยความมีเมตตาและกรุณาเพื่อสร้างคุณธรรมและจริยธรรม รวมไปถึงรักษาค่านิยมประเพณีอันดีงามของชุมชนไว้(กรุณา)

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำแนกตามเพศด้านงานกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่แตกต่างกันส่วนจำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกันทุกด้าน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียนด้านงานแนะแนวและด้านงานกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

5.3 แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 ที่มีความเป็นเลิศงานกิจการนักเรียน จำนวน 5 คนพบว่า โรงเรียนควรดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารกิจการนักเรียน เป็นการดำเนินไปเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สติปัญญาของนักเรียนให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียน การประกอบอาชีพ การงานในอนาคต และส่งผลกระทบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ประเทศชาติ เนื่องจากเป็นงานที่ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการพัฒนาที่ดี และสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา บุคลิกภาพ ระเบียบ วินัย และ ความปลอดภัย อันจะส่งผลให้เยาวชนก้าวสู่ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคตต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสันต์ สิงห์รักษ์ (2560) ได้ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการจัดการบริหารงานอนามัยในโรงเรียนให้กับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน บริการงานอนามัยด้วยความมีเมตตา กรุณาต่อนักเรียนที่มารับบริการจัดการงานบริการข้อมูลและให้บริการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทุกคน ให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการข้อมูลสารสนเทศ ให้คำแนะนำปรึกษาให้นักเรียนด้วยจิตใจที่เมตตากรุณาผู้เรียนอย่างเต็มใจจัดการด้านระบบสาธารณูปโภคไฟฟ้า ประปา ถนน อย่างเป็นระบบ และมีมาตรฐานเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ระบบสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกคนจัดการ

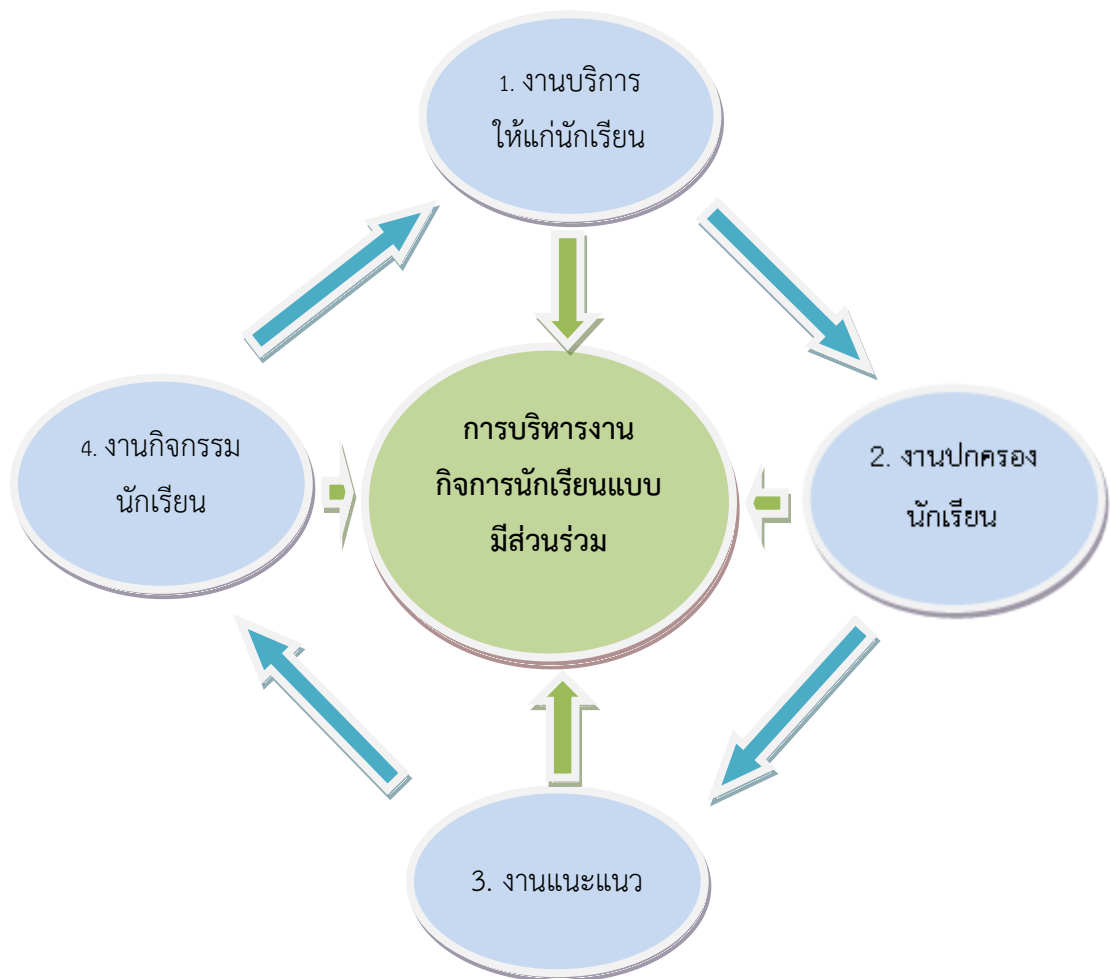
ห้องสมุดที่ดีและทันสมัยเพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริการในห้องสมุดที่ดี ให้ความเมตตาตากับนักเรียนทุกคนที่เข้ามาเพื่อค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดอย่างเท่าเทียมกันจัดการระบบความปลอดภัยภายในโรงเรียนระบบการจราจร ยานพาหนะในโรงเรียน เพื่อความปลอดภัยของนักเรียนทุกคนภายในโรงเรียน ด้วยหลักความเมตตาตากับผู้เรียนทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจณา กันธะนภี (2561) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตตองโขงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตตองโขงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากพบว่าด้านที่มีการปฏิบัติงานมากที่สุด ได้แก่ด้านส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ด้านกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ด้านกิจกรรมและวินัยนักเรียน ด้านส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ และด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อระดับความคิดเห็นที่มีต่อระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จำแนกตามเพศด้านงานกิจกรรมนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่แตกต่างกันส่วนจำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกันทุกด้าน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียนด้านงานแนะแนวและด้านงานกิจกรรมนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และทำงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนร่วมกันทุกฝ่ายซึ่งงานกิจการนักเรียนเป็นภาระงานหนึ่งที่สำคัญของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรพัฒนานักเรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้งทางด้าน อารมณ์สังคม จิตใจ ช่วยให้เป็นคนที่สมบูรณ์สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุขสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญมุ่งหวังให้นักเรียนมีพัฒนาการแบบองค์รวมกล่าวคือ ให้เป็นคนดีคนเก่ง คนมีความสุข ดังนั้น ครูทุกคนจึงมีบทบาทหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักเรียนโดยผ่านกระบวนการวางแผน และการบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้มีการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัย ภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน เทิดทูนและจงรักภักดีต่อสถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์มีจิตสาธารณะใช้ชีวิตอย่างพอเพียงปรับตัวมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน สามารถ เลือกรดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิรู้และภูมิธรรม โดยมีมาตรการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศตวรรษ กฤษณา, กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี (2563) ได้ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามเพศและประสบการณ์การทำงานไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามตำแหน่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามระดับอายุ ด้านการบริหารกิจการนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ประกอบด้วย 1)งานบริการให้แก่นักเรียน 2) งานปกครองนักเรียน 3) งานแนะแนว และ 4) งานกิจกรรมนักเรียน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านงานบริการให้แก่นักเรียน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนนำข้อมูลด้านงานบริการให้แก่นักเรียนไปพัฒนา ปรับปรุงโดยการจัดการงานอนามัยในโรงเรียนให้กับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

8.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านงานแนะแนว เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรจัดการให้บริการข้อมูลสารสนเทศข่าวสารด้านการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง มีการแนะนำแนะแนวข้อมูลด้านการศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการประชุมบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารงานด้านกิจการนักเรียน ควรชี้แจงให้ทราบถึงนโยบาย ความเป็นเหตุและผลในทางปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

8.2.2 ควรเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชา และนักเรียนมีการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนางานด้านกิจการนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลความคิดเห็นในแต่ละด้านมาปรับปรุง พัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารงาน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

8.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการให้คำปรึกษาและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน

8.3.3 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบเกี่ยวกับการระดมทุนทางสังคมในการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

9. บรรณานุกรม

- กาญจนา กันธะนที. (2561). การศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขต อิงโขงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ผ่องพรรณ ตรีสุวรรณ. (2546). การศึกษาสภาพการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนวัดสวนพลู สังกัดสำนักงานเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- ศตวรรษ กฤษณา, กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี. (2563). การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. **วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 1(1). 23-34.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*
NEEDS AND GUIDELINES DEVELOPMENTAL FOR THE PARTICIPATORY
ADMINISTRATION OF SMALL EDUCATIONAL INSTITUTIONS
THE SCHOOL UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

สุรศักดิ์ เทียงดี¹, วิเชียร รุ้ยยืนยง²

Surasak Thiangdee¹, Wichian Rooyuenyongs²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : boythiangdee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 344 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 15 คน ครูผู้สอน จำนวน 141 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 188 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นโดยเรียงความสำคัญเป็นดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ ตามลำดับ 2. แนวทางการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและผลประโยชน์

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม; แนวทางการการบริหาร; สถานศึกษาขนาดเล็ก

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the current states, desirable states and needs, 2) study the guideline developmental of the participatory administration of small education institutions, the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2. The sample group in this research consisted of 344 people, including 15 administrators, 141 teachers, 188 school committee. The research tools were the questionnaires. The statistics for the data analysis were the frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research findings consisted of: 1. The current conditions, desirable conditions, needs and guidelines for the participatory administration of small education institutions, the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2, in case of the current conditions, it was in overall at the much level, and the desirable conditions in overall implied in the most level. For the needs ranking in the important level, they indicated in the following aspects: the participation in work operation, participation in decision making, participation in evaluation, and participation in partly accountability and receiving benefits relatively. 2. The guidelines for the participatory administration of small education institutions, the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2 were that: the operation should have been as the following aspects: 1) participation in working operation, 2) participation in decision making, 3) participation in follow-ups and evaluation, 4) participation in accountability and benefits.

Keywords : Participatory Administration; Administrative guidelines; Small educational institution schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการกำหนด และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการประเมินผลนโยบาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในแนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นเรื่องจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ในบริบทของการบริหารราชการยุคใหม่ ด้วยเหตุผลประการแรก คือการบริหารราชการยุคใหม่อยู่ภายใต้กระแสประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความสำคัญกับการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารโดยตรง ประการที่สอง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการได้มีการกำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญกฎหมายสูงสุดของประเทศ และประการสุดท้าย มาจากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 จึงถือว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นการที่บุคคล ในองค์กรหรือต่าง

องค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่าง มีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมต่างๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดๆ ก็ตามโดยขึ้นอยู่กับ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนิน เพื่อให้เกิดความผูกพันและความรับผิดชอบ ต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องเห็นความสำคัญ พร้อมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิด พื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และสิ่งสำคัญจะต้องทราบถึง ประโยชน์ ข้อจำกัดและอุปสรรคของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่าง เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร หรือสถานศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป (เฉลิมพล จันดา, 2560)

“โรงเรียนขนาดเล็ก” ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบันมี แนวโน้มทวีเพิ่มจำนวนมากขึ้นในทุกปีอย่างต่อเนื่องซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบุว่าปีการศึกษา 2561 ไทยมีโรงเรียนขนาดเล็กกว่า 15,089 แห่งทั่วประเทศ หรือคิดเป็น 50% ของโรงเรียนทั้งหมดที่มีอยู่ 30,112 แห่ง ซึ่งปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย 1) โรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นคงอยู่ 2) โรงเรียนที่มีการควบรวมโรงเรียน และ 3) โรงเรียนที่มีการบริหารโดย ชุมชนมีส่วนร่วม โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะต้นทุนในการ จัดการเรียนการสอนที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนที่มากกว่า หรือจ่าย แพงกว่าในการจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประสิทธิภาพการสอนลดลง เนื่องจากขาด แคลนวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการศึกษา รวมถึงปัญหาโรงเรียนไม่มีผู้บริหาร ขาด แคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน ซึ่งครูและผู้บริหาร รวมถึง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครอง มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาคุณภาพเป็น พลังขับเคลื่อนสำคัญให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับ โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ได้ ทั้งนี้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการปฏิรูปประเทศด้าน การศึกษาได้ทำการศึกษาวิเคราะห์และคำนึงถึงปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อชุมชนและสังคมมากที่สุด จึง เห็นควรให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการ “ควบรวม โรงเรียน” เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย รูปแบบการควบรวม โรงเรียนขนาดเล็ก แนวทางการบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม และแนวทางการบริหารจัดการโดย การใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาด เล็กให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ โดยมีนโยบายดังกล่าวนี้ ให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ที่มี โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดอยู่ ได้ดำเนินการกำหนดนโยบาย วิธีปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวให้เกิด ผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2 ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด จำนวน 150 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด 208 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 72.12 ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท เป็นโรงเรียนที่มีความผูกพันกับ ชุมชน เนื่องจากชุมชนเป็นรากฐานในการช่วยเหลือและสนับสนุนในการก่อตั้งโรงเรียน รวมทั้งให้การ ส่งเสริมการจัดการศึกษาในพื้นที่ของตน ด้วยความมุ่งหวังให้บุตรหลานได้เข้าเรียนโรงเรียนใกล้บ้าน

โรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นที่รองรับนักเรียนที่ผู้ปกครองไม่ประสงค์จะส่งไปเรียนที่โรงเรียนไกลบ้าน ในขณะที่จำนวนนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องจากประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัญหาที่นักเรียนออกกลางคัน การย้ายถิ่นหรืออพยพติดตามผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ปกครองบางส่วนนิยมส่งบุตรหลานไปเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในตัวเมือง ส่งผลให้มีโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น เป็นประเด็นปัญหาในการที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ ครูและบุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีความยากลำบากในการบริหารจัดการ ส่งผลกระทบต่อโอกาสและคุณภาพผู้เรียนอย่างไรก็ตาม โรงเรียนขนาดเล็กหลายแห่งได้ปรับตัวตามบริบทและเป้าหมายการจัดการศึกษา กระทั่งมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่า หากมีการบริหารจัดการและการส่งเสริมที่ดี โรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งที่พยายามคิดค้น พัฒนา รูปแบบการบริหารต่างๆ เพื่อให้เกิดคุณภาพ แม้จะมีข้อจำกัดต่างๆ แต่ผู้บริหารเหล่านี้ก็ไม่ย่อท้อ เพราะถือว่าหัวใจของการจัดการศึกษานั้นคือผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยความตระหนักในภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบผู้บริหารจึงต้องแสวงหาวิธีการ ที่จะไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดโดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่จะเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามีคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กให้ดีขึ้นตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3.2 ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยสรุปภาพรวมขั้นตอนเป็น 2 ระยะเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ส่วนรายละเอียดอื่นๆ ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในแต่ละหัวข้อตามลำดับดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 2 นำองค์ประกอบของบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยการคำนวณหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการวิจัยในระยะที่ 1 มากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 150 แห่ง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน ครูผู้สอน 1,016 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1,350 คน รวม 2,474 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 344 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน ครูผู้สอน จำนวน 141 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 188 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เรื่อง ความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่

2 สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 แบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอที่ปรึกษาพิจารณาเบื้องต้นแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษา จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ให้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) ของคำถาม แต่ละข้อ ซึ่งกำหนด มีค่าเท่ากับ 0.66 ขึ้นไป และการใช้ภาษา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อความถามในแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ ค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าที่ระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม แล้วส่งคืนผู้วิจัยตามเวลาที่กำหนด การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยการบันทึกเสียง จัดบันทึกข้อมูล และขออนุญาตถ่ายภาพนิ่งและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา มาสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ขอแบบสอบถาม แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์หาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้ค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อการวิจัย มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ ($\bar{X}$ = 3.64, S.D. = 0.10) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = 0.13) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.51, S.D. = 0.06) ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{X}$ = 3.45, S.D. = 0.32)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.82, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.07) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.07) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.84, S.D. = 0.15)

และด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์($\bar{X}$ = 4.81, S.D.= 0.10) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ($\bar{X}$ = 4.78, S.D.= 0.07)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยเรียงความสำคัญเป็นดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมดำเนินการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
- 4) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2สรุปได้ดังนี้

5.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนร่วมกัน 2) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันดำเนินการตามแผน และ 3) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน

5.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันคิดค้นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในโรงเรียน 2) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาภายในโรงเรียน และ 3) ผู้บริหาร เปิดโอกาสให้ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆภายในโรงเรียน

5.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผลการประเมินสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนไปในทางที่ดีขึ้น 2) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการติดตามประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่าหลังการดำเนินงาน 3) โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและผลประโยชน์ ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน 2) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยอมรับในข้อผิดพลาด ที่เกิดจากการทำงาน 3) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำความรู้ความสามารถที่มีมาใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจมีสาเหตุมาจากผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานตามความถนัด และมีโอกาสได้เข้าฝึกอบรมตามความสนใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้รับการส่งเสริมดำเนินการในเรื่องเหล่านี้มาโดยตลอดสอดคล้องกับ อมรรัตน์ กงกอบ (2561) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้การไว้วางใจ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน การตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน และความยึดมั่นผูกพัน ตามลำดับและด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ในปัจจุบันนั้นผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายของโรงเรียน รวมถึงการดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดร่วมกันไว้ สอดคล้องกับ อมรรักษ์ ปิ่นกำลัง (2562) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ความยึดมั่นผูกพัน ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันและการไว้วางใจกัน

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีความเห็นว่าการร่วมกันดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ ได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรจากหลายภาคส่วนจะเป็นประโยชน์สูงสุดของการพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งตรงกับที่เฉลิมพล จันดา (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการบริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไปแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม และด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เห็นว่าการขอคำปรึกษาหารือ ในการดำเนินงานในโรงเรียนจาก ครู คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงการร่วมกันตัดสินใจที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา อาจส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับที่ ทับทิม แสงอินทร์ (2559) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของของหน่วยงานร่วมกัน ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ และด้านความไว้วางใจกัน ตามลำดับ

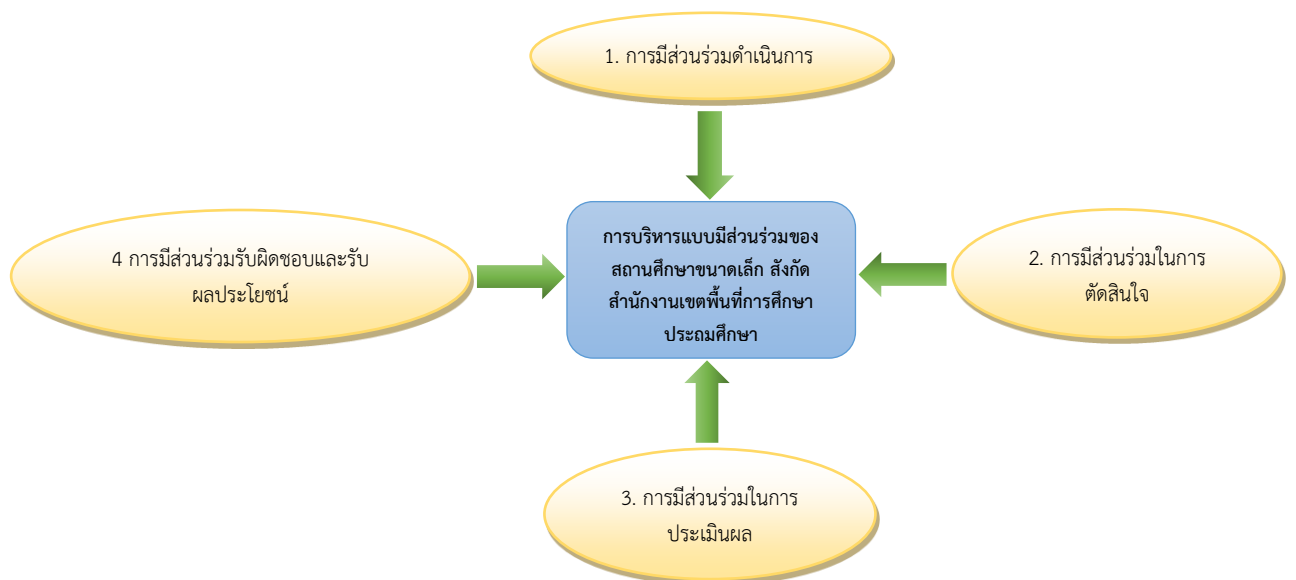
6.1.3 ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ร่วมดำเนินการตามแผนงานของโรงเรียน และร่วมกันกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับเฉลิมพล จันดา (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการบริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไปแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม และด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม และด้านที่มีลำดับความต้องการต่ำสุดคือด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและผลประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ตลอดจนได้สร้างสรรค์ผลงานตามความถนัดของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว สอดคล้องกับ ทับทิม แสงอินทร์ (2559) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของของหน่วยงานร่วมกัน ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ และด้านความไว้วางใจกัน ตามลำดับ

6.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สรุปพบว่าควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ 2) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรภาค ปิ่นกำลัง (2562) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ดังนี้ 1) การไว้วางใจกัน ส่งเสริมการยอมรับและเชื่อถือในความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน ให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจผู้ร่วมงาน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ผู้บริหารให้ความสำคัญแก่ผู้ร่วมงาน 2) ความยึดมั่นผูกพันให้การสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานเข้ารับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ 3) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงาน มีการวางแผนการดำเนินงานและประเมินผล โดยใช้วิธีการประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ และสร้างความตระหนักในการทำงานร่วมกัน 4) ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานควบคุมการปฏิบัติงานของทีมงาน เพื่อความร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาของโรงเรียนตามแผนดำเนินงานของโรงเรียนต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้องค์ประกอบ 1) การมีส่วนร่วมดำเนินการ 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาครั้งนี้ได้แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ดังนั้น จึงควรนำแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 นี้สู่การปฏิบัติในโรงเรียน โดยการวิจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงนโยบาย ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารควรให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาได้มีโอกาสกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย รวมถึงการดำเนินงานตามแผนต่างๆ ของโรงเรียนให้มากขึ้น

8.2.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกัน ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ และมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรจากหลายภาคส่วนอันจะเป็น ประโยชน์สูงสุดของการพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรนำผลกาวิจัยนี้ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนด้วยการวิจัยแบบ กรณีศึกษา (Case Study Research) เพื่อหาแนวการบริหารที่เป็นเลิศ (Good Practice) ซึ่งจะเป็น ประโยชน์สำหรับสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างแท้จริง

9. บรรณานุกรม

- เฉลิมพล จันดา. (2560).การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัด สุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 2. (2562). แผนการบริหารจัดการโรงเรียน ขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2562-2565. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากอนแก่น เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- อมรภาค ปิ่นกำลัง. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรรัตน์ กงกบ.(2561). การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาดอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. คณะวิทยาลัยการศึกษา : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Taro, Yamane. (1973). *Statistics. An introductory analysis.* 3rd ed. New York : Harper And Row Publication.

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*
ADMINISTRATION AS THE PRINCIPLES OF GOOD GOVERNANCE OF THE
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER KHONKAEN PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 1

ครองทิพย์ ดิลกโสภณ¹, ยุทธศาสตร์ กงเพชร²
Khrongthip Diloksophon¹, Yuttasart Kongpeth²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : krongtip.045@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ t-test (Independent Sample) และการทดสอบด้วย F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ หลักความเสมอภาค รองลงมา คือ หลักการมุ่งฉันทามติ และหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุดคือ หลักประสิทธิภาพ 2. การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศตำแหน่งและประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล; ผู้บริหารสถานศึกษา; สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ABSTRACT

This study aimed to: 1) study the administration level using the principles of good governance of the school administrators, 2) compare the administration as the principles of good governance of the school administrators under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, divided by gender, positions and working experiences. The samples included 338 school administrators and teachers under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 1. The instrument was the five-rating scaled questionnaires. The statistics for analyzing the data contained the mean, standard deviation, and the hypothesis testing by us the t-test (Independent sample) and the F-test.

The findings of the study found that: 1. The school administration as the principles of good governance of the school administrators in overall exposed in the much level. In each aspect, it showed the aspect with the most practice in equity principle, the latter were intending consensus principle and participation principle respectively, while the lowest principle was the aspect of efficiency principle. 2. The comparison of the administration as the principles of good governance of the school administrators under KhonKaen Primary Education Service Area Office 1, divided by gender the positions and work experiences in overall implied that school administrators and teachers with different positions and work experiences viewed towards the administration as the principles of good governance of school administrators indifferently.

Keywords : Administration as the principles of good governance; School administrators; Schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 1

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการบังคับใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่สำคัญต่อการบริหารจัดการประเทศ โดยหลักธรรมาภิบาลได้ถูกกำหนดไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ อันเป็นการกำหนดให้รัฐพึงปฏิบัติเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาประเทศ ซึ่งมาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีฉบับที่ 2, 2562)

ธรรมาภิบาลเป็นเรื่องของหลักการบริหารแนวใหม่เป็นหลักการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อการบริหารงานแล้วจะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุดคือ ความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ โดยวิธีการดำเนินการเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลคือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีความโปร่งใส มีสำนึกรับผิดชอบ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2559)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช. กำหนดแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแปลงแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ไปสู่การปฏิบัติโดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี โดยให้ยึดกรอบยุทธศาสตร์หลักที่ใช้ในการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ จึงนำมาสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2563)

การนำหลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริตมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน และเป็นสถานศึกษาของรัฐจึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า"ธรรมาภิบาล" มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในฐานะที่เป็นนิติบุคคล (วานิช ประเสริฐพร, 2563)

จากสภาพปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้เข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความ โปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 เป็นต้นมา จากการเปรียบเทียบข้อมูลคะแนนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตั้งแต่ปี 2562-2563 พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต1 มีผลการวิเคราะห์ ข้อมูลในแต่ละตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นถึงจุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนาในหลายประเด็น ซึ่งจุดที่ควรพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ เรื่องการเปิดเผยข้อมูลและการป้องกันการทุจริต ซึ่งต้องดำเนินการปรับปรุง และกำหนดมาตรการส่งเสริมเพื่อพัฒนาอย่างเร่งด่วน ดังที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 (2563) ได้ระบุถึงการขับเคลื่อนการดำเนินงานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ได้คะแนนร้อยละ 77.68 อยู่ในระดับ B และเป็นลำดับที่ 185 จาก 225 เขตพื้นที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อศึกษาว่าสถานศึกษาได้ใช้หลักหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาหรือไม่อย่างไร และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาในด้านการบริหารสถานศึกษา โดยใช้แนวทางตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารสถานศึกษาที่ยั่งยืนสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามเพศตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 นำไปใช้พิจารณาปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการบริหารงานสถานศึกษา

3.2 สถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

3.3 เป็นข้อมูลให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางในการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อเกิดประโยชน์ในองค์กรต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวนสถานศึกษา 154 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 142 คน และครูจำนวน 2,033 คน รวมทั้งสิ้น 2,175 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2565) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้สูตรคำนวณตามแนวคิดของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamae, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ แล้วคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรแต่ละชั้นภูมิแล้วสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน และครู จำนวน 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check list) ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามขอบข่ายหลักธรรมาภิบาล 10 ด้าน คือ 1) หลักความรับผิดชอบ 2) หลักการกระจายอำนาจ 3) หลักการมีส่วนร่วม 4) หลักการตอบสนอง 5) หลักความโปร่งใส 6) หลักความเสมอภาค 7) หลักการมุ่งอันตมคติ 8) หลักประสิทธิผล 9) หลักประสิทธิภาพ 10) หลักนิติธรรม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert, 1967) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำไปขอความอนุเคราะห์

ในการเก็บข้อมูล 2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปเสนอกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแนะนำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ Google Form ด้วยตนเอง และ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามฉบับกระดาษให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่สามารถตอบผ่านระบบออนไลน์ได้ โดยกำหนดเวลาดำเนินการเก็บข้อมูล 2 สัปดาห์ 3) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่รับคืนทั้งในระบบออนไลน์ และฉบับกระดาษพร้อมทั้งติดตามแบบสอบถามจากที่ไม่ได้คืน โดยขยายเวลาอีก 5 วัน 4) รวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำไปเข้ากระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์สำหรับวินโดวส์ (SPSS - Statistical Package for the Social Science for Windows) เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้ 1) หาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อและรายด้าน 3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน สถิติที่ใช้ได้แก่ t-test (Independent Samples) และ f-test

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. หลักประสิทธิภาพ	3.95	0.63	มาก	10
2. หลักประสิทธิผล	4.04	0.58	มาก	8
3. หลักการตอบสนอง	3.98	0.55	มาก	9
4. หลักความรับผิดชอบ	4.07	0.76	มาก	7
5. หลักความโปร่งใส	4.11	0.70	มาก	4
6. หลักนิติธรรม	4.10	0.68	มาก	5
7. หลักความเสมอภาค	4.14	0.72	มาก	1
8. หลักการมีส่วนร่วม	4.11	0.71	มาก	3
9. หลักการกระจายอำนาจ	4.09	0.70	มาก	6
10. หลักการมุ่งฉันทามติ	4.13	0.64	มาก	2
โดยรวม	4.07	0.61	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.= 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือหลักความเสมอภาค ($\bar{X}=4.14$, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ หลักการมุ่งฉันทามติ ($\bar{X}=4.13$, S.D.= 0.64) และหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.11$, S.D.= 0.71) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ หลักประสิทธิภาพ ($\bar{X}=3.95$, S.D.= 0.63)

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

5.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

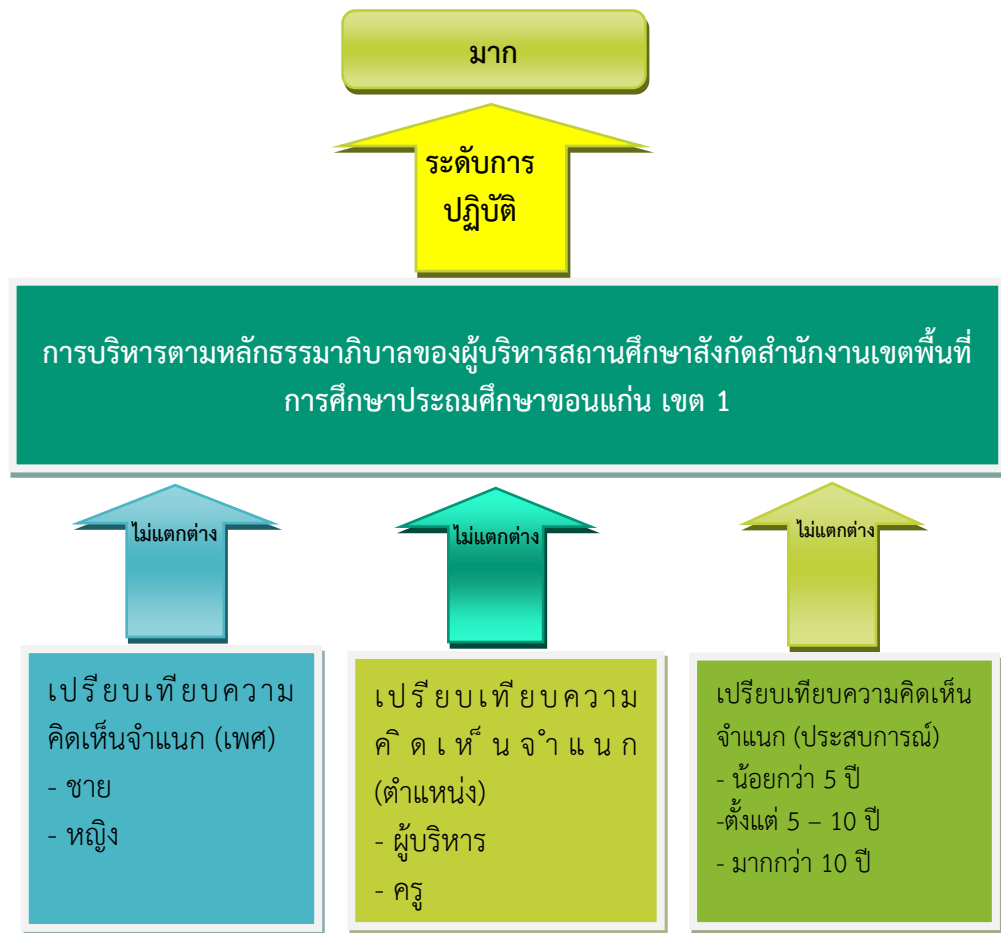
6.1 จากการศึกษาระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือหลักความเสมอภาค รองลงมา คือ หลักการมุ่งฉันทามติ และหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ หลักประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการยึดหลักความเป็นธรรมในการบริหารงานโดยไม่มีการแบ่งแยกฝ่ายงาน เพศ อายุ หรือตำแหน่ง อีกทั้งยังมีการให้การรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายแก่ผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพของครูและบุคลากรและปฏิบัติด้วยความเสมอภาค หรือทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีการนำเทคนิคหรือเครื่องมือมาใช้ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม มีการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้อง รวดเร็ว ตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาส์ ประทุมวงศ์ (2560) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยภาพรวม

และรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วราภรณ์ อำไพ (2561) ได้ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ในสหวิทยาเขตชลบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ในสหวิทยาเขตชลบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตต์พิชชา จรียา (2563) ผลการวิจัย พบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 10 หลัก ในขณะที่เดียวกันจากผลการศึกษาระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ หรือ ITA (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่อยู่ในระดับ B ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเก็บข้อมูลมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จึงอาจจะได้ข้อมูลบางส่วนที่คลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง

6.2 จากการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน ก็มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในรูปแบบที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน การที่นำหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มาดำเนินการบริหารสถานศึกษา เพศตำแหน่งและประสบการณ์การทำงานจึงยังไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาแตกต่างกันได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวินทร์ รักษ์พงศ์ (2559) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพร เกตุถนอม (2565) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่ พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม พบว่าด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ หลักประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรกำหนดกลยุทธ์แผนพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ หลักประสิทธิภาพ เสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคนิคหรือเครื่องมือมาใช้ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านหลักประสิทธิภาพในการบริหารภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

9. บรรณานุกรม

- จิตต์พิชชา จริยา. (2563). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2559). การปฏิรูปประเทศไทยด้านการต่อต้านการทุจริตและการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ทัตพร เกตุถนอมและคณะ. (2565). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดแพร่. วารสารมหาจุฬานาครธรรม. 9(16). 1-2.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีฉบับที่ 2. (2562, 26 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 (ตอนที่ 56).
- ภูวินทร์ รักษ์พงศ์. (2559). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรารณณ์ อำไพ. (2561). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยา เขตชลบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สาตี ประทุมวงศ์. (2560). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2563). รายงานผลการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริตประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563. ขอนแก่น : สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.

แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1*
GUIDELINE FOR THE DEVELOPMENT OF TEACHER OF THE RESEARCH
COMPETENCY LEARNING DEVELOPMENT FOR PRIMARY SCHOOL
TEACHER UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

ชาญยุทธ ชัยโคตร¹, บุญชม ศรีสะอาด²
Chanyut Chaiyakot¹, Boonchom Srisa-Ard²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581013@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 175 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 175 คน รวมทั้งหมด 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 สร้างแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย การวางแผนการวิจัย การนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ การดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย สภาพที่พึงประสงค์พบว่าการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย การดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย การวางแผนการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย และความต้องการจำเป็นพบว่า สภาพ

ปัจจุบันการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ การนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย การดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย การวางแผนการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน 20 แนวทาง ได้แก่ ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย 3 แนวทาง การวางแผนการวิจัย 6 แนวทาง ด้านการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย 4 แนวทาง ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 4 แนวทาง ด้านการนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ 3 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; ครู; การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ABSTRACT

The objectives of this research aim to 1) study the current and desirable condition and demand of the development of teacher of the research competency learning development for primary school teacher under Surin primary educational service area office 1. 2) For the development of teacher of the research competency learning development for primary school teacher under Surin primary educational service area office 1. The study was divided into 2 phases: Phase 1 To study the development of teacher of the research competency learning development. The samples consisted of 175 people of the director school. The samples consisted of 175 people of the academic affair teacher overall 350 people. Research instruments are questionnaire and interview. There are frequency, percentage, average, standard deviation, and priority needs index to use in quantitative data analysis of statistics. Phase 2: To create the development of teacher of the research competency learning development for primary school teacher which is qualitative research by using interview method and content analysis.

The results revealed that: 1. study the current and desirable condition and demand of the development of teacher of the research competency learning development for primary school teacher under Surin primary educational service area office 1. The current condition of overall the development of teacher of the research competency learning development was at the high level. Level from high to low thus data analysis, research planning, presentation and conductivity finding to utilize, operation research according to methodology research, and analyzing problem to determine issue in research. The desirable condition found out the development of teacher of the research competency learning development overall the development

of teacher of the research competency learning development was at the highest level. Level from high to low thus presentation and conductivity finding to utilize, analyzing problem to determine issue in research, operation research according to methodology research, research planning, and data analysis. Demand required found out the current condition of the development of teacher of the research competency learning development sort by demand required presentation and conductivity finding to utilize, analyzing problem to determine issue in research, operation research according to methodology research, research planning, and data analysis. 2. Guideline for the development of teacher of the research competency learning development was composed five aspects and twenty guidelines such as analyzing problem to determine issue in research was found out three guidelines. The research planning was found out six guidelines. The operation research according to methodology research was found out four guidelines. The data analysis was found out four guidelines and the presentation and conductivity finding to utilize was found out three guidelines.

Keywords : Guideline; Teacher; The research competency learning development

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมฐานความรู้ที่อาศัยความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรมศึกษานับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูง ดังจะเห็นได้ว่าประเทศต่างๆ ในทุกภูมิภาคของโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือกำลังพัฒนาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งสิ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ และเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่โลกในศตวรรษที่ 21 หลายประเทศจึงต้องเร่งพัฒนาระบบการศึกษา ตั้งแต่การปฏิรูปหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ไปจนถึงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพสามารถยืนหยัดได้ในเวทีโลก ประเทศไทยก็เช่นกันมีความจำเป็น ต้องเร่งพัฒนาระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ที่ทันสมัยและทักษะที่สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการและเทคโนโลยีรวมทั้งจิตสำนึกในความเป็นไทยไทยพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2556) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2553 กล่าวในมาตรา 4 ว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2553, 2553)

สมรรถนะครู หมายถึง ความสามารถของครู ทักษะต่างๆ ทักษะคติ และวิธีการต่างๆ ที่ครูแต่ละคนมี พร้อมทั้งแสดงออกให้เป็นที่ประจักษ์และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและเพื่อนครูด้วยกัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้จำแนกสมรรถนะครูสายผู้สอน ออกเป็นสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ซึ่งสมรรถนะครูด้านการวิจัย เป็นสมรรถนะสำคัญหนึ่งที่คุรุสภากำหนดให้ครูทุกคนต้องทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ อุดลย์ สนั่นเอื้อเม็งไธสง (2553) กล่าวว่า สมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถของครู ในการสร้างความรู้ ค้นหาความจริง แสวงหาวิธีการ หรือนวัตกรรม และพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการวิจัย โดยผลการวิจัยจะนำไปสู่การแก้ปัญหา และพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ผู้สอน และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครูในชั้นเรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีการดำเนินการที่มีแผนชัดเจน กระทำอย่างรวดเร็วและสามารถนำผลมาใช้ได้ทันทีในระหว่างการวิจัยมีการสะท้อนข้อมูล เกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ซึ่งผลที่ได้นั้นจะนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีจุดเน้นที่เป็น ประโยชน์ต่อตัวนักเรียนมากที่สุด กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนจะมีการทำอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะได้ ผลตามเป้าหมายที่ต้องการ กรมวิชาการ (2545) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียน การสอนหรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้อันดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับ ผู้เรียนเป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันทีและสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทั้งของครูและ ผู้เรียน (สุวิมล ว่องวานิช, 2551)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาเห็นชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 24 กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาส่งเสริมการสอนให้ครูใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และจากมาตรฐานความรู้และสมรรถนะความเป็นครูมืออาชีพพบว่าคุรุสภากำหนดไว้ 9 มาตรฐานโดยมาตรฐาน 1 ได้แก่การวิจัยทางการศึกษาซึ่งจะเน้นให้ครูสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน(สำนักมาตรฐานวิชาชีพ, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ที่เน้นให้ครูมีสมรรถนะในเรื่องการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่จากรายงานการวิจัยที่มีการศึกษาสภาพปัญหาด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูพบว่าครูได้รับการอบรมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนกันมากแต่ผลสัมฤทธิ์ในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนคุณภาพของการวิจัยและคุณค่าของงานวิจัยดังกล่าวในความคิดของครูกลับอยู่ในระดับปานกลาง (Suksunai, D., Wiratchai, N., & Khemmani, T., 2011) ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพโดยรวมว่าครูผู้สอนในโรงเรียนยังขาดสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนซึ่งผลดังกล่าวอาจบ่งชี้ได้ว่าครูผู้สอนมองไม่เห็นประโยชน์จากการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพราะไม่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้กล่าวอีกในหนึ่งก็คือเกิดความล้มเหลวระดับสมรรถนะของครูด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนซึ่งจากการศึกษาทางวิชาการและงานวิจัยพบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในเรื่องดังกล่าวได้แก่ความกลัวในเรื่องเกี่ยวกับ

การทำวิจัย ทั้งทั้งที่การทำวิจัยและการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันซึ่งกันและกันซึ่งหัวใจสำคัญของการพัฒนาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติคือการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นกฎหมายที่สำคัญในการผลักดันให้มีการปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จมากที่สุด (สุวิมล ว่องวานิช, 2549) ดังนั้นการที่จะให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จต้องพัฒนาครูให้เกิดสมรรถนะการวิจัยอย่างจริงจังและยั่งยืน

จากการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ได้ดำเนินการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจการบริหารสู่สถานศึกษาตามภารกิจ โดยการจัดทำนโยบายแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่นเพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์ มาตรฐาน ภาครัฐ และภาคเอกชนในการบริหารจัดการศึกษาซึ่งเป็นกลไกนำไปสู่การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีปัญหาและอุปสรรคในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัด คือ คณะครูไม่เข้าใจวิธีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งผลการประเมินคุณภาพของการศึกษาระดับชาติ (O-net) ระดับคะแนนของแต่ละรายวิชายังคงต่ำกว่ามาตรฐานจากสถานการณดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีความประหมัดถึงภารกิจสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนที่เป็นผลผลิตจากระบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ กระบวนการบริหาร และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกัน เน้นในการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ซึ่งปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขตหนึ่งยังขาดแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูซึ่งมีบทบาทและมีภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการทำวิจัยในสถานศึกษาของครู เพื่อให้ครูมีรูปแบบแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางานด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาครูต่อไป

3.2 ได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 และนำไปใช้ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาการวิจัยเพื่อการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 292 คน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 292 คน รวมจำนวน 584 คน จากจำนวนโรงเรียน 292 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 175 คน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 175 คน รวม 350 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีค่า IOC เท่ากับ .80 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.916 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.972 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 สร้างแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ตอนที่ 1 ศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 3 คน จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) 3 แห่ง

ตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบยืนยันแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ตอนที่ 4 การประเมินอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้องแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีค่าประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ($\bar{X} = 3.51$) การวางแผนการวิจัย ($\bar{X} = 3.45$) การนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ ($\bar{X} = 3.42$) การดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ($\bar{X} = 3.33$) การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย ($\bar{X} = 3.30$) สภาพที่พึงประสงค์พบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ ($\bar{X} = 4.48$) การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย ($\bar{X} = 4.47$) การดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ($\bar{X} = 4.45$) การวางแผนการวิจัย ($\bar{X} = 3.32$) การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ($\bar{X} = 3.30$) ความต้องการจำเป็นพบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 เรียงลำดับ ความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ การนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย การดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย การวางแผนการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านกรวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจำแนกประเภทของปัญหาว่าเป็นปัญหาเชิงป้องกันหรือเชิงแก้ไข ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในกระบวนการจัดการเรียนรู้ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นหลายๆปัญหาครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไข หรือพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2560) ที่เสนอว่าการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ย่อมมี ปัญหาเกิดขึ้นหลายๆ ปัญหาครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยพิจารณาจากความรุนแรงของ ปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไข หรือพัฒนาอย่างเร่งด่วน (โดยเฉพาะปัญหาเร่งด่วนที่มีผลกระทบต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยตรง) เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ให้ได้ตามความเหมาะสมในการแก้ปัญหา นั้น จำเป็นต้องวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่การวางแผนและออกแบบสื่อ/วิธีการ/กิจกรรม การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงคุณลักษณะของนักเรียนตามมาตรฐานที่หลักสูตรคาดหวังไว้ สิ่งสำคัญคือ ครูจะต้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบซึ่งจะทำให้ครูมองเห็น ความสัมพันธ์ของภารกิจและองค์ประกอบต่างๆทั้งในด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ที่ชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นหากพิจารณาโดยใช้เวลาเป็นเครื่องกำหนด สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ปัญหาเชิงแก้ไขปรับปรุง (ปัญหาขัดข้อง) คือ ความแตกต่าง ระหว่างสภาพจริง (สิ่งที่เป็นจริง) กับสภาพที่ต้องการให้เกิดในปัจจุบันหรืออาจเป็นมาทั้งในอดีตและอาจจะมีต่อไปในอนาคต 2) ปัญหาเชิงป้องกัน คือ ความแตกต่างระหว่างสภาพจริงกับสภาพ ที่ต้องการเกิดซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันแต่มีเครื่องชี้วัด (Indicator) บ่งบอกว่าปัญหาจะเกิดขึ้นในอนาคต และ 3) ปัญหาเชิงพัฒนา คือ สภาพที่เกิดขึ้นจริงในอดีตและปัจจุบันไม่แตกต่างจากสภาพที่คาดหวังในปัจจุบัน แต่เกิดความ ต้องการเพิ่มคุณภาพ หรือเพิ่มประสิทธิภาพ ของงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม และสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน วงศ์ประพันธ์ (2562) ซึ่งได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ในการวิจัย ด้านแรงจูงใจด้านเจตคติต่อการวิจัย และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้านคือด้านงบประมาณและด้านเวลา ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันมีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทบทวนวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยรวมแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ เสาวภาคย์ รศพล (2562) ได้ทำการศึกษา ปัญหา และแนวทางพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดเทศบาล จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจด้านการทบทวนวิจัย ได้แก่ ปัญหาการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหาในเรื่องที่จะทำวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบการวิจัยและความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องมีประโยชน์จึงเพิ่มเติมงบประมาณให้เพียงพอเห็นความสำคัญของการสนับสนุนการทำวิจัยตระหนักในการใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและยอมรับต่อครูผู้ที่มีผลงานด้านการวิจัย และปัญหาทักษะและความชำนาญในการทบทวนวิจัย ได้แก่ ปัญหาความรวดเร็วในการค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสารการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความชำนาญในการเลือกโปรแกรมและวิเคราะห์ข้อมูล และความสามารถในการหาแหล่งสนับสนุนการทำวิจัย

6.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยอย่างเหมาะสม ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้ให้เห็นถึงผลที่ได้รับจากการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับอรนุช ศรีคำ และคณะ (2561) ศึกษาการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนให้บุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนานักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินงานด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู นำเสนอแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนและศึกษาผลการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของครู กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินงานวิจัย และแบบประเมินความพึงพอใจต่อแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน สถิติที่ใช้ในการบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอน ส่วนมากยังไม่ได้ลงมือทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาด ทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูบางส่วนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ไม่ถูกต้อง การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนที่ได้ดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น มีความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน มีทักษะในการทำ วิจัย ในชั้นเรียนตามกระบวนการวิจัย เข้าใจองค์ประกอบของการทำวิจัย แต่ทักษะในการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือยังไม่ดีเท่าที่ควร ประเสริฐ เรือนนระการ และ ฐิตียา เรือนนระการ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของครูโรงเรียนกระบากวิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพด้านการวิจัยของครู 2) กำหนดขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของครู และ 3) ประเมินผลลัพธ์การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของครู กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ครูโรงเรียนกระบากวิทยาคาร อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 15 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลคือแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับและแบบบันทึกระดมสมองเป็นแบบบันทึกการแสดงความคิดเห็นปลายเปิด สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณสมบัติของนักวิจัยของครูเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูอยู่ในระดับปานกลาง และขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของครูผู้สอนประกอบด้วย 1) จัดประชุมคณะทำงาน 2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน 3) จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ 4) นิเทศติดตามการดำเนินกิจกรรมผลการจัดประชุมสัมมนา 5) ถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) สรุปผลและจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเป็นข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยเพิ่มเติมว่าจากข้อค้นพบในงานวิจัยก่อให้เกิดประเด็นหรือแนวคิดที่จะมีการ ดำเนินการวิจัยในระยะต่อไปในหัวข้อ ใดบ้าง ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาครูการนำข้อค้นพบที่ได้จากการทำวิจัยมาเสนอ สรุปผลที่ได้จากการทำวิจัย และเขียนรายงานการวิจัย

6.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพิจารณาขอบเขตของปัญหาว่าเป็นรายบุคคลหรือภาพรวม ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในกระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่มีปัญหาเกิดขึ้นหลายๆปัญหาครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไข หรือพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2560) ที่เสนอว่าการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ในกระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่มีปัญหาเกิดขึ้นหลายๆปัญหาครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไข หรือพัฒนาอย่างเร่งด่วน (โดยเฉพาะปัญหาเร่งด่วนที่มีผลกระทบต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยตรง) เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ให้ได้ตามความเหมาะสมในการแก้ปัญหา นั้น จำเป็นต้องวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่การวางแผนและออกแบบสื่อ/ วิธีการ/ กิจกรรม การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงคุณลักษณะของนักเรียนตามมาตรฐานที่หลักสูตรคาดหวังไว้ สิ่งสำคัญคือ ครูจะต้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบซึ่งจะทำให้ครูมองเห็น ความสัมพันธ์ของภารกิจและองค์ประกอบต่างๆทั้งในด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ที่ชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นหากพิจารณาโดยใช้เวลาเป็นเครื่องกำหนดสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ปัญหาเชิงแก้ไขปรับปรุง (ปัญหาขัดข้อง) คือ ความแตกต่างระหว่างสภาพจริง (สิ่งที่เป็นจริง) กับสภาพที่ต้องการให้เกิดในปัจจุบันหรืออาจเป็นมาทั้งในอดีตและอาจจะยังมีต่อไปในอนาคต 2) ปัญหาเชิงป้องกัน คือ ความแตกต่างระหว่างสภาพจริงกับสภาพ ที่ต้องการเกิดซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังไม่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันแต่มีเครื่องชี้วัด (Indicator) บ่งบอกว่าปัญหาจะเกิดขึ้นในอนาคต และ 3) ปัญหาเชิงพัฒนา คือ สภาพที่เกิดขึ้นจริงในอดีตและปัจจุบันไม่แตกต่างจากสภาพที่คาดหวังในปัจจุบัน แต่เกิดความต้องการเพิ่มคุณภาพ หรือเพิ่มประสิทธิภาพ ของงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม และสอดคล้องกับ ไมตรี บุญทศ (2549) กล่าวว่า องค์ประกอบของการวิเคราะห์ปัญหาและความ ต้องการพัฒนาการเรียนรู้อยู่ มีดังต่อไปนี้ 1) การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง การนำข้อมูลต่างๆ ที่สังเกตพบ หรือเก็บรวบรวมในชั้นเรียน จากกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจากผลการจัดการเรียนการสอน แล้วนำปัญหาไปวิเคราะห์ว่า เพราะเหตุใด และ 2) การกำหนดวิธีในการแก้ปัญหา หมายถึง ขั้นตอนการตัดสินใจจาก ผลการ

วิเคราะห์ปัญหาแล้ว ตัดสินใจเลือกหรือกำหนดวิธีการแก้ปัญหาโดยนำผลการวิเคราะห์มากำหนดวิธีการแก้ปัญหา ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาครูด้านการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย

6.4 แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จากการวิจัย พบว่า ได้แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยแนวทางฯ ดังกล่าว ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลเนื่องจากคณะครูไม่เข้าใจวิธีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่เป็นที่น่าพอใจไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยในฐานะครูจึงได้สนใจในการจัดทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ขึ้น ความมุ่งหมาย1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน 20 แนวทาง การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ซึ่งแต่ละรายการผู้วิจัยได้นำเสนอให้ผู้ใช้งานวิจัยพิจารณาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ดังนั้น ผู้ใช้งานวิจัยทั้งระดับหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา และระดับบุคคล ควรทำความเข้าใจองค์ประกอบของแนวทางฯ ดังกล่าวข้างต้นอย่างละเอียด โดยในระดับสถานศึกษาควรกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และสามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน 20 แนวทาง ดังนี้

1) ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย มีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง ได้แก่ ปัญหาวิจัยจากความสำคัญหรือความรุนแรงของปัญหา ขอบเขตของปัญหาว่าเป็นปัญหารายบุคคลหรือภาพรวม และประเภทของปัญหาว่าเป็นปัญหาเชิงป้องกันหรือเชิงแก้ไข

2) ด้านการวางแผนการวิจัย มีแนวทางการพัฒนา 6 แนวทาง ได้แก่ กำหนดหัวข้อหรือชื่อเรื่องในการทำวิจัยที่สอดคล้องกับปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดประโยชน์หรือผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาคำหนดวิธีดำเนินการวิจัย/ระเบียบวิธีวิจัย และวางแผนระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

3) ด้านการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย มีแนวทางการพัฒนา 4 แนวทาง ได้แก่ ดำเนินการวิจัยตามแผนการวิจัยที่กำหนด จัดทำเครื่องมือวิจัยเพื่อแก้ปัญหาตามวัตถุประสงค์ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอย่างถูกต้องเหมาะสม และดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยที่ถูกต้อง

4) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล มีแนวทางการพัฒนา 4 แนวทาง ได้แก่ นำเครื่องมือวิจัยที่สร้างและตรวจสอบไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย เก็บข้อมูลกับประชากรหรือตัวอย่างวิจัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจัดกระทำข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล

5) ด้านการนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ มีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง ได้แก่ นำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยอย่างเหมาะสม สรุปผลจากการวิจัยเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ และเขียนรายงานการวิจัยตามรูปแบบของการวิจัยที่ถูกต้อง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจำแนกประเภทของปัญหาว่าเป็นปัญหาเชิงป้องกัน

หรือเชิงแก้ไข และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่าการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในกระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ปัญหาเกิดขึ้นหลายๆปัญหาครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไข หรือพัฒนาอย่างเร่งด่วน ดังนั้นผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจำแนกประเภทของปัญหาว่าเป็นปัญหาเชิงป้องกันหรือเชิงแก้ไข ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาครูด้านการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย มีดัชนีความต้องการจำเป็นมากเป็นอันดับหนึ่ง สะท้อนให้เห็นว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่นๆ และต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ซึ่งผู้เข้ารับการพัฒนายังต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู อีกทั้งยังต้องสามารถจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู ให้สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาแต่ละรูปแบบ เนื่องจากการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรูจะมีลักษณะต่อเนื่องและเป็นระบบ

8.2.2 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยอย่างเหมาะสม ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมพัฒนาทักษะการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการนำเสนอและการนำผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ รูปแบบ อาทิ การเข้ารับการฝึกอบรม การประชุม สัมมนา การศึกษาต่อและศึกษาดูงาน เป็นต้น

8.2.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพิจารณาขอบเขตของปัญหาว่าเป็นรายบุคคลหรือภาพรวม ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในกระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ปัญหาเกิดขึ้นหลายๆปัญหาครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไข หรือพัฒนาอย่างเร่งด่วน ครูควรพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อวิชาชีพครูโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย จะส่งผลให้ครูทราบถึงปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู การวางแผนแก้ปัญหาการเรียนรู วิธีแก้ปัญหาในการเรียนรู เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

8.2.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล

จุดมุ่งหมาย แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน 20 แนวทางและการประเมินผล ดังนั้น ผู้ใช้งานวิจัยทั้งระดับหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา และระดับบุคคล ควรทำความเข้าใจองค์ประกอบของแนวทางฯ ดังกล่าวข้างต้นอย่างละเอียด โดยในระดับสถานศึกษาควรกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และสามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยแนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาแต่ละขนาดมีปัจจัยที่แตกต่างกัน หรือวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

8.3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิจัยในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและการใช้วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาครอบคลุมทั้งผู้เรียนครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา อันส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.3.3 ควรพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีประสิทธิภาพมากขึ้น

9. บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2560). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : ศรุสสภา.
- ประเสริฐ เรือนนงการ และ จิตติยา เรือนนงการ. (2561). การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของครูโรงเรียนกระบากวิทยาการ จังหวัดมหาสารคาม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 12(3). 295-308.
- ไมตรี บุญทศ. (2549). คู่มือการทำวิจัยในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. (2564). ข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษาในสังกัด สพป. สุรินทร์ เขต 1. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2565. จาก <http://www.surinarea1.go.th/srn1>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). พระมิ่งขวัญ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2545). การนิเทศเพื่อพัฒนาการวิจัยในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สุทิน วงษ์ประพันธ์ (2562). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สุวิมล ว่องวาณิช. (2549). กลยุทธ์ทางเลือกเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมและสมรรถภาพการวิจัยและประเมินของครุมีอาชีพในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนฐานความรู้ : การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2551). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภาคย์ รศพล. (2562). แนวทางพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อดุลย์ สนั่นเอื้อเม็งไธสง. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรนุช ศรีคำ และคณะ. (2561). ศึกษาการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนให้บุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนานักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 10(2). 157-169.
- Suksunai, D., Wiratchai, N., & Khemmani, T. (2011). Effects of motivational psychology characteristic factors on teachers' classroom action research performance. *Research in Higher Education Journal*. 10(3). 1-12.

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา*
THE DEVELOPMENT GUIDELINE OF STANDARD CRITERIA OF CHILD
DEVELOPMENT CENTERS UNDER THE LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATION, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

สวัสดีพงษ์ ศรีภักดี¹, บุญชม ศรีสะอาด²
Sawatdiphong Sripakdee¹, Boonchom Srisa-ard²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581072@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษาและครูหรือผู้ดูแลเด็ก จำนวน 128 คน จากประชากรจำนวน 184 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มาตรฐานวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า มาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนดัชนีความต้องการจำเป็น เรียงลำดับมาตรฐานจากมากไปน้อย ดังนี้ มาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมาตรฐานวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรมาตรฐานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนมาตรฐานบุคลากรมาตรฐานการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และ มาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด

นครราชสีมา มี องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)แนวคิดและหลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)วิธีการดำเนินการ ซึ่งวิธีการดำเนินการจำแนกตามมาตรฐาน ได้แก่ 3.1) มาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง 3.2) มาตรฐานบุคลากร มี 1 ตัวบ่งชี้ 13 แนวทาง 3.3) มาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มี 1 ตัวบ่งชี้ 10 แนวทาง 3.4) มาตรฐานวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรมี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง 3.5)มาตรฐานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มี 1 ตัวบ่งชี้ 8 แนวทาง 3.6) มาตรฐานการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง และ 4)เงื่อนไขและความสำเร็จ ส่วนผลการประเมินแนวทางพบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก; มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก; วงจรคุณภาพ เดมมิ่ง; องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

ABSTRACT

The objective of this research was to 1) Study the current situation and desirable condition to the standard criteria of child development centers under the local government organization, Nakhon Ratchasima province. 2)study the development guideline of standard criteria of child development centers under the Local government organization, Nakhon Ratchasima province. The research process had 2 phases. In the first phase, studied the current condition desirable condition for the standard criteria of child development centers. It is a survey research model. By stratified sampling, there were 128 samples. It is form 184 populace. The tool of this research was the questionnaire and interview form to analyze is used average, standard deviation, percentage statistics. The second phase, The developed guideline of standard criteria of child development centers. It was a qualitative research by using best practices interviews and group discussions. To analyze the data was analysis the content.

Research finding were as follows: 1. The current condition of the operates of child development centers. It was as follows: The academic and organizing activities of curriculum standard had high level. The desirable condition. It were as follows: The building, the ground, the environment and safe zone standard had highest level. For priority need index modified (PNI modified) by ordering according to the standard level form high to low follows : The building, the ground, the environment and safe zone standard, The academic and organizing activities of curriculum standard, The cooperation and supporting for social standard, The personnel standard, The supporting network of child development centers standard and The management of child development centers standard. 2. The developed guideline of standard criteria of child

development centers consisted of 4 components as follows: 1) concepts and principles 2) objective 3) Methods. There were guideline for methods, which classified according to standards as follows : (3.1) there were 1 indicators and 7 guidelines in the management of child development centers standard (3.2) there were 1 indicators and 13 guidelines in the personnel standard (3.3) there were 1 indicators and 10 guidelines in the building, the ground, the environment and safe zone standard (3.4) there were 1 indicators and 7 guidelines in the academic and organizing activities of curriculum standard (3.5) there were 1 indicators and 8 guidelines in the cooperation and supporting for social standard (3.6) there were 1 indicators and 7 guidelines in the supporting network of child development centers standard. It impelled administration by using Deming Cycle (PDCA) and 4) the conditions form, for the assessment guideline, it was found that the overall suitability and the possibility of using at the highest level.

Keywords : Guideline; The Child Development Centers; Standard Criteria of Child Development; Deming Cycle (PDCA); The Local Government Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม จะต้องอาศัยทรัพยากรหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ทรัพยากรที่ถือได้ว่าเป็นความสำคัญเป็นอันดับแรกของการพัฒนาก็คือ ทรัพยากรมนุษย์ และสิ่งที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความคุณภาพนั้นก็คือ “การศึกษา” ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า (อิสระภัทร์ คุณประเสริฐ, 2554) การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) รัฐบาลได้มีนโยบายกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะรวมถึงด้านการจัดการศึกษา ดังจะเห็นจากการตราพระราชบัญญัติระเบียบกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมสามารถจัดการการศึกษา ดังในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองพัฒนาเด็กเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย และมีหน้าที่ส่งเสริมและการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีสิทธิการจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาในระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมความต้องการภายในท้องถิ่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและ

ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กสตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ในมาตรา 67 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พัฒนาศตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ซึ่งจากการประมวลเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการศึกษาอาจกล่าวได้ว่าเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนและเป็นไปเพื่อการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นเป็นหลัก ผลจากนโยบายการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งได้รับการถ่ายโอน ภารกิจด้านการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับปฐมวัย หรือที่เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีอิสระในการที่จะบริหารงานด้านการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง (ต้องการ สุขเหลือ, 2551)

วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย เด็กส่วนใหญ่จะได้รับการดูแลจากพ่อแม่ และ เครือญาติที่รวมอยู่ในครอบครัวใหญ่ เด็กจึงได้รับการดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจ มาตั้งแต่ยังเล็กจนกระทั่งเจริญเติบโต มีพัฒนาการที่ดีและมีวิถีปฏิบัติที่ทำให้เด็กได้ซึมซับมาเป็นวิถีของตนเองโดยธรรมชาติซึ่งเป็นวิถีแห่งการเกื้อกูล ถ้อยทีถ้อยอาศัย และความมีน้ำใจ โดยผ่านกระบวนการใช้ชีวิตในแต่ละวัน รวมถึงวิธีการอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนไทยโดยแท้จริง แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจ ความเจริญทางเทคโนโลยี อิทธิพลของวัตถุนิยม และค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ครอบครัวไทยทั้งชุมชนเมืองและชนบทเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม ส่งผลให้บทบาทของสถาบันครอบครัวด้านการดูแลเด็กในครอบครัว ลดความสำคัญลงด้วยเพราะ พ่อ แม่ สมาชิกของครอบครัวต่างทุ่มเทร่างกายและเวลาไปกับการทำงานนอกบ้านจนกระทั่งไม่มีเวลาในการดูแลครอบครัวและเด็กทำให้มีความจำเป็นต้องนำเด็กเล็กๆ ไปฝากไว้กับสถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงเป็นสถานที่หนึ่งซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าในระยะเริ่มต้นของชีวิต (อมรชัย ตันติเมธ, 2542)

การจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เน้นวิธีการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง เด็กจะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้อง หลักสูตรมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กและมีบทบาทในการนำหลักสูตรไปใช้จริงเพื่อจัดประสบการณ์แก่เด็ก และพัฒนาเด็กโดยตรง ซึ่งเด็กจะสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูและให้ความรู้เป็นสำคัญ (ประเวศ วัชสี, 2557) การดำเนินงานจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำมาตรฐานเพื่อกำหนดเป้าหมายของครูปกครองสวนท้องถิ่นถือปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยจัดแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 มาตรฐาน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มาตรฐานด้านบุคลากร 3) มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

4) มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน จากทุกภาคส่วน 6) มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559)

จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่รับผิดชอบ 32 อำเภอ 289 ตำบล มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 334 แห่ง ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 4 แห่ง เทศบาลตำบล 85 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 243 แห่ง มีเทศบาลตำบลที่ดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 84 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 144 แห่ง โดยปัญหาในการดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นมีอยู่หลายด้าน เนื่องด้วยความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านโครงสร้าง การบริหารงาน (ศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา, 2555) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่หลายประการ ข้อมูลจากการติดตามการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) พบว่า ด้านบริหารจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นโยบายด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ชัดเจนและขาดความต่อเนื่อง มักมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารท้องถิ่น และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญและไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ด้านการศึกษาเท่าที่ควร บางแห่ง ยังไม่ได้จัดโครงสร้างรองรับงานด้านการศึกษา ขาดระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย ขาดความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขาดผู้รับผิดชอบโดยตรง ด้านงบประมาณ พบว่า การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาไม่เพียงพอ ลำช้า มีขั้นตอนมาก และขาดความคล่องตัว เนื่องจากข้อจำกัดในกฎระเบียบการเบิกจ่าย และการเงินการคลังด้านบริหารงานบุคคล สำนัก/กอง การศึกษายังขาดครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญและ ประสบการณ์ด้านการศึกษา การสรรหาคูครูขาดความยุติธรรม มีการใช้ระบบอุปถัมภ์และการ แทรกแซงทางการเมือง ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยสภาพอาคารเรียนเก่าไม่ เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนและขาดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ห้องเรียนมีแสงสว่างไม่ เพียงพอ บางแห่งพบว่าสถานที่ไม่ได้สัดส่วน ห้องเรียนคับแคบห้องน้ำไม่ถูกสุขลักษณะและห้องสวมมี ขนาดไม่เหมาะสมกับการใช้งานของเด็ก ด้านบริหารวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร สถานศึกษาขาดการปรับปรุงอย่างเป็นปัจจุบัน การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดความรู้และทักษะในการ เป็นผู้นำ การใช้หลักสูตร ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนและ การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขาดการสนับสนุนจากชุมชนและความร่วมมือจากชุมชน ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของ สถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ยังไม่มีการดำเนินการส่งเสริม เครือข่ายเท่าที่ควร และยังไม่มีการกำหนดการหรือแนวทางที่ชัดเจนหรือต้นแบบการพัฒนาเครือข่าย

จากปัญหาการทำงานดังกล่าวผู้วิจัย ในฐานะนักวิชาการศึกษา เล็งเห็นว่าเป็นปัญหาที่ เกิดขึ้นนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็ก เนื่องด้วยปัจจัย และความแตกต่างหลายๆ ด้านของแต่ละท้องถิ่นอาจส่งผลให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัย ยังได้สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิควิธีการ กระบวนการต่างๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาจากหลายๆ แหล่งข้อมูล พบว่ากระบวนการของวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ได้หลายรูปแบบ (Deming in Mycoted, 2004) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กระบวนการปรับปรุงการทำงานอย่างเป็นระบบหรือ วงจรบริหารงานคุณภาพเต็มมิ่ง PDCA ในการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถดำเนินการตามขั้นตอนวงจรบริหารงานคุณภาพเต็มมิ่ง PDCA ได้ดังนี้ 1)การวางแผนจัดประเภทของปัญหาแต่ละปัญหาตาม 6 มาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (P) 2)กำหนดวิธีการแก้ปัญหารายชื่อ (D) 3)เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบยืนยันความเป็นไปได้ (C) 4)นำวิธีการดังกล่าวไป Try Out เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (A) หากพบมีวิธีการหรือข้อใดไม่เหมาะสมในการแก้ปัญหา ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับปรุงวิธีการแก้ไขปัญหานั้นใหม่ โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบยืนยันความเป็นไปได้อีกครั้ง จนได้วิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่เหมาะสม ด้วยวิธีการนี้จะทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครูหรือผู้ดูแลเด็กนำผลการวิจัยมาใช้เป็น แนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

3.2 ได้ทราบถึงแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัด องค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา (นครราชสีมา เขต 7) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 22 แห่งจำแนกเป็น ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 44 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 22 คน นักวิชาการศึกษา 22 คน ครูและผู้ดูแลเด็ก 96 คนรวมทั้งสิ้น 184 คนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 128 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling

technique) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่เปิดตาราง โดยมีขั้นตอนการสุ่ม (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่า IOC เท่ากับ .50 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.91 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และจากนั้นหาค่าความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมาศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองการศึกษาและครูหรือผู้ดูแลเด็กรวมทั้งสิ้น 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 เพื่อนำไปสู่การยกร่างแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบยืนยันผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกลุ่มผู้ประเมินแนวทาง ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา ได้ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครูและผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งสิ้น 24 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการตรวจสอบยืนยันและแบบสอบถามความเหมาะสมความเป็นไปได้ โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้ตัวบ่งชี้ ที่ใช้ในการสร้างแนวทางตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 ด้าน ได้แก่ 1)การเบิกจ่ายงบประมาณ 2)การสรรหาคูบุคลากรสนับสนุนการศึกษา 3) การบริหารจัดการพื้นที่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4)การจัดกิจกรรมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) แหล่งเรียนรู้และการให้บริการชุมชน และ 6)การส่งเสริมเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ

5. ผลการวิจัย

5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D. =1.11) และเมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้ดังนี้ ด้านที่ 3 มาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านที่ 1 มาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านที่ 2 มาตรฐานบุคลากร ด้านที่ 5 มาตรฐานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านที่ 6 มาตรฐานการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยและด้านที่ 4 มาตรฐานวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณา ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI Modified) เป็นรายมาตรฐาน พบว่า ด้านที่ 3 มาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด และ ด้านที่ 1 มาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด

5.2 แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง(PDCA)เป็นโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์และขั้นตอน ในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยแนวทางมีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)แนวคิดและหลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)วิธีการดำเนินการ ซึ่งวิธีการดำเนินการจำแนกตามมาตรฐาน ได้แก่ 3.1) มาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง 3.2) มาตรฐาน บุคลากร มี 1 ตัวบ่งชี้ 13 แนวทาง 3.3) มาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มี 1 ตัวบ่งชี้ 10 แนวทาง 3.4) มาตรฐานวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรมี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง 3.5)มาตรฐานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มี 1 ตัวบ่งชี้ 8 แนวทาง 3.6) มาตรฐานการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง และ 4)เงื่อนไขและ ความสำเร็จส่วนผลการประเมินแนวทาง พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ใน ระดับมากที่สุดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

องค์ประกอบของแนวทาง	ผลการประเมิน					
	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. แนวคิดและหลักการ	4.76	0.45	มากที่สุด	4.83	0.39	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.82	0.39	มากที่สุด	4.87	0.34	มากที่สุด
3. วิธีการดำเนินการ						
3.1 ด้านที่ 1 มาตรฐาน การบริหารจัดการศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก	4.68	0.46	มากที่สุด	4.67	0.52	มากที่สุด
3.2 ด้านที่ 2 มาตรฐาน บุคลากร	4.65	0.48	มากที่สุด	4.68	0.46	มากที่สุด
3.3 ด้านที่ 3 มาตรฐาน อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย	4.72	0.44	มากที่สุด	4.70	0.46	มากที่สุด

องค์ประกอบของแนวทาง	ผลการประเมิน					
	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
3.4 ด้านที่ 4 มาตรฐาน วิชาการและการจัดกิจกรรม ตามหลักสูตร	4.67	0.47	มากที่สุด	4.74	0.45	มากที่สุด
3.5 ด้านที่ 5 มาตรฐาน การมีส่วนร่วมและการ สนับสนุนจากทุกภาคส่วน	4.67	0.47	มากที่สุด	4.67	0.47	มากที่สุด
3.6 ด้านที่ 6 มาตรฐาน การส่งเสริมเครือข่ายการ พัฒนาเด็กปฐมวัย	4.64	0.48	มากที่สุด	4.64	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ย (3.วิธีดำเนินการ)	4.67	0.47	มากที่สุด	4.67	0.47	มากที่สุด
4. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.74	0.45	มากที่สุด	4.70	0.47	มากที่สุด
เฉลี่ยทั้งหมด (แนวทาง)	4.75	0.44	มากที่สุด	4.77	0.42	มากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา อภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมาตรฐานวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวแทนจากภาคประชาชนเข้ามามีส่วน เพื่อกำหนดจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ความต้องการของชุมชน ประกอบกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและหลักสูตรการศึกษาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ 2560 แต่อย่างไรก็ตามการจัดโครงการหรือกิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ โดยเฉพาะโครงการหรือกิจกรรมใหม่ ที่ต้องใช้งบประมาณ จะยังไม่สามารถดำเนินโครงการในปีนั้นๆ ได้ เพราะต้องมีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและจัดทำแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและข้อบัญญัติประจำปีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีถัดไป แต่เนื่องด้วยภารกิจของครูหรือผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีหลายด้าน ประกอบกับปัญหาครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งผลให้ครูหรือผู้ดูแลเด็กขาดการปรับปรุง

แผนการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นทางการเป็นปัจจุบัน และไม่สามารถเบิกจ่ายเงินเพื่อดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใหม่ได้ จึงดำเนินการได้เพียงโครงการหรือกิจกรรมที่ไม่ใช้งบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลภัตสดา นราพงษ์ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

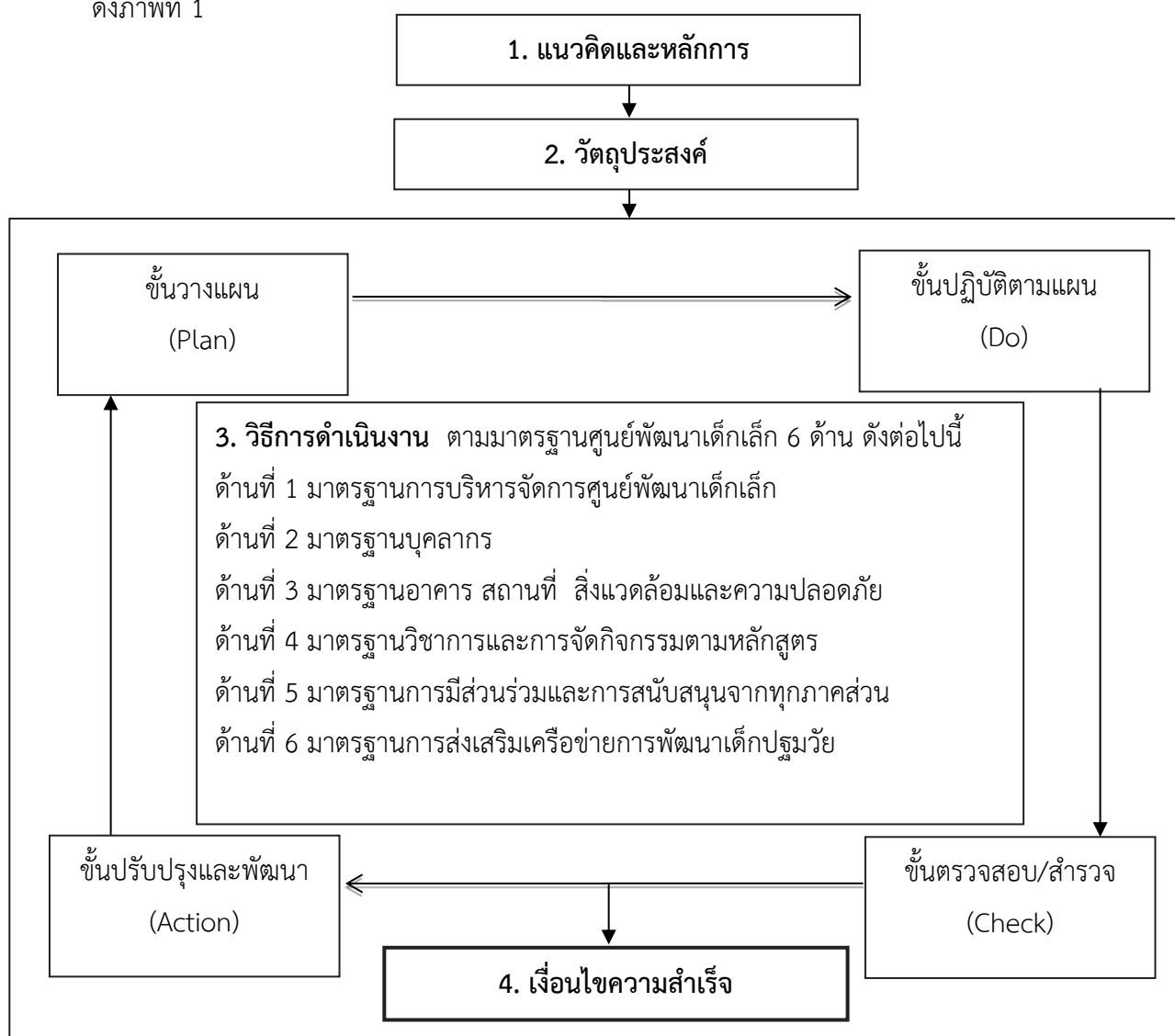
6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การดำเนินการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยส่วนใหญ่ใช้แบบแปลนการก่อสร้างที่ได้มาตรฐานตามกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด แต่แบบแปลนดังกล่าวอาจเป็นแบบแปลนที่เก่า ซึ่งใช้เป็นแบบในการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหลายปีที่ผ่านมาและปัจจุบันอาคารนั้นยังสามารถใช้งานได้ แต่จำเป็นต้องมีการซ่อมแซมในส่วนที่เป็นจุดเสี่ยงที่ คาดว่าน่าจะเกิดอุบัติเหตุต่อนักเรียนด้วยเหตุนี้ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงจำเป็นต้องมีการประชุมวางแผน จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนประจำปีงบประมาณให้สอดคล้องกับข้อบัญญัติประจำปีงบประมาณ โดยบรรจุเป็นรายการ บำรุงซ่อมแซมที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วรายการดังกล่าวใช้งบประมาณสูง แต่เนื่องด้วยภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีหลายด้านในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจ ทำให้ในแต่ละปีงบประมาณต้องบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการพัฒนาชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้งบประมาณการบำรุง ซ่อมอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้อย เมื่องบประมาณในการซ่อมแซมมีน้อยทำให้สามารถดำเนินการ ได้เพียงการซ่อมบำรุงบางส่วนเท่าที่งบประมาณเพียงพอ และแก้ปัญหาด้านอาคารเรียนได้เพียงชั่วคราวแต่ละปี ส่งผลให้เกิดการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ มลิวรรณ ภิรมย์รักษ์ (2561) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบ้านฝางตามกรอบมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 ด้านโดยรวมในระดับมากที่สุด

6.2 แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา มี 4 องค์ประกอบได้แก่ 1)แนวคิดและหลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)วิธีการดำเนินการ ซึ่งวิธีการดำเนินการจำแนกตามมาตรฐาน ได้แก่ 3.1) มาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง 3.2) มาตรฐานบุคลากร มี 1 ตัวบ่งชี้ 13 แนวทาง 3.3) มาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มี 1 ตัวบ่งชี้ 10 แนวทาง 3.4) มาตรฐานวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรมี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง 3.5)มาตรฐานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มี 1 ตัวบ่งชี้ 8 แนวทาง 3.6) มาตรฐานการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง และ 4)เงื่อนไขและความสำเร็จ การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ แนวทางที่สร้างขึ้นตอบสนองต่อความต้องการโดยเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นได้ง่าย อีกทั้งยังสอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมส่งเสริมการปกครองส่วน

ท้องถิ่น ทำให้การดำเนินการใดๆ ตามแนวทาง ไม่ขัดแย้งต่อหนังสือสั่งการ ระเบียบ กฎหมาย ส่งผลให้โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ดำเนินการได้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี หลักชัย (2562) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การประเมินแนวทางในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้ คือ แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

จากภาพที่ 1 องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมาโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ในการขับเคลื่อน มีโครงสร้างของรูปแบบประกอบด้วย 4 ส่วน 4องค์ประกอบได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการ 2)วัตถุประสงค์ 3)วิธีการดำเนินการ ซึ่งวิธีการดำเนินการจำแนกตามมาตรฐานได้แก่ 3.1) มาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง 3.2) มาตรฐานบุคลากร มี 1 ตัวบ่งชี้ 13 แนวทาง 3.3) มาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มี 1 ตัวบ่งชี้ 10 แนวทาง 3.4) มาตรฐานวิชาการและการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรมี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง 3.5) มาตรฐานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มี 1 ตัวบ่งชี้ 8 แนวทาง 3.6) มาตรฐานการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มี 1 ตัวบ่งชี้ 7 แนวทาง และ 4)เงื่อนไขและความสำเร็จซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละท้องถิ่นต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา (นครราชสีมา เขต 7)พบว่า ด้านที่ 3 มาตรฐานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความคาดหวังและมุ่งมั่นพัฒนาสถานศึกษา ให้สามารถจัดการศึกษาปฐมวัยในพื้นที่ให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรมีการกำหนดนโยบายการก่อสร้างอาคารเรียน หรือการปรับปรุงอาคารเรียนภายในสถานศึกษา ให้ชัดเจน โดยพิจารณาจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่นำแนวทางไปใช้ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องถือแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ด้วยการสร้างความตระหนักให้กับครู นักวิชาการ ผู้อำนวยการกองการศึกษา และสมาชิกเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เห็นความสำคัญในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด โดยต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็น และทักษะการปฏิบัติงานตามภารกิจที่สอดคล้องกับแนวทาง ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

8.3.2 ควรวิจัยรูปแบบการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจำแนกตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น เนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดแต่ละแห่งมีปัจจัยด้านการบริหารและงบประมาณที่ต่างกัน หรือมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ

การบริหารตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ระหว่างประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8.3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษากลยุทธ์ในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา เพื่อยกระดับคุณภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สูงขึ้น

9. บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2559). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- ต้องการ สุขเหลือ. (2551). **เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2557). **อภิวัดการณ์การเรียนรู้ สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.
- มลิวรรณ์ ภิรมย์รักษ์. (2561). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลภัสสดา นราพงษ์. (2560). **แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา. (2555). **รายงานประจำปี 2555 ศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา**. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2564. จาก www.hpc5.anamai.go.th
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553) **การวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อมรชัย ต้นติเมธ. (2542). **การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัญชลี หลีกชัย. (2562). **การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อิสระภัทร์ คุณประเสริฐ. (2554) **แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านภาวะผู้นำขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Deming in Mycoted. (2004). **Plan Do Check Act (PDCA)**. Retrieved 19 June 2021. From <http://www.mycoted.com/creativity/techniques/pdca.php>

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*
THE PARTICIPATION IN EDUCATIONAL MANAGEMENT OF BASIC EDUCATION
BOARD THE SCHOOLS UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

สุภาพร สีละพัฒน์¹, อาคม อึ้งพวง²
Supaporn Seelapat¹, Arkom Eungpuang²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : Suyodseelapat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษาโดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.88 และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันและจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; การจัดการศึกษา; คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

This study aimed 1) to study the participation level in the educational management of basic education board the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2, 2) compare the participation level in the educational management of basic education board the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2, divided following to the statuses and school sizes. The samples included 360 administrators, teachers and basic education board the schools .The research instrument was the 5 rating-scaled questionnaires with the reliability value of 0.88, and the statistics for analyzing the data contained the percentage, mean, standard deviation, and the variance testing of One-way ANOVA.

The findings of the study revealed that: 1. The participation in educational management of basic education board the school sunder KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2, in overall at the much level. 2. The participation in educational management of basic education board the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2, divided as the statuses in overall and each aspect revealed differently, and when dividing as the school sizes in overall and each aspect, it showed differently at the statistical significance level of .05.

Keywords : Participation; Educational management; Basic education board the schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น สถานศึกษาต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน ทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา รวมไปถึงศิษย์เก่า เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมไว้ในกฎหมายที่สำคัญ ๆ ด้วยกันหลายฉบับ อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 ได้กำหนดไว้ว่าเด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อต้องการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เน้นการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ โดยจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบ ๆ สถานศึกษา เน้นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน องค์กรและสถาบันต่าง ๆ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) สำหรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ให้มีโอกาสได้ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามประเมินผล โดยการนำความรู้ ความสามารถของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นมาใช้ให้เกิด

ประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน และสมาชิกในสังคมที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันการมีส่วนร่วมจะช่วยจูงใจต่อการมุ่งมั่นทุ่มเทให้แก่องค์กร ให้กลุ่มบุคคลได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมต่างๆเช่นการมีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผลการดำเนินงานแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลการตัดสินใจและร่วมปฏิบัติร่วมทำงานร่วมกันตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลที่จะเกิดขึ้นทั้งประโยชน์และผลกระทบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (นุชา สระสม, 2560) ความสำคัญของการมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ จะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อประสบความสำเร็จจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชน เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น (สถาบันพระปกเกล้า, 2562) ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมรวมถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนหรือผู้ร่วมงาน ลดความขัดแย้งในการบริหารงาน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ (เพ็ญผกา กาญจนภาส, 2560) แม้แต่ในกิจการหรือโครงการโดยทั่วไปของภาครัฐ การมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยอมรับโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของชุมชน ประชาชนจะมีความรู้สึกรักและผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ มากยิ่งขึ้น การดำเนินงานจะราบรื่นและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนและมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งยังช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนที่อยู่ในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น(ดวงเดือน วิณิชญ, 2562) การบริหารสถานศึกษาที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน เพื่อจะได้พัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมของการบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล ให้ภารกิจประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายที่คาดหวัง (จุฑามาศ พันสุวรรณ, 2562) โดยประเภทของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และ4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (นิเวศน์ วงษ์สุวรรณ, 2560)

สภาพปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา จากรายงานผลการประเมินตนเองของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2564 พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทเพียงเล็กน้อย ไม่ได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจและร่วมติดตามผล มีเพียงการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้อย่างชัดเจนในเอกสาร คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียน ในความเป็นจริงของการดำเนินงานพบว่ายังขาดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เป็นตัวแทนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการดำเนินงานขับเคลื่อนและพัฒนาโรงเรียน

ร่วมกันอย่างแท้จริง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งมีความคิดว่ายโยบาย หลักสูตร และการบริหารจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามการร้องขอจากสถานศึกษา ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วนในชุมชนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามความต้องการของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 บุคลากรทางการศึกษาได้แนวทางการวางแผนปรับปรุงการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ได้ข้อมูลพื้นฐานช่วยในการตัดสินใจเพื่อการพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับชุมชนและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้ทั้งสององค์กรมีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้นอันจะส่งผลดีต่อคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา

3.3 เป็นข้อมูลให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางการจัดระบบสารสนเทศการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 208 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 160 คน ครู จำนวน 1,957 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,462 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 3,579 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 360 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16 คน ครู จำนวน 197 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 147 คน โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา

4.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

4.2.1 ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎี จากตำราเอกสารบทความทางวิชาการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ แนวคิดทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจัดทำแบบสอบถามการวิจัย

4.2.2 สร้างแบบสอบถามตามขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนด โดยครอบคลุมวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และขอบข่ายของการวิจัย แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านอื่นๆ

4.2.4 นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรง และค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC)

4.2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4.2.6 นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88

4.2.7 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้ง

4.2.8 พิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยข้อมูลด้านสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert)

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์จาก

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

4.4.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม พร้อมส่งแบบสอบถามถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง แบบสอบถามจำนวน 360ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 360 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ และขนาดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษา โดยทดสอบ One Way ANOVA หากพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของฟิชเชอร์ (Fisher's least significant difference: LSD)

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 360 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นครู จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 54.72 รองลงมาคือ สถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 40.84 และสถานภาพผู้บริหารจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 โดยส่วนใหญ่สังกัดในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาสังกัดโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 40.83 และสังกัดโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67

5.2 จากการศึกษาการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.07	0.32	มาก	3
2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.05	0.35	มาก	4
3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.25	0.41	มาก	1
4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.25	0.26	มาก	2
โดยรวม	4.16	0.22	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.41) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.26) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.35)

5.3 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

5.3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม และรายด้าน ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จึงต้องทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่มีผลดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ น้อยกว่า คณะกรรมการที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นครู มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ น้อยกว่าคณะกรรมการที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหาร และสถานภาพเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นครู มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ น้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้บริหาร

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นครู มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล น้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล น้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหาร

ผลการทดสอบความแตกต่างโดยภาพรวม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพเป็นครู มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวม น้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานภาพเป็นผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวม น้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหาร

5.3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัดแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จึงต้องทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่มีผล ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดกลาง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดเล็ก

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง

จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาเป็นรายคู่โดยภาพรวม พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมน้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดกลางมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมน้อยกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดเล็ก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อยู่ในระดับมากทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะ ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเปรียบเสมือนเจ้าของชุมชน เจ้าของพื้นที่ที่มีความเข้าใจในบริบท และรับทราบปัญหาในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน มากกว่าบุคคลภายนอก จึงเป็นสาเหตุให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิกรี แก้วนวล (2560) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานีผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามสถานภาพพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพครูมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยกว่าทั้งผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูมีภาระการสอนที่มาก โดยส่วนใหญ่ครูจะสอนไม่ต่ำกว่า 1 รายวิชา บางโรงเรียนที่มีขนาดเล็กอาจสอนถึง 5-6 รายวิชา หากรวมกิจกรรมต่างๆ เข้าไปด้วย ซึ่งทุกโรงเรียนต้องจัดตามหลักสูตร ทั้งชุมนุม จิตอาสา ลูกเสือ-เนตรนารี ทำให้ครูแต่ละคนอาจสอนถึง 8-9 รายวิชาเลยทีเดียว นอกจากนี้ครูยังได้รับภาระงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายมีจำนวนมาก อาทิ งานธุรการ พัสดุ การเงิน ทะเบียนนักเรียน วัดผลประเมินผล ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมนักเรียน งานอนามัย โภชนาการ อาคารสถานที่ สารสนเทศ ฯลฯ ซึ่งแต่ละงานใช้เวลาในปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ครูไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษา กับคณะกรรมการ

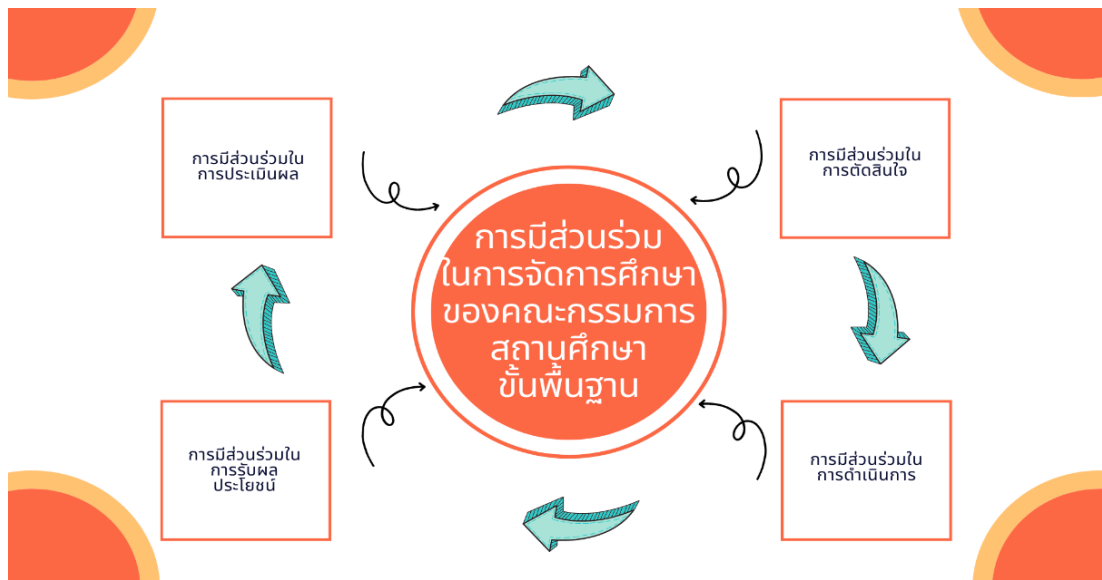
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนอื่น ๆ ได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนาศรี (2562) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุคชีวิตวิถีใหม่ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยพบว่างานหรือภาระของครูตามธรรมดาหรือตามปกติ เช่น สภาพกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหรืองานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย นอกจากภาระการสอนที่มีมากพออยู่แล้ว ในส่วนที่เกี่ยวกับภาระงานของครูที่ถูกนำมาพูดถึงค่อนข้างมากแทบทุกกรณี ในฐานะปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูคือ โรงเรียนประสบปัญหาครูไม่พอ ทำให้ครูบางคนต้องสอนสัปดาห์ละ 25-30 ชั่วโมง ในขณะที่หลายโรงเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับวุฒิความรู้ของครูก็วิชาที่สอน และหลายโรงเรียนก็เผชิญปัญหาเชิงบริหารงานอื่นๆ หรืองานที่ได้รับมอบหมายเหล่านี้กลายเป็นงานที่เข้ามาเอาเวลาที่สอนผู้เรียนของครูไปไม่น้อย ปัจจุบันภาระงานของครูมีมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ครูไม่สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเต็มที่

6.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่สังกัดพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัดแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยภาพรวม จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาขนาดใหญ่ค่อนข้างให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการ และเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เข้มข้น เพื่อแข่งขันกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ต่าง ๆ ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาขนาดใหญ่อาจจะมีกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยกว่าสถานศึกษาในขนาดกลางและขนาดเล็ก แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของนิติกร วรธนา, วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม (2562) ได้ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอำเภอเสลภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ขนาดโรงเรียนที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้ที่มีสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต่างกันแต่มีการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา ปรับปรุงพัฒนาในการบริหารวิชาการ การบริหารบุคคลการบริหารงานงบประมาณและการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาร่วมกันตลอดทุกด้าน จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมใน

การตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุน การทำหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาควรให้ความรู้แก่คณะกรรมการ สถานศึกษาในการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามความต้องการ ของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

8.1.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ ตนเองอย่างชัดเจนในการมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ เป็นที่ปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะในการ ดำเนินงานของสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ควรร่วมมือกับสถานศึกษาให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลเพื่อให้เกิดความ ร่วมมือและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาอย่างเต็ม ศักยภาพมากขึ้น

8.2.2 จากการหาค่าความแปรปรวนทางเดียว(One Way ANOVA) ด้านที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เพื่อหาแนวทางเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีส่วนร่วมในการ เผยแพร่เกียรติประวัติผลงานดีเด่นของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง การให้ความร่วมมือกับชุมชนในการ พัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีส่วนร่วมจัดหาครุภัณฑ์และวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเจาะลึกถึงสาเหตุการแก้ไขปัญหาและปัจจัยที่นำไปสู่ ความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

8.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

9. บรรณานุกรม

- จุฑามาศ พันสุวรรณ. (2562). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ดวงเดือน วินิจฉัย. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทัศนาศ ประสานตรี. (2562). สภาพงานครู คุณลักษณะและมาตรฐานวิชาชีพครู. วารสารการบริหาร การศึกษาและภาวะผู้นำ. 7(26). 1-13.
- นิติกร วรรณษา. (2562). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอำเภอเสลภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : วิทยาลัยนครราชสีมา.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. วารสารมหาจุฬาลงกรณ. 4(1). 176-187.
- นุชา สระสม. (2560). การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบวัด โรงเรียน ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญผกา กาญจนโณภส. (2560). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- พิกรี แก้วนวล. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาการพัฒนาที่ยั่งยืน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.(2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม134 ตอนที่ 40 ก หน้า 14 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2562). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2564). รายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. ขอนแก่น : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล*
DEVELOPMENT OF THE KUTHONG PITTAYAKHOM SCHOOL'S
MANAGEMENT MODEL USING DIGITAL TECHNOLOGY IN THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ชุตสกร พิกุลทอง¹

Chudsagorn Phikulthong¹

โรงเรียนกู่ทองพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม¹

Kuthong Pittayakhom School,

Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham¹

Email : atomy@ccpk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 52 คน และครู จำนวน 274 คน รวมทั้งหมด 326 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ ตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1) แบบสอบถามสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบตรวจเช็ครายการ 2) แบบสอบถามปลายเปิด และ 3) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล วิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analytic model) ได้แก่ ค่าไคสแควร์, ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์, ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง การวิเคราะห์หาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม ประกอบด้วยโมเดลการวัดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ มีค่าเท่ากับ 38.745, RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.036, AGFI มีค่าเท่ากับ 0.971 และ SRMR มีค่าเท่ากับ 0.013 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง การวิเคราะห์คุณภาพของตัวบ่งชี้ พบว่า มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (λ) อยู่ระหว่าง 0.777 ถึง 0.829 (ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 0.500) และการวิเคราะห์คุณภาพของโมเดลการวัดในระดับองค์ประกอบแฝง มีค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัด (Average variance extracted: ρ_V) มีค่าเท่ากับ 0.6893 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 0.500 และมีค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ

(Construct reliability: ρ_c) มีค่าเท่ากับ 0.9567 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 0.600 2) การวิเคราะห์ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) สภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ; การบริหารโรงเรียน; เทคโนโลยีดิจิทัล

ABSTRACT

The objectives of this study are to 1) study the composition and administrative indicators of Kuthong Pittayakom school 2) to study the current condition Desirable conditions and necessary needs in the administration of Kuthong Pittayakom School. The sample used in this research were school administrator 56 and 212 teachers. There were 3 types of instruments used in the research: 1) questionnaires for qualified persons as a checklist, 2) open-ended questionnaires and 3) questionnaires on the current and desirable conditions of school administration in the digital age. Analyze the consistency of the measurement model with empirical data in the confirmatory factor analytic model, including Chi-square (χ^2 , Chi-Square Statistics (CMIN/df), square root value of root means square error of approximation (RMSEA), and Goodness of Fit Index (GFI).

The results of the research showed: 1) Elements and indicators of The Administration of Kuthong Pittayakom School consisting of composition measurement models and indicators were 38.745, RMSEA were 0.036, AGFI were 0.971, and SRMR were 0.013, which passed the conformity assessment criteria. Analysis of the quality of the indicator revealed that the range of factor loading had been between 0.777 and 0.829 (which was higher than the specified threshold of 0.500) and the quality analysis of the measurement model at the latent element level. There had been an average variance extracted (ρ_V). It turned in to 0.6893, which was higher than the specified threshold of 0.500, and had a construct reliability value (ρ_c). It was 0.9567, which turn into higher than the specified threshold of 0.600. 2) An analysis of the Priority of Need Index (PNI_{modified}) found that the current conditions in school administration with digital technology had been very high, whilst the overall desirable conditions were the best.

Keywords : Co-creation; School Administration; Digital Technology

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นโลกยุคดิจิทัลที่มีคุณลักษณะของการเป็น 1) โลกที่ไร้พรมแดน คือ การไม่มีขอบเขตที่แท้จริงในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศ 2) โลกที่แคบลง คือ การเดินทางติดต่อสื่อสารรวดเร็วมากขึ้น ประหยัด และมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 3) โลกที่หมุนเร็วมากขึ้น คือ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์มีความหลากหลายและสะดวกยิ่งขึ้น ทำให้การใช้เวลาใน 1 วันของมนุษย์เองสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากกว่าในยุคที่ผ่านมาอย่างมาก โดยคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวนี้เกิดขึ้นมาได้เนื่องจากมีตัวเร่งปฏิกิริยาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือเทคโนโลยี (Technology is a catalyst for a change) (สุภิญญา แซ่มซ้อย, 2558) การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคนในชาติ เพราะเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและการบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษาไปพร้อมกัน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายที่ครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษา ประเด็นสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ในสถานศึกษายุคดิจิทัล และการทำงานอย่างเป็นเครือข่าย ส่วนการบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษา ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยี โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะในการเชื่อมโยงความคิดและความรู้ให้กับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มคนที่เกิดในยุคดิจิทัล ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาสู่ยุคดิจิทัล ให้บรรลุเป้าหมายสำคัญของการศึกษา คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ประสบความสำเร็จในการทำงาน ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ สามารถแข่งขันกับนานาประเทศ โดยรักษาเอกลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนา อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ตัวแปรที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้นำที่ดี มีทักษะความเป็นผู้นำ มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ และใช้การวิจัยเพื่อการบริหารและการจัดการเพื่อปรับปรุงคุณภาพ ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การบรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพของผู้เรียนจึงต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดก็คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนุษย์ และทักษะทางความคิดรวบยอดแต่สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้นต้องมีทักษะทางการบริหารงานเพิ่มขึ้นอีก 2 ทักษะ คือ ทักษะการจัดการเรียนการสอนและทักษะทางการเรียนรู้ ซึ่งรวมเป็นทักษะที่จำเป็นพื้นฐาน 5 ทักษะ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการบริหารงาน (Katz, 1955 ;

Lunenburg and Ornstein, 2004) จากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจบริบทของสถานศึกษาในยุคนี้ที่สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) ได้เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษายุคดิจิทัลนั้นดูจะเป็นสิ่งธรรมดาที่ผู้เรียนและครูรุ่นใหม่จะเป็นผู้ที่มีทักษะการใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะมีความแตกต่างจากครูรุ่นเก่าและผู้บริหารสถานศึกษาหลาย ๆ คน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเพียงพอแล้วสำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียน พวกเขาต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ โดยนำไปกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพราะการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ และทักษะการบริหารในการที่จะผสมผสานเพื่อบริหารการศึกษา และในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาใหม่จะต้องมีลักษณะ มองกว้างคิดไกล ใฝ่สูง มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพ สิ่งสำคัญที่สุด คือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง ความเป็นผู้นำ ต้องนำความเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, 2550)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและแนวโน้มของปัญหาและปัจจัยที่สำคัญในการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีความสำคัญและส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กด้วยระบบดิจิทัลว่าเป็นอย่างไร มีแนวทางและองค์ประกอบใดบ้างที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยระบบดิจิทัล ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาจจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กด้วยระบบดิจิทัลในกลุ่มจังหวัดหรือภูมิภาคอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

3.2 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 1,286 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 56 คน และครู จำนวน 212 คน รวมทั้งหมด 268 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) แล้วทำการสุ่มการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1) แบบสอบถามสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบตรวจเช็ครายการ 2) แบบสอบถามปลายเปิด และ 3) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการดังนี้ 1.1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากคณะศึกษาศาสตร์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ 1.2) ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิ ทางโทรศัพท์หรือขออนุญาตเข้าพบเพื่อส่งหนังสือราชการและแบบสอบถาม 1.3) ส่งหนังสือราชการเค้าโครงงานวิจัยฉบับย่อและแบบสอบถามถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม 1.4) ผู้วิจัยติดต่อขอรับแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิตามเวลา สถานที่ ที่นัดหมายหรือรอรับทางไปรษณีย์ จำนวน 7 ชุด เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและครู ดำเนินการดังนี้ 2.1) ผู้วิจัยทำหนังสือประสานผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อขออนุญาตส่งหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามถึงโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 2.2) ผู้วิจัยทำหนังสือราชการถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลออนไลน์ โดยตอบแบบสอบถามในรูปแบบของกูเกิลฟอร์ม (Google form) ผ่านลิงค์ และคิวอาร์โค้ด (QR Code) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2.3) นัดหมายวันเวลาที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสะดวกในการให้สัมภาษณ์ ซึ่งประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ระบบออนไลน์ และที่โรงเรียน ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกในการสัมภาษณ์โดยมีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงด้วยอุปกรณ์บันทึกเสียง 2.4) นำคะแนนที่ได้หาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analytic model) ได้แก่ ค่าไคสแควร์, ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์, ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องการวิเคราะห์หาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

5. ผลการวิจัย

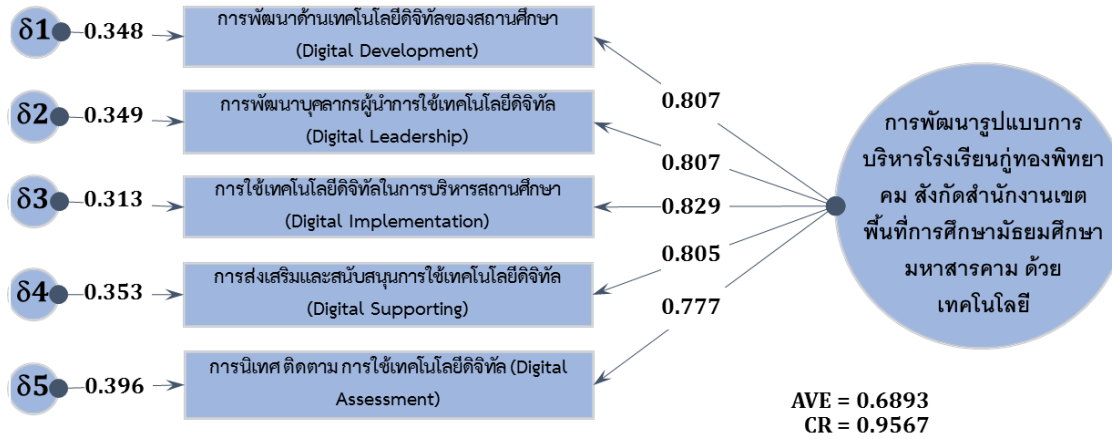
5.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ จำนวนทั้งหมด 312 คน มีการตอบกลับ จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 85.90 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 28 คน (ร้อยละ 10.45) และครู จำนวน 240 คน (ร้อยละ 89.55) วุฒิการศึกษาส่วนมากคือปริญญาโท จำนวน 152 คน (ร้อยละ 56.72) ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งวิชาการทางการศึกษาปัจจุบัน ส่วนมากมีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 – 10 ปี จำนวน 112 คน (ร้อยละ 41.79) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 96 คน (ร้อยละ 35.82)

5.2 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analytic model) ในภาพรวมของโมเดลการวัดองค์ประกอบการพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analytic model) ในภาพรวมของโมเดลการวัดองค์ประกอบการพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม

การพัฒนาารูปแบบการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม ด้วยเทคโนโลยี				
item	λ	λ^2	δ	α
1. การพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา (Digital Development)	0.807	0.651	0.349	
2. การพัฒนาบุคลากรผู้นำการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Leadership)	0.807	0.651	0.349	
3. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา (Digital Implementation)	0.829	0.687	0.313	0.897
4. การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Supporting)	0.805	0.648	0.352	
5. การนิเทศ ติดตาม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Assessment)	0.777	0.604	0.396	
$\rho_v = 0.6893$; $\rho_c = 0.9567$				

Cronbach's α = .897; Range of CITC = 0.657 - 0.786
 Eigenvalue = 3.546; KMO = 0.872
 Bartlett's Test of Sphericity = 2262.019, p-value < 0.001

$\chi^2 = 38.745$, $df=19$, p-value = 0.0047, AGFI = 0.971; CFI = 0.999; CN = 717.623
 RMSEA = 0.0366; 90% RMSEA = 0.0197 - 0.0531; p-value (close fit) = 0.904; SRMR = 0.0139

confirmatory factor analytic model

Goodness of fit indeces

Chi-square (df)	38.745 (19)
P-value	0.004
Relative Chi-square [χ^2/df]	2.039
AGFI	0.971
RMSEA	0.0366
90% CI of RMSEA	[0.0197 - 0.0531]
P-value for close fit	0.904
Standardized RMR	0.014
CFI	0.999
CN	717.623

การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analytic model) ในภาพรวม พบว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ด้วยเทคโนโลยี ทั้ง 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1. การพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา (Digital Development) 2. การพัฒนาบุคลากรผู้นำการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Leadership) 3. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา (Digital Implementation) 4. การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Supporting) 5. การนิเทศ ติดตาม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Assessment) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง

ประจักษ์ โดยพิจารณาดัชนี Chi-square test มีค่าเท่ากับ 38.745, RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.036, AGFI มีค่าเท่ากับ 0.971 และ SRMR มีค่าเท่ากับ 0.013 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง

การวิเคราะห์คุณภาพของตัวบ่งชี้ พบว่า น้ำหนักความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading: λ) อยู่ระหว่าง 0.777 ถึง 0.829 (สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 0.500) มีพิสัยของน้ำหนักความสำคัญกำลังสอง (Square multiple correlation: λ^2) ซึ่งเป็นสัดส่วนความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรแฝงองค์ประกอบกับตัวบ่งชี้แต่ละตัวอยู่ระหว่างร้อยละ 60.40 ถึง 68.70 ($\lambda^2 = 0.604-0.687$) และในการวัดครั้งนี้มีความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนหรือส่วนที่เหลือจากการอธิบายด้วยตัวบ่งชี้ (Error variance/ Residual: δ) อยู่ระหว่าง 0.313 ถึง 0.396

การวิเคราะห์คุณภาพของโมเดลการวัดในระดับองค์ประกอบแฝงในภาพรวมของการวัดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัด (Average variance extracted: ρ_v) มีค่าเท่ากับ 0.6893 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 0.500 และมีค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ (Construct reliability: ρ_c) มีค่าเท่ากับ 0.9567 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 0.600

5.3 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวม ขององค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวม ขององค์ประกอบในการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการใช้งานในสถานศึกษา	4.18	0.85	มาก	4.62	0.53	มากที่สุด	0.104	1
2. การพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.44	0.70	มาก	4.81	0.42	มากที่สุด	0.081	4
3. การส่งเสริมและสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.45	0.66	มาก	4.83	0.40	มากที่สุด	0.086	3
4. การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา	4.39	0.79	มาก	4.80	0.49	มาก	0.091	2

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
5. การนิเทศกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	3.73	0.76	มาก	3.99	0.89	มาก	0.072	5
ค่าเฉลี่ย	4.24	0.75	มาก	4.61	0.55	มากที่สุด	0.087	-

จากตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.24, S.D.=0.75) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.61, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) พบว่าเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการใช้งานในสถานศึกษา 2) ด้านการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา 3) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและด้านการบริหารจัดการ และ 5) การนิเทศกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารโรงเรียนกู่ทองพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการบริหารโรงเรียนในยุคดิจิทัล ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัยที่สำคัญ คือ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูงสามารถรองรับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างกว้างขวาง ทั้งทางคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สมาร์ทโฟน 3) การส่งเสริม สนับสนุน ของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา ใน 4 กลุ่มงานประกอบด้วย งานงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป 4) การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอุปกรณ์ บุคลากร และการนำไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในยุคปัจจุบันนี้โลกมีวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลในทุก ๆ ด้าน เพื่อการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายและนโยบายของการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งภูษณทัต ผลทับทิมธนา (2563) ได้ให้ความสำคัญกับการนำโครงการไปปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีด้วยกระบวนการบริหารจัดการตามวงจรคุณภาพจนบรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุมรัตน์ สีรูป (2561) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารต้องมีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการศึกษาโดยมีแนวทาง ในการดำเนินงานคือ 1) การเตรียมการรองรับเทคโนโลยีต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร ทั้งโครงสร้าง และบุคลากร แนว

ทางการพัฒนาได้แก่ พัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยี พัฒนาความรู้และความเข้าใจการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ IT (information technology) มาใช้ในการบริหารพัฒนาระบบ GIS (Geographic information system) เพื่อการบริหารการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนา ด้านเทคโนโลยี การจัดตั้งกองทุน การติดตั้งเครือข่ายเชื่อมโยงเทคโนโลยี การจัดทำแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี 2) การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเป็นหมวดหมู่ในฐานข้อมูลของหน่วยงาน แนวทางการพัฒนามีดังนี้ การความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ การจัดระบบข้อมูล การวางแผนจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบการวิเคราะห์ชุมชน และ 3) การใช้ระบบสารสนเทศสนับสนุนงานบริหารให้มีประสิทธิภาพ แนวทางการพัฒนาได้แก่ การใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศในการสนับสนุนการบริหารงาน การเชื่อมต่อข้อมูลพัฒนาระบบเทคโนโลยี ให้สามารถเรียกใช้ข้อมูลได้ทุกงาน ทุกฝ่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศรี เณรจาที (2560) ที่พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ใน ศตวรรษที่ 21 มีจำนวน 5 องค์ประกอบ โดยเรียงตามลำดับองค์ประกอบ คือ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยมีวิจัยเป็นฐาน การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทาง เทคโนโลยีและการสื่อสาร และการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและ งบประมาณ และทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ภูษณทัต ผลทับทิมธนา (2563) ได้กล่าวว่าการนำโครงการไปปฏิบัตินับว่าเป็นการบริหารโครงการที่สำคัญส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานให้ทันสมัยทำให้สถานศึกษาสามารถนำโครงการไปปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้โดยมีกระบวนการบริหารโครงการตามวงจรคุณภาพ และมีการกำกับติดตามระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการเป็นระยะ ส่งผลให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์และ เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบซึ่งเป็นปัจจัยของการบริหารโรงเรียนในยุคดิจิทัล สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูงสามารถรองรับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน ประกอบไปด้วยการพัฒนาระบบเครือข่ายของเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ การสร้าง และการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อการนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนให้มีความเป็นเลิศ และสอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นจะสามารถรองรับการใช้งานได้อย่างกว้างขวางครอบคลุมในทุกเรื่องได้ ต้องมีการพัฒนาระบบของเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูงเพียงพอต่อการรองรับการใช้งานเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัล และระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารโดยวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้เสนอแนวการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้การบริหารด้วยระบบคุณภาพ (PDCA) คือ 1) มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและมีความเป็นเอกภาพ 2) มีระบบข้อมูลสารสนเทศช่วยในการบริหารจัดการ 3) พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศรี เณรจาที (2560) ที่พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการ

บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ใน ศตวรรษที่ 21 มีจำนวน 5 องค์ประกอบ โดยเรียงตามลำดับ องค์ประกอบ คือ การวางระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยมีวิจัยเป็นฐาน การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทาง เทคโนโลยีและการสื่อสาร และการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรและ งบประมาณ และทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์

2. การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยการให้ความรู้ จัดประชุม อบรม สัมมนา และที่สำคัญต้องให้มีการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะในการนำไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก บุคลากรทุกคนจึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาทั้งในระดับโรงเรียนและระดับ ห้องเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ National Association of Secondary School Principals (NASSP) (2013) พบว่า ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ที่สำคัญและส่งผลต่อพัฒนาบุคลากรเพื่อประโยชน์ในการบริหารโรงเรียนให้เกิดผลสำเร็จตาม เป้าหมายได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร (communication skill) ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Learning innovation skill), ทักษะด้านการใช้ดิจิทัล (Digital literacy skills) และทักษะมุ่งผล สัมฤทธิ์ (Results orientation skill) และสอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย เทพแสง (2547) ที่ กล่าวถึงผู้บริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีทักษะด้านการพัฒนาบุคลากร โดย 1) Envision ผู้นำ ต้องสร้างวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน โดยเฉพาะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการที่กว้างไกล เน้น การบูรณาการเทคโนโลยีในการบริหารและการจัดการรวมทั้งการเรียนการสอน 2) Energize ผู้นำ การศึกษาต้องหมั่นจุดพลังในการทำงานให้เกิดความกระตือรือร้นชวนขวยตลอดเวลา และ 3) Encourage ผู้นำการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้แรงจูงใจต่อบุคลากรให้ ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความสุข การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นมิตรจะ สนับสนุนงานให้ประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัจจะพร วิริยะจรรยา (2559) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนนั้น มีด้านการพัฒนาสนับสนุนส่งเสริม บุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยการพัฒนสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรควรทำโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานทางวิชาการกันภายในโรงเรียน

3. การส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรและการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลประกอบไปด้วย การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่มี ประสิทธิภาพสูงเพียงพอต่อการรองรับการใช้งานของระบบการบริหารจัดการศึกษาทั้งของโรงเรียน และห้องเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในหลาย ๆ มิติ ซึ่งการส่งเสริม สนับสนุนนั้นอาจจะทำได้ หลายวิธี เช่น การให้ความรู้ การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสัมมนา ทั้งนี้ต้องเน้นให้ บุคลากรมีการฝึกปฏิบัติด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรในโรงเรียนมีความแตกต่างกันในด้าน ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารจึงควรจะ

ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากร และ การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ของบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา ของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครูสู่ความเป็นเลิศต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Greenberg-Walt & Robertson (2001) ที่พบว่า สมรรถนะสำคัญของผู้บริหารระดับสูงในอนาคตใน ส่วนที่ผู้บริหารต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ 1) สามารถเสริมสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ร่วมกันคิดค้นแนวทางปฏิบัติที่ทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ 2) มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ 3) สามารถกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้สนใจคิดค้น นวัตกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ วันวัตี กุ์เมือง (2560) กล่าวว่า ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมี นโยบายสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ เพื่อพัฒนาการสื่อสารในทุกด้าน โดยเฉพาะการช่วยพัฒนาครูอาจารย์ การช่วยให้เด็กและเยาวชนได้เข้าถึงแหล่งความรู้และได้เรียน อย่างทัดเทียมกัน

4. การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมี รูปแบบการตรวจสอบ/ประเมินประสิทธิภาพของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของโรงเรียน การกำหนด รูปแบบและปฏิทินในการนิเทศกำกับติดตามที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีการสรุปและประเมินผลของการ นิเทศกำกับติดตาม เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการพัฒนา บุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาในทุกๆระดับ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ กำกับติดตาม กำกับติดตาม เพื่อนผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการ จัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย เทพแสง (2547) กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาในยุคเทคโนโลยี หรือ E-Leadership ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ กำกับ ติดตาม ควรจะต้องมี Embody คือ ต้องเน้นการทำงานที่เป็นรูปธรรม เน้นเป้าหมายหรือผลงานที่ สัมผัสได้ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การปฏิบัติงาน การสื่อสาร การติดตามและการประเมินผล ควร ใช้วิธีการที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัจจะพร วิริยะจรรยา (2559) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่จำเป็นต้องพัฒนานั้นต้องมีการพัฒนาใน ด้านการนิเทศ การวัดประเมินผล การจัดการศึกษาในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการนิเทศด้วย และสอดคล้องกับหลักการบริหารด้วยระบบคุณภาพ (PDCA) ของเดมมิ่ง ที่ได้กำหนดขั้นตอนของการ แก้ปัญหาในการบริหารไว้ เป็น 4 ขั้นตอนเรียงกันเป็นวัฏจักร เรียกว่าวงจรเดมมิ่ง (Deming cycle) ได้แก่ P = Plan คือ การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดขึ้น D = Do คือ การ ปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง C = Check คือ การ ตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องแก้ไข ผลงานในขั้นตอนใด และ A = Act คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหาหรือถ้าไม่มีปัญหาใด ๆ ก็ไป หาแนวทางปฏิบัติ ตามแผนงานที่วางไว้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดให้หน่วยงานของรัฐนำ digital platform และ Digital Technology มาพัฒนาองค์กร หน่วยงานทางการศึกษาต้นสังกัดจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์กรในด้าน digital platform ให้ผลลัพธ์ทางการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด

7.1.2 การพัฒนาองค์กรด้านการใช้ Digital Technology มาพัฒนาองค์กรต้องวางแผนให้เป็นระบบให้ครบถ้วนประกอบด้วย การพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษา (Digital Development) การพัฒนาบุคลากรผู้นำการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Leadership) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา (Digital Implementation) การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Supporting) การนิเทศ ติดตาม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Assessment)

7.1.3 หน่วยงานควรกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนา Digital Technology อย่างชัดเจน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน ควรมีความตระหนักถึงความสำคัญในการการนำ Digital Technology มาพัฒนาการศึกษา

7.2.2 ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรในการนำ Digital Technology มาใช้ในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การสร้างนวัตกรรมอย่างเต็มศักยภาพ

7.2.3 ครูควรพัฒนาตนเอง ศึกษาหาความรู้ พัฒนาทักษะด้านดิจิทัลเพื่อนำ Digital Technology มาพัฒนาและสร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้

7.2.4 นักเรียนควรนำ Digital Technology มาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนเพื่อพัฒนาสู่นวัตกรรมในอนาคต

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนด้วย Digital Technology ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย

7.3.2 กิจกรรมในการพัฒนาควรเหมาะสมกับระดับชั้น

7.3.3 กิจกรรมบางอย่างมีค่าใช้จ่ายมากไม่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

8. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- ปทุมรัตน์ สีธูป. (2561). **คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2552). **การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภูษณทัต ผลทับทิมธนา และสมบุญ บวรศิริรักษ์. (2563). **การบริหารโครงการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันดี กุ้เมือง. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สมชาย เทพแสง. (2547). **E-Leadership : ผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัล**. วารสารวิชาการ. 1 (มกราคม-มีนาคม 2547). 55-62.
- สมศรี เณรจาทิ และวัชร ชูชาติ. (2560). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21**. วารสารบริหารการศึกษา. 14(27). 10-20.
- สัจจะพร วิริยะจรรยา. (2559). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กปีงบประมาณ 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2558). **ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียน และโรงเรียนในศตวรรษที่ 21**. *Journal of Education Naresuan University*. 17(4). 216-224.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Greenberg-Walt, C. L., & Robertson, A. G. (2001). **The evolving role of executive leadership**. *The future of leadership : Today's top leadership thinkers speak to tomorrow's leaders*.
- Katz, R.L. (1955). **Skill of an Effective Administrator**. *Harvard Business Review*. 4(12). 22-42.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). **Determining sample size for research activities**. *Educational and psychological measurement*. 30(3). 607-610.

Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. (2004). **Educational administration: Concepts & practices**. 4th ed. Belmont, CA : Wadsworth/Thomson.

National Association of Secondary School Principals (NASPP). (2014). **10 Skills for Successful School Leaders**. Retrieved 20 January 2020. From <https://www.amazon.com/10-Skills-Successful-School-leaders/dp/0882103822>

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย
โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช*

DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD' BASIC MATHEMATICAL SKILLS BY
ARRANGEMENT OF SEED-BASED EDUCATIONAL GAMES

นันทิยา กาจู้ด¹, ละดา ดอนหงษา², แสงเดือน คงนาวัง³
Nuntiya Kajood¹, Lada Donhongsa², Sangduan Kongnavang³
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิจัยบัณฑิต^{1,2,3}
Faculty of Education, Pitchayabundit College^{1,2,3}
Email : n1410700065452@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช 3) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3/1 โรงเรียนพิจัยวิทยุ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 24 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์ด้วยเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชชั้นอนุบาล 3 จำนวน 16 แผน 2) แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับชั้นอนุบาล 3 เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.72/84.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ด้วยเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์เกมการศึกษาจากเมล็ดพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ของเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 0.7074 คิดเป็นร้อยละ 70.74

คำสำคัญ : เกมการศึกษา; ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์; เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

This research objectives to 1) create and optimize a seed-based educational game activity pack. to be effective according to the 80/80 criteria. 2) Compare the basic math skills of early childhood children. During before and after the experience with the Seed Educational Game activity set 3) To study the effectiveness index of the Seed Educational Game activity package of early childhood children. The sample group used in this research was Kindergarten 3/1 students at Pitchayawit School. The first semester of the academic year 2022, 24 students were obtained by group randomization. The research instruments consisted of 1) an experience plan with 16 educational games from seeds of kindergarten 3; 2) a test to measure basic math skills. Science for Kindergarten 3 is a multiple-choice test with 3 choice of 20 statistical items used in data analysis, i.e. mean, percentage, standard deviation. and independent t-test

The results showed that: 1) The seed-based educational game activity set was 84.72/84.38 which was higher than the threshold defined. 2) Basic mathematical skills of early childhood After arranging a seed educational game experience are higher than before arranging a seed educational game experience. statistically significant at the .01 level. 3) Efficacy Index of the Seed Educational Game Activity Set of early childhood children was 0.7074 or 70.74%.

Keywords : Educational Games; Basic Mathematical Skills; Early Childhood

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ หลายอย่าง หนึ่งปัจจัยที่สำคัญคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรคน เพราะคนคือตัวกำหนดและนำทิศทางของประเทศชาติให้ก้าวไปสู่การพัฒนา การสร้างเด็กและเยาวชนของชาติวันนี้ให้มีคุณภาพเพื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าเป็นการเตรียมความพร้อมในการวางรากฐานของประเทศให้เกิดความมั่นคงยั่งยืน ดังนั้น การจัด การศึกษาที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมจึงเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป การให้การศึกษาแก่เด็กที่จะเติบโตเป็นอนาคตของชาติ คือ การวางรากฐานการศึกษาในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่มีพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางสมอง การใช้ภาษา ทักษะทางสังคม อารมณ์ และการเคลื่อนไหว การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม สติปัญญา และทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ ให้แก่เด็กในวัยนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ในระดับ ที่สูงต่อไป ซึ่งทักษะที่มีความสำคัญมากด้านหนึ่ง ที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม คือ ทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ เพราะคณิตศาสตร์ มีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดทำให้มนุษย์คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน ตลอดจนการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์วางแผนการแก้ปัญหา และนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม คณิตศาสตร์ยังเป็น

เครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่นๆ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551) ดังนั้น การเรียนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นการฝึกเหตุผลทางคณิตศาสตร์ ด้วยการเรียนเกี่ยวกับสัญลักษณ์ตัวเลข จำนวน การอ่านค่า การนับ การบวก และการบอกเหตุผล โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของเด็ก เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิด บรรยากาศการเรียนการสอนต้องไม่เคร่งเครียด กิจกรรมได้รับการวางแผนอย่างดี ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และสร้างความคุ้นเคยกับตัวเลข (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาให้เด็กปฐมวัยได้รับรู้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสื่อต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษา จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผล การคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ต่อไป (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มุ่งหวังให้เด็กทุกคนได้เตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ อันเป็นพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษา โดยกำหนดสาระหลักที่จำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ จำนวนและการดำเนินการ การรวมกลุ่ม และการแยกกลุ่มการวัดความยาว น้ำหนัก ปริมาตร เงิน เวลา ตำแหน่ง ทิศทาง ระยะทาง รูปร่างคณิตสามมิติและรูปร่างคณิตสองมิติ พีชคณิต แบบรูปและความสัมพันธ์ การนำเสนอ ทักษะและกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์การแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ (สถาบันส่งเสริม การสอนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี, 2551)

การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย ต้องจัดให้เป็นรูปธรรม เด็กสามารถสัมผัสอุปกรณ์ที่เป็นของจริง เด็กต้องได้ลงมือกระทำจริง (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลี ไสยวรรณ (2553) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กควรเน้นให้เด็กได้คิด และเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงผ่านประสาทสัมผัส สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมจะช่วยพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์และความคิดรวบยอดได้ดีขึ้น ฉะนั้น การจัดประสบการณ์คณิตศาสตร์แก่เด็กปฐมวัยควรให้เด็กเรียนจากประสบการณ์ตรงจากของจริง และสอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม จากสิ่งง่าย ๆ ใกล้ตัว ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับปฐมวัยจัดโดยยึดเด็กเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้เด็กสำรวจความสัมพันธ์ของวัตถุและสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ได้เล่นได้ทำกิจกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติจริงได้คิดวิเคราะห์และอธิบายเหตุผลของตนเอง โดยครูใช้คำถามปลายเปิด คำถาม ชวนคิด เล่นนิทานเล่นเกม กระตุ้นให้เด็กมีจินตนาการ และเชื่อมโยงการเรียนรู้กับคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นการสร้างเจตคติที่ดีให้เด็กเกิดความเข้าใจ และจดจำได้ยาวนาน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551)

เกมการศึกษาเป็นกิจกรรมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มก็ได้ ช่วยให้เด็กสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอด

(กุลยา ต้นติผลาชีวะ, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา คิดรวบยอด และคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) เกมการศึกษาที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ได้แก่ เกมจับคู่ แยกประเภทจัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ เป็นต้น ซึ่งการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายนั้นเป็นหัวใจหลักของการประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เกมการศึกษาจัดเป็นประสบการณ์ที่เน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ทักษะทางคณิตศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม โดยการจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ที่สนุกสนานเหมาะสมกับวัย มีการใช้สื่อที่หลากหลาย การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ผ่อนคลาย ทำท่ายความสามารถ และเป็นไปตามธรรมชาติ จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเกิดความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์มากขึ้น (เพ็ญจันทร์ เจริญประเสริฐ, 2542)

จากรายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ประจำปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนพิชญวิทย์ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 4.4 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ได้คะแนนประเมินน้อยที่สุด คือร้อยละ 73.68 ซึ่งด้านที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือทักษะทางคณิตศาสตร์ในด้านการจับคู่ การจัดหมวดหมู่ การเปรียบเทียบ และการเรียงลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการทำแบบฝึกหัดจากหนังสือและใบงาน การเรียนที่เน้นเนื้อหามากเกินไป ทำให้เด็กขาดประสบการณ์ ที่เป็นพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ขาดการคิดและการแก้ปัญหา ส่งผลให้พัฒนาการทางสติปัญญาลดลง และทำให้พัฒนาการด้านอื่นๆ ล่าช้าไปด้วย ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผล การคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวและมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถตามมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนคณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชมาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการจับคู่ การจัดหมวดหมู่ การเปรียบเทียบ และการเรียงลำดับของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะสร้างความแปลกใหม่ในการเรียนรู้ สนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยยึดประสบการณ์สำคัญด้านสติปัญญา ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้แก่ การสังเกต การจับคู่ การจำแนก การเปรียบเทียบ และการเรียงลำดับ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ที่ดียิ่งขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช

2.3 เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชของเด็กปฐมวัย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช

3.3 ได้ทราบผลการดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชของเด็กปฐมวัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองใช้แบบแผนการวิจัย กลุ่มเดียวทดสอบก่อน หลัง (One Group Pre-test Post-test Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนอนุบาล 3 โรงเรียนพิชญวิทย์ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้อง จำนวนนักเรียน 47 คน โดยโรงเรียนจัดชั้นเรียนแบบคละความสามารถ 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนอนุบาล 3 โรงเรียนพิชญวิทย์ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 24 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ใช้ห้องเป็นหน่วยสุ่ม

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ชั้นปฐมวัย 3 จำนวน 16 แผน แผนละ 20 นาที ประกอบด้วย 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยกินดีอยู่ดีมีสุข หน่วยผลไม้แสนอร่อยหน่วยต้นไม้แสนรัก และหน่วยคณิตคิดสนุก 2) ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชชั้นปฐมวัย 3 จำนวน 4 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ชุดฝึกทักษะการจับคู่ ชุดที่ 2 ชุดฝึกทักษะการจัดหมวดหมู่ ชุดที่ 3 ชุดฝึกทักษะการเปรียบเทียบ ชุดที่ 4 ชุดฝึกทักษะการเรียงลำดับ 3) แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ก่อนหลังเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย 3 เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4.3 สมมติฐานการวิจัย ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนพิชญวิทย์ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 24 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ 2) จัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช กับกลุ่มตัวอย่าง ตามลำดับจนครบทั้ง 16 แผน แผนละ 20 นาที เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างจัดประสบการณ์ โดยบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้และเมื่อจบแต่ละหน่วย ทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ตามแบบฝึกหัดหน่วย 3) ในแต่ละวันที่จัดประสบการณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาประสิทธิภาพของแผนการ

จัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช โดยหาจากคะแนนเฉลี่ยของการประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนมาคำนวณหาค่าร้อยละ (E1) เปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยร้อยละจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) โดยนำมาเปรียบเทียบกันในรูปแบบ E1/E2 4) ทดสอบหลังเรียน (Post – test) ด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกับก่อนเรียน กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลอง 5) นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ของเด็กปฐมวัย โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างการจัดกิจกรรมแต่ละแผนกับค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สูตรการหาค่า E1/E2 2) เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยหาค่า t-test แบบไม่อิสระ 3) วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ของเด็กปฐมวัย (E.I. : The effectiveness index) โดยวิเคราะห์คะแนนก่อนจัดกิจกรรมและหลังจัดกิจกรรม เทียบกับคะแนนเต็มตามวิธีของ (Goodman and Schneider)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ของเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.72/84.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชของเด็กปฐมวัย

จำนวนนักเรียน	คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
24	ประสิทธิภาพของ กระบวนการ (E1)	144	122.00	10.31	84.72
24	ประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์ (E2)	20	16.88	1.68	84.38

4.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ผลการวิจัยพบว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.3 ผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของการจัดประสบการณ์ด้วย

ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ของเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.7074 คิดเป็นร้อยละ 70.74 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์ด้วยเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ของเด็กปฐมวัย

จำนวนเด็ก	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนนก่อนเรียน	ผลรวมคะแนนหลังเรียน	ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
24	20	292	405	0.7074

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ของเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.72/84.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากจากการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง เด็กได้สังเกต สำรวจ เล่น และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผ่านสื่อที่มีความหลากหลาย ซึ่งเป็นไปตามหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยต้องจัดในลักษณะบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และสนองความต้องการความสนใจของเด็ก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) และในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน เริ่มจากการศึกษาหลักสูตร คู่มือต่างๆ รูปแบบการเรียนการสอน แผนการจัดประสบการณ์ การวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้ให้ครอบคลุมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษา ทั้งยังผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ก่อนนำมาใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิไลลักษณ์ แก้วเก่า (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมการศึกษา ชั้นอนุบาล 3 พบว่ามีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 79.30/78.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกพิชญ์ ศรีสวัสดิ์ (2555) ได้ศึกษา การพัฒนากิจกรรมเกมการศึกษาด้านการเรียงลำดับเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เกมการศึกษาด้านการเรียงลำดับเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.12/81.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริกานต์ ก้อนวิมล (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษา มีประสิทธิภาพ 81.02/88.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเด็กมีการพัฒนาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น จึงทำ

ให้แผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษา เป็นแผนที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 เป็นอย่างดี

6.2 จากผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช พบว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่ กระตุ้นความสนใจของเด็ก และเด็กได้เรียนรู้จากสื่อที่เป็นของจริง ผ่านการเล่นได้ฝึกการคิด การแก้ปัญหา ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน ครูผู้สอนคอยกระตุ้นและให้ความช่วยเหลือเพื่อเด็กแต่ละคนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลให้เด็กมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไวทส์ทสกี กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาผ่านการมีประสบการณ์ การช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ความสนใจของเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณีย์พรหมนทร์ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการสอนที่เน้นการบูรณาการด้วยเกมการศึกษาจากสื่อธรรมชาติ เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิไลลักษณ์ แก้วแก้ว (2557) ได้ศึกษาผลการพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมการศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดประสบการณ์เกมการศึกษา นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีความพร้อมทางคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ และมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์ การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.3 จากผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชของเด็กปฐมวัยพบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช ของเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 0.7074 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.74 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืชเป็นกิจกรรม ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การสังเกต การลงมือปฏิบัติ ฝึกการคิด การแก้ปัญหาการวิเคราะห์ และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากการเล่น เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม ทำให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางด้านการพัฒนาทางสติปัญญาของบรูเนอร์ ได้กล่าวไว้ว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากการใช้ประสาทสัมผัส และการลงมือกระทำ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551) สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิไลลักษณ์ แก้วแก้ว (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมการศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6060 แสดงว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 60.60 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริกานต์

กอนวิมล (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมการศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.7391 นั่นคือเด็กที่ได้รับการพัฒนามีประสบการณ์เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 73.91

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยสามารถใช้กิจกรรมเกมจากเมล็ดพืชที่เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคย และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การสังเกต การลงมือปฏิบัติ ผูกการคิด การแก้ปัญหาการวิเคราะห์ และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากการเล่น เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม ทำให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางด้านการพัฒนาทางสติปัญญาของบรูเนอร์ ได้กล่าวไว้ว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากการใช้ประสาทสัมผัส และการลงมือกระทำ และการวิจัยครั้งนี้ได้นวัตกรรมที่เป็นเกมการศึกษาที่มามีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นได้ ดังนั้นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย และหน่วยงานทางการศึกษาที่ดูแลการจัดการศึกษาปฐมวัย ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูปฐมวัยพัฒนาเกมการศึกษาขึ้นเพื่อใช้จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการนำชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ดพืช เพื่อส่งเสริมทักษะด้านอื่นๆ ให้แก่นักเรียน เช่น ด้านการคิดวิเคราะห์ และด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการเปรียบเทียบผลของการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเกมการศึกษาจากเมล็ด กับการจัดกิจกรรมอื่นๆ เช่น การละเล่นพื้นบ้าน การเล่นอิสระ และการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

9. บรรณานุกรม

- กนกพิชญ์ ศรีสวัสดิ์. (2555). การพัฒนากิจกรรมเกมการศึกษาด้านการเรียงลำดับเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เบริน-เบส บุคส์.

- ทิตินา แคมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน : องค์กรความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- พิไลลักษณ์ แก้วเก่า. (2557). **การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครพนม.
- เพ็ญจันทร์ เจียบประเสริฐ. (2542). **คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : นานามีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.
- วรรณีย์ พรหมนนท์. (2555). **การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการด้วยเกมการศึกษาจากสื่อธรรมชาติเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). **คู่มือกรอบมาตรฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริกานต์ ก้อนวิมล. (2558). **การพัฒนาความพร้อมด้านคณิตศาสตร์โดยเกมการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุณี บุญพิทักษ์. (2557). **วิจัยชั้นเรียนปฐมวัย : หลักการปฏิบัติจากประสบการณ์**. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2555). **ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. สืบค้นวันที่ 19 พฤษภาคม 2555. จาก <http://www.echild-edu.com/youthcenter/content/articles/math-for-child.html>

ความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษา
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดชัยภูมิ*

NEEDS ON INFORMATION INSTITUTE TECHNOLOGY ADMINISTRATION
UNDER CHAIYAPHUM VOCATIONAL EDUCATION

อรรคพล ประเสริฐ¹, วิเชียร รุ้ยยง²

Akkaphon Prasert¹, Wichain Roo-yuenyong²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Faculty of Education, Northeastern University^{1,2}

Email : a0862274261@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน ครูผู้สอนจำนวน 200 คน รวม 240 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเป็นดังนี้ 1. ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ 2. ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ 3. ด้านการติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ 4. ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ; ความต้องการจำเป็น; อาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

ABSTRACT

The purpose of this study was to study the present condition. Desirable conditions and necessities for information technology administration in educational institutions under vocational education, Chaiyaphum Province The samples used in this research were A total of 40 educational institution administrators, 200 teachers, total 240 people. The research instrument was a 5-level estimation questionnaire. The confidence value of the questionnaire was 0.94. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation. and the need index.

The research results were found that: 1. The Current conditions in information technology administration of educational institutes under vocational education in Chaiyaphum Province Overall, it was at a moderate level. Desirable Conditions in Information Technology Administration of Vocational Education Institutions in Chaiyaphum Province Overall, it is at the highest level. 2. Need for information technology management of Educational Institutions under Chaiyaphum Vocational Education. They are arranged in order of importance as follows: 1. Information technology management planning 2. Information technology management improvement and development 3. Monitoring and Evaluation of Information Technology Management 4. In the field of information technology management operations.

Keywords : Information technology management; Necessity needs; Chaiyaphum Vocational Education

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันมากขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านต่างๆมากมายไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองและวัฒนธรรม รวมทั้งช่วยลดขั้นตอนในการดำเนินการก่อให้เกิดความประหยัดทั้งทางด้านเวลา และงบประมาณ เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นที่ยอมรับในยุคปัจจุบันรวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ เล็งเห็นความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาดำเนินงาน การบริหารงานและการตัดสินใจ ซึ่งในหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในวงจรรธุรกิจ อุตสาหกรรมและการศึกษาจำเป็นต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่ดีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ทั่วถึงเท่าเทียมกันและต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดเศรษฐกิจและสังคมแห่งภูมิปัญญา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2559)

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการเข้าถึงและได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือที่เรียกว่าโลกไร้พรมแดนซึ่งผลจากความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาด้านการศึกษาของชาติเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการสนองตอบนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, น. 37-38) ในหมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามมาตรา 63, 64, 65, 66 และ 67 ล้วนเป็นมาตราเกี่ยวกับการศึกษาทั้งสิ้น และในการพัฒนาบุคลากรเพื่อการศึกษาซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “รัฐบาลต้องส่งเสริมสนับสนุนการผลิตและพัฒนาเพื่อการศึกษาในเรื่องขีดความสามารถการสร้างแรงจูงใจการพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองการวิจัยเรื่องการผลิตและการพัฒนา การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินการใช้ การจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การจัดตั้งหน่วยงานกลางพิจารณาเสนอแนะนโยบายส่งเสริมและประสานการวิจัยการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้งาน” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตของประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “การศึกษาแห่งอนาคตเป็นจริงได้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” (Enabling future education with information and communication technology) หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการศึกษาทั้งผู้เรียนผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา โดยเพิ่มสมรรถนะให้มีวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม วิจรรย์ญาณและรู้เท่าทัน ด้วยการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้การบริหารจัดการอย่างบูรณาการร่วมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อการศึกษาแห่งอนาคต โดยเฉพาะด้านนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในปี 2563 นี้ ได้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และกว้างขวางในสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน พร้อมทั้งพัฒนาสายผู้สอนให้มีความชำนาญในการสอนด้านคอมพิวเตอร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

สังคมโลกปัจจุบันมีการเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาด้านเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้าน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้นช่วง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นับเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวอย่างมาก โดยต้องเร่งพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลัก ในการขับเคลื่อนในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยและการแข่งขันในโลกปัจจุบันที่มีมากขึ้น ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพปัญหาหลากหลายที่เป็นอุปสรรคการพัฒนาประเทศในระยะยาว ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีเป้าหมายเพื่อที่จะ

ยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาด้วยการใช้ประโยชน์จากการบูรณาการเครื่องมืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ให้มีความทันสมัยสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก ตลอดจนจนถึงการสร้างห้องเรียนแห่งอนาคต (Future Class room) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษาใน 3 มิติ คือ 1. การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ คือ เพิ่มศักยภาพการศึกษาค้นคว้าและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้แบบออนไลน์ 2. การเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา คือ เพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้โดยไม่ขาดความต่อเนื่องด้วยการใช้อุปกรณ์ส่วนตัวที่ทันสมัย 3. ความหลากหลายของการเรียนรู้ คือ เพิ่มความสามารถและอิสระในการเลือกวิธีการและสื่อการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบในห้องเรียนแห่งอนาคต (Future Class room) ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงการบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการจัดสรรคลื่นความถี่และโครงสร้างพื้นฐานในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่สามารถให้บริการการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีเครื่องมืออุปกรณ์ที่เพียงพอ ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการบริการที่มีประสิทธิภาพมีคลังข้อมูลและระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการบริการด้านการศึกษาที่ดี

ในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งการพัฒนาประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้าน ท่ามกลางสถานการณ์ของโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างมาก การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2562-2563 มีการระบาดทั่วโลก สังคมจึงต้องเตรียมพร้อมหลายเรื่องเริ่มต้นจากชีวิตของคนเราที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะที่หลายหน่วยงานองค์กรต่างปรับเปลี่ยนวิธีการรวมทั้งพฤติกรรมและวิธีการทำงานที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น จากเดิมคนทำงานมักให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตส่วนตัวเป็นสำคัญ (Work life balance) แต่ปัจจุบันที่เราทุกคนต่างมีเวลาของการทำงานและการใช้ชีวิตส่วนตัว (Work from home) เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันสลับสับเปลี่ยนกันไปตลอดทั้งวัน เกิดชีวิตการทำงานใหม่รวมกับชีวิตส่วนตัวเป็นหนึ่งเดียว (Work life integration) จนทำให้คนเราต้องสร้างวินัยในการทำงานท่ามกลางความอิสระและความยืดหยุ่นที่เพิ่มขึ้น (ชัยชนะ มิตรพันธ์, 2563) เมื่อวิกฤตการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา ภาคการศึกษาเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่เกิดการปรับตัวครั้งใหม่ทั่วโลกและในประเทศไทย สถานศึกษา โรงเรียน ครู และนักเรียน นักศึกษา ต้องหันมาใช้ในการเรียนรู้แบบทางไกล และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ จนกลายเป็นวิถีใหม่ของการศึกษาไทย รวมทั้งเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของครู การจัดการเรียนการสอนทางไกลและการเรียนออนไลน์ที่ทั่วถึงและมีประสิทธิผลสูง และผู้เรียนทุกคนต้องพึ่งพาหลายปัจจัยทั้งความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนวิถีใหม่ และความพร้อมของครอบครัวและนักเรียนในการเรียนรู้ จากที่บ้าน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีต้นทุนสูง (เสาวรัตน์คำฟู, 2563)

อาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ เป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา โดยนักเรียน นักศึกษา ต้องผ่านมาตรฐานการอาชีวศึกษาเพื่อประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มาตรฐานการ

อาชีวศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2561) วิทยาลัยอาชีวศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิมีทั้งหมด 17 แห่งแยกเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาครัฐจำนวน 5 แห่ง อาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 12 แห่ง การจัดการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ มีการจัดการศึกษา 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2)ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 3) ระดับปริญญาตรี (เฉพาะวิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ) ในปัจจุบันอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระบบปกติและระบบทวิภาคี มีจำนวนนักเรียน นักศึกษา รวมทั้งสิ้น 5,661 คน จากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า ด้านการบริหารจัดการและการบริหารงานทั่วไป ด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่มีผู้รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจน สถานศึกษาสังกัดในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษายังไม่เป็นแหล่งบริการทางวิชาการ และมีการใช้ฐานข้อมูลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารและจัดการของสถานศึกษาถือว่ายังมีน้อย ในการจัดการบริหารยังขาดทักษะความรู้การบริหารการใช้ระบบบริหารแบบใหม่ เพื่อพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร :ICT) การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการในองค์กรสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงตระหนักและเร่งรัดแก้ไขปรับปรุงโดยเร่งด่วน ให้เป็นไปตามข้อเสนอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการจัดการและบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551)

วิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ แบ่งการบริหารงานตามโครงสร้างออกเป็น 4 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายบริหารทรัพยากร 2) ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ 3) ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา 4) ฝ่ายวิชาการ ซึ่งการบริหารในแต่ละฝ่ายจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้ในกระบวนการบริหารงาน เช่น งานการเงินการวางระบบเงินเดือนของบุคลากรในวิทยาลัย งานบุคลากรการกรอกข้อมูลพื้นฐานของข้าราชการครูและการประเมินเลื่อนเงินเดือน งานประกันคุณภาพการกรอกข้อมูลรายงาน SAR ประจำปีการศึกษา (ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา , 2552) จากวิสัยทัศน์ของวิทยาลัยการมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพในระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี พัฒนาบุคลากรและผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างสรรค์นวัตกรรมและงานวิจัย มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 3 กล่าวคือมีการส่งเสริมและพัฒนาด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการความรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการบริหารการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของผู้เรียน (แผนพัฒนาการจัดการศึกษาวิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ, 2561-2564) จากผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาภายนอกครั้งที่ 4 พบว่าวิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ มีคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาข้อที่ 2 ว่าด้วยการนำหลักสูตรหรือหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อ

การเรียนรู้ อยู่ในระดับดี และทาง สมศ. มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวางแผนคือต้องมีการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาอย่างเป็นระบบ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 4 , 2564) จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานฝ่ายต่างๆ รวมทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพของสถานศึกษา แต่เนื่องด้วยวิทยาลัยยังขาดการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินงาน การควบคุมติดตาม การพัฒนาระบบ เช่น การวางระบบโครงสร้างพื้นฐานทำให้ระบบอินเทอร์เน็ตของวิทยาลัยมีประสิทธิภาพไม่เท่าที่ควร การขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาครูและการใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เช่น การสอน On-line จากสถานการณ์โควิด-19 ช่วงปีที่ผ่านมา ดังนั้นการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงมีความสำคัญในการบริหารงานสถานศึกษา การพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษารวมทั้งนักเรียน นักศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและพัฒนาผู้เรียนอาชีวต่อไป

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของอาชีวศึกษาและการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 นำผลการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการวิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 17 สถานศึกษา แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน ครูจำนวน 548 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 593 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 17 สถานศึกษา โดยใช้วิธี

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตร (Taro Yamane 1973) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ตำแหน่งหน้าที่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการติดตามและประเมินผล 4) ด้านการปรับปรุงและพัฒนา โดยมีลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยตรวจสอบความสมบูรณ์แบบสอบถามทุกฉบับ หลังจากได้รับแบบสอบถามครบถ้วนแล้ว ใช้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ 2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับ 3) การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นใช้สูตร PNI Modified priority Needs Index (PNI_{modified}) ซึ่ง เป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่างเป็นสูตรที่นงลักษณ์ วิณิชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2550) ได้ปรับสูตรการคำนวณ PNI โดยการหาค่าผลต่างๆ ระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริงในปัจจุบัน (D) แล้วหาความเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับ โดยใช้หลักกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบันแล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า PNI_{modified}

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D.= 1.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 1.06) รองลงมาคือ ด้านการติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.32$, S.D.= 1.07) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.15$, S.D.= 0.88)

5.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.53$,

S.D.= 0.52) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}$ = 4.44, S.D.= 0.49)

5.3 ความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1. ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($PNI_{\text{modifieds}} = 0.43$) 2. ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($PNI_{\text{modifieds}} = 0.41$) 3. ด้านการติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยี ($PNI_{\text{modifieds}} = 0.34$) 4. ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ($PNI_{\text{modifieds}} = 0.32$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิให้ความสำคัญกับการวางแผนการกำหนดภาระงานและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากระเบียบสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 ได้กล่าวเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ให้สถานศึกษาแบ่งการบริหารงานออกเป็นฝ่ายตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาให้แต่งตั้งหรือมอบหมายให้บุคคลทำหน้าที่หัวหน้างาน หัวหน้าแผนกวิชาเพื่อ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ ให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย ศักดา พันธุ์เพ็ง (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบหลักของรูปแบบ ประกอบด้วยกลไกของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดภาระงานตามขอบข่ายการบริหารจัดการโรงเรียน 2) การกำหนดขอบข่ายการบริหารจัดการตามวิธีระบบ 3) การกำหนดและแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบต่างๆ และบทบาทหน้าที่ 4) การกำหนดรูปแบบการนิเทศ ติดตาม ประเมิน รายงานผล และการนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนางาน 5) การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร และการดำเนินงานตามรูปแบบใน 7 ด้าน คือ 1) โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) การพัฒนาบุคลากร 3) แนวทางการจัดการเรียนการสอน 4) แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5) การจัดหา/จัดทำทรัพยากรการเรียนรู้ 6) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการบริหารจัดการภายในโรงเรียน 7) การสร้างความร่วมมือประสานงานเครือข่ายจากชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยภักดิ์ นิลคี (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน ได้แก่ ควรกำหนดโครงสร้าง ภาระหน้าที่ให้ชัดเจน ส่งเสริมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และกระตุ้นให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ได้แก่ จัดนาบุคลากรที่มีความรู้ด้านการสร้างและใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

จัดการเรียนรู้และบริการทางอินเทอร์เน็ตให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และด้านงบประมาณและทรัพยากร ได้แก่ ครัวเรือนงบประมาณจากทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ภาครัฐ เอกชนและชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย มีการวางแผนการใช้งบประมาณ ที่ชัดเจนและมีการติดตาม การใช้งบประมาณและทรัพยากร ให้มีประสิทธิภาพ

6.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ต้องการให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในสถานศึกษาได้พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้ทันกับเทคโนโลยีทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนิท นันทชัย (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านนโยบายมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ได้แก่ มีนโยบายพัฒนาครูบุคลากรต่อการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการวางแผนพัฒนาการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลวางแผนพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ ชูปวา (2549) ได้ทำวิจัยเรื่องการวิจัยพัฒนาบุคลากรด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านสองฝั่งข์ โดยการใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติ ขั้นการสังเกต และขั้นการสะท้อนผล โดยดำเนินการเป็น 2 วนรอบ ใช้กิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากรสามารถดำเนินการได้โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ครูเกิดความรู้ความสามารถ เกิดความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรในการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสาขาวิชาได้ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาดียิ่งขึ้น

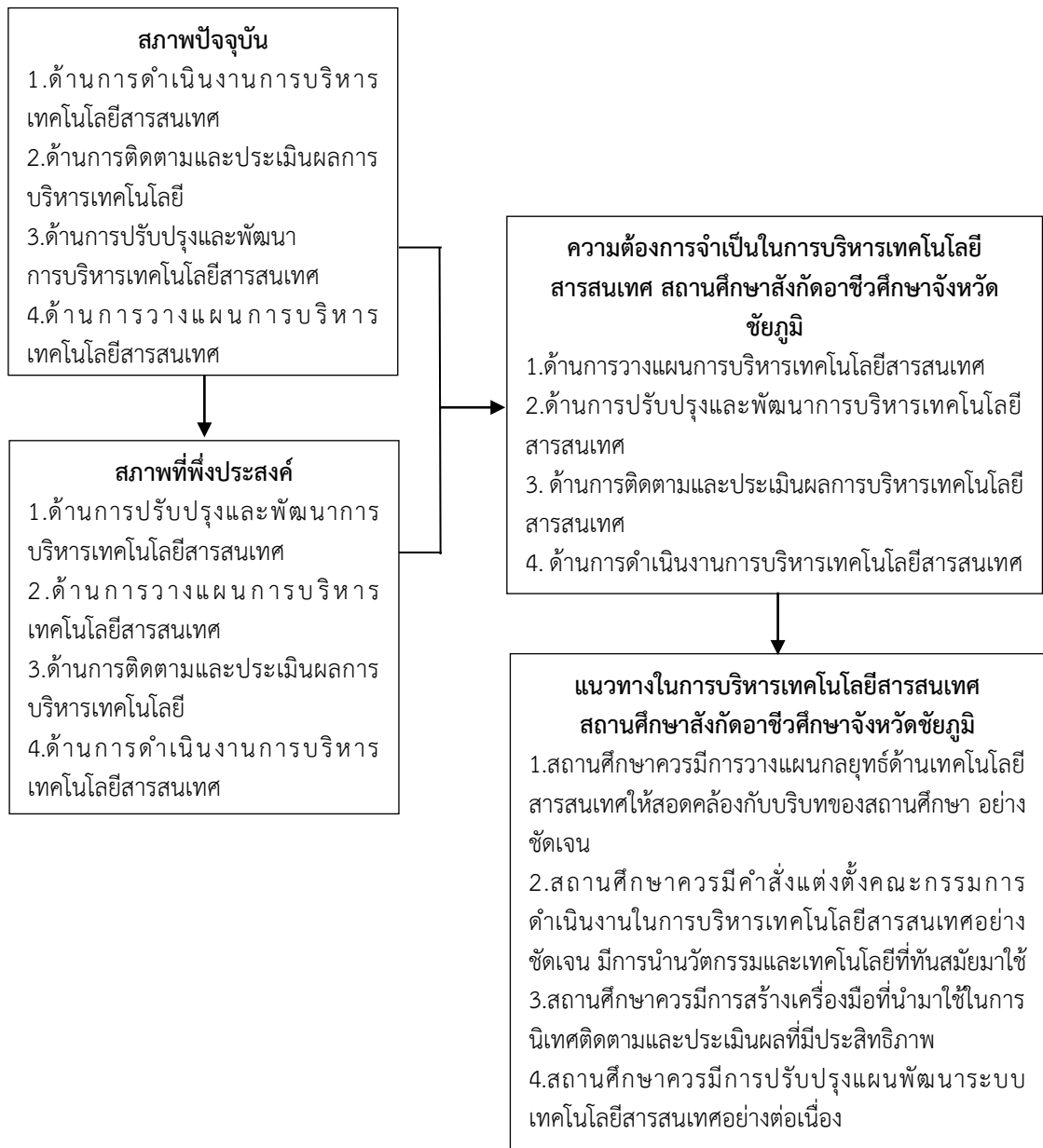
6.3 ความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นเรียงตามความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งคือด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ จำเป็นต้องมีการวางแผนในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ กล่าวคือ มีการวางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการกำหนดนโยบายไว้ในแผนกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีการคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและวางแผนเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งจัดหาวัสดุอุปกรณ์การปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เพียงพอต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย แสงรวี สุงรัมย์ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษา

สมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านการบริหารจัดการ ภายในโรงเรียน โดยสรุปว่า พบว่า มีจำนวน 14 สมรรถนะและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่า มีความสำคัญในระดับมากที่สุด 2 สมรรถนะ คือ ความสามารถในการวางแผน ICT ของ สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและความสามารถในการติดตามการใช้งบประมาณอย่างโปร่งใสตาม หลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับงานวิจัย จรุงญ เตชะเจริญญกิจ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กรอบ แนวคิดการพัฒนาารูปแบบการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาสังกัด สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการดังนี้ 1) การ บริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนด นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนา งบประมาณ การ ส่งเสริมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารการติดตามประเมินผล การประสานงานเครือข่าย ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน 2) โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ระบบเครือข่ายและ อุปกรณ์ ระบบอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม ระบบพลังงาน และการ บำรุงรักษา 3) ทรัพยากรการเรียนรู้ ประกอบด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หลักสูตรและสื่อการสอน และระบบความปลอดภัย 4) บุคลากร ได้แก่ การฝึกอบรมและพัฒนา และความสามารถของผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ดูแลระบบ และเจ้าหน้าที่ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5) ผู้เรียน ได้แก่ การอบรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความ 121 พร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้ สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) การวิจัยและพัฒนาเป็นระบบการติดตามประเมินผลและ วิจัย เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หลักสูตร และสื่อการสอน และระบบความปลอดภัย 7) ความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และชุมชน ได้แก่ การให้ ความร่วมมือและสนับสนุนสถานศึกษา การให้บริการความรู้กับชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเป็นเครื่องมือ การประสานเครือข่ายชุมชน ท้องถิ่น รวมถึงองค์กรภาครัฐ และเอกชน ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยี สารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิทั้ง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ตามกรอบ แนวคิดของงานวิจัยได้การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา สามารถสรุปได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ 2. ด้านการดำเนินงานการบริหาร เทคโนโลยีสารสนเทศ 3. ด้านการประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ 4. ด้านการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความ ต้องการจำเป็นในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง สถานศึกษาของรัฐและเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถานศึกษาของ ผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐและเอกชน โดยสามารถสรุปเป็นโครงสร้างได้ดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาของรัฐและเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาควรมีการวางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ไว้ในแผนกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา อย่างชัดเจนเป็นระบบและเป็นรูปธรรมนำสู่การปฏิบัติ

8.1.2 สถานศึกษาของรัฐและเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคำสั่งคณะกรรมการดำเนินงานในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน

รวมทั้งการจัดทำระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้เชื่อมระบบอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

8.1.3 สถานศึกษาของรัฐและเอกชนสังกัดอาชีวศึกษาควรมีการสร้างเครื่องมือที่นำมาใช้ในการนิเทศติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และการปรับปรุงแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการติดตามและประเมินผลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านการวางแผนการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ไว้ในแผนกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา อย่างชัดเจนและเป็นระบบ

8.2.2 ด้านการดำเนินงานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชัดเจน การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาจัดทำระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้เชื่อมโยงกับระบบอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้

8.2.3 ด้านการติดตามและประเมินผลการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการสร้างเครื่องมือที่นำมาใช้ในการนิเทศติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ การแต่งตั้งคำสั่งคณะกรรมการติดตามและประเมินผล การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ติดตามและการประเมินผลการใช้อินเทอร์เน็ตภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.2.4 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีการปรับปรุงแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและนำผลการติดตามและประเมินผลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดอบรมความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่บุคลากร การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศ และห้องเรียนห้องปฏิบัติการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

8.3.2 การศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาต่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

8.3.3 การศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

9. บรรณานุกรม

กัลยา กิตยวัฒน์. (2561). การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- คชา โกศिला และคณะ. (2561). ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสถาบัน การอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. 5(2). 387-404.
- จิรัฐมิ คล่องแคล่ว. (2563). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.
- ทิพวัลย์ นนทเกท. (2557). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- ทิตานาด ชุนนาด และคณะ. (2558). รูปแบบการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใน โรงเรียนประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 17(1). 14-23.
- นภาพรรณ สุชาติ และคณะ. (2559). การศึกษาปัญหาและความต้องการในการบริหารเทคโนโลยี สารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรี อยุธยา. 3(3). 39-46.
- ปิยนาด ราชแป้น. (2555). การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนสังกัด เทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ภาคภูมิ ชลัษฐธรรมเนียม. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศในการ บริหารงานของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลาง. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. 4(3). 1105-1122.
- วัชรพร ริกากรณ์. (2555). การศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2542). ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- อุเทน เกิดเรียน. (2557). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการคัดกรองนักศึกษา:กรณีศึกษาศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพิมายจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้
เทคนิค Data clustering. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
เทคโนโลยีสารสนเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ฮาดี บินดูห์เล็ม และคณะ. (2563). การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารเทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล.
วารสารอิเล็กทรอนิกส์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
10(3). 70-84.

การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*

THE STUDY ON SCHOOL ADMINISTRATORS EMOTIONAL QUOTIENT
OF THE SCHOOLS UNDER KHON KAEN PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 4

อนิรุทธ์ เฉ็ดแก้ว¹, อาคม อึ้งพวง²
Anirut Cherdkaew¹, Arkom Eungpuang²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : 21aom1991@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 และเพื่อเปรียบเทียบระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครู จำนวน 280 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 316 คน ได้มาโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ ได้แก่ การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ความสามารถในการจูงใจตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การเข้าใจผู้อื่น การตระหนักรู้ตนเอง และการมีทักษะทางสังคม 2) ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับความฉลาดทางอารมณ์และควรหาทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ความฉลาดทางอารมณ์; ผู้บริหารสถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ABSTRACT

This research aimed to study the emotional quotient level of the school administrators under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 4, and compare the emotional quotient level of the school administrators under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 4, divided by school-sizes and working experiences. The samples comprised of 36 school administrators and 280 teachers, totally 316 cases, derived from the stratified random sampling. The data collected was from the questionnaires, and the data analysis was calculated by using the t-test and One-Way Analysis of variance.

The research findings revealed that: 1) the emotional quotient level of the school administrators under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 4, found in overall and each aspect in the high level. Ranking by the mean value, it showed ability to self-motivate, self-control, understanding others, self-awareness, and having social skills, 2) the comparative results of the emotional quotient of the school administrators, divided by the school-sizes and working experiences, implied the statistically significant difference at the .05 level. From the research of the administrators, there should have been the focus in the emotional quotient, and finding the self-development methods of the emotional quotient for the important instrument in the effective school management.

Keywords : Emotional quotient, School administrators, Khon Kaen Primary Education Service Area Office 4

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันจากการนำเสนอของสื่อแขนงต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ พบว่ามีเหตุการณ์การใช้ความรุนแรง เหตุการณ์ทำร้ายกัน อันเกิดจากการควบคุมอารมณ์และสติของตนเองไม่ได้ ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และเกิดภาพลักษณ์ในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีที่มาจากไม่รู้จักริธีจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ทำให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล และความถูกต้องเหมาะสม การที่ควบคุมหรือจัดการอารมณ์ของตนเองไม่ได้ยังส่งผลให้เกิดความเครียดวิตกกังวล เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตและเจ็บป่วยด้วยโรคทางจิตเวชเพิ่มขึ้น และยังส่งผลให้เกิดสถานการณ์การทำร้ายตนเองและเกิดปัญหาการฆ่าตัวตายตามมา การแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์สามารถทำได้หลายทาง เช่น สีหน้า แววตา น้ำเสียง ท่าทาง และอากัปกิริยา โดยอารมณ์ที่แสดงออกอาจจะเป็นความโกรธ ความเจ็บปวด ความพึงพอใจ ความร่าเริง ความผิดหวัง เป็นต้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้จักการบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและรู้จักสังเกตอารมณ์ของผู้อื่น เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ทำงานร่วมกันได้จนงานประสบผลสำเร็จองค์กรและประเทศชาติก็จะเกิดการพัฒนา (กรมสุขภาพจิต, 2564)

สังคมในปัจจุบันมักให้ความสำคัญกับการเป็นคนฉลาดทางเชาว์ปัญญาหรือสติปัญญา (Intelligence Quotient: IQ) ที่เน้นการคิดการจำ การใช้ภาษา การใช้เหตุผล การเชื่อมโยงและการคิดคำนวณมากกว่าการใช้ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) ที่เป็นความสามารถในการรับรู้และเข้าใจในอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รวมถึงการควบคุมอารมณ์ตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ จนทำให้หลายคนเข้าใจผิดว่าถ้าตนจะประสบความสำเร็จในชีวิตจะต้องเป็นคนเก่ง ฉลาด มีสติปัญญาที่ดี ซึ่งในความเป็นจริงนั้นการที่เราจะประสบความสำเร็จในชีวิตหรือการทำงานให้บรรลุเป้าหมายจนสำเร็จลุล่วงจะอาศัยเพียงสติปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ยังจะต้องอาศัยความฉลาดทางอารมณ์เข้ามาประกอบด้วย ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ แต่ความฉลาดทางเชาว์ปัญญาหรือสติปัญญามักจะมีติดตัวมาตั้งแต่เกิดไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย เรามักจะพบคนที่เรียนไม่เก่ง ไม่ได้มีสติปัญญาที่ฉลาดหลักแหลมที่สุด แต่สามารถประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้ แสดงว่าบุคคลเหล่านั้นมีความฉลาดทางอารมณ์ รู้จักจัดการกับอารมณ์ตัวเองและอารมณ์ของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่นได้ดี ตรงกับความคิดของ Mayer and Salovey ที่พบว่าเชาว์ปัญญาสามารถทำนายความสำเร็จในการเรียนและการทำงานได้เพียงร้อยละ 20 เท่านั้น แต่ความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถที่เกี่ยวข้องในชีวิตในสัดส่วนร้อยละ 80 ของส่วนที่เหลือ (Mayer and Salovey, 1997) ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยเฉพาะกับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยให้บริหารงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม รู้จักใช้คนและ ครอบงำใจคน สามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้ โดยที่งานนั้นเกิดจากความรัก ความสามัคคีของคนในองค์กร ทำให้ผลสำเร็จของงานเป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์นอกจากจะช่วยพัฒนาตนเองแล้ว สามารถสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ความผิดพลาดในการบริหารงานมีน้อยหรือไม่มีเลย มีมนุษยสัมพันธ์ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ผู้บริหารจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และพัฒนาการบริหารงานของตนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงาน (นงคริักษ์ ทินเพื่อน, 2550)

การควบคุมอารมณ์ของตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องควบคุมไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวออกมาให้ผู้อื่นได้เห็น ไม่ว่าจะเป็นกับชุมชน นักเรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ที่ผู้บริหารนั้นต้องการความร่วมมือในการทำงานเพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ ถ้าหากผู้บริหารไม่สามารถควบคุมอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ จะส่งผลให้งานมีประสิทธิผลลดลง แต่หากผู้บริหารรู้จักควบคุมอารมณ์ บริหารจัดการ อารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม ประสิทธิภาพของงานก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ Gibbs ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีความสามารถตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและคนอื่น สร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง บริหารจัดการอารมณ์ได้รู้จักควบคุมอารมณ์ แสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข บุคคลนั้นเรียกว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในชีวิตหรือหน้าที่การงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับการที่มีสติปัญญาดีเสมอไป สติปัญญาอย่างเดียวไม่สามารถทำให้การเรียนหรือทำงานด้านต่างๆ บรรลุผลสำเร็จได้ การจะทำงานกับผู้อื่นให้ประสบผลสำเร็จได้จะต้องอาศัยความฉลาดทางอารมณ์เป็นส่วนประกอบสำคัญร่วมด้วย (Gibbs, 1995) ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถ ในการ

ตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่นจนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นอีกว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญมากกว่าเชาวน์ปัญญา โดยกล่าวว่า เป็นระยะเวลายาวนานที่คนเราให้ความสำคัญกับสมอง โดยไม่ใส่ใจสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความสำเร็จชีวิต คือ กลุ่มทักษะทางอารมณ์ที่สามารถสอนได้ ไม่เหมือนกับเชาวน์ปัญญาที่ยากต่อการสอนและการพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์ จึงสามารถอธิบายได้ว่าทำไมบุคคลที่มีความฉลาดทางปัญญาสูงไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ในขณะที่บุคคลที่มีความฉลาดทางปัญญาธรรมดากลับเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ (Goleman, 1995)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและผู้บริหารจะต้องทำงานกับครูและผู้บริหาร ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาในการขับเคลื่อนงานด้านต่างๆ ให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ ตามนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ การมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ จำเป็นที่ต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถหรือคุณลักษณะเฉพาะหลายประการ ผู้บริหารมืออาชีพเป็นความหวังของการศึกษาไทยโดยรวมผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ มีศาสตร์ มีทฤษฎี มีหลักการ มีการวิจัยค้นคว้าและมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง สังคมไทยอยากเห็นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีความรู้และประสบการณ์ เป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ มีความสามารถในการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีความรู้ในการบริหารงานครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านงบประมาณ ในการบริหารองค์การนั้นๆ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษาการศึกษาไทย ในยุคการปฏิรูปการศึกษาต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพที่มีความรู้และประสบการณ์สมกับที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา กล่าวคือ มีความสามารถที่จะประสานการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการระดมความสามารถและทรัพยากร เพื่อการบริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการประกันคุณภาพให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความอดทนและเรียนรู้การให้อภัยในการอยู่ร่วมกันในสังคม สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเข้าใจในแต่ละสถานการณ์ มีความยืดหยุ่นสามารถแก้ปัญหาได้ และสามารถบริหารความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานับเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนด ซึ่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นที่ปฏิบัติงานทั้งในและนอกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือครู ถือเป็นผู้มีส่วนอย่างสำคัญในการ

ขับเคลื่อนงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา หากบุคคลเหล่านี้มีความรู้และทักษะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทักษะการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคมอย่างเหมาะสม ตามระดับสมรรถนะที่กำหนด ก็จะส่งผลให้การส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีภารกิจหลากหลายในวิธีการปฏิบัติ การได้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์และ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติงานนับเป็นโอกาสอันดีที่จะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รูปแบบและวิธีการ ปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำไปพัฒนาการศึกษาและปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทของการปฏิบัติงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 4 ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็น ดังกล่าว เพื่อการสร้างทีมในองค์กรให้บุคลากรมีความรัก ความสามัคคีในองค์กร มีเป้าหมายร่วมกัน ลดปัญหาข้อขัดแย้ง คิดบวก รู้จักการทำงานเป็นทีม มีความเห็นอกเห็นใจ รู้จักพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ผู้ร่วมงานและงานที่ทำ ลดการเข้าออกของบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ ทำให้ผลผลิตขององค์กรดีขึ้น สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน ทำงานอย่างมีความสุข สร้างทีมให้มีพลัง สร้างทีมให้ประสบความสำเร็จ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 4, 2565)

การบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 4 ปีการศึกษา 2564 มีแนวโน้มผลการพัฒนาการศึกษาลดลง ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษามีปัญหาและอุปสรรค โรงเรียนในสังกัด มี 175 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 121 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 69.14 ของ โรงเรียนทั้งหมด โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนหลายประการ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ครูยังขาดนวัตกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่บรรลุเป้าหมาย โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีจำนวน 45 แห่ง ขาดแคลนครูในวิชาเอก/สาขาที่จำเป็น โดยเฉพาะกลุ่มสาระหลัก เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมยังไม่เป็น ที่น่าพอใจและยังไม่บรรลุเป้าหมาย โรงเรียนบางส่วนยังขาดแคลนอาคารเรียน อาคารประกอบการ เนื่องจากเก่าและชำรุดทรุดโทรม ก่อสร้างมานาน ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ((สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 4, 2565)) ฉะนั้น การปฏิบัติงานในพื้นที่มีบริบทและขนาดสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน มีปัญหาหลายด้านเช่นนี้ ต้องอาศัยขวัญและกำลังใจ ความคาดหวัง และศรัทธาเป็นพื้นฐานสำคัญคุณลักษณะด้านความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สามารถบั่นทอนหรือเสริมสร้างกำลังใจ ให้บุคลากรเหล่านี้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากสภาพปัญหาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 4 ที่ประสบปัญหาในการจัดการศึกษาหลายๆ ด้าน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 4 เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้ปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบระดับข้อมูลสารสนเทศความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3.2 เป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนาตน เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.3 เป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,495 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครู จำนวน 280 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 316 คน จากโรงเรียน 53 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งกำหนดคะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามฉบับนี้มีค่า 0.67 – 1.00 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คุณวุฒิเสนอแนะ เสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ

เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม โดยค่าอำนาจจำแนกควรมีค่า 0.2-1.0 ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีอำนาจจำแนกใน แต่ละข้อคำถามตั้งแต่ 0.48-0.56 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (C- Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) โดยค่าความเชื่อมั่นควรมีค่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัยต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
- 2) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 และกำหนดวันรับคืนแบบสอบถาม
- 3) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ ได้แก่ การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสามารถจุดใจตนเอง ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.21) รองลงมา ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเอง ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.27) การเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.27) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.32) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมีทักษะทางสังคม ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.34) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยเรียงความสำคัญเป็นดังนี้ 1) ความสามารถจุดใจตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) การเข้าใจผู้อื่น 4) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง 5) การมีทักษะทางสังคม

5.2 ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 สรุปได้ดังนี้

5.2.1 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เพราะบริบทสภาพแวดล้อม สถานที่ตั้งสถานศึกษา จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาใน

สถานศึกษา และจำนวนนักเรียน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบที่ส่งผลให้ความฉลาดทางอารมณ์มีความแตกต่างกันและมีหลักการบริหารจัดการที่ต่างกันด้วย

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีประสบการณ์การบริหารแตกต่างกัน ย่อมมีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน อาทิ ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านความสามารถจูงใจตัวเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการมีทักษะทางสังคม เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์จะส่งผลต่อตนเองและบุคคลอื่นรวมทั้งสังคมส่วนรวม การรู้จักจัดการกับอารมณ์ตนเอง แก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยสติ รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง และสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกันได้

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความสามารถจูงใจตัวเอง รองลงมา ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง และด้านการมีทักษะในสังคม ตามลำดับ แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะทางความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ผู้บริหารพึงมี ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการควบคุม จัดการกับอารมณ์ในลักษณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้เหมาะสม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา อันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างเต็มใจของผู้ใต้บังคับบัญชา และยังช่วยให้การติดต่อสื่อสาร การประสานงานและการสั่งการต่างๆ ประสบผลสำเร็จ ส่งเสริมให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการทำงานและการดำรงชีวิต สอดคล้องกับวิจัยของ กนกพร โพธิมณี (2562) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับพิมใจ วิเศษ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูอำเภอบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับดิลลฤทธิ อภิวัฒน์สิงหะ (2550) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์กับความสำเร็จในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง และยังพบอีกว่าผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์มากจะเป็นผู้ที่สามารถรับรู้ เข้าใจและจัดการกับ

ความรู้สึกของตนเองได้ดี มีการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น จะเป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

6.2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางด้านอารมณ์ของผู้บริหาร เมื่อเปรียบเทียบระหว่างขนาดของสถานศึกษา พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดนี้เพราะว่า บริบทสภาพแวดล้อม สถานที่ตั้งสถานศึกษา จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา และจำนวนนักเรียน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบที่ส่งผลให้ความฉลาดทางอารมณ์มีความแตกต่างกันและมีหลักการบริหารจัดการที่ต่างกันด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา วรพุฒ (2555) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษา 3 ขนาด คือสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีการแบ่งกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ซึ่งมีทั้งสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก อยู่ด้วยกันและผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการเข้าร่วมประชุมเพื่อพัฒนางานการจัดการศึกษาเพื่อสนองนโยบายและร่วมกันวางแผนปฏิบัติงาน จึงมีการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ ผลการวิจัยของศศิธร ศิริพัฒนโกศล (2553) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข โดยรวมอยู่ในระดับปกติ เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของมูทิตา อินกล้า (2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่าขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับแนวคิด ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2542) ที่ว่าคนเราจะทำอะไรต้องมีเป้าหมาย แต่การที่จะจัดการตนเองให้ได้ตามเป้าหมายนั้น จะต้องมีความกระตุนและแรงจูงใจ แรงกระตุ้นตนเอง จัดการกับอารมณ์ ได้แก่ ความมานะ ความขยันอดทน ความตั้งมั่น ความกระตือรือร้น ความพยายาม ความปลื้ม ปิติยินดี ความคิดทางบวก และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอิสริยาภรณ์ ชัยกุลหลาบ (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 เขต 2 และเขต 3 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 เขต 2 และเขต 3 เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดเล็กกับขนาดใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะว่าผู้บริหารมีประสบการณ์การบริหารแตกต่างกัน ย่อมมีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน อาทิ ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านความสามารถใจตัวเอง ด้านการเข้าใจ

ผู้อื่น ด้านการมีทักษะทางสังคม เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์จะส่งผลดีต่อตนเองและบุคคลอื่น รวมทั้งสังคมส่วนรวม การรู้จักจัดการกับอารมณ์ตนเอง แก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยสติ รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง และสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2551) กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนมีภาวะอารมณ์ พื้นฐานเหมือนกัน มีระดับที่แตกต่างกันความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลในช่วงวัยที่แตกต่างกัน อาจมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้มาจากการฝึกอบรมด้วยอายุและประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะของบุคคล เช่น ความอดทน การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญารัตน์ ทับทิม (2557) ที่ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่าจำแนกตามประสบการณ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า ประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ต่ำกว่า 10 ปี กับประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ 20 ปี ขึ้นไป และประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ 10-20 ปี กับประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ 20 ปี ขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลที่มีประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่น้อยกว่ากับบุคคลที่มีประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่มากกว่าหลายปี ย่อมเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์มากกว่าเพียงใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญารัตน์ ทับทิม (2557) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่า จำแนกตามประสบการณ์มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งงานวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณ์ธิป ใจปล้ำ (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์การบริหารงานแตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยาณี พรหมทอง (2546) ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า ผู้บริหารในวิทยาลัยพลศึกษาที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การบริหาร และการฝึกอบรมในรอบ 5 ปี แตกต่างกันอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบไปด้วย 1) ความสามารถจูงใจตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) การเข้าใจผู้อื่น 4) การตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง 5) การมีทักษะทางสังคม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ควรเห็นประโยชน์และความสำคัญของการฝึกอบรมผู้บริหารโดยการสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในหัวข้อความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมีทักษะทางสังคมของตนเองให้มากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ควรมีการกำหนดนโยบายและโครงการที่ประกอบด้วยความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 5 ด้านเป็นตัวชี้วัดการประเมินในการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาความฉลาดทางด้านอารมณ์ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ทฤษฎีและแนวคิดอื่นที่สอดคล้องเพิ่มเติม

8.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

- กนพร โพธิมณี. (2562). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กรมสุขภาพจิต. (2543). **คู่มือความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).
- ชาปิยา สิมลา. (2563). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพล วรรณศรี. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 11(3). 78-91.
- ปกรณ์ รันตทรัพย์ศิริ. (2564). ความมั่นคงทางอารมณ์ ความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรคการเสริมสร้างพลังอำนาจและความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนสายสามัญในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารสุทธิปริทัศน์**. 35(3). 155-173.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2562). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสงขลา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี**. 30(2). 186-201.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2551). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 –2579**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุภาวดี วุฒิรัตน์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานด้านบุคคลของสถานศึกษา อำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ผลการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*

EFFECTS OF FLIPPED CLASSROOM USING GAMIFICATION TO ENHANCE
CRITICAL THINKING SKILL OF THIRD GRADE STUDENTS

สายสุดา ปาเมืองมูล¹, ปราโมทย์ พรหมจันทร์²

Saisuda Pamuangmoon¹, Pramote Prommakon²

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง^{1,2}

Lampang Rajabhat University^{1,2}

Email : saisuda2004@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมี
วิจารณญาณก่อนและหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้
แนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดย
ใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวิจัยในครั้งนี้เป็น
การวิจัยและพัฒนาเชิงคุณภาพโดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2
โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ลำปาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 21 คน ได้มาโดยการเลือกแบบ
เจาะจง (Purposive) เครื่องมือ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 หน่วย (8 ชั่วโมง) 2) แบบ
วัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพและดัชนีความ
สอดคล้อง (IOC)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน หลังเรียนสูงกว่าก่อน
เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

คำสำคัญ : ห้องเรียนกลับด้าน; เกมมิฟิเคชัน; การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ABSTRACT

The purposes of the research are aimed for (1) to compare the pretest and posttest result involving the critical thinking of students who learned through the flipped classroom by using gamification to enhance critical thinking skill of third grades students (2) to compare the pretest and posttest results involving the scientific learning achievement of students who learned through the flipped classroom by using gamification to enhance critical thinking skill of third grade students. The sample of research included 21 third/two grade students in the first semester of the 2022 academic year at Lampang La-orutis Demonstration school. The sample for study was obtained by purposive sampling. The research instrument consisted of (1) lesson plan (2) A critical thinking test and (3) a scientific learning achievement test. The hypotheses were tested by means, standard deviation and t-test for dependent samples A test for one sample.

The results of the research were as follows: (1) student who learned through the flipped classroom approach had critical thinking higher than before the instruction at the 0.5 level of significance. (2) students who learned through the flipped classroom approach had a scientific learning achievement higher than instruction at the 0.5 level of significance.

Keywords : Flipped classroom; Gamification; Critical thinking

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่โลกมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม หรือการดำเนินชีวิต เกิดวิวัฒนาการเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และทักษะ ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ที่มีทักษะ ความรู้สูง และผู้ที่มีทักษะต่ำ ทำให้แต่ละประเทศต้องเร่งพัฒนาศักยภาพของตนเอง และปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนชาติสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งเสริมสร้างนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติและมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ด้วยเหตุนี้ นักเรียนในยุคนี้จึงต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ได้แก่ทักษะทางด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ทักษะทางความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะทางด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะทางด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น (วิจารณ์ พานิช, 2556) โดยเฉพาะทักษะความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อดำรงอยู่ในสังคมยุคปัจจุบันได้ ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่ใช้เหตุใช้ผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยการศึกษาข้อมูล หลักฐาน แยกแยะข้อมูลว่าข้อมูล

ใดคือข้อเท็จจริง ข้อมูลใดคือข้อคิดเห็น ตลอดจนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้วตั้งสมมติฐานเพื่อหาสาเหตุของปัญหา และสามารถหาแนวทางแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ และผู้ที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดความคิดของตนเองเป็นหลักก่อนตัดสินใจ ซึ่งต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอ และสามารถเปลี่ยนความคิดของตนเองได้หากเห็นว่าความคิดของผู้อื่นดีกว่ามีเหตุผลกว่า(สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2551)

นอกจากนี้การคิดของนักเรียนที่มีกษัตริย์เหตุผล ความรู้หรือหลักการมารองรับ ทำให้การคิดนั้นไม่เกิดประโยชน์และไม่สามารถตัดสินใจทำอะไรได้ด้วยตนเองแล้ว เมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหาที่พบเจอในชีวิตจริงที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายอย่าง และมีแนวทางแก้ปัญหามากมาย ประกอบกับนักเรียนที่ค่อนข้างตัดสินใจตามอารมณ์มากกว่าเหตุผล จึงทำให้นักเรียนมีความเชื่อ และการกระทำที่ผิดแปลกไป หากพิจารณาสาเหตุจะพบว่านักเรียนขาดความเข้าใจเงื่อนไขข้อจำกัด และองค์ประกอบของปัญหาอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านั้นได้ ซึ่งถือเป็นขั้นตอนลำดับต้น ๆ ของการแก้ปัญหา จนไปถึงไม่สามารถคาดคะเนสิ่งที่เกิดขึ้น และพิจารณาปัญหาในหลากหลายมิติจากข้อโต้แย้งที่หน้าเชื่อถือได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้อันเนื่องมาจากนักเรียนขาดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างมีวิจารณญาณยังเป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การคิดอย่างมีวิจารณญาณทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในโลกยุคใหม่ เกิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และมีความสำคัญในชีวิตประจำวันมากขึ้น นักเรียนเองต้องเรียนรู้ที่จะไม่หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในโรงเรียน และในชีวิตจริงคิดก่อนตัดสินใจเชื่อหรือกระทำสิ่งใด ผ่านการวิเคราะห์ การพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ใช้ความรู้หรือหลักการมารองรับความคิดนั้น โดยเฉพาะการคิด การตัดสินใจ เมื่อนักเรียนต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตามบริบทการเปลี่ยนแปลงเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง บทบาทที่สำคัญของครูคือ การใช้กลยุทธ์ทางการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองจากประสบการณ์ทางการเรียนรู้การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเน้นให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการเรียนอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยเริ่มจากวิชาวิทยาการคำนวณ จึงนับว่ามีความสำคัญและความจำเป็นที่ควรพัฒนาให้นักเรียนได้นำแนวคิด หลักการ ทฤษฎี มาใช้ในกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อแก้ปัญหาในรายวิชาวิทยาการคำนวณ ซึ่งนักเรียนมักเรียนจากสถานการณ์ปัญหาที่แตกต่างกันสำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่มีบทบาทต่อการจัดการศึกษาค่อนข้างสูง อาทิห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิด Thailand 4.0 และทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นักเรียนนำไปศึกษาได้ด้วยตนเองภายนอกห้องเรียนหรือที่บ้าน แล้วให้นักเรียนนำผลการศึกษาที่เรียนรู้ด้วยตนเองกลับมาสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนด้วยการสืบค้นหาความรู้หรือฝึกปฏิบัติร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดประสบการณ์ทางการเรียน ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนวิธีการโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทบทวนเนื้อหา และทำความเข้าใจทัศนหรือสื่อที่ครูจัดทำขึ้น ซึ่งวิธีการเรียนแบบนี้เป็นการใช้ห้องเรียนให้เกิดคุณค่าแก่นักเรียนด้วยการฝึกประยุกต์ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ร่วมกับการนำรูปแบบของเกมมาประยุกต์เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้กิจกรรมนั้นมีรูปแบบคล้ายเกม มีความท้าทายและสนุกสนานซึ่งจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนได้ดี ซึ่ง(Kapp, Blair, and Mesch, 2014) ได้กล่าวไว้ว่าเกมมิฟิเคชันเป็นการนำเอากลไกของเกมมาสร้างความน่าสนใจในการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงจูงใจและความน่าตื่นเต้นในการเรียนรู้ สอดแทรกแนวคิดของเกมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ซึ่งแม้จะไม่สามารถสัมผัสได้โดยตรง แต่ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกเหมือนได้เล่นเกม สอดคล้องกับศุภกร ภิรมงคลจิต (2558) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนของพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันมีแรงจูงใจในการเรียนหลังทดลองสูงขึ้นกว่าการสอนแบบปกติ

ทั้งนี้การเลือกใช้แอปพลิเคชันคลาสโดโจสำหรับการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันหนึ่ง ที่นิยมใช้ในการเรียนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากสอดคล้องกับรูปแบบการสอนที่เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการผสมผสานวิธีการสอน และวิธีการประเมินที่หลากหลายและแอปพลิเคชันคลาสโดโจยังสามารถติดตั้งบนอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ง่ายไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ โน้ตบุ๊ค แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือออกแบบโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน มีตัวการ์ตูนแทนตัวนักเรียนที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี มีคะแนนจิตพิสัยให้กับตัว monster ที่ใช้แทนตัวนักเรียนได้เหมาะกับการให้รางวัล หรือตัดคะแนนจิตพิสัย มีระบบเช็คชื่อออนไลน์ มีระบบส่งข้อผู้เรียน จับกลุ่มให้นักเรียนอัตโนมัติ มีระบบจับเวลาในการทำกิจกรรม มีระบบจัดการเสียงรบกวนในชั้นเรียน มีระบบบันทึกช่วยจำในชั้นเรียน สามารถเก็บสะสมผลงานของนักเรียนได้ มีรายงานผลการเรียนตามสภาพจริงด้วย ทำให้คลาสโดโจเป็นเครื่องมือในการจัดการชั้นเรียนที่สามารถช่วยครูผู้สอนในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนได้อย่างรวดเร็ว และง่ายตาย ในรูปแบบเรียลไทม์ และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน มีความจดจ่ออยู่กับกิจกรรมการเรียนรู้ ถือว่าเป็นแอปพลิเคชันที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้บริหาร สถาบันการศึกษาได้จริงๆ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น และข้อจำกัดของเวลาเรียนที่เนื้อหามีจำนวนมากแต่เวลาเรียนน้อย ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำห้องเรียนกลับด้านมาใช้ในการวิจัย โดยศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านแอปพลิเคชันคลาสโดโจเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนคอมพิวเตอร์ นำไปพัฒนาการเรียนการสอน หรือพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังการเรียน ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้แนวทางในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ผ่านรูปแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

3.2 เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่สนใจนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องอื่น ๆ ต่อไปได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นงานวิจัยและพัฒนาเชิงคุณภาพ (Research and Development) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ลำปาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ลำปาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เรียนในปีการศึกษา 2565 จำนวน 41 คน โดยได้เลือกนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 20 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 21 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่นำไปใช้จริง ซึ่งได้มาโดยการใช่วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีการดำเนินการตามแบบจำลองของ ADDIE (ADDIE Model) ตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังและสภาพที่ปรากฏจากนโยบายและเป้าหมายการจัดการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ด้านหลักสูตร ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ด้านการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ห้องเรียนกลับด้าน เกมมิฟิเคชัน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ขั้นการออกแบบและขั้นพัฒนา (Design and Development) ระบุเป้าหมาย ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ และเงื่อนไขในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนโดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาพร้อมกับ ClassDojo ซึ่งได้เลือกใช้ในการเป็นช่องทางเพื่อเผยแพร่เนื้อหาสาระในรูปแบบห้องเรียนกลับด้าน ที่มีองค์ประกอบ (1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียน (2) สื่อการเรียนรู้ หรือแหล่งการเรียนรู้ (3) สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (4) มีกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อการประยุกต์ความรู้ และ (5) การวัดและประเมินผล โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันที่มีองค์ประกอบดังนี้ (1) คะแนน (Point) (2) กระดานจัดอันดับ (Leader Board) (3) รางวัล (Reward) (4) กฎ/กติกา (Rules) (5) เวลา (Timer) (6) ผลป้อนกลับ (Feedback) หลังจากนั้นสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในเนื้อหาของรายวิชา วิทยาการคำนวณ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อัลกอริทึมกับการแก้ปัญหา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 เรื่อง (8 ชั่วโมง) เรื่องการแก้ปัญหาเบื้องต้น (2 ชั่วโมง) เรื่องการแสดงอัลกอริทึม (ออกแบบ Storyboard) (3 ชั่วโมง) และเรื่องสร้างเกมเขาวงกตด้วย Kodu Game Lab (3 ชั่วโมง) หลังจากนั้นนำแผนการ

จัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์การประเมินในระดับ 4.66 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โดยใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ (20 คะแนน) โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนตอบถูกต้องได้ 1 คะแนนตอบผิดได้ 0 คะแนน หลังจากนั้นนำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม กับพฤติกรรมที่ต้องวัด ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยการพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) กับแบบทดสอบเป็นรายข้อ ถ้ามีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ .05-1.00 แสดงว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามพฤติกรรม โดยแบบทดสอบฉบับนี้ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องตรงตามพฤติกรรมตามจุดประสงค์

3) แบบประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ที่เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน โดยมีเกณฑ์การประเมินผลงานผู้เรียนตามความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ประเด็น เกณฑ์ให้ระดับคะแนน ระดับมากให้ 3 คะแนนระดับปานกลาง 2 คะแนน และระดับน้อย 1 คะแนน หลังจากนั้นนำแบบประเมินวัดความสามารถไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของเกณฑ์การวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถ้ามีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ .05-1.00 แสดงว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามพฤติกรรม โดยแบบทดสอบฉบับนี้ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าข้อสอบนั้นสามารถนำไปประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างเหมาะสม

3. ขั้นนำไปทดลองใช้และขั้นการประเมินผล (Implementation and Evaluation) นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือ โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนในแผนฯ เพื่อปรับปรุงกิจกรรม ให้มีประสิทธิภาพซึ่งนำไปทดลองใช้โดยดำเนินการ 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-One Testing) ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 3 คน โดยสุ่มคัดเลือกนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน เพื่อดูความเหมาะสมของกิจกรรม ตรวจสอบความชัดเจนของภาษา คำสั่ง เวลาที่ใช้ และความเข้าใจของนักเรียน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.00/81.67 และครั้งที่ 2 การทดลองกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 17 คน โดยสุ่มคัดเลือกนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหาใหม่มาก่อนเพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ และทำความเข้าใจ เพื่อช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.85/91.35 ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ จากผลวิจัยกลุ่มทดลองข้างต้นถือว่ากิจกรรมการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จึงนำไปใช้

จริงกับกลุ่มตัวอย่าง และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพและดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ ลำปาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 21 คน

นักเรียน เลขที่	คะแนน ก่อนเรียน						คะแนน หลังเรียน					
	ด้านการระบุประเด็นปัญหา (3)	ด้านการรวบรวมข้อมูล (3)	ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล (3)	ด้านการแก้ปัญหา (3)	ด้านการประเมินผลเพื่อสรุปการตัดสินใจ (3)	ก่อนเรียน (15)	ด้านการระบุประเด็นปัญหา (3)	ด้านการรวบรวมข้อมูล (3)	ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล (3)	ด้านการแก้ปัญหา (3)	ด้านการประเมินผลเพื่อสรุปการตัดสินใจ (3)	หลังเรียน (15)
1	1	2	1	1	2	7	2	2	3	2	2	11
2	2	2	1	2	2	9	2	2	3	2	2	11
2	1	2	2	3	2	10	3	2	3	3	2	13
4	1	2	2	3	2	10	3	2	3	3	2	13
5	2	1	3	2	2	10	3	3	2	3	2	13
6	2	1	3	2	2	10	3	3	2	3	2	13
7	2	2	1	1	1	7	2	2	2	3	2	11
8	1	2	1	1	2	7	2	2	3	2	2	11
9	1	2	2	3	2	10	3	2	3	3	2	13
10	1	2	2	2	2	9	2	3	3	3	2	13

นักเรียน เลขที่	คะแนน ก่อนเรียน						คะแนน หลังเรียน					
	ด้านการระบุประเด็นปัญหา (3)	ด้านการรวบรวมข้อมูล (3)	ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล (3)	ด้านการแก้ปัญหา (3)	ด้านการประเมินผลเพื่อสรุปการตัดสินใจ (3)	ก่อนเรียน (15)	ด้านการระบุประเด็นปัญหา (3)	ด้านการรวบรวมข้อมูล (3)	ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล (3)	ด้านการแก้ปัญหา (3)	ด้านการประเมินผลเพื่อสรุปการตัดสินใจ (3)	หลังเรียน (15)
11	2	1	3	2	2	10	3	3	2	3	2	13
12	3	2	2	3	1	11	3	3	2	3	2	13
13	3	2	2	3	1	11	3	3	2	3	2	13
14	2	2	1	2	2	9	2	2	3	2	2	11
15	2	2	1	2	2	9	2	3	3	2	2	12
16	2	2	1	2	2	9	2	2	3	2	2	11
17	2	2	1	2	2	9	2	3	3	2	2	12
18	2	2	1	1	1	7	2	2	2	3	2	11
19	2	2	1	2	2	9	2	3	3	2	2	12
20	2	2	1	1	1	7	2	2	2	3	2	11
21	2	2	2	1	1	8	3	2	2	3	2	12
ผลรวม คะแนน	38	39	34	41	36	188	51	51	54	55	42	253
$\bar{x}$	1.81	1.86	1.62	1.95	1.71	8.95	2.43	2.43	2.57	2.62	2.00	12.05
S.D.	0.60	0.36	0.74	0.74	0.46	1.32	0.51	0.51	0.51	0.50	0.00	0.92

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 21 คนพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
การทดสอบก่อนเรียน	21	15	8.95	1.32	18.46	<0.05
การทดสอบหลังเรียน	21	15	12.05	0.92		
*P>.05						

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามองค์ประกอบในการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในด้านการระบุประเด็นปัญหาการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหาและการประเมินผลเพื่อตัดสินใจ ตามลำดับ

ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ	คะแนนกลุ่มตัวอย่าง (N = 21)						t-test	p
	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน				
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1. การระบุประเด็นปัญหา	3	1.81	0.60	2.43	0.51	3.83	<0.05	
2. การรวบรวมข้อมูล	3	1.86	0.36	2.38	0.50	3.51	<0.05	
3. การวิเคราะห์ข้อมูล	3	1.57	0.75	2.57	0.51	4.07	<0.05	
4. การแก้ปัญหา	3	1.90	0.77	2.57	0.51	3.84	<0.05	
5. การประเมินผลเพื่อตัดสินใจ	3	1.71	0.46	2.00	0.00	2.83	<0.05	
ผลรวมเฉลี่ย	3	8.95	1.32	12.05	0.92			

* P > .05

5.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3ที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 21 คน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	p
การทดสอบก่อนเรียน	21	20	8.62	2.97	13.65	<0.05
การทดสอบหลังเรียน	21	20	16.19	2.04		

* P > .05

ตารางที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รายบุคคล

นักเรียน เลขที่	ก่อนเรียน (20 คะแนน)	ใบงาน (5 คะแนน)	กิจกรรม ฝึกทักษะ (5 คะแนน)	STORYBOARD (5 คะแนน)	Game เขาวงกต (5 คะแนน)	คะแนนรวม (20 คะแนน)	หลังเรียน (20 คะแนน)
1	9	4	5	5	4	18	16
2	10	4	5	5	5	19	15
3	13	4	4	4	5	17	19
4	8	5	4	4	5	18	15
5	8	4	4	3	5	16	16
6	10	4	4	3	5	16	15
7	6	3	4	4	3	14	14
8	4	4	4	5	4	17	15
9	11	5	4	4	5	18	15
10	12	5	5	5	4	19	18
11	2	5	4	3	5	17	11
12	11	4	4	5	4	17	16
13	9	3	3	5	4	15	15
14	6	5	4	5	5	19	19
15	7	3	3	4	4	14	18
16	7	4	5	5	5	19	17
17	10	4	3	4	4	15	16
18	14	4	5	4	3	16	18
19	5	4	4	4	4	16	15

นักเรียน เลขที่	ก่อนเรียน (20 คะแนน)	ใบงาน (5 คะแนน)	กิจกรรม ฝึกทักษะ (5 คะแนน)	STORYBOARD (5 คะแนน)	Game เขาวงกต (5 คะแนน)	คะแนนรวม (20 คะแนน)	หลังเรียน (20 คะแนน)
20	10	5	5	4	3	17	20
21	9	5	4	4	4	17	17
ผลรวม	181	88	87	89	90	354	340
เฉลี่ย	8.62						16.19
S.D.	2.97						2.04

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวความคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้ศึกษา ได้อภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

6.1 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวความคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่านักเรียนที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวความคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งด้านที่นักเรียนมีความสามารถเพิ่มขึ้นเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล รองลงมาคือด้านการแก้ปัญหา ด้านการระบุประเด็นปัญหา ด้านการรวบรวมข้อมูล และด้านการประเมินผลเพื่อสรุปการตัดสินใจตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวความคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ที่ทำให้นักเรียนนำไปสู่การเรียนรู้แบบจริงจัง ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่ 1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียน 2. สื่อการเรียนรู้ หรือแหล่งการเรียนรู้ 3. สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือบันทึกการเรียนรู้ 4. สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้นักเรียน 5. มีกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อการประยุกต์ความรู้ 6. มีความยืดหยุ่นในการกำกับกับการเรียนรู้ของตนเอง และ 7. การวัดและประเมินผล อีกทั้งได้นำแนวความคิดเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้สร้างความน่าสนใจในการเรียนช่วยกระตุ้นให้นักเรียน เกิดพฤติกรรมหรือทักษะตามที่ผู้วิจัยตั้งเป้าหมายไว้และช่วยผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ฝึกพิจารณาโดยละเอียดจากสถานการณ์ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริง นอกจากนี้วิธีการจัดการเรียนรู้ถือเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และพบได้ในชีวิตประจำวันเมื่อผู้เรียนพบเจอสถานการณ์ปัญหาจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการค้นหาความจริง นำไปสู่การประยุกต์ใช้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อหาคำตอบ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวความคิดเกมมิฟิเคชันมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2556) ที่ได้กล่าวถึงห้องเรียน

กลับด้านไว้ว่า ห้องเรียนกลับด้านเป็นการเรียนรู้ สมัยใหม่ โดยใช้ประโยชน์จาก ICT ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ตรงความสนใจ ของนักเรียนอยู่กับเรื่องที่เป็นประโยชน์ ซึ่งครูจะมีบทบาทในการ เป็นผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จริงในชั้นเรียน (Mastery Learning) สุรศักดิ์ ปาเฮ (2556) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านได้ว่า ห้องเรียนกลับด้านจะมุ่งเน้นการสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตัวนักเรียนเองตามทักษะ ความรู้ ความสามารถและสติปัญญาของเอ็กต์บุคคล (Individualized Competency) ตามอัตราความสามารถทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคน (Self-Paced) จากมวลประสบการณ์ที่ครูได้จัดให้เรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลายประเภทในปัจจุบัน และเป็นลักษณะการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ นอกห้องเรียนอย่างอิสระทั้งด้านความคิดและวิธีปฏิบัติและสอดคล้องกับ นายนครินทร์ สุกใส (2561) ที่ได้กล่าวถึงความหมายของเกมมิฟิเคชัน ไว้ว่าเป็นการนำแนวคิด รูปแบบ กลไกของเกมมาประยุกต์ใช้ทำให้เกิดการเร้าความสนใจ สนุกสนาน ส่งเสริมการเรียนรู้ การแก้ปัญหาและทำให้เกิดความผูกพันกับการทำกิจกรรม

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังจากที่ยังเรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้เกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิชาวิทยาการคำนวณ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 อัลกอริทึมกับการแก้ปัญหา ก่อนเรียนกับหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบกิจกรรมโดยได้จัดเตรียมสื่อต่างๆ ที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาบนโลกออนไลน์ โดยผู้สอนคอยคัดกรองความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านที่มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้จัดเตรียมสื่อไว้หลากหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบ PDF, คลิปวิดีโอ, เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง หรือ Presentation พบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสื่อที่กำหนดให้มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเป็นสื่อหรือแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและยังเอื้อให้ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งยังสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลาที่ต้องการ การเรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เป็นการประยุกต์ใช้วิธีการเรียนแบบนำกลไกของเกมเป็นฐาน และประยุกต์ใช้ในบริบทที่ไม่เกม เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างความผูกพันส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา โดยผู้สอนได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานของเกมมิฟิเคชัน ดังนี้ 1. คะแนน (Point) 2. กระดานจัดอันดับ (Leader Board) 3. รางวัล (Reward) 4. กฎกติกา (Rules) 5. เวลา (Timer) 6. ผลป้อนกลับ(feedback) สอดคล้องกับนายนครินทร์ สุกใส (2561) ได้ให้ความหมายของเกมมิฟิเคชัน คือเป็นแนวการนำแนวคิด รูปแบบ กลไก ของเกมมาประยุกต์ใช้ทำให้เกิดการเร้าความสนใจ สนุกสนาน ส่งเสริมการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และทำให้เกิดความผูกพันกับการทำกิจกรรม และเมื่อนำมาพิจารณาความสอดคล้องกับรูปแบบการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านกับองค์ประกอบพื้นฐานพบว่า คะแนน เหรียญตรา ระดับชั้น กระดานจัดอันดับ รางวัล กฎ/กติกา เวลา และผลป้อนกลับ เป็นองค์ประกอบที่ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้โดยกติกา กระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่ผู้สอนกำหนด และมีกรให้ผลป้อนกลับในลักษณะของกระดานจัดอันดับ ภายใต้อเวลาที่จำกัด เพื่อให้ นักเรียนบริหารเวลาที่จะเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนดโดยครูเป็นผู้กำหนดกติกาในการให้คะแนน

และรางวัล ซึ่งนักเรียนจะต้องเรียนมาล่วงหน้า ในการเรียนแต่ละครั้งจะเป็นการเรียนรู้สะสมในการเรียนรู้ของตนเองผ่านระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสะสมคะแนน เมื่อสะสมครบตามเกณฑ์ ก็จะได้รับรางวัลตามเงื่อนไข

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาและต่อยอด รวมถึงการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัญหาหรือเหตุการณ์ต่างๆ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้ใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการนำไปประยุกต์กับกิจกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ผู้วิจัยได้ใช้ Application ClassDojo เข้ามาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่าน ClassDojo มีองค์ประกอบที่หลากหลาย อาทิ Class Story Messenger Portfolios รวมถึงการให้ Point กับนักเรียนที่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ที่ครูมอบหมายในแต่ละครั้ง ซึ่งจะมีการรายงานผลที่เกิดขึ้นในการจัดการห้องเรียน ดังนั้นครูจะต้องมีการจัดการเรียนรู้ ทบทวนเนื้อหาที่สำคัญในห้องเรียนก่อนที่จะมอบหมายเนื้อหาเพิ่มเติมให้นักเรียนไปศึกษาเอง ควรมีการจัดเตรียมระบบกำหนดขอบเขตด้านเวลา และกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ชัดเจนร่วมกับนักเรียน และผู้ปกครอง

8.2.2 ครูควรตรวจสอบสภาพปัญหา และความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ตจากผู้ปกครองและนักเรียนแต่ละคน และควรจัดเตรียมสื่อ ข้อมูลเนื้อหาที่หลากหลายรูปแบบ อีกทั้งต้องจำกัดเนื้อหาในการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน รวมถึงผู้ปกครองที่ช่วยดูแลนักเรียนระหว่างศึกษาตามกระบวนการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านผ่าน Application ClassDojo

8.2.3 กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีหลายขั้นตอน ครูควรให้เวลากับนักเรียนในการฝึกฝนและเรียนรู้อย่างเพียงพอ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มโดยไม่ทำให้เวลาเป็นอุปสรรคต่อความคิดของนักเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการเรียนรู้วิธีการสอนอื่น ๆ เช่น วิธีสอนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน (Co-operative Learning) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงาน

กลุ่ม โดยยังคงรักษา สัมพันธภาพที่ดีต่อสมาชิกกลุ่ม ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น จุดมุ่งหมายอยู่ที่การทำงานให้ สำเร็จเท่านั้น เป็นต้น

8.3.2 ควรพัฒนา และออกแบบเกณฑ์การประเมินความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณสำหรับนักเรียนในช่วงชั้นอื่น หรือในลักษณะเฉพาะกลุ่มสาระ หรือกลุ่มบุคคล ต่อไป เพื่อให้ได้เครื่องมือในการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละ ระดับ และลักษณะที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- นครินทร์ สุขใส. (2561). **ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ที่มีต่อความสามารถในการประยุกต์ความรู้ทางคอมพิวเตอร์ของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร การสอน. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง**. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พีร่ดิงแอสโซซิเอตส์.
- ศุภกร อธิรมงคลจิต. (2558). **ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). **การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ : อักษร เจริญทัศน์.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). **ห้องเรียนกลับทาง : ห้องเรียนมิติใหม่ในศตวรรษที่ 21**. แพร่ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2.
- Kapp, K. M., Blair, L., & Mesch, R. (2014). **The gamification of learning and instruction: fieldbook idea into practice**. San Francisco, CA : Wiley.

แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำของโรงเรียน
โคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด*
GUIDELINES OF THE OPERATION OF BUDDHIST SCHOOL TO LEADING
BUDDHIST ORIENTED SCHOOL OF KHOKLAM PITTAYAKOM UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ROI ET

วรรณภา สังวิบุตร¹, จิราภรณ์ ผันสว่าง²
Wannapa Sangwiboot¹, Jiraporn Phansawang²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : wannapasangwi2523@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธ ของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำ และโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 3) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำ ของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิสุทธิพุทธ จำนวน 99 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธ ของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำ ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านส่งเสริมวิสุทธิพุทธ และโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทานมีแนวทางในการดำเนินงานตามข้อบ่งชี้คุณภาพ 54 ข้อ 4 มาตรฐาน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ 3) แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำ ของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านกายภาพสถานศึกษาควรมีป้ายโรงเรียนวิสุทธิพุทธ มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีพระพุทธรูปศาสนสุภาชิตวาทธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม ไม่มีสิ่งเสียดสี เหล้า บุหรี่ (2) ด้านกิจกรรมประจำวันพระควรให้ผู้เรียนใส่เสื้อขาวทุกคน มีการทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ รับประทานอาหารมังสวิรัต สวดมนต์แปล (3) ด้านการเรียนการสอนควรมีการ

เจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน มีการบูรณาการวิถีพุทธกับทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสา ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด มีการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม(4) ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร ควรมีการรักษาศีล 5 ยิ้มง่าย ใจดีสวย กราบงาม มีการพิจารณาอาหารรับประทานอาหาร ประหยัด มีนิสัยใฝ่รู้ และ (5) ด้านส่งเสริมวิถีพุทธไม่ควรใช้อาหารขยะภายในโรงเรียน ซึ่งชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน โหมรุมเพื่อสะท้อนความรู้สึก มีสมุดบันทึกความดี มีการสอบธรรมศึกษา มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : แนวทางการดำเนินงาน; โรงเรียนวิถีพุทธ; โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study Guidelines for the operation of Buddhist School of Khoklam Pittayakom under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et, 2) to study the Guidelines of the Leading Buddhist Oriented School and Royal Buddhist Oriented School and, 3) to find out the guidelines for of the operation of Buddhist School to Buddhist Oriented School of Khoklam Pittayakom. The target group were the administrators and teachers in charge of Buddhist Oriented School, totally 99 in number and 7 interviews. The instrument for collecting the data was the questionnaire, with its reliability value at 0.93 and quality-verified interview. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation.

The research results were as follows: 1) The Guidelines for the operation of Buddhist School of Khoklam Pittayakom under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'MUCH' level. The leading aspect was that of teaching followed by promotion of Buddhist way of life, behavior of students, teachers, administrators, activities of the Buddha's day and physical, respectively. 2) The Guidelines of the Leading Buddhist Oriented School were (1) physical (2) activities of the Buddha's day (3) teaching (4) behavior of students, teachers, administrators, and (5) promotion of Buddhist way of life, and the Guidelines of the Royal Buddhist Oriented School were 54 indicators and 4 standard composed of input, process, output and impact factors 3) The guidelines for of the operation of Buddhist School to Buddhist Oriented School of Khoklam Pittayakom were (1) Physical: should have Buddhist school signs. There is a Buddha statue in front of the school. There is a Buddha image in the classroom. There are Buddha's proverbs, discourses, royal speeches followed in various places, clean, peaceful and shady. There is a Buddhist room or Dharma courtyard. No drugs, alcohol and cigarettes. (2) Activities of the Buddha's day: All students should be required to wear white shirts. There is merit

making, offering food to monks, listening to sermons, eating vegetarian food, and praying. (3)Teaching: There should be mental and intellectual development. Buddhist way of life is integrated with all subject and on important Buddhist days students working on moral projects volunteer activities to practice religious activities at the temple and attending a meditation camp.(4) Behavior of students, teachers, administrators: One should keep the five precepts, smile easily, pay respects, pay respects beautifully, consider food and eat, saving, having a habit of curiosity.(5)Promotion of Buddhist way of life: No junk food should be sold in schools, no scolding, admiring the good deeds in front of the flagpole every day. Homeroom to reflect feelings have a good book There is an exam in Dharma Education, and here are monks to teach regularly.

Keywords : Guidelines; The Operation; Buddhist School; Leading Buddhist Oriented School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน(Learner Aspirations) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะที่เรียกตามคำย่อว่า 3Rs และ 8Cs ซึ่ง 3Rs ประกอบด้วยอ่านออก (Reading), เขียนได้ (WRiting), คิดเลขเป็น (ARithmetics) และ 8Cs ประกอบด้วยทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving), ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation), ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding), ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership), ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications Information and Media Literacy), ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy), ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และ ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)เชื่อมโยงในยุทธศาสตร์ที่5 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่บอกว่าการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรมจริยธรรมและแนวคิด ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดการประเมินตัวชี้วัดตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ข้อ 6 การสร้างคุณธรรม จริยธรรมในองค์กร โดยกำหนดให้ ข้อ 6.4 ระดับความสำเร็จการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นตัวชี้วัดตัวชี้วัดตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นโรงเรียนที่ช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถ พัฒนาตาม ศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นแนวทางปฏิรูป โดยยึดหลัก ไตรสิกขา เป็นองค์รวม เป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เรียนรู้ตลอดชีวิต ประสาน ประโยชน์ให้สังคม ลักษณะโรงเรียนวิถีพุทธ เน้นการจัด สภาพทุก ๆ ด้านเพื่อสนับสนุนให้ ผู้เรียน พัฒนาตนเองตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญ งามตาม ตามลักษณะแห่ง ปัญญาธรรม 4 ประการคือ 1) สปัปฺริสังเสวะ การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูลที่ดี 2) สัทธัมมัสสวนะ การเอาใจใส่ศึกษา โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี 3) โยนิโสมนสิการ มี กระบวนการคิดวิเคราะห์หาเหตุผลที่ดี และถูกวิธี 4) ธัมมานุธัมมปัตติ สามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิต ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา บูรณาการ ผู้เรียน ได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือ มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทาง วัฒนธรรมแสวงหาปัญญา และมี วัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหาร และคณะครู เป็นกัลยาณมิตร ช่วยกันพัฒนา ดำเนินการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีวิถีการทำงาน วิถีชีวิต วิถีการ เรียนรู้ วิถีวัฒนธรรมต่าง ๆ ตามหลักไตรสิกขา ที่นำไปสู่ ปัญญา วิถีชีวิตที่ดีงามตามหลักไตรสิกขาทั้ง 3 ด้าน คือ ศีล (พฤติกรรม) มี กิริยามารยาท กิน อยู่ ดู ฟัง เป็นรู้จักพิจารณาเลือกเสพสิ่งบริโภค จิตใจ (สมาธิ) มีสมรรถภาพที่ดี คือ มีสมาธิ มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่นทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน สู้ สิ่งยาก ขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อสามารถฟันฝ่าอุปสรรคผ่านความยากลำบากไปได้พึ่งตนเอง ปัญญา มี ศรัทธาเลื่อมใสและมีความเข้าใจในพระรัตนตรัย ในกฎแห่งกรรม และในหลักบาปบุญคุณ โทษมี ทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้าสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ สามารถนำ หลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาก็เป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้การ ทำงานเป็นทีมซึ่งจะสามารถที่จูงใจ ชักนำ หรือชี้แนะให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลังเพื่อปฏิบัติการกิจต่างๆ ของกลุ่มให้สำเร็จได้ (จิราภรณ์ ผันสว่าง, 2562)

จากข้อมูลปัจจุบันมีโรงเรียนที่เข้าร่วม โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำทั้งหมด 13 รุ่นจำนวนทั้งหมด 23,357 โรงเรียน (โรงเรียนวิถีพุทธ, 2565) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีจำนวนทั้งสิ้น 60 โรงเรียน เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด(โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำรุ่น 1), โรงเรียนหัวโตนวิทยา (โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำรุ่น 10), โรงเรียนท่าม่วงวิทยาคม (โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำรุ่น 11), โรงเรียน เติร์ชมอุดมศึกษาพัฒนาการร้อยเอ็ด(โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำรุ่น 12), โรงเรียนโพนสูงประชาสรรค์ (โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำรุ่น 12)และโรงเรียนสามขาท่าหาดยาววิทยา (โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำรุ่น 12) เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนปทุมรัตต์พิทยาคม (โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานรุ่น 3) โรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ เมื่อปี พ.ศ.2557 (โรงเรียนวิถีพุทธ,2565)ได้ดำเนินงานตามอัตลักษณ์29 ประการ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และกำลังก้าวเข้าสู่โครงการโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม

จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามโดยนำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ในการบริหาร และเพื่อพัฒนาโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคมสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ และโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

โรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคมได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในปัจจุบันและได้แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ เพื่อยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลมาทำการสังเคราะห์องค์ประกอบและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อสร้างร่างเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบ ประเมินเพื่อหาคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence Index) มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00

ขั้นตอนที่ 3 นำเครื่องมือที่ผ่านการ IOC หาคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coefficient Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยข้อความคำถามที่จะนำไปใช้จะต้องมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ของโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดจำนวน 4 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการร้อยเอ็ดและ โรงเรียนปทุมรัตน์พิทยาคม โดยมี ผู้บริหาร จำนวน 8 คนครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 91 คน รวมทั้งสิ้น 99 คน (ข้อมูล จาก <https://data.bopp-obec.info>) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ จำนวน 2 คน ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน จำนวน 2 คน และครูผู้รับผิดชอบโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดแล้วดำเนินการจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนค่าร้อยละ

ระยะที่ 2ศึกษาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ และโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ ผู้บริหารครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ และโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร 5) ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานสู่ความเป็นโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำของโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร 5) ด้านการส่งเสริมวิถิพุทธ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ ของโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมสังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด	ระดับการปฏิบัติ			
	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. ด้านกายภาพ	4.25	.71	มาก	5
2. ด้านกิจกรรมประจำวันพระ	4.26	.69	มาก	4

การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมสังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด	ระดับการปฏิบัติ			
	μ	σ	ระดับ	อันดับ
3. ด้านการเรียน การสอน	4.33	.63	มาก	1
4. ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู และผู้บริหาร	4.29	.67	มาก	3
5. ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ	4.30	.70	มาก	2
รวม	4.29	.68	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโรงเรียนวิถีพุทธ มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก($\mu= 4.29, \sigma= 0.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการเรียน การสอน ($\mu= 4.33, \sigma= 0.63$) รองลงมาคือ ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ($\mu= 4.30, \sigma= 0.70$) ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู และผู้บริหาร ($\mu= 4.29, \sigma= 0.67$) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ($\mu= 4.26, \sigma= 0.69$) และด้านกายภาพ($\mu= 4.25, \sigma= 0.71$) ตามลำดับ

5.2 แนวทางการดำเนินงานสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดมีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร 5) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธและแนวทางการดำเนินงานสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบไปด้วย ข้อบ่งชี้คุณภาพ 54 ข้อ 4 มาตรฐาน ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า 2) ด้านกระบวนการ 3) ด้านผลผลิต และ 4) ด้านผลกระทบมีนวัตกรรมที่เป็นตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 2 นวัตกรรมคือ 1) นวัตกรรมที่มีความสอดคล้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input) จำนวน 1 นวัตกรรม และ 2) นวัตกรรม ที่มีความสอดคล้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามตัวชี้วัด ด้านกระบวนการ (Process) จำนวน 1 นวัตกรรม

5.3 แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดด้านกายภาพ ได้แก่ (1) มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ติดไว้หน้าโรงเรียนเห็นเด่นชัดมีรายละเอียดครบถ้วน (2) มีพระพุทธรูปภายในบริเวณโรงเรียนแล้วยังต้องมีพระพุทธรูปในซุ้มบริเวณหน้าโรงเรียนพร้อมทั้งเครื่องบูชาและให้นักเรียนไหว้ทุกวัน(3) โรงเรียนมีพระพุทธรูปประจำห้องเรียนทุกห้องเรียนด้านหน้าของห้องเรียนแล้วยังต้องมีการทำความสะอาดและมีการเคารพพระพุทธรูปเป็นประจำ (4) การจัดทำพระพุทธรูปศาสนาสุภาพิต วาเทธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่างๆ ควรต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอโดยมีนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำอย่างต่อเนื่อง (5) ความสะอาด สงบ ร่มรื่นในบริเวณโรงเรียนมีพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละห้องเรียนและมีการดูแลทำความสะอาดห้องเรียนเป็นอย่างดีโดยมีนักเรียนเป็นส่วนร่วมในการรับผิดชอบเวรทำความสะอาดห้องเรียนในแต่ละห้องเป็นอย่างดีเหมาะแก่การทำกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ (6) มีห้องพระพุทธรูปศาสนา และลานปฏิบัติธรรมเพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติธรรมนั้นเป็นสิ่งที่โรงเรียนวิถีพุทธต้องมีและเพื่อให้ดียิ่งขึ้นควรมีการตารางการใช้งานและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแล

รักษาด้วย (7) การไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ในโรงเรียนด้านกิจกรรมประจำวันพระได้แก่ (1) การแต่งกายด้วยการสวมชุดขาวมาโรงเรียนในทุกวันพระ หรือ กำหนดไว้ 1 วันในทุกสัปดาห์ของผู้บริหาร ครู และนักเรียนเป็นการส่งเสริมวิถีพุทธ(2) มีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ ฟังธรรม หรือทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอยู่เป็นประจำ(3) ส่งเสริมให้ครู นักเรียนรับประทานอาหารเช้าในมือกลางวัน (4) มีการสวดมนต์แปลในตอนเช้าในกิจกรรมหน้าเสาธง และกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการเรียนการสอนได้แก่(1) การบริหารจัดการ เจริญปัญญา การฝึกปฏิบัติทั้งครูและนักเรียนก่อนทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ก่อนทำกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้นทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย(2) การบูรณาการวิถีพุทธเข้าไปในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เขียนแผนการสอนที่บูรณาการวิถีพุทธ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยนำหลักธรรมเข้าบูรณาการในทุกกิจกรรม และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้(3) ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม หรือกิจกรรมจิตอาสา อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (4) ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละครั้งโดยมีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ (5) ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหารได้แก่ (1) ส่งเสริมให้ครู นักเรียนมีวิถีชีวิตที่ สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละ เลิกอบายมุข) ถือกีฬ 5 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (2) ครู และนักเรียนในโรงเรียน ทักทายกัน ด้วยการไหว้ มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส มีความจริงใจต่อกัน (3) ส่งเสริมกิจกรรมการรับประทานอาหารเช้า ไม่หก ไม่เหลือ และมีการพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง (4) ส่งเสริมกิจกรรมการประหยัด การออม การถนอมใช้เงิน และสิ่งของ อย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นนิสัย (5) จัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่มีนิสัยใฝ่รู้ ผู้สั่งยากด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ได้แก่ (1) ไม่มีอาหารที่ไม่มีประโยชน์ขายในโรงเรียนและโรงอาหาร (2) การกำหนดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันโดยเข้าใจในเหตุผล และประโยชน์ที่มีต่อการอยู่ร่วมกัน (3) ชื่นชมคุณความดีนักเรียน หน้าเสาธงทุกวัน (4) จัดให้ครู ผู้บริหาร และนักเรียนมีสมุดบันทึกความดี และยกย่องผู้ปฏิบัติธรรมอยู่เสมอ (5) จัดกิจกรรมที่สะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี ในคาบโฮมรูม (6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะครูและบุคลากรของโรงเรียนได้มีโอกาสพัฒนาตน ด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยการสอบนักธรรมตรี โท และเอก (7) การบริหารจัดการ เจริญปัญญา ก่อนการประชุม ทั้งคณะครู นักเรียน และบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกครั้ง และ (8) นิมนต์พระ และเชิญวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นทางพระพุทธศาสนา มาให้ความรู้อย่าง

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคมสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนด้านส่งเสริมวิถีพุทธด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ และด้านกายภาพมีการดำเนินการครบทั้ง 5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นารี ทองฉิม, พระมหาสุพจน์ สมเื้อ และพระครูพิจิตรศุภการ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ ธนวัฒน์ ทวี, พระครุชัยรัตนกร, เอนก ศิลปะนิลมาลย์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง

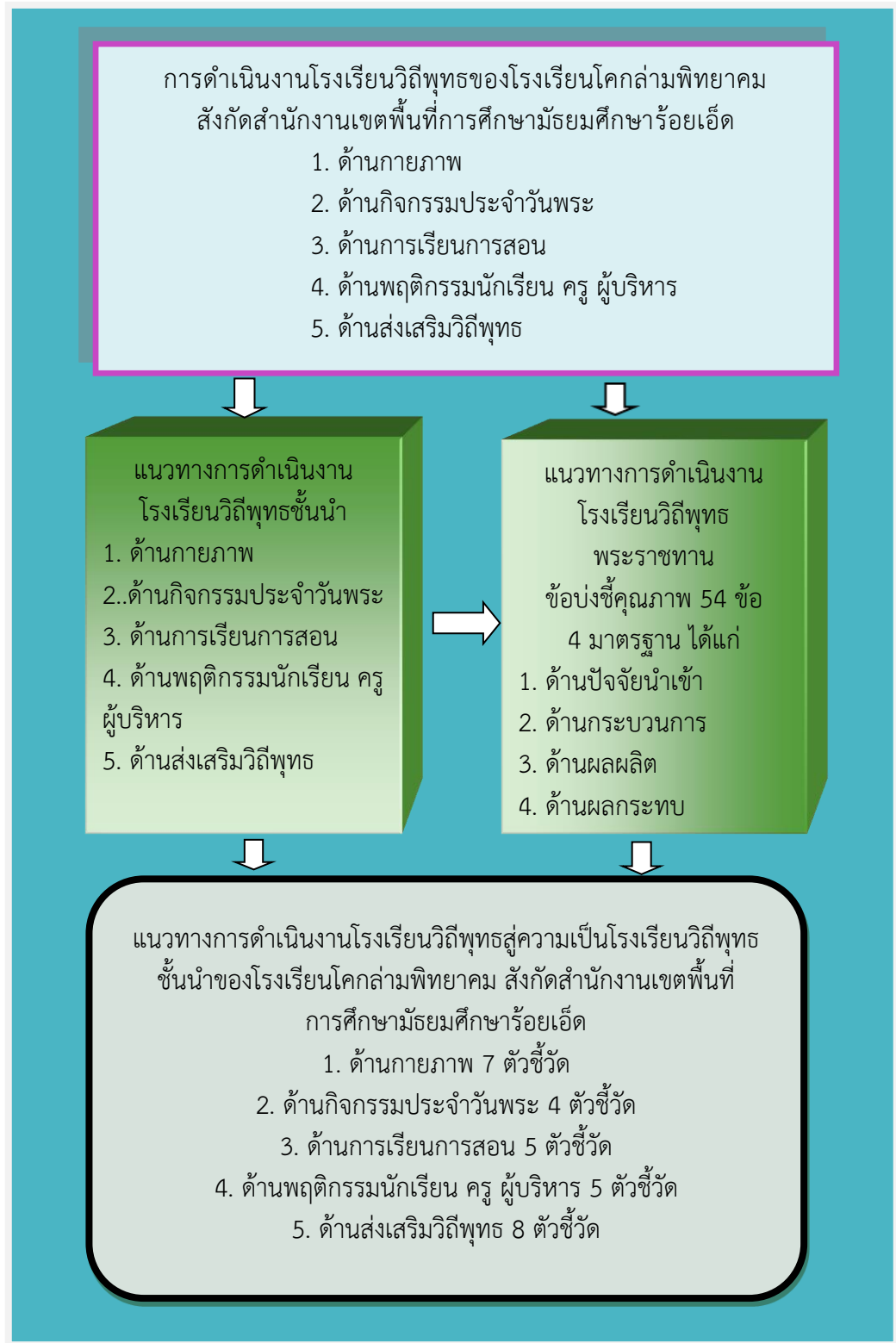
การบริหารโรงเรียนวิสุทธิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโรงเรียนวิสุทธิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

6.2 แนวทางการดำเนินงานสู่ความเป็นโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร 5) ด้านส่งเสริมวิสุทธิพุทธ ผู้วิจัยพอสรุปรายละเอียดได้ตามลำดับต่อไปนี้ และแนวทางการดำเนินงานสู่ความเป็นโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย ข้อบ่งชี้คุณภาพ 54 ข้อ และ 4 มาตรฐาน ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า 2) ด้านกระบวนการ 3) ด้านผลผลิต และ 4) ด้านผลกระทบ มีนวัตกรรมที่เป็นตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทาน 2 นวัตกรรม คือ 1) นวัตกรรมที่มีความสอดคล้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input) จำนวน 1 นวัตกรรม 2) นวัตกรรม ที่มีความสอดคล้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามตัวชี้วัด ด้านกระบวนการ (Process) จำนวน 1 นวัตกรรมซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธของพระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน), (2562) ที่พบตัวชี้วัดของโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 5 ด้านและโรงเรียนวิสุทธิพุทธพระราชทานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย ข้อบ่งชี้คุณภาพ 54 ข้อ และ 4 มาตรฐาน

6.3 แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำ ของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานประกอบไปด้วย 5 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพมีป้ายโรงเรียนวิสุทธิพุทธ มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีพระพุทธรูปศาสนสุภาษิต วาจาธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น มีห้องพระพุทธรูปหรือลานธรรม ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ 2) ด้านกิจกรรมประจำวันพระใส่เสื้อขาวทุกคน มีการทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ รับประทานอาหารมังสวิรัต สวดมนต์แปล 3) ด้านการเรียนการสอนมีการเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน มีการบูรณาการวิสุทธิพุทธกับทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสา ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด มีการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม 4) ด้านพฤติกรรมนักเรียน ครู ผู้บริหาร มีการรักษาศีล 5 ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม มีการพิจารณาอาหารรับประทานอาหาร ประหยัด มีนิสัยใฝ่รู้ และ 5) ด้านส่งเสริมวิสุทธิพุทธ ไม่ควรมีอาหารขยะขายในโรงเรียน ขึ้นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน โสมรุมเพื่อสะท้อนความรู้สึก มีสมุดบันทึกความดี มีการสอบธรรมศึกษา มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุทธของพระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน), (2562) ที่พบตัวชี้วัดของโรงเรียนวิสุทธิพุทธชั้นนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 5 ด้าน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ดังภาพที่ 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการวิจัยพบว่า การดำเนินงานสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ระดับมาก แต่ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดดังนั้น ควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาด้านกายภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของโรงเรียนโคกกล่ามพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธ และจะยกระดับเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำและโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานควรเห็นความสำคัญในด้านกายภาพเป็นอันดับแรก และด้านอื่น ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

8.3.2 การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธในแต่ละรุ่นแต่ละปีมีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์การประเมินทุกรุ่นทุกปีควรมีการศึกษาในด้านอื่นๆ และของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

9. บรรณานุกรม

- จิราภรณ์ ผันสว่าง. (2562). ผู้นำกับการเป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพ Professional Education Leadership. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธนวัฒน์ ทวี, พระครูชัยรัตนากร, อเนก ศิลปนิลมาลย์. (2563). การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 10(2). 33-44.
- นารี ทองฉิม, พระมหาสุพจน์ สุเมโธ และพระครูพิจิตรศุภการ. (2563). การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 5(2). 311-326.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน). (2562). **คู่มือดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ**. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนวิถีพุทธ. (2563). **โรงเรียนวิถีพุทธพุทธธรรมประยุกต์เพื่อการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563. จาก <https://www.vitheeбудdha.com/main.php?url=about&id>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศีกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2579)**. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

THE EFFECT OF HIGH-INTENSITY INTERVAL TRAINING, MODERATE-INTENSITY INTERVAL TRAINING, AND CONTINUOUS TRAINING ON ANAEROBIC AND AEROBIC CAPACITY*

Han Tun¹, Thawatchai Kanchanathaweekul², Prakrit Hongsaenyatham³
Bangkokthonburi University^{1,2,3}
Email : anu68cheka@gmail.com

ABSTRACT

The purpose of this research is to study and compare the effects of high-intensity interval training (HIIT), moderate-intensity interval training (MIIT), and continuous training (CT) on anaerobic and aerobic capacity in Bangkokthonburi university students. Methods: 21 male students aged 20-24 years who are now studying in the Faculty of Sports Science and Technology of Bangkokthonburi university volunteered to participate in this study. Subjects were divided into 3 groups of 7 subjects who participated in 8 weeks of exercise training for 3 days/per week. The HIIT group (n=7) conducted a 20-second sprint exercise with 45 seconds of walking for 5 sets. The MIIT group performed 4 minutes of moderate-intensity running exercise alternating 4 minutes of walking for 4 sets, and the CT group performed 45 minutes of continuous running exercise training with pre and post-test. Data were analyzed with statistics mean, and standard deviation. Differentiated by one-way ANOVA and Tukey's test. Results: Anaerobic capacity; HIIT ($7.67 \pm 0.76 \text{ W.kg}^{-1}$) was indifferent from MIIT ($8.06 \pm 0.70 \text{ W.kg}^{-1}$) ($p > 0.05$) but significant difference from CT ($7.81 \pm 0.54 \text{ W.kg}^{-1}$) ($p < 0.05$) while the aerobic capacity for HIIT ($3.81 \pm 0.441 \text{ ml/kg/min}$) was indifferent from MIIT ($3.95 \pm 0.39 \text{ ml/kg/min}$) ($p > 0.05$), but HIIT ($3.81 \pm 0.441 \text{ ml/kg/min}$) was significant difference from CT ($4.42 \pm 0.72 \text{ ml/kg/min}$) ($p < 0.05$).

Keywords : Interval and continuous exercise training; Anaerobic capacity; Aerobic capacity

1. Statement of Problem and Significance of Research

Physical fitness is a state of health and well-being and, more specifically, the ability to perform aspects of sports, occupations, and daily activities. Physical fitness is generally achieved through proper nutrition (Tremblay M.S, et. al, 2010). Interval

training is a form of exercise training that involves intervals of high-intensity workouts alternating with rest periods. The high-intensity periods are generally close to anaerobic exercise, while the recovery periods involve lower-intensity activity (Gibala M. J, Gillen, J. B, and Percival, M.E., 2014 ; Osawa Y, Azuma A, and Tabata S, 2014). The intensity of exercise stimulates the heart muscle, and cardiovascular system to adjust and enhance aerobic performance, resulting in the body being able to exercise harder or for longer. It can be said that interval exercises are exercises that can improve the cardiovascular system to be more effective. (MacInnis M.J, and j. M. Gibala., 2016, pp. 2915-2930; Mayo Clinic, 2014, online). High-intensity interval training is less time-consuming than continuous endurance of moderate-intensity exercise (Gist, N. H, et. al, 2014).

Gentil and Del Vecchio, F B, et.al, (2017) suggest that Intermittent-intensity exercise affects the cardiovascular system, where the intensity of the exercise is unclear with the exercise training and the degree of improvement in the anaerobic and aerobic of all 3 forms of exercise training.

Therefore, the researcher is interested in studying the effects of high-intensity interval training, with moderate-intensity interval training, and continuous training on anaerobic and aerobic capacity.

2. Objectives of the Research

2.1 To study the effect of High-intensity interval training (HIIT) on Anaerobic Capacity (AnC) and Aerobic Capacity (AC).

2.2 To study the effect of Moderate-intensity interval training (MIIT) on Anaerobic Capacity (AnC) and Aerobic Capacity (AC).

2.3 To study the effect of Continuous training (CT) on Anaerobic Capacity (AnC) and Aerobic Capacity (AC).

2.4 To compare the effect of high-intensity interval training (HIIT), moderate-intensity interval training (MIIT), and continuous training (CT) on anaerobic capacity and aerobic capacity.

3. Expected Results

3.1 Know the effects of anaerobic and aerobic capacity levels as a result of high-intensity interval training (HIIT) 3 days a week for 8 weeks.

3.2 Know the effects of anaerobic and aerobic capacity levels as a result of moderate-intensity interval training (MIIT) 3 days a week for 8 weeks.

3.3 Know the effects of anaerobic and aerobic capacity levels as a result of Continuous training (CT) 3 days a week for 8 weeks.

3.4 Know the difference between aerobic and anaerobic fitness levels as a result of high-intensity interval training (HIIT) with moderate-intensity interval training (MIIT), and continuous training (CT) 3 days a week for 8 weeks.

3.5 Get a pattern and guidelines for exercise training to develop aerobic and anaerobic fitness appropriately.

3.6 Obtaining guidelines for the study of exercise training patterns for the health and/or performance of athletes appropriately.

4. Research Methodology

This research was experimental research with a sample of 21 male volunteers aged 20-24 years studying at Bangkokthonburi University. The protocol, purpose, and risks of the study were explained to all participants, and required to complete the Physical Activity Readiness Questionnaire (PAR-Q), and research consent before participating.

1) Research tools

1.1) Cycle ergometer (Monark Ergomedic 894 E, Sweden) for evaluating anaerobic capacity with the “Wingate Test”.

1.2) Cycle ergometer (Monark 928 G3, Sweden) is used for estimating $VO_2\max$ by the “Astrand and Rhymining test”.

1.3) Stopwatch (Memory 100, Seiko)

1.4) Weight scale (Inbody 570)

1.5) Computer & software (ASUS)

1.6) Stethoscope

1.7) Automatic blood pressure monitor (Raycome RBP-9000)

1.8) Test record form

In this study, volunteers were divided into three groups of seven subjects each group with average aerobic and anaerobic capacity that was not different Homogeneous. Three groups HIIT, MIIT, and CT were performed 3 days a week for 8 weeks and were pre and post-test with Astrand-rhymining for aerobic and Wingate tests for anaerobic before and after eight weeks of the exercise training program.

2) Pre and post-test

The subjects were screened of health risks and obtain informed consent. researcher prepared participation forms and wrote down their basic information of subject individually such as age, height, body weight, gender, and test conditions, measure resting heart rate, and blood pressure. After the subjects have screened of health risks and obtain informed consent, subjects were allowed for an appropriate

warm-up and follow by Pre-test of Astrand-rhyming Test followed by 30 minutes rest and then continued with Wingate Test and the pre-test data were collected immediately. Accordingly, the 3-training protocols have begun on the next day 3-days a week for 8-weeks as the following tables,

Table 1 High-intensity interval training (HIIT) Program 3 days a week for 8 weeks

Week	Warm-up	Set	Sprint	Recovery	Cool-down	Total time	Overload training
1-2	5 min	5 Set	20 Sec	45 Sec	5 min	15 min 25 Sec	-
3-4	5 min	5 Set	24 Sec	45 Sec	5 min	15 min 45 Sec	20%
5-6	5 min	5 Set	29 Sec	45 Sec	5 min	16 min 10 Sec	20%
7-8	5 min	5 Set	35 Sec	45 Sec	5 min	16 min 40 Sec	20%

Table 2 Moderate-intensity interval training (MIIT) Program 3 days a week for 8 weeks

Week	Warm-up	Set	Running	Active Recovery	Cool-down	Total time	Overload training
1-2	5 min	4 Set	4 min	4 min	5 min	42 min	-
3-4	5 min	4 Set	5 min	4 min	5 min	46 min	25%
5-6	5 min	4 Set	6 min 25 Sec	4 min	5 min	51 min 40 Sec	25%
7-8	5 min	4 Set	7 min 45 Sec	4 min	5 min	57 min	25%

Table 3 Continuous training (CT) Program 3 days a week for a total of 8 weeks

Week	Warm-up	Set	Continuous running	Cool-down	Total time	Overload training
1-2	5 min	1	40 min	5 min	50 min	-
3-4	5 min	1	44 min	5 min	54 min	10%

Week	Warm-up	Set	Continuous running	Cool-down	Total time	Overload training
5-6	5 min	1	48 min 40 Sec	5 min	58 min 40 Sec	10%
7-8	5 min	1	53 min 24 Sec	5 min	63 min 24 Sec	10%

3) Analysis of collected data

In this research, collected data and analyzed with statistics mean, and standard deviation. Data were differentiated by one-way ANOVA and Tukey's test for individual differences at the 0.5 level.

5. Discussion of Research Results

5.1 The effect of high-intensity interval training (HIIT) on anaerobic capacity (AnC) and aerobic capacity (AC).

Table 4 shows the results of the pre and post-test anaerobic capacity values for the High-Intensity Interval Training (HIIT) group.

Variable	Test	$\bar{X} \pm SD$	N
HIIT Anaerobic Capacity	Pre-test	7.67 ± 0.76	7
	Post-test	8.69 ± 0.94	

Table 4 has shown the pre-test anaerobic capacity mean±sd was 7.67±0.76 (W.kg-1) and the post-test mean±sd was 8.69±0.94 (W.kg-1).

Table 5 shows the results of the VO₂max values after the pre and post-test of the High-Intensity Interval Training (HIIT) group.

Variable	Test	$\bar{X} \pm SD$	N
HIIT Aerobic Capacity	Pre-test	3.3 ± 0.47	7
	Post-test	3.81 ± 0.44	

Table 5 has shown the pre-test VO₂max, mean±sd was 3.30±0.473 (ml/kg/min), and the post-test mean±sd was 3.81±0.441 (ml/kg/min).

5.2 The effect of moderate-intensity interval training (MIIT) on anaerobic capacity (AnC) and aerobic capacity (AC).

Table 6 shows the anaerobic capacity results after the pre and post-test of the moderate-intensity interval training (MIIT) group.

Variable	Test	$\bar{X} \pm SD$	N
MIIT Anaerobic Capacity	Pre-test	7.58 ± 0.63	7
	Post-test	8.06 ± 0.70	

Table 6 has shown the anaerobic capacity after the pre-test was 7.58 ± 0.63 (W.kg-1), and the post-test mean $\pm$ sd was 8.06 ± 0.70 (W.kg-1).

Table 7 has shown the VO₂max value after the pre and post-test of the moderate-intensity interval training (MIIT) group.

Variable	Test	$\bar{X} \pm SD$	N
MIIT Aerobic Capacity	Pre-test	2.85 ± 0.47	7
	Post-test	3.95 ± 0.39	

Table 7 has shown the VO₂max after the pre-test mean $\pm$ sd was 2.85 ± 0.47 (ml/kg/min), and the post-test mean $\pm$ sd was 3.95 ± 0.39 (ml/kg/min).

5.3 The effect of continuous training (CT) on anaerobic capacity (AnC) and aerobic capacity (AC).

Table 8 Shows the anaerobic capacity results after the pre and post-test of the continuous training (CT) group.

Variable	Test	$\bar{X} \pm SD$	N
CT Anaerobic Capacity	Pre-test	7.69 ± 0.64	7
	Post-test	7.81 ± 0.54	

Table 8 has shown the anaerobic capacity after the pre-test mean $\pm$ sd was 7.69 ± 0.64 (W.kg-1), and the post-test mean $\pm$ sd was 7.81 ± 0.54 (W.kg-1).

Table 9 Shows the value of VO₂max after the pre-test and post-test of the continuous training (CT) group.

Variable	Test	$\bar{X} \pm SD$	N
CT Aerobic Capacity	Pre-test	3.35 ± 0.92	7
	Post-test	4.42 ± 0.72	

Table 9, it has shown the VO₂max after the pre-test mean±sd was 3.35±0.92 (ml/kg/min), and the post-test, mean±sd was 4.42±0.72 (ml/kg/min).

5.4 Compare the effect of high-intensity interval training (HIIT), moderate-intensity interval training (MIIT), and continuous training (CT) on anaerobic capacity and aerobic capacity.

Table 10 Shows compare the differences in anaerobic capacity (ANOVA).

Variable		SS	df	MS	F	P
HIIT	Between groups	3.682	1	3.682	5.005	0.045*
	Within group	8.829	12	0.736		
	Total	12.511	13			
MIIT	Between groups	0.821	1	0.821	1.838	0.2
	Within group	5.358	12	0.447		
	Total	6.179	13			
CT	Between groups	0.05	1	0.05	0.143	0.71
	Within group	4.237	12	0.353		
	Total	4.288	13			

*p<0.05.

Table 10 has shown that the anaerobic capacity for HIIT group were significantly different between MIIT, and CT groups.

Table 11 Shows compare the difference in anaerobic capacity

Variable	Group		MD	Std. Error	P
Anaerobic Capacity	HIIT	MIIT	0.63	0.40003	0.133
		CT	.88143*	0.40003	0.041*
	MIIT	HIIT	-0.63	0.40003	0.133
		CT	0.2514	0.40003	0.538
	CT	HIIT	-.8814*	0.40003	0.041*
		MIIT	-0.2514	0.40003	0.538

*p<0.05

Table 11 has shown that HIIT was significantly different from CT ($p<0.05$), but not significantly different from MIIT group ($p>0.05$).

Table 12 Shows compares the difference in VO_2 max (ANOVA).

Variable		SS	df	MS	F	P
HIIT	Between groups	0.926	1	0.926	4.428	0.05
	Within group	2.509	12	0.209		
	Total	3.434	13			
MIIT	Between groups	4.235	1	4.235	22.151	0.001*
	Within group	2.294	12	0.191		
	Total	6.529	13			
CT	Between groups	4.018	1	4.018	5.829	0.033*
	Within group	8.271	12	0.689		
	Total	12.289	13			

*p<0.05

Table 12, Compared VO_2 max difference and found that HIIT group was not significant difference ($p>0.05$). But MIIT ($p<0.05$), and CT ($p<0.05$) groups had significantly difference.

Table 13 Shows compare the difference in VO₂max

Variable	Group		MD	Std. Error	P
Aerobic Capacity	HIIT	MIIT	-0.14286	0.2873	0.625
		CT	-.61429*	0.2873	0.046*
	MIIT	HIIT	0.14286	0.2873	0.625
		CT	-0.47143	0.2873	0.118
	CT	HIIT	.61429*	0.2873	0.046*
		MIIT	0.47143	0.2873	0.118

*p<0.05.

Table 13 has shown that the comparison of aerobic capacity value (VO₂max) among the 3 groups resulted that the HIIT group had an indifferent from MIIT significantly (p>0.05), it was found that HIIT has a different effect from CT group (p<0.05).

6. Discussion of Research Results

6.1 The results of the study on the effects of high-intensity interval training (HIIT) resulted in a higher anaerobic capacity of post-test (8.69±0.94 W.kg⁻¹) than pre-test (7.67±0.76 W.kg⁻¹) significantly different (p<0.05). This is because HIIT has an effect on the development of the anaerobic power of the somatic muscles consistent with Chee., R. (2019) that described as HIIT of 10-15 seconds at 90-100% of your maximum heart rate (HRmax), with 3 intervals of 30 - 60 seconds of rest. Can affect the development of anaerobic power and HIIT training for more than 10 seconds at 90% of maximum heart rate (HRmax) with rest/pay installments in 3 periods of 3-5 minutes each. You can develop anaerobic glycolysis/ and lactic acid.

Aerobic capacity has no significant difference post-test (3.81±0.44 ml/kg/min) and pre-test (3.3 ± 0.47 ml/kg/min) (p>0.05). This is because high-intensity interval training (HIIT) affects the development of the anaerobic power of the muscles of the body. This is consistent with Chee, R. (2019), who described how aerobic glycolysis can be developed with constant exercise training.

6.2 The results of this study of moderate-Intensity interval training (MIIT) showed that there has no significant difference between post-test of anaerobic capacity (8.06±0.70 W.kg⁻¹) and pre-test (7.58±0.63 W.kg⁻¹) (p>0.05). This is due to the MIIT characteristics of the moderate-intensity interval training exercises being similar to those of the exercise training. However, the difference in the training style is that the

intensity is different, with the lower intensity of the exercise training, does not affect the anaerobic capacity according to Coswig, S. V. et al. (2020), who concluded that Exercise intensity is an important factor in your training goals.

In addition, research results have shown that aerobic capacity ($VO_2\max$) of MIIT was significant difference between post-test (3.95 ± 0.39 ml/kg/min) and; pre-test (2.85 ± 0.47 ml/kg/min) ($p<0.05$), because MIIT training has a similar pattern and nature to HIIT training, but the intensity of each pattern has been difference that affected on the improvement of aerobic performance according to a study by Coswig, S. V. et al. (2020), which suggested that exercise intensity is an important factor in your training goals.

6.3 The results of the continuous training (CT) study showed that the mean anaerobic capacity of post-test (7.81 ± 0.54 W.kg⁻¹) and pre-test (7.69 ± 0.64 W.kg⁻¹) was not a significant difference ($p>0.05$) because anaerobic exercise training (HIIT) is a rapid burst with maximum energy over a short period of time according to Bubnis, D. and J. Chertoff (2018), which concluded that the breathing patterns and heart rate during aerobic exercise are different from anaerobic exercise in that aerobic training uses oxygen as a source. The main energy and have longer and deeper breathing than resting breathing. Oxygen is transported in the bloodstream. The pulse is elevated to pump more blood into the muscles and bring the blood back to the lungs for a quick blast using maximum energy for a short period of time. In contrast, Research results has shown continuous training (CT) $VO_2\max$ of post-test (4.42 ± 0.72 ml/kg/min), and pre-test (3.35 ± 0.92 ml/kg/min) was significantly difference ($p<0.05$).

6.4 The research result has shown that the anaerobic capacity in HIIT group was significant difference between post-test (8.69 ± 0.94 W.kg⁻¹) and pre-test (7.67 ± 0.76 W.kg⁻¹) ($p<0.05$). But there was no significantly difference between post-test and pre-test of MIIT (8.06 ± 0.70 W.kg⁻¹, and 7.58 ± 0.63 W.kg⁻¹), and CT groups (7.81 ± 0.54 W.kg⁻¹ and 7.69 ± 0.64 W.kg⁻¹) ($p>0.05$). In contrast, Aerobic capacity was found significant difference ($p<0.05$) between post-test and pre-test both in MIIT (3.95 ± 0.39 ml/kg/min and 2.85 ± 0.47 ml/kg/min), and CT groups (4.42 ± 0.72 ml/kg/min and 3.35 ± 0.92 ml/kg/min). But there were not find significant difference ($p>0.05$) in aerobic capacity of post-test and pretest of HIIT group (3.81 ± 0.44 ml/kg/min and 3.3 ± 0.47 ml/kg/min) ($p>0.05$). After the comparisons of all three groups in anaerobic capacity, HIIT were different from CT significantly, but HIIT were indifferent from MIIT group. When compare in aerobic capacity HIIT were different from CT significantly, but HIIT were indifferent from MIIT group, because of the moderate-intensity interval training (MIIT) has exercise characteristic close to the HIIT, but the intensity of MIIT was the least of intensity of

training that could not be affected on anaerobic capacity according to Coswig, S. V. et. Al, (2020) refer that intensity of exercise is an important factor of exercise training.

7. Suggestions

7.1 The suggestion from the policy

7.1.1 High-intensity interval training (HIIT) can be used by both athletes and the average person.

7.2 The suggestion for the practitioners

7.2.1 High-intensity interval training can adjust oxygen consumption.

7.2.2 Those who are interested in research can apply the results of this research to develop and apply in research.

7.3 The suggestion for the further research

7.3.1 Appropriate guidelines for exercise training to develop aerobic and anaerobic fitness.

7.3.2 Appropriate forms and guidelines for the study of exercise training patterns for the health and/or performance of athletes.

8. References

- Bubnis, D. and J. Chertoff. (2018). **What's the Difference Between Aerobic and Anaerobic?**. Retrieved 22 May 2022. From <https://www.healthline.com/health/fitness-exercise/difference-between-aerobic-and-anaerobic>
- Chee R. (2019). **Training Power Systems: Anaerobic and Aerobic Training Methods**. Retrieved 18 January 2022. From <https://www.bodybuilding.com/fun/anaerobic-aerobic-training-methods.htm>
- Coswig, S. V, Babalho, M, Raiol, R, Del Vecchio, B, F, Ramirez-Campillo, R, and P. Gentil. (2020). Effects of high vs moderate-intensity intermittent training on functionality, resting heart rate, and blood pressure of elderly women. Retrieved 22 August 2020. From <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7027031/>
- Gentil P, and F.B. Del Vecchio. (2017). Commentary: High-intensity Intermittent Training vs. Moderate-intensity Intermittent Training: Is It a Matter of Intensity or Intermittent Efforts. **Frontiers in Physiology**. 8. 370.
- Gibala MJ, Gillen JB, and M.E. Percival. (2014). Physiological and Health-related Adaptations to Low-Volume Interval training: Influences of Nutrition and sex. **Sports Medicine**. 44(2). 127–137.

- Gist NH, Fedewa MV, Dishman RK, and K.J. Cureton. (2014). Sprint interval training effects on aerobic capacity: a systematic review and meta-analysis. **Sports Medicine (Auckland, N.Z.)**. 44(2). 269-279.
- Martin J, MacInnis, and J. Gibala. (2016). Physiological adaptations to interval training and the role of exercise intensity. **Journal of Physiology**. 595(9). 2915–2930.
- Mayo clinic staff. (2014). **Rev up your workout with interval training**. Retrieved 4 June 2022. From <https://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/fitness/in-depth/art-20044588?pg=1>
- Osawa Y, Azuma K, Tabata S, Katsukawa F, Ishida H, Oguma Y, Kawai T, Itoh H, Okuda S, and H. Matsumoto. (2014). Effects of 16-week high intensity interval training using upper and lower body ergometers on aerobic fitness and morphological changes in healthy men: preliminary study. **Open Access Journal of Sports Medicine**. 5. 257–265.
- Tremblay M.S, Colley R.C, Saunders T.J, Healy G.N, and N. Owen. (2010). Physiological and health implications of a sedentary lifestyle. **Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism**. 35(6). 725–740.

ความไว้วางใจและสัมพันธภาพในองค์กรส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากร
สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร*
TRUST AND RELATIONSHIPS IN THE ORGANIZATION AFFECT TEAMWORK
OF PERSONNEL OF TRAFFIC AND TRANSPORTATION
DEPARTMENT BANGKOK

จันทร์จิรา โปธิติ¹, สุทธิภัทร อัสววิชัยโรจน์²
Janjira Phothiti¹, Sutthipat Assawavichairoj²
มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด^{1,2}
Stamford International University^{1,2}
Email : 2102080012@students.stamford.edu

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความไว้วางใจของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรและการทำงานเป็นทีมของสำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาสัมพันธภาพของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมในการทำงานของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร และ 4) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร วิธีการดำเนินวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้าราชการและบุคลากรของสำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร จำนวน 160 คน โดยเครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความน่าเชื่อถือมากกว่า 0.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ คำนวนค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ซึ่งเป็นข้าราชการ และมีประสบการณ์ทำงาน 11 – 20 ปี ปัจจัยความไว้วางใจในองค์กรและสัมพันธภาพในองค์กรสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยสัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำนายความเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ($Beta = 0.749$)

คำสำคัญ : ความไว้วางใจในองค์กร; สัมพันธภาพ; การทำงานเป็นทีม; บุคลากร

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1. to study the trust of the Bangkok Traffic and Transport Office personnel to increase the efficiency of collaboration between personnel and the teamwork of Bangkok Traffic and Transportation Department 2. To study the relationship of personnel in Bangkok Traffic and Transportation Department 3. To study the teamwork in the work of personnel in Bangkok Traffic and Transportation Department. 4. To study the influence of trust relationship in the organization to teamwork of in Bangkok Traffic and Transportation Department. Research method the sample group used in the study was 160 civil servants and personnel of the Bangkok Office of Traffic and Transport. The tool for collecting data was a questionnaire. which has a reliability value greater than 0.8. The statistics used in the data analysis are: Frequency distribution, percentage, mean calculation standard deviation and testing the hypothesis by using multiple regression analysis.

The research results were as follows: Personnel of the Traffic and Transportation Department Bangkok mostly male Age between 31-40 years old who are government officials and has 11 - 20 years of work experience, Factors of trust in the organization and the relationship in the organization can jointly explain the statistically significant variation in teamwork among the personnel of the Bangkok Office of Traffic and Transport. The relationship factor in the organization influenced predicting the change in teamwork of the personnel of the Traffic and Transportation Department Bangkok (Beta = 0.749).

Keywords : Trust in the organization; Relationship; Teamwork; Personnel

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และตามที่กฎหมายอื่นๆ กำหนด โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น สำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักหรือส่วนราชการ ที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นสำนัก และสำนักงานเขต (สถาบันพระปกเกล้า, 2565)

สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ในฐานะเลขานุการและหน่วยงานหลักในการสร้างความปลอดภัยในการเดินทางให้แก่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2554 ได้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานด้านความ

ปลอดภัยทางถนนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในระดับศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน กรุงเทพมหานครโดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน ซึ่งบทบาทหน้าที่ส่วนหนึ่งคือ จัดทำ แผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ และงบประมาณในการป้องกัน และลดอุบัติเหตุดำเนินการป้องกัน และลดอุบัติเหตุทางถนน อำนวยการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และลดอุบัติเหตุในเขต อีกทั้งยังเป็นส่วนราชการที่มีหน้าที่ศึกษา สำรวจ ออกแบบ รวบรวมข้อมูลด้านการจราจรและขนส่ง เพื่อวิเคราะห์สาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาจราจร พัฒนาโครงข่ายด้านระบบขนส่งมวลชนหลัก ระบบขนส่งมวลชนเสริม ระบบขนส่งทางรางจุดเชื่อมต่อการเดินทางของระบบขนส่งทางราง ระบบขนส่งทางบกและทางน้ำ รวมถึงบริหารจัดการ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การจราจรและความปลอดภัย ด้วยระบบโครงข่ายสื่อสารระบบกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ระบบการจราจรและขนส่ง Intelligent Transport System (ITS) มีส่วนราชการในสำนัก จำนวน 5 ส่วน ราชการ มีบุคลากรทั้งสิ้น 263 คน แบ่งเป็นข้าราชการ 177 คน ลูกจ้างประจำ 63 คน ลูกจ้างชั่วคราว 23 คน จากภารกิจและลักษณะงานทำให้มีผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอีกเป็นจำนวนมาก (สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร, 2564)

ในการที่จะพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรความไว้วางใจและสัมพันธภาพได้กลายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าการบริหารงานของบุคคล องค์กรที่มีระดับความองค์กร ที่มีระดับของความไม่ไว้วางใจกันสูงและมีและสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกันระหว่างบุคคลในองค์กรมักก่อให้เกิดผลเสียต่อความสามารถทางการแข่งขันซึ่งในทางตรงกันข้าม องค์กรที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมที่มีความไว้วางใจกันสูงและมีและสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างบุคลากรในองค์กรจะมีศักยภาพและความสามารถในการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ขององค์กรได้เป็นอย่างดี (อริป จันท์สุริย์, 2563)

นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบุคคลในวิชาชีพเดียวกันระหว่างปฏิบัติงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นลักษณะของมิตรภาพความเป็นเพื่อน และเอกลักษณ์ร่วมกันอันจะก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พลังอำนาจ และความสามัคคีการสร้างสัมพันธภาพในองค์กรขนาดใหญ่มีองค์ประกอบที่สำคัญหลายส่วนที่ผู้บริหารและบุคลากรต้องสร้างความเข้าใจและความร่วมมือให้เกิดขึ้นทุกฝ่ายในองค์กรต้องให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์เป้าหมาย องค์กรมีการยอมรับในระดับจัดการถึงกระบวนการของบุคลากรในการแก้ปัญหาในสายงานตรงที่บุคลากรมีส่วนร่วมรับผิดชอบ โดยกระบวนการของการมีส่วนร่วมเริ่มจากต้นทางในการร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดแนวคิดและขอบเขตในการปฏิบัติงานตรงสามารถตัดสินใจเลือกกลยุทธ์บริหารเฉพาะของสายงานของตนเองในการปฏิบัติงานในองค์กรที่สามารถวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์อันสอดคล้องกับนโยบายหลักขององค์กร โดยให้อำนาจในการตัดสินใจกับบุคลากรในรูปแบบของคณะทำงานฝ่ายบุคลากร โดยบุคลากรมีส่วนร่วมในขณะทำงานที่ประกอบไปด้วยบุคลากรจากฝ่ายต่างๆที่มีความเชื่อมโยงกับสายงานที่รับผิดชอบ การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสมและยอมรับจากบุคลากรส่วนรวมทำให้การบริหารจัดการทั้งภายใน ภายนอกองค์กรและสัมพันธภาพในองค์กรบุคลากรทุกส่วนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจ การบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิดความรับรู้ความเข้าใจ ความผูกพันและความรู้สึกความเป็นเจ้าของในแนวคิดและการตัดสินใจเหล่านั้นสามารถสร้างความพึงพอใจ สร้างแรงจูงใจ ให้ความสำคัญต่อทุกแนวคิดและบุคลากรยังสามารถ

พัฒนาความรู้ที่ไม่มีขอบเขตจากข้อจำกัดของการรับรู้เฉพาะงานที่ได้รับผิดชอบได้แลกเปลี่ยนแนวความคิดและเกิดแนวความคิดใหม่ๆ และสามารถสร้างสรรค์แนวคิดในการทำงานร่วมกับฝ่ายต่างๆ สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรทุกส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดส่งผลให้องค์กรเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร มีการทำงานที่สามารถทำการร่วมกัน เกิดความเชื่อมั่น มีความไว้วางใจกันและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงานมากขึ้น ที่จะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางไว้ ผู้ศึกษาจึงได้สนใจศึกษาความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กร ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร โดยจะนำผลการศึกษานี้ไปปรับใช้ในการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความไว้วางใจของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรและการทำงานเป็นทีมของสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาสัมพันธภาพของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมในการทำงานของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

2.4 เพื่อศึกษาอิทธิพลของความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรต่อ การทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อทราบถึงระดับความไว้วางใจของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

3.2 เพื่อทราบถึงระดับสัมพันธภาพของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

3.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างความไว้วางใจและสัมพันธภาพของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.4 ส่งเสริมให้บุคลากรของสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร มีความรัก ความสามัคคี เกิดความไว้วางใจ ช่วยเหลือเอื้ออื้อเพื่อให้งานสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ผ่านรูปแบบ Google Forms เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-Administered Questionnaire) เพื่อศึกษาถึงความไว้วางใจ และความสัมพันธภาพในองค์กร ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากร สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร สาเหตุที่เลือกวิธีการแบบสำรวจ (Survey) เพราะแบบสอบถามที่ใช้จะมีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity)

และทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ซึ่งจะทำให้การตั้งข้อคำถามในการวิจัยตรงกับประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษาพร้อมทั้งมีความสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรวมถึงการนำผลการวิจัยที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อสรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและสรุปผลได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ข้าราชการและบุคลากรทั้งหมดของสำนักงานการตรวจและขนส่ง จำนวน 263 คน (สำนักงานการตรวจและขนส่งกรุงเทพมหานคร, 2565) และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 160 คน (คำนวณตามวิธีของ Yamane Taro, 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) ผ่านรูปแบบคำถามลักษณะปลายปิด (Close-Ended Question) มี 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความไว้วางใจในองค์กร

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพในองค์กร

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย หมายถึง การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของข้อมูล เพื่อความถูกต้องและแม่นยำ ดังนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยงานวิจัยนี้เป็นระดับการศึกษาค้นคว้าอิสระทำการนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปทบทวนข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับข้อคำถามในบทความงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนได้รับการตรวจสอบข้อคำถามในแบบสอบถามกับอาจารย์ที่ปรึกษามาจนครบทุกข้อเพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา (Content) รวมถึงข้อคำถามมีความชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ รวมทั้งภาษาที่นำมาใช้ในแบบสอบถามมีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) คือ การวัดความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามก่อนถูกนำไปใช้จริงโดยที่แบบสอบถามนั้นจะต้องผ่านการทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสร็จสมบูรณ์แล้วไปทดสอบความน่าเชื่อถือกับกลุ่มตัวอย่างเสมือนจริง (Pilot Test) จำนวน 30 ชุด ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) จะใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยกำหนดค่าทดสอบที่ยอมรับเมื่อค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 เพื่อตรวจสอบความแม่นยำและความเหมาะสมของแบบสอบถามว่าสามารถสื่อความหมายให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจตรงกันได้ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1970)

ตารางที่ 1 แสดงความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha

ข้อคำถาม	กลุ่มตัวอย่าง 30 คน
ความไว้วางใจในองค์กร	0.851
สัมพันธภาพในองค์กร	0.942
การทำงานเป็นทีม	0.723

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยมค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเพื่อป้องกันการเกิด Collinearity หรือ Multicollinearity ในงานวิจัยนี้ จะทำการตรวจสอบ Multicollinearity โดยพิจารณาจากค่า Variance Inflation Factor (VIF) หรือค่า Tolerance ตัวใดตัวหนึ่งก็ได้ โดยมีเกณฑ์พิจารณาและตรวจสอบดังนี้

1. ค่า VIF (Variance Inflation Factor) โดยค่าที่เหมาะสมไม่ควรมีค่าเกิน 4.0 ถ้าหากเกินกว่านี้ แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (Miles & Shevlin, 2001 อ้างถึงใน ธนวัต วังอมรมิตร, 2560)

2. ค่า Tolerance หากค่า Tolerance < 0.2 หรือ Tolerance < 0 แสดงว่าเกิด Multicollinearity (Pedhazur, 1997 อ้างถึงใน ธนวัต วังอมรมิตร, 2560)

ซึ่งประกอบด้วยสมมติฐานที่กำหนดไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความไว้วางใจในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 1.1 ความไว้วางใจในองค์กรด้านความสำเร็จในผลงานขององค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 1.2 ความไว้วางใจในองค์กรด้านความตรงไปตรงมามีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 1.3 ความไว้วางใจในองค์กรด้านการแสดงความเอาใจใส่มีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 2 สัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 2.1 สัมพันธภาพในองค์กรด้านความมั่นใจและความไว้วางใจมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 2.2 สัมพันธภาพในองค์กรด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 2.3 สัมพันธภาพในองค์กรด้านการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 2.4 สัมพันธภาพในองค์กรด้านความเป็นมิตรและความรื่นรมย์มีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 2.5 สัมพันธภาพในองค์กรด้านการทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 2.6 สัมพันธภาพในองค์กรด้านการริเริ่มสร้างสรรค์มีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 2.7 สัมพันธภาพในองค์กรด้านการติดต่อสื่อสารระบบเปิดมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานย่อยที่ 2.8 สัมพันธภาพในองค์กรด้านความเป็นอิสระจากการคุกคามมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 3 ความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่ง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาความไว้วางใจของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรและการทำงานเป็นทีมของสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร พบว่า ความไว้วางใจในองค์กรของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับ 1 ด้านความตรงไปตรงมา อันดับ 2 ด้านความสำเร็จในผลงานขององค์กร อันดับ 3 ด้านการแสดงความเอาใจใส่

5.2 ผลการศึกษาสัมพันธภาพของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร พบว่า สัมพันธภาพในองค์กรของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก สัมพันธภาพในองค์กรของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณารายด้านจัดลำดับ ดังนี้ อันดับ 1 ด้านความเป็นอิสระจากการคุกคาม อันดับ 2 ด้านการทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกัน อันดับ 3 ด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ อันดับ 5 ด้านความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ อันดับ 6 ด้านความมั่นใจและความไว้วางใจ อันดับ 7 ด้านการติดต่อสื่อสารระบบเปิด และอันดับ 8 ด้านการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

5.3 ผลการศึกษาการทำงานเป็นทีมในการทำงานของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร พบว่า การทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ จัดลำดับดังนี้ อันดับ 1 ผู้นำทีมของท่านมีความสามารถในการสั่งและมอบหมายงาน อันดับ 2 บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีความพร้อมจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ อันดับ 3 บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อันดับ 4 บุคลากรในหน่วยงานของท่านมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา และอันดับ 5 เพื่อนร่วมงานของท่านยอมรับความผิดพลาดของทีมได้

5.4 ผลการศึกษาอิทธิพลของความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร พบว่า ความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จัดลำดับได้ดังนี้ อันดับ 1 การทำงานเป็นทีม อันดับ 2 สัมพันธภาพในองค์กร อันดับ 3 ความไว้วางใจ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความไว้วางใจในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความไว้วางใจในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ปัจจัยความไว้วางใจในองค์กรด้านความสำเร็จในผลงานส่งผลต่อการทำนายความเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ($Beta = 0.445$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกเพียงด้านเดียวเท่านั้น ซึ่งอธิบายได้ว่าปัจจัยความไว้วางใจในองค์กรด้านความสำเร็จในผลงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 0.543 หน่วยตามไปด้วย ส่วนปัจจัยด้านความตรงไปตรงมาและด้านการแสดงความเอาใจใส่ พบว่าไม่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 แสดงการตรวจสอบค่า Collinearity ของความไว้วางใจในองค์กร 3 องค์ประกอบ

ตัวแปรอิสระ	Tolerance	VIF
ด้านความสำเร็จในผลงาน	0.827	1.209
ด้านความตรงไปตรงมา	0.936	1.068
ด้านการแสดงความเอาใจใส่	0.873	1.145

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของความไว้วางใจในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากร สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	1.387	.468		2.966	.003*
ด้านความสำเร็จในผลงาน	.543	.093	.445	5.817	.000*
ด้านความตรงไปตรงมา	-.062	.089	-.050	-.692	.490
ด้านการแสดงความเอาใจใส่	.180	.102	.131	1.760	.080

R = 0.496, R² = 0.246, Adj. R² = 0.232, SEE = 0.430, F=16.978

*ตัวแปรตาม คือ การทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานที่ 2 สัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยสัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำนายความเปลี่ยนแปลงของการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครสามารถเรียงอันดับจากมากที่สุด คือ ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ (Beta = 0.430) ด้านการทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Beta = 0.192) ด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Beta = 0.183) และด้านการติดต่อสื่อสารระบบเปิด (Beta = 0.170) ซึ่งมีความ สัมพันธ์ในทิศทางบวก สามารถอธิบายได้ว่าถ้าปัจจัยสัมพันธภาพในองค์กรด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ด้านการติดต่อสื่อสารระบบเปิดและด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 0.427 หน่วย, 0.218 หน่วย, 0.180 หน่วย และ 0.177 หน่วยตามไปด้วยโดยเรียงตามลำดับ ส่วนปัจจัยสัมพันธภาพในองค์กรด้านความเป็นอิสระจากการคุกคาม ด้านความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ ด้านความมั่นใจและความไว้วางใจ และด้านการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน พบว่าไม่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 แสดงผลการตรวจสอบค่า Collinearity ของสัมพันธภาพในองค์กร 8 องค์ประกอบ

ตัวแปรอิสระ	Tolerance	VIF
ด้านความมั่นใจและความไว้วางใจ	0.481	2.079
ด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	0.554	1.806
ด้านการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน	0.748	1.337
ด้านความเป็นมิตรและความรื่นรมย์	0.487	2.055
ด้านการทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกัน	0.598	1.672
ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์	0.519	1.927
ด้านการติดต่อสื่อสารระบบเปิด	0.347	2.880
ด้านความเป็นอิสระจากการคุกคาม	0.502	1.993

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของสัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำงาน
เป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-1.095	0.362		-3.023	.003*
ด้านความมั่นใจและความ ไว้วางใจ	0.046	0.069	0.047	.659	.511
ด้านการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน	0.177	0.064	0.183	2.769	.007*
ด้านการให้การสนับสนุนซึ่ง กันและกัน	0.112	0.076	0.084	1.760	.143
ด้านความเป็นมิตรและ ความรื่นรมย์	0.082	0.064	0.090	1.278	.203
ด้านการทำงานของกลุ่มที่ มุ่งเน้นความสำเร็จตาม จุดมุ่งหมายร่วมกัน	0.218	0.072	0.192	3.024	.003*
ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์	0.427	0.068	0.430	6.308	.000**
ด้านการติดต่อสื่อสารระบบเปิด	0.180	0.088	0.170	2.038	.043*
ด้านความเป็นอิสระจากการ คุกคาม	0.061	0.078	0.054	.781	.436
R = 0.797, R ² = 0.636, Adj. R ² = 0.617, SEE = 0.304, F=32.951					
*ตัวแปรตาม คือ การทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร					
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05					

สมมติฐานที่ 3 ความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยความไว้วางใจในองค์กรและสัมพันธภาพในองค์กรสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยสัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำงานเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร (Beta = 0.749) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก สามารถอธิบายได้ว่าสัมพันธภาพในองค์กรเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 1.290 หน่วยตามไปด้วย ส่วนปัจจัยความไว้วางใจในองค์กร พบว่าไม่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 6 แสดงผลการตรวจสอบค่า Collinearity ของความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กร

ตัวแปรอิสระ	Tolerance	VIF
ความไว้วางใจ	0.706	1.417
สัมพันธภาพในองค์กร	0.706	1.417

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของความไว้วางใจในองค์กรและสัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	-1.007	0.396		-2.542	.012*
1. ความไว้วางใจในองค์กร	-0.013	0.115	-0.007	-.112	.911
2. สัมพันธภาพในองค์กร	1.290	0.109	0.749	11.828	.000*

R = 0.745, R² = 0.556, Adj. R² = 0.550, SEE = 0.3.9, F=98.137
 *ตัวแปรตาม คือ การทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร
 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครมีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาอภิปราย ดังนี้

6.1 ความคิดเห็นความไว้วางใจในองค์กร ผลการวิจัยพบว่า ความไว้วางใจในองค์กรของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากความไว้วางใจในองค์กรเป็นการให้บุคลากรนั้น แสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เมื่อบุคลากรได้ให้ความไว้วางใจในองค์กร บุคลากรจะแสดงศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพส่งผลให้องค์กรสามารถทำตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรินทร์ รองกลัด (2559) ที่พบว่าระดับของความไว้วางใจในองค์กรอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความตรงไปตรงมา ด้านความสำเร็จในผลงานขององค์กร และด้านการแสดงความเอาใจใส่อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Shaw (1997) กล่าวว่า การจะให้ความไว้วางใจกับบุคคลใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ประการ คือความสำเร็จในผลงานขององค์กร (Achieving Results) การที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นหรือไว้วางใจได้นั้น บุคคลย่อมจะต้องสร้างความชัดเจนในความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายให้สำเร็จจนก่อให้เกิดเป็นความเชื่อมั่นในความสำเร็จของบุคคล โดยบุคคลใดก็ตามที่ไม่มีผลงานไร้ความสามารถหรือไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังได้สำเร็จ ย่อมส่งผลให้ระดับความไว้วางใจมีแนวโน้มที่จะลดลงตามไปด้วย ความตรงไปตรงมา (Acting with Integrity) เป็นการแสดงออกถึงความซื่อตรง ซื่อสัตย์ และจริงใจ ต่อคำพูดและการกระทำอย่างสม่ำเสมอ นั่นคือ เมื่อพูดสิ่งใดไว้ก็จะปฏิบัติตามสิ่งที่เคยพูด รวมไปถึงปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาถูกต้องและเป็นธรรม โดยความไว้วางใจจะ

อยู่ในระดับที่สูง หากบุคคลหรือองค์กรสามารถรักษาคำพูดและปฏิบัติได้อย่างตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูล ประสานงาน รวมไปถึงทำงานร่วมกันตามกระบวนการและรูปแบบที่จริงจัง ซื่อตรงต่อกัน และการแสดงความเอาใจใส่ (Demonstrating Concerns) เป็นการให้ความใส่ใจต่อบุคคลรอบข้าง ซึ่งโดยทั่วไปบุคคลมักให้ความไว้วางใจแก่ผู้ที่ให้ความใส่ใจและดูแลเอาใจใส่ ห่วงใยต่อบุคคลนั้น ด้านความสำเร็จในผลงานขององค์กร โดยพบว่า บุคลากรมีความเชื่อมั่นว่าองค์กรทำให้ประชาชนเกิดความประทับใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะความสำเร็จในผลงานขององค์กรจะเกิดขึ้นได้ ถ้าองค์กรทำให้ประชาชนเกิดความประทับใจ และอันดับสุดท้าย พบว่าเชื่อมั่นว่าองค์กรมีการทำงานร่วมกันอย่างขยันขันแข็งเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งยังไม่สามารถทำงานร่วมกันเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงขององค์กรได้อย่างเต็มที่

ด้านความตรงไปตรงมา พบว่า องค์กรสามารถจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับองค์กรอย่างเป็นธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความหมายว่าหากบุคลากรเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในองค์กรจนเกิดความไว้วางใจต่อองค์กรในด้านความตรงไปตรงมาแล้ว องค์กรก็สามารถจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับองค์กรอย่างเป็นธรรมและอันดับสุดท้าย พบว่าองค์กรให้ข้อมูลต่างๆ ขององค์กรที่เป็นจริงแก่ท่านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นไปตามแนวคิด Reina and Reina (1996) ได้กล่าวถึงความไว้วางใจด้านการสื่อสาร (Communication trust) คือ การที่บุคคลมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันและให้ข้อมูลต่างๆ ขององค์กรที่เป็นจริงอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการแสดงความเอาใจใส่ พบว่าองค์กรทำงานด้วยความเคารพซึ่งกันและกันอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความหมายว่าหากบุคลากรเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในองค์กร จนเกิดความไว้วางใจต่อองค์กรในด้านการแสดงความเอาใจใส่ แล้ว บุคลากรมีการความเคารพซึ่งกันและกันและอันดับสุดท้าย พบว่ามีความเชื่อมั่นว่าองค์กรให้ความนับถือบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความหมายว่าหากบุคลากรเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในองค์กร จนเกิดความไว้วางใจต่อองค์กรในด้านการแสดงความเอาใจใส่ แล้ว บุคลากรก็ยังไม่มีความนับถือซึ่งกันและกัน อาจส่งผลต่อการทำงานในองค์กรได้

6.2 ความคิดเห็นสัมพันธ์ภาพในองค์กร สัมพันธ์ภาพในองค์กรของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สัมพันธ์ภาพในองค์กรเป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กร ทำให้เกิดความรัก ความนับถือ และความร่วมมือ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ส่งผลทำให้มีการติดต่อ และการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นเป็นไปได้อย่างดีด้วยดี ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Beyer & Marshall (1981) ได้กล่าวถึงมิติสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในการทำงานไว้ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความมั่นใจและความไว้วางใจ (Confidence and Trust) 2) การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Help) 3) การให้การสนับสนุน ซึ่งกันและกัน (Mutual Support) 4) ความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ (Friendliness and Enjoyment) 5) การทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Team Efforts Toward Goal Achievement) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญมากในการทำงานเป็นทีม 6) การริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) 7) การติดต่อสื่อสารระบบเปิด (Open Communication) และ 8) ความเป็นอิสระจากการคุกคาม (Freedom from Threat)

จากแนวคิดดังกล่าว เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเป็นอิสระจากการคุกคามอยู่ในระดับมากที่สุด อันดับ 2 ด้านการทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกันอยู่ใน

ระดับมาก อันดับ 3 ด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและด้านการริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากเท่ากัน อันดับ 5 ด้านความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ อันดับ 6 ด้านความมั่นใจและความไว้วางใจ อันดับ 7 ด้านการติดต่อสื่อสารระบบเปิด และอันดับสุดท้าย ด้านการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน เมื่อพิจารณารายข้อใน ด้านความเป็นอิสระจากการคุกคาม พบว่า บุคลากรในองค์กรมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับน้อยที่สุด คือบุคลากรในองค์กรมีอิสระเสรีในการทำงานไม่ถูกกดขี่จากผู้อื่นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อใน ด้านการทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกัน พบว่าเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในการทำงานท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับน้อยที่สุด คือ สมาชิกในทีมให้ความสำคัญของผลสำเร็จของทีมมากกว่าตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อในด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันพบว่า เมื่อมีหน่วยงานภายนอกประสานขอความช่วยเหลืออยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับน้อยที่สุด คือเชื่อมั่นว่าองค์กรของท่านให้ความนับถือท่านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อใน ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่ามีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานมากขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับน้อยที่สุดคือผู้บังคับบัญชาในองค์กรมักมีแนว ความคิด แนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน ปรับตัวอยู่เสมออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อใน ด้านความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ พบว่าบุคลากรในองค์กรของท่านมีความเป็นกันเองและเข้าใจในธรรมชาติของบุคคลอื่นอยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับน้อยที่สุด คือในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นท่านมักจะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ส่งผลให้ผู้อื่นรู้สึกอึดอัดใจอยู่เสมอ และสามารถร่วมปฏิบัติงานกับทุกคนในองค์กรได้แม้จะไม่พึงใจกับผู้ที่ปฏิบัติงานด้วยก็ตามอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อในด้านการมั่นใจและความไว้วางใจ พบว่า ท่านสามารถไว้วางใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานแทนได้โดยมีความเชื่อมั่นในผู้ที่ปฏิบัติงานแทนในระดับมากที่สุด และอันดับน้อยที่สุด คือท่านมีความมั่นใจในการตัดสินใจเบื้องต้นในการทำงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อใน ด้านการติดต่อสื่อสารระบบเปิด พบว่า ผู้บังคับบัญชาในองค์กรมักเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับน้อยที่สุด คือบุคลากรในองค์กรสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างตรงไปตรงมาแต่ไม่วิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นอย่างเปิดเผยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อใน ด้านการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน พบว่า องค์กรมีการส่งเสริมบุคลากรในเรื่องของการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในการทำงาน และในการทำงานแต่ละส่วนงานให้ความสนับสนุนกันเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากัน และอันดับน้อยที่สุด คือ บุคลากรในองค์กรมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างจริงจังอยู่ในระดับปานกลาง

6.3 ความคิดเห็นการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นการทำงานเป็นทีมของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานเป็นทีมเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน โดยผู้นำทีมต้องมีความสามารถในการสั่งและมอบหมายงาน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ และเพื่อนร่วมงานยอมรับความผิดพลาดของทีมได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรวิภา งามวุฒิมวงศ์ (2559) พบว่าการทำงานเป็นทีมของคณะกรรมการฯ รวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการทำงานเป็นทีมรายข้อ พบว่า ผู้นำทีมมีความสามารถในการสั่งและมอบหมายงานอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำทีมต้องมีภาวะผู้นำ แสดงว่าผู้นำทีมมี

ความสำคัญมากในกำหนดทิศทาง และผลงานในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และอันดับน้อยที่สุดคือ เพื่อนร่วมงานยอมรับความผิดพลาดของทีม แต่อยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้คือความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากร สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ผลการวิจัยพบว่า ความไว้วางใจในองค์กรของบุคลากร สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับ 1 ด้านความตรงไปตรงมา อันดับ 2 ด้านความสำเร็จในผลงานขององค์กร และ อันดับ 3 ด้านการแสดงความเอาใจใส่ ทั้งนี้ด้านการแสดงความเอาใจใส่พบว่าองค์กรทำงานด้วยความเคารพซึ่งกันและกันอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความหมายว่าหากบุคลากรเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในองค์กร จนเกิดความไว้วางใจต่อองค์กรในด้านการแสดงความเอาใจใส่ แล้วบุคลากรมีการความเคารพซึ่งกันและกัน และอันดับสุดท้ายพบว่ามีความเชื่อมั่นว่าองค์กรให้ความนับถือบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความหมายว่าหากบุคลากรเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในองค์กร จนเกิดความไว้วางใจต่อองค์กรในด้านการแสดงความเอาใจใส่แล้ว บุคลากรก็ยังไม่มีความนับถือซึ่งกันและกัน อาจส่งผลต่อการทำงานในองค์กรได้

ส่วนสัมพันธภาพในองค์กร ผลการวิจัยพบว่าสัมพันธภาพในองค์กรของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเป็นอิสระจากการคุกคามอยู่ในระดับมากที่สุด อันดับ 2 ด้านการทำงานของกลุ่มที่มุ่งเน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกันอยู่ในระดับมาก อันดับ 3 ด้านการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและด้านการริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากเท่ากัน อันดับ 5 ด้านความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ อันดับ 6 ด้านความมั่นใจและความไว้วางใจ อันดับ 7 ด้านการติดต่อสื่อสารระบบเปิดและอันดับสุดท้าย ด้านการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน จากการศึกษาสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครควรส่งเสริมและสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรด้วยตนเอง หัวหน้า และผู้บริหารภายในองค์กร

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักการจราจรและขนส่งควรส่งเสริมและอบรมผู้นำทีมให้มีทักษะในการสั่งและมอบหมายงาน และส่งเสริมกิจกรรมที่นอกเหนือจากการทำงานให้บุคลากรทำร่วมกันมากขึ้น ส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเสรี เพื่อให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 บุคลากรในสำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร ควรเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก มีการแสดงออกแลกเปลี่ยนพฤติกรรมภายในกลุ่ม ให้มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงถึงสัมพันธภาพที่ดีต่อกันอันสิ่งจำเป็นที่สำคัญมากในการทำงานเป็นทีม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมในองค์กรอื่นๆ เพื่อจะได้ทราบถึงความคิดเห็นปัจจัยความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรต่างกันอย่างไร เช่น ในด้านความตรงไปตรงมาอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น สำนักการจราจรและขนส่งควรส่งเสริมให้บุคลากรจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับองค์กรอย่างเป็นธรรมด้วยตนเอง ด้านความเป็นอิสระจากการคุกคาม ดังนั้น สำนักการจราจรและขนส่งควรให้บุคลากรมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นด้วย ความจริงใจ

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ เช่น ความผูกพันในองค์กร คุณภาพชีวิตมีผลต่อการทำงานเป็นทีมในองค์กรของบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร เพื่อจะได้ทราบถึงความคิดเห็นปัจจัยดังกล่าวเป็นอย่างไร

8.3.3 ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องความไว้วางใจ และสัมพันธภาพในองค์กรมีผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากร สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานครแบบเชิงคุณภาพเสริมเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

9. บรรณานุกรม

- ช. ปวินท์ เพ็ชญาไพศิษฐ์. (2557). การติดต่อสื่อสาร วัฒนธรรมองค์กร และความไว้วางใจกัน ที่มีอิทธิพลต่อการทำงานเป็นทีมของพนักงานรัฐวิสาหกิจด้านพลังงานไฟฟ้าแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เดือนนภา อู่ทอง และคณะ. (2564). การทำงานเป็นทีมของพนักงานรัฐวิสาหกิจในเขตกรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(5). 144-154.
- ธนวัฒน์ ว่างอมรมิตร. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้าไอโฟนในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วรินทร์ รongกลัด. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจในองค์กร การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานบริษัทผลิตเครื่องดื่มและอาหารแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2565). กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2565. จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index>
- สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร. (2564). แผนแม่บทความปลอดภัยทางถนนและแผนปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2564 – 2568. กรุงเทพฯ : สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร.
- สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร. (2565). ข้อมูลบุคลากรสำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักการจราจรและขนส่งกรุงเทพมหานคร.

- อธิป จันทร์สุริย์. (2563) อิทธิพลของความไว้วางใจต่อประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมในธุรกิจบริการ. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต**. 2521(1). 109-124.
- Beyer, J. E., & Marshall, J. (1981). The interpersonal dimension of collegiality. **Nursing outlook**. 29(11). 662-665.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing**. 5th ed. New York : Harper Collins Publishers.
- Reina, D.S. and Reina, M.L. (1999). **Trust and Betrayal in the Workplace : Building Effective in Your Organization**. San Francisco : Berrett Koehler.
- Shaw, F. B. (1997). **Trust in Balance**. San Francisco : Jossey-Bass.

ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่
จังหวัดหนองคาย*

AN ANALYSIS STUDY OF THE MORALITY IN PHAWED TRADITION OF
THE BUDDHISTS IN PHAOWRAI DISTRICT, NONGKHAI PROVINCE

พระครูโสภณมณีสถิต (ปณฺฑิตฺโต/ศรีหาบง)¹
Phrakrusomanatbandit (Bandhito/Srihabong)¹
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹
Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹
Email : saladseehaboog3@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติการเทศผะเหวดของภาคอีสาน 2) เพื่อศึกษาประเพณีบุญผะเหวดในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และ 3) ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด ของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้บุคคลที่เป็นแบบอย่างของผู้สูงอายุ จำนวน 20 ท่าน วิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประวัติการเทศผะเหวดของภาคอีสาน เป็นประเพณี ฮีต 12 ของกิจกรรมงานบุญประเพณีในภาคอีสานทุกๆ จังหวัด ส่วนมากจะจัดขึ้นใน เดือน 2 ถึงเดือน 4 คนอีสานเรียกว่าบุญผะเหวด ซึ่งเป็นการการอนุรักษ์ประเพณีของชุมชน เพื่อเป็นการสร้างพลังความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน ที่แสดงออกจากบุญผะเหวดหรือบุญเดือน 4 ที่มีการปฏิบัติมาจากบรรพบุรุษ 2) ประเพณีบุญผะเหวดในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เป็นกิจกรรมของชุมชนที่มีความร่วมมือระหว่าง วัด ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการและโรงเรียน เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน เนื้อหาของการเทศผะเหวดแบ่งออกดังนี้ ก่อนวันงานที่ประชาชนนั้นได้ร่วมตัวกันภายในวัดที่จะจัดงานเพื่อเตรียมความพร้อมของงานตามประเพณี วันแห่งประชาชนจะร่วมตัวกันที่ข้างสระน้ำของชุมชน เพื่อร่วมอัญเชิญขบวนบุญผะเหวดนั้น เข้ามาในเมืองตามคติความเชื่อของชุมชนและวันงานที่มีการเทศตามคัมภีร์ไบบลานสมัยเก่าและการเทศน์แบบนอกคัมภีร์มีการแต่งเรื่องเพื่อให้เกิดคติเตือนใจให้เข้ากับยุคสมัย วิธีการเทศผะเหวด เป็นการเทศน์เสียงหรือการเทศน์แหล่ 3) วิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย (1) ทางด้านจริยธรรมประชาชนประพฤติตนดีงาม (2) ด้านพฤติกรรม มีการแสดงออกทางกาย วาจา ใจดีขึ้น (3) ด้านการศึกษาประชาชนมีความรู้ดีขึ้น (4) ด้านคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นอันเป็นผลมาจากความสามัคคี สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่เราจะเห็นได้จากงานบุญผะเหวดนั้นก็คือ การสร้างงานศิลปะของชุมชนอันสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางจิตใจของประชาชนภายในชุมชนที่มีศิลปะเปรียบดั่งภาษาที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ที่เป็นบ่อเกิดของอารยธรรมแหล่งต่างๆ ของ

ภาคอีสานที่ชุมชนต่างก็มีแนวโน้มที่ให้อิทธิพลสืบต่อกันมาอย่างไม่จบสิ้นตามคติความเชื่อแล้ว กลายเป็นจริยธรรมทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรมที่แสดงออกผ่านทางประเพณีบุญผะเหวดของชาวพุทธ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

คำสำคัญ : จริยธรรม; ประเพณีบุญผะเหวด; ชาวพุทธ

ABSTRACT

The purposes of this research are; 1) to study the history of Phawed sermon in Isan region 2) to study the Phawed tradition in Phaowrai District, Nongkhai Province and 3) to analyze the morality in Phawed tradition of the Buddhists in Phaowrai District, Nongkhai Province. It is the qualitative research by field working. By studying documents and conducting in-depth interviews using 20 people who were role models for the elderly, analyzed using descriptive methods.

The results of the research are found that: 1) The history of Phawed sermon of Isan region is found that the tradition of Heet 12 (Twelve Annual Festivals) in the traditional meritorious activities in Isan region in every province. The majority of activities has been established in the second month to the fourth month. Isan people call it as Boon Phawed. It is the conservation of the community custom in order to create the force of love and unity in the community that express from Boonphawed or the merits in the fourth month in heritage from the primitive people. 2) Phawed tradition in Phaowrai District, Nongkhai Province is the community activities that are the cooperation among temples, community leaders, official sections, and schools in order to build the unity in the community. The contents of Phawed sermon can be divided as follows: before the beginning day of festival, people come together in the temple for the readiness of the work in accordance with the tradition. The day of procession, people will come together at the ponds of the community in order to invite the Phawed procession into down town in accordance with the belief of the community and in the day of ceremony, the sermon is established in accordance with the primitive alphabets and preach without the scripture by rewriting the new items in order to cope with the modernization. The Phawed sermon is the sweet-sounding style or sweet preaching. 3) The analysis of morality in Phawed tradition of Buddhists in Phaowrai District, Nongkhai Province is found that 1) in the aspect of morality, people practice themselves better, 2) in the aspect of behavior, to express in the physical, verbal and mental behavior better 3) in the aspect of education, people have better knowledge, 4) in the aspect of life quality, people live better that it results from the unity. The important things that can be seen from Phawet tradition are that the

community art work has been established for communicating the mental entity of people in the community. The art work is comparative to language that tells the custom of human beings from the past to the present and they are various sources of civilization in Isan region. The Insan community is tend to dispense the influence to inheritance without the end in accordance with the belief and then it becomes the social morality as concrete object that express through Phawed tradition of Buddhists in Phaowrai District, Nongkhai Province.

Keywords : Ethics; Boon Phawet Tradition; Buddhists

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาส่วนใหญ่ที่คนไทยนับถือ คนไทยส่วนใหญ่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยมีความผูกพันใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น หากมองลักษณะโครงสร้างของสังคมไทยในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษาขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมล้วนแล้วแต่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาทั้งสิ้นในด้านวัฒนธรรม และประเพณีที่เป็นวิถีชีวิตของคนไทย ล้วนผูกพันผสมผสานกลมกลืนกับความเชื่อและหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา จึงทำให้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทยซึ่งสามารถกลมกลืนทำให้พุทธศาสนิกชนมีความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักสงบและมีความเสียสละ แม้ในปัจจุบันสังคมไทยมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี โลกออนไลน์และได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก จนทำให้คนในสังคมไทยเห็นคุณค่า และความสำคัญของพระพุทธศาสนาน้อยลงแต่บทบาทของวัดก็ยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในชุมชนอย่างแนบแน่น และยังเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมทางสังคมภายในชุมชนนั้นๆ ในด้านต่างๆ ภายในชุมชนจึงทำให้วัดและชุมชนเกื้อกูลกันอย่างแน่นแฟ้น(ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

เมื่อพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทในสังคมมากเท่าไรย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้น นั่นเป็นการเพิ่มจริยธรรม คุณธรรมทางสังคมที่ทรงคุณค่า เพราะจริยธรรมนั้นคือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศิลธรรม กฎศีลธรรมเป็นวัตรปฏิบัติในการดำเนินชีวิตโดยวิถีทางที่จะทำให้ความเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติ บังเกิดเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ให้มากที่สุดหรือการดำเนินชีวิตด้วยความรู้เท่าทันธรรมดาของธรรมชาติโดยประพฤติปฏิบัติในทางที่จะผลักดันและสรรค์สร้างเหตุปัจจัยต่างๆ ให้เป็นไปอย่างก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่มนุษย์ อันเป็นหลักแห่งความประพฤติหรือแนวทางการประพฤติที่ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2533)

ประเพณีการฟังเทศน์ผะเหวดสามารถอธิบายถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจ และพฤติกรรมของคนในชุมชนในด้านความเชื่อมีความเชื่อว่า ผู้ที่ฟังเทศน์มหาชาติหรือรับอุปถัมภ์เป็นเจ้าภาพกัณฑ์เทศน์จะได้รับอานิสงส์มาก การเทศน์ผะเหวดจึงเป็นวิธีการถ่ายทอดหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่เข้าสู่วิถีชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างกว้างขวางและมีความละเอียดลึกซึ้งในการเทศน์ผะเหวดนั้นจึงเป็นกระบวนการถ่ายทอดระหว่างผู้สื่อสาร โดยอาศัยสื่อคือบทเทศน์และทำนองการเทศน์ซึ่งลักษณะของ

ทำนองเป็นส่วนช่วยอธิบายถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ทุกทำนองมีส่วนสำคัญทำให้ผู้ฟังเกิดความสบายใจเกิดความศรัทธาเชื่อมั่นต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การเทศน์ผะเหวดจึงมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการเทศน์แบบอื่นๆชาวไทยทั่วทุกภาคจัดประเพณีบุญผะเหวด หรือบุญเทศน์มหาชาติขึ้นทุกปี ประเพณีเทศน์ผะเหวดในภาคเหนือมีชื่อเรียกตามแบบพื้นเมืองว่า “การตั้งธรรมหลวง” มักจัดขึ้นในวันเพ็ญ เดือน 12 หรือเดือนยี่เป็ง อันเป็นธรรมเนียมมาแต่โบราณและนิยมจัดกันประมาณ 2-3 วัน แต่ไม่เกิน 7 วัน นอกจากนั้น ยังมีการเทศน์ผะเหวด เนื่องในโอกาสต่างๆ เช่นงานศพ งานปอยหลวง งานผูกพัทธสีมา เป็นต้นเรื่องมหาชาติหรือมหาเวสสันดร ถือเป็นวรรณกรรมที่เป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา เรียกว่ามหาชาติชาดก หรือมหาเวสสันดรชาดก เพราะเป็นชาดกที่แพร่หลายมากที่สุดเรื่องหนึ่งวรรณกรรมมหาเวสสันดรชาดกมีทั้งหมด 13 กัณฑ์ 1,000 พระคาถา ประการที่สอง นอกจากความศรัทธาต่อพระเวสสันดรแล้วชาวอีสานยังมีมูลเหตุในการทำบุญเทศน์ผะเหวดจากความเชื่อในหนังสือมัลลยหิมันมัลลยแสน ซึ่งเป็นคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา เรียกว่า มัลลยสูตร แต่งโดยพระภิกษุชาวล้านนาเป็นภาษาบาลีต่อมานักปราชญ์พื้นบ้านไทย-ลาว ได้รจนาเป็นมัลลยหิมันมัลลยแสนตามรูปแบบและทำนองการแต่งแบบพื้นบ้าน โดยกล่าวถึง พระมัลลย เป็นอรหันต์รูปหนึ่งมีฤทธิ์มาก เคยไปโปรดสัตว์นรกและได้เทศน์สั่งสอนปวงชนให้หลีกเลียงภัยนรก วันหนึ่งพระมัลลยได้รับถวายดอกบัวจากชายยากจน จึงได้นำไปบูชาพระธาตุเกตุดอกแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ต่อมาพระศรีอริยเมตไตรยได้เสด็จมาสนทนาด้วยและได้ถามถึงสภาพความเป็นไปในโลกมนุษย์พระศรีอริยเมตไตรยตรัสว่า พระองค์จะเสด็จลงไปประกาศ ศาสนาเมื่อศาสนาของพระโคตมสันตและได้กล่าวถึง การปฏิบัติของผู้จะไปเกิดในยุคศาสนาของพระองค์ ประเพณีการทำบุญเทศน์ผะเหวด ซึ่งมีมูลเหตุเนื่องมาจากความเชื่อจากพระคัมภีร์มัลลยหิมันมัลลยแสนว่า ถ้าผู้ใดปรารถนาที่จะได้พบพระศรีอริยเมตไตรยหรือเข้าถึงศาสนาของพระพุทธองค์แล้วจงอย่าทำร้ายบิดามารดา สมณะพราหมณาจารย์ อย่ายุ่งให้พระสงฆ์แตกสามัคคีกันและต้องฟังพระธรรมเทศนา เรื่องพระมหาเวสสันดรชาดกให้จบสิ้นภายในวันเดียว (ยุพา กาฬเนตร, ประทับใจ สิกขา และประสิทธิ์ พวงบุตร, 2544)

บุญเทศน์ผะเหวดในเขตภาคอีสานนี้นิยมจัดขึ้นระหว่างเดือน 3 ถึงเดือน 4 ดังคำกล่าวที่ว่า “ถึงเมื่อเดือนสามคล้อยเจ้าหัวคอยปั้นข้าวจี เดือนสี่คล้อยจ้วน้อยเทศน์มัทรี” และว่า “ฮิตหนึ่งพอถึงเดือนสี่ได้ให้เก็บดอกบุปผา หามาลาดวงหอมสู่นกเก็บไว้ อย่าได้ไล่คองนี้เสียศรีสุญเปลาหาเอาตากแดดไว้ได้ทำแท้อสู่นก อย่าได้ไล่หนีวันแนวคองตั้งแต่เก่า ไฟทั้งหลายสีเล่นเข้าเผาบ้านสีเสื่อมสุญได้”เอกลักษณ์ที่สำคัญของงานบุญเทศน์ผะเหวดในอดีตคือการที่พระสงฆ์ตลอดถึงประชาชนในแต่ละหมู่บ้านได้มาทำบุญร่วมกัน โดยการใส่หนังสือกัณฑ์เทศน์ให้แต่ละวัดเพื่อที่พระสงฆ์จะได้ไปเทศนาโปรดญาติโยม เรียกว่า ใส่หนังสือธรรม ส่วนประชาชนนอกจะจัดกัณฑ์เทศน์ไปช่วยงานแล้ว ยังได้ร่วมงานสังสรรค์ ดังคำเชิญชวนที่ว่า “ไปกินข้าวปุ้น เอาบุญผะเหวด ฟังเทศน์มัทรี” (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2562)

ในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีรูปแบบที่ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาใช้หลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตสังคมของชาวจังหวัดหนองคาย จึงมีความสงบร่มเย็นมาช้านาน ความมั่นคงของพุทธศาสนาในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ด้านศาสนาพิธีประชาชนในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ได้ปฏิบัติตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมี

พิธีอยู่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมด้านศาสนาและพิธีกรรมทั่วไป อันเกิดจากความเชื่อตามหลักศาสนาที่ประชาชนเคารพนับถือ ความเชื่อในลัทธิหรือความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันได้แก่ พิธีบวชนาค พิธีถวายเทียนพรรษา พิธีตักบาตรเทโว พิธีทอดกฐิน พิธีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พิธีบรรพชา สามเณรหมู่ภาคฤดูร้อน พิธีเทศน์มหาชาติการทำบุญเทศน์ผะเหวด เป็นต้นการเทศน์มหาชาติในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย หรือท้องถิ่นอื่นถึงแม้จะเป็นการเทศน์ในเรื่องเดียวกัน แต่ลักษณะของการเทศน์ของพระนักเทศน์ที่ได้นิมนต์มานั้นย่อมมีลักษณะที่มีความแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ ผู้ที่ทำการเทศน์นั้นจะต้องมีลีลา น้ำเสียงที่มีการประยุกต์ใช้ในการเทศน์ ซึ่งเดิมทีนั้น จะเป็นการเทศน์แบบโบราณ จะไม่มีทำนอง คือสืลามากมายนัก ทำให้ผู้ที่มาฟังเกิดความเบื่อ ไม่มีความกระตือรือร้นในการมาฟังเทศน์มากเท่าที่ควร แต่เมื่อพระนักเทศน์นั้นได้มีการปรับมาเทศน์ในทำนองการเทศน์แหล่ทำให้เกิดความสนใจในการเทศน์เป็นอย่างมาก ประเพณีบุญผะเหวดฟังเทศมหาชาติ จึงเป็นเครื่องมือที่ดี หรือมีวิธีการที่ดีในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาแล้วจะสามารถทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้แต่รูปแบบ และลีลาการเทศน์นั้นเป็นตัวส่งเสริมให้ผู้มาฟังได้ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่สร้างความสนใจมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด ของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ที่มีการประยุกต์การเทศน์ตามที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้น จึงมีความต้องการที่จะส่งเสริมการเทศน์ผะเหวด หรือเทศมหาชาติ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเชื่อ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประเพณีและพิธีกรรมได้นอกจากนั้นแล้วยังได้รับการร่วมมือจากชุมชนซึ่งเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาเพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา และวิวัฒนาการของการเทศน์ผะเหวด รวมถึงศึกษาความเชื่อประเพณีบุญผะเหวดของอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย สืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาประวัติการเทศผะเหวดของภาคอีสาน
- 2.2 เพื่อศึกษาประเพณีบุญผะเหวดในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
- 2.3 ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด ของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัด

หนองคาย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบประวัติการเทศผะเหวดของภาคอีสาน
- 3.2 เข้าใจประเพณีบุญผะเหวดในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
- 3.3 ได้ผลการวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด ของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัด

หนองคาย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการศึกษาเบื้องต้น จากการศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎกและรวบรวมเอกสารทางวิชาการ ตำรา บทความจากวารสารต่างๆ ที่เป็นหลักการ แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมในด้านต่างๆ ที่มี

ความสัมพันธ์กับความเชื่อตามวัฒนธรรมประเพณี ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นหลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย 2) ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย หนังสือ ที่นักปราชญ์ทั้งหลายเขียนไว้ บทความทางวิชาการที่มีความสัมพันธ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกักับอิทธิพล ในด้านต่างๆ ของการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับงานบุญประเพณีในชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทยที่ เกี่ยวกับเทศน์ผะเหวด บุญมหาชาติ เป็นต้น 3) ศึกษาข้อมูลภาคสนาม จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้บุคคลที่เป็นแบบอย่างของผู้สูงอายุ ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 20 ท่าน กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแบบอย่าง ของประชาชนในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยสร้างชุดคำถามเพื่อ หาข้อมูล ในเรื่องแนวคิด ทศนคติ ในด้านต่างๆ ของการเทศน์ผะเหวดที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตชาวชุมชน ตำบลสามพร้าว จำนวน 20 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำการสัมภาษณ์เพื่อเป็นผู้ให้ ข้อมูลหลัก ดังนี้ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับเจ้าคณะอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เจ้าอาวาสในเขตอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พระนักเทศน์มหาชาติในเขตอำเภอ เฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ปราชญ์ท้องถิ่นในเขตอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ประชาชนทั่วไปในเขต อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย วิธีการตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดดำเนินการตรวจสอบ แบบสัมภาษณ์ด้านข้อมูล วิธีตรวจสอบคือการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล โดยพิจารณาจาก แหล่งข้อมูลบุคคลที่แตกต่างกันใน 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มพระสงฆ์ เจ้าคณะอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัด หนองคาย เจ้าอาวาสในเขตอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พระนักเทศน์ผะเหวดในเขตอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย 2) ปราชญ์ท้องถิ่นในเขตอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย 3) ประชาชนทั่วไปในเขต อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วหาคำตอบจาก ข้อมูลที่เก็บและรวบรวมไว้ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่ได้ตั้งไว้แล้ว ส่วนข้อมูล สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา วิธีการนำเสนอ เป็นการนำเสนอผลการวิจัย แบบเชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 ประวัติการเทศผะเหวดของภาคอีสาน พบว่า เป็นประเพณี ฮีต 12 ของกิจกรรมงาน บุญประเพณีในภาคอีสานทุกๆ จังหวัด ส่วนมากจะจัดขึ้นใน เดือน 2 ถึงเดือน 4 คนอีสานเรียกว่าบุญ ผะเหวด ซึ่งเป็นการการอนุรักษ์ประเพณีของชุมชน เพื่อเป็นการสร้างพลังความรัก ความสามัคคีให้ เกิดขึ้นในชุมชน ที่แสดงออกจากบุญผะเหวด หรือบุญเดือน 4 ที่มีการปฏิบัติมาจากบรรพบุรุษ

5.2 ประเพณีบุญผะเหวดในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เป็นกิจกรรมของชุมชนที่มีความ ร่วมมือระหว่าง วัด ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการ และโรงเรียน เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น ภายในชุมชน เนื้อหาของการเทศผะเหวดแบ่งออกดังนี้ ก่อนวันงานที่ประชาชนนั้นได้ร่วมตัวกันภายใน วัดที่จะจัดงานเพื่อเตรียมความพร้อมของงานตามประเพณี วันแห่ประชาชนจะร่วมตัวกันที่ข้างสระน้ำ ของชุมชน เพื่อร่วมอัญเชิญขบวนบุญผะเหวดนั้น เข้ามาในเมืองตามคติความเชื่อของชุมชน และวัน

งานที่มีการเทศตามคัมภีร์ไบเบิลตามสมัยเก่า และการเทศน์แบบนอกคัมภีร์มีการแต่งเรื่องเพื่อให้เกิดคติเตือนใจให้เข้ากับยุคสมัย วิธีการเทศณะเทศน์ เป็นการเทศน์เสียงหรือการเทศน์แห่

5.3 การวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด ของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า 1) ทางด้านจริยธรรมประชาชนประพฤติตนดีงาม 2) ด้านพฤติกรรม มีการแสดงออกทางกาย วาจา ใจดีขึ้น 3) ด้านการศึกษา ประชาชนมีความรู้ดีขึ้น 4) ด้านคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นอันเป็นผลมาจากความสามัคคี สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่เราจะเห็นได้จากงานบุญผะเหวดนั่นก็คือ การสร้างงานศิลปะของชุมชน อันสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ ทางจิตใจของประชาชนภายในชุมชน ที่มีศิลปะเปรียบดั่งภาษาที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ที่เป็นบ่อเกิดของอารยธรรมแหล่งต่างๆ ของภาคอีสานที่ชุมชนต่างก็มีแนวโน้มที่ให้อิทธิพลสืบต่อกันมาอย่างไม่จบสิ้นตามคติความเชื่อแล้วกลายเป็นจริยธรรมทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรมที่แสดงออกผ่านทางประเพณีบุญผะเหวดของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ประวัติการเทศณะเทศน์ของภาคอีสาน พบว่า เป็นประเพณี ฮีต 12 ของกิจกรรมงานบุญประเพณีในภาคอีสานทุกๆ จังหวัด ส่วนมากจะจัดขึ้นใน เดือน 2 ถึงเดือน 4 คนอีสานเรียกว่าบุญผะเหวด ซึ่งเป็นการการอนุรักษประเพณีของชุมชน เพื่อเป็นการสร้างพลังความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน ที่แสดงออกจากบุญผะเหวด หรือบุญเดือน 4 ที่มีการปฏิบัติมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรรมานพ ปาละพันธ์ (2552) ได้กล่าวถึงการเทศน์มหาชาติไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “รูปแบบการสืบสานและการพัฒนาทำนองแห่เทศน์มหาชาติภาคกลาง” ผลการวิจัยสรุปว่า องค์ความรู้ทำนองแห่เทศน์มหาชาติภาคกลางมี 2 แบบคือ ทำนองหลวงและทำนองราษฎร์ ซึ่งมีทำนองประจำแต่ละภักดิ์ที่แตกต่างกัน เช่น ทำนองหลวง มีทำนองธรรมวัตร ทำนองขึ้น เป็นต้น ส่วนทำนองราษฎร์ ประกอบด้วยทำนองประจำตัว ทำนองชูชกขอทาน เป็นต้น ในสภาพปัจจุบันปัญหาของการเทศน์ทำนองแห่เทศน์มหาชาติภาคกลาง เกิดจากองค์ประกอบ 6 ประการ คือ นักเทศน์ไม่มีความรู้เรื่องทำนองแห่ ผู้จัดการเทศน์มุ่งธุรกิจมากกว่าความศรัทธา แบบแผนทำนองแห่ฝักฝนยาก การเทศน์เปลี่ยนมาเป็นการเทศน์แบบประยุกต์ซึ่งขัดกับความเชื่อดั้งเดิมของชาวพุทธ หน่วยงานในระบบการศึกษาไม่ให้ความสนใจและปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้คนค่อยๆ ให้ความสนใจเท่าที่ควร

6.2 ประเพณีบุญผะเหวดในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เป็นกิจกรรมของชุมชนที่มีความร่วมมือระหว่าง วัด ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการ และโรงเรียน เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน เนื้อหาของการเทศณะเทศน์แบ่งออกดังนี้ ก่อนวันงานที่ประชาชนนั้นได้ร่วมตัวกันภายในวัดที่จะจัดงานเพื่อเตรียมความพร้อมของงานตามประเพณี วันแห่ประชาชนจะร่วมตัวกันที่ข้างสระน้ำของชุมชน เพื่อร่วมอัญเชิญขบวนบุญผะเหวดนั้น เข้ามาในเมืองตามคติความเชื่อของชุมชน และวันงานที่มีการเทศตามคัมภีร์ไบเบิลตามสมัยเก่า และการเทศน์แบบนอกคัมภีร์มีการแต่งเรื่องเพื่อให้เกิดคติเตือนใจให้เข้ากับยุคสมัย วิธีการเทศณะเทศน์ เป็นการเทศน์เสียงหรือการเทศน์แห่ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญทัน อานนโท (พาหา) (2540) ได้กล่าวถึงการเทศน์มหาชาติไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องเวสสันดรชาดก ศึกษาเฉพาะทานบารมี” ผลการวิจัยสรุปว่า การที่

พุทธศาสนิกชนได้ฟังการเทศน์เรื่องเวสสันดรชาดกเป็นประจำทุกปี ทำให้หลักคำสอนที่แฝงอยู่ในเรื่อง ชัมชาบอญ์ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนคนไทย โดยเห็นได้จากอุปนิสัยที่เป็นคนมักเสียสละ ให้อภัยง่าย ไม่ผูกโกรธ เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้อาวุโสเป็นต้น และคำสอนในเวสสันดรชาดกได้มีอิทธิพล ต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะด้านจริยธรรม วัฒนธรรม และประเพณี เมื่อมีการประพุดติดตามหลักจริยธรรมและมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณีขึ้นแล้วสิ่งที่เป็นผลพวงเกิดขึ้นตามมาก็คือ ความสงบสุขของบ้านเมือง ซึ่งมีด้วยกัน 3 ด้าน คือ ด้านการเมืองการปกครอง โดยที่ผู้นำรัฐได้นำหลักธรรมมาปฏิบัติมาเป็นรัฐธรรมนูญในการปกครอง ซึ่งได้แก่ ทศพิธราชธรรมจักรวรรดิวัตร ราชสังคหวัตถุ เป็นต้น บ้านเมืองจึงเกิดความสงบสุข ด้าน เศรษฐกิจ ซึ่งผู้นำรัฐจะต้องมีความเสียสละ บำรุงเลี้ยงช่วยเหลือราษฎรด้วยการส่งเสริมสัมมาชีพด้วย นโยบายเศรษฐกิจพอเพียง และด้านสังคม โดยจะเห็นได้จากการที่สังคมไทยมีการปฏิบัติต่อกันด้วย ระบบการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดตั้งแต่สังคมระดับเล็กสุดคือครอบครัว จนถึงระดับชาติ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งจากอิทธิพลของการฟังเทศน์มหาชาติทั้งนั้น

6.3 จากการวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวด ของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า 1) ทางด้านจริยธรรมประชาชนประพุดติดังงาม 2) ด้านพฤติกรรม มีการแสดงออกทางกาย วาจา ใจดีขึ้น 3) ด้านการศึกษา ประชาชนมีความรู้ดีขึ้น 4) ด้านคุณภาพชีวิต ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นอันเป็นผลมาจากความสามัคคี สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่เราจะเห็นได้จากงาน บุญผะเหวดนั่นก็คือ การสร้างงานศิลปะของชุมชน อันสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ ทางจิตใจของ ประชาชนภายในชุมชน ที่มีศิลปะเปรียบดั่งภาษาที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตมา จนถึงปัจจุบัน ที่เป็นบ่อเกิดของอารยธรรมแหล่งต่างๆ ของภาคอีสานที่ชุมชนต่างก็มีแนวโน้มที่ให้ อิทธิพลสืบต่อกันมาอย่างไม่จบสิ้นตามคติความเชื่อแล้วกลายเป็นจริยธรรมทางสังคมอย่างเป็น รูปธรรมที่แสดงออกผ่านทางประเพณีบุญผะเหวดของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคายซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมชาติ นนทมมิโก (บุษนารีย์) (2549) ได้กล่าวถึงการเทศน์ มหาชาติไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาคูณค่าการเทศน์มหาชาติในล้านนา” ผลการวิจัยสรุปว่า การ เทศน์มหาชาติแบบล้านนา ก่อให้เกิดคุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมล้านนาในการสั่งสอนคนให้รู้จัก บำปบุญคุณโทษ รู้จักการให้ทาน รักษาศีล และการเจริญภาวนา โดยมีพระเวสสันดรเป็นแบบอย่าง การประพุดปฏิบัติเป็นกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ทำให้สังคมล้านนามีความเคลื่อนไหวทาง วัฒนธรรมที่ตึงงาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณค่าด้านต่าง ๆ คือ ด้านวรรณกรรม ด้านภาษา ด้านสุนทรียะ ด้านจริยธรรม ด้านพฤษศาสตร์ ด้านเกษตรกรรม ด้านวัฒนธรรม และด้านศิลปกรรมจนผู้ฟังเทศน์มหาชาติมี อุปนิสัยจิตใจที่อ่อนโยน เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และมีความยินดีในการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนาตามพระจริยาของพระเวสสันดร

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 วัดในอำเภอเฝ้าไร่ สามารถนำงานวิจัยนี้ไปใช้เพื่อการจัดการเทศน์ ผะเหวดไป ใช้ได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเพื่อที่จะ

เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับระหว่างวัด ชุมชน ประชาชนให้เกิดประโยชน์ร่วมอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นรูปแบบเพื่อที่จะเป็นปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาให้ทันสมัย ตามยุคสมัย

7.1.2 หน่วยงานทางภาครัฐ ควรยังควรเขียนแผนการดำเนินงานประจำปีซึ่งจะสามารถทำให้สามารถดำเนิน ด้านการจัดการบริหารชุมชนตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นไปได้ด้วยความสะดวก และเรียบง่าย ได้รับความร่วมมือกับทางวัดและชุมชนเป็นอย่างดีสู่การพัฒนาชุมชนให้เกิดผลประโยชน์อย่างยั่งยืน

7.1.3 วัดหรือหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ควรสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งโดยอาศัยพื้นฐานความเชื่อทางสังคมคือกิจการงานบุญทั้ง ๑๒ เดือนรวมทั้งบุญเฉพาะเขต ซึ่งแต่ละกิจกรรมชุมชนจะเน้นสร้างองค์ความรู้ เพื่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยเน้นจากการสร้างความเข้าใจในจุดประสงค์ของการจัดงานเพื่อที่จะเป็นการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในชุมชนระหว่างพระสงฆ์ วัด บ้าน ชุมชน ประชาชน ภาครัฐในพื้นที่ เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวจากกิจกรรมชุมชน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ มีความเข้าใจ ความต้องการประชาชนมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้นำความต้องการของประชาชนเข้าสู่แผนการพัฒนาชุมชนให้ตรงตามที่ต้องการที่แท้จริงและเป็นการ สร้างความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน ที่ได้มีการจัดงานที่มีความยิ่งใหญ่ และเป็นประโยชน์ต่ออำเภอเฝ้าไร่ ทั้งด้าน สังคม ชุมชน การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจชุมชน ได้เป็นอย่างดี

7.2.2 ประชาชนในอำเภอเฝ้าไร่มีรูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมงานบุญเฉพาะเขต เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีของชุมชน และเป็นสร้างความเข้าใจเพื่อที่จะดึงเยาวชนเข้าวัดในการที่จะเป็นการพัฒนางานบุญของชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และสามารถตอบสนองความต้องการรวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกภาคส่วน

7.2.3 วัดในอำเภอเฝ้าไร่ต้องมีความรู้ในเรื่องของการประยุกต์หลักธรรมจากการเทศนาธรรมในบุญเฉพาะเขต โดยเน้นการสร้างความเข้าใจของวัตถุประสงค์ของการจัดงานเพื่อที่จะนำเสนอในแต่ละด้านของกิจกรรมเพื่อที่จะสร้างความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน ประชาชน รัฐ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมในการพัฒนาชุมชน และจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ และชุมชนในการจัดประเพณีการเทศน์เฉพาะเขต เพื่อประเมินในการปรับปรุงกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี

7.3.2 ควรศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการเทศน์เฉพาะเขต เพื่อส่งเสริมความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ในการพัฒนาให้เกิดคุณค่าที่แท้จริงสู่สังคม

7.3.3 ควรศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมเกี่ยวกับประเพณีของชุมชนทั้ง 12 เดือน ที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน และผลที่ได้จากการร่วมงานบุญประเพณีของชุมชน

7.3.4 ควรศึกษาการพัฒนางานบุญประเพณีให้เกิดการพัฒนาชุมชนทุกด้าน เพื่อที่จะเป็นการอนุรักษ์ และต่อยอดให้เกิดชุมชนที่สร้างสรรค์โดยผ่านกระบวนการประเพณีชุมชน

8. บรรณานุกรม

- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด. (2565). **เอกลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด**. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2565. จาก http://www.roiet.go.th/brand_of_roiet.htm
- พระครูวินัยธรรมานพ ปาละพันธ์. (2552). **รูปแบบการสืบสานและการพัฒนาทำนองแหล่เทศน์มหาชาติภาคกลาง**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระมหาบุญทัน อานนโท (พาหา). (2540). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องเวสสันดรชาดก ศึกษาเฉพาะทานบารมี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมชาติ นนทรมณีโก. (2549). **ศึกษาคุณค่าการเทศน์มหาชาติในล้านนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2533). **พุทธศาสนากับปรัชญา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- ยุพา กาพเนตร. ประทับใจ สึกขา และประสิทธิ์ พวงบุตร. (2544). **ประเพณีอีสานในเชิงอนุรักษ์และเผยแพร่**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : นานมี บุ๊คพับลิเคชั่น.

การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง*
DEVELOPING GUIDELINES FOR ORGANIZING LEARNER DEVELOPMENT
ACTIVITIES TO ENHANCE 21ST CENTURY LEARNING SKILLS FOR
EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE MUNICIPALITY OF
THE LOWER NORTHEAST

สาวิตรี ศรีวิเศษ¹, กาญจน์ เรืองมนตรี²
Sawitree Sriwiset¹, Karn Ruangmontri²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : sawitreesriwiset@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 64 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจำนวน 86 คน รวมทั้งสิ้น 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา 3) แบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best practice) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 การปลูกฝังและส่งเสริม จิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 การยึดหลักการมีส่วนร่วม มี 4 ตัวบ่งชี้ และ องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม มี 5 ตัวบ่งชี้ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง; การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน; ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This study has objectives to 1) study the current condition and desirable condition of the student development activities organizing for enhancing learning skills for the 21st century for schools under the Lower North Eastern Municipality and 2) develop guidelines for organizing learning activities for enhancing learning skills for the 21st century for schools under the Lower North Eastern Municipality. Samples are 64 academic institution administrations and 86 teachers who are responsible for student development activity organizing so the total number is 150. Tools in the study are 1) components' suitability evaluation form and indicators of the organizing of learning activities for enhancing learning skills in the 21st century for schools, 2) questionnaires about the current condition and desirable condition of the organizing of learning activities for enhancing learning skills in the 21st century for schools, 3) interview form for schools with best prescribe in terms of student development activity organizing, and 4) suitability evaluation form and feasibility of the guidelines for organizing learning activities for enhancing learning skills for the 21st century for schools under the Lower North Eastern Municipality. Statistics that are used for the analysis are percentage, mean, and standard deviation.

Results from the study show that: 1. The overall current condition of the student development activities organizing for enhancing learning skills for the 21st century for schools under the Lower North Eastern Municipality is high and the desirable condition of the student development activities organizing for enhancing learning skills for the 21st century for schools under the Lower North Eastern Municipality is very high. 2. The development of guidelines for organizing learning

activities for enhancing learning skills for the 21st century for schools under the Lower North Eastern Municipality consists of 1) principle and reason, 2) objective, 3) components of the organizing of learning activities for enhancing learning skills for the 21st century for consist of five components and 20 indicators as follows; component 1 objective and target definition consisting of four indicators, component 2 suitability for the maturity, attention, aptitude, and ability of students consisting of four indicators, component 3 cultivating and promoting the consciousness in the practice of society consisting of three indicators, component 4 Adhering to participation consisting of four indicators, and component 5 evaluation of activities' performance consisting of five indicators, and 4) the overall success conditions are highly suitable and feasible.

Keywords : Developing Guidelines; Student development activities organizing; Enhancing learning skills for the 21st century

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) คือ 1) กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน 2) กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงานาร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และตามแผนประเมิน และปรับปรุงงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่นกิจกรรมนักเรียนประกอบด้วยกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักเรียนศึกษาวิชาทหาร และกิจกรรม ชุมนุม ชมรม 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคมและการมีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรม อาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

จากการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา สรุปได้ว่าการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของ สถานศึกษา ทั้ง 4 กิจกรรม ยังมีการบริหารจัดการและโครงสร้างการบริหารไม่เป็น

ระบบ 4 หลักสูตรและการจัดกิจกรรมยังไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ทันสมัย เนื้อหาในการจัดกิจกรรมยังเหมือนเดิม ไม่ได้ปรับปรุงหลักสูตร ไม่มีการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ามาจัดในกิจกรรม และเสริมสร้างแก่ผู้เรียน ไม่มีการนำสื่อนวัตกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรม ทั้ง 4 กิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนยังไม่ให้ความสำคัญของกิจกรรม ทั้ง 3 กิจกรรม ตลอดจนวัดประเมินผลของกิจกรรมไม่หลากหลาย ขาดการวัดผลประเมินผล กิจกรรมที่ชัดเจนไม่สามารถสะท้อนถึงผลสำเร็จของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่ามีการพัฒนามากน้อยแค่ไหน ไม่มีการนำผลการวัดและประเมินผลมาปรับปรุงทั้งด้านการบริหาร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อนำผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการ กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ตลอดจนการวางแผนการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป ด้านการบริหารทั่วไป มีปัญหาเรื่องระบบข้อมูลสารสนเทศ ขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นปัจจุบัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความเป็นมืออาชีพ ซึ่งต้องอาศัยคุณลักษณะ ความรู้ความสามารถซึ่งต้องปรับเปลี่ยนไปตามความจำเป็น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจัดทำแนวทางการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

3.2 ได้แนวทางการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2563 จาก 8 จังหวัด โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 148 คน ครู จำนวน 1,636 คน รวมทั้งสิ้น 1,784 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2563 จาก 2 จังหวัด คือ อุบลราชธานี และจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 297 คน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครู จำนวน 290 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน จำนวน 20 คน โรงเรียนขนาดกลาง 4 โรงเรียน จำนวน 81 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 4 โรงเรียน จำนวน 189 คนรวมทั้งสิ้น 300 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (วาโร พึ่งสวัสดิ์, 2548) ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 40 ข้อ (สุวรรีย์ ศิริโกภาภิรมย์} 2546)

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 150 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1) วิเคราะห์สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index (PNI Modified) เพื่อนำมาจัดลำดับความต้องการ

6) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยม (Best Practice) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 1 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 1 คน ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 4 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากสถานศึกษา จำนวน 2 แห่ง

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ กำหนด นัดหมาย วัน เวลา และขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยทำการจดบันทึกไว้ทุกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์และความถูกต้องแบบสัมภาษณ์สรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอโดยการพรรณนา (Descriptive)

ตอนที่ 2 การยกร่างแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยให้สอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และการศึกษาสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยม (Best Practice) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในระยะที่ 1 และการศึกษาสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยม (Best Practice) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในระยะที่ 2 มาเป็นแนวทางในการยกร่างแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีขั้นตอนดังนี้

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 5 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อประสานงาน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

5) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน		ระดับ	สภาพที่พึงประสงค์		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย	3.83	0.58	มาก	4.68	0.51	มากที่สุด
2. การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน	3.83	0.54	มาก	4.70	0.50	มากที่สุด
3. การปลูกฝังและส่งเสริม จิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.87	0.53	มาก	4.71	0.50	มากที่สุด
4. การยึดหลักการมีส่วนร่วม	3.89	0.50	มาก	4.70	0.50	มากที่สุด
5. การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม	3.94	0.48	มาก	4.72	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	3.87	0.53	มาก	4.70	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม ($\bar{X} = 3.94$) องค์ประกอบที่ 4 การยึดหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.89$) องค์ประกอบที่ 3 การปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.83$) และองค์ประกอบที่ 2 การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.83$)

สภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม ($\bar{X} = 4.72$) องค์ประกอบที่ 3 การปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{X} = 4.71$) องค์ประกอบที่ 2 การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.70$) และองค์ประกอบที่ 4 การยึดหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.70$) ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.68$)

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 การปลูกฝังและส่งเสริม จิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 การยึดหลักการมีส่วนร่วม มี 4 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม มี 5 ตัวบ่งชี้ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการและเหตุผล	4.88	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
3. องค์ประกอบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา						
3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2 การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3 การปลูกฝังและส่งเสริม จิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม	4.89	0.33	มากที่สุด	4.89	0.33	มากที่สุด
3.4 การยึดหลักการมีส่วนร่วม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
3.5 การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม	4.78	0.44	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
4. เจ็อนไขความสำเร็จ	4.78	0.44	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
โดยรวม	4.86	0.20	มากที่สุด	4.82	0.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$)

ความเหมาะสม เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ องค์ประกอบ 3 การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย และองค์ประกอบ 2 การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) องค์ประกอบ 3 การปลูกฝังและส่งเสริม จิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$) หลักการและเหตุผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) วัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ประกอบ 4 การยึดหลักการมีส่วนร่วม องค์ประกอบ 5 การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม
เงื่อนไขความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) ตามลำดับ

ความเป็นไปได้ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ องค์ประกอบ 3 การกำหนด
วัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมายและองค์ประกอบ 2 การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความ
สนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) องค์ประกอบ 3 การ
ปลูกฝังและส่งเสริม จิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} =$
4.89) องค์ประกอบ 4 การยึดหลักการมีส่วนร่วม และองค์ประกอบ 5 การประเมินผลการปฏิบัติ
กิจกรรม เงื่อนไขความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ อยู่
ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะ
การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดย
เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลการปฏิบัติ
กิจกรรม การยึดหลักการมีส่วนร่วม การปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประ
โยชน์ต่อสังคม การกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ
ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมพัฒนา
ผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นราย
องค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
คือ การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม การปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประ
โยชน์ต่อสังคม การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน
การยึดหลักการมีส่วนร่วม และการกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย สอดคล้องกับ
งานวิจัยของชุตติมา ถิตยประเสริฐ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนา
ผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า
ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า แนว
ทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา
สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่
2.1) องค์ประกอบด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมาย มีการกำหนดนโยบาย
เป้าหมาย วัตถุประสงค์อย่างชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน มีแนวปฏิบัติ

ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม สร้างความรู้และความเข้าใจการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ และทักษะจากการค้นพบด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตได้ตามความถนัด และความสนใจของตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้แบบมีความสุข รู้จักคิดและแก้ปัญหา

2.2) องค์ประกอบด้านการจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน มีการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของผู้เรียน มีออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตามความสามารถ ความถนัดหรือความสนใจ มีการกำหนดโครงสร้างของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละกิจกรรม กิจกรรมมีความหลากหลาย สามารถบูรณาการไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย

2.3) องค์ประกอบด้านการปลูกฝังและส่งเสริม จิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ออกแบบกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้สอดคล้องกับสังคมชุมชนหรือท้องถิ่น ออกแบบกิจกรรมที่ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวิชาความรู้ อาชีพและการดำเนินชีวิตที่ดีงาม

2.4) องค์ประกอบด้านการยึดหลักการมีส่วนร่วม มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการกำหนดโครงสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แบบร่วมมือมากกว่าเน้นการแข่งขันบนพื้นฐานการปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของผู้เรียน พ่อ แม่และผู้ปกครอง ในการจัดกิจกรรม โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน/ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม มีการใช้หลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

2.5) องค์ประกอบด้านการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม กำหนดวิธีการวัดผลและเกณฑ์การประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการรายงานผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ผู้บริหารรับทราบเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตินา ถิตย์ประเสริฐ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก มี 6 องค์ประกอบ 21 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์และ การกำหนดเป้าหมายมี 3 ตัวชี้วัด 2) การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะความสนใจความถนัดและ ความสามารถของผู้เรียนมี 4 ตัวชี้วัด 3) ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการมีครูเป็นที่ปรึกษา 4 ตัวชี้วัด 4) การ ปลูกฝังและส่งเสริมจิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม 3 ตัวชี้วัด 5) การยึดหลักการ มีส่วนร่วม 5 ตัวชี้วัด 6) การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมมี 2 ตัวชี้วัด

7. องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 1) หลักการ และเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 3.1) การกำหนดวัตถุประสงค์และ การกำหนดเป้าหมาย 3.2) การจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ ความสนใจความถนัดและ

ความสามารถของผู้เรียน 3.3) การปลูกฝังและส่งเสริม จิตสำนึกในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม 3.4) การยึดหลักการมีส่วนร่วม 3.5) การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม 4) เงื่อนไขความสำเร็จ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรศึกษาปัญหา อุปสรรคในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ จากครูผู้สอนอย่างแท้จริงและให้ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

8.1.2 ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ปฏิสัมพันธ์ สะท้อนคิด มีการเสนอแนะปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขแก่ครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนสามารถถอดบทเรียนของสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยม ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อร่วมกันนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน/ท้องถิ่น

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดนิเทศเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้

8.2.3 ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรศึกษาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแต่ละขั้นตอน ให้ชัดเจนเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ครบถ้วนตามขั้นตอนซึ่งจะนำไปสู่การนิเทศการสอนที่มีคุณภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้การพัฒนาแนวทางการนิเทศการศึกษาสำหรับสถานศึกษา ในสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่แตกต่างกัน

8.3.2 ควรวิจัยประสิทธิผลการนำแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ไปใช้

8.3.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับและสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง

9. บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เกษม ทองปัญญา. (2563). **ตัวบ่งชี้การพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเข้มแข็งทางการแข่งขันในศตวรรษ
ที่ 21**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- จันทร กำภักสร. (2557). **การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารกิจกรรม
พัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชัยพร แก้วชิน. (2550). **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร-การประเมิน**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชุติมา ถิตย์ประเสริฐ. (2561). **การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Kristen Kereluik, Punya Mishra, Chris Fahnoe, Luara Terry. (2013). What Knowledge Is
of Most Worth : Teacher Knowledge for 21st Century Learning. **Journal of
Digital Learning in Teacher Education**. 29(4). 130-131.

การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์*

THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL TO DEVELOP
STUDENTS' QUALITY AT KHUNHANWITTAYASAN SCHOOL

ธวัชชัย บุญหนัก¹

Thawatchai Boonnak¹

โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ¹

Khunhanwittayasan School, Khunhan District, Sisaket Province¹

Email : pongpun514@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการด้านคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ จำนวน 702 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบประเมิน และคู่มือการดำเนินงาน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ขอบข่ายของงานวิชาการ 2) การพัฒนาทีมงานวิชาการในสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วม 4) กระบวนการบริหารงานวิชาการ 3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ 1) ขอบข่ายงานวิชาการ ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การแนะแนวการศึกษาและการประเมินผล 2) ผลการพัฒนางานวิชาการโดยการทำงานเป็นทีม ได้แก่ การรับรู้และค้นหาปัญหา การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนปฏิบัติการ การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผลลัพธ์ 3) ผลการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผนกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมการวางแผน การมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมสร้างความชื่นชมร่วมกับชุมชน และการมีส่วนร่วม

ปรับปรุงและพัฒนา 4) กระบวนการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข 4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และครูผู้สอน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ; การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน; โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์

ABSTRACT

The objective of the study 1) to study the current condition and the problems of Academic Administration for the students' quality of Khunhanwittayasan School 2) to develop Academic Administration Model to improve students' quality of students at Khunhanwittayasan School. 3) to use Academic Administration Model to improve students' quality of Khunhanwittayasan School and 4) to study the satisfactions of the people who involve in using the Academic Administration Model of Khunhanwittayasan School. The sample group is teachers, students, students' parents and school's committee of Khunhanwittayasan School total 702 populations. The research instrument is a questionnaire, evaluation form and manual book. The research statistics that are in the study such as percentage, average and standard deviation.

Results from the study show that: 1. The current condition of Academic Administration Model of Khunhanwittayasan School is in the Fair level and the problem of the Academic Administration Model of Khunhanwittayasan School with overall score shown in the good level. 2. The Academic Administration Model to improve the students' quality of Khunhanwittayasan School has four components such as 1) Academic work scope 2) The Academic team-building in the school 3) The Participation and Involvement 4) The Academic Administration Process. 3. The trial of Academic Administration Model to improve students' quality in Khunhanwittayasan School is shown in the following findings. 1) Academic work scope such as Academic Management Pattern, Academic Work Plan, Learning management activity, The Academic development and encouragement, Measurement and Evaluation, Students Registration, Educational Guidance and Evaluation. 2) The result of Academic development by working as a teamwork such as the perception and the problem-discovering, data collection, data analysis, planning, working in action and the evaluation results. 3) The cooperation of Academic management such as the cooperative of strategies planning, the planning cooperation, the operation cooperation, The operation of the following up and

evaluation, the cooperation of making decision, the build of appreciation with the community and the cooperation of improving and developing. 4) The Process of Academic Administration Model are Planning, Working in action following the plans, Checking and the improvement. 4. The satisfactory result of the people who involve in the used of Academic Administration Model to improve the students' quality in Khunhanwittayasan School is in the most satisfied level. Arranging the average score from the highest satisfaction to the lowest satisfaction score are students' parents, schools' committee, students and teachers are shown in respectively.

Keywords : Development model; Academic administration; develop students' quality; khunhanwittayasan school

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักของการพัฒนาประเทศ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ว่าด้วยการวางเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการศึกษา และทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนทุกวัยมีโอกาส และความเสมอภาคในเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถด้านการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ดังนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้บุคคลได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ซึ่งในสังคมข้อมูลข่าวสารยุคปัจจุบันมีความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายจึงทำให้ความรู้มีมากกว่าการถ่ายทอดภายในห้องเรียนหรือจากครูผู้สอน การถ่ายทอดความรู้และวิทยาการต่าง ๆ จึงมีความหลากหลายมาก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 39 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่ เพื่อนำไปสู่ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยให้มีการกระจายอำนาจทางการบริหารจัดการศึกษาทั้งภารกิจ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจในการบริหารงานจากกระทรวงลงสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) และยังเน้นให้มีการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น ด้วยการปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาครู บุคลากร และการบริหารจัดการงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักและมีความสำคัญอันดับหนึ่งของสถานศึกษา เพราะเกี่ยวกับผลผลิตโดยตรง การยกระดับคุณภาพการศึกษานั้นจำเป็นต้องมีแนวทางที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง และความต้องการของสังคมปัจจุบันด้วย (รวีวัตร์ สิริภูบาล, 2543) ในการจัดระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรของชาตินั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดหน่วยงานหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรของประเทศ โดยมีเป้าหมายหลัก คือการพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของ

หลักสูตรและมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้การศึกษาอบรมนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติที่ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป โดยเฉพาะสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา นั้นเป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด จึงมีความสำคัญมาก และส่งผลถึงการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

การบริหารวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของสถานศึกษาและยังเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความสามารถในด้านการบริหาร เพราะการบริหารเป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการ โดยเฉพาะการบริหารวิชาการ เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการทำกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เช่น การกำหนดนโยบาย การวางแผน การพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน และการวัดผลประเมินผล (จรรยา แก้วเอี่ยม, 2557)

โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ที่คุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 30 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2557 จากการวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) ของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ปีการศึกษา 2562 และ 2563 พบว่า มาตรฐานด้านที่เป็นปัญหามีผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐานด้านอื่น คือ มาตรฐานด้านผลผลิตทางการศึกษา ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันทั้งสองปีการศึกษาต่อเนื่องกัน ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือนักเรียนในระดับชั้นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-Net) คะแนนค่อนข้างต่ำ และผู้เรียนบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ขาดความกระตือรือร้น ขาดความรับผิดชอบในการใฝ่หาความรู้ แต่งกายไม่ถูกระเบียบพูดจาไม่สุภาพ ไม่รักษาความสะอาดทั้งส่วนตนและส่วนรวม เป็นต้น (โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์, 2564) นอกจากนี้จากรายงานการประเมินภายนอก รอบสามโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เมื่อปีการศึกษา 2554 มีข้อเสนอแนะเน้นจุดพัฒนาไปที่ด้านผู้เรียน คือ การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น การจัดการเรียนการสอน คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้การสอน ผลิตสื่อ นวัตกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี ความสมบูรณ์แบบรอบด้าน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2554)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา มีความสนใจที่จะพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิผล ด้วยการพัฒนาทีมวิชาการ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และกระบวนการบริหารงานวิชาการ มาเป็นองค์ประกอบในการพัฒนางานวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีโอกาสในการทำงานร่วมกัน เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของ ความรับผิดชอบทั้งทางดีและไม่ดี มีการเรียนรู้ แนวทางการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายร่วมกันอย่างชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็น

กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ โดยรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เหมาะสม และมีความเป็นไปได้จะเป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารงานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์
- 2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์
- 2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์
- 2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

- 3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์
- 3.2 ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์
- 3.3 ได้ทราบผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์
- 3.4 ได้ทราบความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียน ขุนหาญวิทยาสรรค์ เป็นการวิจัยแบบ (Research and Development: R&D) ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 702 คน ได้มาโดยครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก (Sample Random Sampling) ส่วนนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูวิชาการโรงเรียน

ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 75 คน ซึ่งได้มาของผู้ให้ข้อมูล โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่ปฏิบัติการสอน และนักเรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1900 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือการดำเนินงานและแบบประเมิน

ระยะที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ จำนวน 702 คน ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลาก (Simple Random Sampling) ส่วนนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า

5.1.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็น ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

5.1.2 สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ โรงเรียนใช้ข้อมูลจาก สภาพปัญหาและความจำเป็นของโรงเรียนในการจัดทำแผนงานวิชาการ รongลงมา คือ โรงเรียนจัดทำแผนการเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายใดเป็นหลักเพื่อสนองความสนใจและความพร้อมของนักเรียน และโรงเรียนมีการจัดตารางการเรียนการสอนโดยจัดตามภาระการสอนของครู โดยเฉลี่ยคาบสอนในแต่ละวันพอ ๆ กัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการกำหนดตัวบุคคลรับผิดชอบการจัดทำแผนงาน วิชาการอย่างชัดเจน และปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ โรงเรียนมีการจัดทำแผนงานวิชาการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนเอง รongลงมา คือ โรงเรียนใช้ข้อมูลจากสภาพปัญหาและความจำเป็นของโรงเรียนในการจัดทำแผนงานวิชาการ

5.1.3 สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมนักเรียนที่หลากหลายไม่เฉพาะนักเรียนที่เก่งทาง

วิชาการเท่านั้น รองลงมา คือ ครูทุกท่านมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดีในการเข้ามาสอนแต่ละวิชา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการประเมินผลงานวิชาการ โดยประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ โรงเรียนมีกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกทางวิชาการเสมอ เช่น ประกวดโครงงาน ประกวดกล่าวสุนทรพจน์ ประกวดวาดภาพ รองลงมา โรงเรียนมีสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ การฉายโปรเจคเตอร์ เครื่องเปิดซีดี ฯลฯ ครบเพียงพอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกหรือส่งการแข่งขันทักษะทางวิชาการอยู่เสมอ

5.1.4 สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ โรงเรียนได้ดำเนินการบริหารครูอาจารย์ด้านวิชาการโดยส่งครูอาจารย์เข้ารับการอบรมซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้น และโรงเรียนดำเนินการในการจัดการเรียนการสอน โดยอำนวยความสะดวกแก่ครูอาจารย์ในด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารครูทางด้านวิชาการในโรงเรียน และโรงเรียนมีการวางแผน การจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ระเบียบกำหนดด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับและปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ โรงเรียนสนับสนุน ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียน การสอน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษานักเรียน และชุมชน โรงเรียนมีแผนในการส่งเสริมให้ครูผู้สอน ผลิตใช้อุปกรณ์การสอนให้ตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการกำหนด การจัดกิจกรรมวิชาการให้กับนักเรียน ตามความสนใจของนักเรียนเป็นสำคัญ

5.1.5 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ นักเรียนในความปกครองของท่านรู้จักการเตรียมตัวเพื่อจะเรียนต่อหรือทำงานในสิ่งที่ตนชอบและถนัด รองลงมา คือ ท่านชื่นชมหรือสนับสนุนกิจกรรมทุกชนิดของทางโรงเรียนอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ นักเรียนในความปกครองของท่านมีมารยาทที่ดี สุภาพอ่อนน้อม มีการแต่งกายที่เหมาะสมตามกาลเทศะ และปัญหาในการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ นักเรียนในความปกครองของท่านไม่เคยพูดถึงเรื่อง ไต่ ๆ ที่ทำให้โรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู เสียหายเลย รองลงมา นักเรียนในความปกครองของท่านแสดงออกทางภาวะผู้นำ เมื่อทางโรงเรียนมีกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ เช่น มีการวางแผนเก็บข้อมูล มีการชักจูงการแสดงละคร มีการตีวงหนังสือก่อนสอบ เป็นต้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่านมีความมั่นใจว่าเมื่อนักเรียนในความปกครองของท่าน จบหลักสูตรจากโรงเรียนจะทำให้นักเรียนสามารถเอาตัวรอด และเป็นคนดีของสังคมได้

5.1.6 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการ จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ปีการศึกษา 2563 มาตรฐานด้านผลผลิตทางการศึกษา พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ปีการศึกษา 2563 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับระดับคุณภาพดี โดยความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับระดับคุณภาพยอดเยี่ยม ส่วนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในระดับระดับคุณภาพดี นอกจากนี้ จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report: SAR) โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ปีการศึกษา 2562 และ 2563 พบว่า มาตรฐานด้านที่เป็นปัญหามีผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐานด้านอื่น คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันทั้งสองปีการศึกษาต่อเนื่องกัน ที่เป็นปัญหาสำคัญคือนักเรียนในระดับชั้นผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-Net) คะแนนค่อนข้างต่ำ และผู้เรียนบางส่วน มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ขาดความกระตือรือร้น ไม่มีความรับผิดชอบในการใฝ่หาความรู้ แต่งกายไม่ถูกระเบียบ กริยาไม่สุภาพ พูดจาไม่ไพเราะ ไม่รักษาความสะอาดทั้งส่วนตนและส่วนรวม เป็นต้น

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์

ผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ดังนี้

5.2.1 ร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์จากกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่

5.2.1.1 ขอบข่ายของงานวิชาการ

- 1) การวางแผนงานวิชาการ
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) การบริหารและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
- 4) การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน
- 5) การแนะแนวการศึกษา
- 6) การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ

5.2.1.2 การบริหารทีมงานวิชาการในสถานศึกษา ประกอบด้วย

- 1) การรับรู้และค้นหาปัญหา
- 2) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) การวางแผนปฏิบัติการ
- 4) การนำแผนไปปฏิบัติ

5) การประเมินผลลัพธ์

5.2.1.3 การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ดังนี้

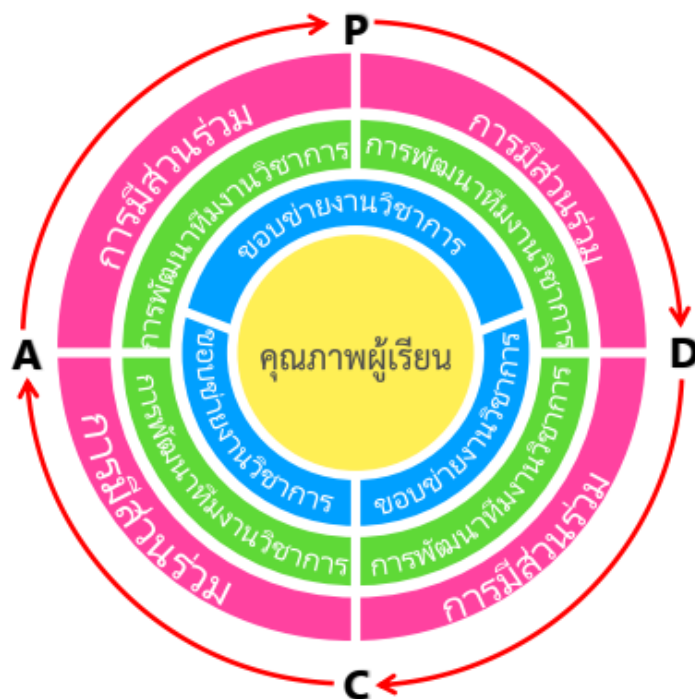
- 1) การมีส่วนร่วมวางแผนกลยุทธ์
- 2) การมีส่วนร่วมการวางแผน
- 3) การมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ
- 4) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล
- 5) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ
- 6) การมีส่วนร่วมสร้างความชื่นชมร่วมกับชุมชน
- 7) การมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา

5.2.1.4 กระบวนการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ดังนี้

- 1) การวางแผน
- 2) การปฏิบัติตามแผน
- 3) การตรวจสอบ
- 4) การปรับปรุงแก้ไข

จากการรายละเอียดของผู้วิจัยได้จัดทำร่างรูปแบบ ดังปรากฏตามแผนภาพประกอบที่ 1

(ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์

ภาพที่ 1 (ร่าง) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์

5.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ พบว่า 1) ขอบข่ายงานวิชาการ ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การแนะแนวการศึกษา และการประเมินผล 2) ผลการพัฒนางานวิชาการโดยการทำงานเป็นทีม ได้แก่ การรับรู้และค้นหาปัญหา การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนปฏิบัติการ การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลลัพธ์ 3) ผลการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผนกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมการวางแผน การมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมสร้างความชื่นชมร่วมกับชุมชน และการมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา 4) กระบวนการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข

5.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และครูผู้สอน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1.1 การศึกษาสภาพและปัญหาของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ จากแบบสอบถาม ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งความคิดเห็นของทั้ง ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน และงานวิชาการ ถือเป็นตัวชี้วัดได้ว่า การบริหารงานภายในโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ต้องได้รับการแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์ (2563) ที่ได้ทำการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

6.2.1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ขอบข่ายของงานวิชาการ การพัฒนาทีมงานวิชาการในสถานศึกษา การมีส่วนร่วม และกระบวนการบริหารงานวิชาการ เพราะทำให้มีความชัดเจนคณะครูได้เห็นแนวทางในการปฏิบัติงานวิชาการ สามารถนำผลการปฏิบัติงานมาสรุปผล เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานได้ 2 รอบการตรวจสอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ หรดี (2563) ที่พบว่า 1) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนใน

เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย 13 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน 2) กระบวนการพัฒนาผู้เรียน 3) การใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายโดยใช้สื่อและนวัตกรรม 4) ภาวะผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร 5) การสนับสนุนการเรียนการสอน 6) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 7) ทักษะผู้บริหารงานวิชาการ 8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถ ในการสอน 9) การบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการ 10) การยกระดับคุณภาพผู้เรียน 11) การพัฒนาวิชาชีพผู้สอน 12) การวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน และ 13) การเรียนที่เน้นการฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาและฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการหรือหน่วยงาน

6.2.2 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างรูปแบบได้ศึกษา แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบ และเมื่อสร้างเสร็จแล้วได้นำไปให้ผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในการบริหารการศึกษา และการบริหารสถานศึกษาได้ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ และเป็นรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น รวมทั้งมีความชัดเจนในองค์ประกอบ และที่สำคัญเกิดจากการมีส่วนร่วมในการร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการร่วมกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ ศศิศา สิริพรหมมา (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

6.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ทั้ง 2 วนรอบ ภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ครูมีพฤติกรรมการทำงานเป็นที่วิชาการมากขึ้น มีความมั่นใจในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อาจเกิดจากการที่ผู้บริหารให้เอาใจใส่ ให้ความสนใจ สอบถามและรับรู้ปัญหาที่รวดเร็ว และหาทางแก้ไขอย่างถูกวิธีด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ที่สำคัญคณะครูได้รับรู้ เข้าใจปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหา จัดทำเอกสารร่วมกันทุกขั้นตอน ทำให้ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ มีผลลัพธ์ที่ดี นอกจากนี้จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนและสังคมด้วยรูปแบบการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผนกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมการวางแผน การมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมสร้างความชื่นชมร่วมกับชุมชน และการมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา ส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนช่วยนักเรียนในการสร้างความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน และการมี

ส่วนร่วมของชุมชนและสังคมช่วยสนับสนุนด้านทรัพยากรในการจัดการศึกษา ส่งผลให้โรงเรียนมีความพร้อมและสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย อาจมาก (2564) ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

6.3.2 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน หลังทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ปีการศึกษา 2564 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับระดับคุณภาพดีเลิศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐริยา ฉัตรรักษา (2558) ได้ทำการศึกษากำหนดรูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การร่วมค้นหา กระบวนการดำเนินงานคือ การร่วมส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษาที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การร่วมวางแผนกระบวนการดำเนินงานคือส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3) การร่วมตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงานคือ การส่งเสริมสนับสนุนการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 4) การร่วมปฏิบัติการกระบวนการดำเนินงานคือ การส่งเสริม สนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและการวิจัย 5) การร่วมติดตามและประเมินผล กระบวนการดำเนินงานคือ การส่งเสริมสนับสนุนการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการรับประเมินจากภายนอก 6) การร่วมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กระบวนการดำเนินงานคือ การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมมือกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งทางชุมชนโดยใช้กระบวนการของการศึกษา จะส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

6.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการร่วมกัน มีการสรุปผลงานร่วมกัน ที่สำคัญมีการพัฒนางานวิชาการ จำนวน 2 รอบ ทำให้คณะครูได้ตรวจสอบข้อบกพร่อง ข้อคิดเห็น ตลอดจนผู้บริหารให้ความสนใจ ใกล้เคียงปัญหาอยู่ตลอดเวลา จึงส่งผลให้มีความพึงพอใจจากผู้เกี่ยวข้องในระดับที่น่าพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมภีร์ สุดแท้ (2553) ที่พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ดำเนินตามขั้นตอนในรูปแบบอย่างครอบคลุม ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและนำผลการประเมินไปใช้ ทำให้การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปอย่างเป็นระบบ ช่วยแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพมากขึ้น ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวมและองค์ประกอบ หลักทั้ง 2 องค์ประกอบมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์ (2563) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่พบว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบ 1 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมี 9 ด้าน องค์ประกอบ 2 กระบวนการบริหารงานวิชาการ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม องค์ประกอบ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ มี 6 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สมรรถนะครู การทำงานเป็นเครือข่าย เทคโนโลยีสารสนเทศ ความร่วมมือของผู้ปกครอง และวัฒนธรรมองค์การ 3) ผลการประเมินรูปแบบพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และอรรถประโยชน์ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 สถานศึกษาควรนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ไปประยุกต์ใช้ เพราะการบริหารงานวิชาการซึ่งถือว่าเป็นงานหลักและเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและควรให้การสนับสนุนทั้งด้านบุคลากร และงบประมาณ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สถานศึกษาควรศึกษาคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ให้เข้าใจ ในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

7.2.2 สถานศึกษาควรมีการประเมินผลการดำเนินการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน

8. บรรณานุกรม

จรุณี แก้วเอี่ยม. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์.

จันทร์เพ็ญ หรดี. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นัฐริยา ฉัตรรักษา. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- รวีวัตร์ สิริภูบาล. (2543). การพัฒนาแบบจำลองระบบฝึกอบรมครูเชิงทักษะปฏิบัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 40. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ศศิ ศิริพรหมมา. (2560). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์. กรุงเทพฯ : สมศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). การวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุประวีณ์ ทิพย์โพธิ์. (2563). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุรรัตน์ นนท์ตุลา. (2555). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู
สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*
DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR STRENGTHEN TEACHER IN ENGLISH
INSTRUCTIONAL TO ENHANCE COMMUNICATIVE ABILITY FOR SCHOOL IN
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM

นันทนุช วิเชียรเพริศ¹, กาญจน์ เรืองมนตรี²

Nantanut Wichienprert¹, Karn Ruangmontri²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : nantanut.w@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสารระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสารกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูภาษาอังกฤษในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 118 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคและค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมากและลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้ 3) เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ และ 4) และบุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้

ตามลำดับ และ 2. โปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่ Module 1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ Module 2 ทักษะการจัดการเรียนรู้ Module 3 บุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้ และ Module 4 เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ 4) กระบวนการพัฒนาตามหลักการและวิธีการพัฒนาครู 70 : 20 : 10 Learning Model ประกอบด้วย การเรียนรู้และพัฒนาผ่านหลักสูตรหรือโปรแกรมการพัฒนา (10%) โดยการฝึกอบรม การเรียนรู้และพัฒนาผ่านบุคคลอื่น ๆ (20%) โดยการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติและพัฒนาผ่านประสบการณ์ (70%) โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ 5) การประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; หลักการพัฒนาครู; การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร

ABSTRACT

This research aimed to study a current condition, a desirable condition, and needs for development of a program for strengthen teacher in English instructional to enhance communicative ability for school in the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham The research was conducted in 2 phases as follows. Phase 1: The current condition, the desirable condition, and the needs for strengthen teacher in English instructional to enhance communicative ability under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham were studied. The sample group consisted of 118 English teachers of the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham. The research tools were a questionnaire and an interview form. The statistics used in the quantitative data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and PNI modified. Phase 2: The development of a program for strengthen teacher in English instructional to enhance communicative ability for school in the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham was studied. It was qualitative research, which its data were collected by interview and focus group and analyzed by content analysis.

The result of the study found that 1. The current condition for strengthen teacher in English instructional to enhance communicative ability under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham was at a much level, in descending

order, namely, 1) Background knowledge of Learning Activities 2) Learning Skills 3) Attitudes toward learning English and 4) Personality in classroom management 2. Program for strengthen teacher in English instructional to enhance communicative ability for school in the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham consisted of 5 aspects were as follows 1) Principle 2) Objectives 3) Content was as follows; Module 1 Background knowledge of Learning Activities Module 2 Learning Skills Module 3 Attitudes toward learning English and Module 4 Personality in classroom management and 4) Teacher development by using 70 : 20 : 10 Learning Model was as follows coursework and training (10%) developmental relationships (20%) and challenging experiences and assignments (70%) and 5) Assessment. Moreover, the results of assessing the suitability and feasibility of the program were at the highest level.

Keywords : Development of program; Teacher development; Communicative Language Teaching

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นหัวใจหลักสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังอย่างสูงให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พร้อมเป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมสถานภาพและบทบาทในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งจะเป็ตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่นานาชาติใช้ติดต่อสื่อสารถึงกันทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุควิทยาการและสังคมแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการพัฒนา ทำให้ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่อย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ มีการเชื่อมโยงถึงกันเป็นเครือข่ายและส่งอิทธิพลถึงกัน ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเทียบเท่าระดับนานาชาติ จึงเป็นการยกระดับความสามารถด้านภาษา (Language proficiency) และเป็นพันธกิจที่สำคัญของการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ให้เป็นผู้มีคุณภาพทั้งด้านทักษะ (Skill) คุณลักษณะ (Characteristic) และสมรรถนะ (Competency) ที่สำคัญต่อการเป็นประชากรโลก (Global Citizen) ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ซึ่งตรงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนเป็น คนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ด้วยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ โดยจัดการศึกษาบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) ซึ่งเป็นการ

ปรับปรุงหลักสูตรในระดับปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และมีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรตรงตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม รวมถึงการส่งเสริมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ภาษาประเทศคู่ค้า และภาษาอาเซียนอย่างน้อย 1 ภาษาซึ่งถือเป็นจุดเน้นของนโยบายที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องตามความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคมที่ร้อยละ 100 และการประเมินความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ 80 จึงเห็นได้ว่า ความสำคัญของการเลือกใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษที่เหมาะสมจะนำไปสู่การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงที่สุดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด และจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ซึ่งผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน การกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการออกแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการสื่อสาร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) นอกจากนี้ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษควรปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนรู้ จากกระบวนการทัศน์เดิมที่ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-center) เป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-center) เน้นการบูรณาการ (Integration) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมาย คือ การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางสติปัญญาเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย จนนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนเองและสามารถเก็บเป็นความรู้ไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน สามารถนำมาใช้ได้เมื่อมีสถานการณ์ใด ๆ มาเผชิญหน้า ซึ่งทำให้ทราบว่าผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ สมรรถนะด้านความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถทางด้านไวยากรณ์ หรือโครงสร้าง ความสามารถด้านสังคม ความสามารถในการใช้โครงสร้างภาษาเพื่อการสื่อความหมาย และความสามารถในการใช้กลวิธีสื่อความหมาย เป็นการทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาจัดได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งโดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ได้มาตรฐาน ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1)

ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและเป็นระบบ 3) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะและความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งครูผู้สอนภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้เท่าทันโลกปัจจุบัน มีความรู้ ทักษะ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อังกฤษในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามโดยตรง ซึ่งมีความตระหนักถึงภารกิจสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา กระบวนการบริหาร และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา จุดเน้นในการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงได้เล็งเห็นความสำคัญ และมีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างและการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อใช้ในการพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ครูภาษาอังกฤษ) ระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสาร อันจะเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญของการนำโมเดลด้านการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นตัวขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่ตกต่ำให้สูงขึ้น และการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 เพื่อออกแบบสร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามซึ่งเป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประชากร ได้แก่ ครูภาษาอังกฤษในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จากทั้ง 35 โรงเรียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 169 คนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูภาษาอังกฤษในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามปีการศึกษา 2563 จำนวน 118 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อจำแนกขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสาร สังกัดสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามมีค่า IOC เท่ากับ .60 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.799 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.844 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามโดยการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนละ 2 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 2 โรงเรียน รวมผู้ที่ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 4 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจสอบยืนยันและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูสำหรับสถานศึกษาใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านและลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (PNI_{modified} = 0.276) ทักษะการจัดการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.242) เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.139) และบุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.114) ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การประเมินผลผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่จะเห็นได้ว่าครูส่วนใหญ่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร แต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดอย่างถ่องแท้ ส่งผลต่อการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ทำให้สภาพปัจจุบันรายด้านอยู่ในระดับปานกลางถึง 2 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และทักษะการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ด้วยบริบทการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ทำให้ครูส่วนใหญ่เน้นการสอนแบบท่องจำเพื่อใช้ในการทดสอบในระดับต่าง ๆ มากกว่าที่จะสอนโดยใช้เทคนิควิธีการสอนภาษาที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีระบบตามกระบวนการทางด้านภาษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้มีผลกระทบต่อทักษะที่จำเป็นได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถนำความรู้และทักษะทางด้านการใช้ภาษาอังกฤษไปใช้ในการติดต่อสื่อสาร หรือไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ Read (2007) กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านภาษาเป็นทักษะที่ซับซ้อนและค่อนข้างยากสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สองและ

ภาษาต่างประเทศ โดยธรรมชาติผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศจะไม่กล้าพูดหรือแม้จะกล้าแต่ก็พูดได้ค่อนข้างช้าและพูดตะกุกตะกักเหมือนยังไม่พร้อมที่จะพูด ประกอบกับครูผู้สอนนั้นขาดความรู้ ความเข้าใจและไม่ได้ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายขาดการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความมุ่งมั่นฝึกฝนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และยังขาดการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้สนุกและน่าสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความไม่มั่นใจในการกล้าใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารภายใต้กระบวนการการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการใช้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฐปทอง กว้างสวัสดิ์ (2558) ได้สรุปไว้ว่า การเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศสำหรับผู้เริ่มเรียนนั้นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานจนเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษแล้วจึงเรียนตามระบบ และเมื่อผู้เรียนมั่นใจแล้วผู้เรียนก็มีอิสระในการเรียนรู้มากขึ้น และสามารถใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ตนเองเรียนรู้ภาษาได้ดีขึ้น และยังสอดคล้องกับ Morley (2001) กล่าวว่า ถ้าให้ผู้เรียนพูดทั้ง ๆ ที่ยังไม่พร้อม จะทำให้พูดไม่ถูก เกิดความวิตกกังวลและมีแนวโน้มที่จะพูดภาษาที่หนึ่งมากกว่าภาษาที่สองหรือภาษาที่หนึ่งผสมภาษาที่สอง ดังนั้นคุณภาพของครูผู้สอนจึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนและการเรียนภาษาอังกฤษจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลกจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะครูให้มีการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และใช้เทคนิควิธีการสอนภาษาที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการส่งเสริมทักษะทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสารให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับผู้เรียน

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถด้านการพัฒนาทักษะความรู้ภาษาอังกฤษ (English Literacy) และมีความสามารถในการบรรยายสร้างความเข้าใจสื่อสารถ่ายทอดความรู้ได้ดี เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนได้เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจ และแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองให้เกิดทักษะความรู้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน ดังที่ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540) เสนอไว้ว่า ครูต้องพัฒนาพฤติกรรมให้สามารถใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายประกอบด้วย การฟัง การอ่าน การเขียนและการพูดเพื่อการสื่อสารร่วมกัน มีสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายเพิ่มบทบาทผู้เรียนในการเป็นผู้ปฏิบัติ จัดประสบการณ์และออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คิด ริเริ่ม แสวงหา วิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ มีการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มตามสภาพจริง มีการรายงานผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบเป็นรายบุคคล และเป็นรายกลุ่ม พร้อมนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับ ฐปทอง กว้างสวัสดิ์ (2558) กล่าวว่า หากครูมีสมรรถนะทางด้านภาษาอังกฤษ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

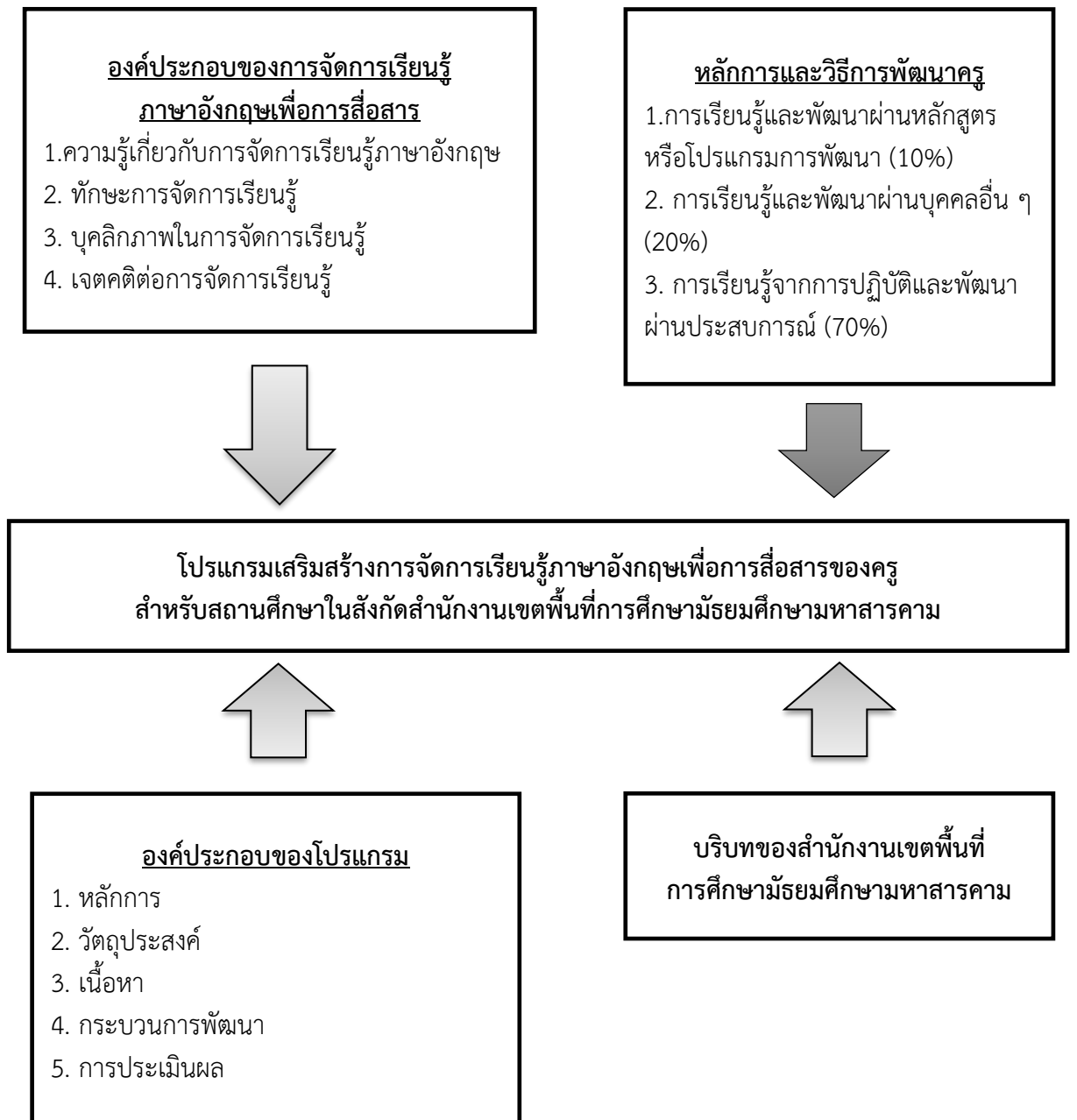
และสมรรถนะด้านอื่นๆ ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแล้ว การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลในการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษก็จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศรายุทธสุภะโส (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง หลักสูตรพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้เข้ารับการพัฒนามีความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้มีความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูผู้เข้ารับการพัฒนามีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ครูผู้เข้ารับการพัฒนามีความสามารถในการวัดและประเมินผลมีความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักเรียนที่เรียนรู้ตามแผนของครูผู้เข้ารับการพัฒนามีความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยรวมหลังการใช้หลักสูตรพัฒนาครูสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรพัฒนาครู

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่ Module 1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ Module 2 ทักษะการจัดการเรียนรู้ Module 3 บุคลิกภาพในการจัดการเรียนรู้ และ Module 4 เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ 4) กระบวนการพัฒนาตามหลักการและวิธีการพัฒนาครู 70 : 20 : 10 Learning Model ประกอบด้วย การเรียนรู้และพัฒนาผ่านหลักสูตร หรือโปรแกรมการพัฒนา (10%) โดยการฝึกอบรม การเรียนรู้และพัฒนาผ่านบุคคลอื่น ๆ (20%) โดยการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้จากการปฏิบัติและพัฒนาผ่านประสบการณ์ (70%) โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ 5) การประเมินผลผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ก่อนการสร้างโปรแกรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมของ Caffarella (2002) ได้ให้ความคิดเห็นขององค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนา การศึกษาไว้ 9 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างข้อมูลพื้นฐานสำหรับกระบวนการ 2) การวางแผนการระบุแนวคิดของโปรแกรม 3) การจัดลำดับแนวความคิดของโปรแกรม 4) การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 5) การเตรียมการสำหรับถ่ายโอนการเรียนรู้ 6) การสร้างแผนการประเมินผล/การกำหนดรูปแบบ/ตารางเวลาและความต้องการทางด้านเจ้าหน้าที่ 7) การออกแบบแผนการสอน 8) การประสานงานผู้เกี่ยวข้อง และ 9) การศึกษาคุณค่าของโปรแกรมซึ่งเห็นได้ว่าโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการศึกษาวิจัย และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของ (Caffarella, 2002; เจนจิรา คงสุข, 2540; หารรษา สุขกาล, 2543; สุมิตรา พงศธร, 2550; ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์, 2553; สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, 2554; ศักดิ์ดา คำใส, 2557; พิมพิกา จันทไทย, 2558) จนสามารถสรุปองค์ประกอบของโปรแกรมได้ 5 ส่วน จึงได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมที่ประกอบด้วย ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด

ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กรเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของนุดจนาจ สัพโส (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินงาน และ 5) การประเมินผลโปรแกรม ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีประโยชน์ในระดับมากที่สุด ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชาวัตร ไชยนาน (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูภาษาอังกฤษด้านการสอนภาษาแบบเน้นภาระงานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 นครพนม ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมพัฒนาครูภาษาอังกฤษด้านการสอนภาษาแบบเน้นภาระงาน มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) เนื้อหาและสาระสำคัญ และ 5) การวัดและประเมินผลโปรแกรม ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูภาษาอังกฤษด้านการสอนภาษาแบบเน้นภาระงานความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้โปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสาร สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม เป็นโปรแกรมที่น่าเชื่อถือและทรงคุณค่าเนื่องจากผ่านกระบวนการการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์และสนทนาแบบเจาะประเด็น ด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนารวมเป็นกลุ่มอย่างเจาะจง ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ตอบ ถกเถียง อภิปรายร่วมกัน แลกเปลี่ยนทัศนคติกันอย่างกว้างขวางในประเด็นต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะหาข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็นสำหรับตอบคำถามตัวบ่งชี้ของการวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2) หลักการและวิธีการพัฒนาครูตามรูปแบบ 70:20:10 3) องค์ประกอบของโปรแกรม 4) บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายที่สร้างความเข้าใจร่วมกันกับบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาชัดเจนในการกำหนดให้ครูทุกคนควรเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้อัน

กำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายให้โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นระยะและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรมีความความตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

8.1.2 สถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นระยะและต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนได้เกิดความตระหนักในด้านมาตรฐานวิชาชีพพัฒนาวิสัยในตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน และพร้อมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสารด้วยการจัดประชุมปฏิบัติการการศึกษาด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ และใช้กระบวนการ (Professional Learning Community: PLC) นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ครูสามารถเลือกโปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรมพัฒนาตามความสนใจและความถนัด

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมด้านการบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างความตระหนักและจัดให้มีโปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อความสามารถในการสื่อสารเป็นหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเสริมทักษะให้กับครูอย่างจริงจัง และต่อเนื่องในฐานะผู้นำทางวิชาการ

8.2.2 ครูผู้สอน ควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยการสร้างความตระหนักแก่ครูให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะด้านการปรับประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด ด้านการวิเคราะห์ประสบการณ์ และด้านการพัฒนาความคิดรวบยอด โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เป็นลักษณะของการส่งผลทางตรงและทางอ้อม

8.3.2 ควรมีการวิจัยติดตามการนำโปรแกรมไปใช้ในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

9. บรรณานุกรม

- เจนจิรา คงสุข. (2540). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูปทอง กว้างสวาสดี. (2558). กิจกรรมสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นุดจนาจ สัพโส. (2561). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีชาวัตร ไชยนาน. (2563). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูภาษาอังกฤษด้านการสอนภาษาแบบเน้นภาระงานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 นครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์ิกาจันทไทย. (2558). การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทีมงานครูที่มีประสิทธิผล สำหรับโรงเรียนเทศบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม.
- ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครสกลนคร.
- ศรายุทธ สุภะโส. (2560). หลักสูตรพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์ดา คำโส. (2557). การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจทีมงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). คู่มือประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามความเข้มข้น 3 ระดับสู่สากล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สุมิตรา พงศธร. (2550). สรุปเรื่องของหลักสูตร. **สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย**. 2(79). 15-23.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). **วิธีสอนภาษาอังกฤษ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). **การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หรรษา สุขกาล. (2543). **การพัฒนารูปแบบโปรแกรมระหว่างเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Caffarella, Rosemarys. (2002). **Planning: Programs for Adult Learners: A Practical Guide for Educators Trainers and Staff Developers**. San Francisco : Jossey-Bass Publishers.
- Morley, J. (2001). Aural comprehension instruction: Principles and practices. In M.Celce Murcia (Ed.), **Teaching English as a second or foreign language**. 3rded. Boston : Heinle&Heinle Publishers.
- Read, C. (2007). **500 Activities for the primary classroom**. Oxford : Macmillan.

การพัฒนาวัตกรรมการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค
Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความ
ต้องการพิเศษโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร*

THE DEVELOPMENT OF AN INNOVATION TO ENHANCE ENGLISH
VOCABULARY READING SKILLS BY USING THE PICTURE ME READING
TECHNIQUE BLENDED WITH THE LIVEWORKSHEETS FOR SPECIALLY
NEEDED LEARNERS IN MUKDAHAN SCHOOL FOR THE DEAF

สุรัตน์ จงแพทย์¹, พิจิตรา ธงพานิช², สฤณี ศรีขาว³
Surat Jongpaet¹, Phichitra Thongpanit², Sarit Srikhao³
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม^{1,2,3}
Faculty of Education, Nakhon Phanom University^{1,2,3}
Email : 646150720019@npu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาวัตกรรมการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร 2) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อวัตกรรมการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 คน ได้โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ 17 แผน แบบประเมินทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้ Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets จำนวน 20 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. วัตกรรมการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 มีค่า E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ 76.82/77.50 2. ผลสัมฤทธิ์การอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.50 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน อยู่ในระดับดีคิดเป็นร้อยละ 77.50 3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ

นวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets อยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49

คำสำคัญ : เด็กที่มีความต้องการพิเศษ; การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets; ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ; ความพึงพอใจ

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to develop an innovation to enhance English vocabulary reading skills by using the Picture Me reading technique blended with Liveworksheets for specially needed learners in Mukdahan School for the deaf, 2) to develop English vocabulary reading skills for specially needed learners by using the Picture Me reading technique blended with Liveworksheets, 3) to investigate the learners' satisfaction in the innovation. This research was an experimental research. The sample selected by purposive sampling consisted of 4 grade 7 students. The instruments used to collect the data consisted of 17 learning management plans, a 20-item evaluation form for English word reading skill, a 20-item satisfaction questionnaire. The information obtained was analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

The results showed that: 1. The innovation to enhance English vocabulary reading skills by using the Picture Me reading technique blended with the Liveworksheets for specially needed learners in Mukdahan School for the deaf was found to have an efficiency of 75/75. The E_1/E_2 was equal to 76.82/77.50. 2. After learning by using the Picture Me reading technique blended with the Liveworksheets, the students' achievement was found to be at a high level. The average score was 15.50 out of 20, which was equal to 77.50 per cent. 3. The students' satisfaction towards the innovation was found to be at a very high level (mean = 4.49).

Keywords : Special needed learners; Learning management using the picture me reading technique blended with liveworksheets; Reading skills English vocabulary; The satisfaction

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้มีความทันสมัยมากขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีพของมนุษย์ ดังนั้น การเตรียมตัวหรือการเตรียมความพร้อมที่จะปรับตัวเข้าสู่การเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ทักษะที่สำคัญคือทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน

ในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ความสามารถและทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดกระแสการปฏิรูปการศึกษา ที่ได้ให้สิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในทางการศึกษาซึ่งก็รวมถึงการศึกษากับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับคนปกติด้วย เพราะบุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเช่นเดียวกันและเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะช่วยพัฒนาประเทศได้อีกด้วย (พรศิริ ศิริเรศ, 2560) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 มาตรา 5 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกสื่อบริการทางการศึกษาสถานศึกษา ระบบรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น และได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดการหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ และการทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท ดังนั้น จึงส่งผลให้เกิดจำเป็นที่ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของนักเรียนในกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2556)

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนั้นหมายถึงเด็กที่มีความบกพร่องจากสภาวะและกระบวนการทางจิตวิทยา โดยทั่วไปนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนั้นจะมีปัญหาในด้านการเรียนรู้หลายด้านด้วยกัน ส่งผลให้เกิดความบกพร่องในการใช้ภาษา ทั้งการพูด การฟัง การเรียนรู้ รวมถึงทักษะการอ่านออกเสียงและสะกดคำและหนึ่งในปัญหาที่สำคัญได้แก่ด้านภาษาและการสื่อสาร นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะมีพัฒนาการและการเรียนรู้ด้านภาษาที่ช้า ไม่ว่าจะเป็น ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน นอกจากนี้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษยังมีความจำกัดของจำนวนคำศัพท์ และขาดความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอีกด้วย (สุวิมล อภินันทนากุล, 2557) ด้วยปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาในเรื่องการเรียนภาษาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจึงส่งผลให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีความยากลำบากในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (ZimMerman, 1997) ได้กล่าวไว้ว่าการที่เรียนภาษาใด ๆ ก็ตามควรจะเริ่มจากการสอนคำศัพท์ เพราะคำศัพท์ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญในการที่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยคำศัพท์ที่ควรนำมาสอนนั้นต้องเป็นคำศัพท์ที่ใกล้ตัวนักเรียนที่พบเจอในชีวิตประจำวันหรือเป็นคำศัพท์ ที่มาจากหนังสือแบบเรียน เพราะคำศัพท์เหล่านั้นเป็นคำศัพท์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรเฮนา (Rohena, Jitendra & Browder, 2002) ได้กล่าวว่าการที่จะช่วยให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษนั้นสิ่งที่สำคัญคือ ครูต้องมีการออกแบบการเรียนการสอนที่ง่ายต่อการเข้าใจ รวมทั้งใช้กิจกรรมและเทคนิควิธีที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษนั้นเกิดความสนุกสนานไปกับการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งลักษณะนี้จะส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนการสอนการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ครูควรใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องในหลักการสอน 3R's ได้แก่ Repetition คือ การสอนซ้ำและใช้เวลาสอนมากกว่านักเรียนปกติ สอนหลากหลายวิธีในเนื้อหาเดิม Relaxation การสอนแบบไม่ตึงเครียด ไม่ควรเกิน 15 นาที ควรมีการ

ผ่อนคลายและมีการปฏิบัติจริง และ Routine สอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน สอนสม่ำเสมอเพื่อลดความยากลำบากในการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องของการลืมได้ง่าย มีสมาธิสั้นขาดการเชื่อมโยงในสิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำไปใช้ วิธีการสอนการอ่านสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการอ่านหนังสือไม่ออกมีปัญหาคำที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง ก็คือการอ่านเป็นคำ (Sight Word Approach) เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เริ่มการฝึกอ่านเพราะวิธีดังกล่าวเป็นการสอนให้เด็กอ่านเป็นคำ ๆ ให้เด็กอ่านก่อนที่จะจำตัวอักษรได้ ครูอาจใช้บัตรคำในการสอนอ่านให้เด็กดูรูปภาพ เด็กอาจอ่านคำได้โดยจำภาพ ครูอาจบันทึกเสียงลงเทปก็ได้แล้วเปิดให้เด็กฟังและให้เด็กอ่านตามบัตรคำ การสอนวิธีนี้จะทำให้เด็กอ่านโดยใช้สายตา การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการอ่านนั้น อาจทำได้โดยการฝึกให้เด็กอ่านและเขียนพยัญชนะหรือควบคู่ไปกับการดูรูปภาพจะช่วยให้เด็กสามารถจำคำที่สอดคล้องกับภาพและเสียงได้ (ผดุง อารยะวิญญู และสุวิทย์ พวงสุวรรณ, 2554)

จากปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ด้านการอ่าน ทำให้นักการศึกษาต่างให้ความสนใจศึกษาพัฒนา รูปแบบการสอนอ่าน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ด้วยการคิดค้นวิธีการสอนอ่านที่หลากหลายไว้เป็นแนวทางเลือกให้กับผู้สอน ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของผู้เรียนได้ อาทิ เช่น วิธีการสอนการอ่านเป็นคำ (Sight Word Approach) วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics Approach) วิธีการอ่านเบื้องต้น (Basal Reading Approach) เป็นต้น การสอนอ่านอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการอ่านได้ บางครั้งต้องสลับเปลี่ยน ผสมผสานหรือเลือกใช้วิธีแตกต่างกัน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการแต่ละคน ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับผู้สอนที่ตัดสินใจเลือกวิธีการสอนและนำวิธีที่เลือกใช้ในการปฏิบัติ

รูปแบบวิธีการสอนอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีหลากหลายรูปแบบ เทคนิคการใช้ Picture Me Reading เป็นเทคนิคการสอนอ่านตัวอักษรและคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ที่ใช้สายตาในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด โดยใช้บัตรคำที่มีภาพสื่อความหมายของคำใส่ในตัวอักษรใดตัวหนึ่ง เมื่อคำ ๆ นั้นปรากฏสู่สายตา ก็จะทำให้ผู้อื่นสามารถเข้าสู่ความหมายของคำศัพท์ที่เห็นได้ทันที โดยไม่ต้องแปลความหมาย เป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับผู้เริ่มต้นในการฝึกอ่านและเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาด้านการอ่านเพราะนักเรียนไม่ต้องสะกดคำหรือวิเคราะห์คำได้ เทคนิคการสอนอ่านวิธีนี้เป็นช่วยฝึกและแก้ไขการอ่านทำให้เด็กสามารถอ่านคำศัพท์ได้ การสอนในแต่ละขั้นตอนจะมีกิจกรรมทางภาษาที่หลากหลาย ซึ่งให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงคำศัพท์และใช้ประสาทสัมผัส เพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังใช้กิจกรรมเพื่อส่งเสริมในการเรียนรู้คำศัพท์และยังใช้ร่วมกับวิธีการสอนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพซึ่งได้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ Picture Me Reading ในการสอนคำศัพท์ของนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า หลังจากการสอนนักเรียนสามารถอ่านและแปลความหมายของคำศัพท์ได้อย่าง ถูกต้องและรวดเร็ว (Picture Me Reading, 2011) สอดคล้องกับ พรศิริ ศิริเรศ (2560) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading พบว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถในการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 57.89 และมีความสามารถในการจำ

หลังการเรียนรู้การอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านเกม คิดเป็นร้อยละ 78.94 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวลี มนตรี (2563) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้วิธีสอนอ่านเป็นคำร่วมกับเทคนิค Picture Me Reading พบว่านักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านเป็นคำร่วมกับเทคนิค Picture Me Reading ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดนอกจากวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading แล้วยังพบว่าในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยี เป็นอีกวิธีการที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจอยากที่จะเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี เช่น การใช้ Liveworksheets ซึ่งเป็นการสร้างใบงานแบบฝึกหัดออนไลน์ และให้นักเรียนเข้ามาทำใบงานออนไลน์ได้โดยไม่ต้องพิมพ์เป็นกระดาษออกมา อีกทั้งยังสามารถตรวจคะแนนหรือส่งคำตอบให้ครูผ่านทางอีเมล รูปแบบใบงานใน Liveworksheets มีทั้งรูปแบบให้นักเรียนเติมคำตอบเอง รูปแบบโยงหรือจับคู่คำตอบแบบเลือกตอบ จริง/เท็จ แบบลากคำตอบมาเติม แบบเลือกคำตอบจากตัวเลือกและมีข้อดีคือระบบตรวจคำตอบให้ทันทีที่นักเรียน รู้ผลทันที สะดวกต่อการเก็บคะแนน ผู้สอนสามารถออกแบบใบงานหรือแบบฝึกหัดให้ดึงดูดความสนใจ มีความหลากหลาย ไม่จำเจ และสามารถนำใบงานของรายวิชาอื่นหรือครูผู้สอนท่านอื่นมาปรับแก้ได้ดังที่ อริศรา จรกร (2564) ได้จัดการเรียนรู้โดยใช้ใบงานมีชีวิต Liveworksheets พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและนักเรียนมีความสนใจต่อการเรียน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ชื่นฤทัย ศิพันธ์ (2564) ที่ได้พัฒนาแบบฝึกหัดออนไลน์ด้วย Liveworksheets พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกหัดออนไลน์ผ่าน Liveworksheets ในระดับมาก

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นโรงเรียนเฉพาะนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เปิดทำการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และจากการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านที่อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนา ซึ่งมีสาเหตุมาจากนักเรียนมีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ล่าช้า กว่าเด็กปกติทั่วไป และยังขาดทักษะการอ่านคำศัพท์ไม่สามารถเข้าใจความหมายและจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านการอ่านภาษาอังกฤษจากปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษที่ส่งผลต่อการอ่านคำศัพท์ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ (โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหารสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร เพื่อที่จะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนและสร้างความคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษให้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading มาร่วมใช้ในการสอนอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้สายตาในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดร่วมกับการใช้ Liveworksheets เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการ

เรียนการสอนสามารถพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและสามารถพัฒนาทักษะการอ่าน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนานวัตกรรมการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2.2 เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อนวัตกรรมการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น

3.2 ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading และการใช้ Liveworksheets

3.3 ได้แนวทางการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาม ขั้นตอนดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 8 คน จำแนกเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเซวาร์ปัญญาอยู่ในช่วง 50-69 จำนวน 4 คน และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเซวาร์ปัญญาอยู่ในช่วง 35-49 จำนวน 4 คน กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหารสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือนักเรียน ความต้องการพิเศษระดับเซวาร์ปัญญาอยู่ในช่วง 50-69 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ชนิด ดังนี้ 1) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) การสอนอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets จำนวน 17 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ ตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.80 มีค่าความยากง่าย (p) รายข้อ ตั้งแต่ 0.20 ถึง

0.75 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.67 - 1.00 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อนวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ 4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับที่มีต่อกิจกรรมการสอนอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.81

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลอง (Experimental Research) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ แบบแผนการทดลอง One Group Pretest - Posttest Design โดยมีขั้นตอนดังนี้ (Bos & Vaughn, 2002)

1. ขั้นเตรียม

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ขออนุญาตทดลองและเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความต้องการพิเศษจำนวน 4 คน

1.2 ผู้วิจัยชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนให้แก่กลุ่มตัวอย่าง

2. ขั้นทดลอง

2.1 ดำเนินการสอนโดยใช้วิธีการสอนอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets ตามกำหนดการสอนในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

2.2 ให้นักเรียนทั้ง 4 คนทำแบบฝึกหัดออนไลน์ Liveworksheets เหมือนกัน คือ เริ่มจาก ชุดที่ง่ายมาก ยาก และยากที่สุด

3. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง

3.1 เมื่อเสร็จสิ้นการสอนตามกำหนดการสอนในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านและแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อนวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets แล้วบันทึกผลคะแนน

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติทางการวิจัย แล้วรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการทดสอบดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets โดยใช้มาตรฐาน E_1/E_2 ตามเกณฑ์ 70/70

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อนวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 การพัฒนานวัตกรรมการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนคะแนนความสามารถอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (20 คะแนน)	ระดับ	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)	ระดับ
1	8	ปรับปรุง	14	ดี
2	4	ปรับปรุง	17	ดี
3	5	ปรับปรุง	15	ดี
4	8	ปรับปรุง	16	ดี
ค่าเฉลี่ย	6.25	ปรับปรุง	15.50	ดี

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ความสามารถอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets ก่อนสอบมีคะแนนค่าเฉลี่ย 6.25 อยู่ในระดับปรับปรุง และมีคะแนนหลังเรียนค่าเฉลี่ย 15.50 อยู่ในระดับดี

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน (20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)
1	15.6	14
2	14.8	17
3	15.8	15
4	15.3	16
ค่าเฉลี่ย	15.36	15.50
ร้อยละ	76.82	77.50
ประสิทธิภาพ	E₁	E₂

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีประสิทธิภาพของการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความต้องการพิเศษมีคะแนนทดสอบระหว่างเรียนค่าเฉลี่ย 15.36 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.82 และมีความสามารถการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 15.50 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.50 ประสิทธิภาพของกลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ $76.82/77.50$ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75/75 ส่งผลให้เพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนภาษาอังกฤษในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

5.2 การพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets

ตารางที่ 3 ดัชนีประสิทธิผลการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้กิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

กลุ่มเป้าหมาย	คะแนนเต็ม	คะแนน		ร้อยละ		E.I.	
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน		
1	4	20	6.25	15.50	31.25	77.50	0.67

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าเมื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดนี้มีค่าเท่ากับ 0.67 หรือคิดเป็นร้อยละ 67.27 แสดงว่าผู้เรียนร้อยละ 67.27 มีความรู้เพิ่มมากขึ้น

5.3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต่อนวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต่อการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.45	0.10	มาก
2. ด้านเนื้อหา	4.35	0.19	มาก
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.55	0.25	มากที่สุด
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.60	0.28	มากที่สุด
รวม	4.49	0.15	มาก

จากตารางที่ 4 จากแบบสอบถามระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต่อการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 20 ข้อ พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความพึงพอใจในแต่ละด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 รองลงมา ด้านสื่อการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10 และด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 นวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหารพบว่าประสิทธิภาพของการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต่อการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต่อ นวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets ตามเกณฑ์ 75/75 มีค่า E_1/E_2 เท่ากับ 76.82 /77.50 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีประสิทธิภาพเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเหมาะสมแก่การนำนวัตกรรมไปใช้พัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีประสิทธิภาพเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเหมาะสมแก่การนำนวัตกรรมไปใช้พัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้กำหนด ออกแบบเนื้อหาของกิจกรรมตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนทักษะการอ่านคำศัพท์โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets นักเรียนจึงไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วม กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีการช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเพื่อนกัน ในระหว่างที่ทำการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยที่แผนการจัดการเรียนรู้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีแล้วว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียน มีความน่าสนใจ มีการกระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติอีกทั้งยังมีกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษตาม ขั้นตอน 3 ขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนเพื่อที่จะนำเข้าสู่บทเรียนในขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up)

เนื่องจากบริบทของการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างนั้น ครูนำคำศัพท์ที่จะสอนมาใส่บริบทโดยผ่านกิจกรรมทางภาษา เช่น การร้องเพลงหรือเล่นเกม จากนั้นให้นักเรียนดูบัตรภาพ Picture Me Reading และสนทนากับ นักเรียนเพื่อเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ต่อมาชั้นฝึก ครูให้นักเรียนดูรูปในบัตร Picture Me Reading ครูอ่านคำศัพท์แล้วให้นักเรียนอ่านคำศัพท์ตามครู ทั้ง 3 คำ โดยครูติดบัตรคำศัพท์ Picture Me Reading ไว้บนผนังรอบ ๆ ห้องเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกสะกดฝึกอ่านคำศัพท์ ในขณะที่ฝึก นักเรียนจะได้สัมผัสรูปภาพ และตัวอักษร โดยครูจะทำหน้าที่ตรวจความถูกต้องในการอ่านของนักเรียน และให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดออนไลน์จาก Liveworksheets เป็นรายบุคคล และขั้นสรุปและประเมินผล ทดสอบโดยให้นักเรียนอ่านและบอก ความหมายของคำศัพท์จากบัตรคำและประเมินคะแนน ขั้นตอนนี้นักเรียนได้ฝึกการใช้คำศัพท์อย่างเต็มที่ ทำให้นักเรียนเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ดอนกวนเจ้า (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการ เรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโออยู่ทาบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการพูดและการ เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับ วิดีโออยู่ทาบมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 78.82/79.03 ซึ่งตามเกณฑ์คือ 75/75 และในงานวิจัยของ อรุมา เพชรนุ้ย (2556) ได้ศึกษาความสามารถอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านจากการใช้วิธีการสอนอ่านเป็นคำร่วมกับ เทคนิค Picture Me Reading ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน หลังการสอนอ่านเป็นคำร่วมกับ เทคนิค Picture Me Reading สูงขึ้น

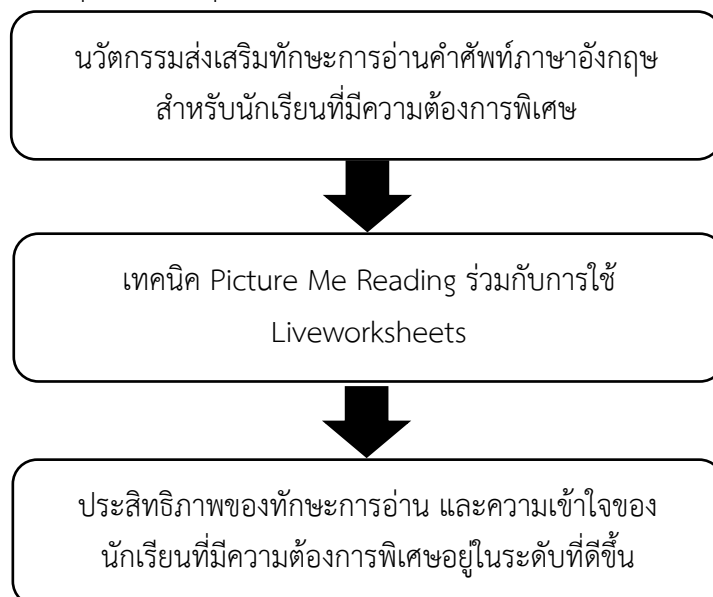
6.2 การพัฒนาทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets พบว่า นักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษมีความสามารถอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ก่อนสอบมีคะแนนทดสอบระหว่างเรียน ค่าเฉลี่ย 15.36 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.82 โดยมีดัชนีประสิทธิผลของการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ชุดนี้มีค่าเท่ากับหนึ่ง 0.67 หรือคิดเป็นร้อยละ 67.27 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่ม มากขึ้นร้อยละ 67.27 ทั้งนี้เนื่องจากในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะการอ่าน คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets เป็นการ ฝึกการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบให้นักเรียนฝึกจากการจดจำรูปภาพซึ่งมีผลดีกว่าสอนอ่าน คำศัพท์ภาษาอังกฤษตามตำราปัญหาที่เกิดจากการสอนแบบดั้งเดิมที่ทำให้นักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษมีปัญหาด้านการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งการนำเทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการ ใช้ Liveworksheets มาช่วยในการเรียนการสอนทำให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้บรรลุผล ตามจุดมุ่งหมายและเหมาะสมกับความสนใจและวัยของผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นการ สอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงการเรียน การสอนภาษาอังกฤษสำหรับเด็กพิเศษ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศิริ ศิริเรศ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ผลการศึกษา พบว่า

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 4 ประเภท ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (ดาวน์ซินโดรม) บุคคลออทิสติก และพิการซ้อนผลของความสามารถในการจำหลังเรียนรู้การอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนพิเศษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 78.94 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 21.05

6.3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อนวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets พบว่า ระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนจะดำเนินการสอนโดยใช้กิจกรรมเพื่อไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชื่นฤทัย ดีพันธ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์เรื่อง แหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/14 โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร” โดยใช้แบบฝึกหัดออนไลน์ผ่าน Liveworksheets ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากต่อการเรียนเรื่อง แหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/14 โรงเรียนแก่ง “วิทยสถานาร” โดยใช้แบบฝึกหัดออนไลน์ผ่าน Liveworksheets และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจลวี มนตรีและ สิทธิพล อัจฉินทร์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนอ่านเป็นคำร่วมกับเทคนิค Picture Me Reading ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านเป็นคำร่วมกับเทคนิค Picture Me Reading ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.75, S.D = 0.44) เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้สอน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสื่อและอุปกรณ์ ตามลำดับ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาวัตกรรมการส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร สรุบบองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การนำนวัตกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Picture Me Reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร นักเรียนใช้ ควรศึกษาคู่่มือการใช้ และขั้นตอน กิจกรรมการเรียนรู้ ให้ละเอียด

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.2.2 ครูผู้สอนที่ต้องการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำแบบฝึกประกอบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปรับใช้ สอนได้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาการใช้เทคนิค Picture me reading ร่วมกับการใช้ Liveworksheets ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะ การฟังการพูด

9. บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ดอนกวนเจ้า. (2565). การพัฒนาทักษะการพูดและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดย การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอ YouTube ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทยจำกัด.
- ชินุญย์ ดีพันธ์. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง แหล่งอารย ธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/14 โรงเรียน แกลง “วิทยสถานาร” โดยใช้แบบฝึกหัดออนไลน์ผ่าน Liveworksheets. ระยอง : โรงเรียนแกลง “วิทยสถานาร”.
- เบญจวลี มนตรี. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนอ่านเป็นคำร่วมกับเทคนิค Picture Me Reading. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 17(78). 139-153.
- ผดุง อารยะวิญญู และสุวิทย์ พวงสุวรรณ. (2554). วิธีสอนนักเรียนแอลดี. กรุงเทพฯ : ไอคิวบุ๊คเซนเตอร์.
- พรศิริ ศิริเรศ. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านคำศัพท์ ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิค Picture Me Reading. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ. (2556). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 (ตอนที่ 42 ก), หน้า 1-3.

- โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร. (2564). รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา 2563. มุกดาหาร : โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร.
- สุวิมล อภินันทนากุล. (2557). การศึกษาความสามารถอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยจากการสอนโดยใช้วิธีการสอนอ่านเป็นคำร่วมกับการกระตุ้นเตือนทุก 5 วินาที (5-Second Delay Prompting). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรอุมา เพชรนุ้ย. (2556). การศึกษาความสามารถในการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- อริศรา จรากร. (2564). การใช้ใบงานมีชีวิต Liveworksheets รายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. เพชรบูรณ์ : โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม.
- Bos C.S.; & Vaughn, S. (2000). *Strategies for Teaching Students with Learning and Behavior Problems*. Boston : Pearson Education Company.
- Picture me reading. (2011). *Inter Special Education Resources Special Education & Learning Disabilities Resources: A Nationwide Directory*. Retrieved 4 April 2022. From <https://www.picturemereading.com/about-the-author>
- Rohena, E. I.; Jitendra, A. K.; & Browder, D. M. (2002). Comparison of the effects of Spanish and English constant time delay instruction on sight word reading by Hispanic learners with Mental Retardation. *Journal of Special Education*, 36(2). 169 -184.
- Zimmerman, B. J. and A. Kitsantas. (1997). A Developing Phases in Self-Regulation: Shifting From Process Goals to Outcome Goals. *Journal of Educational Psychology*, 89(6). 29-36.

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง
GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม วิชาวิทยาการคำนวณ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3*

THE DEVELOPMENT OF PROBLEM-SOLVING ABILITY WITH LEARNING
MANAGEMENT ON THE GPAS 5 STEPS AND BOARD GAMES OF COMPUTING
SCIENCE SUBJECT FOR GRADE 1-3 STUDENTS

อภิสิทธิ์ สารรัมย์¹, สาคร อัฒจักร²

Aphisith Sangram¹, Sakorn Atthajakara²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : 63010582051@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกมที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 4) ศึกษาการใฝ่เรียนรู้ 5) ศึกษาเจตคติกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านชำเลือด อำเภอยางตลาด จังหวัด นครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2565 โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม จำนวน 9 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 18 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 – 0.83 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.83 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 – 0.73 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.80 4) แบบวัดการใฝ่เรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 5) แบบวัดเจตคติ จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน Wilcoxon Signed Ranks Test

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่มีประสิทธิภาพของกระบวนการผลลัพธ์ (E_1/E_2) เท่ากับ

83.97/88.09 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนที่เรียนโดยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีการใฝ่เรียนรู้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม หลังการทดลองโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก 5) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม หลังการทดลองโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ความสามารถในการแก้ปัญหา; การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps; บอร์ดเกม

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) develop a Learning Organization Plans using the GPAS 5 Steps approach with board games. Instructional Organization with efficiency at the 80/80 2) compares learning achievements 3) compare problem-solving abilities 4) study the Characteristics of curiosity 5) study the attitudes of the target group which consisted of 7 students at the 1st -3rd grade level in the first semester in academic year 2022 from Ban Sa Luad School, Huai Thalaeng District Nakhon Ratchasima Province under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 2. Using Purposive Sampling. The research instruments were assessed with 1) Learning Organization Plans the GPAS 5 Steps with board games amount 9 plans per 2 hours, a total of 18 hours. 2) A multiple-choice 3 options, 30 items of learning achievement test. There are discriminating power ranging from 0.27 – 0.83 and the reliability value for the entire paper was 0.83. 3) Three-choice problem-solving ability test with 30 items, discriminating power ranged from 0.30 – 0.73, and the reliability value for the entire paper was 0.80. The concordance was 1.00. 5) The 20-item attitude test had a concordance index of 1.00. The results of these research findings revealed that; mean, percentage, standard deviation and statistics hypothesis Wilcoxon on Signed Ranks Test.

The results revealed that: 1) Learning Organization Plans the GPAS 5 Steps with board games for students at the 1st -3rd grade level, the efficiency of the outcome process (E_1/E_2) was 83.97/88.09, which met the criterion set at 80/80. 2) Students learn with the Learning Organization Plans the GPAS 5 Steps with board games for students at the 1st -3rd grade level, their learning achievements are higher than before learning

with statistical significance at the level of .01. 3) The ability to solve problems by Learning Organization Plans the GPAS 5 Steps with board games for students at the 1st -3rd grade level, before the experiment and after the experiment were different. The rating means of the students before and after the experiment showed that their post-experiment increased over their pre-experiment ability at the .01 level of statistical significance. 4) Students at the 1st -3rd grade level are eager to learn about Learning Organization Plans the GPAS 5 Steps with board games. The average of the students was in the group at the very good level. 5) Students at the 1st -3rd grade level had the attitude towards Learning Organization Plans GPAS 5 Steps with board games. After the experiment of the overall was very good level.

Keywords : Learning achievement development; Problem-solving ability; Learning Organization Plans the GPAS 5 Steps; Board game

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคปัจจุบันและในอนาคต โลกจะเปลี่ยนแปลงและเติบโตเคลื่อนไหวในทุกมิติ ซึ่งสามารถเป็นไปในทิศทางที่ทุกคนไม่สามารถคาดถึงอาจเกิดจากหลาย ๆ เหตุผลโดยเฉพาะในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อการศึกษา หัวใจของการศึกษานั้น ก็คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้มีหลายด้าน เช่น ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ต่าง ๆ ได้ง่าย เมื่อเทคโนโลยีสามารถเข้าถึงได้ในทุก ๆ ที่ การติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงข้อมูลจึงสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบผ่านทางโลกออนไลน์ การศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบทั้งความรู้ ความคิด การแก้ปัญหา และทักษะกระบวนการ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ การศึกษาจึงควรจะนำไปสู่การปลูกฝังความรู้ ทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียนเติบโตได้ ไม่ใช่แค่ในโลกปัจจุบันแต่รวมถึงอนาคตในยุคแห่งความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ทักษะที่สำคัญดังกล่าว เช่น การปรับตัว การคิดเป็นระบบ การสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา และการทำงานร่วมกับคนอื่น ซึ่งเป็นทักษะที่นำไปใช้ได้ สถานการณ์ที่แตกต่างท้าทายความสามารถในการนำทักษะที่มีไปปรับใช้ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ (Unicef.org, 2019)

จากผลการทดสอบระดับชาติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการรายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 คะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศ รวมความสามารถทั้ง 2 ด้าน คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 43.97 % ระดับคุณภาพอยู่ที่พอใช้ คะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 รวมความสามารถทั้ง 2 ด้าน คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 46.47 % ระดับคุณภาพอยู่ที่พอใช้ คะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับโรงเรียนรวมความสามารถทั้ง 2 ด้าน คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 34.43 % ระดับคุณภาพอยู่ที่พอใช้ เมื่อเทียบกับผลการทดสอบระหว่างปี 2562 ความสามารถทั้ง 2

ด้าน พบว่าผลการพัฒนาลดลง - 18.37 % แสดงว่าผู้เรียนยังขาดทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ปัญหา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม มาพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีทักษะการคิดทั้งความรู้และการแก้ปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 โดยนำรูปแบบมาปรับปรุงแก้ไขอย่างสร้างสรรค์นำบอร์ดเกมมากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและนำมาสังเคราะห์ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อศึกษาการใฝ่เรียนรู้ เจตคติและความสามารถในการแก้ปัญหาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาแผนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2.4 เพื่อศึกษาการใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย

2.5 เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่าย โดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกมที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ปัญหา การลองผิดลองถูก การเขียนโปรแกรม โดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่อและเชื่อมโยงข้อมูล จนนำไปสู่การแก้ปัญหาที่พบเจออย่างสร้างสรรค์

4.2 เป็นบทเรียนที่พัฒนาขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิชาวิทยาการคำนวณ

4.3 เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนรายวิชาวิทยาการคำนวณในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทางด้านผลสัมฤทธิ์และการแก้ปัญหา

4.4 เป็นข้อสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อช่วยในการพัฒนาและศึกษาค้นคว้าวิจัยในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณของครูผู้สอนและผู้สนใจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านชำเลียด อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 คนและชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกมจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 9 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 18 ชั่วโมง ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์พบว่ามีค่าเท่ากับ 4.61–4.70มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินผล เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 –0.83 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.83 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 – 0.73 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.80 4) แบบวัดการใฝ่เรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 5) แบบวัดเจตคติ จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน Wilcoxon Signed Ranks Test

6. ผลการวิจัย

6.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผน

6.1.1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 หลังจากทีนักเรียนเรียนจนครบทุกชุดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วนำคะแนนจาก ความสามารถในการแก้ปัญหา การปฏิบัติกิจกรรม การนำเสนอผลงาน และการใฝ่เรียนรู้จากคะแนนเต็ม 540 คะแนน

6.1.2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม โดยถือเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวหลัง 80 โดยหาจากค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองสิ้นสุดลงจำนวน 30 ข้อคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) และ การหาประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตาม แนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยถือเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80 ตัวแรกและ 80 ตัวหลัง

แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม (แผนที่)	คะแนนเต็ม 60 คะแนน				คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	ความสามารถในการแก้ปัญหา (16 คะแนน)	ใบกิจกรรม (15 คะแนน)	การนำเสนอผลงาน (20 คะแนน)	การใฝ่เรียนรู้ (9 คะแนน)				
1		60			360	51.43	3.64	85.71
2		60			358	51.14	4.18	85.24
3		60			354	50.57	3.10	84.28
4		60			354	50.57	3.74	84.28
5		60			354	50.57	3.74	84.28
6		60			347	49.57	3.15	82.62
7		60			352	50.29	4.00	83.81
8		60			346	49.43	4.00	82.38
9		60			349	49.86	3.62	83.09

แผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับ บอร์ดเกม (แผนที่)	คะแนนเต็ม 60 คะแนน				คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	ความสามารถในการแก้ปัญหา (16 คะแนน)	ใบกิจกรรม (15 คะแนน)	การนำเสนอผลงาน (20 คะแนน)	การใฝ่เรียนรู้ (9 คะแนน)				
รวม 9 แผนการจัดการเรียนรู้	540				3174	453.43	30.26	83.97
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 83.97								
จำนวน กลุ่มเป้าหมาย	ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสิ้นสุด							
(n)	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ			
7	30	185	26.43	1.13	88.09			
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 88.09								

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม ได้คะแนนเฉลี่ยจากความสามารถในการแก้ปัญหา การปฏิบัติกิจกรรม การนำเสนอผลงานและการใฝ่เรียนรู้ทั้ง 9 แผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 453.43 จากคะแนนเต็ม 540 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 83.97 คือประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) = 83.97 หลังจากเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่านักเรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.43 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 88.09 นั่นคือ $E_2 = 88.09$ ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกมมีประสิทธิภาพของกระบวนการผลลัพธ์ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.97/88.09 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

6.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คะแนน	n	$\bar{X}$	S.D.	p
การทดสอบก่อนเรียน	7	20.00	2.16	.017***
การทดสอบหลังเรียน	7	26.43	1.13	

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนโดยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.3 การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนของคะแนนความสามารถ

คะแนน	n	$\bar{X}$	S.D.	p
การทดสอบก่อนเรียน	7	16.86	3.53	.018***
การทดสอบหลังเรียน	7	25.29	1.70	

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนการทดลองของนักเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 16.86 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.53 คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 25.29 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.70 มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.4 วิเคราะห์การใฝ่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การใฝ่เรียนรู้ต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม

องค์ประกอบ การใฝ่เรียนรู้	ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
ตั้งใจ เพียรพยายามในการ เรียน และเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้	1	ตั้งใจเรียน สนใจเรียน	2.86	0.38	ดีมาก
	2	อยากรู้อยากเห็นเป็นคนช่าง สังเกต	2.86	0.38	ดีมาก

องค์ประกอบ การใฝ่เรียนรู้	ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
	3	มีความพยายามขยันหมั่นเพียร	2.86	0.38	ดีมาก
	4	เข้าห้องเรียนตรงเวลา	2.86	0.38	ดีมาก
	5	กระตือรือร้นในการทำงาน	2.86	0.38	ดีมาก
	6	มีการโต้ตอบระหว่างผู้เรียน และผู้สอน การตอบคำถาม	2.86	0.38	ดีมาก
	7	ทำความเข้าใจเรื่องที่ครูสอนแม้ จะเป็นเรื่องที่ยาก	2.86	0.38	ดีมาก
	8	ตรวจทานงานที่ทำเสร็จมีการ ปรับปรุง แก้ไขงานให้ดียิ่งขึ้น	2.71	0.49	ดีมาก
	9	เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง	2.86	0.38	ดีมาก
แสวงหาความรู้จากแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ด้วย การเลือกใช้สื่ออย่าง เหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	10	พยายามทำงานให้สำเร็จแม้จะ เป็นเรื่องที่ยาก	2.86	0.38	ดีมาก
	11	แสวงหาความรู้อยู่เสมอและ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	2.86	0.38	ดีมาก
	12	มีการจัดกระทำข้อมูลที่ดี การ บันทึก การสรุปเป็นองค์ความรู้	2.86	0.38	ดีมาก
	13	ค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติม จากตำราเรียน ห้องสมุด แหล่ง เรียนรู้	2.71	0.49	ดีมาก
	14	แสวงหาความรู้อยู่เสมอ	2.86	0.38	ดีมาก
	15	เปิดใจที่จะเรียนรู้	2.86	0.38	ดีมาก
	16	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	2.71	0.49	ดีมาก
	17	กล้าแสดงความคิดเห็นที่ แตกต่างแม้ไม่เหมือนคนอื่น	2.86	0.38	ดีมาก
	18	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ เพื่อน พี่ หรือครู	2.86	0.38	ดีมาก
	19	ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ ในการแสวงหาความรู้	2.86	0.38	ดีมาก
	20	เก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ	2.86	0.38	ดีมาก
รวม			56.75	7.39	ดีมาก
เฉลี่ย			2.84	0.40	ดีมาก

จากตารางที่ 4 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีพฤติกรรมไม่เรียนรู้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม หลังการทดลองโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 2.84)

6.5 ผลการวิเคราะห์เจตคติด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม หลังการทดลองโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 2.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ แนวโน้มต่อพฤติกรรมต่อการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ($\bar{X}$ = 2.97) ด้านการเห็นคุณค่าต่อการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ($\bar{X}$ = 2.70) และด้านความรู้สึกต่อการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ($\bar{X}$ = 2.64)

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

7.1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.97/88.09 ซึ่งเป็นตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้เนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกมนั้น เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาลงมือฝึกปฏิบัติ เชื่อมโยงความรู้ได้หลากหลายอย่างเหมาะสมและถูกวิธี นอกจากนี้การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถถักทอความรู้ออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การตั้งคำถาม การวิเคราะห์ สรุปข้อมูล การนำเสนอ การประเมินและหาคคุณค่าจะมีหน้าที่เชื่อมโยงสื่อสารความรู้ให้กับผู้เรียน เสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ทักษะสื่อสาร การคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ทักษะชีวิต แสวงหาความรู้ได้ต่อเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเป็นนักคิดแก้ปัญหาเป็นแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย และนำเอาบอร์ดเกมเข้ามาสอดแทรกในเนื้อหารายวิชา เช่น เกมเขาวงกต เกมจับผิดภาพ เกมจับคู่ เกมเสียงทาย เกมหาจุดแตกต่างของภาพ เกมหาสิ่งของ เกมตัวต่อ 6-12 ชิ้น เกมหาสมบัติ เกมกระดานค้นหาค่า ที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับ Souza, et al (2019) ที่ได้ศึกษาผลงานวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลของทักษะการคิดเชิงคำนวณในรูปแบบการสร้างเกม พบว่า การคิดเชิงคำนวณได้กลายเป็นความสามารถที่จำเป็นในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและเกมดิจิทัลเป็นแนวทางการสอน การใช้เกมยังคงเป็นเรื่องท้าทายซึ่งขั้นตอนและวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นต้องผ่านการประเมินจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญที่จะพิจารณาให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขทั้งในด้านเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ความเหมาะสมของกิจกรรมกับเวลา สื่อ บอร์ดเกมและการวัดผลประเมินผลให้สมบูรณ์และเหมาะสมกับผู้เรียน ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ด

เกม ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 แสดงว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) ในการหาประสิทธิภาพ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้สอดคล้องกับ กรรณก แป้นศรี และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาผลงานวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 Steps) กับกรอบความคิดเติบโต เรื่องดาวฤกษ์และระบบสุริยะที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกรอบความคิดเติบโต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีพัฒนาการสูงขึ้น

7.2 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะว่ามีผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ คิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบอย่างชาญฉลาด สอดคล้องกับแนวคิด วินดา ราชรักษ์ (2548) กล่าวว่า การแก้ปัญหา หมายถึง การนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาใช้ในการแก้ปัญหาที่ประสบใหม่ โดยมีแบบแผน พฤติกรรม วิธีการ และขั้นตอนในการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการ พุดงาย ๆ ก็คือผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่สามารถนำความรู้จากการเรียนการสอนไปใช้ในการแก้ปัญหา หากคำตอบตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกมีความรู้ที่จำเป็นนำกลับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การสอนกระบวนการแก้ปัญหาตั้งนั้นการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม ที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนนั้นแก้ปัญหาที่พบเจอในชีวิตประจำวันได้ และเนื้อหาของเกมที่เข้ามามีบทบาทนั้นก็เข้าถึงความต้องการของผู้เรียนมีลักษณะที่ตอบสนอง สอดคล้องกับ ธนวุฒิ มากเจริญ และวันเพ็ญ ประทุมทอง (2564) ที่ได้ศึกษาผลงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเยาวชนพิทักษ์เขื่อนขุนด่านปราการชลที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ที่พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

7.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า นักเรียนมีความเอาใจใส่กับการเรียนการสอนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา จนนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ จิรจิตต์ เนาวพงษ์รัตน์ (2562) ปัญหา คือเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่บุคคลต้องเผชิญและแก้ไข ซึ่งต้องใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมรวมถึงการใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลในการคิดหาคำตอบด้วย ทำให้เรียนนั้นกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถนำวิธีการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันที่พบเจอและสอดคล้องกับ นงนุช เอกตระกูล (2560) ที่ได้ศึกษาผลงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเพิ่มพูนประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์และความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีความไม่เรียนรู้อยู่ในระดับมาก ซึ่งนั่นก็เป็นผลที่ติดกับผู้เรียนที่สามารถบ่งบอกได้ว่าผู้เรียนมีความสนใจ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้จัดให้ มีความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้น พร้อมทั้งจะเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับตนเอง สอดคล้องกับ วิสุตา บุญแฝง (2560) ได้ศึกษาผลงานวิจัย เรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบที่เน้นการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณที่ส่งผลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คุณลักษณะของผู้ที่มีความใฝ่เรียนรู้ใฝ่เรียนที่สูงสุด 6 ด้าน ประกอบด้วย ความอยากรู้อยากเห็น ความเพียรพยายาม ความตั้งใจ การแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็นและชอบตั้งคำถาม สอดคล้องกับ พิมพ์ชนก เนื่องทะเล (2563) ที่ได้ศึกษาผลงานวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R พบว่า พฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R นักเรียนมีพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 80.56 อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการที่พัฒนาขึ้น จึงสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ดี

7.5 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม มีเจตคติต่อวิชาวิทยาการคำนวณอยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนนั้นมีความชื่นชอบใจในวิชาวิทยาการคำนวณ สอดคล้องกับแนวคิด อุบล บุญชู (2560) กล่าวว่า ความรู้สึก สภาพจิตใจ อารมณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ที่มีต่อมนุษย์ด้วยกันมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกหรือต่อสิ่งใดที่บุคคลได้รับประสบการณ์ในสิ่งนั้น เจตคตินี้สามารถสร้างขึ้นได้และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ความรู้สึกนี้อาจเป็นไปทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งมีอิทธิพลที่จะทำให้บุคคลนั้นพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างตอบสนองต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันออกไปโดยผ่านประสบการณ์และการเรียนรู้จะแสดงออกเมื่อได้รับสิ่งเร้าให้แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา ทักษะคิดที่มีอยู่จะเป็นตัวกำหนดแนวทางของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองการวัดเจตคติมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การกระทำ การสัมภาษณ์ การสอบถาม การวัดผู้เรียนนั้นต้องมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ซึ่งแต่ละรูปแบบมีมาตรฐานวัดและเกณฑ์การวัดแตกต่างกันออกไปสามารถวัดและสอดคล้องกับ รัตนชัย ทาตัน (2559) ที่ได้ศึกษาผลงานวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และเจตคติต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ระหว่างการเรียนรู้แบบโครงการกับการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการและการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับดี

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยการลองผิดลองถูกและการเขียนโปรแกรมอย่างง่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่ออย่างปลอดภัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริงกับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Un-Plug และรูปแบบเกมมีความเหมาะสมระดับความยาก ง่าย สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ก่อนนำบทเรียนหรือแผนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม ควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกแผนก่อนและจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนให้พร้อมเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

8.2.2 แผนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกมควรใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้พอเหมาะอย่างจำนวน 2 ชั่วโมง เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้นี้ ประกอบไปด้วย สื่อการนำเสนอ แบบทดสอบย่อย ใบกิจกรรม และบอร์ดเกมซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรและแน่นอนว่าผู้เรียนชอบ เพลิดเพลินกับบอร์ดเกมเนื่องจากเป็นบอร์ดเกมแบบ Un-Plug ซึ่งไม่ต้องใช้ตัวช่วยในการเล่นอย่างคอมพิวเตอร์แต่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

8.2.3 เนื่องจากเป็นแผนจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ด ซึ่งในแต่ละเกมมีความยากง่ายและเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นบางเกมต้องใช้ทักษะขั้นสูงในการคิดแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สอนควรมีรางวัลตอบแทนเป็นอย่างอื่น นอกจากคำชมเชย

8.2.4 แผนจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดผู้สอนควรให้คำแนะนำสำหรับผู้เรียนที่ยังไม่สามารถอ่านหรือสะกดตัวอักษรได้ยังไม่คล่อง เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างมาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จึงขอความอนุเคราะห์ให้ผู้สอนอ่านหรืออธิบายให้ผู้เรียนได้เข้าใจในแต่ละสถานการณ์

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในระบบการเรียนการสอน

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน

9. บรรณานุกรม

- กรกนก แป้นศรี และคณะ. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 Steps) กับกรอบความคิดเติบโต เรื่อง ดาวฤกษ์และระบบสุริยะที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และกรอบความคิดเติบโต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 2 กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*. 17(1). 240-251.
- จิรกิตติ์ เนาวพงษ์รัตน์. (2562). **ผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนวุฒิ มากเจริญ และวันเพ็ญ ประทุมทอง. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเยาวชนพิทักษ์เขื่อนขุนด่านปราการชลที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิชาอุตสาหกรรมศึกษา*. 15(2). 55-73.

- นนุช เอกตระกูล. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเพิ่มพูนประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์ชนก เนื่องทะเล. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความและพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนชัย ทาดัน. (2559). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และเจตคติต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ระหว่างการเรียนรู้แบบโครงงานกับการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วนิดา ราชรักษ์ (2548). การพัฒนาแบบฝึกความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิสุตา บุญแฝง. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบค้นพบที่เน้นการแก้ปัญหามีวิจารณ์ญาณที่ส่งผลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุบล บุญชู. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- A. A. de Souza, T. S. Barcelos, R. Munoz, R. Villarroel and L. A. Silva. (2019). Data Mining Framework to Analyze the Evolution of Computational Thinking Skills in Game Building Workshops. *IEEE Access*. 7. 82848-82866.
- Unicef.org. (2019). การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2564. จาก <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/การศึกษาสำหรับศตวรรษที่-21>

แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*
THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE ORGANIZATION GUIDELINES
FOR SCHOOLS UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

เพ็ญพิมล พลสมบัติ¹, บุญชม ศรีสะอาด²
Penpimon Ponsombat¹, Boonchom Srisa-ard²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : Penpimean03@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 341 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .975 และ .965 ตามลำดับ ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานนวัตกรรมในสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่ดีเยี่ยม จำนวน 3 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางและความเป็นไปได้จำนวน 5 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะบุคลากร การติดตามและ

ประเมินผลนวัตกรรม การจัดความรู้และข้อมูลความคิดสร้างสรรค์ โครงสร้างองค์การการมีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วมการสร้างบรรยากาศ การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม และการสื่อสาร ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการ ดำเนินการ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยยึดหลักองค์ประกอบของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 ระดับ 9 องค์ประกอบ ดังนี้ วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ร่วม 2) การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 3) การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม ระดับปฏิบัติการ ได้แก่ 4) การสื่อสาร 5) การจัดความรู้และข้อมูล 6) ความคิดสร้างสรรค์ และระดับสนับสนุน ได้แก่ 7) โครงสร้างองค์กร 8) ทักษะบุคลากร 9) การสร้างบรรยากาศ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด แนวทางการปฏิบัติทั้งหมด 31 แนวทาง ซึ่งผลการประเมินโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; องค์กรแห่งนวัตกรรม; ยุทธศาสตร์; ปฏิบัติการ; สนับสนุน

ABSTRACT

This research aims to; 1) to study the current conditions, desirable and conditions, and the needs to enhance the innovative organization guidelines for schools under Surin Primary Educational Service Area Office 3 2) to develop guidelines for being an Development of Innovative Organization Guidelines for Schools under Surin primary educational service area Office 3, the research method was divided into 2 phases: Phase 1 was to study of conditions, desirable and conditions, and the needs to enhance the innovative organization guidelines for schools under Surin Primary Educational Service Area Office 3. The sample group was school administrators and teachers under the Surin primary educational service area office, there were 341 people obtained by stratified random sampling. The research instrument was a rating scale questionnaire with the confidence value of the current condition questionnaire. and the desirable condition were .975 and .965 respectively. Under the Surin Primary Educational Service Area Office, Region 3 The informants were school administrators and teachers responsible for innovation in 3 schools with excellent performance and 5 experts by purposive sampling. The research tools were interview forms and evaluation forms for the suitability and feasibility of innovative organizational development approaches. The statistics of data analysis include mean, standard deviation and need index.

The results revealed that; 1. the current condition of the innovative organization guidelines for schools under Surin primary educational service area office 3 were overall in the moderate level. The desirable conditions of innovative organization of educational institutions were overall in the highest level. The highest average aspect

was was Participation in innovation. And the need of the development of an innovative organization of schools could be ordered Sort the needs from the highest to the lowest as follows: personal skills, monitoring and evaluating innovations, knowledge and information management, creativity, organizational structure, innovative vision and goals, creative climate, participation in innovation, and communication respectively.

2. Guidelines for the development of an innovative organization of educational institutions under Surin primary educational service area office 3 consists of 1) Principle, 2) Objectives, 3) Implementation Guidelines, and 4) Success Conditions. By adhering to the principles of the components of the National Innovation Agency, consisting of 3 levels and 9 elements as follows Strategic level: 1) Innovative vision and goals 2) Participation in innovation 3) Monitoring and evaluating innovations, Operational level: 4) Communication 5) Knowledge and information management 6) creativity, And Foundation levels: 7) organizational structure 8) personal skills 9) creative climate. Each component contains details of all 31 guidelines. The overall evaluation was highest level appropriate. and the possibilities are at the highest level.

Keywords : The development of guidelines; Innovative Organization; Strategy; Operation; Foundation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวโดยการพัฒนานวัตกรรมหรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเกิดการบริหารเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาภายใต้สังคมแห่งการเรียนรู้และการแข่งขันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับจะต้องรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลง เร่งพัฒนาสถานศึกษาให้มีศักยภาพในทุกด้านการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2563) ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีเครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้แก้ปัญหา และพัฒนาระบบการศึกษาคือ องค์กรความรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสม ทั้งด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษามุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรของตนเองให้มีคุณภาพ มีการนำระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานศึกษาด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ไปสู่เป้าหมายที่มีคุณภาพ มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น การบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น จำนวนครู งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่ของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนานวัตกรรม หรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีการสร้างพัฒนา หรือนำนวัตกรรมมาใช้ในการศึกษาก็คือผู้นำ หรือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถใช้นวัตกรรมในการนำองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพหรือเรียกว่า "ผู้นำเชิงนวัตกรรม" (Innovative Leader) โดยจำเป็นต้องมีทักษะการคิด

ที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรที่เรียกว่า "ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม" (Innovative Thinking) เป็นทักษะความคิดพื้นฐานในการทำให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร ปลูกฝังทักษะการคิดลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรในสถานศึกษา เนื่องจากในการบริหารการศึกษานั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนผลลัพธ์ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ก็จะทำให้สถานศึกษาเป็น "องค์กรแห่งนวัตกรรม" (Innovative Organization) โดยผลลัพธ์ดังกล่าวคือ คุณภาพผู้เรียน ซึ่งนับได้ว่าเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากการบริหารเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560) ทั้งนี้ การพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมจะต้องมีองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2563) กล่าวถึง องค์กรแห่งนวัตกรรม 3 ระดับได้แก่ 1) ระดับยุทธศาสตร์ การที่บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมตามทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และใช้เป็นกรอบในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์สำหรับส่วนงานต่าง ๆ รวมทั้งถ่ายทอดลงไปยังในระดับปฏิบัติการในสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีการติดตามและประเมินผลนวัตกรรม 2) ระดับปฏิบัติการ การพัฒนาระบบการจัดการความรู้และข้อมูลเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมไปสู่การประสบความสำเร็จ โดยการสร้างบรรยากาศ มีการสื่อสาร การพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบจะสนับสนุนให้องค์กรสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่องโดยกระบวนการดังกล่าวจะต้องเชื่อมโยงกับทุกส่วนงานภายในสถานศึกษา และ 3) ระดับสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงให้กับการจัดการนวัตกรรมขององค์กร โดยโครงสร้างองค์กร ทักษะบุคลากรทั้งการจัดสรรและพัฒนาทรัพยากร และการสร้างบรรยากาศให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สนับสนุนการมุ่งเน้นนวัตกรรมของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี (กิริติ ยศยั้ง, 2552; ศศิประภา ชัยประสิทธิ์, 2552; พยัต วุฒิรงค์, 2562) ; สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2564; Quinn, 1991; Higgins, 1995; Adair, 1996; Christiansen, 2000; Tidd, Bessant & Pavitt, 2001)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบจำนวน 233 แห่ง ขับเคลื่อนการดำเนินงานเชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายทุกระดับ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนการส่งเสริมความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา มีการกำหนดยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าหมายคือ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้สถานศึกษามีความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และจากแผนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563-2565 ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้มีการวิเคราะห์องค์กร (SWOT Analysis) พบว่า ในด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างบ่อยทำให้การจัดการไม่มีประสิทธิภาพ กระบวนการทำงานซับซ้อนไม่เป็นระบบ ขาดนวัตกรรมและแนวทางในการบริหารจัดการที่ชัดเจนและบุคลากรมีทิศทางการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบายทำให้ขาดประสิทธิภาพและความต่อเนื่องการขับเคลื่อนกลยุทธ์และจุดเน้นและยังไม่บรรลุผลบุคลากรในสถานศึกษาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กร ขาดความเข้าใจในการนำกลยุทธ์และจุดเน้นไปสู่

การปฏิบัติการปรับเปลี่ยนนโยบายส่งผลให้การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขาดความต่อเนื่องและไม่
มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2564)

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน
สภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปสู่แนวทางการพัฒนาความเป็น
องค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาในการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมให้เกิดขึ้น มีความเหมาะสมกับ
สภาพความพร้อม บริบทสถานที่ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของสถานศึกษานั้น ๆ มุ่งให้
ความสำคัญไปที่แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรม กระตุ้นให้บุคลากรมุ่งพัฒนาคุณภาพของการ
จัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรคือคุณภาพของ
ผู้เรียน เพื่อการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ ทำให้ผู้เรียนมี
คุณภาพ และพร้อมต่อการเป็นพลเมืองโลกในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของความเป็น
องค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของความเป็น
องค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

3.2 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ในทางปฏิบัติ โดยมีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบของ
องค์กรแห่งนวัตกรรม มีการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีโดยยึดหลักการของสำนักงานนวัตกรรม
แห่งชาติ (2563) และนักวิชาการดังนี้ กิริติ ยศยิ่งยง (2552), ศศิประภา ชัยประสิทธิ์ (2552), พยัต
วุฒิรงค์ (2562), สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2564), Quinn (1991), Higgins (1995), Adair (1996),
Christiansen (2000), Tidd, Bessant & Pavitt (2001) ประกอบด้วย 3 ระดับ 9 องค์ประกอบ
ได้แก่ ระดับยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม 2) การมีส่วนร่วมใน
นวัตกรรม 3) การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม ระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4) การสื่อสาร
5) การจัดการความรู้และข้อมูล 6) ความคิดสร้างสรรค์ และระดับสนับสนุน ประกอบด้วย 7) โครงสร้าง
องค์กร 8) ทักษะบุคลากร 9) การสร้างบรรยากาศเพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและความมุ่งหมายของ

การวิจัย ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 โดยจากโรงเรียนจำนวน 233 โรงเรียน มีผู้อำนวยการโรงเรียน 206 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 62 คน ครูผู้สอน 2,571 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,839 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 ที่ได้จากการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครูผู้สอน จำนวน 309 คน โดยได้กลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และทำการเทียบบัญญัติไตรยางศ์หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ แล้วสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้ การศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติสถานศึกษาต้นแบบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 3 แห่ง โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ทั้ง 3 ระดับ 9 องค์กรประกอบ สภาพปัจจุบันองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 และค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปคือการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม ลำดับความต้องการจำเป็นองค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 เรียงลำดับจากความต้องการมากไปหาความต้องการน้อย ได้แก่ ทักษะบุคลากร การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม การจัดการความรู้และข้อมูลความคิดสร้างสรรค์ โครงสร้างองค์การการมีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วมการสร้างบรรยากาศ การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม และการสื่อสาร ตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการดำเนินการ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยยึดหลักองค์ประกอบของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2563) และนักวิชาการท่านอื่น ๆ ประกอบด้วย 3 ระดับ 9 องค์ประกอบ ดังนี้ ระดับยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม 2) การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 3) การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม ระดับปฏิบัติการ ได้แก่ 4) การสื่อสาร 5) การจัดความรู้และข้อมูล 6) ความคิดสร้างสรรค์ และระดับสนับสนุน ได้แก่ 7) โครงสร้างองค์กร 8) ทักษะบุคลากร 9) การสร้างบรรยากาศ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดแนวทางการปฏิบัติทั้งหมด 31 แนวทาง

ซึ่งการประเมินผลแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะบุคลากร การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม การจัดความรู้และข้อมูลความคิดสร้างสรรค์ โครงสร้างองค์กร การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมการสร้างบรรยากาศ การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม และการสื่อสารตามลำดับ ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า สถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการทางความคิดเพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างและเป็นประโยชน์ขึ้นมา สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2563) อธิบายว่า องค์กรที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่าสอดคล้องตามวิสัยทัศน์องค์กรได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีศักยภาพในการพัฒนาระดับความสามารถนั้นให้สูงขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สนับสนุนการเติบโตที่มั่นคงให้กับองค์กรในอนาคต ตลอดทั้งแนวคิดของ Horth (2014) ได้สรุปไว้ว่า การที่ผู้นำคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม เพื่อนำไปสู่การบริหารแบบใหม่และคิดหาวิธีการใหม่ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานบนพื้นฐานของการเข้าถึงข้อมูล หรือการคาดการณ์ในเชิงวิสัยทัศน์วิธีการนวัตกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะนำมาซึ่งการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จะต้องเรียนรู้วิธีการสร้างบรรยากาศองค์กร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรสามารถประยุกต์ใช้ความคิดเชิงนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลวิจัยของของ ขวัญชนก แสงทำนัง (2563) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบองค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย องค์กร นวัตกรรม 2) โครงสร้างองค์กร 3) วัฒนธรรม ค่านิยม องค์กร 4) บรรยากาศองค์กร 5) ผู้นำองค์กร นวัตกรรม 6) ทักษะบุคลากร 7) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ 8) การสนับสนุนทรัพยากร 9) การให้รางวัลความสำเร็จ 10) การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร และ 11) การประเมินผล นวัตกรรมเมื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบองค์กรแห่งนวัตกรรม สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.1.1 ระดับยุทธศาสตร์ สภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ในองค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม และด้านการ ติดตามและประเมินผลนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ ส่วนสภาพที่พึงความ เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม และด้านการมีส่วนร่วม ในนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการติดตามและประเมินผลนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่าบุคลากรในองค์กรแห่งนวัตกรรมจะต้องมี พฤติกรรมหรือการกระทำที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์และเป้าหมายนวัตกรรมขององค์กร คือ มีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำงาน มีความเป็น ผู้ประกอบการ ความเพียรพยายาม ชอบความท้าทายอยากรู้อยากเห็น มีจินตนาการ มีทักษะในการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสามารถในการสะท้อนความคิด มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มุ่งเน้นผลงานและมุ่งเน้นเพื่อความสำเร็จ มีความสนใจที่หลากหลาย มี แรงจูงใจ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์มีทักษะในการทำงานเป็นทีม เปิดกว้างและยอมรับความ แตกต่างทางความคิด มีทักษะในการสื่อสารกระตือรือร้นและชอบการเรียนรู้ มีความสามารถในการ สร้างแรงจูงใจด้วยตัวเอง เป็นนักแก้ไขปัญหา เป็นผู้เผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ในองค์กร กล้าคิด กล้า เสี่ยง และไม่กลัวความผิดพลาดหรือล้มเหลว (วุฒิพงษ์ ภัคดีเหล่า, 2554)

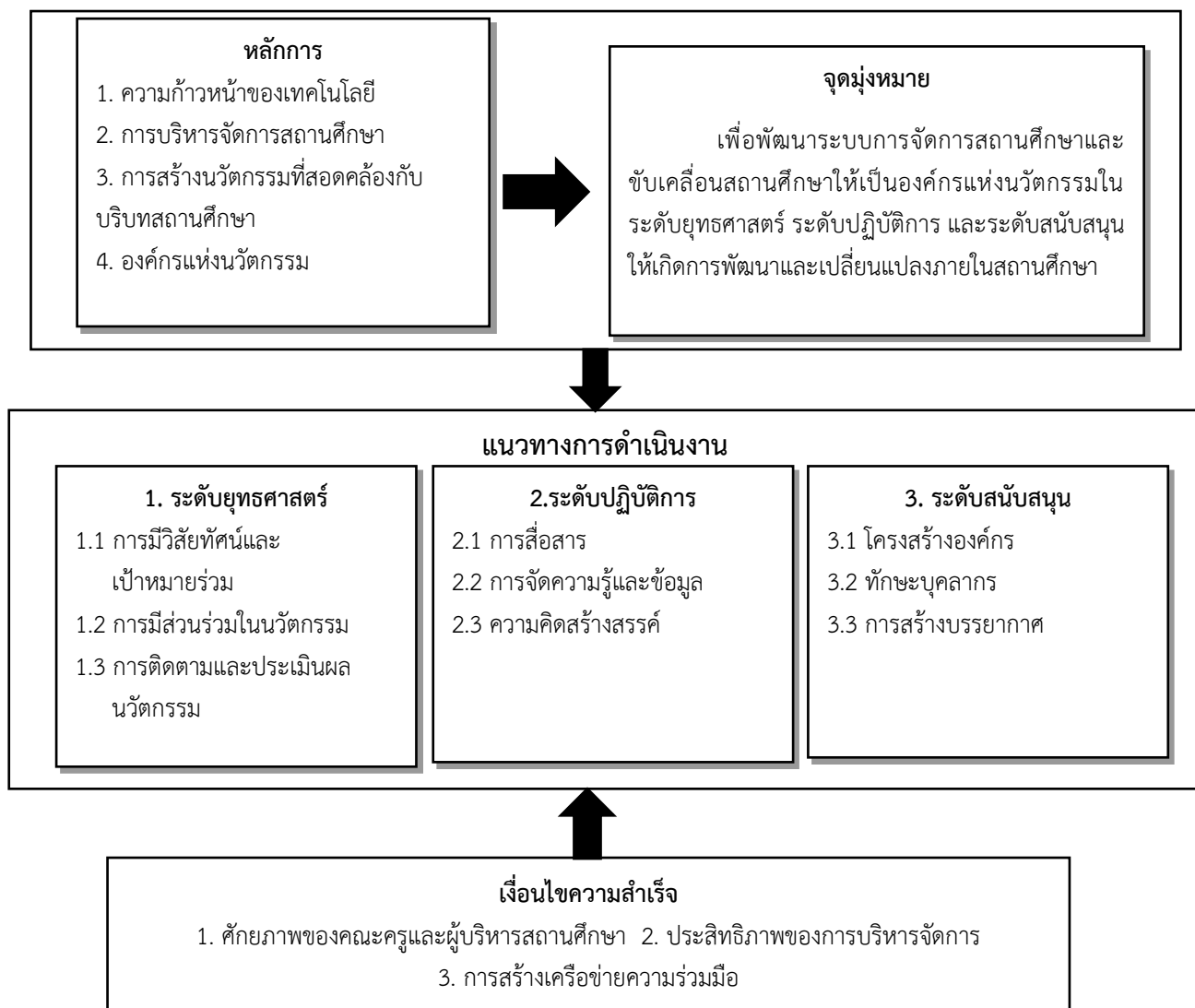
6.1.2 ระดับปฏิบัติการ สภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ในองค์ประกอบด้านการสื่อสารการจัดการจัดความรู้และข้อมูล และความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลางทุกองค์ประกอบ ส่วนสภาพที่พึงความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ด้านการ สื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดการจัดความรู้และข้อมูล และความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเปิดกว้างในการ ติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทั้งนี้องค์กรจำเป็นต้องทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานและมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน รวมทั้งต้องนำความรู้และข้อมูลเพื่อเป็น ข้อมูลในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ดังนั้น การจัดหมวดหมู่ความรู้และข้อมูลอย่างเป็นระบบเป็นสิ่ง สำคัญที่ทำให้บุคลากรเกิดความคิดใหม่และนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมองค์กร ความสำเร็จของ การสร้างสรรค์มีความมุ่งมั่นต่อการบรรลุจุดประสงค์ขององค์กร ผู้บริหารที่มีความมุ่งมั่นต่อการสร้าง นวัตกรรมมีส่วนสำคัญต่อการผลักดันให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมภายในองค์กรต้องสนับสนุนให้ บุคลากรมีการเรียนรู้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมให้ความสำคัญกับคนในองค์กร การคัดเลือกบุคลากรที่ มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เข้าไปในองค์กร มีการฝึกอบรมทักษะและความรู้ใหม่ ๆ มี การสร้างแรงจูงใจที่เน้นการยอมรับทางรวมทั้งมีระบบการประเมินผลที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ ของนวัตกรรม (พยัต วุฒิรงค์, 2562)

6.1.3 ระดับสนับสนุน สภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ในองค์ประกอบด้านโครงสร้างองค์กร ทักษะบุคลากร และการสร้างบรรยากาศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ ส่วนสภาพที่พึงความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ด้านโครงสร้างองค์กร และการสร้างบรรยากาศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านทักษะบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า สามารถสร้างบรรยากาศนวัตกรรมโดยให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอ มีโครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่น สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างอิสระ ที่สำคัญจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีการสร้างแรงจูงใจให้มีความมุ่งมั่นปรารถนาในการสร้างนวัตกรรม จนสามารถสร้างนวัตกรรมการศึกษาได้สำเร็จจนกลายเป็นผู้ที่มีนวัตกรรมการได้ในที่สุด ดังนั้น หากองค์กรทางการศึกษามีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม องค์กรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม และครู บุคลากรทางการศึกษามีนวัตกรรมการ ย่อมส่งผลให้กลายเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาที่สามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีศักยภาพพร้อมในการแข่งขัน และสร้างคุณค่าแก่องค์กรได้อย่างยั่งยืน (องค์การ ประจักษ์เชตต์, 2557)

6.2 แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ประกอบด้วย 3 ระดับ 9 องค์ประกอบหลักได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม 2) การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 3) การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม 4) การสื่อสาร 5) การจัดความรู้และข้อมูล 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) โครงสร้างองค์กร 8) ทักษะบุคลากร 9) การสร้างบรรยากาศ โดยในการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม มีวิธีการปฏิบัติ 5 แนวทางการมีส่วนร่วมในนวัตกรรมมีวิธีการปฏิบัติ 3 แนวทาง การติดตามและประเมินผลนวัตกรรมมีวิธีการปฏิบัติ 4 แนวทาง การสื่อสารมีวิธีการปฏิบัติ 3 แนวทาง การจัดความรู้และข้อมูลมีวิธีการปฏิบัติ 5 แนวทาง ความคิดสร้างสรรค์มีวิธีการปฏิบัติ 2 แนวทาง โครงสร้างองค์กรมีวิธีการปฏิบัติ 3 แนวทาง ทักษะบุคลากรมีวิธีการปฏิบัติ 3 แนวทาง และการสร้างบรรยากาศมีวิธีการปฏิบัติ 6 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) สอดคล้องกับแนวคิดของ วชิร อ่อนอ้าย (2558) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มที่สอง คือ รูปแบบการบริหารเชิงระบบ ซึ่งมี 8 องค์ประกอบ แบ่งออกเป็นด้านปัจจัย 4 องค์ประกอบ ด้านกระบวนการ 2 องค์ประกอบ และด้านสิ่งแวดล้อม 2 องค์ประกอบด้านปัจจัย ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์กรแบบยืดหยุ่น เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม 2) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม 4) เครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลาย ด้านกระบวนการ ได้แก่ 1) การสร้างกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม และ 2) การสร้างทีมงานเฉพาะกิจที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร ได้แก่ 1) วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม และ 2) บรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม และการประเมินความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมไปใช้ พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า มีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3

ระดับยุทธศาสตร์ คือ การที่บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมตามทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และใช้เป็นกรอบในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์สำหรับส่วนงานต่าง ๆ รวมทั้งถ่ายทอดลงไปยังในระดับปฏิบัติการในสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีการติดตามและประเมินผลนวัตกรรม มีแนวทางการดำเนินการดังนี้

- 1) การมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม
    - 1.1) สถานศึกษาตั้งคณะกรรมการเพื่อให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์นวัตกรรม
    - 1.2) สถานศึกษาวิเคราะห์สภาพโรงเรียน (SWOT) กำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของชุมชน
    - 1.3) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และพัฒนานวัตกรรมมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน
    - 1.4) สถานศึกษาสื่อสารและถ่ายทอดวิสัยทัศน์นวัตกรรมและเป้าหมายร่วมอย่างทั่วถึงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
    - 1.5) สถานศึกษาปรับปรุงวิสัยทัศน์นวัตกรรม และเป้าหมายร่วมให้ทันสมัยอยู่เสมอ
  - 2) การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม
    - 2.1) สถานศึกษาสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการกระจายอำนาจให้บุคลากรมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเองมากที่สุด
    - 2.2) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรรับรู้และมีส่วนร่วมรับผิดชอบในเป้าหมายด้านนวัตกรรม
  - 3) การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม
    - 3.1) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามและประเมินผลนวัตกรรม เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และกระบวนการประเมินผลนวัตกรรม
    - 3.2) สถานศึกษามีกลไกการติดตามความก้าวหน้าตามรอบระยะเวลาและการประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายนวัตกรรมอย่างชัดเจนและครบถ้วน
    - 3.3) สถานศึกษามีรูปแบบแนวทางเพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานด้านนวัตกรรมที่เกี่ยวเนื่องจากผลการติดตามความก้าวหน้าและประเมินผล
- ระดับปฏิบัติการ คือ การพัฒนาระบบการจัดการความรู้และข้อมูลเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมไปสู่การประสบความสำเร็จ โดยการสร้างบรรยากาศ มีการสื่อสาร การพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบจะสนับสนุนให้องค์กรสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่องโดยกระบวนการดังกล่าวจะต้องเชื่อมโยงกับทุกส่วนงานภายในสถานศึกษามีแนวทางการดำเนินการดังนี้
- 1) การสื่อสาร
    - 1.1) สถานศึกษาจัดระบบการสื่อสารที่ดีและหลากหลายสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก
    - 1.2) สถานศึกษามอบหมายให้บุคลากรในโรงเรียนรับผิดชอบร่วมกันในระดับต่าง ๆ มีการจัดการสื่อสารแบบเครือข่าย (Network) มีการสื่อสารไปยังบุคลากรได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง
    - 1.3) สถานศึกษาสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน เครือข่ายระหว่างโรงเรียน เครือข่ายชุมชน เครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน

2) การจัดการความรู้และข้อมูล

2.1) สถานศึกษาวางแผนร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้และข้อมูลโดยพิจารณาลักษณะของข้อมูลในระดับสถานศึกษา ระดับชั้นเรียน และข้อมูลอื่น ๆ เพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางในการจัดการและแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน

2.2) สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้สำคัญ ด้วยการจัดเก็บรวบรวมความรู้จากแหล่งความรู้ภายในสถานศึกษา ทักษะ และประสบการณ์ของบุคลากรมาพัฒนาปรับปรุงองค์ความรู้ให้ทันสมัยและมีคุณค่าเพิ่มขึ้นอยู่เสมอ

2.3) สถานศึกษามีเครื่องมือในการจัดเก็บรวบรวมความรู้อย่างเป็นระบบ และมีเครื่องมือสนับสนุนการบริหารจัดการข้อมูล สารสนเทศ และความรู้

3) ความคิดสร้างสรรค์

3.1) สถานศึกษาส่งเสริม และสนับสนุนบุคลากรที่สามารถนำแนวคิดแบบเดิมมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่มีคุณค่าโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3.2) สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน การศึกษา ค้นคว้าของบุคลากรให้มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ หรือการสร้างสรรคนวัตกรรม

3.3) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีการคิดและแก้ปัญหา ทำงานอย่างเป็นระบบ รวดเร็วและทันสมัย

3.4) สถานศึกษามีกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมของบุคลากร และเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา

ระดับสนับสนุน คือ การสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงให้กับการจัดการนวัตกรรมขององค์กร โดยโครงสร้างองค์กร ทักษะบุคลากรทั้งการจัดสรรและพัฒนาทรัพยากร และการสร้างบรรยากาศให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สนับสนุนการมุ่งเน้นนวัตกรรมของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี มีแนวทางการดำเนินการดังนี้

1) โครงสร้างองค์กร

1.1) สถานศึกษากำหนดโครงสร้างขององค์กรกำหนดบุคลากร กำหนดขอบข่ายหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน

1.2) สถานศึกษาร่วมกันทำงานเป็นทีม ร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ครอบคลุมภารกิจการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน

1.3) สถานศึกษาจัดตั้งคณะทำงานร่วมกันทำงานตามโครงการต่าง ๆ โดยยึดงานตามภาระงานตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน

2) ทักษะบุคลากร

2.1) สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ได้เรียนรู้วิธีการกระบวนการทางด้านนวัตกรรม

2.2) สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างส่วนงาน บุคลากรรับผิดชอบต่อการพัฒนานวัตกรรมในภาพรวมของสถานศึกษา ทั้งการวิจัยและพัฒนาโครงการนวัตกรรมโดยตรง

2.3) สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในด้านเทคโนโลยี เพื่อสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนานวัตกรรมได้

2.4) สถานศึกษามีแนวทางการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนบุคลากรในส่วนงานต่าง ๆ รวมทั้ง การสร้างการเรียนรู้ในความรู้ ทักษะที่แตกต่าง และหลากหลายให้กับบุคลากร

3) การสร้างบรรยากาศ

3.1) สถานศึกษาสนับสนุนการทำงานเป็นทีม มีบรรยากาศในการทำงานที่สนับสนุนการ ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม

3.2) สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยมและการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมปรับปรุง พัฒนา เสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพและ คุณภาพของนวัตกรรม

3.3) สถานศึกษามีพื้นที่ให้บุคลากรแสดงความสามารถและศักยภาพของตนเอง เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงาน ยอมรับและเห็นประโยชน์จากความแตกต่างของบุคลากรใน สถานศึกษา

3.4) สถานศึกษาวางแผนร่วมกันเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้มีสภาพ บรรยากาศที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้สนับสนุนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสามารถนำแนว ทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางใน การพัฒนาสถานศึกษาได้โดยจะต้องได้รับการสนับสนุนการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของ สถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานระดับสูงในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับองค์กรแห่ง นวัตกรรม

8.1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดผ่านการประเมินองค์กร แห่งนวัตกรรมโดยมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและสอดคล้องกับ 3 ระดับ 9 องค์ประกอบ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการพัฒนาแนวทางองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ทุกองค์ประกอบและทุกขั้นตอนแนวทางมีความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ในการนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ สถานศึกษา ควรศึกษาและดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมตามลำดับองค์ประกอบคือ ทักษะบุคลากร การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม การจัดความรู้และข้อมูลความคิดสร้างสรรค์ โครงสร้างองค์การการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมการสร้างบรรยากาศ การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม และการสื่อสาร ตามลำดับ

8.2.2 การนำรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาไปใช้ ผู้นำไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม เพื่อให้เกิด ความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

8.2.3 แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการดำเนินงาน 4) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ให้ประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน ครู นักเรียน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละภาคส่วนมีบทบาทสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.2 ควรศึกษาผลการนำแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมไปใช้ในสถานศึกษาและมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุง พัฒนาแนวทางให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). **องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญชนก แสงทานัง. (2563). **รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วชิณ อ่อนอ้าย. (2558). **รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วุฒิพงษ์ ภัคดีเหล่า. (2554). **การศึกษาคุณลักษณะขององค์กรนวัตกรรม:กรณีศึกษาขององค์กรที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารัพยากรมนุษย์และองค์กร. คณะพัฒนารัพยากรมนุษย์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศศิประภา ชัยประสิทธิ์. (2552). **องค์กรแห่งนวัตกรรมทางเลือกของผู้ประกอบการยุคใหม่**. **วารสารนักบริหาร**. 30(2). 60-63.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนรินทร์ เขต 3 (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2565**. ศรีนรินทร์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนรินทร์ เขต 3.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). **Innovative Organization Book of Knowledge การจัดการสู่องค์กรนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ : บริษัท ทริปเปิลว้าว คอร์ปอเรชั่น จำกัด.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2555). **แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21**. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 14(2). 117-128.

- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2564). **การบริหารสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา**. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- องค์อร ประจันต์เขตต์. (2557). **องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา**. วารสารพยาบาลทหารบก. 15(1). 45-51.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี. (2561). **การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Adair, J. (1996). **Effective innovation: How to stay ahead of the competition**. London : Pan books.
- Ahmed, P.K. (1998). Culture and climate for innovation. **European Journal of Innovation Management**. 1(1). 30-43.
- Christiansen, J. A. (2000). **Building the innovative organization: Management systems that encourage innovation**. Hampshire : Macmillan.
- Drucker, P.F. (1985). **Innovation and entrepreneurship**. New York : Harper and Row.
- Higgins, J. M. (1995). **Innovate or evaporate: Test and improve your organizations IQ-Its innovation quotient**. New York : Management.
- McKeown, M. (2008). **The truth about innovation**. London : Prentice-Hall.
- Mohamed, S. (2011). Impact of Organizational innovation on firm performance : Evidence from Malaysian-based ICT companies. **Business and Management Review**. 1(5). 10-16.
- Price Waterhouse Coopers. (1999). **Global Growth and Innovation Study, Executive Summary**. London : Price Waterhouse Coopers.
- Quinn, J. B. (1991). Managing innovation: Controlled chaos. **Harvard Business Review**. 63(3). 17-28.
- Stoner, A.F., & Wankel, C. (1986). **Management**. 3rd ed. New Delhi : Prentice – Hill.
- Tidd, J., Bessant, J., & Pavitt, K. (2001). **Managing innovation**. 2nd ed. Chichester : Willey and Son.

การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ปีการศึกษา 2525-2534*
RESEARCH SYNTHESIS IN TEACHING THAI LITERATURE,
ACADEMIC YEAR 1982-1991

สิรพัชญ์ หาญนอก¹, Nguyen Kieu Yen²
Siraphat Hannok¹, Nguyen Kieu Yen²
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์¹
Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University¹
The University of Danang²
Email : Siraphath65@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ระดับบัณฑิต ศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2534 โดยเอกสารที่ใช้ศึกษาได้จากงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา จาก 6 มหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 38 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบบรรทุกรายละเอียดงานวิจัย สถิติที่ใช้ในการสังเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา วิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ระดับบัณฑิต ศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2534 จำนวน 38 เรื่อง เป็นหัวข้อวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมและวรรณคดีมีจำนวนงานวิจัย มากที่สุด จำนวน 27 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 71.05 รองลงมาคือหัวข้อการเปรียบเทียบการเรียนการสอน มีงานวิจัยจำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.15 รองลงมาคือหัวข้อวิเคราะห์แบบเรียน มีงานวิจัย จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.89 รองลงมาคือหัวข้อวิเคราะห์การเรียนการสอน มีงานวิจัยจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 และจำนวนน้อยที่สุดคือหัวข้อความสนใจของผู้เรียน มีงานวิจัย จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.63 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2525-2534 ยังไม่มีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร ส่งผลให้วัดกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษามีจำนวนน้อยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะในช่วงปีดังกล่าวมีการมุ่งเน้นการวิจัยไปที่การสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับวรรณกรรมและ วรรณคดีไทย

คำสำคัญ : การสังเคราะห์; การสอนวรรณคดีไทย; บัณฑิตศึกษา

ABSTRACT

This research article aims to synthesize research on teaching Thai literature at the graduate level from the academic year 1982-1991. Documents used in this study were from graduate studies from 6 universities, a total of 38 topics. Carrying research details. The statistics used to synthesize the data are Frequency and percentage values and then present the data in a descriptive and analytical form.

The results showed that; The research on teaching Thai literature at the graduate level, studied from the academic year 1982-1991, consisted of 38 subjects as the topic of literary and literary analysis, with the most research amounting to 27 topics or 71.05%. There were 5 researches, representing 13.15 percent, followed by the topic of textbook analysis. There were 3 researches, representing 7.89 percent, followed by the topic of teaching and learning analysis. There were 2 studies, representing 5.26%, and the least number was the topic of interest to the learners. There was 1 study, representing 2.63 percent, indicating that research with educational research methodology during the year 1982-1991 There are not as many as they should be. As a result, there are few innovations related to education as well. This is because during the year the research focus was on creating New knowledge about Thai literature and literature.

Keywords : Synthesis; Teaching Thai Literature; Graduate Studies

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเรียนการสอนสาขาวิชาภาษาไทยในระดับอุดมศึกษามีการเปิดสอนหลัก ๆ อยู่สองศาสตร์ด้วยกันคือ มนุษยศาสตร์ (บางมหาวิทยาลัยคืออักษรศาสตร์หรือศิลปศาสตร์) และศึกษาศาสตร์ (บางมหาวิทยาลัยคือครุศาสตร์) ในบทความวิจัยฉบับนี้จะเรียกสองศาสตร์นี้ว่า “มนุษยศาสตร์” และ “ศึกษาศาสตร์” โดยการสอนภาษาไทยทางด้านมนุษยศาสตร์นั้นจะมุ่งเน้นการสอนไปที่หลักภาษา ภาษาศาสตร์ วิวัฒนาการของภาษา วัฒนธรรม ระบบเสียง การวิจารณ์วรรณคดี คติชนวิทยา ฯลฯ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เข้มข้นพอสมควร เมื่อจบออกไปแล้วสามารถประกอบอาชีพได้หลากหลาย เช่น นักเขียน นักข่าว พิธีกร บรรณาธิการ หรือแม้กระทั่งสามารถประกอบอาชีพครูได้หลักจากยื่นขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจากคุรุสภา จากนั้นต้องพัฒนาตนเองให้ได้ใบประกอบวิชาชีพครูภายใน 4 ปีโดยผ่านการเรียนต่อในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (วิชาชีพครู) เพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพครูจึงจะสามารถสอบบรรจุเป็นข้าราชการครูได้ ส่วนหลักสูตรศึกษาศาสตร์นั้นเปิดสอนเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อจบไปประกอบอาชีพครู ซึ่งเนื้อหาในการสอนนั้นจะเน้นไปที่จิตวิทยาความเป็นครู กลวิธีและเทคนิคการสอน การสอนในรูปแบบต่าง ๆ นำไปสู่การวัดผลการเรียนรู้และประเมินผล ในระหว่างการเรียนรู้นั้นก็มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหรือที่เรียกกันว่าฝึกสอน โดยทำการสอนในสถานศึกษาซึ่งในอดีตหลักสูตร 5 ปีต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระยะเวลา 1 ปี

การศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับใบประกอบวิชาชีพครูทันที ต่อมาในปัจจุบันหลักสูตรถูกปรับลดลงเหลือการเรียนการสอนเพียง 4 ปี จึงทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเหลือเพียง 1 ภาคการศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษาจะไม่ได้รับใบประกอบวิชาชีพครูทันที โดยต้องผ่านการสอบเพื่อขอรับใบประกอบวิชาชีพครูจากคุรุสภาเพื่อเข้าสู่การสอบแข่งขันบรรจุเป็นข้าราชการครู

เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งทางมนุษยศาสตร์และศึกษาศาสตร์แล้วนั้น มหาวิทยาลัยหลายแห่งในประเทศไทยเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาทั้งปริญญาโทและปริญญาเอก บางแห่งมีหลักสูตรเมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถสอบรับใบประกอบวิชาชีพครูได้ ถ้าเป็นปริญญาโทและปริญญาเอกในด้านมนุษยศาสตร์ก็จะมีคามเข้มข้นในเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้นนำไปสู่วิจัยที่เกิดองค์ความรู้ใหม่หาคำตอบเพื่อคลี่คลายปัญหาทางภาษา วิเคราะห์ตัวบทวรรณคดี วรรณกรรมด้วยทฤษฎีใหม่ ๆ ส่วนด้านศึกษาศาสตร์จะเป็นงานวิจัยที่เน้นในเรื่องของการสอนที่ต้องหารูปแบบและทฤษฎีที่เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบระหว่างการเรียนการสอนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น

ในระดับบัณฑิตศึกษามีผู้ให้ความสนใจเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนมากดังจะเห็นได้จากมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศไทยได้เปิดทำการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาคือปริญญาโทและปริญญาเอก จากสถิติที่มีการบันทึกไว้ในงานข้อมูลและสถิติการศึกษาของแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2526) ระบุสถิติการศึกษาระดับปริญญาโท ปีการศึกษา 2525 กล่าวถึงมหาวิทยาลัยที่จัดสอนระดับปริญญาโท ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า รวมจำนวน 10 มหาวิทยาลัย มีนักศึกษาจำนวน 11,442 คน ส่วนในระดับปริญญาเอก ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดลมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ รวม 5 มหาวิทยาลัย มีนักศึกษาจำนวน 165 คน ทั้งนี้มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตตามที่ ทรงภพ ชุนมธูรส (2563) กล่าวไว้คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น เกิดการศึกษาและเผยแพร่ผลการศึกษาจากงานวิจัยด้านการสอนภาษาไทยในเนื้อหาทางด้านภาษาและวรรณคดีไทยหลายเล่ม

ที่ผ่านมาผลงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนวรรณกรรม วรรณคดีไทยพบการทำวิจัยในหลายหลักสูตรปริญญาทั้งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา สาขาประถมศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา(การสอนภาษาไทย) ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน การศึกษามหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา มีผลงานออกมามากหลายรูปแบบ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่ผ่านมาของผู้วิจัยนั้นมีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านภาษาไทย จึงทำให้ผลงานการค้นคว้าวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษามีเนื้อหาภาษาไทย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนวรรณกรรม วรรณคดีไทย ย้อนไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ.2534 โดยผู้วิจัยต้องการที่จะชี้ให้เห็นถึง

ทิศทางของการศึกษาวิจัยในด้านการสอนภาษาไทยด้านวรรณคดีไทย ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ถึงแม้ว่าในช่วงปีการศึกษาดังกล่าวนั้นการศึกษาทางด้านการสอนภาษาไทย ถูกจัดสอนในหลักสูตรที่ได้รับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้เห็นแนวโน้มการทำการวิจัยในขณะนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาพัฒนาด้านการเรียนการสอนภาษาไทยในเนื้อหาของสอนวรรณคดี วรรณกรรมไทยในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2534

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อให้ทราบเนื้อหาการวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2534 นำไปสู่การพัฒนาหัวข้องานวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2534 ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทย การศึกษาครั้งนี้ได้ข้อมูลจากงานปริยฐานิพนธ์ วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งปริญญาโทและปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลกและมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2525 – 2534 จำนวนทั้งหมด 38 เรื่อง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สืบค้นและรวบรวมงานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.2525-2534 ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทย จากงานปริยฐานิพนธ์ วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งปริญญาโทและปริญญาเอก รวม 7 มหาวิทยาลัย รวมวิจัยทั้งหมด 38 เรื่อง

2. บันทึกและตรวจทานข้อมูลจากงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องและสรุปรายละเอียดของงานวิจัย

3. วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทย โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

4. วิเคราะห์แนวโน้มการวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยจากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5. นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2525 - 2534 จำนวน 38 เรื่อง เป็นงานปริยฐานิพนธ์และวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสำเร็จการศึกษา ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของมหาวิทยาลัยที่เผยแพร่งานวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยที่เผยแพร่งานวิจัย	จำนวน	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	4	10.52
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	9	23.64
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	16	42.10
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม	2	5.26
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก	6	15.78
มหาวิทยาลัยบูรพา	1	2.63
รวม	38	100

จากตารางที่ 1 พบว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษามากที่สุด จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.10 รองลงมาคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.64 และลำดับสุดท้ายคือมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.63 โดยแต่ละงานวิจัยก็จะมีเนื้อหาในการวิจัยที่แตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2525 - 2534 สามารถอธิบายผลการศึกษตามหัวข้อหลักได้ ดังนี้

1. การวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลการสอน ดังนี้

1.1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

งานวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลการสอนนิชาวรรณคดีไทยเรื่อง “ละครของไทย” โดยวิธีสอนที่ใช้บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปกับวิธีสอนแบบธรรมดาสำหรับนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี (นันทยา ลำดวน, 2525) งานวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิชาวรรณคดีไทยเรื่อง ไชยภาษา โดยวิธีสอนแบบประสมศิลปวิธีสอนแบบปกติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (แหวดดา พูลสวัสดิ์, 2529)

1.2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.63 งานวิจัยการเปรียบเทียบการใช้เวลาในการสอนและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนนิชาวรรณคดีไทยโดยวิธีสอนแบบล่าคำตอบกับวิธีสอนแบบบรรยาย (สมภูมิ บ่ายเที่ยง, 2525)

1.3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.63 งานวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสิตชาววรรณคดีไทยเรื่อง “ลิลิตตะเลงพ่าย” โดยวิธีสอนแบบโปรแกรมสไลด์ประกอบเสียงกับวิธีสอนแบบบรรยายตามแนวทฤษฎีการสอนของกาเย่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือวิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม (พรสวรรค์ สุวรรณธาดา, 2529)

1.4 มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.63 งานวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบความสามารถในการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้และไม่ใช้นิทานพื้นบ้านอีสานประกอบการฟัง (เพชรปภาณี อิศรพานิชย์, 2533)

2. การวิจัยเกี่ยวกับความสนใจของผู้เรียน มีเพียง 1 เรื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 2.56 งานวิจัยเรื่อง ความสนใจในการอ่านหนังสือนิทานประเภทต่าง ๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม โรงเรียนสาธิต ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร (ปริมาวดี ประยูรสุข, 2525)

3. การวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมและวรรณคดี ซึ่งงานวิจัยในหัวข้อหลักนี้มีความน่าสนใจคือมีระเบียบวิธีวิจัยไปทางมนุษยศาสตร์หรืองานวิจัยที่วิเคราะห์เอกสาร ดังนี้

3.1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 13 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 34.21 ดังนี้ งานวิจัยเรื่อง วรรณกรรมไทยรามัญ ตำบลคลองตาคุด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (สุริยา คงประเสริฐ, 2526) งานวิจัยเรื่อง คำสอนสตรีไทยจากวรรณกรรมช่วงก่อนได้รับอิทธิพลตะวันตก (ปราณี สุรสิทธิ์, 2527) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์วรรณกรรมนิทานท้องถิ่นภาคใต้ (อึ้งรงค์ กาญจนธานี, 2527) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์วรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานของอีสาน (แจ่มจันทร์ สุวรรณรงค์, 2527) งานวิจัยเรื่อง กระบวนจินตภาพในวรรณกรรมร้อยกรองอีสาน (จำเริญ ไชยสินธุ์, 2527) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์บทละครนอกสามสมัย (ฐิติมา วิทยาวงศ์รุจิ, 2528) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตามหลักการละครใน (ฉัตรชัย ว่องกลสิกรณ์, 2528) งานวิจัยเรื่อง การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องมาลัยหมื่นมาลัยแสน (สันทนี อาบัวรัตน์, 2528) งานวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์นิทานเรื่องวงษะมาต อำเภอกอเขิน จังหวัดปราจีนบุรี (อุไร ตีจรัส, 2530) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์วรรณกรรมบทละครของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) (รพีพรรณ เทียมเดช, 2531) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ (กฤษณา คงยิ้ม, 2531) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ (วินัย จันทร์พริ้ม, 2531) งานวิจัยเรื่อง ศึกษาตัวละครในนวนิยายของโบทัน (นงลักษณ์ ปันสุวรรณ, 2531)

3.2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.78 ดังนี้ งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เรื่องเสภาเพื่อการเรียนการสอนวรรณคดีไทย (ไพศาล วงษ์ศิริ, 2526) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คติพจน์จากวรรณคดีไทยสมัยรัชกาลที่ 2 เปรียบเทียบกับที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา (ยุพิน ธีระธัญญ์ณาส, 2527) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ภัทราภรณ์ ทนชัย, 2528) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (นิตยา ปันชาญชัยยุทธ, 2529) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์

ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (สิริรัตน์ สุคันธวิช, 2531) งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับและพฤติกรรมของตัวละครเอกในวรรณคดีไทย สมัยรัชกาลที่ 2 (วีระเกียรติ รุจิรกุล, 2531)

3.3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18.42 ดังนี้ งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ความสามารถในการนำทหารของแม่ทัพเอกในวรรณคดีเรื่องสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) (ทัศนศรี โสมะเกษตริณ, 2529) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ระหว่างทำนองการประพันธ์ของสุนทรภู่เพื่อสืบค้นผู้แต่งนิราศอิเหนาและสุภาชิตสอนหญิง (ลำยอง สำเร็จดี, 2529) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์กาพย์เห่เรือสมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน (สุนิสา มั่นระวัง, 2529) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์วรรณคดีเรื่องผาแดง-นางไอ่ ฉบับของพระอริยานุวัตร เขมจารี (สรายุทธ ทองคำใส, 2529) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมร้อยกรองของ สุนทรภู่ วงษ์เทศ (พิสมร ้วยวุฒิ, 2530) งานวิจัยเรื่อง การศึกษาวรรณคดีคำสอนประเภทร้อยกรองช่วงก่อนได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมตะวันตกในเชิงจริยธรรม (รำพึง ศิลาลง, 2530)

3.4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.63 คืองานวิจัยเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก : การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและศิลปะการประพันธ์ (พรทิพย์ ชั่งธาดา, 2532)

4. การวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์แบบเรียน ดังนี้

4.1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5) (สุระ ตามาพงษ์, 2527) งานวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการใช้หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร (วิลาวัลย์ อิ่มเอม, 2528)

4.2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็น ร้อยละ 2.63 วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ศึกษาวรรณคดีมรดก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สิริวรรณ ทัพพะรังสี, 2529)

5. การวิจัยเกี่ยวกับวิเคราะห์การเรียนการสอน จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 2.63 คืองานวิจัยเรื่อง ศึกษาวรรณคดีไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ชะลอ รอดลอย, 2532) งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การเรียนการสอนภาษาไทยจากวรรณคดีไทย ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (สุชาวดี เกษมณี, 2531)

รายละเอียดแสดงจำนวนและร้อยละของหัวข้อหลักของงานวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาแยกตามมหาวิทยาลัยที่เป็นเจ้าของผลงาน ปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของหัวข้อหลักของงานวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาแยกตามมหาวิทยาลัยที่เป็นเจ้าของผลงาน

หัวข้องานวิจัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม	มหาวิทยาลัยบูรพา	รวมจำนวน/ร้อยละ
การเปรียบเทียบผลการสอน	2 (5.26)	1 (2.63)			1 (2.63)	1 (2.63)	5 (13.15)
ความสนใจของผู้เรียน		1 (2.63)					1 (2.63)
วิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมและวรรณคดี		6 (15.78)	13 (34.21)	7 (18.42)	1 (2.63)		27 (71.05)
วิเคราะห์แบบเรียน		1 (2.63)	2 (5.26)				3 (7.89)
วิเคราะห์การเรียนการสอน	2 (5.26)						2 (5.26)
รวม	4 (10.52)	9 (23.68)	15 (39.47)	7 (18.42)	2 (5.26)	1 (2.63)	38 (100)

6. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2525 – 2534 จำนวน 38 เรื่อง เป็นงานปริญญาานิพนธ์และวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสำเร็จการศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

6.1 มหาวิทยาลัยที่เผยแพร่งานวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2525 – 2534 ดังนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษามากที่สุด จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.10 รองลงมาคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.64 รองลงมาคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก มีการวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.78 รองลงมาคือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีการวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.52 รองลงมาคือ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม มีการวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 และลำดับสุดท้ายคือ มหาวิทยาลัยบูรพา มีการวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.63

6.2 หัวข้อหลักของงานวิจัยด้านการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษาดังนี้ หัวข้อวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมและวรรณคดีมีจำนวนงานวิจัยมากที่สุด จำนวน 27 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 71.05 รองลงมาคือหัวข้อการเปรียบเทียบการเรียนการสอน มีงานวิจัยจำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.15 รองลงมาคือหัวข้อวิเคราะห์แบบเรียน มีงานวิจัยจำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.89 รองลงมาคือหัวข้อวิเคราะห์การเรียนการสอน มีงานวิจัยจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 และจำนวนน้อยที่สุดคือหัวข้อความสนใจของผู้เรียน มีงานวิจัยจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.63

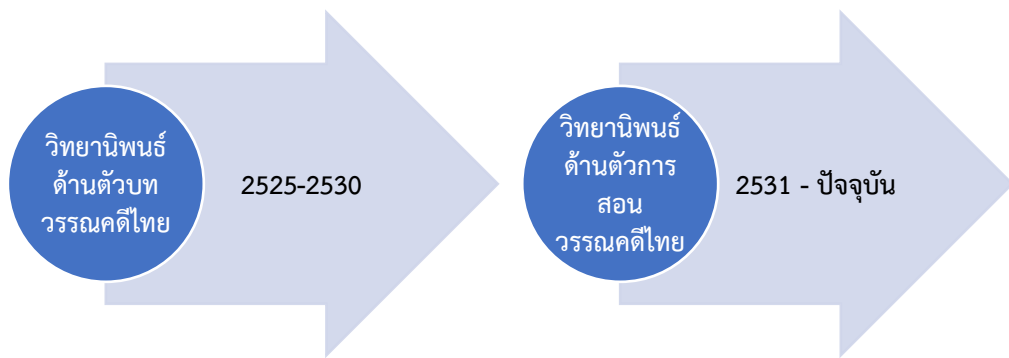
จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่างานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมและวรรณคดีมีงานวิจัยมากที่สุด รวมทั้งหมด 27 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 71.05 ซึ่งความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัยเกือบทุกเรื่องระบุว่าวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมและวรรณคดีเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงพระคุณของบรรพบุรุษ จากนั้นให้เกิดความขยันหมั่นเพียรมานะอดทน หรือเกิดความรักชาติ รักศาสนา พระมหากษัตริย์ และรู้จักหน้าที่ของตนเพื่อปกป้องและพัฒนาประเทศชาติ สอดคล้องแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ปีพ.ศ.2520 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2520) ระบุความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ว่าให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติ การมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ ให้มีบุคลิกภาพที่ดี ให้มีความขยันหมั่นเพียร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ แสดงให้เห็นว่าที่เลือกหัวข้อวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมและวรรณคดีเป็นจำนวนมากเพราะต้องการจะพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ แนวนโยบายการศึกษาของรัฐบาลว่า “รัฐพึงส่งเสริมการทดลองและการวิจัยทางการศึกษาเพื่อจะได้นำผลไปใช้ในการปรับปรุงการศึกษาให้เหมาะสมอยู่เสมอ” และ “รัฐพึงสนับสนุนให้มีการผลิตตำรา บทเรียน และเอกสารทางวิชาการอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้โดยไม่ขัดต่อวัฒนธรรมไทย ระเบียบข้อบังคับ และกฎหมาย” ทั้งนี้อาจมีความเป็นไปได้ที่การศึกษาในสมัยนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการและนโยบายของประเทศตามที่เจตนา นาควิธระ (2520) กล่าวว่าเป็นการยากที่จะกล่าวให้แน่ชัดว่าความต้องการของประเทศหรือนโยบายในเรื่องของการพัฒนาการวิจัยด้านภาษาและวรรณคดีเป็นอย่างไร เรื่องของการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมถือได้ว่าเป็นนโยบายที่ยอมรับกันทั่วไป แต่การที่จะแปรนโยบายที่กว้างแบบนี้มาเป็นนโยบายเกี่ยวกับการ “วิจัย” เป็นสิ่งที่สลับซับซ้อนเพราะเรื่องของภาษาและวรรณคดีเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจและความรู้สึกเป็นส่วนใหญ่ มิใช่เครื่องยังชีพอันจะมีผลต่อชีวิตประจำวันเช่นผลผลิตของวิทยาศาสตร์ก่อปรกบในช่วงนั้นเป็นช่วงแรก ๆ ของการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีการกำหนดหน่วยกิตวิทยานิพนธ์น้อยเกินไปการวิจัยจึงยัง “ด้อยพัฒนา” อาจารย์ผู้สอนมักประสบปัญหาในด้านที่ว่าไม่มีอะไรใหม่ ๆ จะถ่ายทอดให้แก่ศิษย์และขาดความร่วมมือในวงวิชาการ

อย่างไรก็ตามผลการสังเคราะห์งานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่างานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2525-2534 ยังไม่มีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร ส่งผลให้วัฏกรรมที่เกี่ยวกับ

การศึกษามีจำนวนน้อยเช่นกันเพราะมุ่งเน้นการวิจัยไปที่การสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับบรรณกรรมและวรรณคดีไทยสอดคล้องกับบรรณพ จินะวัฒน์และสุบิน ยุระรัช (2559) การวิจัยทุกประเภทมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การสร้างองค์ความรู้ (Body of knowledge) หรือนวัตกรรม (Innovation) ที่มีความใหม่และช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับสาขาวิชา หรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในแง่มุมต่าง ๆ เสริมสร้างวัฒนธรรมของชาติเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและร่วมกันวางแผนต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2534 พบว่าการวิจัยในขณะนั้นมีการวิจัยทางภาษาไทยภายใต้การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรทาง ครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์เป็นการวิจัยตัวบทวรรณคดีไทยมากกว่าการวิจัยทางการสอนวิจัยวรรณคดีไทยและเมื่อผ่านช่วงเวลานั้นมา มีการพัฒนาเป็นการวิจัยทางการสอนวรรณคดีมากขึ้นตามลำดับ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ระดับบัณฑิตศึกษา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2534 จะเห็นถึงกระบวนทัศน์ และแนวโน้มการวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทยในสมัยนั้น สามารถนำไปพัฒนางานวิจัยที่เป็นแนวนโยบายของการศึกษา หรืองานวิจัยที่เอื้อประโยชน์แก่การศึกษา ณ เวลาวิจัย

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.1.2 ผลการจากวิจัยทำให้ผู้ทำวิจัยสามารถรู้แนวทางตลอดจนระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นวิจัยทางการศึกษาและการสอนได้อย่างถูกต้องตามหลักการ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.1.3 ควรศึกษาแนวโน้มการทำวิจัยระหว่างการวิจัยด้านตัวบทวรรณคดีไทยและการวิจัยทางการสอนวรรณคดีไทยในระดับบัณฑิตศึกษา

9. บรรณานุกรม

- กฤษณา คงยิ้ม. (2531). การวิเคราะห์เพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้านจากตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจตนา นาควัชระ. (2520). สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการวิจัยด้านภาษาและวรรณคดี. **วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 1(1). 1-25.
- แจ่มจันทร์ สุวรรณรงค์. (2527). วิเคราะห์วรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานของอีสาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉัตรชัย ว่องกสิกรรม. (2528). วิเคราะห์บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตามหลักการละครใน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิศา พินธุสาร. (2526). วรรณกรรมไทยรามัญ ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชลอ รอดรอย. (2532). ศึกษาวรรณคดีไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเชิงการเรียนการสอน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฐิติมา วิทยาวงศ์รุจิ. (2528). วิเคราะห์บทละครนอกสามสมัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงภพ ชุนมธูรส และคณะ. (2563). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการสอนภาษาไทยระดับบัณฑิตศึกษา. **วารสารครุพิบูล**. 7(2). 295-308.
- ทัศนศรี โสมะเกษตริน. (2529). วิเคราะห์ความสามารถในการนำทหารของแม่ทัพเอกในวรรณคดีเรื่อง สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาคลั่ง (หน). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก.
- ธำรงค์ กาญจนธานี. (2527). วิเคราะห์วรรณกรรมนิทานท้องถิ่นภาคใต้. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ ปิ่นสุวรรณ. (2531). ศึกษาตัวละครในนวนิยายของโบทัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันททยา ลำดวน. (2525). เปรียบเทียบผลการสอนนิชาวรรณคดีไทย เรื่อง ละครของไทย โดยใช้วิธีสอนที่ใช้บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปกับวิธีสอน แบบธรรมดาสำหรับนักศึกษาครูระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตยา ปินชาญชัยยุทธ. 2529. การวิเคราะห์คุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดี ที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปราณี สุรสิทธิ์. (2527). คำสอนสตรีไทยจากวรรณกรรมช่วงก่อนได้รับอิทธิพลตะวันตก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปริญญา สุวรรณรงค์. (2528). การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เพื่อสืบค้นหาผู้แต่งโคลงกำสรวลและโคลงทวาทศมาส. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก.
- ปริมวดี ประยูรศุข. (2525). ความสนใจในการอ่านหนังสือนิทานประเภทต่าง ๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ ชังธาดา. (2532). ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก : การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและศิลปะการประพันธ์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม.
- พรสวรรค์ สุวรรณธาดา. (2529). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวรรณคดีไทยเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย โดยวิธีสอนแบบโปรแกรมสไลด์ประกอบเสียง กับวิธีสอนแบบบรรยายตามแนวทฤษฎีการสอนของกาเย่ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือวิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา (การสอนภาษาไทย). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม.
- พิสมร ้วยวุฒิ. (2530). วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณกรรมร้อยกรองของ สุนทรภู่ วงษ์เทศ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก.
- เพชรปภาณี อินทรพานิชย์. (2533). เปรียบเทียบความสามารถในการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้และไม่ใช้นิทานพื้นบ้านอีสานประกอบการฟัง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพศาล วงษ์ศิริ. (2526). การศึกษาวิเคราะห์เรื่องเสภาเพื่อการเรียนการสอนวรรณคดีไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรภรณ์ ทนชัย. (2528). การวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพิน ธีระธัญญ์ภูษ. (2527). การวิเคราะห์คตินพจน์จากวรรณคดีไทยสมัยรัชกาลที่ 2 เปรียบเทียบกับที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รพีพรรณ เทียมเดช. (2531). วิเคราะห์วรรณกรรมบทละครของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- รำพึง ศิลาลง. (2530). การศึกษาวรรณคดีคำสอนประเภทร้อยกรองช่วงก่อนได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมตะวันตกในเชิงจริยธรรม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก.
- รำเพย ไชยสินธุ์. (2527). กระบวนจินตภาพในวรรณกรรมร้อยกรองอีสาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลำยอง สำเร็จดี. (2529). วิเคราะห์ท่วงทำนองการประพันธ์ของสุนทรภู่เพื่อสืบค้นผู้แต่งนิราศอิเหนาและสุภาวดีสอนหญิง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก.
- วินัย จันทร์พริ้ม. (2531). วิเคราะห์สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิลาวลัย อิมเอม. (2528). การศึกษาปัญหาการใช้หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีระเกียรติ รุจิรกุล. (2531). การวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับและพฤติกรรมของตัวละครเอกในวรรณคดีไทย สมัยรัชกาลที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แววตา พูลสวัสดิ์. (2529). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวรรณคดีไทยเรื่อง ไชยภาษา โดยการสอนแบบประสมศิลปวิธีสอนกับการสอนแบบปกติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมภูมิ บ่ายเที่ยง. (2525). การเปรียบเทียบการใช้เวลาในการสอน และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาวรรณคดีไทย โดยวิธีสอนแบบล่ามคำตอบกับวิธีสอนแบบบรรยาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรายุทธ ทองคำใส. (2529). วิเคราะห์วรรณคดีเรื่องผาแดง-นางไอ่ฉบับของพระอริยานุวัตร เขมจารี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก.
- สันทนี อาบวรรัตน์. (2528). การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องมาลัยหมื่นมาลัยแสน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2520). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2526). สถิติการศึกษาฉบับย่อ ปีการศึกษา 2525. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.

- สิริรัตน์ สุคันธวิช. (2531). การวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทยที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ ทัพพะรังสี. (2529). การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาวรรณคดีมรดก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาวดี เกษมณี. (2531). วิเคราะห์การเรียนการสอนภาษาไทยจากวรรณคดีไทย ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนิสา มั่นระวัง. (2529). วิเคราะห์กาพย์เห่เรือสมัยอยุธยาตอนปลายจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก.
- สุระ ดามาพงษ์. (2527). การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรณพ จินะวัฒน์ และสุบิน ยุระรัช. (2559). การเลือกใช้ระเบียบวิธีทางสถิติให้เหมาะกับปัญหาวิจัยทางการบริหารการศึกษา. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ). 9(2). 1396-1415.
- อุไร ศีจริง. (2530). การศึกษาเชิงวิเคราะห์นิทานเรื่องวงษะมาต อำเภอดอกบึง จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การวิเคราะห์รายการคำศัพท์ภาษาอังกฤษธุรกิจที่พบในภาษาพูด*
A CORPUS ANALYSIS OF BUSINESS ENGLISH VOCABULARY
LIST IN SPOKEN LANGUAGE

ธารีรัตน์ หิรัญนุเคราะห์¹
Tareerat Hirannukhro¹
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น¹
Sripatum University Khon Kaen Campus¹
Email : tareerat.hi@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นศึกษาและวิเคราะห์รายการคำศัพท์ทางธุรกิจที่พบในภาษาพูดของภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ เพื่อเป็นการพัฒนารายการคำศัพท์เชิงวิชาการ ซึ่งงานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายไปที่การฟังและการพูดภาษาอังกฤษทางธุรกิจโดยเฉพาะเจาะจงไปที่สื่อสภาพจริง 2 แหล่ง ได้แก่ 1) บทพูดจากพอดคาสต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ และ 2) บทพูดจากการสอนผ่านหลักสูตรออนไลน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 3,397,390 คำ โดยใช้คลังข้อมูลภาษาศาสตร์ในครั้งนี้ว่า SPU-SB Corpus ในการศึกษาได้ นำทฤษฎี AWL ของ Coxhead (2000) มาใช้ เพื่อระบุคำศัพท์วิชาการทางธุรกิจ ซึ่งเป็นรายการคำศัพท์วิชาการที่มีชื่อเสียงและถูกใช้กันอย่างแพร่หลาย การเก็บข้อมูลวิจัยนั้น ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Ant Conc จำแนกคำศัพท์ตามความถี่ วิเคราะห์ระดับคำศัพท์ที่เกิดขึ้นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Vocab Profile แล้วจัดทำขึ้นเป็นรายการคำศัพท์เชิงวิชาการที่พบในภาษาพูดภาษาอังกฤษธุรกิจ

ผลการวิจัยพบว่า คลังข้อมูล SPU-SB Corpus มีคำที่พบมากที่สุดคือคำที่จัดอยู่ในระดับที่ 1 ประกอบด้วยคำศัพท์ที่มีความถี่ที่สุด 1,000 คำแรก อยู่ที่ 52.67% และพบคำศัพท์เชิงวิชาการ คำศัพท์ทางเทคนิค และคำศัพท์ที่หายาก ที่ 20.21% การเทียบรายการรายการคำศัพท์เชิงวิชาการ SPU-SB Corpus กับ Sub-lists ของ Coxhead นั้น มีรายการคำศัพท์ที่ตรงกันเกิดขึ้นทั้ง 10 Sub-lists รวมเป็นจำนวนคำทั้งสิ้น 453 ครอบคลุมคำ จากทั้งหมด 570 ครอบคลุมคำ คิดเป็น 79.47%

คำสำคัญ : คลังข้อมูลภาษาศาสตร์; ภาษาพูด; ภาษาอังกฤษธุรกิจ; สื่อสภาพจริง

ABSTRACT

The present study examines and analyzes a list of business terms found in the spoken language of Business English in order to develop academic vocabulary lists. This research aims at listening and speaking in business English, with a focus on authentic materials in two sources: 1) spoken words from podcasts related to business English, and 2) spoken words from online courses that are related to business English. There are 3,397,390 words, using the name of this linguistic corpus as SPU-SB Corpus. In this study, Coxhead's AWL theory (2000), which is a list of famous and widely used academic terms, was proposed to identify the academic word. For the research data collection, Ant Conc was used to classify terms by frequency. The vocabulary levels formed using Vocab Profile are analyzed and developed into a list of academic vocabulary found in English-speaking business languages.

The results showed that the SPU-SB Corpus corpus had the most common words classified as Level 1, containing the first 1000 most frequent words at 52.67%, and as academic vocabulary, technical terminology, and rare words at 20.21%. SPU-SB Corpus Academic Vocabulary Lists were compared with Coxhead's Sub-lists. There were 10 sub-lists of matching words for a total of 453-word families out of 570-word families or 79.47%.

Keywords : Corpus Analysis; Business English; Spoken Language; Authentic Materials

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคศตวรรษที่สาม การสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้คนในการสื่อสารกับประชาคมโลก (Samed and Fitriani, 2016) การพูดเป็นทักษะที่มีประสิทธิภาพที่ประกอบด้วยระบบของถ้อยคำที่มีความหมาย (Nunan, 2003) นั้นหมายความว่า การพูดมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารยิ่งไปกว่านั้นภาษาอังกฤษถูกใช้กันอย่างแพร่หลายในฐานะสื่อการสอนในระดับอุดมศึกษาทั้งในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักและประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก (Hyland & Shaw, 2016) ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับกลางของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในระดับอุดมศึกษานั้น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จทางวิชาการ ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจเนื้อหาไม่เพียงแต่ภาษาเขียนในตำรา วารสาร หรือบทความเท่านั้น แต่จะต้องเข้าใจภาษาพูดเชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสัมมนา ห้องปฏิบัติการทางภาษาและแบบฝึกหัดด้วยเช่นกัน (Becker, 2016; Biber, 2006) ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาในมหาวิทยาลัย (Lynch, 2011)

ในการพิจารณาว่าคำใดควรได้รับการสอนและเรียนรู้เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาปัจจุบัน วิธีการคลังข้อมูลเป็นแนวทางที่ถูกใช้ในการพัฒนาคำศัพท์ เชื่อกันว่าคำศัพท์ที่ถูกพัฒนาด้วยวิธีคลังข้อมูล Corpora นั้น เป็นลักษณะที่น่าเชื่อถือได้มากกว่าและช่วยให้นักวิจัยสามารถระบุด้วย

ความเฉพาะเจาะจงในระดับที่สูงกว่าเป็นคำและวลีใดที่เกิดขึ้นเป็นประจำที่ผู้เรียนภาษาจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียน โดยมีเป้าหมายในการเรียนรู้ (Biber, Conrad, & Reppen, 1994; McCarthy & Carter, 1997; Simpson & Mendis, 2003; Schmitt, 2004).

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์รายการคำศัพท์ทางธุรกิจที่พบในภาษาพูดของภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ ซึ่งงานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายไปที่การฟังและการพูดภาษาอังกฤษทางธุรกิจโดยเฉพาะเจาะจงไปที่สื่อสภาพจริง (authentic materials) ด้วยเหตุผลสำคัญสองประการหลักคือ เป้าหมายของผู้ใช้คลังข้อมูลภาษาที่เป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่วางแผนการศึกษาสาขาวิชาการในหลักสูตรภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ พิจารณาร่วมด้วยกับเวลาที่จำกัดของผู้เรียนและพัฒนาการด้านคำศัพท์ที่เชื่อมโยงของผู้เรียน (Milton, 2009; Webb & Chang, 2012) การมุ่งเน้นไปที่ภาษาที่ใช้ในสถานการณ์จริงจึงเป็นแนวคิดที่สามารถจะดำเนินการให้เป็นผลสำเร็จได้ จากการศึกษาของผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนในหลักสูตรภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ มีความคิดเห็นและเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า นักศึกษามีความคุ้นเคยกับไวยากรณ์ภาษาอังกฤษมาบ้าง แต่เมื่อพวกเขาเข้ามาศึกษาในหลักสูตรภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ เหตุผลหลักคือพวกเขาต้องการที่จะสามารถสนทนาหรือเขียนในเชิงธุรกิจได้ และเหนือสิ่งอื่นใด พวกเขาต้องการคำศัพท์ที่เหมาะสมที่จำเป็นในการทำเช่นนั้น วิธีที่ง่ายที่สุดในการแก้ปัญหาคือการทำความเข้าใจกับความคุ้นเคยกับคำศัพท์เฉพาะทางของภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ แม้ว่าพจนานุกรมด้านภาษาอังกฤษธุรกิจจะมีอยู่แล้ว แต่พจนานุกรมมีคำศัพท์มากมายเกินกว่าที่เรียนรู้ได้ และในพจนานุกรมมักจะไม่นำคำที่ใช้อ่านว่าคำใดที่ใช้บ่อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอการศึกษาเพื่อสร้างรายการคำศัพท์ที่ถูกใช้บ่อยที่สุดในภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่ผู้เรียนและผู้สอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองสามารถใช้เวลาไปกับคำศัพท์ที่คุ้มค่าที่สุดในการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์คำศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในภาษาพูดของสื่อสภาพจริงที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ

2.2 เพื่อสร้างรายการคำศัพท์เชิงวิชาการที่พบบ่อยที่สุดในภาษาพูดทางภาษาอังกฤษธุรกิจ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สามารถนำผลวิจัยไปใช้เพื่อการออกแบบหรือพัฒนาการเรียนการสอนในสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจได้คลังข้อมูลเหล่านี้ยังสามารถใช้สำหรับการสร้างสื่อตามบริบทและการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาต่างๆ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยในรูปแบบ Qualitative Method Research ในการวิเคราะห์คลังข้อมูลคำศัพท์ที่พบในภาษาพูดสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจเพื่อเป็นการพัฒนารายการคำศัพท์เชิงวิชาการ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือภาษาพูด (Spoken Language) ในภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยอ้างอิงมาจางานวิจัยของ Tongpoon Patanasorn (2018) ที่ได้แบ่งหมวดหมู่ภาษาอังกฤษธุรกิจ

ออกเป็น 8 สาขาวิชา ได้แก่ การบัญชี การตลาด การโฆษณา การเงิน กฎหมาย-ธุรกิจ การท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์ และการจัดการ

กลุ่มตัวอย่างคลังข้อมูลภาษาที่ใช้ในการศึกษานี้ มาจาก 2 แหล่งข้อมูล ดังนี้

1. คลังข้อมูลภาษาจากคอร์สเรียนออนไลน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยประกอบไปด้วย 8 สาขาวิชา ได้แก่ การบัญชี การตลาด การโฆษณา การเงิน กฎหมาย-ธุรกิจ การท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์ และการจัดการโดยรวบรวมจากคอร์สเรียนออนไลน์ที่มีอยู่ใน Coursera (www.coursera.org) เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกแหล่งข้อมูลนี้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจาก Coursera ประกอบด้วยคอร์สเรียนออนไลน์จากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงทั่วโลก และมีบทพูด (script) ให้สามารถดาวน์โหลดได้ เพื่อให้ตรงกับสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจทั้ง 8 สาขานั้น ผู้วิจัยทำการเลือกจาก Keyword และต้องเป็นคอร์สเรียนที่สามารถเข้าเรียนได้ฟรีจาก www.coursera.org

2. คลังข้อมูลจากพอดคาสต์ (Podcast) โดยสามารถเข้าถึงได้จาก <https://www.ted.com/podcasts> เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกแหล่งข้อมูลนี้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจาก TED เป็นองค์กรสื่อนานาชาติที่มีชื่อเสียง และมีบทพูด (script) ให้สามารถดาวน์โหลดได้ฟรี โดยเลือกจาก Topic เพื่อให้ครอบคลุมทั้ง 8 สาขาวิชา ได้แก่ การบัญชี การตลาด การโฆษณา การเงิน กฎหมาย-ธุรกิจ การท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์ และการจัดการ

ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ คลังข้อมูลภาษาพูดภาษาอังกฤษธุรกิจ จะใช้ชื่อว่า SPU-Spoken Business English Corpus หรือ SPU-SB Corpus

เครื่องมือที่ใช้ในการในการวิจัย ได้แก่ (1) โปรแกรมสำเร็จรูป Ant Conc เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการตรวจสอบคำศัพท์ คือชุดเครื่องมือวิเคราะห์คลังข้อมูลฟรีแวร์สำหรับจำแนกคำศัพท์ตามความถี่ Ant Conc ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดย Laurence Anthony (2014) จาก Waseda University ประเทศญี่ปุ่น(2)โปรแกรมสำเร็จรูป Vocab Profile โปรแกรมนี้สามารถจำแนกคำศัพท์ตามความถี่ของแต่ละคำที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย 4 ระดับตามความถี่ ดังนี้ ระดับที่ 1 ประกอบด้วยคำศัพท์ที่มีความถี่ที่สุด 1,000 คำแรก ระดับที่ 2 ประกอบด้วยคำศัพท์ที่มีความถี่ 1,000 คำถัดมา ระดับที่ 3 ประกอบด้วยคำศัพท์เชิงวิชาการคำศัพท์ทางเทคนิค และคำศัพท์ที่หายาก ระดับที่ 4 คือคำที่ไม่ปรากฏในทั้ง 3 ระดับข้างต้น

รายละเอียดลักษณะงานและขั้นตอน การปฏิบัติงาน

1. ศึกษาและเลือกกลุ่มตัวอย่างคลังข้อมูลภาษา ซึ่งได้แก่ 1) คลังข้อมูลภาษาจากคอร์สเรียนออนไลน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ 2) พอดคาสต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ เพื่อให้ครอบคลุมทั้ง 8 สาขาวิชา ได้แก่ การบัญชี การตลาด การโฆษณา การเงิน กฎหมาย-ธุรกิจ การท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์ และการจัดการ

2. นำกลุ่มตัวอย่างของแต่ละสาขาวิชาที่ได้มาจำแนกคำศัพท์ตามความถี่ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Ant Conc

3. นำคำศัพท์ที่มีความถี่สูงสุดของทั้ง 8 สาขามารวมกัน แล้ววิเคราะห์ระดับคำศัพท์ที่เกิดขึ้นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Vocab Profile

4. นำทฤษฎี AWL ของ Coxhead (2000) มาใช้ เพื่อระบุคำศัพท์วิชาการทางธุรกิจ ซึ่งเป็นรายการคำศัพท์ทางวิชาการที่มีชื่อเสียงและถูกใช้กันอย่างแพร่หลาย

5. จัดทำรายการคำศัพท์เชิงวิชาการที่พบในภาษาพูดภาษาอังกฤษธุรกิจ

5. ผลการวิจัย

5.1 คำศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในภาษาพูดของสื่อสภาพจริงที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ จากการวิเคราะห์คำศัพท์ที่ถูกเลือกจากคลังข้อมูลภาษา 2 แหล่ง ได้แก่ 1) จากคอร์สเรียนออนไลน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยประกอบไปด้วย 8 สาขาวิชา ได้แก่ การบัญชี การตลาด การโฆษณา การเงิน กฎหมาย-ธุรกิจ การท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์ และการจัดการ 2) เลือกจากพอดคาสต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยประกอบไปด้วย 8 สาขาวิชา ได้แก่ การบัญชี การตลาด การโฆษณา การเงิน กฎหมาย-ธุรกิจ การท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์ และการจัดการโดยนำคลังข้อมูลที่ได้เข้าโปรแกรมจำแนกคำศัพท์ตามความถี่ Ant Conc และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Vocab Profile เพื่อระบุคำศัพท์วิชาการที่เกิดขึ้นในคลังข้อมูล SPU-SB Corpus ตารางที่นำเสนอด้านล่างคือ ข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป Vocab Profile

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์จากโปรแกรมสำเร็จรูป Vocab Profile

	Families	Types	Tokens	Percent
K1 Words (1-1000):	778	1568	1569	52.67%
Function:	...	...	(147)	(4.93%)
Content:	...	...	(1422)	(47.73%)
> Anglo-Sax	...	...	(617)	(20.71%)
K2 Words (1001-2000):	246	373	373	12.52%
> Anglo-Sax	...	...	(126)	(4.23%)
1k+2k		...	...	(65.19%)
AWL Words:	347	602	602	20.21%
> Anglo-Sax	...	...	(47)	(1.58%)
Off-List Words:	?	435	435	14.60%
	1371+?	2978	2979	100%

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป Vocab Profile ซึ่งข้อมูลที่แสดง ประกอบด้วย ตระกูลศัพท์ (Word Families) จำนวนคำศัพท์ (Word Type) คำศัพท์ที่ปรากฏ (Word Token) และเปอร์เซ็นต์ (Percent) โดยโปรแกรมนี้สามารถจำแนกคำศัพท์ตามความถี่ของแต่ละคำที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย 4 ระดับตามความถี่ ซึ่งสามารถสรุปผลเป็นเปอร์เซ็นต์ที่ได้จากคลังข้อมูล SPU-SB Corpus ดังนี้

ระดับที่ 1 ประกอบด้วยคำศัพท์ที่มีความถี่ที่สุด 1,000 คำแรกพบที่ 52.67%

ระดับที่ 2 ประกอบด้วยคำศัพท์ที่มีความถี่ 1,000 คำถัดมาพบที่ 12.52%

ระดับที่ 3 ประกอบด้วยคำศัพท์เชิงวิชาการคำศัพท์ทางเทคนิค และคำศัพท์ที่หายาก พบที่ 20.21%

ระดับที่ 4 คือคำที่ไม่ปรากฏในทั้ง 3 ระดับข้างต้นพบที่ 14.60%

5.2 รายการคำศัพท์เชิงวิชาการที่พบบ่อยที่สุดในภาษาพูดทางภาษาอังกฤษธุรกิจ

การสร้างรายการคำศัพท์เชิงวิชาการที่พบบ่อยที่สุดในภาษาพูดทางภาษาอังกฤษธุรกิจนั้น ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Vocab Profile เพื่อระบุคำศัพท์วิชาการที่เกิดขึ้นในคลังข้อมูล SPU-SB Corpus จำนวนทั้งหมด ซึ่งต้องเป็นคำที่เกิดขึ้นอย่างน้อยที่ความถี่ 50 ครั้ง และเกิดขึ้นอย่างน้อยใน 4 สาขาวิชาการรายการคำศัพท์ 100 คำแรกที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด ดังแสดงอยู่ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายการคำศัพท์เชิงวิชาการ 100 คำแรกที่พบบ่อยที่สุดในภาษาพูดทางภาษาอังกฤษธุรกิจ

ลำดับที่	คำศัพท์	ความถี่	Range	จำนวนสาขาที่พบ
1	data	3658	576	8
2	financial	2142	662	8
3	media	2103	578	7
4	process	2044	799	8
5	economic	1784	566	8
6	energy	1779	286	6
7	create	1691	846	8
8	investment	1678	496	5
9	revenue	1255	293	5
10	period	1244	488	8
11	resources	1233	526	8
12	technology	1145	463	8
13	culture	1131	274	5
14	approach	1126	556	5
15	focus	1112	693	8
16	job	1052	496	8
17	plus	1043	408	8
18	labor	1034	259	8
19	specific	1026	598	8
20	project	1021	339	8
21	issue	984	548	8
22	network	982	261	8

ลำดับที่	คำศัพท์	ความถี่	Range	จำนวนสาขาที่พบ
23	area	980	454	8
24	analysis	961	451	8
25	individual	957	486	8
26	finance	894	372	4
27	design	884	309	8
28	research	883	402	8
29	percent	876	282	5
30	variable	872	174	5
31	team	867	317	5
32	created	853	514	8
33	consumption	852	228	4
34	finally	846	644	8
35	positive	843	411	7
36	access	827	440	8
37	structure	822	399	8
38	output	819	207	7
39	sustainable	819	251	4
40	option	810	227	8
41	role	795	422	8
42	negative	794	384	8
43	benefit	748	356	8
44	available	746	474	8
45	concept	736	433	8
46	concepts	736	433	8
47	perspective	736	396	8
48	context	715	406	8
49	similar	714	500	8
50	investors	707	274	5
51	benefits	699	333	8
52	identify	682	406	8
53	couple	664	489	8
54	final	647	441	6
55	obviously	646	407	8
56	creating	643	432	8

ลำดับที่	คำศัพท์	ความถี่	Range	จำนวนสาขาที่พบ
57	potential	624	443	8
58	challenge	623	328	6
59	infrastructure	611	201	4
60	funds	603	192	4
61	resource	603	216	8
62	traditional	593	307	8
63	relevant	589	366	8
64	assume	585	361	8
65	challenges	580	299	6
66	cultural	570	197	4
67	overall	568	316	7
68	fund	562	190	5
69	ratio	553	154	6
70	individuals	543	309	8
71	section	533	287	6
72	invest	514	274	5
73	formula	504	167	4
74	input	503	173	5
75	involved	497	360	8
76	equation	494	191	4
77	source	491	277	8
78	communication	486	211	5
79	previous	477	344	8
80	method	476	193	4
81	margin	473	123	4
82	sources	471	220	8
83	instance	468	269	7
84	definition	465	282	8
85	elements	461	263	8
86	alternative	458	265	8
87	features	453	211	5
88	investor	453	142	5
89	financing	443	154	5
90	percentage	440	198	5

ลำดับที่	คำศัพท์	ความถี่	Range	จำนวนสาขาที่พบ
91	complex	436	293	8
92	principle	434	220	5
93	define	430	266	8
94	capacity	426	208	5
95	generate	426	271	5
96	task	426	193	7
97	investments	423	218	5
98	core	412	262	8
99	strategic	412	198	5
100	text	410	196	5

จากตารางที่ 2 แสดงรายการคำศัพท์วิชาการที่พบบ่อยที่สุดในคลังข้อมูลภาษาพูดทางภาษาอังกฤษธุรกิจ 100 อันดับแรก คำศัพท์ที่พบบ่อยที่สุดได้แก่ “data” ซึ่งความถี่ที่เกิดขึ้นคือ 3,658 และพบในทั้ง 8 สาขาวิชา ส่วนคำศัพท์วิชาการที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ “text” ความถี่อยู่ที่ 410 และพบเพียงใน 5 สาขาวิชาเท่านั้น ในรายการคำศัพท์เชิงวิชาการ 100 คำแรกที่พบบ่อยที่สุดในภาษาพูดทางภาษาอังกฤษธุรกิจนี้ พบคำศัพท์ที่มีความถี่สูงสุดที่เกิดขึ้นในทั้ง 8 สาขาวิชาทางธุรกิจ จำนวนทั้งสิ้น 56 คำ และคำศัพท์ที่มีความถี่สูงสุดที่เกิดขึ้นในสาขาวิชาขั้นต่ำที่กำหนดไว้คือ 4 สาขาวิชา จำนวนทั้งสิ้น 10 คำ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 อัตราส่วนจากคลังข้อมูล SPU-SB Corpus ประกอบด้วย คำที่พบมากที่สุดคือคำที่จัดอยู่ในระดับที่ 1 ประกอบด้วยคำศัพท์ที่มีความถี่ที่สุด 1,000 คำแรก อยู่ที่ 52.67% และพบคำศัพท์เชิงวิชาการคำศัพท์ทางเทคนิค และคำศัพท์ที่หายาก ที่ 20.21% ซึ่งผลที่ได้ก็น่าสนใจมาก เนื่องจากมีแตกต่างจาก Nation (2001) ที่กล่าวว่าคำศัพท์วิชาการ (Academic Words) จะครอบคลุมคำศัพท์ที่พบในตำราภาษาอังกฤษอยู่ที่ 10 % เท่านั้น สาเหตุที่ผลวิจัยแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากคลังข้อมูล SPU-SB Corpus ได้มาจากบทพูดที่อยู่ในคอร์สเรียนออนไลน์ที่มีอยู่ใน Coursera ซึ่งเป็นเนื้อหาในระดับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงคำศัพท์ที่ใช้จึงมีความยากและเป็นวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับระดับผู้ฟัง จึงพบคำศัพท์วิชาการที่อยู่ในการศึกษาครั้งนี้ มากถึง 20.21%

6.2 การเทียบรายการรายการคำศัพท์เชิงวิชาการ SPU-SB Corpus กับ Sub-lists ของ Coxhead นั้น มีรายการคำศัพท์ที่ตรงกันเกิดขึ้นทั้ง 10 Sub-lists รวมเป็นจำนวนคำทั้งสิ้น 453 ครอบคลุมคำ จากทั้งหมด 570 ครอบคลุมคำ คิดเป็น 79.47% รายการคำศัพท์เชิงวิชาการ 100 คำแรกที่พบบ่อยที่สุดในภาษาพูดทางภาษาอังกฤษธุรกิจนั้น เป็นคำศัพท์ที่ได้มาจากสื่อสภาพจริง ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารอย่างแท้จริง ไม่ได้เขียนขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการสอนภาษาโดยเฉพาะ (Nunan,1999) จากคลังข้อมูล SPS-SB Corpus ประกอบด้วย คำศัพท์เชิงวิชาการคำศัพท์ทางเทคนิค และคำศัพท์ที่หายาก เป็นจำนวน 20.21% และตรงกับ Sub-list ของ Coxead ถึง

79.47% ซึ่งรายการคำศัพท์นี้จะเป็ประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียนและผู้สอนเนื่องจากมาจากสื่อสภาพจริงที่แตกต่างกันทั้ง 2 แหล่งข้อมูลสอดคล้องกับการศึกษาของ Lavinia Disa Winona Aramintra (2020) ที่อ้างว่าการสร้างคลังข้อมูลผู้เรียนภายในสถาบันใดสถาบันหนึ่งนั้นสามารถทำได้จริง และอาจเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อครูสอนภาษา ผู้ออกแบบหลักสูตร และผู้จัดทำหลักสูตรด้วยแนวทางที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล เพื่อเข้าใจธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 งานวิจัยในครั้งนี้อย่างขาดการนำรายการคำศัพท์ไปทดสอบความรู้คำศัพท์กับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง จึงไม่สามารถสรุปได้ว่ารายการคำศัพท์จากสื่อสภาพจริงนั้นช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ได้จริงหรือไม่

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 รายการคำศัพท์เชิงทางวิชาการทางการพูดภาษาอังกฤษธุรกิจนี้สามารถนำไปใช้เพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาไปกับคำศัพท์ที่คุ้มค่าที่สุด

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 การออกแบบคลังข้อมูลภาษาศาสตร์จากสื่อสภาพจริง (authentic materials) ในครั้งนี้ ได้มาจาก 2 แหล่งข้อมูลเท่านั้น งานวิจัยในครั้งต่อไป ควรเก็บข้อมูลจากสื่อสภาพจริงในรูปแบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษาพูดภาษาอังกฤษธุรกิจ เช่น การประชุม การสัมมนา หรืออื่นๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้คลังข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

8. บรรณานุกรม

- Biber, D. (1993). Representativeness in corpus design. *Literary and Linguistic Computing*. 8. 243-257.
- Biber, D., & Reppen, R. (2002). What does frequency have to do with grammar teaching?. *Studies in Second Language Acquisition*. 24. 199–208.
- Biber, D., Conrad, S., & Reppen, R. (1998). *Corpus Linguistics: Investigating language structure and use (Cambridge Approaches to Linguistics)*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Chung, T. M. (2009). The newspaper word list: A specialized vocabulary for reading newspapers. *JALT Journal*. 31. 159-182.
- Chung, T., & Nation, P. (2003). Technical vocabulary in specialized texts. *Reading in a Foreign Language*. 5. 103-116.
- Coxhead, A. (2000). A new academic word list. *TESOL Quarterly*. 34. 213-238.
- Coxhead, A. (2016). A New Academic Word List. *TESOL Quarterly*. 50. 181-184.

- Coxhead, A., & Nation, P. (2001). The specialized vocabulary of English for academic purposes. In J. Flowerdew & M. Peacock (Eds.), **Research perspectives on English for academic purposes**. Cambridge : Cambridge University Press.
- Laufer, B. (1997). The lexical plight in second language reading: Words you don't know, words you think you know, and words you can't guess. In J. Coady & T. Huckin (Eds.), **Second language vocabulary acquisition: A rationale for pedagogy**. Cambridge : Cambridge University Press.
- Tongpoon Patanasorn, A. (2018). Developing a frequent technical words list for finance: A hybrid approach. **English for Specific Purposes**. 51. 45-54.
- West, M. (1953). **A general service list of English words**. London : Longman.

ศึกษาแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระสงฆ์ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี*

AN APPROACHABLE STUDY OF PROPAGATING BUDDHADHAMMA OF
THE SANGHA IN CHAIWAN DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE

พระมหาชัยวัฒน์ อานนโท (วุฒิปงศ์เดชา)¹

Phramaha Chaiwat Anando (Wutthipongdecha)¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

Email : anuwat.25402211@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี 3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีการและแนวทางการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน วิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่มีเทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม แก่ชนทุกชั้นวรรณะ และกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในสมัยพุทธกาล 2) การเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่อำเภอไชยวาน คือ การดำเนินงานการเผยแผ่พุทธธรรมตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นการทำหน้าที่สอนธรรม นำปฏิบัติธรรม ด้วยการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นประจำทุกวัน พระอุโบสถศีลเป็นผู้บรรยายธรรมทางสื่อออนไลน์ต่างๆ และตามสถาบันการศึกษาหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน ปฏิบัติกิจของสงฆ์ด้วยการทำวัตรสวดมนต์เช้า เย็น เป็นประจำทุกวัน การลงอุโบสถสังฆกรรมเป็นประจำ นอกจากนั้นต้องเป็นนักเผยแผ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อที่จะบูรณาการกับเทคโนโลยีในปัจจุบันเพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ถึงประชาชนทุกเพศทุกวัยที่มากขึ้น 3) การประยุกต์ใช้วิธีการและแนวทางการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่อำเภอไชยวาน สามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ (1) รูปแบบในการเผยแผ่ ได้แก่ เผยแผ่ธรรมะ โดยท่านนำเสนอทั้งในส่วนของ พุทธศาสนสุภาษิต และผญาอีสาน นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ และนำเสนอในแบบของข้อคิดสะกิดใจ เปรียบเทียบอุปมาอุปไมย การนำเสนอในประเด็นที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถทำความเข้าใจได้ทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ (2) ส่วนแนวทางในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอไชยวาน ทั้งการเผยแผ่ในวัดและนอกวัด เน้นการเผยแผ่ธรรมะใน 1 รูปแบบ คือ 1) เชิงรุก และ 2) เชิงรับ โดยในส่วนของเชิงรุกนั้น พระสงฆ์ใช้วิธีการเผยแผ่ธรรมะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างเป็นระบบ ส่วนในรูปแบบเชิงรับนั้น ท่านใช้แนวทางในการเผยแผ่ธรรมะที่ได้เผยแผ่ไปแล้ว มีผลย้อนกลับมาได้ผลดี มีกระแสตอบรับจากพุทธศาสนิกชนที่รับ

สารนั้นแล้วได้ประโยชน์จากสาร และสามารถนำสารที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด แนวทางการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ มีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพทันสมัยตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยสามารถนำหลักพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางศาสตร์วิชาการ โดยใช้หลักธรรม สติสัมปชัญญะ นำมาประยุกต์การใช้กับเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การเผยแพร่; พุทธธรรม; พระสงฆ์

ABSTRACT

The purposes of this research are 1) to study the conceptual way to propagate the Dhamma principle in Theravada Buddhism 2) to study the propagation of Dhamma in accordance with the principle of Theravada Buddhism in the area of Chaiwan District, Udonthani Province and 3) to study the application the methods and the way how to propagate Dhamma in accordance with the way of Theravada Buddhism in the area of Chaiwan District, Udonthani Province. This research is the qualitative research in field study. By studying documents and in-depth interviews with 30 key informants, analyzed using descriptive methods.

The results of research are as follows: 1) The conceptual guideline how to propagate Dhamma in compliance with the principle of Theravada Buddhism is the way to propagate Buddha's Dhamma endowed with various techniques and methods suitable for all casts and various target groups in the Buddhist period. 2) The propagation of Dhamma in accordance with the principle of Theravada Buddhism in the area of Chaiwan District, is to carry on propagation of Buddhadhamma in accordance with the Buddhist teaching, to perform duties of teaching Dhamma, to lead people to practice Dhamma by preaching people to practice morality in the Buddhist Holiday and to teach Dhamma by using technology on line and propagate Dhamma in various educational institutes and organizations of both state or private sectors, to perform Sangha's formal act such as morning and evening chant every day and always to perform the Sangha's activity. In addition, propagators must have wide visions in order to integrate with modern technology and to propagate Buddhism to people of increasing ages. 3) The application the methods and the way how to propagation of Theravada Buddhism in the area of Chaiwan District, can be concluded into 2 items, that is, (1) the propagative formats, that is, to propagate Dhamma by proposing both the part of Buddhist proverbs and Isan aphorism connection with circumstances and proposing in the thought formats by analogous and metaphors. To propose simple aspect, not to be complicated, can understand both children and adults (2) the way

how to propagate Dhamma of Sangha in the area of Chaiwan District both outside and inside temples focus on 2 types, that is, (1) to push forwards and to accept by using the format of pushing forwards, the Buddhist monks apply the methods for propagation of Dhamma in administrating the Sangha's activities systematically. While in the part of reception, the Buddhist monks apply the way how to propagate Dhamma as disseminated; it returns the effects as well. The trend is accepted by the Buddhists who receive those essences and the essences can be applied for daily life sufficiently in the end. The way how to use the technology of the Buddhist monks is the way they use effectively and modernly in accordance with Buddhism by connecting the Buddhist teaching with the body of knowledge by applying the principle of mindfulness and clear comprehension for integration with technology qualitatively.

Keywords : Propagation; Buddhadharma; Sangha

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ที่กระจายไปทั่วทุกมุมโลกอยู่ ณ ขณะปัจจุบันนี้ องค์การทางศาสนาในฐานะอิงอาศัยศาสนิกชนในการดำรงอยู่ และเป็นที่พึ่งพิงทั้งทางด้านกายภาพและจิตใจของศาสนิก ก็อยู่ตกอยู่ในสถานการณ์อ่อนไหว ยิ่งสถานการณ์ปัจจุบันปรากฏกลุ่มชนผู้ที่ประสงค์ไม่นับถือศาสนาเพิ่มขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ประจวบกับสถานการณ์ทั้งทางการเมือง การศาสนา การสาธารณสุข ทำให้ผู้นำทางศาสนาเองต้องหันมาทบทวนบทบาทในด้านเผยแผ่ศาสนา ดังจะเห็นได้จากพระสงฆ์ในประเทศไทยได้ทำวัดให้เป็นสถานที่พักคอย หรือเป็นโรงพยาบาลสนาม หรือไม่ก็ทำงานออกทำกิจกรรมช่วยเหลือผู้ติดเชื้อตามโรงพยาบาล ชุมชนและสถานที่เชื่อมต่อสมณภาวะ แม้บางครั้งก็อาจมองเสมือนเป็นภาพลบในสายตาของผู้เคร่งครัดในหลักการทางพระพุทธศาสนา ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ที่เราอาศัยอยู่นี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทุกวินาที แนวคิดในการพัฒนาอะไรต่างๆ ถึงตอนนี้ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เราอยู่ในโลกยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดด้วย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดแล้ว การปฏิบัติในเชิงของการสร้างสรรค์ความเจริญที่เรียกว่าพัฒนาก็จะต้องเปลี่ยนไปฉะนั้นจึงได้ยินคำใหม่ๆ ซึ่งขยายจากความคิดเดิม หรือเปลี่ยนแปลงไปเลยเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันบุคคลตกอยู่ภายใต้ความกดดันและความเครียดอันเป็นผลมาจากความโลภ ความโกรธ ความหลง ความกลัว ความรู้สึกขาดความปลอดภัย เทคโนโลยีก้าวหน้าในทางวัตถุมากขึ้นเท่าใด ความต้องการในการพัฒนาทางจิตก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้นการแสวงหารูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมต่อการนำบุคคลเข้าสู่ธรรมะจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างเร่งด่วน ที่จะต้องกระทำกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550)

ในสมัยพุทธกาล หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ และประทับเสวยวิมุตติสุขในสถานที่ทั้ง 7 แห่ง รวม 7 สัปดาห์ผ่านพ้นไปแล้ว พระองค์เสด็จไปประทับที่ต้นอชปาลนิโครธ ทรงพิจารณาถึงพระสัทธรรมที่ตรัสรู้ว่าเป็นธรรมชาติอันลึกซึ้ง สุขุมจากเหตุผลดังกล่าว คัมภีร์ภาพ ยากยิ่งที่มนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่ว ๆ ไป ที่ยังหมกมุ่นยินดีอยู่ในกามคุณจะตรัสรู้ได้

แต่ด้วยพระมหากษัตริย์ที่ทรงปรารถนาที่จะช่วยเหลือโปรดเวไนยสัตว์ พระองค์ได้พิจารณาด้วยพระปัญญาทรงทราบว่า หมู่สัตว์นั้นมี ๔ จำพวก ตามลำดับแห่งกิเลสหนาและเบาบางต่างกัน ซึ่งเปรียบเทียบได้กับดอกบัว 4 ประเภท (Archan Vinai Ussivakul, 1996) บทบาทการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกของพระพุทธเจ้าถือได้ว่าประสบผลสำเร็จ เมื่อทรงเสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์และพระยสะพร้อมสหาย 54 คน จนได้บรรลุอรหัตตผล นำคนเหล่านี้เข้าร่วมงานการเผยแผ่เชิงรุกสืบหน้าต่อไป กล่าวคือหลังจากที่พระรัตนตรัยเกิดขึ้นครบ 3 ประการ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครั้งที่พระองค์ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นการแสดงชี้ให้เห็นว่า วงล้อแห่งธรรมของพระพุทธองค์จะหมุนไปหรือเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่อกุลแก่หมู่สัตว์โลก ซึ่งในยุคเริ่มแรกของการประกาศพระศาสนา ก่อนที่พระองค์จะส่งสาวกไปพระองค์ได้ตรัสแก่พระสาวกทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์แก่อกุลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในตาน้อย มีอยู่ยอมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม” วิธีการสอนและอุบายกลวิธีต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเผยแผ่ธรรมะ เพราะช่วยเป็น“สื่อ” หรือเป็นอุปกรณ์ในการเผยแผ่ และเสริมให้การเรียนรู้ไปอย่างรวดเร็วและดียิ่งขึ้น การที่จะชี้ให้เห็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเสนอความคิดเห็น แก้ไขปรับปรุงในเรื่องต่างๆ เพื่อชักจูงโน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้ประพฤติตามหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสุขสงบในสังคม ผู้เผยแผ่จะต้องเป็นกัลยาณมิตร คือ เป็นผู้ชี้แนะที่ถูกต้องให้ ถ้าชี้แนะผิดๆ ก็อาจพาไปนอกทางหรือผิดพลาดได้ อย่างไรก็ตามบทบาทของนักเผยแผ่คือ “ชี้แนะแนวทาง” (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2540)

จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสำนักปฏิบัติธรรมหรือมีวัดปฏิบัติธรรมที่มีการเผยแผ่ธรรมะในลักษณะตามคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่หลายสำนักในขณะเดียวกันก็มีวัดที่มีการเทศน์เสียงหรือเทศน์เรื่องเป็นคติธรรมสอนใจก็อยู่เป็นจำนวนมากจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเผยแผ่ธรรมะของคณะสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอยายวนเพราะจากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยเองสังเกตได้จากประเพณีฮีต 12 คอง 14 ที่ชาวบ้านในพื้นที่ อำเภอยายวนนั้นจัดขึ้นประจำเดือนก็จะมีกรนิมนต์พระนักเทศน์ทั่วสารทิศในประเทศไทยเพื่อมาแสดงธรรมหรือเผยแผ่ธรรมะทางพระพุทธศาสนาให้ประชาชนเป็นการปลูกฝังจริยธรรมทางสังคมให้กับประชาชนนั่นเอง จากการศึกษาข้างต้นนี้ และสภาพปัจจุบันในพื้นที่ อำเภอยายวน จังหวัดอุดรธานี มีพระสงฆ์ที่มีรูปแบบการเผยแผ่ธรรมะกันในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทศนาธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า การเทศนาเป็นเรื่องที่มีคติสอนจิตใจให้คิด เป็นต้น การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ในเขตพื้นที่ อำเภอยายวน จังหวัดอุดรธานี จึงได้มีการศึกษาวิธีการและแนวทางการเทศนาของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน พร้อมทั้งเทคนิคการเผยแผ่ธรรมะในแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับยุคสมัย รวมถึงเคล็ดลึกลับการนำเสนอเนื้อหาสาระพุทธธรรมต่อพุทธบริษัทตามสถานที่ต่างๆ ให้เกิดความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระภิกษุ สามเณร รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ

การเผยแพร่พุทธศาสนาทั่วประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแพร่พุทธธรรม และได้เทคนิควิธีการที่น่าสนใจแก่พุทธบริษัทให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมได้ถูกต้องเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในเบื้องหน้าและประโยชน์อย่างยิ่งคือ พระนิพพาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดการเผยแพร่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2.2 เพื่อศึกษาการเผยแพร่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีการและแนวการเผยแพร่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบศึกษาแนวคิดการเผยแพร่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 3.2 ทำให้ทราบการเผยแพร่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทใน อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี
- 3.3 ทำให้ทราบผลการศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีการและแนวการเผยแพร่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ในพื้นที่ อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาใน 2 วิธีคือ อาศัยเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นฐานในการนำเสนอและการอ้างอิง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นหลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย 2) ศึกษาเอกสาร จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย วารสาร หนังสือที่นักปราชญ์ทั้งหลายเขียนไว้ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาของครูบาอาจารย์แต่ละท่าน 3) ศึกษาข้อมูลภาคสนาม จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การเข้าร่วมสังเกตการณ์และบันทึกแบบมีโครงสร้าง โดยใช้พระสงฆ์ผู้เผยแพร่ธรรมะ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งประชาชน ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 30 คน กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก จัดกระทำข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมจากการประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้มาโดยวิธีการเจาะจง กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีแบบเจาะจง และการสุ่มอย่างง่าย นี้ ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ในเขตพื้นที่ อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง และผู้ช่วยเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม 1 คน เพราะการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบและให้แก้ไขปรับปรุงนำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงให้เป็นฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ข้อมูลชั้นปฐม

ภูมิ เก็บข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับภาษาไทย พุทธศักราช 2539 และคัมภีร์อรรถกถา ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บข้อมูลจากหนังสือ เช่น พุทธธรรม ธรรมะสำหรับการเผยแผ่พุทธธรรมในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) การดำรงชีวิตที่ถูกต้อง แก่อย่างฉลาดและเป็นสุข ธรรมสำหรับประชาชน ฯลฯ โดย พุทธทาสภิกขุ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประชาชน โดย กชกร สังขชาติ ฯลฯ รวมทั้งบทความจากวารสารต่างๆ ได้แก่ วารสารพุทธศาสนศึกษา เศรษฐธรรม ฯลฯ 3) ข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีสร้างชุดคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแบบอย่าง และพระสงฆ์ที่เป็นพระนักเทศเสียง และพระที่แสดงธรรม พระนักปฏิบัติในสังคมปัจจุบัน ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยสร้างชุดคำถามเพื่อหาข้อมูล ในเรื่องแนวคิด ทศนคติ หลักการดูแลสุขภาพกาย รวมทั้งจิตใจและแนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม จำนวน 30 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำการสัมภาษณ์เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วหาคำตอบจากข้อมูลที่เก็บและรวบรวมไว้ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่ได้ตั้งไว้แล้ว ส่วนข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา วิธีการนำเสนอ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. นำข้อมูลที่ได้จากการทำการสัมภาษณ์ที่เป็นเอกสารสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ ทำการจัดหมวดหมู่โดยใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัยแบบออกเป็นประเด็นของการศึกษา เช่น ประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตรงกัน และแตกต่างกัน เป็นข้อมูลสารสนเทศ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานภาคสนาม 2. นำประเด็นวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ของการวิจัยมาเป็นตัวกำหนดในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ แต่ละด้านของการวิจัย 3. จำแนกองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในแต่ละบทตามลำดับ และจำแนกองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม มาสรุปเป็นองค์ความรู้ของการวิจัย เป็นประเด็นที่มีความสำคัญและตอบปัญหาของการวิจัย 4. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำสาระสำคัญของการวิจัยมาสรุปโดยการพรรณนา 5. นำผลสรุปของการวิจัยมาสู่การอภิปรายผลการวิจัยเพื่อที่จะได้เข้าใจการเชื่อมโยงรูปแบบของการวิจัย แนวคิดทฤษฎีของการวิจัย งานเขียนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กันกับเรื่องที่ทำการศึกษาให้เกิดองค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อที่จะได้นำไปใช้ให้เกิดผลประโยชน์ได้ง่ายและครอบคลุมของการวิจัย 6. จัดทำข้อเสนอแนะของการวิจัย โดยแบบออกเป็นข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ซึ่งอาจมีบางประเด็นที่ไม่สมบูรณ์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อที่จะได้ศึกษาทำการวิจัยในครั้งต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 แนวคิดการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่มีเทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม แก่ชนทุกชั้นวรรณะ และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในสมัยพุทธกาล กล่าวคือ พระพุทธองค์ทรงเน้นเรื่องที่จะทรงนำไปสอนว่าเหมาะสมแก่ผู้ฟังหรือไม่ วิธีการต่างๆ กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีระบบ จึงทำให้พุทธศาสนิกชนรับรู้ ศรัทธา ให้ความสนใจ และเข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุน จนได้ผลสัมฤทธิ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง

5.2 การเผยแพร่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอยะวียน จังหวัดอุดรธานี คือการดำเนินงานการเผยแพร่พุทธธรรมตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นการทำหน้าที่สอนธรรม นำปฏิบัติธรรม ด้วยการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นประจำทุกวันพระ อุโบสถศีลเป็นผู้บรรยายธรรมทางสื่อออนไลน์ต่างๆ และตามสถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน ปฏิบัติกิจของสงฆ์ด้วยการทำวัตรสวดมนต์เช้า เย็น เป็นประจำทุกวัน การลงอุโบสถสังฆกรรมเป็นประจำ นอกจากนั้นต้องเป็นนักเผยแผ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อที่จะบูรณาการกับเทคโนโลยีในปัจจุบันเพื่อเป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้ถึงประชาชนทุกเพศทุกวัยที่มากขึ้น

5.3 การประยุกต์ใช้วิธีการและแนวการเผยแพร่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทพื้นที่ อำเภอยะวียน จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1) รูปแบบในการเผยแผ่ ได้แก่ เผยแผ่ธรรมะ โดยท่านนำเสนอทั้งในส่วนของ พุทธศาสนสุภาษิตและผลฎาอีสาน นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ และนำเสนอในแบบของข้อคิดสะกิดใจ เปรียบเทียบอุปมาอุปไมย การนำเสนอในประเด็นที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถทำความเข้าใจได้ทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ 2) ส่วนแนวทางในการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอยะวียน จังหวัดอุดรธานีทั้งการเผยแผ่ในวัดและนอกวัด เน้นการเผยแผ่ธรรมะใน 1 รูปแบบ คือ 1) เชิงรุก และ 2) เชิงรับ โดยในส่วนของเชิงรุกนั้น พระสงฆ์ใช้วิธีการเผยแพร่ธรรมะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างเป็นระบบ ส่วนในรูปแบบเชิงรับนั้น ท่านใช้แนวทางในการเผยแพร่ธรรมะที่ได้เผยแผ่ไปแล้ว มีผลย้อนกลับมาได้ผลดี มีกระแสตอบรับจากพุทธศาสนิกชนที่รับสารนั้นแล้วได้ประโยชน์จากสาร และสามารถนำสารที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด แนวทางการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์มีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพทันสมัยตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยสามารถนำหลักพระพุทธศาสนา มาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางศาสตร์วิชาการ โดยใช้หลักธรรม สติสัมปชัญญะ นำมาประยุกต์การใช้กับเทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 แนวคิดการเผยแพร่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่มีเทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม แก่ชนทุกชั้นวรรณะ และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในสมัยพุทธกาล กล่าวคือ พระพุทธองค์ทรงเน้นเรื่องที่จะทรงนำไปสอนว่าเหมาะสมแก่ผู้ฟังหรือไม่ วิธีการต่างๆ กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างมีระบบ จึงทำให้พุทธศาสนิกชนรับรู้ ศรัทธา ให้ความสนใจ และเข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุน จนได้ผลสัมฤทธิ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิรพงศ์ พิรสุโก (ศรีฟ้า), 2560) “ศึกษารูปแบบและวิธีการประชาสัมพันธ์ของยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์” ผลการวิจัยพบว่า ยุวพุทธิกสมาคมมีการประชาสัมพันธ์โดยการใช้สื่อหลากหลายประเภท ผู้ก่อตั้งประกอบด้วย นายเสถียร โพนินันทะ, นายบุญยง ว่องวานิช และนายสุพจน์ แสงสมบูรณ์ ได้จัดตั้งยุวพุทธิกสมาคมขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2492 และได้รับการโปรดเกล้าฯ วันที่ 17 มีนาคม 2503 ส่วนรูปแบบและวิธีการประชาสัมพันธ์ของยุวพุทธิกสมาคมได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ วิทยุโทรทัศน์ Internet และสื่อบุคคล เป็นต้น โดยมีวิธีการทั้งสื่อเชิงรับ คือ ให้ประชาชนผู้สนใจ ค้นหา

แหล่งข้อมูลข่าวสารจาก Internet และ ใช้สื่อเชิงรุก ได้แก่ โครงการประกวดหนังสือ นิทรรศการงาน ศิลปะเพื่อพระธรรมทางสื่อสมัยใหม่

6.2 การเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี พระสงฆ์ ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงได้ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะ ด้วยการชี้ทางออก บอกทางสว่างให้แก่ประชาชน อันเป็นการแสดงปฏิการะตอบแทนรัฐด้วยการปฏิบัติตาม บทบาท ภาระหน้าที่อันดีงาม ตามพุทธบัญญัติ คือ พระธรรมวินัย และมหาเถรบัญชา คือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ และคำสั่งมหาเถรสมาคม ให้ ความสำคัญกับการเผยแผ่ โดยได้นำวิธีการเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าได้วางเอาไว้มาใช้ในการเผยแผ่ ธรรมะ จะสังเกตเห็นได้จากนโยบายในการพัฒนาวัดของท่านด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การ เทศนา ปาฐกถาธรรม บรรยายธรรม สัมมนาวิทยากร การให้อิโวาท เอกสารหนังสือ เพราะท่านได้ คำนึงถึงว่าการเผยแผ่ธรรมะนี้มีประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นเอก อนันต์ และเป็นการเจริญรอยตามบาทพระบรมศาสดา อันเป็นวิธีการสร้าง ศาสนบุคลลให้เป็นคนดีมี คุณธรรม เป็นการสร้างคนดี ให้มาควบคุมคนเก่งที่ไร้คุณความดี ทั้งยังเป็นการให้ทานที่มีอนิสงส์ มหาศาลมากกว่าการให้ทุกสิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโกวิทสุตาภรณ์ (สมดี โกวิท) , 2565) “การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ กับการเผยแผ่คริสต์ศาสนา ของบาทหลวงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ในจังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดหนองบัวลำภู ได้กำหนดหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อที่จะส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาศักยภาพผู้เผยแผ่เพื่อนำหลักธรรมสู่สังคมและ ประชาชนอย่างมีคุณภาพ โดยยึดอุดมการณ์ของการเผยแผ่ 4 ประการ คือ การปฏิบัติตามหลักของ พรหมวิหาร 4 ใช้พรหมวิหาร 4 ช่วยสติกำกับขันธ์ ความอดทน อดกลั้น จากความโลภ โกรธ หลง และปฏิบัติตามวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์นักเผยแผ่ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีอยู่ 2 หลักใหญ่ๆ คือ 1) เผยแผ่ประจำที่ เช่นที่วัด สถานิวิทย์ และ 2) เผยแผ่เคลื่อนที่ตามหมู่บ้าน โรงเรียน ตลอดถึงการทำกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ต่างๆ เช่น ในสถานการณ์โควิด 19

6.3 การประยุกต์ใช้วิธีการและแนวการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี การเผยแผ่ในวัดและนอกวัด พระสงฆ์ในอำเภอไชยวาน จังหวัด อุดรธานีใช้วิธีการเผยแผ่โดยมีประเพณีเป็นสื่อกลาง และสื่อออนไลน์ของทางวัด กล่าวคือ มีประชาชน จากที่ต่างๆ ทั้งใกล้และไกลที่ศรัทธาในการแสดงธรรมของท่านได้เข้ามาทำบุญในวันธัมมัสสวนะ (วัน พระ) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยใช้เวลาในบางส่วนแสดงธรรมแก่ญาติโยม เพื่อเผยแผ่ธรรมะ แก่ญาติโยมที่พากันมาฟังธรรม โดยท่านนำเสนอทั้งในส่วนของ พุทธศาสนสุภาษิต และพญาวีธาน นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ และนำเสนอในแบบของข้อคิดสะกิดใจ เปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย โดยที่ผู้ได้รับสารอ่านแล้ว ไม่ต้องตีความให้ยุ่งยาก อ่านแล้วเข้าใจความหมายได้ ทันทีทั้งที่ การนำเสนอในประเด็นที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถทำความเข้าใจได้ทั้งผู้ใหญ่ และเด็กๆ ใน ส่วนของรูปแบบและแนวทางในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ชัย นั้น ท่านมีรูปแบบ และแนวทางในการเผยแผ่ที่กว้างขวาง เจาะทุกระดับ ทุกกลุ่มชน โดยรูปแบบในการเผยแผ่ธรรมะ พระสงฆ์ในอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี นั้น โดยที่จะเน้นการเผยแผ่ธรรมะใน 2 รูปแบบ คือ 1) เชิงรุก และ 2) เชิงรับ ซึ่งสอดคล้องกับ พระประยูร อาภินันธมโม (รุ่งเรือง), 2565) “บทบาทการเผย

แม่พระพุทธศาสนาของพระสาวกในพระสูตรต้นตปิฎก” ผลการวิจัยพบว่า พระสาวกที่ได้บรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ก็ประพฤติพรหมจรรย์อันหมายถึงประพฤติธรรมอันประเสริฐ กล่าวคือท่านเหล่านั้นจะประพฤติปฏิบัติตนเช่นเดียวกันพระพุทธรองค์ คือจาริกไปตามที่ต่างๆ เพื่อประกาศพระศาสนา ถึงพร้อมด้วยธรรม สมควรได้รับการสักการะด้วยของที่เขานำมาบูชาโดยถ้วนหน้า เพราะเป็นเนื่อนาบุญของโลกที่ไม่มีนาบุญอื่นใดยิ่งกว่าพระสาวกโดยมากเป็นผู้ศึกษาเล่าเรียนพระพุทธรพจน์จนแตกฉาน พร้อมกับนำหลักธรรมมาปฏิบัติและเผยแผ่แก่สาธารณชน หลักธรรมคำสั่งสอนที่ว่านี้ก็คือพระธรรมวินัยที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงและบัญญัติไว้เพื่อเป็นกฎเกณฑ์แบบแผน หรือกรอบสำหรับควบคุมพระภิกษุสงฆ์มิให้ประพฤตินอกกรอบพระธรรมวินัย จากการวิจัยในครั้งนี้พอสรุปได้ 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 จากการศึกษาพบว่าคุณสมบัติก่อนบรรลุตธรรมหรือก่อนที่จะเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาของพุทธสาวกมีชาติกำเนิดมาจากทุกคนชั้นวรรณะ มีทั้งที่เป็นวรรณะกษัตริย์พราหมณ์ แพศย์ ศูทร และจัณฑาล ต่างรูปต่างวรรณะ ใช้ชีวิตความเป็นอยู่ภายใต้กรอบจำกัดของสังคมที่มีการแบ่งชนชั้น แต่พอได้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ล้วนปฏิบัติอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัยที่ควบคุมพฤติกรรมที่เรียกว่า สิกขาบท 227 ข้อ เหมือนกันหมดโดยเสมอภาคกัน ไม่มีใครเหลื่อมล้ำต่ำสูงกว่ากัน จึงไม่มีชนชั้นวรรณะในหมู่พุทธสาวก พุทธสาวกทุกรูปมีฐานะเท่าเทียมเสมอภาคเหมือนกันหมด เป็นวิธีการปกครองสงฆ์ที่ชาวจีนของพระพุทธรองค์ในการควบคุมหรือขจัดปัญหาทางสังคมในเรื่องการถือชั้นวรรณะ ประเด็นที่ 2 ที่เกี่ยวกับมูลเหตุและการปฏิบัติตนในการบรรลุตธรรมของพุทธสาวกจากการศึกษาวิจัยพบว่า ในสังคมอินเดียถือว่าการออกบวชเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตในการที่จะแสวงหาโมกขธรรม การออกบวชถือเป็นเรื่องธรรมดา เพราะสังคมถูกกำหนดกรอบของขั้นตอนการดำเนินชีวิตไว้ 4 ขั้นตอน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว หากผู้ใดต้องการหลุดพ้นจากภาระหน้าที่ที่ถูกมอบหมายหรือถูกกำหนดโดยสังคมจารีตประเพณีและวัฒนธรรมก็ต้องแสวงหาความสุขสงบโดยการออกบวชและศึกษาศิลปวิทยาอยู่ในสำนักที่บรรพบุรุษหรือตนเองเลื่อมใสศรัทธา แล้วบำเพ็ญเพียรภาวนา ช่วยถ่ายทอดความรู้ของครูอาจารย์ต่อไปหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับจริตหรือวิสัยทัศน์ของแต่ละคน ประเด็นที่ 3 ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนหลังการบรรลุตธรรมของพุทธสาวกพบว่า หลังจากบรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว พุทธสาวกทั้งหลายต่างก็ประพฤติปฏิบัติตามปฏิปทาที่ตนเองถนัด การช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือโดยการปลีกวิเวกไปตามสถานที่ที่ตนเองปรารถนาตามลำพังบ้างเที่ยวจาริกไปตามสถานที่ต่างๆ กับพระภิกษุบริวารบ้าง ตามเสด็จพระพุทธรองค์เพื่อรับสนองงานที่ตนเองมีความสามารถบ้าง ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ตนเองยึดถือและถือปฏิบัติเป็นวัตรบ้าง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ควรศึกษารูปแบบกิจกรรมที่มีจุดประสงค์ของการเผยแผ่ที่มีแตกต่างกัน เพื่อให้สามารถประมวลผลถึงการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกที่สามารถอ้างอิงได้ โดยควรนิมนต์พระสงฆ์ที่ประชาชนเคารพนับถือและมีชื่อเสียงในการแสดงพระธรรมเทศนาให้มาแสดงพระธรรมเทศนาโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อเป็นการดึงดูด และสอดคล้องตรงตามความต้องการของพุทธศาสนิกชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เข้าร่วม โดยติดตามพฤติกรรมกรรมการดำรงชีวิตของกลุ่มพุทธศาสนิกชนและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 การเทศนาในสังคมปัจจุบันนี้ จากการศึกษารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ทำให้ทราบในเรื่องของการรักษาศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระพุทธศาสนา ทำให้ทราบรูปแบบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน การที่จะรักษาศรัทธาของประชาชนให้มีความมั่นคงกับประชาชนทุกช่วงอายุในพื้นที่อำเภอไชยวานได้นั้น นอกจากการรักษาประเพณีฮีตสิบสองที่มีงานบุญเป็นประจำทุกๆ เดือนแล้วเพื่อที่จะเป็นการสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นการรักษาจริยธรรม จิตอาสาของประชาชนให้เกิดขึ้นภายในชุมชนแล้ว การที่วัดใช้สื่อออนไลน์ในการนำเสนอข้อมูลทางพระพุทธศาสนาที่เป็นรูปแบบของการเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธเจ้า การนำเสนอข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีแหล่งอ้างอิงข้อมูลหลักธรรมคือ พระไตรปิฎก เพราะทุกวันนี้ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางพระพุทธศาสนาที่มีความหลากหลาย การสร้างฐานข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือที่นำเสนอของสื่อทางวัดนั้นจะเป็นการการสร้างสื่อมวลชนเพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นเพื่อเป็นการสร้างศรัทธา การสร้างความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อที่ประชาชนจะใช้หลักธรรมที่มีความถูกต้องในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการสื่อสารการเทศนาของพระสงฆ์ในอดีตเพื่อการพัฒนาการเทศนาในปัจจุบัน

7.3.2 ควรมีการออกแบบสำรวจเพื่อทำการวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันโดยผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อที่จะเป็นการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างตรงจุดมากขึ้น

7.3.3 ควรศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการเผยแผ่ในปัจจุบัน

7.3.4 ควรศึกษาเรื่องนักเผยแผ่กับการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

8. บรรณานุกรม

- พระครูโกวิทสุตธารณ์ (สมมติ โกวิท). (2565). การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์กับการเผยแผ่คริสต์ศาสนาของบาทหลวงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในจังหวัดหนองบัวลำภู. คุชฎินิพนธ์พุทธศาสตร์คุชฎินิพนธ์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระประยูร อาจิณณธมโม (รุ่งเรือง). (2565). บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสาวกในพระสูตรตันตปิฎก. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- พระพิรพงษ์ พิรสกโก (ศรีฟ้า). (2560). ศึกษาเปรียบเทียบและวิธีการประชาสัมพันธ์ของยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2540). พุทธวิธีสอนจากพระไตรปิฎก. กรุงเทพฯ : เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.
- Archan Vinai Ussivakul. (1996). An Introduction to Buddhist Meditation for Result. Bangkok : Tipayawisuit Partnership Ltd.

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น*
POLICY RECOMMENDATION TO DEVELOP INNOVATIVE ORGANIZATION OF
SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE KHON KAEN

รัฐพล ศิริภูมิ¹, ดาวรุวรรณ ถวิลการ²
Rattapon Siriphum¹, Dawruwan Thawinkarn²
มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}
Khon Kaen University^{1,2}
Email : rattapon_ss@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบายมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีการดำเนินการวิจัย 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 เป็นการศึกษเพื่อสร้างนโยบายการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการศึกษาเอกสาร ศึกษาพหุกรณี และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทำให้ได้ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม และระยะที่ 2 เพื่อตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและนักวิชาการ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแนวปฏิบัติ ของกรอบการพัฒนา สู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ข้อเสนอเชิงนโยบาย; องค์กรนวัตกรรม; โรงเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

This research is the policy research aiming to create and to assess the policy recommendation to develop innovative organization of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen. The research methodology will be divided into 2 phases. The first phase is to study to create the policy recommendations to develop innovative organization of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen by using documents analysis, the multi-case study of 2 models of exemplary educational institutes, and the in-depth interview with 3 experts which will be the draft of the policy recommendation to develop innovative organization of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen. The second phase is the verification of the recommended policy to develop innovative organization of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen by 5 experts in order to assess the propriety, the feasibility, and the utility of the recommended policy.

The results of the study revealed that the policy recommendation to develop innovative organization of secondary schools under the secondary educational service area office Khon Kaen in terms of vision, mission, goals, objectives, strategies and practices of the development framework of innovative organization of secondary schools had the propriety, feasibility and utility at high level.

Keywords : Policy recommendation; Innovative organization; Secondary schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ (Knowledge Based Society) มีผลให้องค์กรทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจ การบริการ รวมไปถึงภาคการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวสร้างความสามารถภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขันและความมุ่งมั่นตามความคาดหวังของสังคม โดยมีเป้าหมายการจัดการศึกษาที่จะสร้างผู้เรียนให้มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้และทักษะที่ได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในและนอกประเทศ ดังนั้น ในกระบวนการบริหารการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ (องค์การ ประจักษ์เชตต์, 2557) การที่องค์กรธุรกิจและองค์กรทางการศึกษาจะประสบความสำเร็จและสามารถอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วจึงขึ้นอยู่กับการมีความคิดสร้างสรรค์ การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และการสร้างนวัตกรรม (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552) จากองค์กรแบบดั้งเดิมที่เน้นการสั่งการจากบนลงล่าง ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ควบคุมสั่งการและวางแผนการทำงานทั้งหมด องค์กรต้องเปลี่ยนลักษณะไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา กล่าวคือ มีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา การ

บริหารงานรูปแบบใหม่ รวมถึงการสร้างนิสัยนวัตกรรมให้เกิดขึ้นกับคนในองค์กร นั่นคือครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์รูปแบบการทำงาน สร้างสื่อการสอนและวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อพัฒนาสถาบันการศึกษา เพราะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ถือเป็นจุดกำเนิดของการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นภายในองค์กรซึ่งถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีค่ามหาศาลแม้ไม่อาจจับต้องได้ (องค์การ ประจันเขตต์, 2557) ดังนั้น การสร้างนวัตกรรมจึงถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยองค์กรนั้นต้องสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสร้างความได้เปรียบและเพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดภายใต้สังคมแห่งการแข่งขันนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 9 เทคโนโลยีทางการศึกษา มาตราที่ 64 ได้กำหนดว่ารัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อ สิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และนัยแห่งมาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ในองค์กร หากมีการดำเนินการตามนัยดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมก็จะส่งผลให้เกิดเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้กับการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมหรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขับเคลื่อนผลลัพธ์ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ที่จะทำให้สถานศึกษาเป็น “องค์กรนวัตกรรม (Innovative Organization)” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

กุศล ทองวัน (2553) กล่าวว่า องค์กรนวัตกรรมถือเป็นองค์กรที่มีการสนับสนุนบุคลากรในทุกระดับให้ใช้พลังความคิดในการสร้างสรรค์ คิดค้นและสร้างนวัตกรรมในองค์กรซึ่งไม่จำกัดเพียงนวัตกรรมของการผลิตและการบริการเท่านั้น แต่ยังมีกรนำแนวคิดการพัฒนาองค์กรนวัตกรรมมาใช้ในระบบการศึกษาอีกด้วย จากงานวิจัยของ Haelermans & De Witte (2011) ได้ศึกษาบทบาทของนวัตกรรมที่มีผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้น โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญและมุ่งมั่นพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมโดยมุ่งการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าการนำนวัตกรรมมาใช้ในโรงเรียนมีผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องเป็นผู้นำที่ต้องเดินพร้อมไปกับโรงเรียนที่เป็นหน่วยปฏิบัติโดยตรง โดยจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาที่แท้จริง กล่าวคือต้องทำให้ผู้เรียนสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรมใหม่ออกมาได้ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ติดตัวของผู้เรียนไปตลอดชีวิต ดังนั้น ต้องเริ่มที่โรงเรียนเป็นอันดับแรกเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นคนที่สามารถคิดวิเคราะห์ และสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนแห่งนวัตกรรม เมื่อผู้เรียนคิดแล้วก็ต้องสามารถนำไปสร้างและนำไปใช้ได้ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2559) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2560) ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อน Innovative School ภายใต้แนวคิดหลัก Changing Education Paradigms for the 21st

Century Skills สู่การเป็นนวัตกรรมแห่งการศึกษาได้อย่างแท้จริง โดยประกอบไปด้วย Access (การเข้าถึง) กล่าวคือ คนไทยทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้อย่างทั่วถึง, Equity (ความเท่าเทียม) กล่าวคือ สถานศึกษาทุกแห่งให้บริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม, Quality (คุณภาพ) กล่าวคือ ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ, Efficiency (ประสิทธิภาพ) กล่าวคือ ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย, Relevancy (ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลง) กล่าวคือ ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง

โรงเรียนนวัตกรรมเปรียบเสมือนนวัตกรรมสำคัญของการศึกษาในยุค 4.0 ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรนวัตกรรมนั้นจะเป็นทั้งนวัตกรรมทางการศึกษาและเป็นระบบในการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างชัดเจน สำหรับในต่างประเทศ เช่น Office of Superintendent of Public Instruction State of Washington (OSPI) ในรัฐวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดตั้งโครงการโรงเรียนนวัตกรรม (Innovative School) โดยออกแบบโครงการให้กับโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างสรรคและนวัตกรรมทางการศึกษา ในรูปแบบ “Washington’s Innovative School” และคัดเลือกโรงเรียนที่มีคุณลักษณะเป็นโรงเรียนนวัตกรรมและได้นำเสนอคุณลักษณะเฉพาะของโรงเรียนนวัตกรรมไว้ว่า โรงเรียนนวัตกรรมประกอบไปด้วยความโดดเด่นด้านความคิดสร้างสรรค์และความคิดด้านนวัตกรรมจัดการศึกษา, มีมาตรฐานที่สูงเพื่อผู้เรียนและบุคลากร, มีระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน, มีระดับการจัดการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติทดลอง, มีแบบฝึกที่ได้รับการยอมรับที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน, จำนวนนักเรียนที่ประสบความสำเร็จที่มากขึ้น, ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยคำนึงถึงผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ต่างกัน, บุคลากรมีคุณธรรม, เน้นการจัดการเรียนการสอน STEM และ A-STEM, มีการเรียนรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์, มีการรับรองให้การยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งผู้ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้มีการสร้างหรือนำนวัตกรรมมาใช้ในการศึกษาก็คือนำหรือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งการบริหารการศึกษานั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อผลักดันให้เกิดผลลัพธ์ด้วยกระบวนการจัดการความรู้จนทำให้สถานศึกษากลายเป็น “องค์กรนวัตกรรม (Innovative Organization)” โดยผลลัพธ์ที่ได้ก็คือคุณภาพผู้เรียน (กิตติพร อาภาและคณะ, 2563) และจากการสังเคราะห์งานวิจัยและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนวัตกรรม ได้แก่ กุศล ทองวัน (2553), ไอริน โรจน์รักษ์ (2554), องค์กร ประจันเขตต์ (2557), รัตนาดี โมรากุลและคณะ (2560), กิตติพร อาภาและคณะ (2563), และ Saki, Shakiba & Savari (2013) พบว่าองค์กรนวัตกรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม บรรยากาศนวัตกรรม นิสัยนวัตกรรม กลยุทธ์เชิงนวัตกรรม และวิสัยทัศน์นวัตกรรม

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีโรงเรียนจำนวน 84 โรงเรียน มีการขับเคลื่อนองค์กรตามกรอบการดำเนินงานด้วยนวัตกรรม “SAIO MODEL” ที่มุ่งเน้นการประกันคุณภาพในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม รวมถึงการเข้าถึงบริการทางการศึกษา ทักษะภาษา เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะชีวิต และอาชีพ และการบริหารจัดการโดยการกระจายอำนาจจากเขตพื้นที่ไปยังสหวิทยาเขต เครือข่าย

และสถานศึกษา บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา ทุกระดับ ร่วมรับผิดชอบต่อผลของการจัดการศึกษาในทุกระดับและสามารถสะท้อนข้อมูลสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สร้างกลไกในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินการจัดการศึกษาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาวะที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเป็นพลเมืองพลโลกที่ดี (Global Citizen) พร้อมก้าวสู่สากล นำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาภายใต้กรอบข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) บรรยากาศนวัตกรรม 3) นิสัยนวัตกรรม 4) กลยุทธ์เชิงนวัตกรรม และ 5) วิสัยทัศน์นวัตกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการปรับใช้ข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวนี้ในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบผลการสร้างและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย พื้นที่ในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 84 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อทำการสัมภาษณ์และยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อตรวจสอบข้อเสนอเชิงในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) บรรยากาศนวัตกรรม 3) นิสัยนวัตกรรม 4) กลยุทธ์เชิงนวัตกรรม และ 5) วิสัยทัศน์นวัตกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) โดยยึดหลักการวิจัยแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ข้อมูลในการจัดทำร่างนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับ

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ที่ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์และแนวปฏิบัติในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กร นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยมี ขั้นตอนการวิจัย 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยดำเนินการวิจัย 2 วิธี คือ 1) การศึกษาเอกสาร (Document Study) โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาจากเอกสารทั้งหมด 6 แหล่ง 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้บริหารหรือนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งการดำเนินการทั้ง 2 วิธีการนี้ทำให้คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลสารสนเทศที่ ครบคลุมและเพียงพอต่อการยกเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กร นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อนำข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวไปตรวจสอบในขั้นต่อไปโดยพิจารณาจากเกณฑ์ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) โดยใช้เครื่องมือการ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

ระยะที่ 2 การตรวจสอบเพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กร นวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ด้วยการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและรองศาสตราจารย์ จำนวน 3 คนเพื่อประเมิน ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยพิจารณาจากเกณฑ์ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) โดยใช้เครื่องมือแบบ ตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating Scales) โดย วิเคราะห์ข้อมูลสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินโดยใช้เกณฑ์ของ Best (1981) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ข้อเสนอมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็น ประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ข้อเสนอมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็น ประโยชน์ อยู่ในระดับ มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ข้อเสนอมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็น ประโยชน์ อยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ข้อเสนอมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็น ประโยชน์ อยู่ในระดับ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ข้อเสนอมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็น ประโยชน์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

วิสัยทัศน์ คือ พัฒนาความสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่มีเอกลักษณ์อย่างยั่งยืน พัฒนาบุคลากรและผู้เรียนอย่างมีอาชีพบนพื้นฐานของคุณภาพมาตรฐานการศึกษาไทยและมาตรฐานโลก

พันธกิจ ได้แก่ 1) พัฒนานวัตกรรมในการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศตามบริบทของสถานศึกษา 2) ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมที่เป็นเอกลักษณ์อย่างสร้างสรรค์และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก 3) ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้ตระหนักถึงการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน 4) ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความโดดเด่นทางวิชาการ เป็นนวัตกรรมที่คิดเป็นและลงมือปฏิบัติได้ และ 5) ส่งเสริมความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคีเครือข่ายให้มีการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม

เป้าหมาย ได้แก่ สร้างนวัตกรรมเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ กล้าคิดนอกกรอบ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงโลก เพื่อพัฒนาความสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่มีเอกลักษณ์อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนานวัตกรรมในการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศตามบริบทของสถานศึกษาที่เป็นเอกลักษณ์อย่างสร้างสรรค์และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก 2) เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เป็นนวัตกรรมที่ตระหนักถึงการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 3) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมที่คิดเป็นและลงมือปฏิบัติได้ และมีความโดดเด่นทางวิชาการ และ 4) เพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคีเครือข่ายในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม

กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาผู้นำและต้นแบบด้านนวัตกรรมเพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา 2) จัดสภาพแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมอย่างยั่งยืน 3) ส่งเสริมและพัฒนานิสัยนวัตกรรมสู่การเป็นนวัตกรรม 4) ยกระดับและพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมด้วย Active Learning และ 5) สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนเชิงรุก

แนวปฏิบัติ มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย (1.1) พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแบบอย่างในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการศึกษา (1.2) ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษานำนวัตกรรมไปใช้อย่างสร้างสรรค์และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาผ่านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านบรรยากาศนวัตกรรม ประกอบด้วย (2.1) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรม (2.2) สร้างบรรยากาศแบบเปิดเพื่อให้บุคลากรมีอิสระและมีความยืดหยุ่นในการคิดและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านนิสัยนวัตกรรม ประกอบด้วย (3.1) ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้ออกแบบและใช้นวัตกรรมได้อย่างมีอาชีพโดยจัดกิจกรรมด้านนวัตกรรมในทุกสัปดาห์ (3.2) สร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มทางดิจิทัลในสถานศึกษา 4) ด้านกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย (4.1) ใช้การจัดการเรียนการ

สอนแบบ Active Learning ให้ผู้เรียนเป็นนวัตกรที่คิดเป็นและลงมือปฏิบัติได้ (4.2) ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคีเครือข่ายร่วมมือในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม และ 5) ด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย (5.1) พัฒนาระบบการการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา (5.2) สร้างพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

5.2 ผลการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากการดำเนินการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินข้อเสนอแนวดังกล่าวนี้นในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในด้านวิสัยทัศน์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากด้านพันธกิจมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ด้านเป้าหมายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ด้านวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ด้านกลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก และแนวปฏิบัติมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากโดยแสดงข้อมูลได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
วิสัยทัศน์	4.33	1.00	มาก	4.00	0.58	มาก	4.33	1.00	มาก
พันธกิจ	4.53	0.58	มากที่สุด	4.27	0.75	มาก	4.47	0.58	มาก
เป้าหมาย	4.00	1.00	มาก	4.00	1.00	มาก	4.67	0.58	มากที่สุด
วัตถุประสงค์	4.17	0.97	มาก	4.17	0.97	มาก	4.50	0.58	มาก
กลยุทธ์	4.20	0.86	มาก	4.20	0.86	มาก	4.27	0.83	มาก
แนวปฏิบัติ	4.27	0.88	มาก	4.23	0.90	มาก	4.47	0.66	มาก
รวม	4.25	0.88	มาก	4.15	0.84	มาก	4.45	0.70	มาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า แนวทางในการพัฒนาความสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่มีเอกลักษณ์อย่างยั่งยืน พัฒนาบุคลากรและนักเรียนอย่างมืออาชีพบนพื้นฐานของคุณภาพมาตรฐานการศึกษาไทยและมาตรฐานโลก โดยสร้างนวัตกรรมเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ กล้าคิดนอกกรอบ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงโลก ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก พันธกิจ พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก เป้าหมาย พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก วัตถุประสงค์ พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก กลยุทธ์ พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก และ แนวปฏิบัติ พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย พบว่า โดยภาพรวม ข้อเสนอเชิงนโยบายมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) อย่างเป็นระบบ มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างลุ่มลึก และในกระบวนการวิจัยได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญด้านความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์ จำนวน 3 คน จึงทำให้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่วิจัยและเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

เมื่อพิจารณาผลการประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายจะเห็นได้ว่า โดยภาพรวมข้อเสนอเชิงนโยบายมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะข้อเสนอเชิงนโยบายมีทิศทางการทำงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการ (2553) ที่มีเป้าหมายให้สถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมหรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขับเคลื่อนผลลัพธ์ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ที่จะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรนวัตกรรม โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยก็ให้ความสนใจในการพัฒนาเพื่อให้เกิดองค์กรนวัตกรรมตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติ ยิ่งไปกว่านั้น การพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษานั้นจะต้องอาศัยวิสัยทัศน์ ซึ่งจากผลการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายพบว่า วิสัยทัศน์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะวิสัยทัศน์นั้นมุ่งเน้นในเรื่องนวัตกรรมและการพัฒนาบุคลากรและนักเรียนให้เป็นนวัตกรรมอย่างมืออาชีพบนพื้นฐานของคุณภาพมาตรฐานการศึกษาไทยและมาตรฐานโลกซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบจันเชตต์ (2557) ที่กล่าวว่าสถาบันทางการศึกษาซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นจะต้องส่งเสริมและสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรหรือให้แก่สังคมในวงกว้าง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคน

ส่วนใหญ่ในประเทศ ซึ่งการสร้างสถาบันทางการศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการชิงความได้เปรียบในยุคฐานความรู้อันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนตลอดไป

สำหรับองค์ประกอบที่จะช่วยในการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษาในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) บรรยากาศนวัตกรรมการศึกษา 3) นิสัยนวัตกรรม 4) กลยุทธ์เชิงนวัตกรรม และ 5) วิสัยทัศน์นวัตกรรม โดยองค์ประกอบทั้งหมดนี้ถูกใช้เป็นการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย และเมื่อนำไปตรวจสอบพบว่า โดยภาพรวมข้อเสนอเชิงนโยบายมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะข้อเสนอเชิงนโยบายนี้ได้พัฒนาขึ้นตามกรอบของ 5 องค์ประกอบขององค์กรนวัตกรรมการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของ ประจันเขตต์ (2557) ที่กล่าวว่าภาวะผู้นำ, บรรยากาศนวัตกรรมการศึกษา, และนิสัยนวัตกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าภาวะผู้นำนั้น นอกจากการมีวิสัยทัศน์ มีนิสัยนวัตกรรมแล้ว ยังต้องเป็นผู้สนับสนุนให้องค์กรมีบรรยากาศนวัตกรรมการศึกษา ส่งเสริมให้สมาชิกในองค์กรมีอิสระที่จะคิดสร้างสรรค์จนเกิดเป็นนิสัยนวัตกรรมกลายเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษาในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนาดี โมรากุลและคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 8 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการความรู้ 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 3) ภาวะผู้นำ 4) บรรยากาศองค์การ 5) การทำงานเป็นทีม 6) โครงสร้างองค์การ 7) วัฒนธรรมองค์การ และ 8) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และสอดคล้องกับสุริศา ริมศิริ (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ขององค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพบว่าองค์ประกอบองค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) นิสัยนวัตกรรม 2) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 3) การจัดการความรู้ 4) ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5) การสื่อสาร 6) ผลลัพธ์นวัตกรรม 7) โครงสร้างองค์การที่เหมาะสม 8) บรรยากาศนวัตกรรมการศึกษา และ 9) การบริหารและพัฒนาบุคลากร และอนุพงษ์ ชุมแวงวาปีและคณะ (2561) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบองค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาทางตรงมี 6 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) การพัฒนานักนวัตกรรม 3) การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ 4) โครงสร้างองค์การที่เหมาะสม 5) วัฒนธรรมองค์การที่ส่งเสริมนวัตกรรม 6) บรรยากาศองค์การสร้างสรรค์ และรูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนองค์การ 2) การนำองค์การ 3) การจัดการองค์การ 4) การควบคุมองค์การ และมี 8 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อมโดยผู้บริหาร 2) กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมเชิงนวัตกรรม 3) วางแผนเชิงกลยุทธ์ 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 5) การจัดโครงสร้างองค์การ 6) การมุ่งเน้นการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์สู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา 7) ตรวจสอบและประเมินผล และ 8) การปรับปรุงและพัฒนา โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก

นอกจากนี้ ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษาสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นจากงานวิจัย พบว่า พันธกิจ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ เป้าหมาย มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้

เพราะเป้าหมายมีความชัดเจนที่จะเน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ กล้าคิดนอกกรอบ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงโลกเพื่อพัฒนาความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่มีเอกลักษณ์อย่างยั่งยืน และพันธกิจที่เน้นในเรื่องการพัฒนาและสร้างนวัตกรรม ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในเรื่องนวัตกรรม ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความโดดเด่นทางวิชาการให้เป็นนวัตกรรมที่คิดเป็นและลงมือปฏิบัติได้ และส่งเสริมความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคีเครือข่ายให้มีการพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับศิริราชประชาสัมพันธ์ (2563) ซึ่งได้กล่าวถึงแนวทางการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมไว้ 5 ประเด็น ประกอบด้วย 1) มีการกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ที่ชัดเจน สามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพองค์กร 2) ผู้นำองค์กรต้องสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง 3) ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น ผลักดันให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กร และให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร 4) มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งคน กระบวนการ ธุรกิจ ผลิตภัณฑ์และบริการ และ 5) ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในที่ทำงานที่เอื้อต่อกระบวนการสร้างสรรค์

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.2.1 สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดแนวทางและกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามบริบทของสถานศึกษา

7.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาในสังกัดสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปปรับใช้เพื่อดำเนินการวิจัยปฏิบัติการหรือการวิจัยและพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นไปได้

8. บรรณานุกรม

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). *Innovative School ภายใต้แนวคิดหลัก Changing Education Paradigm for 21st Century Skills*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการกรมการศึกษานานาชาติ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- กิตติพร อาภา และคณะ. (2563). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา)**. 8(3). 32-41.
- กীরติ ยศยิ่งยง. (2552). **องค์กรแห่งนวัตกรรม : แนวคิดและกระบวนการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุศล ทองวัน. (2553). ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ ต่อระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และระดับการเป็นองค์กรนวัตกรรม: กรณีศึกษา สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. **วารสารบริหารธุรกิจ**. 33(128). 34-48.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2559). **CCPR MODEL: สู่การเรียนรู้การสอนเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนวดี โมรากุล และคณะ. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. **Veridian E-Journal**. 10(2). 2341-2355.
- ศิริราชประชาสัมพันธ์. (2563). **องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization)**. **ศิริราชประชาสัมพันธ์**. มกราคม. 16.
- สุริศา ริมศิริ. (2562). **การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. คุษภูมินิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- องค์อร ประจันเขตต์. (2557). **องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา**. **วารสารพยาบาลทหารบก**. 15(1). 45-51.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปีและคณะ. (2561). **การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 12(3). 207-219.
- ไอริน โรจน์รักษ์. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรนวัตกรรมกับสมรรถนะในการสร้างสรรค์นวัตกรรม : กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน**. **วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์**. 2(2). 46-60.
- Best J. W. (1981). **Research in Education**. 4th ed. Englewood : Cliff Prentice Hall.
- Haelermans C & De Witte K. (2011). **The Role of Innovations in Secondary School Performance: Evidence from a Conditional Efficiency Model**. **European Journal of Operation Research**. 223(2). 541-549.
- Saki S, Shakiba H & Savari M. (2013). **Study of the Relationship between the Organization Learning and Organizational Innovation at University of Tehran**. **Journal of Organization Leadership and Leadership**. 11(1). 1-18.

รูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*
THE SURVEYS OF LABOR MARKET DEMAND TOWARDS PROGRAM IN
GOVERNMENT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
ROI ET CAMPUS

พระครูสมุห์ ศีลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง)¹, พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลังสิงห์)²,
วิมลพร สุวรรณแสนทวี³, อิศเรศ จิณฤทธิ์⁴,
พระมหาวิชริวิทย์ วชิรญาโณ (ประเสริฐสังข์)⁵

Phrakrusamu Silasak Sumato (Buntong)¹, Phramaha Thainoi Yanamethi (Salangsing)²
Vimonporn Suwansaentavee³, Issares Jinnarith⁴,
Phramaha Wichirawit Wachirayano (Prasertsang)⁵
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3,4,5}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3,4,5}
Email : phrasilasak@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2) เพื่อสร้างรูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ รองลงมา คือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ 2. รูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ประกอบด้วย องค์ประกอบของรูปแบบการสำรวจ มี 5 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) ด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ 5 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

และการแก้ปัญหา 5 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรมและความต่างด้านความคิด ทักษะคิด 5 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 6 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านการ สื่อสารและรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ 4 ตัวบ่งชี้

คำสำคัญ : รูปแบบการสำรวจ; ความต้องการของตลาดแรงงาน; สาขาวิชาการปกครอง

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) studying the states of labor market demand towards Program in Government of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, and 2) designing the surveys of labor market demand towards Program in Government of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus. The samples were 86 administrators of local administrative organization in Roi Et District. The research tool used for collecting data was 5-rating-scale questionnaires with OC between 0.67 to 1.00 and the reliability in overall was .89. The instrument used in the research was questionnaire. The statistical devices composed of frequency, percentage, mean, standard deviation.

The results of the research showed that: 1. The overall of the demand state of labor market towards Government Major of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus was at a high level. When considering each aspect ordering the average from high to low levels, such aspects were the reading, writing, and speaking of foreign language, critical thinking and problem resolving, and communication and information literacy, respectively. 2. The design of the demand survey of labor market towards Government Major of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus comprised of 5 elements of survey style with 25 indicators in total: 1) the reading, writing, and speaking of foreign language with 5 indicators, 2) the critical thinking and problem resolving with 5 indicators, 3) the understanding of different cultures and attitudes with 5 indicators, 4) the cooperation of teamwork and leadership with 6 indicators, and 5) the communication and information literacy with 4 indicators.

Keywords : Survey Design; Labor Market Demand; Program in Government

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 พบว่า จำนวนผู้มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป 56.57 ล้านคน เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้ที่พร้อม จะทำงาน 38.82 ล้านคน ซึ่งประกอบด้วยผู้มีงานทำ 38.38 ล้านคน ผู้ว่างงาน 3.6 แสนคน และผู้ที่ รอดฤดูกาล 8.3 หมื่นคน ส่วนผู้ที่อยู่นอกกำลังแรงงาน หรือผู้ที่ไม่พร้อมทำงาน 17.75 ล้านคน ได้แก่

แม่บ้าน นักเรียน คนชรา เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ว่างงานในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 มีทั้งสิ้น 3.63 แสนคน หรือ คิดเป็นอัตราการว่างงาน ร้อยละ 0.9 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2561 จำนวนผู้ว่างงานลดลง 6.3 หมื่นคน และเมื่อเปรียบเทียบกับเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 จำนวนผู้ว่างงานลดลง 6.3 หมื่นคน เมื่อเปรียบเทียบกับอัตรา การว่างงานกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่าน มา พบว่า อัตราการว่างงานลดลง จากร้อยละ 1.1 เป็นร้อยละ 0.9 หากเปรียบเทียบกับเดือนที่ผ่าน มาอัตราการว่างงานลดลง จากร้อยละ 1.1 เป็นร้อยละ 0.9 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

ในอีกประมาณ 20 ข้างหน้า ในปี 2579 ไทยจะมีสัดส่วนของคนสูงอายุถึงร้อยละ 30 ขณะที่วัยเด็ก และวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ 14 และร้อยละ 56 ตามลำดับ (1) นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เชื่อมต่อโลก การเคลื่อนย้ายคน ธุรกิจและรูปแบบการ สร้างงานที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและสร้างนวัตกรรม ส่งผลให้งาน หลายงานจะถูกทดแทนด้วยเครื่องจักร รวมทั้งเกิดอาชีพใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ล้วนเป็นความท้าทายต่อ ตลาดแรงงานไทยในปัจจุบัน บทความนี้จะพยายามประเมินสถานการณ์ตลาดแรงงานไทยในมิติของ ทักษะแรงงานว่าอยู่ที่ไหน และแรงงานจะมีผลิตภาพสูงขึ้นปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ประชากรและจากบริบทภายนอกเทคโนโลยีได้อย่างไร และการศึกษาและการฝึกอบรมจะมามี บทบาทอย่างไรที่ช่วยยกระดับศักยภาพทุนมนุษย์ของไทยให้พร้อมต่อ Thailand 4.0 ได้ (เสาวณี จันทะพงษ์, 2563)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เปิดทำการเรียนการสอนในหลักสูตร รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ซึ่งมีทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ มีนักศึกษาที่เป็นที่บรรพชิต และคฤหัสถ์ ได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี จำนวนหน่วยกิตที่เรียนตลอดหลักสูตร 135 หน่วย กิต หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ 99 หน่วยกิต กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 18 หน่วยกิต บัณฑิตเรียน 12 หน่วยกิต เลิกเรียน 6 หน่วยกิต กลุ่มวิชาเอกการปกครอง 81 หน่วยกิต บัณฑิตเรียน 66 หน่วยกิต เลิกเรียน 7 หน่วยกิต ฝึกประสบการณ์ภาคสนาม 8 หน่วยกิต และหมวด วิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ และ วิธีการปกครองตามหลักการรัฐศาสตร์ นอกเหนือจากหลักการแห่งพระธรรมวินัย 2. เพื่อส่งเสริมให้ นักศึกษา ศึกษาและวิจัยรัฐศาสตร์ อันจะเป็นพื้นฐานในการเข้าใจ และประสานงานกันระหว่าง ศาสนจักรและอาณาจักรในการพัฒนาสังคมไทย 3. เพื่อให้นักศึกษาเป็นนักปกครอง ตอบสนองความ ต้องการของรัฐบาลและคณะสงฆ์ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 4. เพื่อให้ศึกษามีความรู้ ความสามารถในการบริหารและจัดการกิจการคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา ให้เป็นไปโดยความ เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูง 5. เพื่อให้ศึกษานำเอาหลักการ และวิธีการทางรัฐศาสตร์ไป ประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 6. เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยใน ระดับสูงขึ้นต่อไป

การบริหารจัดการด้านแรงงานขององค์การซึ่งถือได้ว่า เป็นทรัพยากรที่สำคัญจึงควรเตรียม ความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานและสาขาควรสำรวจความต้องการขององค์การเกี่ยวกับความ ต้องการบัณฑิต จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด มุ่งผลิตบัณฑิตเพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน จะเห็นได้จากวัตถุประสงค์ที่กล่าว แล้วข้างต้นมุ่งให้บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถความเข้าใจในหลักการ และวิธีการปกครองตาม

หลักการรัฐศาสตร์ เป็นนักปกครอง ตอบสนองความต้องการของรัฐบาลและคณะสงฆ์ ผู้วิจัยในฐานะที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการและเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง รูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ซึ่งบัณฑิตสามารถประกอบอาชีพ ด้านการปกครอง บริหาร นโยบายและแผนได้ทุกหน่วยงาน ราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระ บริษัทเอกชน และอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงสภาพความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3.2 ได้รู้รูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3.3 ได้ขอเสนอแนะการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ที่มีหน้าที่ด้านการปกครอง จำนวน 16 แห่ง มีผู้บริหารจำนวน 110 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ที่มีหน้าที่ด้านการปกครอง จำนวน 16 แห่ง มีผู้บริหารจำนวน 86 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

2. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยเรื่อง การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 5 ด้าน คือ 1) ด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ 2) ด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรมและความต่างด้านความคิด ทักษะคิด 3) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 4) ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 5) ด้านการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ

3. ขั้นตอนของการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1)การสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2)สร้างรูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบสอบถามรูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด มี 2 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามรูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ 2) ด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรมและความต่างด้านความคิด ทักษะคิด 3) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา 4) ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 5) ด้านการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ ลักษณะของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านโครงสร้าง และเนื้อหา (Construct and Content Validity)จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ไว้ดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองร้อยเอ็ดเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอต่อผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง 3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้ 1)นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูลแล้วดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์ 2) นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยการหาค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) 3)นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

ความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อ สาขาวิชาการปกครอง	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ	4.12	0.75	1	มาก
2. ด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรม และความต่าง ด้านความคิด ทศนคติ	3.98	0.93	3	มาก
3. ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	3.98	0.73	2	มาก
4. ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ	3.91	0.77	4	มาก
5. ด้านการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ	3.82	0.76	5	มาก
รวมเฉลี่ย	3.96	0.79	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.75) รองลงมา คือ ด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณและการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการ สื่อสารและรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้วย พบว่า

1) ด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจาก สูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ นักศึกษามีความฉลาดรอบรู้ในการใช้ภาษาต่างประเทศ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.77) รองลงมา คือ นักศึกษามีทักษะทางภาษาด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน และความสามารถในการใช้ภาษาใน สังคม ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.70) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักศึกษามีความสามารถอ่านสื่อความหมายให้คน อื่นรับรู้ได้ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

2) ด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรมและความต่างด้านความคิด ทศนคติ โดยรวมอยู่ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจาก สูงสุด ไปต่ำสุด ได้แก่ นักศึกษามีความเข้าใจความแตกต่างในรูปแบบการตัดสินใจของบุคคล ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.75) รองลงมา คือ นักศึกษามีความสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในองค์กรที่มีความ หลากหลายทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.70) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักศึกษาเข้าใจ สถานการณ์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 1.32) ตามลำดับ

3) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจาก สูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ นักศึกษาสามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.68) รองลงมา คือ นักศึกษาสามารถ

แก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้ ($\bar{X} = 4.01$ S.D. = 0.85) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักศึกษาสามารถเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

4) ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ นักศึกษามีความร่วมมือพร้อมใจในการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือนักศึกษามีภาวะผู้นำจูงใจในการทำงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.00$ S.D. = 0.70) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีนักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

5) ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ นักศึกษามีความร่วมมือพร้อมใจในการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือนักศึกษามีภาวะผู้นำจูงใจในการทำงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.00$ S.D. = 0.70) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีนักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

5.2 การสร้างรูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 2 มาสร้างเป็นรูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครองซึ่งผลปรากฏดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของรูปแบบการสำรวจ มี 5 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้

1. ด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1.1 นักศึกษามีความฉลาดรอบรู้ในการใช้ภาษาต่างประเทศ

1.2 นักศึกษามีทักษะทางภาษาด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน และความสามารถในการ

ใช้ภาษาใน สังคม

1.3 นักศึกษามีความเข้าใจในการสนทนาด้วยการใช้ภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี

1.4 นักศึกษามีความสามารถในการพูดภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้เป็นอย่างดี

1.5 นักศึกษามีความสามารถอ่านสื่อความหมายให้คนอื่นรับรู้ได้

2. ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

2.1 นักศึกษาสามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา

2.2 นักศึกษาสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้

2.3 นักศึกษาแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.4 นักศึกษามีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจของตนเอง

โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม

2.5 นักศึกษาสามารถเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ได้

3. ด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรมและความต่างด้านความคิด ทศนคติ 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 3.1 นักศึกษามีความเข้าใจความแตกต่างในรูปแบบการตัดสินใจของบุคคล
- 3.2 นักศึกษามีความสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในองค์กรที่มีความ

หลากหลายทางวัฒนธรรม

- 3.3 นักศึกษามีความเข้าใจความแตกต่างในวิธีการทำงาน

3.4 นักศึกษามีความเข้าใจวิธีการเรียนรู้โดยคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะมีรูปแบบในการแสดงออกแตกต่างกันออกไปตามแต่ละวัฒนธรรม

- 3.5 นักศึกษาเข้าใจสถานการณ์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4. ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 4.1 นักศึกษามีความร่วมมือพร้อมใจในการทำงานเป็นทีม

4.2 นักศึกษามีภาวะผู้นำจูงใจในการทำงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 4.3 นักศึกษามีความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานในการทำงานเป็นทีม

- 4.4 นักศึกษามีความรับผิดชอบและกล้าตัดสินใจ

- 4.5 นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน

- 4.6 นักศึกษามีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี

5. ด้านการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

5.1 นักศึกษาสามารถตีความหมายของเนื้อหาสื่อตามที่ได้เปิดรับ ด้วยความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อและมีสติในการเปิดรับ

5.2 นักศึกษาสามารถเข้าถึง เข้าใจ ตีความ ประเมินและสร้างเนื้อหาสื่อ ในรูปแบบที่หลากหลายด้วยความตระหนักถึงผลกระทบของสื่อโดยไม่ถูกครอบงำจากสื่อ

5.3 นักศึกษาสามารถนำเสนอสื่อในแบบฉบับของตนเอง และผลิตสื่อเพื่อสื่อสารได้หลายรูปแบบ

5.4 นักศึกษามีความสามารถ ตีความ วิเคราะห์แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อ และสามารถตอบโต้กับสื่อได้อย่างมีสติ และรู้ตัว

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ต้องการบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาองค์กร มุ่งเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยทำงานร่วมกับคนอื่นได้ รักษามิตรภาพและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้อย่างใกล้ชิด เป็นผู้มีความต้องการความผูกพันกับบุคลากร มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักบทบาทหน้าที่ กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง โดยยึดหลักผลที่เกิดขึ้นและความเสี่ยงที่เหมาะสม การยอมรับและมิตรภาพ และความร่วมมือร่วมใจกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ทฤษฎีความต้องการของแมคคลีแลนด (McClelland's Theory of Needs) (มหาวิทยาลัยโตรอนโต, 2553) กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความอยากรู้ ความต้องการ เนื่องจากลักษณะความ ต้องการของมนุษย์ที่แตกต่างกันและมีความ

ต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยแบ่งความต้องการ ออกเป็น 3 อย่าง คือ 1. ความสำเร็จ (Achievement) มนุษย์ทุกคนย่อมต้องการความสำเร็จ ดังนั้น ความต้องการความสำเร็จเป็นแรงจูงใจให้ดำเนินกิจกรรมเป็นแรงขับให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ 2. ความผูกพัน (Affiliation) มนุษย์ทุกคนยังต้องการความความสัมพันธ์ที่ปรองดอง สามัคคีกัน ร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งเป็นความต้องการในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่นอันจะทำให้เกิดความผูกพันกัน และ 3. อำนาจ (Power) ความต้องการของมนุษย์ในด้านของอำนาจสามารถแบ่งได้ ในสองลักษณะ คือ อำนาจในตัวบุคคลและอำนาจในส่วนของสถาบันองค์กรและการบังคับบัญชา และได้มีผู้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ McClelland's Theory of Needs หรือ Three Needs Theory โดยกล่าวว่า ความต้องการความสำเร็จ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่องาน รู้จักบทบาทหน้าที่ กล้า ตัดสินใจด้วยตนเอง โดยยึดหลักผลที่เกิดขึ้นและความเสี่ยงที่เหมาะสม ส่วนความต้องการอำนาจ ได้แก่ การมีอิทธิพลและการแข่งขัน และความต้องการความผูกพัน ได้แก่ การยอมรับและมิตรภาพ และความร่วมมือร่วมใจกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จูรี สายจันเจียม, พระครูปลัด ทองใบ สุภาโส, อิศเรศ จินฤทธิ์, อติศักดิ์ ทุมอนันต์, ศุภสิทธิ์ ลินทมาตย์ (2566) ที่ได้ศึกษา การเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) ทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก จากทัศนคติของนักศึกษาการกล้าแสดงออกทำให้เกิดความเชื่อมั่น และนักศึกษาเท่านั้นที่กล้าแสดงออก ซึ่งในมุมมองของนักศึกษาเห็นว่าคนทุกวัยเป็นคนกล้าแสดงออก 2) การเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัด ทองใบ สุภาโส(ปะพะลา), จูรี สายจันเจียม, อติศักดิ์ ทุมอนันต์ (2565) ที่ได้ศึกษาการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่น ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครองมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นักเรียนที่มีสถานะ อายุ ลักษณะที่พักอาศัย มีพฤติกรรม การใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ลำดับตามจากมากไปหาน้อย คือ ควรสืบค้นหา ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้มากกว่านี้เพื่อสะดวกและพัฒนาต่อการเรียนการสอนควรเอาใจใส่ในการใช้สื่อออนไลน์และการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองให้มากขึ้น นักศึกษาขาดความชำนาญและการพัฒนาตนเองในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และด้านความพึงพอใจควรมีการประเมินหลังการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

6.2 จากผลการวิจัยเป็นรายด้านนั้นผู้วิจัยได้พิจารณาเป็นที่มีความต้องสูงสุดเพื่อนำมาอภิปรายให้ทราบเหตุผลดังต่อไปนี้ ด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ ความต้องการของตลาดแรงงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาศาขากการปกครองของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย มีคุณสมบัติเป็นที่ต้องการขององค์กรต่างๆ คือ นักศึกษามีความฉลาดรอบรู้ในการใช้ภาษาต่างประเทศ มีทักษะทางภาษาด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน และความสามารถในการใช้ภาษาในสังคม เข้าใจในการสนทนาด้วยการใช้ภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี สามารถพูดภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งมีความสามารถอ่านสื่อความหมายให้คนอื่นรับรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเบิร์น (Byrne 1986) กล่าวว่า การพูดเป็นกระบวนการสื่อสารสองทิศทางที่เกี่ยวข้อง กันระหว่างทักษะการรับสารของผู้ฟังและทักษะการผลิตสารของผู้พูด ผู้พูดจะทำหน้าที่ส่งรหัสเพื่อ สื่อถึงเจตนาและความต้องการ ส่วนผู้ฟังจะเป็นผู้ถอดรหัสของสารนั้น ทั้งนี้โดยอาศัยความรู้ใน เรื่องระบบภาษา เช่น เสียงหนักเบาในคำตลอดจนความเข้าใจภาษาท่าทางของผู้พูดเป็นเครื่องช่วยให้การตีความสารนั้นตรงตามเจตนาของผู้สื่อ หรืออาจกล่าวสรุปได้ว่าในความเป็นจริง ความสามารถในการพูดเกี่ยวข้องกับการฟังโดยตรง โดยผู้พูดจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งข้อมูลให้กับผู้ฟัง กริณทร์รัตน์ ประเสริฐธนากุล (2557) ความต้องการของตลาดแรงงานและคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในระยะ 5 ปีข้างหน้าจากจำนวนตลาดแรงงาน (องค์กร) ทั้งหมด 70 แห่ง มีตลาดแรงงานที่ต้องการแรงงานสาขาสารสนเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ 48 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 68.57โดยมีความต้องการคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้เชิงทฤษฎี (Theoretical Knowledge) 2) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) 3) ด้านการทำงานร่วมกันในที่ทำงาน (Workplace Competencies) 4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะในวิชาชีพ (Professional Competencies) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง ลาวะลี (2565) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดเรียงลำดับตามจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักชุมชนในพื้นที่เขตบริการของมหาวิทยาลัยโดยการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รองลงมา คือ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ของผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมโครงการให้นักศึกษาได้แสดงออกมากขึ้น และน้อยสุดคือ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักประมาณการใช้จ่ายอย่างประหยัด คุ่มค่า และประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัยจะเห็นว่าตลาดแรงงานมีความต้องการบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับทักษะด้านการอ่าน การเขียน การพูด ภาษาต่างประเทศ ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรมีการปรับเปลี่ยนรายวิชาในหลักสูตรการเรียนการสอน โดยการเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวกับทักษะทางภาษาต่างประเทศเข้าไปในหลักสูตรให้มากขึ้น เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันที่เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง และเพื่อตอบสนองได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถให้แก่บัณฑิตเพิ่มขึ้นอีกด้วย

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ควรจัดสถานการณ์จำลองในขณะที่เรียนให้กับนักศึกษาได้ฝึกและทดลองการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาในองค์กรได้อย่างชาญฉลาด

7.2.2 ควรส่งเสริมการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ เพื่อให้ นักศึกษามีความสามารถตีความ วิเคราะห์แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อ และสามารถตอบโต้กับสื่อได้อย่างมีสติ และรู้ตัว

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษารูปแบบการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง ในองค์กรอื่นที่นอกเหนือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีต่อสาขาวิชาการปกครอง โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

8. บรรณานุกรม

กรัณท์รัตน์ ประเสริฐธนากร. (2557). **ความต้องการของตลาดแรงงานและคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จुरี สายจันเจียม, พระครูปลัด ทองใบ สุภาโส, อิศเรศ จิณฤทธิ์, อติศักดิ์ ทูมนันต์, ศุภสิทธิ์ ลิขิตมาตย์ (2566). การเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. **วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์**. 7(1). 698-706.

บรรจง ลาวะลี. (2565). การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. **วารสารวิชาการรัตนบุศย์**. 4(3). 195-204.

พระครูปลัด ทองใบ สุภาโส(ปะพะลา), จुरี สายจันเจียม, อติศักดิ์ ทูมนันต์. (2565). การใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. **วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์**. 6(2). 188-197.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- เสาวณี จันทะพงษ์. (2563). COVID-19: Social Distancing และคลื่นอพยพของประชากรจาก มิติสังคมวิทยา:พลังไทย “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ”. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2564. จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_31Mar2020.html
- Byrne . (1986). **Teaching Oral English**. London : Longman.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607–610.

การศึกษาผลการนิเทศเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน
(NATIONAL TEST : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยใช้กระบวนการ
นิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (COACHING & MENTORING)*
THE STUDY OF SUPERVISION TO INCREASE THE STUDENT SCORE TOWARD
THE (NATIONAL TEST : NT) OF PRIMARY 3 TEACHERS FOR SCHOOLS
UNDER THE UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 4, USING THE PROCESS OF COACHING AND MENTORING

ทนงศิลป์ จันทะแจ้ง¹, จินณพัต ผลทิพย์²

Thanongsin Janthajang¹, Chinnapat Pholthip²

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4^{1,2}

Udonthani Primary Educational Service Area Office 4^{1,2}

Email : totthanongsin@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ ความเข้าใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ศึกษาผลการนิเทศการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และ 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูผู้สอนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 3 แบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และแบบรายงานผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบจากค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาความรู้ ความเข้าใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก 2. ผลการศึกษานิเทศการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) อยู่ในระดับมาก 3. ผลศึกษาผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพ

ผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนมหาธาตุเจดีย์ คณะแผนกเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงกว่าระดับประเทศ

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; การประเมินคุณภาพผู้เรียน; กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study and comprehend the Primary 3 teachers' knowledge and understanding in designing active learning approach. 2) Study the results of supervision and design of active learning method of Primary 3 teachers using the coaching and mentoring model and 3) Study the results of student score toward the (National Test : NT) in Primary 3 schools under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 4. The sample consisted of 17 Primary 3 teachers under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 4 in the 2020 academic year. The research instruments were selected through 1) the teacher comprehension in active learning approach questionnaire for Primary 3 teachers' 2) the Primary 3 teacher attitude questionnaire toward the supervision coaching and mentoring and 3) the report score of National Test : NT assessment of Primary 3 students for school under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 4. The statistics employed for data analysis were mean, percentage, standard deviation for dependent samples.

The findings of the study were as follows: 1. The result of Primary 3 teachers understanding and acknowledgement toward Active Learning approach were as a very good level. 2. The study of supervision and design of active learning method for Primary 3 teachers using the coaching and mentoring model were as a very good level. 3. The result of Primary 3 students mean score towards the National Test : NT assessment under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 4 was higher than the set criterion of the National level.

Keywords : Active Learning; The students score assessment; Process of coaching and mentoring

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญคือการพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้างองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนจากโรงเรียนในทุกสังกัด โดยวัดความสามารถพื้นฐานสำคัญ 2 ด้าน คือ ด้านความสามารถด้านภาษาไทย และความสามารถด้านคณิตศาสตร์ ผลการประเมินที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 และเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย กำหนดยุทธศาสตร์แผนการศึกษาของชาติระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับสถานศึกษา จากการรายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 แม้จะพบว่า ผู้เรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ แต่ค่าเฉลี่ยร้อยละ ยังอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีระดับที่สูงขึ้น

เมื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการนิเทศติดตามการยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน ภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า บุคลากรในระดับสถานศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านภาษาไทย และด้านคณิตศาสตร์ ให้กับผู้เรียนที่ถูกต้อง และขาดกระบวนการนิเทศกำกับติดตามที่เหมาะสมกับบริบทของผู้รับการนิเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4, 2562) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการพัฒนาครูที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ถูกกำหนดจากส่วนกลางเป็นสูตรสำเร็จ เช่น จัดฝึกอบรมด้วยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิบรรยายเพียง 2-3 วัน แต่ในปัจจุบันมีการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลาย คือ การชี้แนะ (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปรับปรุง พัฒนาการสอนของครู และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผ่านการปฏิบัติงานปกติของครูและดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในโรงเรียนและห้องเรียนมากกว่าการฝึกอบรมแบบครั้งเดียว ซึ่งถือว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาผ่านการปฏิบัติภาระงานปกติของครู โดยการชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลย้อนกลับ และการประเมินตนเอง ทั้งนี้ การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงเพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์การทำงานร่วมกัน

และความไว้วางใจ ซึ่งจะช่วยพัฒนาความศรัทธา ปลุกฝังความรับผิดชอบร่วมกัน เกิดเป็นนวัตกรรม
แนวใหม่ที่พัฒนาความเป็นมืออาชีพของครูในการจัดการเรียนการสอน (Chien, 2013)

ผู้วิจัย ในฐานะเป็นศึกษานิเทศก์ พบข้อบกพร่องดังกล่าวของสถานศึกษาในสังกัดจึงนำ
ประเด็นปัญหามาจัดทำเอกสารประกอบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching &
Mentoring) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุดรธานี เขต 4 โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active
Learning) ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง
(Coaching & Mentoring) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาครูเพื่อให้ผลการพัฒนาการจัดการเรียนการ
สอนให้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการออกแบบ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

2.2 เพื่อศึกษาผลการนิเทศการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching
& Mentoring)

2.3 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

3. สมมุติฐานการวิจัย

3.1 การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active
Learning) โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)
จะส่งผลต่อพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

4.1 ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active
Learning) หลังจากได้รับการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

4.2 ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะ
และการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบและวิธีดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนการพัฒนา

ศึกษาปัญหาความต้องการในการพัฒนาจัดทำโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมิน
คุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อบรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

สำหรับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประชาสัมพันธ์โครงการ โดยนำเสนอข้อมูล ความรู้ ความจำเป็นในการยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ทุกโรงเรียนมอบหมายให้ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เข้ารับการอบรมศึกษาข้อมูลการพัฒนา กำหนดหลักสูตรและวิธีการในการส่งเสริมพัฒนา เตรียมการจัดประชุมโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อบรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ขั้นที่ 2 การดำเนินการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลง

1. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จัดการอบรมยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นิเทศติดตาม โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) หลังการอบรมเสร็จสิ้น

2. ระดับโรงเรียน รายงานผลการอบรมให้ผู้บริหารรับทราบ และร่วมกับผู้บริหารและคณะครูวางแผนจัดทำโครงการหรือแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ตามที่ได้อบรมมา โดยดำเนินการตามที่วางแผนไว้ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ให้กับนักเรียนของตนเอง ศึกษาวิเคราะห์ประเมินความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

ขั้นที่ 3 การนิเทศและติดตามผลเพื่อการพัฒนาจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) โดยการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการพัฒนา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปรายงานผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 160 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนมหาธาตุเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ได้แก่ 1.1) คู่มือการอบรมการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 1.2) คู่มือการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 2.1) แบบประเมินความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบ

การนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) เป็นแบบมาตรฐานส่วน ประมวล ค่า 5 ระดับ จำนวน 26 ข้อ วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์และ พฤติกรรมที่ต้องการวัด จากนั้นพิจารณาเลือก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.80 - 1.00 2.2) แบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) เป็นแบบมาตรฐานส่วน ประมวลค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างแบบประเมิน นำแบบทดสอบฉบับร่างให้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา ความ สอดคล้องระหว่างเนื้อหาพฤติกรรมที่ต้องการวัดและข้อคำถาม (IOC) ใช้วิธีของ Rovinelli และ Hambleton วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์และพฤติกรรมที่ ต้องการวัด จากนั้นพิจารณาเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 0.80 - 1.00

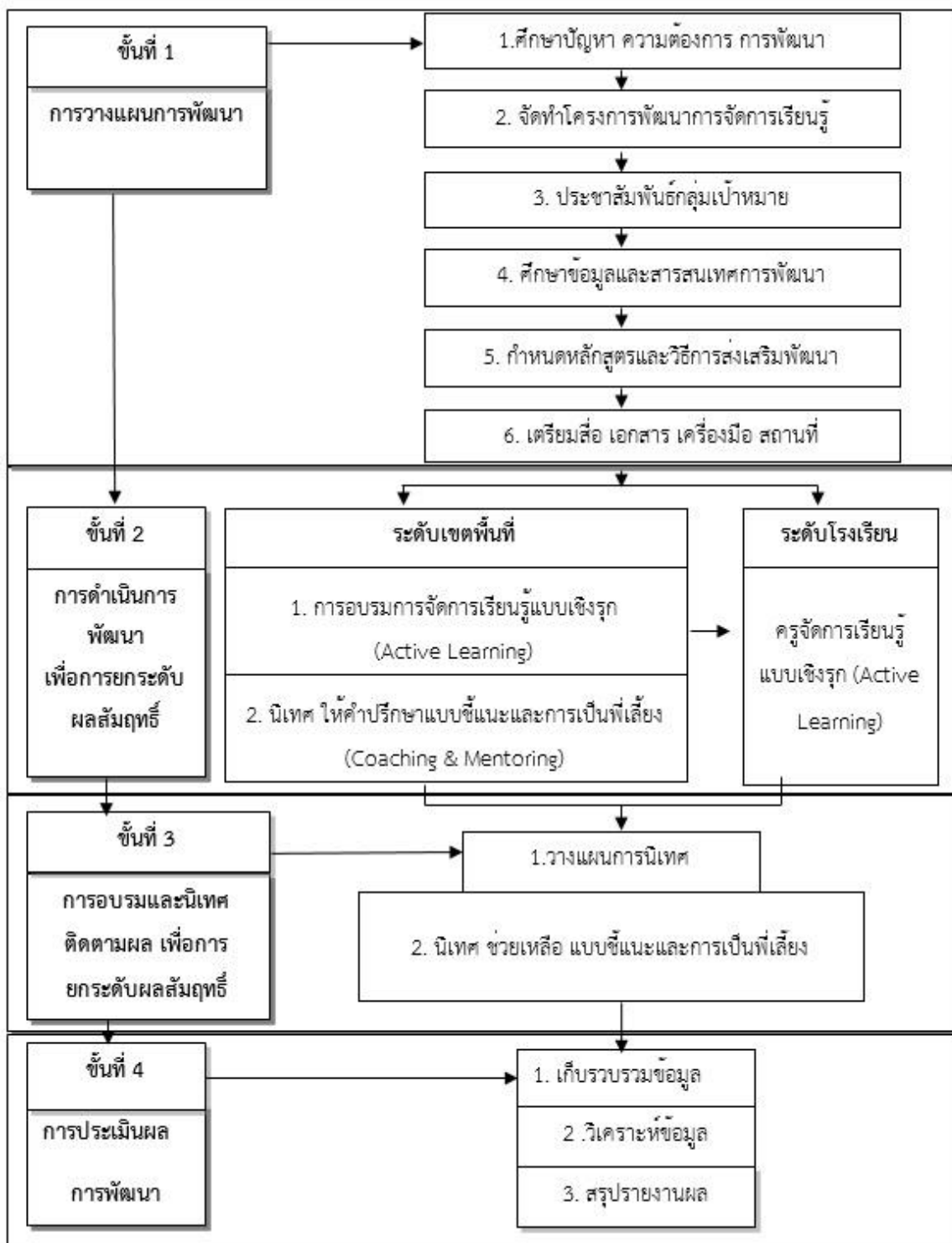
3. แบบรายงานผลสัมฤทธิ์ การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้แบบรายงานการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบประเมินความรู้ความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบ ประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้ศึกษาเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนแบบ รายงานผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คณะกรรมการประเมิน คุณภาพผู้เรียน ระดับสนามสอบที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้ง นำส่งรายงานผลการประเมิน ให้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาตามแบบรายงานและระยะเวลาที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล รายงานผลการนิเทศเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ผู้รายงานวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลความหมายของแบบประเมินสำหรับข้อมูลที่มี ลักษณะเป็นการประเมินค่า 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล รายงานผลการนิเทศเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมิน คุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่ เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปวิธีดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 Flow Chart แสดงรูปแบบและวิธีดำเนินการวิจัย

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาความรู้ ความเข้าใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความรู้ ความเข้าใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) (N = 17)

รายการ	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	S.D.	แปลความ
1. การเตรียมความพร้อมก่อนสอน	4.50	0.26	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.78	0.26	มาก
3. การใช้สื่อเทคโนโลยี	4.06	0.06	มาก
4. การจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.96	0.34	มาก
5. การประเมินผล	4.77	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.14	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้ของผู้ถูกนิเทศ หลังจากได้รับการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดคือด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมาคือด้านการเตรียมความพร้อมก่อนสอน ($\bar{X} = 4.50$)

6.2 การศึกษาผลการนิเทศการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)

ตารางที่ 2 ผลการศึกษานิเทศการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) (N = 17)

รายการ	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	S.D.	แปลความ
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินการนิเทศ	4.44	0.32	มาก
2. ความพึงพอใจต่อผลการนิเทศที่เกิดขึ้นกับผู้รับการนิเทศ	4.08	0.12	มาก
3. ความพึงพอใจต่อความรู้ที่ได้รับจากการนิเทศ	4.06	0.25	มาก
4. ความพึงพอใจต่อผลการนิเทศที่ส่งผลต่อนักเรียน	4.00	0.95	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.19	0.87	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจต่อผลการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือด้านความพึงพอใจต่อผลการนิเทศที่เกิดขึ้นกับผู้รับการนิเทศ ($\bar{X} = 4.08$) ด้านความพึงพอใจต่อความรู้ที่ได้รับจากการนิเทศ ($\bar{X} = 4.06$) และด้านความพึงพอใจต่อผลการนิเทศที่ส่งผลต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

6.3 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563

ระดับ	ความสามารถรายด้าน		เฉลี่ยรวม
	คณิตศาสตร์	ภาษาไทย	
ระดับเขตพื้นที่การศึกษา	54.98	60.15	57.57
ระดับสังกัด (สพฐ.)	41.30	47.76	44.53
ระดับประเทศ	40.47	47.46	43.97

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 คะแนนเฉลี่ยรวมระดับเขตพื้นที่การศึกษาสูงกว่าระดับประเทศ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมระดับเขตพื้นที่การศึกษาสูงกว่าระดับประเทศทุกด้าน

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เปรียบเทียบ ระหว่างปีการศึกษา 2562 และ 2563

การประเมินด้าน	คะแนนเฉลี่ย		ผลต่าง ปี 2562-2563
	ปี 2562	ปี 2563	
ด้านคณิตศาสตร์	45.21	54.98	+9.77
ด้านภาษาไทย	50.29	60.15	+9.86
เฉลี่ย	47.75	57.57	+9.82

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาเปรียบเทียบกับ ระหว่างปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของปีการศึกษา 2563 สูงกว่าปีการศึกษา 2562 เท่ากับ 9.82 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละของปีการศึกษา 2563 สูงกว่าปีการศึกษา 2562 ทุกด้าน

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ผลการศึกษาความรู้ ความเข้าใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก ส่งผลให้ผู้เรียนมีระดับการรับรู้ที่ดีมากขึ้น เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและสร้าง ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ใหม่นอกกับความรู้เดิมที่มีจากการปฏิบัติและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดีขึ้น เพราะมีการแลกเปลี่ยนแสดง ความคิดเห็นกันมากขึ้น สอดคล้องกับ วชิรา เครือคำอ้าย และชวลิต ขอดศิริ (2559) ที่ศึกษาพัฒนาการรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ผู้รับการนิเทศสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับดีมาก และสามารถบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ได้ชัดเจน ส่วนผลการตรวจสอบพฤติกรรมกรชี้แนะและระบบ พี่เลี้ยงของผู้นิเทศอยู่ในระดับมาก คือ ผู้นิเทศสามารถปฏิบัติกรนิเทศในรายการที่กำหนดไว้ เดือนละ 2 ครั้งขึ้นไป โดยประเด็นที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเห็นสอดคล้องกัน มากที่สุด คือ การร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

7.2 ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าครูผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาครั้งนี้ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจนเกิดองค์ความรู้ที่เหมาะสม นำไปสู่การมีส่วนร่วม ในประเด็นที่สนใจ ประกอบด้วย ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบร่วมรับผิดชอบร่วมรับประโยชน์และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างครูกับครูและผู้บริหารกับครู สอดคล้องกับ หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2565) ความว่า รู้รัก สามัคคี ซึ่งบุคคลและกลุ่มคนจะต้องรู้ รู้ว่าการลงมือทำสิ่งใดนั้นจะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและรู้ถึงวิธีแก้ปัญหา มีความรักที่จะต้องลงมือเข้าไปแก้ปัญหาที่นั้น ความสามัคคีที่จะลงไปในนั้น ควรคำนึงถึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจกันจึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับ จิราภรณ์ ยกอินทร์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ Active Learning พบว่า การเรียนรู้ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่เพียงพอที่จะทำ ให้องค์กร หน่วยงานสำเร็จ การเรียนรู้ร่วมกันเท่านั้นที่จะบังเกิดผลสำเร็จ และสอดคล้องกับ ทนงศิลป์ จันทะแจ้ง (2561) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่าการสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยการร่วมคิด ร่วมทำ ทำให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญสามารถเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เครือข่ายมากขึ้น

7.3 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ การประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงกว่าระดับประเทศทุกด้าน และคะแนนเฉลี่ยร้อยละเปรียบเทียบปีการศึกษา 2563 สูงกว่าปีการศึกษา 2562 ทุกด้าน ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ครูผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบคงทนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ สอดคล้องกับ ทนงศิลป์ จันทะแจ่ง (2562) ที่วิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่าองค์ประกอบ ด้านกระบวนการ ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนควรเริ่มต้นด้วยการ พิจารณาว่าจะกำหนดเป้าหมายของการวัดและประเมินผลอย่างไร ซึ่งการร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศจะช่วยให้เห็นกระบวนการของการวัดประเมินผลที่ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น องค์ประกอบด้านการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง จะส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียน ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กระบวนการสอนที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง จะส่งผลให้พัฒนาการของผู้เรียนสูงขึ้นด้วย

8. องค์ความรู้ใหม่

การนิเทศเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบ ชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต 4 สรุปเป็นรูปแบบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ คือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ให้สูงขึ้นได้นั้น จะต้องประกอบด้วย 4 ดี คือ นักเรียนดี ครูดี ห้องเรียนดี และผู้บริหารดี และควรใช้ Supporting 4 ฝ่าย อันประกอบด้วย

Supervisorศึกษานิเทศก์ ต้องเป็นบุคคลที่สร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้า กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม โดยต้องเป็นผู้มีความรู้ลึก รู้กว้าง รู้จริง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา บน พื้นฐานที่ยึดผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และห้องเรียนเป็นหลักในการนิเทศ **CEO สพท.** ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการ กลุ่ม ต้องเป็นบุคคลที่สร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้า กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม โดยต้อง เป็นผู้มีความรู้ลึก รู้กว้าง รู้จริง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา **CEO (กลุ่มโรงเรียน)** ประธานกลุ่ม โรงเรียน คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ต้องเป็นบุคคลที่สร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้า กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม โดยต้องเป็นผู้มีความรู้ลึก รู้กว้าง รู้จริง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ **Network** เครือข่ายภาคี สังคม ประชาชน ชุมชน องค์กรเอกชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องเป็นบุคคลที่ สร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้า กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม โดยต้องเป็นผู้มีความรู้ลึก รู้กว้าง รู้จริง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบองค์ความรู้

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 หน่วยงานต้นสังกัด ควรให้ศึกษานิเทศก์ดำเนินการนิเทศ ติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการนิเทศในแต่ละระยะไปใช้ในการวางแผนการนิเทศติดตามให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ศึกษานิเทศก์และครู ควรดำเนินการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการนิเทศต่อไป

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.

10. บรรณานุกรม

จิราภรณ์ ยกอินทร์. (2558). การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ Active Learning. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2563. จาก <http://nakhonnayok.dusit.ac.th/wpcontent/uploads/2015/11/>

ทองศิลป์ จันทะแจ้ง. (2561). การพัฒนาคู่มือพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. อุดรธานี : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4.

- ทงศิริป์ จันทะแจ้ง. (2562). ยุทธศาสตร์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. อุดรธานี : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4.
- วชิรา เครือคำอ้าย และชวลิต ขอดศิริ. (2559). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. (2562). แผนนิเทศคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา ปีงบประมาณ 2562. อุดรธานี : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2565). **หลักการทรงงาน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- Chien, C. W. (2013). Analysis of an Instructional Coach's Roles Elementary School Language Teachers' Professional Developer. **Current Issues in Education**. 16(1). 1-12.

การประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุข
จังหวัดร้อยเอ็ด*

APPLICATION OF THE 4 PRINCIPLES IN THE WORK OF ROI ET
PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE PERSONNEL

สุรเดชช ชวะเดช¹, ทองงาม สูดสน²
Suradet Chavadet¹, Thongngam Sudson²
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด^{1,2}
Roi Et Provincial Public Health Office^{1,2}
Email : drparno@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่ประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศอายุ และระดับการศึกษา 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรและลูกจ้าง ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 177 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า (t-test และ F-tests (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน บุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันรายคู่ พบว่าค่าเฉลี่ยบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุ 30-39 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.9161 ในด้านหลักปธานปธาน และค่าเฉลี่ยบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุ 40-49 ปี ด้านหลักภาวนาปธาน ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.9206 และค่าเฉลี่ยบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุ 30-39 ปี ด้านหลักอนุรักษนาปธาน ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.9097 สูงกว่าอายุอื่นๆ 3) บุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ดังนี้ ควรมีการร้องเรียนการทุจริตจากบุคลากร, ควรมีความ

ตั้งใจทำงานอย่างสุภาพเรียบร้อย การแต่งกายเหมาะสม พุดจาไพเราะกับบุคลากรทั่วไป และควรให้บุคลากรร่วมการจัดงานประเพณี มีการปลอดภัย รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ : การประยุกต์; หลักปธาน 4; การปฏิบัติงาน

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) study the opinions of personnel who apply the 4 principles in performing their duties in the Roi Et Provincial Public Health Office. 2) compare the opinions of personnel regarding the application of the 4 principles in their practice. Duties of the Roi Et Provincial Public Health Office Classified by gender, age and educational level 3) To collect recommendations regarding the application of the 4 principles in performing duties in the Roi Et Provincial Public Health Office. there were 177 people The instrument used in this research was a questionnaire. Statistics used in the research include percentages, means, standard deviations, t-tests and F-tests (One-way ANOVA).

The results of the research found that 1) Opinions of personnel regarding the application of the 4 principles in the performance of duties of Roi Et Provincial Public Health Office personnel. Overall it is at a high level. When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all 4 areas, arranged from the most to least average aspect, namely the main aspect of Bhavanapadhan. The main aspect the main aspect of Anurakkhanapadhan and the aspect of the principle of Sangwarapadhan 2) The results of the hypothesis testing found that the personnel of Roi Et Municipality Roi Et Province with different genders, ages and educational levels. Roi Et Provincial Public Health Office personnel There were no differences in opinions regarding the application of the 4 principles in the performance of duties of Roi Et Provincial Public Health Office personnel. And when considering each aspect, it was found that the personnel of the Roi Et Provincial Public Health Office with different ages and educational levels with statistical significance at the .05 level when comparing the different means by pair. It was found that the average of the Roi Et Provincial Public Health Office personnel, who were 30-39 years old, had the highest average of 3.9161 in terms of principles. and the average personnel of the Roi Et Provincial Public Health Office, who are 40-49 years old, in the main area of Phawanapathan The highest average was 3.9206 and the average of Roi Et Provincial Public Health Office personnel who were 30-39 years old in the Anurakkanapathan area. The highest average was 3.9097, higher than other ages. 3) Roi Et Provincial Public Health Office personnel. There are suggestions for applying the 4 principles to the performance of the duties of Roi Et

Provincial Public Health Office personnel. There are high to low frequency values. The top three are as follows: There should be complaints of corruption from personnel, there should be a willingness to work politely and politely. Dress appropriately Speak nicely with general personnel. and should allow personnel to participate in organizing traditional events There is no drinking and strictly keeping the 5 precepts.

Keywords : Application; Principle 4; Operation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นส่วนราชการประจำจังหวัด ที่มีบทบาทความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการแพทย์และสาธารณสุขในเขตพื้นที่จังหวัด ที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเป็นหน่วยงานที่รับทราบปัญหาและคอยแก้ไขปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ต่างๆที่เกิดขึ้นกับชุมชนในท้องถิ่น มีเจตนารมณ์เพื่อให้การบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและมีการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางลดบทบาทของรัฐส่วนกลางให้เหลือภารกิจหลักเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ประชาชนยังได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนตามเจตนารมณ์มากขึ้น (สุเมธ แสงนิมมวล, 2556) ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด (สสจ.) ยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคีทุกระดับ ทุกภาคส่วนให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสุขภาพของคนในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐ เอกชนและประชาสังคมในพื้นที่เพื่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและสาธารณสุขอีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสาธารณสุขในการขับเคลื่อนงาน ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งร่วมดำเนินการตามภารกิจที่ได้จัดทำไว้ร่วมกันในลักษณะการบูรณาการการทำงาน จนนำไปสู่การพัฒนาสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืนจากผลการบริหารจัดการดังกล่าว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับรางวัลองค์กรภาครัฐยอดเยี่ยมประจำปี 2561 จากองค์การสหประชาชาติ (United Nations Public Service Awards 2018) เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน ที่ผ่านมานี้ ณ เมืองมาราเกรช ประเทศโมร็อกโก โดยประเทศไทยเป็น 1 ใน 8 ประเทศที่ได้รับรางวัลฯ ในปีนี้ จากการส่งผลงาน 437 ผลงานของ 79 ประเทศทั่วโลก และโรงพยาบาลพนมไพรได้รับรางวัล OP/PP Award 2556 ดีเด่นและยอดเยี่ยมระดับประเทศ ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ในระดับองค์กร ได้แก่ 1) ลักษณะผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำ 2) การสร้างความรู้ ความเข้าใจและถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่บุคลากรในองค์กร 3) การส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกัน ซึ่งบุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถและมีความรับผิดชอบ และ 4) การรับฟังความคิดเห็นจากภายนอก สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ในระดับโครงการ ได้แก่ 1) การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ 2) การร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิดระหว่างงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ดและประชาชน

3) การแปลงวิสัยทัศน์นโยบาย และยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติงานอย่างแท้จริง 4) การติดตามและประเมินผลโครงการ ซึ่ง สุเมธ แสงนิมนวล (2556) กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีสามารถนำมาสรุปเป็นต้นแบบการบริหารจัดการขององค์กรในประเทศไทยได้ 9 ประการ ได้แก่ 1) มีผู้นำองค์กรดี 2) มีการมีส่วนร่วม 3) มีการบริหารจัดการครบถ้วนสมบูรณ์ 4) มีการพัฒนาท้องถิ่นแก้ปัญหา พัฒนาคุณภาพชีวิต 5) มีจิตใจ “ธรรมาภิบาล” 6) มีความสามัคคีปรองดอง 7) มีนวัตกรรม 8) มีมาตรฐาน และ 9) มีต้นทุนที่ดี ซึ่งต้นแบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานขององค์กรอื่นๆให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

สำหรับนวัตกรรมและการดำเนินงานที่เป็นเลิศที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเลิศ ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายรัฐเอกชนและประชาสังคมด้านสุขภาพของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ 1. โครงการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคและคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ 2. โครงการพัฒนาและสร้างศักยภาพคนไทยทุกกลุ่มวัย 3. โครงการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพของประชากร 4. โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา (เด็กเร่ร่อน) สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การบริหารภายในองค์กรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ประสบผลสำเร็จในด้านต่างๆเรื่อยมา จนได้รับรางวัลองค์กรภาครัฐยอดเยี่ยมประจำปี 2561 จากองค์การสหประชาชาติ (United Nations Public Service Awards 2018) และโรงพยาบาลพนมไพรได้รับรางวัล OP/PP Award 2556 ดีเด่นและยอดเยี่ยมระดับประเทศ บุคลากรและประชาชนทุกภาคส่วนได้ให้ความร่วมมือสร้างสรรค์พัฒนา โดยผู้บริหารได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหาร เพราะหลักธรรมคำสอนทำให้นักุศลมีสติในการดำเนินชีวิต ประพฤติปฏิบัติต่อกันในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งกาย วาจา ใจ ที่เรียกว่าหลักปธาน 4 ซึ่งประกอบด้วย 1) สังวรปธาน การเพียรระวังบาป คือ การระมัดระวังไม่ให้เกิดกิเลส โทสะ โลภะ โมหะ เกิดขึ้นในใจ 2) ปหานปธาน การเพียรละบาป คือการละสลละ บาปต่างๆที่เกิดขึ้นไปแล้ว ให้หายได้โดยไว 3) ภวนาปธาน การเพียรเจริญกุศล คือการหมั่นเพียร ทำความดี ทำสิ่งที่ เป็นกุศล ในคนที่ไม่เคยทำ 4) อนุรักษนาปธาน การเพียรรักษากุศล คือการหมั่นรักษาการทำความดี นั้นให้ทำอยู่เสมอเป็นประจำ ปธาน 4 ประการนี้เป็นคุณสมบัติพื้นฐานประจำตนของผู้สามารถสร้างเกียรติยศปัญญา ทรัพย์สมบัติ ญาติ มิตร ให้เกิดขึ้นได้สำเร็จด้วยความเพียร (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2553)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นว่า การบริหารจัดการที่ดีของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จนได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย น่าจะมาจากการนำหลักธรรมปธาน 4 ไปการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารของหน่วยงานและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา การบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล สามารถนำองค์ความรู้ไปเป็นแนวทางการประพฤติ ปฏิบัติเพื่อดำรงชีวิตประจำวัน การทำงานร่วมกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน

3.2 บุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน

3.3 บุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ แตกต่างกัน

4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบการประยุกต์หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน

4.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

4.4 ทำให้สามารถนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุง และส่งเสริมให้บุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ในการประยุกต์หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากร และลูกจ้าง ในสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 177 คน โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ห้าระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.71 และแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของบุคลากรในการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ใช้การหาค่าร้อยละ

(Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ตอนที่ 2 ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตอนที่ 3 ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และ F-tests (One-way ANOVA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประกอบการวิเคราะห์

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

การประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติงานของ บุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านหลักสังวรปทาน	3.54	.70	4	มาก
2. ด้านหลักปทานปธาน	3.62	.72	2	มาก
3. ด้านหลักภavanaปธาน	3.64	.72	1	มาก
4. ด้านหลักอนุรักษณาปธาน	3.60	.73	3	มาก
รวม	3.60	.71		มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักความภavanaปธาน ด้านหลักปทานปธาน ด้านหลักอนุรักษณาปธาน และด้านหลักสังวรปทาน

1) ด้านหลักสังวรปทาน ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 2 ที่ว่า “ส่งเสริมวัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี ทางจิตใจให้คงอยู่ในท้องถิ่น” รองลงมาคือข้อ 4,5 ที่ว่าบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมกับวัดในชุมชน และรักษาวัฒนธรรมไว้

2) ด้านหลักปทานปธาน ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ 5 ที่ว่า “มีการยกตัวอย่างบุคลากร ที่ปฏิบัติหน้าที่ดี เป็นตัวอย่างทุกปี” รองลงมาคือข้อ 4 ที่ว่า “มีป้ายโฆษณา ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริตในสำนักงาน” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 2 ที่ว่า มีการประชาสัมพันธ์เปิดโอกาสให้ประชาชนร้องเรียนพฤติกรรม การปฏิบัติงานของบุคลากรตลอดเวลา

3) ด้านหลักความภวานาปธาน ความคิดเห็นของบุคลาการที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลาการสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า “มีการอบรมปฏิบัติธรรมกับบุคลาการอยู่เป็นประจำ” รองลงมาคือ ข้อ 5 ที่ว่า “มีป้ายโฆษณา ชักชวนให้ทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรม เช่น ศีล 5 หรือธรรมาภิบาล อยู่อย่างมากในท้องถิ่น” ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ข้อ 3 ที่ว่า “มีความตั้งใจทำงานอย่างสุภาพ เรียบร้อย การแต่งกายเหมาะสม พุดจาไพเราะกับบุคลาการทั่วไป

4) ด้านหลักอนุรักษนาปธาน ความคิดเห็นของบุคลาการที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลาการสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 2 ที่ว่า “นำหลักศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการปฏิบัติงาน” รองลงมาคือ ข้อ 1 ที่ว่า “มีการรณรงค์ให้บุคลาการ ปฏิบัติธรรมเป็นปกติ” ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ข้อ 5 ที่ว่า “มีการร้องเรียนการทุจริตจากบุคลาการ

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลาการที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลาการสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของบุคลาการที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลาการสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายข้อ จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นของบุคลาการที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักสังวรปธาน	3.59	.52	มาก	3.68	.58	มาก
2. ด้านหลักปธานปธาน	3.63	.53	มาก	3.75	.61	มาก
3. ด้านหลักภวานาปธาน	3.69	.42	มาก	3.73	.49	มาก
4. ด้านหลักอนุรักษนาปธาน	3.68	.54	มาก	3.70	.63	มาก
รวม	3.64	.50	มาก	3.71	.57	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลาการที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของบุคลาการที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลาการสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมากโดยบุคลาการเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นเท่ากัน ตามค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังต่อไปนี้

ด้านหลักสังวรปธาน บุคลาการที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของบุคลาการที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลาการสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยบุคลาการเพศหญิงมีความคิดเห็นมากกว่าบุคลาการเพศชาย ตามค่าเฉลี่ย

ด้านหลักปทานปธาน บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรเพศหญิงมีความคิดเห็นมากกว่าบุคลากรเพศชาย ตามค่าเฉลี่ย

ด้านหลักภวานาปธาน บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรเพศหญิงมีความคิดเห็นมากกว่าบุคลากรเพศชาย ตามค่าเฉลี่ย

ด้านหลักอนุรักษนาปธาน บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรเพศหญิงมีความคิดเห็นมากกว่าบุคลากรเพศชาย ตามค่าเฉลี่ย

6.3 ข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบบรรยาย ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อ	ข้อเสนอแนะด้านหลักสังวรปทาน	ความถี่
1	ควรมีความตั้งใจทำงานอย่างสุภาพ เรียบร้อย การแต่งกายเหมาะสม พุดจาไพเราะกับบุคลากรทั่วไป	30
2	ควรมีความตั้งใจมาทำงาน ตรงต่อเวลา ไม่สาย ไม่ลา ไม่ขาด ปฏิบัติหน้าที่ทุกวันสม่ำเสมอ	7
ข้อเสนอแนะด้านหลักปทานปธาน		
1	ควรมีการสอดส่อง ดูแลบุคลากรให้ประพฤติ ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีศีลธรรม	25
2	ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรร้องเรียนพฤติกรรม การปฏิบัติงานของบุคลากรตลอดเวลา	9
ข้อเสนอแนะด้านหลักภวานาปธาน		
1	ควรมีการร้องเรียนการทุจริตจากบุคลากร	35
2	ควรมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับบุคลากรสม่ำเสมอ	10
3	ควรนำบุคลากรเข้าทำวิปัสสนา หรือฝึกธรรมอยู่เสมอสม่ำเสมอ	5
ข้อเสนอแนะด้านหลักอนุรักษนาปธาน		
1	ควรให้บุคลากรร่วมการจัดงานประเพณี มีการปลอดเหล้า รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด	28
2	ควรรักษามาตรฐานทางศีลธรรมของบุคลากรไว้อย่างดี	6

จากตารางที่ 3 พบว่า บุคลากรมีข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

ด้านหลักสังวรปธาน ควรมีความตั้งใจทำงานอย่างสุภาพ เรียบร้อย การแต่งกายเหมาะสม พุดจาไพเราะกับบุคลากรทั่วไปควรมีความตั้งใจมาทำงาน ตรงต่อเวลา ไม่สาย ไม่ลา ไม่ขาด ปฏิบัติหน้าที่ทุกวันสม่ำเสมอ

ด้านหลักปหานปธาน ควรมีการสอดส่อง ดูแลบุคลากรให้ประพฤติ ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีศีลธรรม ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรร้องเรียนพฤติการณ์ การปฏิบัติงานของบุคลากรตลอดเวลา

ด้านหลักภวานาปธาน ควรมีการร้องเรียนการทุจริตจากบุคลากร ควรมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับบุคลากรสม่ำเสมอควรนำบุคลากรเข้าทำวิปัสสนา หรือฝึกกรรมอยู่สม่ำเสมอ

ด้านหลักอนุรักษนาปธาน ควรให้บุคลากรร่วมการจัดงานประเพณี มีการปลอดเหล้า รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัดควรรักษามาตรฐานทางศีลธรรมของบุคลากรไว้อย่างดี

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าความถี่สูงไปหาดำสามอันดับแรก ดังนี้ ควรมีการร้องเรียนการทุจริตจากบุคลากร ควรมีความตั้งใจทำงานอย่างสุภาพ เรียบร้อย การแต่งกายเหมาะสมพุดจาไพเราะกับบุคลากรทั่วไป และควรให้บุคลากรร่วมการจัดงานประเพณี มีการปลอดเหล้า รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด

7. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยที่น่าสนใจเห็นควรนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

7.1 ผลการวิจัย ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรเห็นด้วยกับการปฏิบัติหน้าที่โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักความภวานาปธาน ด้านหลักปหานปธาน ด้านหลักอนุรักษนาปธาน และด้านหลักสังวรปธาน ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ เสถียรพงษ์ วรณปก (2556) ได้กล่าวว่าการทำบุญด้วยการรักษาศีลไม่ต้องลงทุนอะไร คือ ไม่ต้องจัดหาสิ่งของภายนอกใดๆ ทุกอย่างมีที่ตัวเราแล้ว เพียงแต่เราตั้งใจดเว้น จะไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ผิดในกาม ไม่พูดเท็จและไม่ดื่มสุราเมรัย แล้วควบคุมมิให้ละเมิดด้วยจิตแน่วแน่มั่นคงก็นับว่าเราได้ทำบุญแล้ว ที่ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่ต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกลับเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติ ก็ได้สังเกตและวัดได้จากคน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ตรีบันพฤกษ์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในการบริหารจัดการ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามระดับการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ข้อที่มีค่าสูงสุดได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว และส่งกรมลงมา ได้แก่ความรับผิดชอบต่อองค์กร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีความขยันและอดทน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1) ด้านหลักสังวรปธาน ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี ทางจิตใจให้คงอยู่ในท้องถิ่นทั้งให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมกับวัดในชุมชน และรักษาวัดวัฒนธรรมไว้อย่างดี และรณรงค์เลิกเหล้า ทำผิดกฎหมายอยู่เป็นประจำ การจัดงานประเพณีมีการปลอดเหล้า รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับเสถียรพงษ์ วรรณปก(2556) กล่าวว่า การทำบุญด้วยการรักษาศีลไม่ต้องลงทุนอะไร คือ ไม่ต้องจัดหาสิ่งของภายนอกใดๆ ทุกอย่างมีที่ตัวเราแล้ว เพียงแต่เราตั้งใจดี เว้น จะไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ผิดในกาม ไม่พูดเท็จและไม่ดื่มสุราเมรัย แล้วควบคุมมิให้ละเมิดด้วยจิตแน่วแน่มั่นคงก็เห็นว่า เราได้ทำบุญแล้ว นอกจากนั้นพิสิฐ เจริญสุข (2539) ได้กล่าวว่า ศีล คือการตั้งใจรักษากาย วาจา ของตน ให้เรียบร้อยไม่ละเมิดข้อห้ามต่างๆ ตามภูมิชั้นของตน การรักษาศีลเป็นวิธีฝึกร่างกายและจิตใจควบกันไป สามารถทำให้กิเลสซึ่งรัดรั้งจิตใจอยู่ในตัวคลายตัวออกได้อย่างประหลาดมีความสะอาด ผุดผ่องขึ้นแทน ความสะอาดผุดผ่องนั้นแหละ คือ “บุญ” ที่ได้ ทั้งสอดรับกับสุชีพ ปุญญานุภาพ (2558) ได้กล่าวถึงเนื้อหาของศีลธรรมว่า “ปกติถ้าไม่ทำความเข้าใจกันให้ดีแล้วก็ชี้ไม่ถูกอะไรเป็นศีล อะไรเป็นธรรม และต่างกันอย่างไร คนที่ร้องว่าคนอื่นไม่มีศีลธรรมนั้น ถ้าให้อธิบายว่าศีลธรรมคืออะไร ก็คงตอบลำบาก เพราะไปสนใจคำว่าศีลธรรม ต่อเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนขึ้นแล้วเท่านั้น ถ้าได้ช่วยกันเข้าใจและเผยแพร่ความหมายที่ถูกต้องอย่างน้อยก็ จะทำให้ความเห็นอกเห็นใจคนอื่น ไม่คิดจะเอาแต่ได้แต่ฝ่ายเดียวมีทางแพร่หลายไปในโลกยิ่งขึ้น

2) ด้านหลักปธานปธาน ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า มีการยกตัวอย่างบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ดีเป็นตัวอย่างทุกปี เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่ดี ควรยกย่องสรรเสริญ และให้กำลังใจ มีป้ายโฆษณา ห้ามปฏิบัติหน้าที่อย่างทุจริตในสำนักงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรร้องเรียนพฤติกรรมการณ์การปฏิบัติงานของบุคลากรตลอดเวลา สอดรับกับสุชีพ ปุญญานุภาพ (2558) ได้กล่าวถึงศีลธรรมว่า ปกติถ้าไม่ทำความเข้าใจกันให้ดีแล้วก็ชี้ไม่ถูกอะไรเป็นศีล อะไรเป็นธรรม และต่างกันอย่างไร คนที่ร้องว่าคนอื่นไม่มีศีลธรรมนั้น ถ้าให้อธิบายว่า ศีลธรรมคืออะไร ก็คงตอบลำบาก เพราะไปสนใจคำว่าศีลธรรม ต่อเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนขึ้นแล้วเท่านั้น ถ้าได้ช่วยกันเข้าใจและเผยแพร่ความหมายที่ถูกต้องอย่างน้อยก็ จะทำให้ความเห็นอกเห็นใจคนอื่น ไม่คิดจะเอาแต่ได้แต่ฝ่ายเดียวมีทางแพร่หลายไปในโลกยิ่งขึ้น

3) ด้านหลักความภาวนापธาน ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า บุคลากรมีการอบรมปฏิบัติธรรมกับบุคลากรอยู่เป็นประจำจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่มีป้ายโฆษณาชักชวนให้ทุกคนปฏิบัติตามหลักศีล 5 หรือธรรมาภิบาล อยู่อย่างมากในท้องถิ่นทั้งยังมีความตั้งใจทำงานอย่างสุภาพ เรียบร้อย การแต่งกายเหมาะสม พุดจาไพเราะกับบุคลากรทั่วไป สอดคล้องกับแนวคิดของพิสิฐ เจริญสุข ได้กล่าวไว้ว่าศีล คือ การรักษา กาย วาจาใจ ของตนให้เรียบร้อย เป็นการฝึกฝนจิตใจควบคู่กันไป สามารถทำให้กิเลสที่รัดรั้งจิตใจของตนคลายออกได้

และสอดคล้องกับสมศักดิ์ ทรบันพฤษ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในการบริหารจัดการ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกมีความคิดต่อการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามระดับการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ข้อที่มีค่าสูงสุดได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว และสังคมรอบข้าง ได้แก่ความรับผิดชอบต่อองค์กร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีความขยันและอดทน

4) ด้านหลักอนุรักษ์ขนานปธาน ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี ทางจิตใจให้คงอยู่ในท้องถิ่น ให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมกักบัวรดน้ำชุมชน และรักษาวัฒนธรรมไว้อย่างดี และรณรงค์เลิกเหล้า-ทำผิดกฎหมาย อยู่เป็นประจำ และร่วมการจัดงานประเพณี มีการปลอดเหล้า รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับ พิสิฐ เจริญสุข (2539) ได้กล่าวว่า ศีล คือการตั้งใจรักษากาย วาจา ของตน ให้เรียบร้อยไม่ละเมิดข้อห้ามต่างๆ ตามภูมิชั้นของตน การรักษาศีลเป็นวิธีฝึกร่างกายและจิตใจควบกันไป สามารถทำให้กิเลสซึ่งรัดรั้งจิตใจอยู่ในตัวคลายตัวออกได้อย่างประหลาด และมีความสะอาด ผุดผ่องขึ้นแทน ความสะอาดผุดผ่องนั้นแหละ คือ “บุญ” ที่ได้

7 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

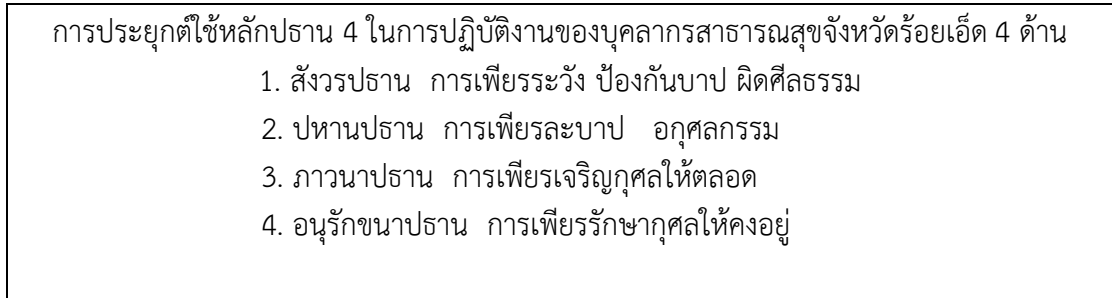
1) เพศ พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าบุคลากรเป็นเพศใด แต่ขึ้นอยู่กับ การดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเชษฐ ถาวรกิจ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการของที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2) อายุ พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การที่บุคลากรมีความคิดเห็นมากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าบุคลากรมีอายุเท่าไร แต่ขึ้นอยู่กับการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล พฤษชาติ(2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของที่ทำกรปกครอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ไม่แตกต่างกัน

3) ระดับการศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การที่บุคลากรมีความคิดเห็นมากน้อยเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าบุคลากรมีระดับการศึกษาระดับใด แต่ขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ว่า ดำเนินการอย่างไร ไม่สอดคล้องกับงานวิจัย สุรเชษฐ ถาวรกิจ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการของที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการที่ว่ากรอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวม และรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ประชาชนสุขภาพกาย สุขภาพจิต ดี

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้การประยุกต์ใช้หลักปธาน 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารทุกระดับและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรด้านนี้ให้เพิ่มถึงระดับมากที่สุดทั้งสี่ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านหลักสังวรปธาน ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้านอื่น

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานมีต่อการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดี ดังนั้น ผู้บริหารทุกระดับและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรด้านนี้ให้เพิ่มมากขึ้น

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านหลักสังวรปธาน ดังนั้น ควรวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงประจักษ์ (Quantitative Research) และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรื่องสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา การประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์ด้านหลักสังวรปธาน

9.3.2 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าน้อยที่สุดในสี่ด้าน คือ ข้อที่ว่า มีความตั้งใจทำงานอย่างสุภาพ เรียบร้อย การแต่งกายเหมาะสม พุดจาไพเราะกับบุคลากรทั่วไป ดังนั้น จึงควร

วิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข/ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเครือข่าย

9.3.3 จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ควรให้มีการปฏิบัติตามหลัก ด้านหลักความภานาปธาน ดังนั้น ควรวิจัย แบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แนวทางในการประยุกต์หลักปธาน 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

10. บรรณานุกรม

- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พรพิมล พุกชชาติ. (2557). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2553). ธรรมบุญชีวิต. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พิสิฐ เจริญสุข. (2539). เกร็ดความรู้ในนิทานชาดก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สมศักดิ์ ตรีบันพุกษ์. (2559). การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในการบริหารจัดการ: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านมะม่วงทอง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด. (2565). แผนอัตรากำลัง 3 ปี (พ.ศ. 2565-2567). ร้อยเอ็ด : รัตนกิจ.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2558). คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : ธรรมะอินเตอร์เน็ต.
- สุเมธ แสงนิมมล. (2556). ต้นแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. 11(2). 63-80.
- สุรเชษฐ ถาวรกิจ. (2559). ความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการของที่ว่าการอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2556). จุดประกายแห่งชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม.

การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติด
ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี*

THE DEVELOPMENT OF A MODEL FOR PARTICIPATION IN A QUADRILATERAL
PROCESS IN DRUG PREVENTION OF THAI CHILDREN AND YOUTH
IN THE 21st CENTURY USING BUDDHIST METHODS

พระครูกิตติวรารท¹, จิราภรณ์ ผันสว่าง², อมรรัตน์ ผันสว่าง³,
พระครูปลัด สุริยะ ชวนปญโญ (ศรีสุระ)⁴

Phrakhrukittiwaratorn¹, Jiraporn Phansawang², Amornrat Phansawang³,
Phrakhrupalad Suriya Chavapanyo (Srisura)⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3,4}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3,4}

Email : udomkiatthongpan@gamil.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 310 คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 20 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามสัมภาษณ์โดยใช้กระบวนการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการป้องกันด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ด้านการปราบปราม ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามลำดับ 2) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 รูป/คน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 4 ด้าน 52 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านการป้องกัน จำนวน 16 ข้อ 2) ด้านการปราบปราม จำนวน 16 ข้อ และ 3) ด้านด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจำนวน 9 ข้อ และ 4) ด้าน

การบูรณาการหลักพุทธวิธีหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา จำนวน 11 ข้อ ซึ่งข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อกำหนดเป็นการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : กระบวนการจตุภาคี; เด็กและเยาวชนไทย; หลักพุทธวิธี; ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) To develop a model of participation in the bilateral process of drug prevention of Thai children and youth in the 21st century using Buddhist methods. 2) To examine of a model of participation in the bilateral process in drug prevention of Thai children and youth in the 21st century using Buddhist methods. This research is the mixed methods research. There are 3 target groups, namely group 1: administrators, students, academic staff, educational institutions personnel, government officers and private agencies, communities and people in the central northeastern region, totally 310 in number, group 2, experts with experience in preventing and solving drug problems, totally 20 in number. The research instrument for collecting the data was the questionnaire, with its reliability value at 0.90 and quality-verified interview by Delphi techniques. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results were as follows: 1) The development of the model of participation in the bilateral process of drug prevention of Thai children and youth in the 21st century using Buddhist methods was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'MUCH' level. The leading aspect was found prevention, followed by Integration of Buddhist methods, trisikkha principles, five precepts, concentration, and wisdom, Suppression, and Treatment and rehabilitation of drug addicts, respectively. 2) The results of the conformity examination of the development of a model of participation in the bilateral process in drug prevention of Thai children and youth in the 21st century using Buddhist methods by 20 experts found that there were consistency with the empirical data in 4 aspects, 52 items, consisting of 1) Prevention, 16 items, 2) Suppression, 16 items, 3) Treatment and rehabilitation of drug addicts, 9 items and 4) Integration of Buddhist methods, trisikkha principles, five precepts, concentration, and wisdom, 11 items in which the data obtained by the researcher has been categorized to designate the development of a model of participation in the bilateral process in drug prevention of Thai children and youth in the 21st century.

Keywords : The bilateral process; Thai children and youth; The 21st Century; Buddhist methods

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การแก้ปัญหาหายาเสพติดในวิกฤตโควิด-19 ยังเป็นความท้าทายของภาครัฐ แม้การนำเข้าและกระจายยาเสพติดจะทำได้ยากขึ้น แต่การบำบัดรักษาก็มีอุปสรรค ผู้ป่วยมีความเสี่ยงหลุดออกจากระบบการรักษา และมีผู้เสพยาใหม่เพิ่มขึ้น ทุกพื้นที่ของประเทศไทยเพื่อให้ปัญหาหายาเสพติดหมดไปจากประเทศไทย ทั้งนี้ ได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการยึดทรัพย์สินเครือข่ายยาเสพติด ตามคำสั่ง คอ.ปส. ที่ 5/2563 เพื่อให้มีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาหายาเสพติดในทุกมิติ โดยมุ่งเน้นทำลายเครือข่ายและการติดตามยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุปผลการปฏิบัติการสืบสวน สอบสวนขยายผล ยึดทรัพย์สินเครือข่ายยาเสพติดในห้วงเดือนกรกฎาคม 2563 ตามคำสั่ง คอ.ปส.ที่ 7/2563 สามารถทำลายเครือข่ายยาเสพติด ได้ทั้งสิ้น 56 เครือข่าย หมายจับ 58 หมาย หมายค้น 67 หมายจับกุมผู้ต้องหาได้ 191 คน และยึดทรัพย์สินได้ทั้งสิ้น 690 รายการ มูลค่า 454,528,494 บาท (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, 2563)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่นำร่องลงมาจากภาคเหนือ เนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศที่มีเกาะดอนตามลำน้ำโขงในการพักคอยยาเสพติด ทำข้าม จุดผ่านแดน จุดผ่อนปรน จุดจอดเรือ ที่เอื้ออำนวยต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติด สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางด้านนี้พบว่าทั้งความถี่และปริมาณการลักลอบนำเข้าต่อครั้งเพิ่มขึ้น กลุ่มการค้าสำคัญคือ กลุ่มนักค้าชาวลาว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการลักลอบนำเข้าในแต่ละครั้งและมีความเชื่อมโยงลักษณะเครือข่ายกับนักค้าในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลุ่มลำเลียงมีทั้งกลุ่มในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ชั้นในของภาคพื้นดินที่นำเข้ายาบ้า ไอซ์คีตامين และกัญชาจะเป็นพื้นที่เดียวกันมีพื้นที่นำเข้าที่สำคัญคือ จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดยโสธร และจังหวัดอุบลราชธานี ในห้วงระยะหลังจากการสกัดกั้นที่เข้มงวดมากขึ้นทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้กลุ่มขบวนการปรับเปลี่ยนจุดลำเลียงยาเสพติดเข้าไทยมาทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้นโดยพบว่าพื้นที่ด้านจังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี พบการลักลอบนำเข้ามาเพิ่มขึ้นทั้งความถี่และปริมาณยาเสพติด (สำนักปราบปรามยาเสพติด, 2562)

เนื่องจากปัจจุบันปัญหาสังคมไทยได้ทวีความรุนแรงและมีความหลากหลายมากขึ้น ดังข่าวที่ปรากฏตามสื่อมวลชนจำนวนไม่น้อย สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ของเยาวชนอย่างน่าตกใจ เนื่องจากเด็กไทยต้องเผชิญอยู่กับปัญหาความอ่อนแอของครอบครัว เช่น ข่าวที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหายาเสพติด การใช้ความรุนแรง ทะเลาะวิวาทกันถึงขั้นเสียชีวิต ปัญหาเด็กและเยาวชนประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของนักเรียน ปัญหาการเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา สูบบุหรี่ การถูกทำร้ายทางเพศ การถูกล่อลวงไปในทางที่ผิด การใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยไร้แก่นสารจนอาจนำไปสู่การประกอบคดีอาชญากรรม เป็นต้น สาเหตุปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ไร้พรมแดนในแนวทางโลกาภิวัตน์จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นดังกล่าว พบว่า รากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริง คือ การที่เด็ก นักเรียน และเยาวชน ได้รับการหล่อหลอมเกลตาทางจิตใจไม่เพียงพอและในบางกรณีถูกละเลยจากครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปลูกฝังในเรื่องศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

จนทำให้ขาดความสำนึกต่อหน้าที่ ขาดความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต ขาดการใช้สติพิจารณาอย่างคิด และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสมโน้มน้าวอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลายทำให้ยากต่อการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียน และเยาวชน ให้สัมฤทธิ์ได้ ต้องมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีที่เข้มแข็งเพียงพอที่จะสร้างเกราะป้องกันจิตใจของเยาวชนไม่ให้กระทำความผิดคิดร้ายและมีจิตใจที่มุ่งกระทำความดีได้ ในสภาพความเป็นจริงย่อมมีเยาวชนคนรุ่นใหม่ผ่านเข้าสู่ระบบการศึกษา และกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง นำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งประกอบด้วยไตรสิกขา เป็นต้น เข้ามาใช้ในระบบการจัดการศึกษา และกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อจำทำให้เด็ก นักเรียน และเยาวชนมีปัญญา ยังคิดจนมีจิตใจที่ใฝ่ดี มีศีล มีพลังใจที่เข้มแข็ง และมีสมานสามารถเป็นภูมิคุ้มกันต้านทานจากสาเหตุปัจจัยในทางเสื่อมที่จะเข้ามาทำลายคุณภาพชีวิตที่ติงาม จึงทำให้พ้นจากปัญหาดังกล่าวได้ในทางหนึ่ง สภาพสังคมในปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านวัตถุ และเทคโนโลยีเป็นยุคของการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทำให้กระแสโลกาภิวัตน์ไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เด็กรุ่นใหม่หลงใหลในวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้วิถีในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป เด็ก นักเรียน และเยาวชน มีความหลากหลายแตกต่างกันทั้งด้านพฤติกรรมอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพราะมาจากสภาพแวดล้อมและสังคมที่แตกต่างกันได้ บูรณาการโดยนำหลักไตรสิกขา คือ “ศีล สมานธิ ปัญญา” มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่น เน้น “ความรักความเมตตา” และ “ศีลธรรม และคุณธรรม” โดยบูรณาการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ศักดิ์ดา มังคะรัตน์, 2563)

จากเหตุผลดังกล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสงฆ์พระวิทยากรและเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยสงฆ์จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาเด็ก นักเรียน และเยาวชน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญาดี ให้เป็นคนเก่ง ดี มีสุข เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

2.2 เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามไตรสิกขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง และเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้

3.2 ได้นำการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดขอเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามไตรสิกขา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Method research) ระหว่าง 1) การวิจัยเชิงปริมาณ และ 2) การวิจัยพหุกรณีศึกษา โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไปในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดมหาสารคาม) โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้นจำนวน 310 คน และทดลองตรวจสอบความสอดคล้องใช้เครื่อง จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ชุมชน แลประชาชนทั่วไปจังหวัดร้อยเอ็ด 20 คนโดยการใช้เทคนิคเดลฟาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบ จำแนกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามระดับสภาพการดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความต้องการในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach (1970) เท่ากับ .972 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) ขออนุญาตความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ 2) ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและส่งทางไปรษณีย์โดยขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multi-cases study) วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประชากรกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ คือ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พระวิทยากร และวิทยากรที่มีประสบการณ์ฝึกอบรม จำนวน 5 รูป/คน กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ จำนวน 5 รูป/คน โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย เลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดมากกว่า 10 ปีขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม

ปลายเปิด และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้กระบวนการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามปลายเปิดในรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์โดยนำความคิดเห็นมาจำแนกและจัดกลุ่ม รวบรวมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันมาไว้ในข้อเดียวกันเพื่อสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) ผู้วิจัยนำคำตอบจากการตอบแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 มาหาค่าค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุปเป็นระดับของการพยากรณ์แต่ละข้อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้าค่าสถิติของแบบสอบถามในแต่ละข้ออยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ถือว่าสอดคล้องกัน ถ้าค่าสถิติค่าใดค่าหนึ่งอยู่นอกเกณฑ์ที่กำหนดหรือนอกเกณฑ์ทั้งสองค่า จะถือว่าไม่สอดคล้องกันและนำมาเสนอเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก ในแต่ละตัวแปรมาอภิปรายผลการวิจัยโดยเลือกใช้สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมระดับความเหมาะสมการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามความเห็นของผู้บริหาร นักเรียน นิสิต นักศึกษา บุคลากรสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ในการมีส่วนร่วมพบว่า ด้านการป้องกัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.54 ประเด็นที่ 2 รองลงมาคือ ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ค่าเฉลี่ย 3.41 รองลงมาคือ ด้านการปราบปราม ค่าเฉลี่ย 3.29 รองลงมาคือ ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ค่าเฉลี่ย 3.18

5.2 ผลสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

1. ด้านการป้องกัน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ
การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา	<ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษและพิษของยาเสพติดและการใช้ยาต่างๆ 2. การเลือกคบเพื่อนที่ดีเพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำที่ดีมีประโยชน์ 3. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทำตัวให้มีคุณค่าต่อตนเองครอบครัวและสังคม 4. การมีสติในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจ 5. การรู้จักหน้าที่ตัวเองการมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนการฝึกความอดทนต่อสิ่งยั่วยู่ต่างๆ

	<p>6. การฝึกใจให้เข้มแข็งโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต</p> <p>7. ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญต่อจิตใจของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21</p> <p>8. ควรจัดให้มีกิจกรรม ด้านแนะนำ ที่จัดโดยครอบครัวเรื่องพฤติกรรมควรแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้ห่างไกลจากยาเสพติด</p> <p>9. ควรจัดกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติด้วยความสมัครใจ และเต็มใจ</p> <p>10. ควรจัดรูปแบบ การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชีวิตของเด็กและเยาวชนวัยรุ่นให้รู้เท่าทันยาเสพติด</p> <p>11. ควรมีการอบรมเด็กและเยาวชนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นการป้องปรามและสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดี</p> <p>12. ควรมีการสอดแทรกในวิชาสังคมศึกษาทุกระดับชั้นเพื่อสร้างองค์ความรู้ และติดปัญญาให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และทราบเกี่ยวกับภัยของยาเสพติด ว่ามีความร้ายแรงและเป็นปัญหาของสังคมและประเทศอย่างไรบ้าง</p> <p>13. ปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในชุมชนส่วนมากเกิดจากการว่างงานสภาพแวดล้อมที่ทำให้เด็กและเยาวชนหลงผิดคิดเสพยาเสพติดทางที่จะสามารถป้องกันได้คือ ประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนช่วยสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนจัดกิจกรรม หรือส่งเสริมอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดความว่างงานของเยาวชน จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตวิญญาณปลูกฝัง</p>
	<p>จิตใจให้มีศีลธรรมให้เกิดความละอายเกรงกลัวต่อบาปมากขึ้นอาจเป็นแนวทางที่จะสามารถป้องกันยาเสพติดต่อเด็กและเยาวชนได้บ้าง</p> <p>14. จัดการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด โรงเรียนหรือชุมชน ควรสอดส่องเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ให้ความรู้ด้านผลเสียยาเสพติด</p> <p>15. เจ้าคณะผู้ปกครอง ระดับตำบลจะมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด และชาวบ้านอยู่บ่อยครั้ง ส่งเสริมอาชีพและให้โอกาสอาชีพและทางการศึกษาเด็กและเยาวชน เทศสอนหลักธรรมปลูกจิตสำนึก แต่เยาวชนในโอกาสต่างๆ</p> <p>16. พระพุทธศาสนาจังหวัดในด้านการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนจะเป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆเช่น โครงการหนึ่งใจให้ธรรมะ โครงการครอบครัวอบอุ่น ซึ่งเป้าหมายได้แก่เด็กและเยาวชนตามสถานศึกษาต่างๆในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นการนำธรรมะเข้าสู่จิตใจเยาวชนฝึกการรักษาศีล เจริญสมาธิ ให้กับเยาวชนสอนให้เห็นโทษของยาเสพติดและปัญหาที่จะตามมาเป็นการปิดกั้นไม่ให้เด็กไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกทางหนึ่งอีกทั้งยังสอนให้เด็กทำความดีละเว้นความชั่ว โดยพระวิทยากรจากวัดต่างๆ</p>

<p>2. ด้านการปราบปราม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านการปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทยเราผู้ที่มีความรับผิดชอบควรจะทำอย่างไรให้ติดตามอย่างใกล้ชิด และตั้งใจจริง 2. ทุกคนควรให้ความร่วมมือและคอยสอดส่อง เรื่องนี้เพราะการกระทำเป็นกระบวนการ หากเราช่วยกัน และแจ้งข่าวเท่ากับเราได้ช่วยสังคมให้ห่างไกลจากยาเสพติด 3. ดูแลคนใกล้ชิด คอยสังเกต และเฝ้าระวัง เป็นอย่างดี อย่าให้มีสิ่งเสพติดเข้ามาสู่คนใกล้ตัวเราทุกกรณี 4. หากมีผู้ที่เรารู้จักหรือใกล้ชิดเสพติด ก็ควรให้ขวัญกำลังใจ และหาวิธีการช่วยบำบัด รักษาให้หายให้โอกาส 5. สร้างความตระหนักให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติดทุกประเภท 6. การใช้สติในการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น การเลือกคบเพื่อนดี การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม 7. รู้จักใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหา ด้วยเหตุผล ถ้าไม่สามารถแก้ไขเองได้ก็ควรปรึกษาพ่อแม่หรือผู้ที่ไว้ใจได้ 8. พยายามหลีกเลี่ยงจากผู้ที่เสพติด ต้องฝึกจิตใจตนเองให้เข้มแข็งไม่ผล่อใจให้กับสิ่งชั่วร้าย 9. สถาบันครอบครัว จะต้องให้ความอบอุ่น เป็นบ้านล่อมรัก พุ่มพักลูกให้อยู่ดีมีความสุข 10. เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ช่วยดูแล ขอความร่วมมือจากคนในชุมชนให้ช่วยเป็นหูเป็นตา แจ้งเบาะแสเพื่อดำเนินการปราบปรามต่อไป หากพบคนในชุมชนเบื้องต้นใช้จิตวิทยานำหลักคุณธรรมพูดคุยไกล่เกลี่ย หาตัวกลางก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย ช่วยกันสังเกตพฤติกรรมบุคคลแปลกหน้าที่เข้ามาในชุมชน ประสานเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบจุดที่อาจจะเป็นที่ชุมนุมมั่วสุม 11. ควรให้เจ้าหน้าที่ทางการเมืองโดยเฉพาะผู้มีอำนาจทางด้านการปกครองและผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้ดำเนินการอย่างจริงจัง แต่ให้ความเป็นธรรมกับเด็กและเยาวชนโดยใช้หลักธรรมไตรสิกขา 12. เน้นการป้องปรามหรือป้องกันมากกว่าการปราบปรามเพราะเด็กและเยาวชนบางครั้งอาจทำลงไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ผู้ใหญ่หรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองต้องให้ความเป็นธรรมยุติธรรมตามหลักไตรสิกขา 13. การปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบันของประเทศไทยมีบทลงโทษคือประหารชีวิตแต่ในข้อเท็จจริงแล้วประเทศไทยไม่มีการลงโทษประหารชีวิตแล้ว การลงโทษมีนโยบายในการคัดแยกผู้เสพผู้ขายจะการแยกตามนโยบายดังกล่าวส่งผลที่ไม่จบสิ้นต่อไปคือการบำบัดผู้ติดยาเสพติดและการลงโทษผู้ขายยาเสพติดตามบทลงโทษต่อไป
---------------------------	--

	<p>14. ตำรวจ บ้าน โรงเรียน ชุมชน ต้องมาดูแลเด็กและเยาวชนให้ห่างยาเสพติด กิจกรรมในวัดพึงธรรมนั้งสมาธิพึงธรรมรักษายาเสพติด</p> <p>15. การป้องกันภัยยาเสพติดเริ่มจากครอบครัวชุมชนโรงเรียนและให้เยาวชนได้ทราบถึงภัยและโทษของยาเสพติดและรณรงค์ให้มีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสของยาเสพติดให้กับทางราชการ</p> <p>16. สมาชิกในชุมชนเมื่อพบเห็นเยาวชนหรือบุคคลต้องสงสัยก็จะมีการแจ้งผู้นำชุมชนให้ช่วยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยของหมู่บ้านหากมีโครงการที่ช่วยส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือเต็มที่เต็มกำลัง</p>
<p>3. ด้านการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด</p> <p>พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจิตภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา</p>	<p>1. วัดยินดีและยินยอมเปิดโอกาสให้ลูกหลานเด็กเยาวชนที่ว่างงานไม่มีโอกาสทางอาชีพทางสังคมและทางการศึกษา สนับสนุนส่งเสริมให้เข้ามาอบรมเข้ามาบวช ไม่ว่าจะเพียงแค่บวชชีพรามณ์บวชพระทางวัดยินดีสนับสนุนเพื่อให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้รับโอกาสและเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น การบวชถือเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถคืนคนดีสู่สังคมได้เป็นอย่างดี นอกจากการบวชแล้วจะเป็นการจัดโครงการค่ายอบรมปฏิบัติธรรมเป็นเวลา 3 วัน 5 วัน 1 สัปดาห์ เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้เกิดสำนึกและกลับตัวกลับใจเป็นคนดีของสังคมต่อไปได้</p> <p>2. ถ้าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบหมาย ควรสอดส่องดูแลการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เกี่ยวกับผู้ค้า ผู้เสพถ้าหากพบก็ควรหาวิธีการพูดคุยหาแนวทางนำมาบำบัด</p> <p>3. ติดต่อสถานบำบัดเพื่อนำผู้ติดยาเข้ารับการบำบัดรักษาโดยโอกาสนำสู่สังคม เพื่อให้เกิดการยอมรับและให้เห็นความสำคัญ</p> <p>4. เพื่อบำบัดหาย ควรให้ความรู้และอาชีพที่มั่นคงเพื่อดำเนินชีวิตที่ดีต่อไป</p> <p>5. แนะนำวิธีป้องกันและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ด้วยการออกกำลังกายประจำสม่ำเสมอ นอนหลับให้เพียงพอ หางานอดิเรกทำหรือทำกิจกรรมสร้างสรรค์ งดอบายมุขทุกอย่าง</p> <p>6. เมื่อเด็กหรือเยาวชนหลงผิดติดยาเสพติดไปแล้วควรดูแลเขาให้เป็นอย่างดีให้ถือ ผู้ติดยาเสพติดคือรู้หลงผิดไม่ใช่เจตนา ต้องบำบัดรักษาฟื้นฟูเป็นอย่างดีเหมือนการรักษาผู้ป่วยทั่ว ๆ ไปอย่างไรให้ผู้ติดยาเสพติดมีความรู้สึกว่าเป็นบุคคลกลุ่มพิเศษ</p> <p>7. เมื่อบำบัด รักษาฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นปกติแล้วก็ให้กลับไปสู่สังคมเป็นปกติอย่าให้สังคมมองว่าเป็นบุคคลขี้ยาหรือบุคคลติดสารเสพติดและที่สำคัญอย่าให้กลับไปติดอีก</p> <p>8. การให้โอกาสแก่คนที่เคยหลงผิดในการเสพยาโดยไม่ตั้งใจและโดยตั้งใจให้เขาได้กลับมาเป็นคนดีของสังคมต่อไป</p> <p>9. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่สนองงานคณะสงฆ์ซึ่งคณะสงฆ์ก็ได้ทำหน้าที่นำธรรมะไปเผยแผ่ให้ประชาชนให้เป็นคนดีมี</p>

	<p>ศีลธรรมโดยการนำธรรมะไปสั่งสอนและจัดโครงการดีๆ ในการสั่งสอนเด็ก และเยาวชนเช่นโครงการหนึ่งใจให้ธรรมะหรือโครงการครอบครัวอบอุ่นซึ่งบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดมีบทบาทในการจัดกิจกรรมโดยบูรณาการร่วมกับคณะสงฆ์ในจังหวัดสำนักงานคุมประพฤติได้มาขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในการเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่เยาวชนตลอดมาเพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงโทษของยาเสพติดและสร้างจิตสำนึกให้ทำความดีละเว้นความชั่ว</p>
<p>4. ด้านหลักพุทธวิธี ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจิตภาวศาสตร์ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควรให้การสนับสนุนบุคลากรและระบบเพื่อส่งเสริมการให้หลักไตรสิกขาในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทย 2. ควรส่งเสริมการเรียนรู้คุณและโทษ โดยมีการเรียนการสอนตามพิธีไตรสิกขาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชน 3. ใช้หลักธรรมคำสอนและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติดำเนินชีวิตด้วยสติ ปัญญา ไม่ใช่อารมณ์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 4. จัดการอบรมเกี่ยวกับการรักษาศีล ซึ่งเป็นเครื่องข่มจิต ข่มตัวเองไม่ทำตามกิเลส 5. ทำสมาธิ เพื่อเป็นเครื่องข่มกิเลส ไม่ให้มาเบียดเบียนจิตใจ 6. จะทำให้เกิดปัญญา ซึ่งเป็นเครื่องขุดรากถอนโคนกิเลสเพราะเวลาเราถือศีล สมาธิจะเกิดง่าย ถ้าเสียศีลสมาธิจะเกิดยาก ถ้าสมาธิไม่เกิด กิเลสก็จะเกิด โลภะก็จะเกิด สมาธิไม่เกิด ควรประพฤติผิดในตามโลภะ ก็เกิดแล้วสติ สมาธิอะไรก็จะเสื่อม ดังนั้น ควรคิดจิตของเด็กและเยาวชน ให้รับรู้สิ่งเหล่านี้ 7. ควรฝึกให้เด็กและเยาวชนต้องศึกษา 3 ประการ คือ 1) ศีลสิกขา เป็นการอบรมกาย วาจา 2) จิตตสิกขา เป็นการฝึกอบรมภายในจิตใจ 3) ปัญญาสิกขา เป็นการพัฒนาปัญญาให้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม 8. ควรจัดกิจกรรมกระบวนการคิดโดยให้พิจารณาเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนผู้ตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทัน และความสามารถให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าถึงโทษของยาเสพติด 9. การนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการปรับกายและใจให้พร้อมเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมด้านสังคม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยการสร้างบรรยากาศความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวและชุมชนด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันจะช่วยหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนมีเกาะป้องกันมีพัฒนาการที่ดีมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์และเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีเป็นที่รักของทุกคน ต้องช่วยกันดูแลพัฒนาการนำหลักธรรมมาเป็นแก่นในการดำเนินชีวิต 10. หลักไตรสิกขาสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้จริงเมื่อนำหลักธรรมมาประพฤติ ปฏิบัติ จะทำให้เรามีความรู้มีสติสัมปชัญญะรู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร อะไรเป็นประโยชน์และอะไรไม่ใช่ประโยชน์ทำให้เกิดความ

	<p>ห่วงใยในปัญหาของคนในสังคมมีสำนึกร่วมกัน สังคมเกิดพลังความสามัคคี สร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมร่วมกับมีความเชื่อมั่นในพลังของชุมชน พี่นฟูประเพณีวัฒนธรรมและความสุขสงบของสังคมทั้งนี้ การมีแนวทางแก้ไขปัญหาหาเสพติดกระบวนการค้นหาปัญหาการคืนข้อมูลแก่ชุมชน การวางแผนดำเนินงานกระบวนการดำเนินงานการประสานและการติดตามผลจะทำให้เด็กเยาวชนและสังคมสงบสุข ดังนั้นการใช้หลักธรรมในการปราบปรามจึงเป็นการตัดวงจรด้านผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดได้จริง</p> <p>11. การใช้หลักไตรสิกขาในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสามารถทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลอย่างเป็นองค์รวมได้แก่ พฤติกรรม จิตและปัญญา ซึ่งเป็นความตระหนักรู้ความจริง รู้จักไปตรองว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สามารถมองเห็นผลกระทบอันเกิดจากการใช้ยาเสพติดได้จึงควรทำหลักไตรสิกขามาพัฒนาผู้บำบัดยาเสพติด</p>
--	---

5.3 ผลสำรวจความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องในเรื่องรูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามหลักไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าทุกประเด็นมีความเหมาะสมทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน จะเห็นว่า ด้านการป้องกันมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.54 รองลงมาคือ ด้านหลักพุทธวิธี ไตรสิกขา ศิล สมาธิ ปัญญาที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.41 รองลงมาคือด้านการปราบปรามค่าเฉลี่ย 3.29 และด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดค่าเฉลี่ย 3.18 ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี พบประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมได้ดังนี้

6.1.1 ด้านการป้องกัน พบว่า การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมด้านการป้องกันการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีตามความเห็นของผู้บริหาร บุคลากร สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชุมชน และประชาชน ในการมีส่วนร่วม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วม ในการเสนอปัญหาและแนวทางป้องกันยาเสพติด การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการป้องกันยาเสพติด การมีส่วนร่วมในการร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เกิดกระแสต่อต้านยาเสพติด การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านในเรื่องการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสนับสนุนการกีฬาในหมู่บ้านเพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเยาวชนเพื่อป้องกันยาเสพติด เพื่อผู้รับบริการจะได้เลือกทักษะต่างๆ ได้ตามความต้องการ สอดคล้องกับ สำนักงานป้องกันและ

ปราบปรามยาเสพติด (2544) และกระทรวงมหาดไทย (2559) ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคคล ครอบครัว และชุมชน และผสมผสานการรักษาบำบัด หรือการปราบปรามตามสภาพปัญหาของพื้นที่ และกลุ่มคนด้วยกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดา มังคะรัตน์ (2563) ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการป้องกัน อยู่ในระดับมาก

6.1.2 ด้านการปราบปราม พบว่า การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคี ในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ในด้านการปราบปราม คณะกรรมการหมู่บ้าน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการบังคับใช้ มาตรการสังคมกับผู้ชาย-ผู้เสพ ออกส้อมตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด ปราบปรามแหล่งค้าในชุมชน ส่งเสริมอาชีพให้แก่กลุ่มผู้เลิกค้า และเลิกเสพ รวมถึงให้คำปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่าย ปกครอง) ในการปราบปรามยาเสพติด แจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นในหมู่บ้านให้ เจ้าหน้าที่ และติดตามสืบสวน หาข่าวเกี่ยวกับคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้านซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับยา เสพติด โดยคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนา หมู่บ้าน และบริหารกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ที่กล่าวว่า การปลูกพลัง แผ่นดินและการป้องกัน โดยกระตุ้น และปลูกจิตสำนึกของปวงชนในชาติ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดที่จะมีต่อประเทศชาติและบังเกิดความมุ่งมั่นที่จะร่วมกัน ป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยตระหนักว่าการที่จะเอาชนะยาเสพติดได้ มิใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคล หนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่ต้องกายพจะร่วมกัน ผนึกเป็นพลังของแผ่นดิน เข้าต่อสู้และเอาชนะ ยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว โดยใช้มาตรการป้องกันทำการปราบปราม ด้วยการดูแล และสร้างภูมิคุ้มกัน ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเยาวชน และกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดและ สอดคล้องกับ ศักดา มังคะรัตน์ (2563) ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายา เสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการปราบปราม อยู่ในระดับมาก

6.1.3 ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พบว่า การมีส่วนร่วม สสำรวจข้อมูลผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การ บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด องค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์ ได้ใช้กระบวนการ ชาวบ้านต้านยาเสพติด ด้วยการสรรหาคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับตำบล โดยกำหนดให้คณะกรรมการ ฝ่ายบำบัดฟื้นฟู ประกอบด้วย อสม., พระสงฆ์, ผู้สูงอายุ, เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข มีบทบาทสำคัญใน การจัดค่ายบำบัด ในชุมชน การใช้ประเพณีท้องถิ่น เช่น มัดมือสู่ขวัญ รับคนดีคืนสู่สังคม, การส่งเสริมอาชีพหลังบำบัดสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาดา ทาสีเงิน (2558) ได้ศึกษา แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิษฐ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนใน จังหวัดอุดรดิษฐ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุมและสอดส่อง ด้านการบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติด ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหายอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีส่วนร่วมใน

การประสานเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนได้มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อดำเนินการจัดส่งผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดให้ชุดปฏิบัติการดูแลผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เพื่อดูแลให้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในศูนย์บริการสาธารณสุข สถานือนามัย หรือโรงพยาบาลในพื้นที่ หรือ บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด

6.1.4 ด้านหลักพุทธวิธีไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลางพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด กิจกรรมด้านปัญญา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์จะส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมต่อการติดยาเสพติดในอนาคตสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด และสอดคล้องกับงานวิจัย รุ่งทิพย์ กล้าหาญ บรรชร กล้าหาญ (2562) ได้ศึกษากระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยหลักพุทธธรรมในหมู่บ้านป่าไผ่ ต.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมสำคัญที่ชุมชนใช้ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบด้วย หลักอริยสัจสี่ คือ การเข้าใจในสถานการณ์ปัญหาและวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหายาเสพติด คิดค้นวิธีการ แก้ไข และนำสู่การปฏิบัติรวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา

6.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องการพัฒนาในรูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจิตภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธีผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ด้านการป้องกัน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกข้อโดยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 1. ด้านการป้องกัน ค่าเฉลี่ย 2.44 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้น้ำหนักตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ความรู้ด้านโทษพิษภัยและการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน 2) ชุมชนกิจกรรมโครงการและนิทรรศการเพื่อการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน และชุมชนสอดคล้องกับที่ สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2553) ได้ศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยการดำเนินการแบบบูรณาการมาตรการต่างๆ เข้าด้วยกันคือ มาตรการป้องกัน มาตรการปราบปราม และมาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยใช้มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นมาตรการปราบปรามยาเสพติด เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุอย่างแท้จริง 3) การบรรยายหรือกิจกรรมด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยวิทยากรภายนอก และอาจารย์สอนสอดแทรกความรู้ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดในวิชาต่างๆ 4) อาจารย์เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน และชุมชนสำรวจสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาโดยเชิญตัวแทนจากส่วนราชการในพื้นที่ เช่น ตำรวจ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายพัฒนาชุมชน และบุคลากรสาธารณสุข ร่วมประชุมกับสถานศึกษาเป็นรูปแบบเฉพาะกับผู้ที่เกี่ยวข้องคือครอบครัวและเด็กวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงสูง จึงต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานสอดคล้องกับ กระทรวงมหาดไทย (2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด แผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการ มีแนวทางการดำเนินการประกอบด้วย พัฒนา ปรับปรุงระบบบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและ

ปราบปรามยาเสพติดอำเภอ และศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และพัฒนาบทบาทหน้าที่กระบวนการบริหารจัดการองค์การปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การพัฒนาระบบการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 และกระบวนการจัดทำแผนและงบประมาณในระดับจังหวัด การกำกับ ติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณ การรายงานผลการดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงานของแผนโดยคณะกรรมการ การพัฒนาระบบข้อมูลยาเสพติดในระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อชี้สถานการณ์ปัญหายาเสพติด และพัฒนาระบบศูนย์ปฏิบัติการข้อมูล (War Room) ในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง การพัฒนารูปแบบ และแนวทางการพัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบกำลังพลยาเสพติด เพื่อสร้างแรงจูงใจอย่างเป็นธรรมชาติ พัฒนาการวิจัย พัฒนาวិชาการ และองค์ความรู้ด้านยาเสพติด ระบบข้อมูลเชิงปฏิบัติการ ฐานข้อมูลยาเสพติด และการพัฒนาระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจังหวัดอย่างบูรณาการ โดยใช้จังหวัดนำร่องเป็นจังหวัดต้นแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมกระบวนการจตุภาคีในการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี ด้านการปราบปราม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีเหมาะสม สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกข้อโดยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.22 สอดคล้องกับงานวิจัย สมจิต ยาใจ (2564) ได้ศึกษารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดจันทบุรี รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดทำและปฏิบัติตามแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน 2) การสร้างและใช้มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 3) การจัด กิจกรรมในชุมชนเพื่อสนองตอบโครงการเสริมพลัง สร้างความเข้มแข็งต่อต้านยาเสพติด 4) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อต่อต้านยาเสพติดในชุมชน 5) การมีส่วนร่วมโครงการหมู่บ้าน/ชุมชนต่อต้านยาเสพติด (พลังแผ่นดิน) 6) การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ (ตำรวจ ฝ่ายปกครอง)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 รัฐบาลควรมีนโยบายในการนำธรรมะเข้าสู่โรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมโดยการนำหลักสูตรการสอนธรรมะเข้าในหลักสูตรการเรียนทุกชั้นปี มีนโยบายให้โรงเรียนจัดโครงการอบรมด้านคุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนทุกชั้นปี

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ควรจัดโครงการอบรมศีลธรรมปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนชกชวณลูกหลานเด็กวัยรุ่นที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้มีทางเลือกก็มาบวชเรียนในพระพุทธศาสนาชักชวนเยาวชนผู้ที่ว่างงานส่งเสริมอาชีพโดยให้เขามาช่วยงานในวัดและทางวัดจ่ายเป็นค่าจ้างเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานนำตัวออกห่างสิ่งเสพติดให้โทษส่งเสริมโดยการบริจาคทรัพย์ให้กับสถานบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโครงการเข้าค่ายคุณธรรมบำบัดจิตใจสภาวะทางอารมณ์ฟื้นฟูจิตใจเด็กและเยาวชน

7.2.2 ควรจัดให้มีกิจกรรม ด้านแนะนำ ที่จัดโดยครอบครัวเรื่องพฤติกรรมควรแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้ห่างไกลจากยาเสพติดกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติด้วยความสมัครใจและเต็มใจและควรจัดรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชีวิตของเด็กและเยาวชนวัยรุ่นให้รู้เท่าทันยาเสพติด

7.2.3 การประยุกต์ใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรมเพื่อบำบัดช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้บำบัดยาเสพติดให้เห็นพิษภัยของการติดยาเสพติด ทำให้เกิดสมาธิและปัญญาสามารถคิดหาทาง

ออกกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีภูมิปัญญาป้องกันปัญหาการกลับไปเสพซ้ำ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงและมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ข้าราชการตำรวจ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด เพื่อเป็นการสะท้อนให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับทราบข้อมูลทั้งสองด้าน ทั้งด้านความสำเร็จและด้านความล้มเหลว ข้อเสนอแนะ แนวทาง ตลอดจนความเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ภารกิจ ของตนเอง

7.3.2 ควรมีการวิจัย “เรื่องเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนในพื้นที่ อำเภออื่นๆ” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป

8. บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. (2559). **สรุปผลการประชุมมอบนโยบายตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559**. กรุงเทพฯ : ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- พระกาญจนะ ธรรมธโร (ศรีทรงเมือง). (2555). **การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อใช้แก้ปัญหายาเสพติด ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาดา ทาสีเงิน. (2558). **แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของ ผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์**. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์. 10(1). 67-76.
- รุ่งทิพย์ กล้าหาญ และนายบรรชร กล้าหาญ. (2552). **กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยหลักพุทธธรรม ในหมู่บ้านป่าไผ่ ต.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- ศักดา มังคะรัตน์. (2563). **แนวทางการดา เนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สมจิต ยาใจ. (2564). **รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดจันทบุรี**. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี. 32(1). 224-236.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม. (2563). **รวมกฎหมายยาเสพติดพร้อมด้วยกฎกระทรวงระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบล็อก.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2544). **งานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2540-2544**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ป.ป.ส.
- สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. (2553). **การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.
- สำนักปราบปรามยาเสพติด. (2562). **รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปี 2562**. กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม.

กฎหมายกับความคิดที่แตกต่างของประชาชน*
THE LAW AND THE DIFFERENT IDEAS OF THE PEOPLE

ไกรสร เดชสิมมา¹, บุญเพ็ง สิทธิวงษา²
Kraisorn Dessimma¹, Boonpeng Sittivongsa²
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Faculty of Social Sciences and Humanities, North Eastern University^{1,2}
Email : Kraisorn.des@neu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายกับความคิดที่แตกต่างของประชาชน จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมในปัจจุบันนี้มีความทันสมัยและมุ่งสู่ยุคโลกาภิวัตน์ แต่การที่สังคมใดสังคมหนึ่งจะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ต้องอาศัยกลไกหลาย ๆ อย่างเข้ามาควบคุม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและไม่เกิดความเสียหายต่อภาพรวมในสังคม และไม่เกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ฉะนั้นในประเทศหนึ่ง ๆ จึงต้องมีกฎหมายหรือกติกาเพื่อนำไปบังคับใช้ในสังคมนั้นๆ เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม แต่ในปัจจุบันนี้ความคิดที่แตกต่างของประชาชนในสังคมเริ่มมีมุมมองที่สะท้อนให้เห็นว่า “กฎหมาย” ช่องโหว่ที่เอื้อต่อกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจ มีบารมีที่สามารถนำมาเพื่อให้ตนเองและพรรคพวกนำไปใช้ในทางที่สามารถหลุดพ้นจากการลงโทษ นั่นจึงเป็นที่มาของความคิดที่แตกต่างทางสังคมในปัจจุบัน เมื่อสังคมมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วความคิดของประชาชนย่อมมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดในปัจจุบัน เพราะประชาชนในสังคมมีการติดต่อ แ่งขัน และมีการศึกษาที่มีความทันสมัยมากขึ้น

คำสำคัญ : กฎหมาย; ความคิด; ประชาชน

ABSTRACT

This article aims to discuss the law and the different opinions of the people. From the study, it was found that the majority of people in today's society are modern and heading towards the era of globalization. But for any society to be able to live together peacefully, it must use many mechanisms to control in order to maintain order and not cause damage to the overall society and do not take advantage of each other. Therefore, in a country, there must be rules or regulations to be enforced in that society. There is concrete social unity. But nowadays, people in society have different views that reflect the "law" that favors groups of people in power. There are virtues that can be used for oneself and one's associates to use in a way that can escape punishment. That is the origin of the different ideas in today's society as society develops rapidly, people's thoughts are obviously different today. Because people in society have more contact, competition and modern education.

Keywords : Law; Idea; People

1. บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันนับว่าการบังคับใช้กฎหมายมีความแตกต่างในแต่ละคดีความที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดโทษอย่างชัดเจน เพราะการกระทำความผิดย่อมส่งผลกระทบต่อคนที่จะถูกลงโทษทางกฎหมาย แต่ความทางของประชาชนส่วนใหญ่ยังมองว่ากฎหมายบางมาตรายังมีช่องโหว่ที่สามารถเอื้อต่อกลุ่มบุคคลที่ยังแสวงหาผลประโยชน์และผู้มีอิทธิพลในสี่เสี้ยวต่าง ๆ ที่สามารถเข้าไปปรับใช้ในการกระทำความผิดต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อเกิดความคิดที่แตกต่างในสังคมจึงต้องตัดสินด้วยกฎหมายนั้นจึงแปลได้ว่ากฎหมายจึงเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในสังคม แต่การใช้กฎหมาย การตีความกฎหมายตลอดจนข้อวินิจฉัยในการตัดสินคดียังมีข้อโต้แย้งและข้อร้องเรียนทางสังคมเป็นอย่างมาก (สร้อย เลหาพันธ์, 2564) และยังคงส่งผลกระทบต่อความคิดของกลุ่มบุคคลที่มีความผิดในคดีเดียวกันแต่ตัวบทการลงโทษไม่เหมือนกันย่อมเกิดความสงสัยเป็นอย่างมากในปัจจุบันนี้ (ปริดี เกษมทรัพย์, 2560)

แต่เป็นที่ทราบกันดีว่า รัฐธรรมนูญถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ สิ่งหนึ่งที่บ่งบอกความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญคือ กฎหมายใด ๆ ที่จะบังคับใช้หรือไม่บังคับใช้ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทนั้นมีได้ เรียกว่า หลักความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหลักการนี้ได้รับรองไว้ตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ว่า (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2553) “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

สังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันตินั้น นอกจากจะมีกฎหมายเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการจัดระเบียบแล้ว ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ยังเป็นแนวทางที่ใช้ยึดโยงให้สังคมมีความมั่นคงเข้มแข็งอีกด้วย เมื่อสังคมมีการพัฒนา เจริญเติบโต และมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

และกลไกต่าง ๆ ที่จะจัดการให้สังคมมีความสงบสุขเกิดขึ้นนั้น (ณัฐกร วิทิตานนท์, 2553) จำเป็นต้องมีการพัฒนาตามไปด้วย และสิทธิเสรีภาพจึงเป็นอีกกลไกหนึ่งในสังคม ที่จะกำหนดว่าสังคมนั้น ๆ มีความสุขสงบและสันติเพียงใด การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของประชาชนย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน ที่บ่งบอกว่าไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และภายในบังคับแห่งกฎหมายแม้ว่าจะวางหลักไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ แต่ในเมื่อไม่มีกฎหมายมารองรับในบางเรื่องจึงมีการละเมิดจนเกิดผลเสียต่อการปกครอง (มานิต จุ่มปา, 2560)

นั่นจึงเป็นที่มาของการที่ประชาชนมีความคิดที่แตกต่างต่อการบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบัน อย่งเห็นได้ชัดเจนนยิ่งขึ้น และยังมีปัญหาการแบ่งแยกส่วนรับผิดชอบและการบริหารงานที่ไม่เกิดความโปร่งใสของภาครัฐ ปัญหาในกระบวนการยุติธรรม ปัญหาด้านการขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน ปัญหาด้านบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและระบบผลิตนักกฎหมาย จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ทำลายต่อความที่แตกต่างของประชาชนในปัจจุบัน (ประพาฬรัตน์ สุขดิษฐ์, 2561) แต่ถ้ารีบแก้ไขก็จะทำให้เกิดความมั่นคง ความน่าเชื่อถือและความยั่งยืนได้ในสังคม

ดังนั้น บทความนี้มีเนื้อหาโดยภาพรวมประกอบด้วย กฎหมายกับความคิดที่แตกต่างของประชาชน เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเสริมสร้างแนวคิดของประชาชนในปัจจุบัน ที่ยังเป็นปฏุนในผืนแผ่นดินเดียวกัน แต่มีความคิดที่แตกต่างกันในการบังคับใช้กฎหมายของผู้ที่มีอำนาจ ต่อไป

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

เมื่อมีการตรากฎหมายออกมาใช้ หากไม่มีผู้คอยบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายก็ย่อมจะหาประโยชน์อันใดในกฎหมายนั้นมิได้ประกอบกับแนวโน้มในปัจจุบันปริมาณคดีความที่เข้าสู่ศาลและที่ปรากฏอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นจำนวนมาก นักอาชญาวิทยาจึงได้พัฒนาแนวคิดและขอบเขตปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมสังคม ให้รวมตลอดไปถึงการควบคุมพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การกระทำผิดด้วย สำหรับลักษณะสำคัญเกี่ยวกับปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมทางสังคม มี 3 ประการ (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ์, 2562)

1. รัฐเป็นผู้ใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อควบคุมความประพฤติและคุ้มครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคมตามหลักกฎหมายมหาชน ในฐานะที่รัฐมีอำนาจเหนือราษฎรมิได้รวมถึงกฎหมายเอกชน อันเป็นกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรในฐานะเท่าเทียมกัน

2. รัฐเป็นผู้ได้รับอาณัติมอบหมาย (Mandate) จัดสรรเจ้าหน้าที่ควบคุมรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความผาสุกของชุมชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด

3. การบังคับใช้กฎหมาย จะต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมโดยเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม ปราศจากความลำเอียงหรือรังเกียจเด็ดฉันทิโดยสิ้นเชิง

จากหลักเกณฑ์ทั้งสามประการของทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากฎหมายคือเครื่องมือในการรักษาความสงบสุขของสังคมโดยรวม แต่โดยลำพังตัวกฎหมายเองย่อมไม่

สามารถทำให้เกิดความสงบสุขได้เลยหากปราศจากผู้ใช้บังคับกฎหมาย ซึ่งผู้บังคับกฎหมายนั้นย่อมมีเพียงรัฐที่จะดำเนินการได้เท่านั้นเพราะหากให้ราษฎรสามารถใช้บังคับกฎหมายได้เองแล้ว ราษฎรแต่ละคนย่อมใช้บังคับกฎหมายให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนเอง ส่งผลให้ในที่สุดก็จะมีผู้ทำตามกฎหมายและกลายเป็นอนาธิปไตยไป ทั้งนี้ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายเมื่อนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ก็มีทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย อยู่ 2 แนวทฤษฎี ได้แก่ แนวทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม และแนวทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น ราชบัณฑิตยสถาน (2556) กล่าวว่า ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นความรู้สึกของแต่ละบุคคลแต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเท่ากับทัศนคติ คนเราจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันและความคิดเห็นจะเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ

ซึ่ง ดวงอุมา โสภา (2551) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นมักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะต่อสถานการณ์ภายนอก

นอกจากนี้ Assael (1995) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ ทัศนคติที่แต่ละบุคคลได้แสดงออกมาทางความคิดเห็นที่มีต่อการดำรงชีวิตในประจำวัน และมีผลกระทบต่อผู้อื่นและตนเองอย่างมีความเหลื่อมล้ำทางวัตถุหรือสิ่งประกอบอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ส่วน Kendler (1974) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ ทัศนคติ หรือแนวทางในการแสดงออกเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของกลุ่มตนเอง หรือบุคคลหลาย ๆ คนที่มีผลประโยชน์ร่วมกันอย่างชัดเจนและไม่ชัดเจนต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ในขณะที่ Alport (1935) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ ทัศนคติที่เป็นสภาพของจิตใจที่ส่งผลต่อการรุมเร้าจากสิ่งกระทบภายนอก ที่เป็นความรู้สึกให้ได้มาซึ่งประโยชน์ต่อกลุ่มก้อนของตนเองอย่างมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาตามสถานการณ์

ส่วน Webster (1967) กล่าวว่า ความคิดเห็นของคนมีหลายระดับ การแสดงความคิดเห็นที่ออกมาบ่งบอกถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในแนวทางที่มีอิทธิพลต่อสังคมส่วนรวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอย่างจำกัดและมีความคิดที่หลากหลายในสังคมปัจจุบัน

จากคำจำกัดความต่าง ๆ เหล่านี้ จึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกทางด้านความเชื่อ และความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นการพูดหรือการเขียนก็ได้โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ รวมถึงสภาพแวดล้อมก็มีส่วนช่วยให้การแสดงความคิดเห็นซึ่งอาจแสดงออกทั้งทางบวกหรือทางลบก็ได้

4. สรุป

สังคมใดสังคมหนึ่งจะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ต้องอาศัยกลไกหลาย ๆ อย่างเข้ามาควบคุมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและไม่เกิดความเสียหายต่อภาพรวมในสังคม และไม่เกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ฉะนั้นในประเทศหนึ่ง ๆ จึงต้องมีกฎหมายหรือกติกาเพื่อนำไปบังคับใช้ในสังคมนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรมเพราะประชาชนใน

สังคมมีการติดต่อ แ่งขัน และมีการศึกษาที่มีความทันสมัยมากขึ้น กฎหมายคือเครื่องมือการรักษาความสงบสุขของสังคมโดยรวมแต่โดยลำพังตัวกฎหมายเองย่อมไม่สามารถทำให้เกิดความสงบสุขได้เลยหากปราศจากผู้ใช้บังคับกฎหมาย ซึ่งผู้ใช้บังคับกฎหมายนั้นย่อมมีเพียงรัฐที่จะดำเนินการได้เท่านั้น เพราะหากให้ราษฎรสามารถใช้บังคับกฎหมายได้เองแล้ว ราษฎรแต่ละคนย่อมใช้บังคับกฎหมายให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนเอง ส่งผลให้ในที่สุดก็จะมีผู้ใดทำตามกฎหมายและกลายเป็นอนาธิปไตยไป ทั้งการบังคับใช้กฎหมายเมื่อนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม การแสดงออกทางด้านความเชื่อ และความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นการพูดหรือการเขียนก็ได้โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์ รวมถึงสภาพแวดล้อมก็เป็นส่วนช่วยให้การแสดงความคิดเห็นซึ่งอาจแสดงออกทั้งทางบวกหรือทางลบก็ได้

5. บรรณานุกรม

- ณัฐกร วิทิตานนท์. (2553). **หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงอุมา โสภาก. (2551). **ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2562). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2558). **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิทยุชน.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2553). **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประพาฬรัตน์ สุขดิษฐ์. (2561). **แนวทางการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0**. **วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 6(2). 15-27.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2560). **นิติปรัชญา**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มานิต จุมปา. (2560). **เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ชุดที่ 1 และชุดที่ 2**. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2566. จาก <http://www.Thethaibar.or.th/thaibarweb/index.php/th>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท.จำกัด.
- สร้อย เลหาพันธ์. (2564). **การบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดมหาสารคาม**. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 10(1). 694-703.
- Allport, Gordon W. (1935). **Handbook of Social Psychology**. Roehester, MA : Clark University Press.

Assael, Henry. (1995). **Consumer Behavior and Marketing Action**. 5th ed. Cincinnati, Ohio : South-Western College.

Kendler, Howard H. (1974). **Basic psychology**. New York : Appletion Century-Grutt Company.

Webster. (1967). **Webster'Dictionary of the American Language**. New York : McGraw-Hill.

วาทกรรมการทำบุญกฐินออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียวัดป่าตাপางสำราญจิต
อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์*

DISCOURSE ON KATHIN MERIT MAKING ONLINE VIA SOCIAL MEDIA AT
WAT PA TAPANG SAMRANCHIT TEMPLE, PRASAT DISTRICT,
SURIN PROVINCE

พชรเดช เสมานู¹

Pacharadech Semanu¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูธร¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus¹

Email : samanu2500@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำบุญกฐินออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียวัดป่าตাপางสำราญจิต โดยวาทกรรม การทำบุญกฐินออนไลน์ เป็นการสื่อความหมายความหมายด้วยสัญลักษณ์ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ต้องปรับตัว จากสถานการณ์โควิดและน้ำท่วมในหลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมถึงหลายจังหวัดในภาคกลาง ทำให้การทอดกฐินมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรม ที่แตกต่างกันออกไป เช่น การแต่งกาย สิ่งของเครื่องประดับที่แสดงฐานะของบุคคล มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรม เช่น ลินค้าแบรนด์เนมที่ผู้ซื้อรู้สึกว่าตนดูดี สัญลักษณ์ที่ใช้ทางวัฒนธรรมคือ มายาคติการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนจนดูเป็นธรรมชาติ เป็นกระบวนการหลงให้หลง มิใช่การโกหกหลอกลวง โลธองด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ได้อธิบาย การสื่อความหมายที่ สังคมสร้างสัญลักษณ์ผ่านบุญกฐิน ชาวพุทธ จะสื่อความหมายสัญลักษณ์ แตกต่างจากทางสงฆ์ ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับยอดเงินที่ได้จากการทอดกฐิน ความสนุกสนานรื่นเริงที่ได้มาร่วมงานบุญกฐิน การสมโภชกฐิน การจัดให้มีมหรสพ เป็นมายาคติ เพราะแท้ที่จริงแล้วการทอดกฐินหรือกรานกฐิน เป็นสังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัย กฐินจึงจัดเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังฆกรรมของพระสงฆ์ โดยเฉพาะ

คำสำคัญ : วาทกรรม; บุญกฐิน; สื่อโซเชียลมีเดีย

ABSTRACT

This article examines the online merit-making of Kathin at Wat Pa Tapang Samranchit via social media by Online Kathin Merit Discourse is a meaning with a sign to keep up with social changes that needs to be adapted from the situation of Sars2 - COVID19 pandemic, and flooding in many provinces throughout the Northeast. Including many other provinces in the central region causing the Kathin ceremony to be modified the form in accordance with the changes of nowadays modern society. Humans have created signs to convey cultural meaning, differences such as dress an item of jewelry that shows the status of a person. Humans create signs to convey cultural meaning, such as brand-name products that users feel the perception that they look good in. The cultural convention is myths are interpreted with cultural beliefs that are concealed until they appear natural. It's a deceptive process, not a lie. Roland Barthes explains what is meant by Society creates a sign through the merit of Kathin. Buddhists will convey the meaning of the sign differently from the monks. The villagers will pay attention to the amount of money received from the Kathin ceremony and the joy that came with participating in the Kathin ceremony. The Kathin ceremony performance is a myth because in fact, the Kathin ceremony or Kran Kathin ceremony is a type of Sangkhakamma according to the Vinaya. The Kathin ceremony is considered to be about the monks' sangha in particular.

Keywords : : Discourse; Kathin Merit; Social Media

1. บทนำ

ความเชื่อเรื่อง “บุญ” เป็นความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ดังมีข้อความเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องบุญปรากฏในศิลาจารึกหลักต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อาทิเช่น ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย พ.ศ. 2548) ที่มีการสั่งสอนประชาชนให้ “รู้บุญรู้ธรรม” ในสมัยพุทธกาลมีความเชื่อ และพิธีกรรมหลายอย่างที่เกี่ยวกับการทำบุญ ซึ่งมีพิธีทำบุญหลายรูปแบบ แต่การทำบุญที่เป็นพิธีกรรมที่เป็นพุทธานุญาต คือ บุญกฐิน โดยทรงตระหนักถึงความยากลำบากของพระภิกษุ 30 รูป ที่เดินทางไกลมาเพื่อจำพรรษาที่วัดเชตะวัน แต่ด้วยหนทางยากลำบากจึงทำให้การเดินทางล่าช้าไม่ทันเข้าพรรษา ทำให้ต้องจำพรรษาอยู่ในป่า เมื่อออกพรรษาจึงเดินทางมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างทางมีฝนตกหนักตลอด เมื่อมาถึงพระพุทธเจ้าทอดพระเนตรเห็นกลุ่มพระภิกษุที่เดินทางไกลด้วยความยากลำบากมีจีวรเก่าเปื่อยผนคลุมกายอยู่ จึงทรงเมตตาให้พระภิกษุผู้จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสสามารถรับผ้ากฐินได้ (พระสมุห์สุรพล สุทธญาโณ (ดอนเตาเหล็ก), 2562) พระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านทรงตรัสอนุญาตให้ภิกษุได้รับสังฆทานที่พิเศษกว่าสังฆทานอื่น และถือได้ว่าเป็นสังฆทานที่มีอานิสงส์มาก ทั้งผู้ให้และผู้ได้รับทานนั้น คือ กฐินทานการ

ทำบุญทอดกฐินนั้นถือเป็นบุญใหญ่ที่มีความพิเศษแตกต่างจากทานอื่น ๆ เพราะเป็นสิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงดำริขึ้นด้วยพระองค์เอง กล่าวคือ ทรงมีพระบรมพุทธานุญาต ซึ่งผิดกับทานอื่น ๆ ที่ต้องมีทายก ทายิกาพูลของกับพระองค์ก่อน เช่นการถวายผ้าอาบน้ำฝน ซึ่งเกิดจากทายก ทายิกาพูลของกับพระองค์ก่อน เช่นการถวายผ้าอาบน้ำฝน ซึ่งเกิดจากการที่มหาอุบาสกวิสาขาพูลของกับพระสัมมาพุทธเจ้า จึงได้เกิดการทำบุญถวายผ้าอาบน้ำฝนขึ้น บุญกฐินจัดได้ว่าเป็นบุญกาลทาน (พระมานิตฐานวโร, พระมหาดาวสยาม วิชารปัญญาญ และพระโสภณพัฒนบัณฑิต, 2564)

ในอดีตก่อนทอดกฐิน ผู้คนที่มีจิตศรัทธาจะไปหาวัดที่จะทอดกฐิน เมื่อหาวัดได้แล้วก็ต้องจองล่วงหน้าเอาไว้ เพื่อให้วัดรู้ตัวและเตรียมตัว โดยมากวัดที่จองมักเป็นวัดในหมู่บ้านอื่น เพื่อได้มีโอกาสแห่กฐินไปครีกครื้นสนุกสนาน เมื่อทอดกฐินเสร็จ ก็มักจะเอาธงตะเข้ปักไว้หน้าวัด บางทีก็มีต้นกล้วยปักเอาไว้ แสดงว่าวัดนี้มีการทอดกฐินแล้ว นอกจากมีผลให้ใครที่ผ่านมาเห็นธงตะเข้ ได้ร่วมอนุโมทนา แต่ยังมีกฐินที่เตรียมเครื่องกฐินเพื่อไว้ทอดวัดที่กฐินตกค้าง ก่อนแรมหนึ่งค่ำ เดือนสิบสองแล้วยังไม่มีใครไปทอด ก็จะได้โอกาสทอดกฐิน ซึ่งมักทำกันทันทีไม่มีการบอกล่วงหน้า ซึ่งหลายที่ ๆ จะเรียกว่ากฐินโจร กฐิน เป็นภาษาพระวินัย เป็นชื่อเรียกผ้าพิเศษที่พระพุทเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุอยู่จำพรรษา ครบ 3 เดือนแล้วรับมานุ่งห่มได้ กฐิน เป็นศัพท์บาลี แปลตามศัพท์ว่าไม่สะดึง คือ “กรอบไม้” หรือ “ไม้แบบ” สำหรับชิงผ้าที่จะเย็บเป็นจีวรในสมัยโบราณ ซึ่งผ้าที่เย็บสำเร็จจากกฐินหรือไม้สะดึงแบบนี้ เรียกว่า ผ้ากฐิน (ผ้าเย็บจากไม้แบบ) โดยคำว่า การทอดกฐิน หรือการกรานกฐินจัดเป็น สังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัยบัญญัติ เกรวาทที่มีกำหนดเวลา คือพระสงฆ์สามารถกระทำ สังฆกรรมนี้ได้นับแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ และอนุเคราะห์ภิกษุผู้ทรงคุณที่มีจีวรชำรุดสมัยพุทธกาลพระภิกษุนุ่งห่มจีวรด้วยผ้าบังสุกุลจีวรใช้สอยผ้าไตรได้ไม่เกิน 3 ผืน และเก็บอดีตจีวรได้ไม่เกิน 10 วัน ดังนั้นกฐินจึงจัดเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังฆกรรมของพระสงฆ์ โดยเฉพาะ

จากข่าววัดสันมะเกียงจัดงานกฐินสามัคคี สมทบสร้างพระอุโบสถมหาวิหาร สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ กฐินก็เป็นการจัดแบบนิวนอมอล จัดจุดตรวจวัดอุณหภูมิและเจลแอลกอฮอล์บริเวณด้านหน้าวัด ได้ปัจจัยทั้งเงินสดและเงินออนไลน์รวม 2,048,647 บาท ถือว่าเป็นครั้งแรกในการร่วมทำบุญทอดกฐินแบบออนไลน์ ซึ่งต้นกฐินหลักฐานการโอน ตั้งแต่หลัก 100 บาทถึงหลักแสนบาท (ข่าวกฐินออนไลน์, 2564)

ที่วัดป่าตางป่าสาธุจิต บ้านตางหมู่ 6 ตำบลสมุด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ก็ได้มีการจัดบุญกฐินขึ้นทุกปี แต่ในปี สมาคมโลกสีเขียวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้จัดทำบุญกฐิน ด้วยการทอดกฐินออนไลน์ของ ด้วยการรับบริจาคผ่านธนาคารจากผู้สนใจร่วมทำบุญ และนำสลิปีโอนเงินมาติดที่ต้นกฐิน จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมการทำบุญกฐินออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียวัดป่าตางป่าสาธุจิต

ความสำคัญของการทำบุญทอดกฐิน ในทางพุทธศาสนาชีวิตคนจะดีหรือชั่ว ย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม คือทำความดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เหมือนว่านพืชเช่นไรย่อมได้ผลเช่นนั้น โดยการทอดกฐินเป็นบุญใหญ่และสัมพันธ์กับวิถีปฏิบัติของชาวพุทธ ด้วยการทำบุญกฐินวัตถุประสงค์ประกอบด้วยทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน สีสมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ภวานามัยบุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา อปจายนมัย บุญสำเร็จด้วยการประพุดติล้อมตนแก่ผู้ใหญ่ เวยยาวิจจมัย

บุญสำเร็จด้วยการขนขวายในกิจการที่ชอบ ปัดตีทานมัย บุญสำเร็จด้วยการอนุโมทนาส่วนบุญ ปัดตานุโมทนามัย บุญสำเร็จด้วยการอนุโมทนาส่วนบุญ ฉัมมัสสวนมัย บุญสำเร็จด้วยการฟังธรรม ฉัมมเทศนามัย บุญสำเร็จด้วยการแสดงธรรม ทิฏฐชุกัมม การทำความเห็นให้ตรง (พระไตรปิฎก ภาษาไทย, 2539)

2. การใช้โซเชียลเพื่อการทำบุญกฐินออนไลน์

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้การสื่อสารมีศักยภาพมากขึ้นมีช่องทางในการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารหรือพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนบนอินเทอร์เน็ตได้อย่างอิสระ สื่อเข้ามามีบทบาทต่อการท่องเที่ยวอย่างมากเพราะเข้าถึงได้ง่ายโดยไม่มีอุปสรรคด้านระยะทาง ด้านเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งการส่งภาพ ข้อมูล เสียงต่าง ๆ จึงทำให้มีความสะดวกสบายต่อผู้ที่สนใจท่องเที่ยว จากสถานการณ์โรคไวรัสโคโรนา 19 แพร่ระบาดทำให้การเดินทางถูกจำกัด ดังนั้นเพื่อรักษาระยะห่างและ ปัญหาน้ำท่วมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงการจัดงานบุญกฐิน โดยเฉพาะ จังหวัด บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ทำให้ผู้มีจิตศรัทธา เดินทางมาทำบุญกฐินลำบาก ด้วยการนำสื่อสังคมออนไลน์ Facebook มาใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ การทำบุญกฐินที่ วัดป่าตางป่าสาธุจิต เพื่อเข้าถึงนักผู้มีจิตศรัทธาในการทำบุญกฐิน สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ผศ.ดร. วรภริ มุลสิน นายกสมาคมโลกสี่เขี้ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“การทำบุญกฐิน เป็นประเพณีที่คนไทยที่รับถือศาสนาพุทธ ได้ทำบุญกฐินมาทุกปี แต่ในปีนี้ ทางสมาคมโลกสี่เขี้ยวอย่างยั่งยืน ได้มีการทำบุญกฐินขึ้น แต่จากสถานการณ์ โควิดเพียงจะคลี่คลาย ต้องรักษาระยะห่าง และปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ทางสมาคมโลกสี่เขี้ยวเพื่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ก็ได้มีมติให้จัดบุญกฐินออนไลน์ โดยไปทอดกฐินที่วัดวัดป่าตางป่าสาธุจิต บ้านตางป่าหมู่ 6 ตำบลสมุด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์” (วรภริ มุลสิน, 2565) จากการสัมภาษณ์ พระอธิการสุรแสน อธิชาโต อายางกูร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “วัดป่าตางป่าสาธุจิต เป็นเพียงสำนักสงฆ์ ที่เป็นวัดสาขาของหลวงปู่ สาม อภิญาจโน วัดป่าไทรวิเวก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ปีนี้ ทางสมาคมโลกสี่เขี้ยว ได้มาปรึกษากับบาตมา และจองกฐินกับทางวัดและ ทางวัดก็ได้บอกญาติโยมในหมู่บ้านให้ มาร่วมบุญกฐิน ที่ทางสมาคมโลกสี่เขี้ยวโลกสี่เขี้ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้ จัดกฐินออนไลน์ นับเป็นครั้งแรกของวัดป่าตางป่าสาธุจิตที่มีการทอดกฐินออนไลน์ครั้งแรกของวัด (พระอธิการสุรแสน อธิชาโต อายางกูร, 2565)

ขณะที่ นายชรรค์ชัย สัมเกลี้ยง เจริญญิกสมาคมโลกสี่เขี้ยวได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ทางสมาคม ได้มีการทำบุญทอดกฐินขึ้นในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2565 ทางสมาคมได้มีมติที่ประชุม ให้มีการทอดกฐินขึ้น แต่กรรมการสมาคมหลายท่านติดภารกิจ ร่วมเดินทางไปทอดกฐินที่จังหวัดสุรินทร์ไม่ได้ แต่เพื่อให้การทำบุญได้ร่วมทำบุญร่วมกันได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ประชุมเลยมีมติให้จัดทอดกฐินออนไลน์ โดยให้ผู้ที่สนใจร่วมทำบุญโอนเงินทำบุญและส่งสลิปที่ร่วมทำบุญมาที่ผม และผม จะทำการพิมพ์สลิปไปติดที่ต้นกฐิน ซึ่งก็ได้บอกเพื่อนทางโซเชียลมีเดียก็มีเพื่อนที่มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญมากจากต่างประเทศหลายประเทศ ทั้งในประเทศจีน เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน อังกฤษ ไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ สิงคโปร์ มาเลเซีย ฯลฯ จากสถานการณ์โควิด ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนห้ามการเดินทางออกนอกประเทศ ทางผมก็บอกบุญไปทางวิเวท ก็มีเพื่อนคนจีนร่วมทำบุญมา

โดยโอนเงินเข้าบัญชีสมาคม ส่วนทางยุโรป ก็ใช้ line WhatsApp ถ่ายสลิปโอนเงินส่งมาส่วนเงินร่วมทำบุญในต่างประเทศก็จะเป็นคนไทยที่ไปอาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ ก็ร่วมทำบุญมา เขาอยากร่วมทำบุญ แต่เดินทางไม่สะดวก” (ชรรค์ชัย สัมเกลี้ยง, 2565)

จากการสัมภาษณ์ นายอุดม พลศักดิ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ปีนี้น้ำท่วมที่บ้านจังหวัดอุบลราชธานี ปรกติก็ทำบุญทุกปี ก็ไปร่วมบุญทุกปีไม่ได้ขาด แต่ปีนี้ไม่มีใครดูแลบ้านที่น้ำท่วม เมื่อเห็นทางสมาคมโลกสีเขียวจัดทอดกฐิน โดยให้โอนเงินและส่งสลิปทำบุญไปให้ ก็สะดวกดี ก็เลยโอนเงินไปร่วมทำบุญ (อุดม พลศักดิ์, 2565) สอดคล้องกับ นางสาวกษมา รัตนสุวรรณ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็ทำบุญทุกปี แต่ปีนี้มีการกักตุน เห็นสมาคมโลกสีเขียวจัดบุญกฐินขึ้นมา โดยให้ร่วมทำบุญ โดยโอนเงิน และส่งสลิปโอนเงิน ส่วนตัวเห็นว่าสะดวก ก็ได้บุญเหมือนกัน เพราะการไปทำบุญ ในคนจำนวนมาก ก็เสี่ยงกับโควิดที่อาจจะระบาด เพราะบางคนไม่มีอาการ ส่วนตัวก็เสี่ยงไม่ไปในที่คนหนาแน่น ก็เลยโอนเงินร่วมทำบุญไปให้” (กษมา รัตนสุวรรณ, 2565) พลอากาศตรี ทูตปรีชา เลิศสันตต์วาทิ กรรมการสมาคมได้ให้สัมภาษณ์ว่า “สมาคมโลกสีเขียวได้จัดบุญกฐินด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของสมาคมและเฟสบุ๊ก ได้เข้าถึงกลุ่มคนมากมายหลายคนรู้จักสมาคมก็ร่วมทำบุญมา เพื่อนของผมหลายคน ก็โอนเงินมาให้ผมก็ให้ส่งสลิปโอนเงินมาเป็นหลักฐานและส่งต่อให้คุณชรรค์ชัย สัมเกลี้ยง เจริญกุศลสมาคม รวบรวม ก็สะดวกดี ผมว่าได้บุญเหมือนกัน ใจมีศรัทธา แต่การเดินทางไปร่วมก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ผมอยู่กรุงเทพฯ จะเดินทางไปจังหวัดสุรินทร์ ก็ไปบ่อยแต่ เห็นว่าปีนี้น้ำท่วมที่จังหวัดสุรินทร์ อาจจะไม่ค่อยสะดวกในการเดินทาง ก็ส่งตัวแทนสมาคมไปทำบุญก็พอ คิดว่าท่านนายกสมาคมกับเจริญกุศล และคุณรัฐวัฒน์ พิพัฒน์สัถยานวงศ์ เลขาธิการสมาคมโลกสีเขียวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนคงเป็นหลักในการไปทำบุญในครั้งนี้” (ปรีชา เลิศสันตต์วาทิ, 2565) จากการสัมภาษณ์ นายธำรงค์ วีระกุล ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ปรกติก็ทำบุญทุกปี แต่ในปีนี้เป็นพิเศษก็แย่ง และได้รับของกฐินหลายของ ปรกติก็ทำบุญพอสมควร แต่สภาพเศรษฐกิจที่แย่งทำให้ต้องลดจำนวนเงินทำบุญลงตามสัดส่วน (ธำรงค์ วีระกุล, 2565)

วาทกรรม การทำบุญกฐินออนไลน์ เป็นการสื่อความหมายความหมายด้วยสัญลักษณ์ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ต้องปรับตัว จากสถานการณ์โควิดและน้ำท่วมในหลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมถึงหลายจังหวัดในภาคกลาง ทำให้การทอดกฐินมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป เช่น การแต่งกาย สิ่งของเครื่องประดับที่แสดงฐานะของบุคคล มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรม เช่น สินค้าแบรนด์เนมที่ผู้ใช้รู้สึกว่าคุณดี สัญลักษณ์ที่ใช้ทางวัฒนธรรม คือ มายาคติการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนจนดูเป็นธรรมชาติ เป็นกระบวนการลวงให้หลง มิใช่การโกหกหลอกลวง แต่คุ้นเคยกับความหมายจนไม่สังเกตว่ามันถูกสร้างขึ้นมา เสื้อแบรนด์เนม ใส่แล้วโก้ ดูรวย เสื้อแพงต้องดูดี เสื้อ สวมใส่ปกปิดร่างกาย นาฬิกา โรเล็กซ์ ทรัพย์สินยนต์คันหนึ่งๆ ก็มีส่วนของหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยคล้ายๆ กัน โดยสาระเบื้องต้นแล้วมันคือ สิ่ง ๆ เดียวกัน แต่เมื่อมันมาจากแหล่งผลิตที่ต่างกัน มียี่ห้อที่ต่างกัน มีสรรพประโยชน์ที่ต่างกัน และที่สำคัญคือมันทำให้มีราคาที่แตกต่างกัน จนมันถูกทำให้วารถยนต์แต่ละคันแต่ละแบบยี่ห้อเหมาะสมกับใครหรือไม่เหมาะสมกับใคร เช่น รถยนต์ยี่ห้อ Mercedes Benz กับรถยนต์ยี่ห้อ Toyota เป็นต้น นั่นคือ มายาคติ “มายาคติ” (วรณัฐ มุลสิน, 2556)

การทำบุญกฐิน คือ งานทำผ้าพระศากดาทรงอนุญาตผ่อนผันสืขาทบางประการเพื่อประโยชน์พิเศษและท่านแสดงอานิสงฆ์ทรงยกกฐินทานขึ้นเป็นสังฆทาน ทรงสรรเสริญเป็นทานที่มีอานิสงฆ์มาก มากกว่าทานที่ถวายแล้วแต่พระบรมศาสดา ด้วยเหตุนี้กฐินทานจึงเป็นที่นิยมชมชอบของชาวพุทธ ผู้ทอดกฐินก็เท่ากับได้บูชาพระพุทธรูปประสงค์และสงเคราะห์ภิกษุด้วยปัจจัยไทยธรรมถือว่าได้บุญมาก (พระสมุห์สุรพ สุทธญาโน (ดอนเตาเหล็ก), 2562) โอล็องคต์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ได้อธิบาย การ คือค ความหมายที่สังคมสร้างสัญลักษณ์ผ่านบุญกฐิน ชาวพุทธ จะสื่อความหมายสัญลักษณ์แตกต่างจากทางสงฆ์ ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับยอดเงินที่ได้จากการทอดกฐิน ความสนุกสนานรื่นเริงที่ได้มาร่วมงานบุญกฐิน การสมโภชกฐิน การจัดให้มีมหรสพ เป็นมายาคติ เพราะแท้ที่จริงแล้ว การทอดกฐินหรือกรานกฐิน เป็นสังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัย บัญญัติเถรวาท โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์โดยเฉพาะ และอนุเคราะห์ภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิที่มีจีวรชำรุด แต่ในปัจจุบัน กฐินกับเป็นเรื่องที่ชาวบ้านทั่วไปเข้าใจผิดซึ่ง กฐิน เป็นภาษาพระวินัย เป็นชื่อเรียกผ้าพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษา ครบ 3 เดือนแล้วรับมานุ่งห่มได้การทำบุญกฐิน แนวคิดของโอล็องคต์ บาร์ตส์ ในเรื่องมายาคติ ที่ความสำคัญของการทำบุญกฐินถูกมองว่าเป็นเพียงสัญลักษณ์ ผ่านบุญกฐิน การร่วมงาน ความรื่นเริง ความสนุกสนานและได้บุญด้วย สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก ได้กล่าวว่า “แท้จริงแล้ว ความสำคัญของการทอดกฐิน อยู่ที่จีวรเพียงผืนเดียวเท่านั้น แต่ยังมีหลายคนที่ไม่รู้เลยว่าตัวกฐินที่แท้จริงคืออะไร ไปมองบริวารกฐินว่าเป็นตัวกฐิน” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551) ในขณะที่พระวชิรญาณุท ฐานวุฑโฒ “ได้แสดงความคิดเห็น มีความคิดเห็นว่าการทำบุญในสมัยทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก คือ แตกต่างจากสมัยก่อนมากทุกวันนี้เทคโนโลยีก้าวหน้ามากสามารถมองเห็นกันและกันได้เหมือนอยู่ใกล้ชิดกัน เพราะฉะนั้นการทำบุญทางออนไลน์จึงไม่แตกต่างกัน กับการที่เราทำบุญด้วยตัวเราเองได้อานิสงฆ์การทำบุญเท่า ๆ กัน แต่ชาวบ้านไปให้ความสำคัญกับบริวารกฐิน กฐินเป็นเรื่องของสงฆ์” (พระวชิรญาณุท ฐานวุฑโฒ, 2565)

โอล็องคต์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ได้ยกตัวอย่าง สินค้าแบรนด์เนมที่ผู้ใช้รู้สึกว่าคุณดี สัญลักษณ์ที่ใช้ทางวัฒนธรรม คือ มายาคติการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนจนดูเป็นธรรมชาติ เป็นกระบวนการลงให้หลง มีใช้การโกหกหลอกลวง แต่คุ้นเคยกับความหมายจนไม่สังเกตว่ามันถูกสร้างขึ้นมา เสื้อแบรนด์เนม ใส่แล้วโก้ ดูรวย เสื้อแพงต้องดูดี เสื้อสวมใส่ปกปิดร่างกาย นาฬิกา โรเล็กซ์ กรณีรถยนต์คันหนึ่งๆ ก็มีส่วนของหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยคล้ายๆ กัน โดยสาระเบื้องต้นแล้วมัน คือ สิ่ง ๆ เดียวกัน แต่เมื่อมันมาจากแหล่งผลิตที่ต่างกัน มียี่ห้อที่ต่างกัน มีอรรถประโยชน์ที่แตกต่างกัน และที่สำคัญคือมันทำให้มีราคาที่แตกต่างกัน ภาพถ่ายของ ส.ส. เน้นการแต่งกาย บารมีนิยม รวมถึงบทบาทความเป็นผู้แทนประชาชน เช่น ภาพผู้สมัคร ส.ส. ใส่ชุดขาวราชการ หรือชุดในเครื่องแบบ เป็นวีรบุรุษ อีกด้านหนึ่งเป็นภาพถ่ายกับครอบครัว หรือแต่งชุดราชการ ใช้สัญลักษณ์ในเชิงชู้กรรโชก โดยคำนึงในจิตใจ ชาติ กองทัพ ครอบครัว เกียรติยศ สมรภูมิ เป็นเครื่องมือให้ประชาชนอยากเลือก ด้วยการยึดติดกับมายาคติ (วรณูริ มูลสิน, 2556)

ปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้สะดวกผ่านสมาร์ตโฟน การทอดกฐิน ก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยประชาชนทั่วไป จากการไปร่วมงาน ก็เปลี่ยนเป็นการโอนเงิน เพื่อร่วมสมทบร่วมบุญกฐิน จากการสัมภาษณ์ นายนราธิปกุล บุญสอน

นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการณ์ผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “กฐินออนไลน์ ต้นกฐินที่นำสลิปโอนเงินมาร่วมทำบุญ ก็ทำได้ ได้บุญเช่นกัน เพราะเราทำด้วยใจที่บริสุทธิ์ ทำด้วยกำลังศรัทธา พอเราโอนปัจจัยเสร็จ ก็ถือว่าบุญเราสำเร็จแล้ว เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่ยากทำบุญ แต่ไม่สามารถเดินทางมาได้ จะแตกต่างกันที่ผู้ที่สามารถเดินทางมาทำบุญด้วยตนเอง ก็จะได้รับบุญ รับอานิสงส์เพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้ฟังเทศน์ ฟังธรรม พบปะกัลยาณมิตร เกิดการเจริญสติภาวนาแก่ตนเอง เกิดความสุขความร่มเย็นในจิตใจ” นายนราธิปกุล บุญสอน นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการณ์ผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์ (นราธิปกุล บุญสอน, 2565)

วาทกรรมการทำบุญกฐินออนไลน์ ก็มีหลายคนยังมีความเชื่อว่าการทำบุญด้วยการโอนเงินผ่านแอป สะดวกแต่ไม่เข้าถึงประเพณี การทำบุญแบบดั้งเดิม เพราะอย่างน้อยก็ได้ฟังเทศน์จากพระสงฆ์ยอมได้อานิสงส์ตามการทำบุญด้วยกิริยาวัตถุ จากการสัมภาษณ์ นางสาวพรพิไล เอี่ยมบริสุทธิ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ปกติก็ทำบุญอยู่เป็นประจำ แต่ปีนี้สภาพเศรษฐกิจสู้พี่ชายของได้น้อยลงมาสองปี หลังจากโควิดระบอบ แต่ก็ชอบทำบุญ ก็ร่วมบุญงานกฐินไม่ได้ โอนเงินผ่านมือถือ เพราะตั้งใจจะไปร่วมงานที่วัด ไปฟังเทศน์ ได้พูดคุยกับคนที่รู้จัก ได้คุยกับพระ” (พรพิไล เอี่ยมบริสุทธิ์, 2565) สอดคล้องกับ นางบุญมี ชำรัมย์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ย้ายมาทำบุญที่วัดทุกวันพระ ในความคิดเห็นส่วนตัวการทำบุญด้วยการบริจาคเงินเพียงอย่างเดียว บุญได้ไม่ครบ การทำบุญ ผู้ทำบุญต้องมาทำด้วยตัวเอง ต้องมีการอนุโมทนาเมื่อพระเทศน์จบ มีการฟังเทศน์ ฟังพระเทศน์สั่งสอน และได้พูดคุยกับเพื่อนที่มาทำบุญที่วัด ย่อมได้บุญมากกว่าการฝากเงิน หรือโอนเงินไปร่วมทำบุญ” (บุญมี ชำรัมย์, 2565)

วาทกรรมเกี่ยวกับบุญกฐินออนไลน์ในสื่อสาธารณะเช่น เฟสบุ๊กแพร่กระจายไปยังบุคคลหลายหลายกลุ่มในสังคมไทย เป็นการปรับเปลี่ยนไปตามพลวัตของสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง ความศรัทธา ความเชื่อของคนในสังคมที่เป็นผู้สูงอายุ หรือวัยกลางคน ก็ยังมีความผูกพันกับศาสนาไม่เสื่อมคลาย หลายยังยึดถือประเพณี รูปแบบการทอดกฐินแบบเดิม แต่คนรุ่นใหม่ที่เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ก็จะยอมรับวิธีการทำบุญกฐินออนไลน์ ที่โอนเงินไปร่วมทำบุญ ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้รวดเร็วขึ้นให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป

3. สรุป

วาทกรรม การทำบุญกฐิน ธุรกรรมการทำบุญกฐินออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย วัดป่าตาปาง สำราญจิต เป็นการสื่อความหมายความหมายด้วยสัญลักษณ์ เป็นเพียงภาพมายาคติที่ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าใจผิด ว่าการทอดกฐิน เป็นพิธีกรรมที่ประชาชนเป็นหลักในการจัดงานทอดกฐิน ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับยอดเงินที่ได้จากการทอดกฐิน ความสนุกสนานรื่นเริงที่ได้มาร่วมงานบุญกฐิน การสมโภชกองกฐิน การจัดให้มีมหรสพ เป็นมายาคติ แตกต่างจากทางสงฆ์ เพราะแท้ที่จริงแล้วการทอดกฐินหรือกรานกฐิน เป็นสังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์โดยเฉพาะ กฐิน เป็นชื่อเรียกผ้าพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุอยู่จำพรรษา ครบ 3 เดือน และมีจีวรชำระรับมานุ่งห่มได้ ข้อเสนอแนะการทอดกฐินปัจจุบัน หรือกฐินออนไลน์ควรชี้ให้เห็นถึงประเพณีการทอดกฐินที่แท้จริงให้ประชาชนได้ทราบผ่านสื่อต่าง ๆ

4. บรรณานุกรม

- กษมา รัตนสุวรรณ ผู้ให้สัมภาษณ์. 11 มกราคม 2566. ณ 286 ซอยอินทามาระ 41 แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
- ขรรค์ชัย สัมเกลี้ยง ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2566. ณ 6/3 หมู่บ้าน ปรัชญาโสมทาวส์ ซอยลาดพร้าว 71 แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
- ข่าวกฐินออนไลน์. (2564). **นำสลิปโอนเงินมาเป็นต้นกฐิน**. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565. จาก <https://tna.moct.net/region-819178>
- ธำรงค์ วีระกุล ผู้ให้สัมภาษณ์. 11 มกราคม 2566. ณ 210 หมู่บ้านสวนสน ซอยรามคำแหง 60 แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
- นราธิปกุล บุญสอน ผู้ให้สัมภาษณ์. 17 ธันวาคม 2565. ณ 410 สำนักงานพระพุทธศาสนา ศาลากลางจังหวัดสุรินทร์ ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- บุญมี ชำรัมย์ ผู้ให้สัมภาษณ์. 14 ธันวาคม 2565. ณ 23 บ้านสมุด หมู่ 7 ตำบลสมุด อำเภอประสาธต์ จังหวัดสุรินทร์
- พรพีไล เอี่ยมบริสุทธิ ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2566. ณ 149/7 หมู่บ้าน ธนาเพลส ซอยลาดพร้าว 71 แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). **ปัญหาขัดแย้งในโลกแก้ได้ด้วยกฐิน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- พระมานิต ฐานวโร, พระมหาดาวสยาม วิชรปัญญาญ และพระโสภณพัฒนบัณฑิต. (2564). พลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร. *Journal of Modern Learning Development*. 6(5). 39-51.
- พระวชิรายุทธ ฐานวุฑโฒ ผู้ให้สัมภาษณ์. 14 ธันวาคม 2565. ณ 22 หมู่ 18 ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดกลางสุรินทร์ บ้านละเอาะ ตำบลเฉนียง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- พระสมห์สุรพล สุทธิญาณ (ดอนเตาเหล็ก). (2562). **พลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวภูไทในตำบลบุงเลิศ อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการสุรแสน อธิชาโต อายางกูร ผู้ให้สัมภาษณ์. 14 ธันวาคม 2565. ณ วัดป่าตางป่าสง่าราษฎร์ ตำบลสมุด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
- ปรีชา เลิศสันตติวาทิ ผู้ให้สัมภาษณ์. 12 มกราคม 2566. ณ 286 3/3. C 7 เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
- วรภุรี มูลสิน ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 ธันวาคม 2565. ณ 438/2 หมู่ 23 หมู่บ้านปิ่นดาว ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- วรภุรี มูลสิน. (2556). **แนวคิดหลังทันสมัย**. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุป.
- อุดม พลศักดิ์ ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 ธันวาคม 2566. ณ 237/3 ถนนสุขาอุปถัมภ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1. การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับจะเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาวขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียวใส่เลขกำกับหน้าทุกหน้าพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ใช้แบบอักษร (Font) TH Sarabun ขนาด 16

ถ้ามีภาพประกอบควรเป็นภาพถ่ายขาว – ดำ ที่ชัดเจน

ถ้าเป็นภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาวโดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อเรื่องภาพประกอบ ตาราง และบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษรวมเอกสารอ้างอิงไม่ควรเกิน 12-15 หน้า

ส่งต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด มายังกองบรรณาธิการวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ สาขาวิชาพุทธศาสนา และปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 พร้อมทั้งส่งไฟล์ข้อมูล *.doc ไปยัง E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com

2. รายละเอียดขนาดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	กลาง หน้ากระดาษ	18	ตัวหนา
ชื่อผู้แต่ง	ชิดขวา	16	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ -ภาษาไทย -ภาษาอังกฤษ	กลาง หน้ากระดาษ	18	หัวข้อตัวหนา เนื้อหาตัวปกติ
หัวข้อแบ่งตอน	ชิดซ้าย	18	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	ใช้หมายเลข	16	ตัวปกติ
เนื้อหาบทความ	-	16	ตัวปกติ
การเน้นความในบทความ	-	16	ตัวปกติ
ข้อความในตาราง	-	16	ตัวปกติ
บรรณานุกรม	ชิดซ้าย	16	ตัวหนา
ภาพประกอบ / คำอธิบายใต้ภาพ	กลาง หน้ากระดาษ	16	ปกติ

ตัวอักษร TH Sarabun ขนาด 16 เว้นขอบด้านบน/ขอบด้านซ้าย 1.5 นิ้วเว้นขอบด้านล่าง / ขอบด้านขวา 1 นิ้ว

3. ชื่อผู้เขียน

ระบุชื่อ – นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) โดยวางไว้ทางขวามือได้ชื่อของบทความ
ระบุ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน และ Email ตามลำดับ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

4. บทคัดย่อ

บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำ 300-500 คำ

บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 300-500 คำ

ท้ายบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) สำหรับคำดัชนีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

5. หลักการอ้างอิง

ให้ใช้ “ระบบฝังใน” และตัวเลขให้ใช้ “ตัวเลขอารบิก” ที่เป็นสากล

6. การอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรม

การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์ เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16)

การเขียนบรรณานุกรม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเบื้องต้น

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

2. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ระบุเลขของปีที่(ระบุเลขของฉบับที่). ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

นัฐฐยา พิพัฒน์นารถ, นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ. (2561). การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**. 5(1). 223-240.

3. วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์

ตัวอย่างเช่น

รัศมี สีหะนัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

4. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ :
http://xxxxxx

เสาวรัจ รัตนคำฟู.(2563). วิกฤตโควิด-19 รัฐต้องเร่งลดช่องว่างดิจิทัล เพื่อความเท่าเทียมในห้องเรียนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก <https://tdri.or.th/2020/04/digital-divide-online-education-inequalities/>

6. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

6.1 บทความวิชาการ

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*****

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹

ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹

Email : .....

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ : .....; .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
 .....
 .....

Keywords : .....; .....; .....; .....(3 – 5 คำ)

1. บทนำ

(พิมพ์รายละเอียด).....
 .....
 .....

2. เนื้อหา : ในส่วนนี้ การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16))

- 2.1. ....
- 2.2. ....
- 2.3. ....
- 2.4. ....
- ฯลฯ .....

3. สรุป

(พิมพ์รายละเอียด).....
 .....
 .....

4. บรรณานุกรม

.....
 .....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

6.2 บทความวิจัย

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*****

เรื่อง (ภาษาไทย).....
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1
ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1
ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹
ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹
Email : .....

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ : .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
.....
.....
.....

Keywords : .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

.....
.....
.....(ความยาวประมาณ 2/3หน้ากระดาษ A4)

2. โทษวิจัย(ถ้ามี)

2.1 .....
2.2 .....

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อ .....
- 3.2 เพื่อ.....

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

- 4.1 .....
- 4.2 .....

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 5.1 .....
- 5.2 .....

6. วิธีดำเนินการวิจัย

.....
 .....(ความยาวประมาณ ½
 หน้ากระดาษ A4)

7. ผลการวิจัย

.....
 มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3
 หน้ากระดาษ A4)

8. อภิปรายผลการวิจัย

.....
 .....(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

9. ข้อเสนอแนะ

.....
 .....

10. บรรณานุกรม

.....
 .....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม

การระบุแหล่งที่มาของข้อมูล 1) ในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และระบุเลขหน้าเอกสารอ้างอิงในกรณียกข้อความมาทั้งหมด 2) การอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้วลี “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

(2) วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ระบุเลขของปีที่หรือเล่มที่(ระบุเลขของฉบับที่), ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือนวันที่ตีพิมพ์). ชื่อบทความ/คอลัมน์/หัวข้อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้าระบุเลขหน้าที่นำมาอ้างอิง.

(3) วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น

รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

(4) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่:

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

(5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ : <http://xxxxxx>

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ (E-ISSN : 2730-2644)

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้นจึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1.1 บทความที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น

1.2 ผู้เขียนบทความจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย โดยทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาของบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

1.3 ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตาม "คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร"

1.4 หากผลงานทางวิชาการของผู้เขียนเกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้เขียนควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

1.5 ผู้เขียนบทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์แล้ว

1.6 ชื่อผู้เขียนที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

2. บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

2.1 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาของบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

2.2 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้เขียนบทความและเนื้อหาของบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น

2.3 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

2.4 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ

2.5 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

2.6 หากบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ ตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

3.1 ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการ โดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

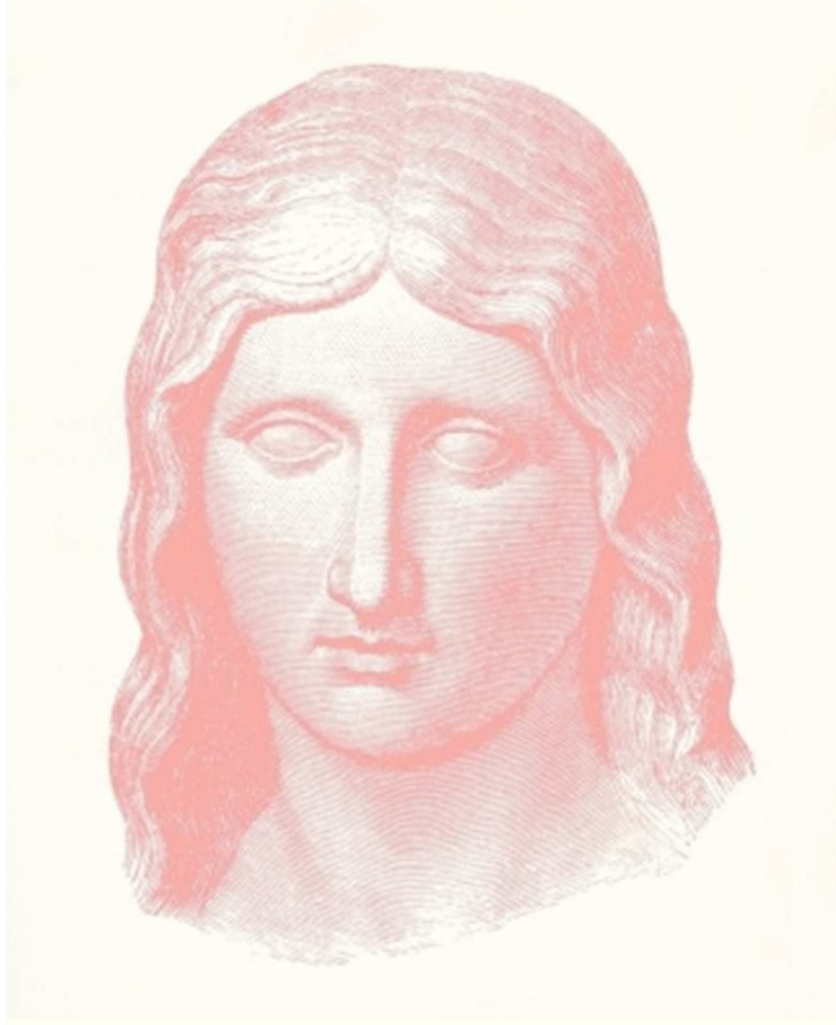
3.2 ผู้ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

3.4 หากผู้ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

3.5 ผู้ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้สู่คุณธรรม
ไป

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
เผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

